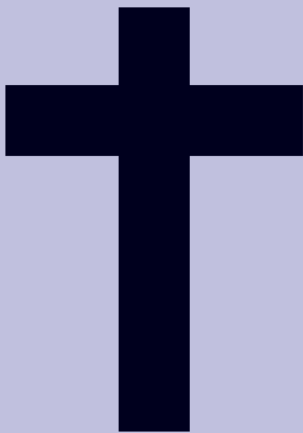

K̄abas Qae-xg'ae
sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg'ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b

Contents

Kabas Qae-xg ae sa	1
MATAIO	8
MAREKO	72
LUKA	111
JOHANE	178
TSÉÉ ZI	225
ROMA NE	286
1 KORINTA NE	314
2 KORINTA NE	340
GALATIA NE	357
EFESO NE	366
FILIPI NE	376
KOLOSA NE	383
1 TESALONIKA NE	390
2 TESALONIKA NE	396
1 TIMOTEO	400
2 TIMOTEO	408
TITO	414
FILEMONE	418
HEBERA NE	420
JAKOBO	441
1 PETERE	448
2 PETERE	456
1 JOHANE	461
2 JOHANE	468
3 JOHANE	470
JUTA	472
XGÒRE-KG'AI	475

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana
[nhr]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2012 The Bible Society of Botswana

Print publisher, 2012 by The Bible Society of Botswana

Web version

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Table of Contents

page

Téé-cookg ai sa Naro dis Baebeles di goá-kabian koe

Tcgāyas ncēe tsi ko nxará kana ko komsana sa, qarian dis tcgāya si i, a Nqarim dim kg ui me e. Kgoarakuan di qaria nes úúa hāa, a sa a ga wèè kg òè-kg ána tsi kabí. Ncēe komsana si tsi kò ne tsi ga kg òèa tsi ka aaguse cgaeè, igabaga tsi gha chòò tamas kg òè sa hòò!

Ncēe ba cam dim xòè me e Baebeles di ba, Kabas Qáé-xg ae sa ta ko ma tciie ba, Naro kg uis cgoa goá kabíe ba. Baebele sa c ēe zi tcgāya zi ka kaias tcgāya si i. Q āa-q āa ta as ko, ntam ko ma Nqari ba khòè ne cgoa tséé sa. A sa a ko Gam ka kg ui, Gam di ncàmkuan ka hēéthēe e. Cgáé si i. Ncēe c ēes gúús cgáé sa tsi ko tcáós q oo koe tcāà kg oana ne méé tsi tcáóa tsi koe hānas kg ui sa tséékagu. Si tcáóa tsi dis kg ui sa saòs dim tam me e. Gaa domkam cgáém dàòm Baebele sa tsi gha nxará ba saòs dim tam cgoa a.

Tcoman ta úúa hāa Baebele sa gha kóma q āae sa. X aigam Nqari ba méém Baebeles di goá-kabian ncēe Naros di tséékagu naka khòè ta di zi tc ēe zi hēé, naka tcáóa ta hēé, naka kg òè-kg ána ta hēé, naka x áea ta hēéthēe kaba-kaba. Dqonmè méém!

Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me ntcuukg ai cgoa, còrè Me koaba ka.
Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me cáms ko dqòa ka.

Baebele sa tséékagu ne

Baebeles q oo koe ta ko tāká zi gúú zi Baebeles ka nxará. Ncēe zi gúú zia ko x áí ta a, nta nooses Baebele sa cgáé ii sa, a zi a gha ntcàm ta a, ta Baebele sa tséékagu.

- Jeso ba kò Mk 13:31 koe máá: “Nqarikg aian hēé naka nqòók g aian hēéthēea gha chòò, igaba i Tiri kg uian chòò tite,” témé.
- Jn 5:39 koem kò máá: “Nqarim di zi Tcgāya zi tu ko kaisase bóò q oo, gatua tc ēea máá, gazi koe tu gha chòò tamas kg òè sa hòò, ta tc ēea khama. Igabaga zi ko ēe zi Tcgāya zi Tíi ka nxāea tseegukagu,” témé.
- Paulo ba ko Rom 15:4 koe goá a máá: “Wèè zi gúú zi ncēe xg ao goáèa hāa zia goáèa, xгаа-xгаа ta a zi gha ka, nxāasega ta gha Nqarim di zi Tcgāya zi koe guua hāa qáò tcáóan hēé naka ghùi-ghui-tcáókuan hēéthēe koe guu a nqòòan úú ka,” témé.
- Paulo ba ko 2 Tim 3:15-17 koe Timoteo ba goá máá a máá: “Cg árè-q ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgāya zi Nqarim di zi ma q ana hāa, ncēe ko kgoana a qāè tc ēean q āa di máá tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. Wèes Tcgāya sa Nqarim koe guua hāa, a xгаа-xgaan hēé, naka dqàekuan hēé, naka tchàno-tchanokuan

hěé, naka tchànoan ka xгаа-xgaan hěéthěé di tsééan úúa; nxāasegam gha Nqarim dim khòe ba tc àòà hāa xгаа-xgaasean úúa, a gha wèes tséés qāe sa kg ònòsea máána hāa ka,” témé.

- Hebera ne 4:12 ba ko máá: “Nqarim dim kg ui ba kg òèa hāa, a ko tséé, a wèe za ga ntcōe-kg ám ntcàum ka kaisase ts ée me e, a ko khòean koe qhāea tcāase, a tcáo sa hěé naka tc ēe ba hěéthěé gáòà q aa, a q amku-q oo zi hěé naka tcgàean hěéthěé q aa-q aa, a ba a ko tcáoos di cauan hěé naka tc ēe-kg áman hěéthěé bóòà tcg òó,” témé.
- Me Jeso ba Xgorekg ai dis tcgāyas koe (22:18,19) máá: “Wèém khòem ēe ko ncēes tcgāyas di porofitan di kg uian komsana ba Ra ko tseeguan birí a ko máá: Ncēè c ēem khòem kò c ēe gúúan gaan koe càua mááse, nem gha Nqari ba ncēes tcgāyas koe góàèa hāa cg àèan càua máá me, a ncēè c ēem khòem kò ncēes tcgāyas porofitan di koe c ēe kg uian sèèa tcg òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg òèan dis hùis koe hěé, naka tcom-tcomsam x áé-dxoom koe hěéthěé sèèa tcg òó, ncēes tcgāyas koe góàèa a,” tam Jeso ba méé.

Nqarim dim Kg ui ba tāáka zi kg ui-kg ám zi úúa hāa. Johane 1 ba ko Nqarim dim Kg ui ba cgàa ba kúrúa hāas ka kg ui. Ncēe sa kò Nqarim dim Cóm koe kúrúse, gatá dim X aigam Jeso Kreste ba. Kg uim ncēe ko 2,000 xu kuri xu cookg ai ka cgàa ba kúrúsea ba méém gataga wèé cam ka cgàa ba kúrúse gatá di kg òè-kg áman koe, Baebeles di qarian koe guu a.

Dào-kg ám zi nta ta gha ma Baebele sa tséékagu di zi

Baebele sa ta ga ma tséékagu xu dào xu:

- Qhàòà tsi cgoa nxará si
- Khòe ne ēe nxará c úua ne cgoa nxará si
- Cúim cam ka tu cúim tce ba nxará
- Chóà xg ae tu, dùús ka tu kòò nxará sa: qhàòà tu cgoa hěé, naka gatu di tcàran cgoa hěé, naka c ēe ne khòe ne cgoa hěéthěé e
- Tc ēem ēe kaisase qgóó tcáo tsia hāa ba tcáoà tsi q oo koe tcāa
- C ēe xòèan tcáoà tsi koe xгаа-xgaase
- Bóòà tcg òó, Baebeles ko nta méé sa c ēe zi gúù zi ka
- C ēe ne khòe ne Baebeles ka xгаа-xгаа

Baebele sa

Baebele sa cúis tcgāya si i, igabas tāáka zi tcgāya zi dis xg ae-q oo si i. Cam xòèan cgoas q aa-q aaèa: Nciís Qáé-xg ae sa hěé nakas Kābas Qáé-xg ae sa hěéthěé e. Nciís Qáé-xg aes di góá-kābian koe ta ko gataga thěé tséé, a ta a nqòòan úúa hāa, 10 kurian qāá q oo koe ta gha xg ara cgoa si di i.

Kābas Qáé-xg aes ncēe tu ncēeska tshàu q ooa tu koe úúa sa, 27 zi tcgāya zi úúa hāa.

- 5 zi tcgāya zi hàna hāa, nxàea ko tcg òó zi, dùús kúrúsea hāa sa:
  - Mataio, Mareko, Luka naka Johanem di zi tcgāya zia ko Jesom di kg òèan ka kg ui nqòóm koe, si ko
  - “Tséé zi” di tcgāya sa ko nxàe, dùú sam Nqari ba gaa x àèan qāá q oo koe nqarikg ai koe guu a Gam di xu xгаа-xgaase-kg ao xu koe hěé naka kerekes koe hěéthěé kúrúa hāa sa.

- Kái zi tçgāya zia hàna, Paulo ba hēé naka Petere ba hēé naka Johane ba hēéthēé ka góàèa zi, naka c ēe xu hēéthēé e.
- Chòò dis kas ko “Chómseá zi gúú zi xgòrekkg ai” dis tçgāya sa x áí ta a, Nqarim ko ma nqóòmkg ai koe kúrúseá zi gúú zi bóò sa, naka kái-kg aise ko hàà kúrúseá zi hēéthēé e.

Ncēes tséés góá-kābian dis ma tshoa-tshoasea hāa sa

Tséés ka

Tséés ncēe sa 1990 ka tshoa-tshoasea hāa. Gaa x aè ka xu kò tc àà-cookg ai xu RCBs Dtoaga dis di xu “Christian Reformed Churches” zi Holland di zi cgoa xg ae, a hùian dtcàrà, Naro kg uis dis Baebeles gha góàè di i. Si kò tséé sa 1991 ka tshoa-tshoàè.

Hùia ne

Kái ne khòè nea kò ncēes tséés koe hù: kái-kg aise x áém di ne khòè ne, naka gataga xg ae zi ncēe zi hēéthēé e: “Wycliffe Bible Translators” di ne hēé, UBS (“United Bible Societies”) sa hēé, naka “Bible Society of Botswana” di ne hēéthēé e. C ēe ne khòè nea kòò góá kabi dis xg aes koe tséé, ne ko c ēe ne khòè ne ēe góá kabièa zi bóò q ooaan koe hù. Eē góá kabièa sa bóò q ooa ne kòò khòè ne x áé koe dàra a kúrúé, tçgāyan koe hēé naka khòè ne xg ae-xg ae a workshopoan kúrúan ka hēéthēé e. Gatagam kòò táá nqóò koe guua hāam kg ui zi q āa-kg ao ba hàà, a ēe góá kabièa hāa sa bóò q oo.

Tséé sa kò qóm si i, igaba i kò kái khòèan hù. Wèé zi gúú zi tc amkg ai koem kò Tcom-tcomsam Tc ēe ba hù ta a. C ēe ne khòè nea kò gatá cookg ai koe Baebele sa nxará, a góá kabi sia hāa, ta gane dis tséé sa tséékagua hāa théé.

Naro dis Baebele sa wèém khòè ba kúrúá máàèa, dtcòm-kg ao ne cúí ne tamase, kg uim Nqarim di ba wèém khòèm di me e khama.

Góá-kabi sa xg ara tite. Wèé x aè ka i tááka dàdan hàna, me wèém dào ba qāè xòèan hēé naka tshúú xòèan hēéthēé úúá hāa. Kái xu dào xu ta tcana, a qāèse bóò q ooa hāa. C ēe gúú tu ko bóò i qāè tama, kana tu ko qāè khama iim dàòm c ēe ba c ēe xu kg ui xu koe úúá hāa, ne tu cgómna gatá koe ēe kg uian óá.

Gatá ncēe kg ui sa ko góá kabi ta kaisase ncēes gúús ka korè tu u kg oana:

GÓÁ KABIÈA KG UIAN TSÉÉKAGU!
Nqari ba méém gaan koe guu na kg ui cgoa tu u.

Gúú zi ncēe góá-kābian koe tu ga q āa zi

Góá ta ko kabi ka ta kòò kg aia Gerika dis kg uis ka góàèa hāa kg uian qāèse bóò q oo. Góá-kabi sa méés ncēe ko xùri zi khama ii:

1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam gúúan nxàe.
2. Góá-kabi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xam.
3. Góá-kabi sa méés khòèan ka kómá q āaè.

1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam gúúan nxàe

Nqarim di Kg uian koe méé ta táá c ēe gúú càù guu, naka ta táá cúí gúú ga tçg óò guu. Nqarim di Kg uian wèé ga méé i góá-kābian q oo koe hāa, c ēe xòèan gaan di cúí tamase, naka ta táá cúí kg uian khòèan di ga càù guu. C ēe gúú ta ga táákase nxàe sa ta kgoara máàè tama. Kg ui zia tááka zi i khama i

gha tãáka zi kg ui zi koe gúàan tãákase nxàèè. Gatà i ga ma ii-q oolan tãáka a igaba méé ta kúrú naka i méése-q oolan cúíta ii.

2. Góá-kabi sa méés khóèan ko ma kg ui khama xam̄

Góá-kabis ncêe sa ta kúrúá bóòá hãa, si khóèan ko ma kg ui khama xam̄.

Lk 1:12 koes ko Gerika sa máá: “q áòá nea ko cg àè cgae me” témé. Naro di ne khóè nea ncêeta méé tama, khama ta ko bóò me cgám kg uim tséékaguè gha ba “q áòs ka tcãàè” me e, tchànose ko Naros koe kómse ba.

Lk 2:26 koem “x oo sa bóò” dim kg ui ba qãèse kómse tama, khama ta kò “x óó” dim kg ui ba tséékagu.

Lk 3:14 koe ta kò bóòá tcg òóá hãa, “tshuu-ntcõan cgoa chibi-chibi” dim kg ui ba qãèse tséékaguè tama sa, ta nxãaska ncêe ba téé-q ooa ba koe tòóá: “khóèan gaan di tama chìbian hãakagu” di ba.

Lk 9:44 koe ta “Tcãà ncêe kg uia ne tceea tu koe” di kg uian téé-q oo koe “Qãèse dxãa tcee” di kg uian tséékagu.

Tsee 4:24 koe ta “Ghùì dom” dim kg uim téé q oo koe “tchàa-tchaa dom” dim kg ui ba tséékagu.

3. Góá-kabi sa méés khóèan ka kómá q ãàè

Wèè x àè ka méé ta qãèse bóò, kg uian ko kómá q ãase sa. Ncêè c ìem khóèm kòo c ìem xg aekum koe nxárá a ko c ìe qgái koe tèèse, a tèèse dim x áí ba [?] kg áíá ba koe úúá ne ta bóòá tcg òóá hãa, gaam khóèm dis tèèse sa ta gha tcg òó cgae me sa, a kgoanase i kò ne qãè-tcaokagu me, me qãè-tcaolan dim x áí ba [!] kg áíá ba koe úú.

Ncêè c ìem kg uim kò wèém khóèm ka kómá q ãàè tama ne méé ta c ìem kg ui ba tséékagu. Gúàan gha qãèse kómá q ãàè sa ta ko tc ìe ne méé ta c ìe x àè ka kg uian càù.

Mt 28:3 koe i ko máá, bóòse-q oolan moengelem di ko “nxõa-nxõan khama ma q úú u,” téméè. Naros ka ta ìeta méé tama. Kg uim tséékagu ta ga ba “nqõara-nqau” di me e. Tc úúm úú tama khama ta ko “nqõara-nqau” ba tséékagu a máá, “nqõara-nqauan khama q úú,” témé, igabam nxãam igaba qãèse kómá q ãase tama. Gaa domka ta “gõya-gõya” dim kg ui ba tséékagua hãa, kómam gha q ãàè ka.

Tsee 6:10 “q ãan di tc ìean hëé naka Tc ìe ba hëéthëéa” cuiskaga kómá q ãase hãa tite, “tc ìean” hëé naka “Tc ìem” hëéthëé di tsara kg ui tsara kò ko tséékaguè ne, khama ta ko Tcom-tcomsa dim kg ui ba tséékagu “Tc ìem” cook ai koe.

Tsee 12:4 koe xu kái xu kg ui xu “me” di xu hàna hãa. Kómá i gha q ãase ka ta ko “Herote” dim cg òè ba cúí q oro tséékagu.

Kómá i gha q ãase ka ta kò c ìe xu dàò xu tséékagu:

- Ncêè khóèm kò cam cg òèan tãáka úúá hãa ne ta ko q ãa-q ãasam cg òè ba tséékagu.

o X áí sa: Petere ba ko c ìe x àè ka “Kefase” ta ma tciìè. Gatà ii xg aeku koe ta “Petere” ba tséékagua hãa gaam xg aekum koe, a ta a kò gaam tceem ka nqãaka góá a máá: “Gerika sa ko máá ‘Kefase’ témé”.

o Perisila (Tsee 18:36) sa ko Rom 16:3 dim xg aekum koe Gerikas koe “Perisika” ta ma tciìè, igaba ta kò “Perisila” dis cg òè sa tséékagu.

- Gatá dim X aiga ba Kábas Qáé-xg aes koe kái xu cg òè xu ka tcièa hãa. C ãe koem ko “Jeso” ta ma tciè, a c ãe koe “Kreste” ta ma tciè, a c ãe koe “Jeso Kreste” ta ma tciè, c ãe koem ko “Kreste Jeso” ta ma tciè. Naros koe, cam dim cg òè ba kái-kg aise saòm dim cg òè me e, khamam gha “Krestem Jesom” dim cg òè ba tãase kóma q ãaè “Jeso Krestem” dim cg òem ka, a ba a gha nquu sa tcãa ta a. C úua ta hãa, dùu sa tãaka si i sa cg òèan ka, domka ta kò “Jeso Krestem” dim cg òè ba tséékagu.

Kg ui sa góá-kabian koe hana zi xháé zi

- Naro sa kái kg uian qgóas kg ui si i. Naro sa ko ncëe kg uian tséékagu: “tsao, “sao”, “khao”, “xao”, naka “tu” ba hëéthëe e, si ko Gerika sa wëe kg uian ncëe koe cúim kg ui ba tséékagu, ncëe ko góá-kabi-kg ao ne koe kúrúa bóò zi ghùì ba. Gerika sa ko kái-kg aise “Tíi qõe ga xaoè” dim kg ui ba tséékagu, igabam ga gataga “tíi qõe ga saoe” dim kg ui ba thëe nxàe, gaa domka ta “xao” dim kg ui ba “tum” koe kabia hãa.

- Naros koe ta kái zi xháé zi úua hãa nxará-q oolan di zi. Naro sa nxarán koe nqoana ba nqáé tama, gaa domka ta ko c ãe kg uian koe nxará-q oolan cgóbè. Ta gataga q ana hãa, kái ne Naro ne ko nxarán koe tãá zi kg ui zi di kg uian tséékagu sa.

C ãe koe ta kò kg ui xu kabi, kóma ko q ãase kg uian koe, Mk 14:5 dim tceem koe khama: “300 denarii” di marian ta kò kabi a “kurim di maria ne” témé (c ãe koe ta ko “qano mari” dim kg ui ba tséékagu).

- Botswana koe ko tséékaguè qóm-q oolan hëe naka qád-q oolan hëéthëe ta ko tséékagu, “kilomitara” dim kg uim khama.

Baebeles di zi kg ui zi koe i ko cg òèan tãákase kómse Naros koe. Ncëe i Naros ka góásea ka, qaase i ko cg áré zi gúú zi méé zi tshentshaè sa.

- Gerika sa ko “Iesous,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jeso,” témé. Naro di ne khòè nea ncëe góá-q oolan q ana hãa (c ãe zi góá-kabi zi q oo koe).

- Gerika sa ko “Yakoobos,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jakobe” ba tséékagu Nciis Qáé-xg aes koe (X àù kg ui sa ko “Jacob” ba tséékagu), ta ko Kábas Qáé-xg aes koe “Jakobo” ba tséékagu (X àù kg ui sa ko ncëe koe “James” ba tséékagu).

C ãe zi x áí zi tçgãyas q oo koe hana zi

Ncëe ko xùri zi gúú zia Baebeles koe Gerika dis kg uis ka góàè tama.

a. Téé-cookg ai zi Baebeles di zi tçgãya zi di zi ko xòmse bìri ta a, wëes tçgãyas q oo koes dùu hana sa.

b. Tcúú dim tceè ba ko wëém xg aekum ko méé sa nxàe. Gataga xu c ãe xu xg aeku xu xg ae-xg aeèa hãa cgáé zi tcúú zi koe, nxãasegam gha wëém dàòm cgáém wëes tçgãyas di ba thamkase kóma q ãase ka. Ncëe zi tcúú zi cgáé zia gataga x áíèa hãa wëes téé-cookg ais koe.

c. C ãem xg aekum ko c ãem khama xam, nem ko ãem xg aekum dim kg ui ba c ãe xu xg aeku xu koe x áíse.

d. Xg aeku xua x áíèa hãa, nxãasega i gha x áí ndaka xòèan ko qòòa mááku sa ka, nxaráse-kg ámán gha kúrú i thamka a.

e. Kái-kg aise ta sere-sere zi tcana hãa, nxãasega i gha sere-serean ãe góásea hãas gcoo qòòa mááku ka, ne nxará-kg ao ne kóma q ãa a.

f. Qãèse i gha kómse ka ta ko nqãaka kg uian góá, qãèse tu gha kóma q ãa a ka.

g. Nqõó xu ko x áí zi sere-sere zi Baebeles qãá koe hàna.

h. Kg uian kaikagu sa

Cg òèan ta kò góá ne ta ko kiam kg uim cgoa tshoa-tshoa a, Nqari ba ko nxàe kg uian hēéthēé e (Gam, Me; “ba” ka tamase).

Kiam kg uim cgoa ta tshoa-tshoa tama satana ta kòo góá ne, kaikagua ba ta tc ēe tama khama.

Ncēe c ēe kg uian kòo cgáé-cgaeè ne ta ko kaia kg uian cgoa góá a. Gal 3:16 koe tsara kg ui tsara hàna: “ba” ba hēé naka “xu” ba hēéthēé tsara. Qãèse tsara gha ncēe tsara kg ui tsara x áíse sa ta ko tc ēe domka ta ko kg ui tsara ncēe tsara kaikagu.

Wèè xu kg ui xu kg uim koe hàna xua ga kaikaguè a tcúú sa x áí (Tsee 17:23m khama).

i. C ēe xu xg aeku xu koe i kg uian nqúú xg aekuse dxàe xòè dim xg aekum koe góáèa, gaa domka i c ēe kg uian kg áòm xòèm za hãa.

X áí sa Mt 5 koe:

³ “Ts ee-ts eekg aièa nea

gane ēe tc ēem koe dxàua hãa

igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,

nqarikg ai dí x aia nea gane di i khama.

⁴ Ts ee-ts eekg aièa nea

gane ēe ko kg ae ne,

qgài-qgai tcáòè ne gha khama.

j. Tc úú-tc uuèa hãa qgáia ne

Tc úú-tc uuèa hãa qgáia nea ko càua máásea hãa kg uian x áí. Càua máásea hãa kg uian ta kò táa kaisase tcãà. Eè kg uia nea tséékaguèa hãa ēe qãèse kómse tama qgáian koe. Baebele sa góá hãam Khòem (Nqarim) di qámse máán ka hēé, naka nxará-kg aoan koe ga hēéthēé ta ko bóò i ko qaase x áí ta gha sa dùútsa xòè xu cúí xu ta càua máásea hãa sa.

k. Kg ui xu [xgàris q oo koe hãa xu] ko x áí, gaa kg uia nea kò c ēedaoka Baebeles ēe kò nciúsega góáèa hãas koe hãa tama sa.

Ncēe kg uia nea góá-kabi-kg ao ne dis xg aes ka góáèa.

MATAIO **Mataiom ka góáa qâè tchõa ne,** **Jeso Krestem ka** **Téé-cookg'ai sa**

Ncêes tcgãyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncêe kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tcgãyas koe birí ta a, Jeso Kreste ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kg'uian Nciís Qáé-xg'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncêem dàòm ka x'ái, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khòè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrúa hãa zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncêe qâè tchõa nea Juta ne di cúí tama, gane ncêem kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ãea hãa ne, igabaga i wèem nqòóm di ne khòè ne di i. Mataiom dis tcgãya sa ko kg'aia tc'ãa a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tcguù-tcguukuan ka hêé naka kúrúa bòòèan ka hêéthêé nxàe. A sa a nxãaska Gam di qâè tchõan di xгаа-xgaan ka hêé naka Me kò ma khòè ne Galilea koe kg'òèkagus ka hêéthêé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncêem kò Galilea koe guu a Jerusalema koe sían ka hêéthêé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hêéthêé e: Gam dis xgãus koe hêé naka ãem kò ko x'ooan koe tée x'aè ka hêéthêé e.

Jeso ba kaiaim Xгаа-xгаа-kg'ao Me e sas ko ncêes tcgãya sa x'ái. Gaam ncêe Nqarim di x'áea nem gha nxàea kabi, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа di qarian úúa hãa ba. Gam di xгаа-xгаа ne ko tááka zi gúù zi di zi dtcõo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàèe:

1. Xàbim dis xгаа-xгаа sa. Ncêe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khòè ne ka nxàe: ne ii sa hêé, naka tséé zi kúrú mée ne ga zi hêé naka ts'eets'eekg'aiku zi ãe ne gha máàè zi hêé naka ãe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hêéthêé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu di x'áè-kg'ama ne, ãe xu kò tsééa tcg'òóè hãa ka (Mt 10)
3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xгаа-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncêem x'aèm di chòò-q'ooan hêé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hêéthêé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqarikg'ai di x'aia ne

- "nxãasega i gha Tcgãyas di kg'uian tseegukaguè"

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

- Jeso ba Galilea koe (4:12-16:12)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (16:13-20:34)

- Jeso ba Jerusalema koe (21:1-25:46)

- Jesom di xgãrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam di x'ooan koe tée sa hêéthêé e (26:1-28:20)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

Jesom dis qhàò sa
(Lk 3:23-38)

¹ Tcgāyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgõose-coa ba, Abrahamam ka tsgõose-coa ba.

² Abrahamama ba kò Isakam ka xõò me e,
me Isaka ba Jakobem ka xõò me e,
me Jakobe ba Jutam ka xõò me e,
káíkhoë ga xu hëé naka qõese ga xu hëéthëé di ba.

³ Me kò Juta ba Perese ba hëé
naka Sera ba hëéthëé tsara ka xõò me e
(gatsara ka xõò sa kò Tamara si i).

Me Perese ba Heseronem ka xõò me e,
me Hesonone ba Ramem ka xõò me e,

⁴ me Rame ba Aminadabem ka xõò me e,
me Aminadabe ba Nasonem ka xõò me e,
me Nasone ba Salemonem ka xõò me e,

⁵ me kò Salemon ba Boasem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rahabe si i),
me kò Boase ba Obetem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rute si i),

me Obete ba Jesem ka xõò me e,

⁶ me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõò me e
(xõò sa kò Uriam ka kò séééas khóë si i).

⁷ Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xõò me e,
Me Rehoboame ba Abiam ka xõò me e,
me Abia ba Asam ka xõò me e,

⁸ me Asa ba Jehosafatem ka xõò me e,
me Jehosafate ba Joramem ka xõò me e,
me Jorame ba Usiam ka xõò me e,

⁹ me Usia ba Jotamem ka xõò me e,
me Jotame ba Ahasem ka xõò me e,
me Ahase ba Heskiam ka xõò me e,

¹⁰ me Heskia ba Manasem ka xõò me e,
me Manase ba Amosem ka xõò me e,
me Amose ba Josiam ka xõò me e,

¹¹ me kò Josia, Jekonia ba hëé
naka qõese ga xu hëéthëé ka xõò me e,
ncëe khóë ne kò tcg'òóé a ko Babilone koe úúé ka.

¹² Eës sééa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus qǎá q'oo
koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
me Salatiele ba Serobabelem ka xõò me e,

¹³ me Serobabele ba Abiutem ka xõò me e,
me Abiute ba Eliakimem ka xõò me e,
me Eliakime ba Asorem ka xõò me e,

¹⁴ me Asore ba Satokem ka xõò me e,
me Satoke ba Akimem ka xõò me e,
me Akime ba Eliutem ka xõò me e,

¹⁵ me Eliute ba Eleasarem ka xõò me e,
me Eleasare ba Matanem ka xõò me e,
me Matane ba Jakobem ka xõò me e,

¹⁶ me kò Jakobe ba Josefam ka xõò me e,

ncēe kò Marias dim khóè ba ii ba,
ncēe Jesom ka xòò kò ii sa,
ncēe ko Kreste ta ma tciìè ba.

¹⁷ Nxāaska zi kò wèè zi qhàò zi Abrahamam koe guu a sí Dafitem koe tcāà zi 14 zi i, zi kò Dafitem koe guu a sí sèèa tcg'òòku a Babilone koe chùia úúkus dim x'aèm koe tcāà ka zi 14 zi qhàò zi i, zi kò sèèa tcg'òòku a Babilone koe úúkus dim x'aèm koe guu, a sí Krestem di x'aèan koe tcāà ka zi kò 14 zi qhàò zi i.

Jeso Kreste ba ko ábàè
(Lk 2:1-7)

¹⁸ Ncēe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam ka xòòs Maria sa kò Josefam ka séékuan tòóa mááèa hãa. Igaba èe khara qanega xg'ae ta ga hãa kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'èem ka ncāàn úúkaguèa.

¹⁹ Gas dim khóèm Josefa ba kò tchànóm khóè me e, a kò tc'èe tama nxàea tcg'òòan gaan di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa ba q'oo koe birísea hãa, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa.

²⁰ Qanegam hãa a ko ncēe zi gúù zi ka tc'èe-tc'èese kam ko moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sòokuris q'oo koe qhúí cgae me, a birí me a máá: "Josefaè, Dafitem ka tsgòose-coaè, táá Maria sa sèè bèe guu, nakas tsaris khóè sa kúrú. Eè gas ka qómmeà nea Tcom-tcomsam Tc'èem koe guua ke.

²¹ Si gha kg'òm cóa ba ábà, tsi gha cg'òèa ba Jeso ta ma tciì, Gam di ne khóè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama," témé.

²² Wèèan ncēea kò kúrúse, nxāasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncēe kò máá:

²³ "Dxàe-coas qanega xóè cgoaè tama sa gha ncāàn úú, a sa a gha kg'òm Cóa ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciìè," tam méé, ncēe sa ko máá, 'Nqari ba hãa cgoa taa,' témé.

²⁴ Me Josefa ba tc'oman koe tēe, a ba a èem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'èe mea khama ma kúrú. A ba a sí Maria sa gam dis khóès iise sèè.

²⁵ Igabam kò táá xóè cgoa si, si nxāakg'aiga sí kg'òm cóa ba ábà. Me cg'òèa ba Jeso ta ma tciì.

2

Cg'áè-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu

¹ Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tçonò q'āa-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà,

² a hàà tèè a máá: "Gaam èe ábàèam x'aigam Jutea ne di ba ndaa? Gaam dim tçonò ba xae ncāa cáms ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa, hàà xae gha dqom Me ka," témé.

³ Èem ko x'aigam Herote ba ncēes gúùs ka kóm kam kò tcg'ài-tcao, naka wèem x'ám Jerusalema di ba hēéthèè e, gam cgoa.

⁴ Me wèè xu kaia xu peresiti xu hēè naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khóè ne di xu hēéthèè tciia xg'ae, a tèè xu nda koe méém ga *nqòòkaguèam* Kreste ba ábàè sa.

⁵ Xu birí me a máá: "Betelehema koe e, Jutea di i. Ncēea porofitim kò ma góá hãa ga a khama:

⁶ 'Tsáá Betelehema tseè, Jutea dim nqóóm koe hãa tsi,

cg'aré tama tsia x'aiga xu Jutea di xu koe.

Tsáá koem gha tc'ãà-cookg'ai ba guu a tcg'oa khama, ncêe gha Tiri ne khóe ne Iseraele di ne kòre ba, 'témé," ta xu méé.

⁷ Nxiãskam kò Herote ba tçonò q'ãa-kg'ao xu kàa ka tciia tcg'òò, a ba a qãèse tèa kg'ónò xu dùùtsa x'ae kam tçonò ba bóòsea sa.

⁸ A ba a Betelehema koe tséea úú xu a máá: "Qòò naka síí Cómá ka qãèse kómí, naka êe xao kòò hòò Me ne kg'uián tséea máá te, nakar gha nxãasega tíí igaba síí dqom Me," témé.

⁹ Eê xu ko x'aiga ba kómá xg'ara ka xu kò xgoaba a qòò. Me gaa x'ae kaga tçonóm êe xu kò cáms ko tcg'oa xòè za bóòba ba tc'ãà-cookg'ai xu, a ba a nxãakg'aiga síí Cómá hãa qgái tc'amkg'ai koe téé.

¹⁰ Tçonò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase qãè-tcao.

¹¹ Nquum q'oo koe xu kò tcãà, a Cómá ba bóò xòòs Marias cgoa, a xu a qámse a dqom Me, a x'aian di cãan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi guú zi hêé, qãè hmím xg'ãò tshãán hêé naka tcgáúse di tshãán hééthéé di zi aba zi tcg'òò a máá Me.

¹² Sòokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem koe kabise sa khama xu kò tãám dàò ba sèé a gaxu dim nqòòm koe kabise.

Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé

¹³ Eê xu qòòba hãa kam kò moengelem X'aigam Nqarim di ba sòokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: "Têe, naka Cómá ba hêé naka xòò sa hééthéé sèé, naka Egepeto koe ts'ãà naka qgóé! Gaa koe méé tsi hãa nakar nxãakg'aiga síí birí tsi kúru tsi gha sa. Kúru se i gha me gha Herote ba Cómá ba qaa, cg'òo Mem gha ka ke," témé.

¹⁴ Me êem ntcùúm ka têe, a ba a Cómá ba hêé naka xòò sa hééthéé sèé, a Egepeto koe qòò.

¹⁵ Gaa koem kò hãa, me nxãakg'aiga síí Herote ba x'óó.

Ncêe sa kò kúru se, nxãasegas gha X'aigam Nqarim porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncêe ko máá: "Egepeto koer Cómá Tiri ba tciia tcg'òóa hãa," témé ba.

Herote ba ko cóa xu cg'òo

¹⁶ Eêm kò Herote bóòba q'ãa, tçonò q'ãa-kg'ao xu kam qàè-qaeèa hãa sa, kam kò nxãaska kaisase xgòà, a ba a ncòo-kg'ao xu tséea tcg'òò, síí xu gha wéé xu cóa xu êe cámi kuri xu, kana gaxu ka nqãaka hàna kurian úúu xu, Betelehema ba hêé naka gam qàè koe hàna xu qgái xu wéé xu koe hééthéé hàna xu cg'òo ka. Ncêe sam kò kúru, tçonò q'ãa-kg'ao xu hàà birí mea hãas domka, êe xu kò birí meam x'aèm koe guu a.

¹⁷ Ka i kò nxãaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncêe kò máá:

¹⁸ "Dòm ba kò Rama koe kómse, kg'ae sa hêé naka thòò-tcaoase kg'ae sa hééthéé di ba. Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgae, a kò qgái-qgai-tcáókuan xguí, kaàra i hãa khama," témé ba.

Josefa ne ko kabise, a Nasareta koe qòò

¹⁹ Herotem ko x'óo qǎá q'oo koem kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba Josefam koe sòokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe,

²⁰ a ba a máá: “Têe naka tsia Cóa ba hée naka xòo sa hēéthēé sée, naka tsia Iseraele dim nqǎóm koe qǎo, êe kò Cóm di kg'ǎan qaa nea x'óoa hāa ke,” témé.

²¹ Me tēe, a Cóa ba hée naka xòo sa hēéthēé sée, a ba a Iseraele dim nqǎóm koe qǎo.

²² Igaba êem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nqǎo ba tc'ǎa-cookg'aia sa, gam ka xòom Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe sían bée. Sòokuris koem ko q'ǎakaguèa, khamam kò Galilea dim xòem koe qǎo,

²³ a sí Nasareta ta ko ma tciièm x'áé-dxoom koe x'ǎè, êe porofiti xu ka kg'uièa hāas gha nxāasega tseegukaguè ka, ncēe kò máá: “Nasareta dim khóe ba, tam gha ma tciiè,” témé sa.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xgae-xgae

(*Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28*)

¹ Eè xu cám xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgóos Jutea dis q'oo koe Nqarim di zi kg'ui zi xgae-xgae a máá:

² “Tcóose tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cúu u ke,” témé.

³ Ncēm Johane ba porofitum Isaiaam kò gam ka kg'uia hām ga me e, a ko máá:

“C'ēm dòm ba ko tchàa-xgóos koe guu

a q'au a ko máá:

'X'aigam *Nqari* ba tu dào ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dàdan tchàno-tchanoa máá Me,'”

témé ba.

⁴ Johane ba kò nqabè c'òo cgoa kúrúea qgáian hana, a khòo dim bàne ba kháoa ba koe qáea. Gam di tc'òoa nea kò tcòman hēé naka qǎaka di dènean hēéthēe e.

⁵ Ne kò khóe ne Jerusalema hēé naka wèe Jutea hēé naka wèem xg'aeku-coam Jorotane qàe dim koe hēéthēé guu a sí cgae me,

⁶ a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàm koe tcguù-tcguuè.

⁷ Igaba êem ko kái xu Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé bóo, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò bìrì xu a máá: “Gaxao cg'aoran di xao cóa xaoè! Dìin ka xaoa q'ǎa-q'ǎaèa hāa a ko hààko xgòan *Nqarim* di bèe?”

⁸ Nxāaska méé xao chìbian koe xao tcóosea hāa sa gha x'ái tc'áran kúru.

⁹ Táá méé xao bìrise naka máá, 'Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgòose ba,' témé guu. Bìrì xao or ko a ko máá: Nqari ba qarian úúa, ncēe zi nxǎa zim gha sée a Abrahama ba tsgòo-coan kúrúa máá di ì ke.

¹⁰ Bòo sa nxākamaga hìi zi di tǎbean kg'ónòa tòoa máàèa, si gha wèes hìis êe qǎe tc'áran kúrú tama sa xg'aoa tcg'òo, a c'eean q'oo koe xaoa tcàèe.

¹¹ “Tíi ra ko tshàn cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha tcóose ka, igaba Gaam êe ko tíi qǎa q'oo koe hàà ba tíi ka qari Me e, ncēe Gam di zi nxàbo zi qgòan gar tc'ǎo tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa hēé naka c'ēm cgoa hēéthēé tcguù-tcguu tu u.

¹² Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi ba tshàua ba koe hāa, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáis koe dqòròa xgāa a, a gha Gam di maberean

Gam dis nxàès koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irì tamam c'eem koe tsoroan dàò," tam méé.

Jeso ba ko tçguù-tçquuè

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm gha Johanem ka tçguù-tçquuè ka.

¹⁴ Igabam kò Johane ba xgàè-kg'am Me, a máá: "Tsáá kar gha tçguù-tçquuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tíi koe hàà?" témé.

¹⁵ Me Jeso ba xça me a máá: "Guu u ncēeska, kg'anoa i máá tsama, ncēeta tsam gha hēé sa ke. Ncēm dàòm ka tsam gha ko wèé zi guú zi tchàno zi kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi," témé. Me dtcòm Me.

¹⁶ Eēm kò Jeso ba tçguù-tçquuèa xg'ara kam kò kúúga tshàam koe tçg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarìkg'aian xgobekg'amse, Me Nqarim dim Tc'ēe ba bòò, Me tcíbís khama ii a ko Gam koe xòa.

¹⁷ Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarìkg'ai koe guu a máá: "Ncēe ba Tirim Cóám ncàma Raa Me e, Gam kar ko kaisase qāè-tcao," témé.

4

Jeso ba ko kúrúa bóòè

(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Me nxāaska Jeso ba Tc'ēem ka sèè a qāàka úúè, síim gha dxāwam ka kúrúa bóòè ka.

² Eēm ko 40 cáman hēé naka 40 ntcùúan hēéthhēé tc'òoan carasea hāa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

³ Me kò kúrúa bóò-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrì Me a máá: "Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncēe nxōán bìrì naka i péréan kúrúse," témé.

⁴ Me Jeso ba xça a máá: "Góásea i hāa a ko máá: 'Khòè ba péréan ka cúí kg'òèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka a, ēe ko Nqarim di kg'áman koe guu a tçg'oa ba,' téméèa," tam méé.

⁵ Kam ko nxāaska dxāwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalem* dim koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tçobe dim koe síí tòò Me,

⁶ a bìrì Me a máá: "Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nqāaka xaoa xòòse. Góásea i hāa ke a ko máá:

'Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máá,

xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùì Tsi,

táá Tsi gha nxāasega nqàrèa Tsi

nxōán koe xg'áma tòò ka,' "

tam méé.

⁷ Me Jeso ba bìrì me a máá: "Gaicara i góásea hāa a ko máá: 'Táá méé tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu,' " témé.

⁸ Gaicaram kò dxāwa ba sèè a kaisase kaiam xàbìm koe úú Me, a ba a wèè x'aian nqòómkg'ai di hēé, naka gaan di karean hēéthhēé x'ái Me.

⁹ A ba a bìrì Me a máá: "Wèéan ncēe gar gha máá Tsi, gómankg'ai koe Tsi kòò cg'áé a ko dçqòm te ne," témé.

¹⁰ Me Jeso ba nxāaska bìrì me a máá: "Tíí koe tçg'oa, satanaè! Góásea i hāa a ko máá: 'X'aigam Nqari ba tsi gha dçqòm, a Gam cúí ba kúrúa máá,' témé," tam méé.

¹¹ Me nxāaska dxāwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùì Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Eëm ko Jeso ba Johane ba qáèèa hãa sa kóm, kam kò Galilea koe kabise.

¹³ Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síi x'ãè, ncêe ko tshàam qàe koe hànam qgái ba, Sebulone ba hêé naka Nafetali ba hêéthêé tsara dim nqòóm koe,

¹⁴ Èe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncêe kòo máá:

¹⁵ “Sebulonem dim nqòó ba hêé naka Nafetalim dim nqòó ba hêéthêé tsara tshàam koe ko qđòm dàòm koe hãa, Jorotanem qàe koe, Galilea koe, nqđóm táá zi qhàò zi di ba;

¹⁶ khòè ne ncêe *gaa koe* ntcùúan q'oo koe x'ãèa hãa nea kiam x'áà ba hòò.

X'ooan dim nqđóm ntcùúm q'oo koe hãa ne koe i x'áàn hààraa,” témé.

¹⁷ Eëm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoa-tshoa a xгаа-xгаа a máá: “Tcóóse tu gatu di chibian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cúú u ke,” témé.

Jeso ba ko tc'ãà di xu xгаа-xгаа-se-kg'ao xu tcii

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Eëm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qđò kam kò khòè qđeku tsara bóò, Simonem ncêe kòo Petere ta ma tciiè ba hêé naka Anterea ba hêéthêé e, tsara c'uisi sa tshàan q'oo koe tcãà, x'aù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁹ A ba a birí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrí tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao tsao ii,” témé.

²⁰ Tsara kúúga gatsara di c'uisian guu, a xùri Me.

²¹ Gaa koem guu a ko qđò kam kò khòè qđeku tsara c'èe tsara bóò, Sebetem ka cóasem Jakobo ba hêé naka qóesem Johane ba hêéthêé e, tsara gatsara ka xòòm Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hãa, xu ko gaxu di c'uisian kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara a.

²² Ka tsara kò kúúga dxòro ba hêé naka gatsara ka xòò ba hêéthêé guu, a xùri Me.

Jeso ba ko tsàako ne khòè ne kg'òèkagu

(Lk 6:17-19)

²³ Me Jeso ba wèem Galileam koe qđòa te, a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a ko x'aian di qàè tchòàn ka khòè ne birí, a ko wèé tciiian koe hêé naka wéé thòòan koe hêéthêé qãèkagu ne.

²⁴ Gaam di tchòà ne kò wèem Siriam koe tsai-tsaise, ne kò Gaam koe wèé ne èe ko táàka zi tcii zi tsàa ne óá, naka thòòkase tsàara hãa ne hêé naka dxãwa tc'èean ka tcãàèa ne hêé, naka x'óóa qae ko ne hêé naka nqgara ne hêéthêé e, Me kúrí ne ne qàè.

²⁵ Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hêé naka Dekapolise koe hêé naka Jerusalema koe hêé naka Jutea koe hêé naka c'èe xòè Jorotane di koe hêéthêé guu a xùri Me.

Jeso ba ko xàbìm koe xгаа-xгаа (5:1–7:29)

5

¹ Eëm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbim koe qaò, a síí gaa koe ntcóò, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me.

Tseegu dis ts'ee-ts'ee'g'aiku sa
(Lk 6:20-23)

² Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа xu a máá:

³ “Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe tc'ëem koe dxàua hãa
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

⁴ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáòè ne gha khama.

⁵ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe ko cg'áré-cg'arese ne,
nqóò ba ne gha q'òò khama.

⁶ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe tchànoan xàbà máána hãa ne,
a cáma máá ana ne,
xg'ãakaguè ne gha khama.

⁷ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
ãe thõò-xama-máákuan úúa ne,
Nqarim ka ne gha thõò-xama mááè khama.

⁸ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe q'ano-tcáo ne,
Nqari ba ne gha bóò khama.

⁹ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe ko tòókuan kúrú ne,
Nqarim di ne cóa ne ta ne gha ma tciie khama.

¹⁰ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ãe ko tchànoan domka xgàràè ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

¹¹ Ts'ee-ts'ee'g'aièa tua,
ncèè khóèan kòo nqoi tu u, a ko xgàra tu u ne,
a ko Tíí domka wèè zi guù zi cg'ãè zi
[tshúù-ntcãase] gatu ka nxàe ne.

¹² Qãè-tcao méé tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,
gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke,
gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra
ncèè kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu khama.

Tabean hëé naka x'áan hëéthëé e
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Gatua nqóòmkg'ai di tu tãbe tu u. Igaba i kò tãbean di tsau-q'ooan kaà cgae e, ne i gha gaicara ntama kúrúè a tsau? Cúí guù ga i qãèa máánaa hãa tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khóèan ka náàès cúí si i.

¹⁴ “Gatua nqóòm di tu x'áa tu u. X'áé-dxoom xàbim tc'amkg'ai koe hàna ba cuiskaga chómmea hãa tite.

¹⁵ Cúí khóè ga gataga lampi sa x'áà-x'aa naka q'ores ka nqāaka tòó sia hāa tite, igaba i gha téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèè ne èe nquum q'oo koe hàna ne x'áàn máá.

¹⁶ Gatu di x'áàn méé i gatà iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'áà, naka ne gha nxāasega gatu di qāè tsééan bóò, naka nea gatu dim Xòòm nqarikg'ai koe hàna ba dqòm.

X'áèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

¹⁷ “Táá tu tc'èea máá, hààr ko x'áèan ko méé sa kana porofiti xu ko méé sa kaàkagu, ta tc'èe guu. Hààra Raa, hààr gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà tseegukagu si.

¹⁸ Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Nqarikg'aian hēé naka nqōókg'aian hēéthēéa gha kaà, igabam cúim góám cg'árém ga ba kana góá-hiim ka góàèa gùuan ga igaba x'áèan koe guu a kaà tite, i gha nxāakg'aiga síí wèè gùuan kúrúse.

¹⁹ Khama nxāaska, diim wèém èe gha ncèe x'áè-k'áánan ka cg'aré ba kaàkagu ba, a ba a ncèes gùú sa kúrúan khóè ne xгаа-xгаа ba, nxāa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ba ta ma tciiè. Igaba èe ko x'áè-k'áánan kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа a ba, nxāa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tciiè.

²⁰ Bìrì tu ur ko a ko máá: Gatu di tchànoan kòò x'áè xгаа-xгаа-k'áo xu dian hēé naka Farasai xu dian hēéthēé nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcāà tite.

Cg'ōo sa (Lk 12:57-59)

²¹ “Kómá tu hāa, ne kò ncií kuri di ne khóè ne bìrìè a ko máá: ‘Táá cg'ōo guu.’ Wèém èe gha cg'ōo ba gha xgàrakuan tééa máá,’ téméè.

²² Igabar ko Tíia bìrì tu u a ko máá: Diim wèém èe qōesem koe xgòà hāa ba gha xgàrakuan tééa máá. Gataga diim wèém èe ko qōese ba bìrì a máá: ‘Káà hùì tsi gùú tsi i,’ témé ba gha x'áèan di xu kaia xu cookg'ai koe xōara mááse. Igaba diim wèém èe ko máá: ‘Tsáá káà tc'èe tsi gùú tsi,’ témé ba chōò tamas c'ees dxāwam dis ka tééa mááèa hāa.

²³ “Khama nxāaska, èe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'èe-tc'èese tsáá qōè ba c'èes gùú sa tsáá cgoa úúa sa ne,

²⁴ méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qōò naka síí tsáá qōem cgoa tòókuan kúrú, naka nxāwa hàà tsari aban úú.

²⁵ “Qhāésega méé tsi èe ko chibi-chibi tsim cgoa kómku, èe tsi kòò xgàrakuan dis qhàis koe síí cgoa me ne. Nxāa tama kò ii nem gha xgàra-k'gom tshàu q'oo koe tcāà tsi, me gha xgàra-k'áo ba qáé-k'gom tshàu q'oo koe tcāà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcāàè.

²⁶ Tseegua ner ko bìrì tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'ōara hāa tite, a gha nxāakg'aiga síí èe qàua hāam mari-coa ba suruta.

Cg'árà kúrúa ne

²⁷ “Kómá tu hāa i kòò ncèeta méèè a ko máá: ‘Táá cg'áràn kúrú guu,’ téméè.

²⁸ Igabar ko Tíi bìrì tu u a ko máá: wèém khóèm èe ko dxàè-khoe sa bóò, a ba a ko ncóò si ba, ncāa nxāakamaga cg'áràn kúrú cgoa si tcáòa ba koe.

²⁹ A ncèè kg'áo xòè dim tcgáim tsarim kòò chibian kúrúagu tsi ne méé tsi nxōbea tcg'óò naka aagu me. Qāè e, c'èe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèè tc'ároa tsi chōò tamas c'ees dxāwam dis koe xaóa tcāàèan ka.

³⁰ Gataga ncèè kg'òm x'òàm tsarim kòo chìbian kúrúkaḡu tsi ne méé tsi q'áea tcg'óo naka aagu me. Qàè e c'èe xòèa tsi gha aaguè sa, wèè tc'áróa tsi gha chòò tamas c'ees dxāwam dis koe tcāàèan ka ke.

Khòès cgoa q'aa sa

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Gataga i kò ncèeta méèè a ko máá: ‘Díim wèém ìe ko gam dis khòès cgoa q'aa ba méém tcg'āya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hāa di sa,’ ta méèè.

³² Igabar ko Tíi bíri tu u a ko máá: Wèém khòèm ìe ko gam dis khòè sa aagu ba, cg'árà nes kúrúa domka tamase, ba ko cg'árà-kg'ao sa kúrú si, me ko díim wèém ìe ko aaguèas khòè sa sèè ba cg'áràn kúrú, tar ko méé.

Gàisea ne

³³ “Gataga tu kóma hāa, ne kò ncií kuri di ne khòè ne bíriè a ko máá: ‘Táá tshúu-ntcōan cgoa gaise guu, igaba méé tsi tsari gaisean X'aigam Nqarim cookg'ai koe tseegukagu,’ témèè.

³⁴ Igabar ko Tíi bíri tu u a ko máá: Táá gaise guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcōo-q'oos x'aian di si i ke,

³⁵ kana nqódmkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòò qgái i ke, kana Jerusalem cgoa ga igaba, kaiam X'aigam díim x'áé-dxoo me e ke.

³⁶ Gataga méé tsi táá tcúúa tsi cgoa gaise guu, cuiwkaga tsi cúim c'òòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana ntcúúa hāa tite ke.

³⁷ Kg'amaga méés gatu dis ‘Eè’ sa ‘Eè’ sa ii, nakas gatu dis ‘Eè ìe’ sa ‘Eè ìe’ sa ii. A ncèè c'èes giúu sa tsi kò ncèe zi kg'ui zi koe càua mááse nes gha nxāa sa dxāwam koe guua.

Kabia mááku sa

(Lk 6:29-30)

³⁸ “Kóma tu hāa i kò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tcgái ba méém tcgáim c'èem domka tcg'óòè, nakam xōò ba xōóm domka tcg'óòè,’ ta méèè.

³⁹ Igabar ko Tíi bíri tu u a ko máá: Táá cg'āè tc'èem khòè ba kabia máá guu, igaba díim wèém ìe ko kg'áo xòè di góóa tsi koe xg'ám tsi ba, nxāa ba c'èem góó xòè ba máá thèé *nakam xg'ám*.

⁴⁰ A ncèè khòèm kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáian sèè kg'oana ne, máá me gataga thèé tsari kaisa marian di qgáia ne.

⁴¹ Díim wèém ìe gha ko chùu tsi, cúim kilomítara ba tsi gha gam di zi giúu zi xgám a qōò ba, nxāam cgoa méé tsi cam kilomítaran qōò.

⁴² Máá ìe ko dtcàrà tsi ba, naka ìe cgòbè cgae tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

Tsari cg'òo-kg'aoan ncàma ne

(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Kóma tu hāa i kò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'òo-kg'ao ba hòre,’ témèè.

⁴⁴ Igabar ko Tíi bíri tu u a ko máá: Gatu di cg'òo-kg'aoan méé tu ncàm, naka còrèa máá ìe ko xgàra tu u ne,

⁴⁵ naka tua gha nxāasega gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hànám di tu cóá tu ii. Gam dis cam sam ko kúrú si ìe cg'āè ne hēè naka ìe qàè ne hēèthèè qàò cgae, a ba a ko túuan ìe tchāno ne koe hēè naka ìe kàma ne koe hēèthèè tsééa úú.

⁴⁶ Eè ncàm tua hāa ne tu kò ncàma hāa, ne ia gha dùútsa surutan kabisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thèé gataga hēè khama.

47 A ncêe gatu di qõean cú ga tu kòo tsgámkagu, ne tu ko dùús cgáé sa kúrú? A táá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thée gataga hée tama?

48 Nxãaska méé tu tchàno ii, ncêem ma gatu ka Xòom nqarikg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

6

Tchàno zi tsée zi

1 “Q'ãa méé tu naka tua gatu di zi tsée zi tchàno zi táá khòe ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khòe ne x'ái zi guu. Gatà tu kò hée ne tu surutan hòò tite, gatu ka Xòom nqarikg'ai koe hànám koe.

2 “A c'êem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'êes gúù sa máá kg'oana ne méé tu còrè-nquuan hée naka x'áéan xg'aeku koe héeéthée táá torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãe khòéan khama ko ma kúrúse xu khòe xu ko hée khama, nxãasega xu gha c'êe khòéan ka dqòmme ka. Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòe ne koe* cg'oèase hòò.

3 Igaba tsáá èe tsi kòo c'êem dtcàrà-kg'ao ba c'êes gúù sa máá ne, táá hée nas dxàes x'òàs tsari sa q'ãa, kg'àòm x'òàm tsarim ko kúrú sa.

4 Naka i gha nxãasega guúan tsi tcg'òò q'oo chòmsea hà, Me gha Saòm ncêe ko chòmsea zi gúù zi bóò ba gha suruta tsi.

Còrèan ka xgaa-xgaa sa

(Lk 11:2-4)

5 “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qãe khòéan khama ko ma kúrúse xu khòe xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hée naka x'áéan xg'aeku koe héeéthée ko nqarè ka téé a còrèan ncàma xu, nxãasega ne gha wèè ne khòe ne bóò xu ka. Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòe ne koe* cg'oèase hòò.

6 Igaba tsáá èe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim nquum q'oo koe tcãà, naka nquu-kg'ám ba tcèekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncêe hòòse tama ba. Nakam gha nxãasega Saò ba suruta tsi, ncêe ko chòmsea zi gúù zi bóò ba.

7 Naka gatà còrè tu kòo ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, táá zi qhàò zi di ne ko hée khama, kái zi kg'ui zi èe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'èea khama.

8 Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xòò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcàò sa nxãakamaga q'ana hà ke.

9 Ke méé tu ncêeta ma còrè na máá:

Sita ka Xòò Tseè
nqarikg'ai koe hàna Tseè,
cg'òèa Tsi méé i dqòmme,

10 Tsari x'aian méé i hàà.
Tsáá ko tc'èe sa méés nqòómkg'ai koe kúrúe
nqarikg'ai koes ko ma kúrúe khama.

11 Sita dis tc'òos wèé cáám di sa
ncêe cáám ka máá ta a.

12 Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,
sita ma c'èe ne gane di chìbian
ma qgóóa máána hà khama.

13 Táá kúrúa bóòkuan koe tcèèa úú ta a guu,
igaba dxãwam dim dàòm koe tcg'òò ta a.
[X'aian hée,

naka qarían hěé,
naka x'áàn hěéthěéa
chòò tamase Tsari i ke.
Amen.]

14 “Khòè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga gatu ka Xòòm nqaríkg'ai di ba gatu di chìbian koe qgóóa máá tu u khama.

15 Igaba ncèè khòèan tu kò gaan di chìbian qgóóa máá tama, nem gatu ka Xòò ba thée cuiskaga chibia tu qgóóa máá tu ua hãa tite.

Tc'òoan carasea ne

16 “Gataga thée, ãe tu kò tc'òoan carase ne mée tu táá cg'ãè-cg'ãe kg'ái guu, qãè khòèan khama ko ma kúrúse xu khama ma, ncèe cg'ãè-cg'ãe kg'ái ko xu, c'èe ne xu gha nxãasega x'ái, tc'òoan ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'òease hòòà.

17 Igaba ãe tsi kò tc'òoan carase ne mée tsi xg'aà kg'ái naka nxùian tcgáùse.

18 Naka i gha nxãasega tsari tc'òoan carasean táá c'èe ne ka bóòè guu, igaba tsarim Xòòm ka, ncèe hòòse tama ba. Me gha Saòm ncèe chómseá zi guù zi ko bóò ba suruta tsi.

Qguùan ka xgaa-xgaa sa

(Lk 12:33-34)

19 “Táá mée tu nqòómkg'ai koe qguùan tòóá mááse guu, ncèe tcg'áàn hěé naka ncàbàn hěéthěé ko tc'òó o koe, ncèe ts'ãà-kg'aoan ko khòá a tcãà a ts'ãà a koe.

20 Igaba mée tu gatu di qguùan nqaríkg'ai koe tòóá mááse, ncèe tcg'áàn hěé naka ncàbàn hěéthěé tc'òó o tite koe, kana ts'ãà-kg'aoan ga khòá naka tcãà na ts'ãà tite koe.

21 Eë tsari qguùan hãa koe i gha gataga thée tsari tcáóan hãa khama.

Qãèm tcgáí ba

(Lk 11:34-36)

22 “Tcgáí ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncèè tcgáíá tsi kò qãè ii, nem tsarim tc'áróm wèè ba x'áàn ka cg'òèa.

23 Igaba ncèè tcgáíá tsi kò tshúú ii, nem tc'áróm tsari ba dcùú-qoman ka cg'òè cgaèa. A ncèè tsari x'áàn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáé gha nta noose dcùú-qoman kaia!

Cám x'aigan tsééa máá ne

(Lk 16:13; 12:22-31)

24 “Cám x'aigan gha tsééa máám khòè ba káà me e. C'èe bam gha hòre, a c'èe ba ncàm khama, kanam gha c'èem koe dtcãàse, a c'èe ba ntoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hěé naka qguùan dim nqári ba hěéthěé tsara cúí x'áè ka tsééa máána hãa tite.

Táá káise tc'èe-tc'èese guu

25 “Gaa domkar ko birí tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'òèan ka káise tc'èe-tc'èese guu, dùú tu gha tc'òó kana kg'áà sa, kana tc'áróá tu ka igaba, dùú tu gha hãa sa. Kg'òè sa gáé tc'òoan ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáían ka cgáé tama?

26 Bóò nqaríkg'ai di tsará ne: xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga tòóá mááse tama, gabàm ko qarèga gatu ka Xòòm nqaríkg'ai di ba xáró o. Ka gatu gáé gaan ka cgáé tama?

27 Gatu ka c'èem díí ba gha gáé káise tc'èe-tc'èesean ka, kg'òèa ba di cáman koe cáman ba càù?

28 “A tu a ko dùús domka qgáían ka káíse tc'ëe-tc'ëese? Bòò, nta i qãáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tsòm sa. Tséé tama i hãa, a gataga qgáían qgãéa mááse tama.

29 Igabar ko birí tu u a ko máá: *x'aigam* Solomonem gabà kò gam di x'aian wèè koe ga ncêe zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma táá hãa.

30 Ncêe Nqarim kòò qãáka di dcãan, ncêe ko ncêe cárn ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncêeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgãése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncêe cg'aré dtcòmàn úúá tuè!

31 “Gaa domka méé tu táá káíse tc'ëe-tc'ëese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'òó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu.

32 Táá zi qhàò zi di nea ko wèè gúúan ncêe ga qaa, Me gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba ncêe gúúan tu ko tcào sa q'ana hãa ke.

33 Igabaga méé tu kg'áíka *X'aigam* Nqarim di x'aian hëé naka Gam di tchànoan hëéthëé qaa, naka tua gha ncêe zi gúú zi wèéa zi ga thëé máàè.

34 Ke tu táá q'uu òò cárn ka káíse tc'ëe-tc'ëese guu, q'uu òò cárn ba gha cúíá tc'ëe-tc'ëese gam ka ke. Wèém cárn ba gam di xhãéan tc'ãòá.

7

C'ëe ne bòò a tc'ëea máá sa (Lk 6:37-38, 41-42)

1 “Táá c'ëem khòè ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè guu.

2 Gaam dàòm cúím ãe tu ko c'ëe ne bòò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bòò a xgàràè ke, si gha tc'ãò-tc'ãòs ãe tu ko c'ëe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

3 “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ëem tcg'ái q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòò máá, igaba tsi tsáá tcg'ái q'oo koe hãam hii-dxoo ba hòò tama?

4 Nta tsi gha tsáá ka c'ëe ba birí a máá: ‘Tíí tcàràè, hàà nakar tcg'ái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’ témé, ncêe tsáá tcg'ái q'oo koe hãam hii-dxoo ba tsi hòò tama koe.

5 Tsáá qãè khòéan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcg'ái q'ooa tsi koe hànám hii-dxoo ba tcg'òó, naka nxãwa qãése bòò naka tsáá ka c'ëem tcg'ái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó.

6 “Táá ãe tcom-tcomsa ii sa haghuan máá guu, naka gataga táá gatu di tcãàko nxòán xgúuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hëé ne i gha nqàréan gaan di ka náá tcãà a, a i a gha kãbise a tòà q'aa tu u.

Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am (Lk 11:9-13)

7 “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke.

8 Díím wèém ãe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ãe ko qaa ba hòò, me gha wèém ãe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

9 Kana ndakam khòè ba gha gam òò cóám kòò péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxòán máá me?

10 Kana ãem kòò x'au ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máá me?

11 A ncêè gatu ncêe cg'ãè tc'ëe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máá q'ana hãa, ne ba gha nxãaska gatu ka Xòòm ncêe nqarikg'ai koe hãa ba ãe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase qãè aban máá!

12 “Gaa domkar ko birí tu u a ko máá: wèè zi gùù zi èe tu ko tc'èe khòè ne mée ne gatu koe kúrú zi, nxáa zi mée tu gane koe thée kúrú. Ncèe sa x'áèan ka hée naka porofitian ka héeéthée ko nxàees ga si i khama.

Cg'árés heke-kg'ám sa
(Lk 13:24)

13 “Xgám-xgam naka nquu-kg'ám koe tcāà. Cg'áèan koe ko úúm kg'ám ba tchāà me e, me gaa koe ko qōòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcāà ne kái ne e.

14 Igaba bóò, kg'òèan dis heke-kg'ám sa cg'aré si i, me gaa koe ko qōòm dàò ba qóm me e, ne èe ko hòò me ne cg'orò ne e.

Hìi sa hée naka tc'ároa sa héeéthée e
(Lk 6:43-44)

15 “Tshúù-ntcōan di xu porofiti xu mée tu q'āa! Gatu koe xu ko ghúuan di khòoan hāa a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaùko xu ncuutshaa xu u.

16 Gaxu di tc'ároan ka tu gha bóòa q'āa xu. Khòea ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hii-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ía ko dxàmga zi hii-coa zi koe faian tcuù?

17 Gatagas ko ma wèès hìis qāè sa qāè tc'ároan kúrú, igabas ko tshúús hìi sa tshúù tc'ároan kúrú.

18 Qāès hìi sa cuiskaga tshúù tc'ároan kúrú hāa tite, kanas gataga tshúús hìi sa cuiskaga qāè tc'ároan kúrú hāa tite.

19 Wèès hìis èe tc'ároan qāè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òòè, a c'eean q'oo koe tcāè.

20 Gaa domka tu gha gaxu di tc'ároan ka q'āa xu.

Nciìsegar kò c'úù tsia
(Lk 13:25-27)

21 “Wèém khòèm èe ko birí Te a máá: ‘X'aigàè, X'aigàè,’ témé ba nqarikg'ai di x'aian koe tcāà tite, igaba èe ko Tirim Abom nqarikg'ai koe hànám ko tc'èe sa kúrú cúúm ga ba gha tcāà.

22 Kái ne gha èem cám còò dim ka birí Te a máá: ‘X'aigàè, X'aigàè, a gatá tama taa ncèe kòò Tsarim cg'òèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'òèm cgoa dxāwa tc'èean xhàigu ta, a gam cgoa kái zi gùù zi are-aresa zi kúrú ta?’ témé.

23 Ra gha nxāaska tchànose birí ne a máá: ‘Nciìsegar c'úù tua, gatu cg'āè gùù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíi koe tcg'oa!’ témé.

Càm tsara tshàò-kg'ao tsara
(Lk 6:47-49)

24 “Díim wèém èe ko Tiri kg'uian ncèe kóm, a i ko mée sa kúrú ba gha tc'ègam khòèm khama ii, ncèe ko gam dim nquu ba qāès tshoa-tshoase-q'ooos koe tshàò ba.

25 I túúan hàà, i tshàan cg'òè a tòè, i tc'áán tc'áá a i a èem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qāès tshoa-tshoase-q'ooos koem kò tshàò tòòèa khama.

26 Igaba díim wèém èe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama ba gha káá tc'èem khòèm khama ii, ncèe ko gam dim nquu ba gómankg'ai koe tshàò tòò ba, qāès tshoa-tshoase-q'ooos cgoa tamase.

27 I túúan hàà, i tshàan cg'òè a tòè, i tc'áán tc'áá, a i a èem nquu ba tcāò, me cg'áé, a kaias gúús khama ma cg'áé ba,” tam mée.

28 Èem ko Jeso ba ncèe zi gùù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hāa.

²⁹ Qarian úúam khòem khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

8

Jeso ba ko lepero dis tcii sa úúam khòe ba qãekagu
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

¹ Eëm kò Jeso ba xàbim koe guu a ko xòa ka zi kò kái zi xg'ae zi khòe ne di zi xùri Me.

² Me gaa x'áe kaga lepero dis tcii sa tsàaram khòe ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: "X'aigaè, tc'èe Tsi kòo ne Tsi ga kúru ter q'ano," témé.

³ Me tchoanà tshàu, a qgóo me, a máá: "Gatàr ko ma tc'èe, ke q'ano!" témé. Kas kò gam dis tcii lepero di sa kúuga kaà cgae me.

⁴ Me Jeso ba bìri me a máá: "Q'ãa, naka táá cúí khòe ga c'èe guù ga bìri guu. Igaba méé tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka ãem Moshe x'áèa hãas aba sa tcg'òó, x'áís iise khòe ne koe," témé.

Ncõo-kg'aom di dtcòma ne
(Lk 7:1-10)

⁵ Eëm ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcãà kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá:

⁶ "X'aigaè, tirim qãà ba x'áea te koe xòe, a nqõara hãa, a ba a kaisa thòòan koe hãa," témé.

⁷ Me bìri me a máá: "Síír gha a kúru mem qãè," témé.

⁸ Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba xõa a máá: "X'aigaè, dìí cgáér tama ra a, nquua te tcõbe dòm q'oo koe Tsi ga tcãà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba kg'òè.

⁹ Tíí igabar kaia xu dòm q'oo koe hànar khòe ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm q'oo koe hàna ke. Ra ko ncèe ba bìri a máá: 'Qòò,' témé, me qòò, ra c'èe ba bìri a máá: 'Hàà,' témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìri a máá: 'Ncèe sa kúru,' témé, me kúru si," tam méé.

¹⁰ Eëm ko Jeso ba èe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a èe kòo xùri Me ne bìri a máá: "Tseegua ner ko bìri tu u: Qanegar cúí khòe ga Iseraele koe hòò ta ga hãa ncèeta ma kaias dtcòm sa úúa hãa a.

¹¹ Bìri tu ur ko, kái ne gha cáms ko tcg'oa xòè koe hée naka cáms ko tcheè xòè koe héehtéè guu a hàà, a ne a hàà Abrahamama ba hée naka Isaka ba hée naka Jakobe ba héehtéè xu cgoa ntcõo a tc'òó, nqarikg'ai di x'aian koe.

¹² Igaba ne gha gane èe x'aian di ne tchãa koe xaoa tcg'òòè, dcùú-qoms q'oo koe, ncèe kg'aeen hée naka gãò xõòan héehtéè gha hãa koe," tam méé.

¹³ Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba bìri a máá: "Eè tsi ma dtcòma hãa khamaga méé i tsáá koe ii, ke qòò," témé. Me kò gam dim qãà ba gaa x'áean èe kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khòe ne kúru ne qãè
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Eëm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãà kam kò Peterem ka c'uise sa bóò, si cgùrukagu si kos tcii ka qgòòea, a xóé-xòe.

¹⁵ Me kò tshàu sa qgóó, i tciiàn guu si, si tõe a sa a tshoa-tshoa a tséèa máá Me.

¹⁶ Eëm dqòam ka ne kò kái ne khòè ne dxāwa tc'ëean úúa hãa ne Gam koe óa. Me kg'uim cgoa dxāwa tc'ëean xhàigu, a ba a wèè ne èe kò tsàa ne kúru ne kg'òè.

¹⁷ *Ncêe sa kò kúru*, nxãasegas gha ãem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè ka, ncêe ko máa:

“Gatá di thòoa nem séèa,
a ba a tcùia ta xgàm a qdò cgoaa,”
témé sa.

Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Eëm ko Jeso ba khòè ne dis xg'ae sa qàea ba koe bóó, kam kò x'áèan tcg'òó, tchoaba méé xu c'ëem xòèm tshàam dim koe di i.

¹⁹ Me nxãaska x'àè xгаа-xгаа-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà bìrì Me a máa: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, èe Tsi ko síi qgài wèè koer gha xùri Tsi,” témé.

²⁰ Me Jeso ba xqa me a máa: “Círía ne gaan di haèan úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóa ba tòó tcúúm gha qgài úú tama,” témé.

²¹ Me c'ëem xгаа-xgaase-kg'ao ba bìrì Me a máa: “X'aigàè, kg'aia qãa te nakar síi tirim xòò ba kg'ónò,” témé.

²² Igabam kò Jeso ba bìrì me a máa: “Xùri Te, naka èe x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian èe x'óóa hãa kg'ónò,” témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba nqaekagu
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Eëm ko dxòrom q'oo koe tcàa ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

²⁴ Me kò kúúga kaiam tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe tēe, me dxòro ba tshàam di qhonéan ka xàbùa tcg'òòè, igabam kò Jeso ba x'òma hãa.

²⁵ Xu síi ghùì Me a máa: “X'aigàè, hùì xae e! Tomè xae ko ke!” témé.

²⁶ Me bìrì xu a máa: “Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncêe cg'aré dtcòman úúa hãa xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tēe a ba a tc'ãá ba hēè naka tshàa ba hēèthēè dqàè, si kaisas nqoo sa xóé.

²⁷ Xu èe kò hãa cgoa Mea xu are, a tēèku a máa: “Dùútsa khòè ba gáé ncêe ba? Tc'áan ga hēè naka tshàan ga hēèthēè ka ko komsanaè ba!” témé.

Càm tsara khòè tsara dxāwa tc'ëean úúa tsara ko qãèkaguè
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Eëm ko c'ëem xòèm tshàam dim koe síi, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cam tsara khòè tsara dxāwa tc'ëean úúa tsara cgoa xg'ae, tc'am zi koe kò guua hãa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khòè ga gaam dàò ba séè naka nqáé tite.

²⁹ Gaa x'èè kaga tsara kò q'au a máa: “Dùú sa Tsi ko tc'èe sitsam koe, Ngarim di Tsi Cóa Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxará tòòèam x'aèm cookg'ai koe?” ta méé.

³⁰ Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'árèse nqùu ka hãa a ko dxòó.

³¹ I kò gatsara di dxāwa tc'ëean Jeso ba dtcàrà a máa: “Ncèè hàà Tsi kò ko xhàigu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a,” témé.

³² Me bìrì i a máa: “Qdò!” témé. I tcg'oa, a i a síi xgùuan koe tcàa. Si wèès xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xòa a síi tshàan q'oo koe x'óé.

³³ Xu èe kòò xgùuan kòre xu khòè xu bèe a qgóé, a x'áé-dxoom koe síi, a síi wèéan ga nxàe, èe kò dxāwa tc'ëean úúa tsara khòè tsara koe kúruSean ga hēèthēè e.

³⁴ Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eẽ ne ko bóò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqóòm koem gha tcg'oa sa.

9

Jeso ba ko nqaram khòè ba kúrú me qàè

(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Nxãaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcàà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí.

² Ka xu kò gaa x'aè kaga c'èe xu khòè xu khòèm nqara hãa ba Gam koe óága, gam dim tcoàm koe xòò mea hãase. Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò èe nqara hãa ba birí a máá: “Tòòn tcáò, Tiri tsi cóá tseè, chibia tsi tsi qgóóa máàèa hãa ke,” témé.

³ Ka xu ko c'èe xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: “Ncẽem khòè ba ko Nqari ba cóè!” témé.

⁴ Igabam ko Jeso ba bóóa q'ãa èe xu tc'èea hãa sa a máá: “Dùús domka xao ko cg'ãè zi gùù zi tcáóa xao q'oo koe tc'èea máá?”

⁵ Ndaka nea thamkaà? ‘Chibia tsi tsi qgóóa máàèa,’ témé saa kana máá: “Tèe naka qòò, témé saa?” tam ma tèè xu.

⁶ ‘Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khòèm dim Cóá ba nqóòmkg'ai koe qarian úúa hãa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé. Nxãaskam kò èe nqara kò hãa ba birí a máá: “Tèe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áé koe dìbi,” témé.

⁷ Me tèe a ba a x'áéa ba koe dìbi.

⁸ Eẽ zi ko khòè ne di zi xg'ae zi ncẽes gùù sa bóò, ka ne kò q'àòs ka tcàèè, a ne a Nqari ba dqòm, ncèè kò èeta ii qarian khòèan máá ba.

Jeso ba ko Mataio ba tcii

(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Eẽm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciièm mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bóò, me marian ko sèèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcòóan-ntcòè. Me birí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tèe a xùri Me.

¹⁰ I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hãa a ko tc'òó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hèè naka chibi-kg'aoan hèèthèè hàà, a hàà Jeso ba hèè naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hèèthèè cgoa ntcòò.

¹¹ Eẽ xu ko Farasai xu èes gùù sa bóò ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tèe a máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xгаа-xгаа-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hèè naka chibi-kg'aoan hèèthèè cgoa tc'òóa máá?” témé.

¹² Ncẽes gùù sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba èe ko tsàa ne ko qaa a.

¹³ Ke xao qòò naka síí xгаа-xгаа-kg'ao, ncẽem kg'ui ba ko dùù sa méé sa: “Thòò-xama-máákua ner ko khòè ne xg'aeku koe tc'èe, dàò-a-máákuan ka tamase, ta ko méé ba. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ka khama,” tam méé.

Jeso ba ko tc'òoan carasean ka tèèè

(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu síí cgae Me a síí tèè Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hèè naka Farasai xu hèèthèè xae káise tc'òoan carase, igaba xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tc'òoan carase tama?” témé.

15 Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òòè ba, ne gha nxãaska tc'òoan carase.

16 “Díim ga ba cuiskaga qgái cg'anà ba kabam qgáim cgoa nqàba hãa tite, èes nqàba sa gha èem qgáim koe tòara tcg'oa, si gha tòà sa càùse khama.

17 Gataga i khóèan cuiskaga kaba gòéan nciú zi khòo dtcòbè zi gòéan di zi q'oo koe gòéan qg'oea hãa tite. A ncèè gatà i kò ko hée ne zi gha khòo dtcòbè zi qgàise, i gòéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòara q'aase. Igaba i ko kaba gòéan kaba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qãè qgái koe tòòè,” tam méé.

X'óoas cóa sa hée naka tsàakos khòè sa héeéthée e
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

18 Èem qanega hãa a ko ncèes guú sa gane cgoa nxàe kam kò kúúga c'èem tc'ãa-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: “Tiris cóa sa ncãa sencgaga x'óo. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòò cgae si, nakas kg'òè,” témé.

19 Me Jeso ba tée a qòò cgoa me, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri tsara a.

20 Kas ko 12 kurian kò úúa hãa, a ko xòm x'aèse nxoean hòòs khòè sa qããa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáim di xgám-kg'aman qgóó.

21 Gaas kas kò bìrise a máá: “Gam dim qgái bar kò qgóó ne cúígar gha qãè,” témé.

22 Me Jeso ba kabise a bòò si, a máá: “Tòon tcáó, Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãèkagu sia ke,” témé. Si khòè sa gaa x'aèan èe kaga qãè.

23 Èem ko Jeso ba tc'ãa-cookg'aim dim nquum koe tcãà, a ko fulutu cii-kg'ao xu hée naka tcéè-tcèè kò kos xg'ae sa héeéthée bòò,

24 kam kò máá: “Qòò tu, cóa sa x'óo tama, igabagas kg'ama x'òma hãa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'ãè Me.

25 Igaba èes kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òòèa xg'ara kam kò q'oo koe tcãà, a ba a cóa sa tshàua sa koe séè, si tée.

26 Ncèè tchòà ne kò wèém xg'aekum èem koe qòò.

Jeso ba ko khòè tsara kàà tcgái tsara kúru tsara qãè

27 Èem Jeso ba èe koe guu a ko qòò ka tsara ko kàà tcgái tsara khòè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thòò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgòose-coa Tseè,” témé.

28 Èem ko nquum q'oo koe tcãà ka tsara ko gaa tsara kàà tcgái tsara khòè tsara hàà cgae Me, Me tèè tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qarria ner úúa sa, ncèè guúa ner gha kúru di i?” témé. Tsara xɔa Me a máá: “Èè, X'aigaè,” témé.

29 Me nxãaska tcgáia tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòmàn khamaga méé i ma kúru,” témé.

30 I gatsara di tcgáian xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bòò méé tsao naka i táá cúí khòè ga ncèes guú sa q'ãa guu!” témé.

31 Igabaga tsara kò qòò, a sí Gam di tchòàn wèém xg'aekum èem koe xàà.

Jeso ba ko khòèm kg'ui tama ba qãèkagu

32 Èè tsara kòò qòò kam kò dxãwa tc'èean ka tcãàèa a kg'ui tamam khòè ba Jesom koe óagaè.

33 Èè i ko gaa dxãwa tc'èean xhàiguè kam kò gaam khòèm èe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncèeta iis guú sa qanega Iseraele koe kúru sa tama!” témé.

³⁴ Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxāwa tc'ēan dim tc'āa-cook'aim cgoam ko dxāwa tc'ēan xhàigu,” témé.

Tséé-kg'aoa nea cg'orò o

³⁵ Me kò Jeso ba wée xu x'áé-dxoo xu koe hēé naka x'áé-coa xu koe hēéthēé qōōa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a kò x'aian di qāè tchōān khóè ne xгаа-xгаа, a ba a kò wées tcìi sa hēé naka wées thòò sa hēéthēé tsoò.

³⁶ Eēm ko xg'ae zi bóò kam kò thòò-xama máá zi, ntcāa-ntcāaè ne kòo, a ne a kò káà hùì ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma.

³⁷ Me nxāaska Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu birí a máá: “Tcuùè gha gùua ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o.

³⁸ Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù,” témé.

10

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tsééa tcg'òò

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tciia óá, a ba a dxāwa tc'ēan xhàigu di qarian máà xu, naka wée zi tcìi-kg'ám zi hēé naka wée zi thòò-kg'ám zi hēéthēé qāèkaguan di i.

² Ncēea kò cg'òèan x'áé úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'āà di ba kò Simonem ncēe kò Petere ta ma tciie me e, naka gam ka qōesem Antera ba hēé, naka Sebetem ka cóasem Jakobo ba hēé, naka gam ka qōesem Johane ba hēé,

³ Filipi ba hēé naka Baretolomaio ba hēé, Tomase ba hēé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hēé, Alefaiom ka cóasem Jakobo ba hēé naka Tadaio ba hēé,

⁴ Simonem ncēe kò tòókuan x'āà máá ba hēé naka Jutasem Isekariote ba hēéthēé e, ncēe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcāà Me ba.

12 xu x'áé úú-kg'ao di tsééa ne

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Nxāa xu 12 xum kò Jeso ba ncēe x'áé-kg'ámán cgoa tsééa tcg'òò, a máá: “Táá tǎá zi qhàò zi di qgáian koe síi guu, naka táá x'áé-dxooan Samaria ne di ka c'ēan koe ga tcāà guu.

⁶ Igaba méé xao Iseraele di ne khóè ne koe qōò, ncēe aagusea ghùuan khama ii ne.

⁷ Naka xaoa ēe xao xóé a ko qōò ka, ncēe kg'uiian xгаа-xгаа naka máá: ‘Ngarikg'ai di x'aia nea cùu u!’ témé.

⁸ Eē ko tsàa ne kg'òèkagu, ēe x'óóa ne ghùì, gane ēe lepero dis tcìis di ne q'ano-q'ano, dxāwa tc'ēan xhàigu. Surutakaguè tamase xao máàèa hāa, ke xao kg'ama c'ēe ne surutakagu tamase thēé máà.

⁹ Táá xao c'ēe mari x'òà ga qòè guu.

¹⁰ Gaxao dis qòòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cam tsara qgái tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba sèè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'òoan ka kg'anoèa hāa ke.

¹¹ “Wèem x'áé-dxoo ba kana x'áém ēe xao ko tcāam koe méé xao khóèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hāa naka nxāakg'aiga síi gaa koe tcg'oa.

¹² Eē xao kòo x'áém koe tcāà ne méé xao tsgámkagu me.

* **10:2: x'áé úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

13 A ncèè x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hãa, igaba ncèè gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan k̄abise cgae xao o.

14 A ncèè c'èe khóè ga kò q̄àèse hààkagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nq̄àèa xao di tsharàn q̄àè-q̄àe.

15 Tseeguan kagar ko birí xao o a ko máá: xgàrakuan dim cárm kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma h̄éè naka Gomora h̄éèth̄éè ka kaisa xgàrakuan hòò.

Xgàrakuan hààko kúrúse e

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

16 “Bòò, Tí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxãaska tc'èega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbi zi khama ma tc'aua hãa.

17 Igabaga méé xao khóè ne koe kòrese, q̄áé xao o ne gha a qhàis cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke.

18 Xao gha Tíi domka c'èe xu tc'ãà-cookg'ai xu koe h̄éè naka x'aiga xu koe h̄éèth̄éè tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe h̄éè naka tãá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe h̄éèth̄éè Tíi ka nxàea tseegukagu.

19 Igaba èe ne kò ko gaxu tshàu q'oo koe tcãà xao o ne méé xao táá káise tc'èe-tc'èese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, èe xao gha kg'ui sa xao gha èem x'aèm ka máàè ke.

20 Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xòòm dim Tc'èe Me e gha ii, èe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

21 “Khóè ba gha q̄òese ba x'oos koe tcãà, me xòò ba gam dim cóám ka gataga h̄éè, i gha cóán gaan di xòòan ntcoe, a gha cg'òo o.

22 Xao gha Tiri cg'òèan domka wèé khóèan ka hòrèè. Igaba gaam èe gha qarika tée a chòò-q'ooos koe síi ba gha kgoaraè.

23 Eè c'èem x'áém koe xao kò ko xgàràè ne méé xao c'èem za bèea síi. Tseegua ner ko birí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe q̄òoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síi Khóèm dim Cóá ba hàà.

24 “Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, kana q̄àa ba gam ka q'òòsem ka tc'amaka hãa tama.

25 Tc'ãòa i hãa, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me q̄àa ba gaam ka q'òòsem khama ii. X'áém dim tcúúm kò ko Belesebule ta ma tcièè ne, ne gha gaam x'áém di ne nxãaska ntama cg'àèse tcièè!

Dìi ba q'áò sa

(Lk 12:2-7)

26 “Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúús èe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs chómsea sa nxàese ke.

27 Èèr ko ntcúúan q'oo koe birí xao o gúúan méé xao x'áàn q'oo koe nxàe. Naka èe xao kóm si ko c'amà hãase nxàèè sa méé xao nquuan tcòbe koe kgoarasea hãase nxàe.

28 Táá méé xao khóè ne èe ko tc'áró ba cg'òo, igaba tc'èe ba ne gha cg'òo di qarían úú tama ne q'áò guu. Igaba méé xao Nqarim èe tc'áró ba h̄éè naka tc'èe ba h̄éèth̄éè gha chòò tamasa c'ees dxãawam dis koe kaàkagu di qarían úúa hãa ba q'áò.

29 A nxàe tsará sara gáé cúúm mari-coam cgoa x'ámàè tama? Igabas cúis ga sa gatu ka Xòòm tc'èe tamase, góman koe tcheèa hãa tite.

30 I gataga wèé c'òòan tcúúa tu di ga nxáráèa.

31 Ke táá q'áo guu. Kái zi nxâe tsarâ zi ka tu kaisase cgâé tu u ke.

Nxâese sa hêe naka xqase sa hêéthêe e
(Lk 12:2-7)

32 “Khama wêém khòem êe ko khòe ne cookg'ai koe Tíi ka nxâese bar gha Tíi igaba Tirim Xòom nqarikg'ai koe hâam cookg'ai koe nxâea tcg'òó.

33 Igaba diím wêém êe ko khòe ne cookg'ai koe xqase Te bar gha Tíi igaba Tirim Xòom nqarikg'ai koe hâam cookg'ai koe xqaseè.

Tòókus tamase igaba ntcâu ba
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Táá tc'êea máá, nqòómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'êea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcâu me e.

35 Hààra Raa,
hààr gha khòe ba kabí ka,
me gam ka xòom cgoa táá kóríku,
sí cóá sa gas ka xòos cgoa táá kóríku,
sí c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kóríku ka.

36 I gha khòem di cg'òo-kg'aoan
gam diím x'áém di ne khòe ne ii.

37 “Wêém êe xòò ba kana xòò sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wêém êe gam diím cóá ba kana cóá sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama.

38 Me diím wêém êe gam diím xgàu ba sèè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama.

39 Diím wêém êe ko gam dis kg'òè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaeè sí, me gha diím wêém êe ko Tíi domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha hòò sí.

Suruta ne
(Mk 9:41)

40 “Wêém êe ko qâese hààkagu xao o ba ko Tíi ga Ra qâese hààkagu, Me ko diím wêém êe ko qâese hààkagu Te ba qâese hààkagu êe tsééa óága Tea ba.

41 Diím wêém êe ko porofiti ba qâese hààkagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha diím wêém êe ko tchànóm khòe ba qâese hààkagu, tchànóm khòe me e domka ba tchànóm khòem ko máàè surutan hòò.

42 Tseeguan kagar ko gataga birí xao o a ko máá: Diím wêém êe ko qgàisa tshàn dis kubis igaba ncêe ne cg'aré ne ka c'êe ba máá, Tirim xгаа-xgaase-kg'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

11

Jeso ba hêe naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hêéthêe e
(Lk 7:18-35)

1 Eém ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'âea xg'ara, kam kò êe koe guu a qòò, síim gha Galilea di xu x'áé xu koe khòe ne xгаа-xгаа, a Nqarim di kg'uian birí ne ka.

2 Me Johane qâé-nquus koe hânase Krestem ko kúrú zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'uian gam di tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara cgoa tsééa úú,

3 síí méé tsara tèè Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncêe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'êem khòe ba nqòò?” témé.

4 Me kò Jeso ba xqá tsara, a máá: “Qòò naka síí Johane ba birí êe tsao ko kóm a ko bóò sa:

⁵ Ncêe káá tçgáí ne ko bóò, ne ko êe kò qòò tama ne qòò, ne kò lepero dis tciis di ne qâekaguè, ne ko êe kóm tama ne kóm, ne êe kò x'óóa hãa ne ghùie, ne ko êe dxáua hãa ne qâè tchòàn xgaa-xgaaè.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm êe gam di dtcòmàn Tíí koe tçgàba tite ba *ncêe khòèm ko kuri ma nxôàs koe ma tçgàba a cg'áé khama,*” tam méé.

⁷ Eê tsara ko qòò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgòós koe tu kò ko qòò ka tu kò síí dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii? *Eê-êe.*”

⁸ Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko síí dùú sa bóò? Khòèm xaam qgáí ba hãna baa? *Eê-êe*, khòè ne êe xaa qgáían ko hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa.

⁹ Kháé dùú sa tu kò nxãaska síí ko bóò? A porofiti baa? Eè, birí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e.

¹⁰ Ncêe ba gaam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:

‘Bòò, Tirim tchòà xàà-kg'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncêe gha síí Tsarim dàò ba

kg'ónóa máá Tsi ba,

ta mééèa ba.

¹¹ Tseegukar ko birí tu u, a ko máá: Eê khòè zi ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káá me e, Johanem tçguù-tçguu-kg'aom kam kaia hãa sa. Igaba gam êe nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e.

¹² Johanem tçguù-tçguu-kg'aom di cámán koe guu a ncêem x'aèm koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgòókua, ne ko qarís di ne khòè ne qarian cgoa sèè e.

¹³ Porofiti xu wèè xu hêè naka *Moshem di x'áèan hêéthéèa* kò ko porofita khama, me síí nxãakg'aiga Johane hàà.

¹⁴ A ncêes gùù sa tu kò dtcòm kgoana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncêe *Nqarim kò nqòòkagu tua ba* hààm gha sa.

¹⁵ Eê tceean úúa hãa ba méém kóm.

¹⁶ “Igaba Ra gha kháé ncêem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa nxará xg'ae? Kg'amaga i cg'aré cóán khama ii, ncêe gùúan ko x'amáguè qgáí koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

¹⁷ ‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u,

tu kò táá ntcãà,

ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,

tu kò táá kg'ae,

témé.

¹⁸ Johanem ko hàà kam kò tc'óó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: ‘Dxãwa tc'èea nem úúa,’ témé khama.

¹⁹ Igabam kò Khòèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: ‘Bòò, tc'óó-kg'aom ncêe ba, a kg'áà-kg'aom gòéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoman hêè naka chibi-kg'aoman hêéthéè dim tcàrà ba,’ ta méé. Igaba i ko q'áan di tc'èean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áíse.”

X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu

(Lk 10:13-15)

²⁰ Me Jeso ba nxãaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncêe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá:

²¹ “Haò, cg'áè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'áè i gha ii tsáá ka Betesaidèè! Are-aresa zi x'ái zi ncêe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hêè naka Sitone

hěéthěé koe kúrúsea hãa ne ne ga kò ncıise gane di chıbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháuan tcgáusea.

²² Igabar ko birı tsao o a ko máá: ‘Xgàrakuan dim cáı ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,’ témé.

²³ A ncēe tsáá ka, Kaperenaume tseé! Ncēe x’ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncēeska qanega hana. Gaa domka tsi gha kaisase nqāaka xòòe, x’óóa ne khóe ne dim qgám koe, nqarikg’ ai koe tsi gha ghùı a úúe, ta tsi tc’ēea igaba.

²⁴ Igabar kò birı tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáı kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé,” tam Jeso ba mée.

*Tıı koe tu hàà naka sãa
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Eēm x’aem kam kò Jeso ba nxàe a máá: “Dqom̄ Tsir ko, Aboè, X’aiga Tsi, nqarikg’ ai hēe naka nqđómkg’ ai hēéthěé di Tsi, ncēe zi gúú zi Tsi kò tc’ēega ne hēe naka xgaa-xgaasea hãa ne hēéthěé chóm-k-g’aia hãa, a Tsi a kò ēe cg’aré ne xgaa-xgaase tama ne * x’ái zia hãa khama.

²⁶ Eè, Aboè, ncēea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

²⁷ “Wèe zi gúú zi Ra Tirim Abom ka máàè, i cúı khóe ga Cóa ba c’úua, Xđòm oose, i cúı khóe ga Xòò ba c’úua hãa, Cóasem oose, naka wèem ēe Cóm ka nxará tcg’òòea ba hēéthěe e, gaam koem gha Cóa ba Xòò ba x’ái ka ba.

²⁸ “Hàà tu Tıı koe gatu wèe tu ēe xhōea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke.

²⁹ Séé tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tıı koe xgaa-xgaase. Tıı Ra kgàea hãa a ko cg’aré-cg’arese, a Ra a tcáóa Te koe tc’aua, tu gha nxāaska sãa-q’ooan hòò gatu di i.

³⁰ Tiris joko sa xhóà-xhóà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

12

*Jeso ba Sabata dim X’aiga Me e
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

¹ Eēm x’aem kam kò Jeso ba maberean dim xhàram q’oo koe ko Sabata dim cáı ka qđò. Gam di xu xgaa-xgaase-k-g’ao xu kò xàbà hãa ka xu kò nxāaska tshoa-tshoa a maberean tc’áro khóá a tc’óó.

² Igaba ēe xu ko Farasai xu ēe sa bóò, ka xu kò birı Me a máá: “Bóò! Tsari xu xgaa-xgaase-k-g’ao xu ko Sabata dim cáı ka x’áean koe kgoara máàè tama sa kúrú,” témé.

³ Igabam kò Jeso ba birı xu a máá: “Qanega xao gáe nxará ta ga hãa Dafitem xg’ao kúrú sa, gabá hēe naka gam ka c’ēea xu hēéthěé kò xàbà hãa ka?

⁴ Nqarim dim nqum koem kò ma tcàa, a ba a gam ka c’ēea xu cgoa ts’ees-ts’eekg’ aièa péréan tc’óó, ncēe peresiti xu ka cúı ko tc’óòe e, gabá hēe naka ēem kò hãa cgoa xu hēéthěé kò tc’óóan gaan di kgoara máàè tama a.

⁵ Kana xaoa qanega Moshem di x’áean koe nxará ta ga hãa, Sabata dim cáı ka xu kò peresiti xu tempelem q’oo koe Sabata dim cáı ba táá tcom, igaba xu kò táá chıbi-chıbiè sa.

⁶ Birı xao or ko a ko máá: C’ēs gúús tempelem ka kaia sa ncēe koe hana, témé.

* 11:25: ēe cg’aré ne xgaa-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: “cg’aré ne cóa ne,” témé.

⁷ *Nqarim di* kg'uia ne ko máá: “Thòò-xama-máákua ner ko qaa, dàòà-máákuan ka tamase,’ témé. Ncèè tseegukaga xao kò q'ana ncèes gúús ko nxàe sa ne xao ga kò khòè ne ncèe chibi úú tama ne, chibi-chibi naka xgàra tama.

⁸ Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cárn dim X'aiga Me e khama,” tam méé.

Khòèm nqoara x'òà hãa ba

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Èèm qgáim koem kò guu a gane dim còrè-nqum koe síí tcãa.

¹⁰ Gaa x'aè kagam kò nqoara tshàua hãam khòè ba gaa koe hàna. C'èe xu khòè xu kò hàna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chibi-chibi di i, khama xu kò tèè Me, a máá: “A x'áèan koe i kgoaraèa Sabata dim cárn ka khòèan qãèkagua ne?” ta méé.

¹¹ Me bìrì xu a máá: “Kháé ncèè gaxao ka c'èem kò cúís ghùu sa úúa, si Sabata dim cárn ka hàèm q'oo koe cg'áéa tcãà ne, a cuiskaga baa qgóó si naka tcg'òó sia hãa tite?

¹² Nta noose ba khòè ba ghùuan koe cgáé baa! Gaa domka i x'áèan koe kgoaraèa Sabata dim cárn ka qãèan kúrúa ne,” tam méé.

¹³ A ba a nxãaska gaam khòè ba bìrì a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me khòè ba tchoanà a, i tshàua ba kabise a qãèa xg'ara a c'èean khamaga ii.

¹⁴ Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'òo di i.

Nqarim nxará tcg'òóa mááseam Qãa ba

¹⁵ Èèm ko Jeso ba bóòà q'ãa kàa nem ko kúrúa máàè sa kagam kò èem hànám qgáì ba tcg'oara guu. Zi káì zi xg'ae zi xùrì Me, Me wèèa ne kg'òèkagu.

¹⁶ A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'èe ne bìrì, díí Me e sa ka.

¹⁷ Ncèes gúú sam kò kúrú, porofitim Isaiam kò kg'uia gúúan gha nxãasega hàà tseegukaguè ka, ncèem kòo máá:

¹⁸ “Bòò, Ncèea tirim Qãàm ga Me e,

nxárár tcg'òóa hãa ba,

ncèer ncàma ba,

ncèe Gam kar ko qãè-tcao ba.

Tirim Tc'èe bar gha Gam koe tòó,

Me gha tchànoan ka *nqòóm di zi qhàò zi bìrì*.

¹⁹ Khòèan cgoam mèékua hãa tite

kana q'aua hãa tite,

i cúí khòè ga dòma ba

dàòan q'oo koe kóma hãa tite.

²⁰ Naiseam tc'àà bam khòá tite,

a ba a x'óó kg'oanam lampi dquì ba ts'íría hãa tite,

a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

²¹ Gam dim cg'èem koe

zi gha *nqòóm di zi qhàò zi*

gazi di nqòòan tòó,”

témé ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Nxãaska ne kò khòè ne dxãwa tc'èean ka tcãàèam khòè ba Gam koe óá, ncèe kò bóò tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba qãèkagu me, me kg'ui a bóò.

²³ Zi kò wèè zi xg'ae zi area, a zi a máá: “A ncèe ba Dafitem ka Tsgòose-coam gabàa?” témé.

24 Igaba êe xu ko Farasai xu ncêes gúu sa kóm ka xu kò máá: “Ncêem khóe ba ko Belesebulem ncêe dxāwa tc'êean dim tc'āa-cookg'aim di qarian cgoa cúg a dxāwa tc'êean xhàiaagu!” témé.

25 Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'êean q'ana khamam kò birí xu a máá: “Wées x'ais êe q'aara hāa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan êe q'a-aq'aasea hāa a, táá gaicara hāa.

26 A ncêe satanam kò satana ba xhàiaagu, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháe nxāaska gam di x'aian hāa?

27 A ncêe tíi kò Belesebulem di qarian cgoa dxāwa tc'êean xhàiaagu, ne ia ko gaxao di khóean diim cgoa xhàiaagu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khóe ne chibi-chibi xao o a êe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o.

28 Igaba ncêe Tíi kò ko dxāwa tc'êean Nqarim dim Tc'êem cgoa xhàiaagu, nes ko nxāa sa Nqarim di x'aia ne gatu koe hàaraa sa x'ái.

29 “Ka ba gha khóe ba ntama ma qarim khóm dim nquum koe tcāa, a gam di zi gúu zi ts'āa, kg'aia méem êem khóm qarim ba qáea ntcò. Nxāaska cúigam gha nquua ba q'oo koe tcāa a gam di zi gúu zi ts'āa.

30 “Gaam êem Tíi cgoa hāa tama ba q'aumana Tea, me gaam êem Tíi cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai.

31 Khama Ra ko birí tu u a ko máá: Khóe ne gha wées chibi sa hēe naka wées cg'āes gúus Nqarim ka ne ko kg'uis ka hēéthēe qgóoa máaè, igaba ne cuiskaga cg'āes gúus Tc'êem ka ne ko kg'uis ka qgóoa máaè tite.

32 Me wéem khóm êe ko Khóm dim Cóam ka cg'āese kg'ui ba gha qgóoa máaè, igaba wéem khóm êe gha Tcom-tcomsam Tc'êem ka cg'āese kg'ui ba qgóoa máaè tite, ncêem x'aem koe igaba kana hàakom x'aem koe ga igaba,” tam méé.

Hì sa hēe naka tc'ároa sa hēéthēe e

(Lk 6:43-45)

33 “Qāes hì sa tsi kò úua ne tsi gha qāe tc'ároan hò, a tshúus hì sa úua ne gha tshúu tc'ároan hò. Hì sa ko gas di tc'ároan ka xāma q'āe khama.

34 Cg'aoan di tu cóa tuè, ncêe cg'āe cau tu kò ii ne tu gha ntama qāe zi gúu zi nxāe? Dùús wées êe tcáos koe cg'oèa hāa sas ko kg'árín sa nxāea tcg'óo ka.

35 Qāem khóe ba ko gam di qāean koe guu a qāe zi gúu zi tcg'óo, me ko cg'āe caum khóe ba gam di cg'āe cauan koe guu a cg'āe zi gúu zi tcg'óo.

36 “Igabar ko birí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cárn ka ne gha khóe ne cg'āem kg'uim wéem êe ne kò kg'uia hāam ka xōara máase.

37 Tsari kg'uiian ka tsi gha tchāno iise bóòe, a tsi a gha tsari kg'uiian ka chibi-chibi a xgàraè khama,” tam méé.

Jonam dis x'ái sa

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

38 Xu kò nxāaska c'êe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēe naka Farasai xu hēéthēe xu birí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, *are-aresas* x'ái sa xae Tsáa koe bóò kg'oana,” témé.

39 Igabam kò xōa xu a máá: “Qhàos ncêe cg'āe cau a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áiea hāa tite, porofitim Jonam dis x'áis cúis oose.

40 Eem xg'ao ma Jona ma nqoana cárn hēe naka nqoana ntcúuan hēéthēe kiam x'aum ncāa q'oo koe hāa khamagam gha gataga Khóm dim Cóa ba nqoana cárn hēe naka nqoana ntcúuan hēéthēe nqóom ka nqāaka hāa.

⁴¹ Xgàrakuan dim càm ka xu gha khòè xu Ninefe di xu tēe a téé, a gha ncēes qhàò sa chibi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chìbian koe tcóose khama. Me ncēeska Jonam ka kaia ba ncēe koe hàna.

⁴² X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim càm ka tēe a téé, a ncēes qhàò sa chibi-chibi, nqđóm chđò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ēegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncēeska ncēe koe hàna.

Dxāwa tc'ēean di kabisean ka

(Lk 11:24-26)

⁴³ “Eē i ko dxāwa tc'ēean khòem koe tcg'oa, ne i ko c'òòà qgáian koe qđò, a sí sãa i gha qgáian qaa, a ncēè hòò o tama i kò hãa ne

⁴⁴ i ko nxāaska bìrìse a máá: ‘Tirim nquum ēer guua hãam koer gha kabise,’ témé, a ēe i kò hàà nquu ba bóò me káá gúú ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qēese kg'ónòèa,

⁴⁵ ne i ko nxāaska qđò a sí 7 tc'ēean sèè ncēe gaan nqáease cg'ãè tc'ēe e a hàà cgoa, i hàà tcãa a ia a gaa koe x'ãè. Si ēem khòem dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka. Ncēeta ga i gha qhàòs ncēe cg'ãè caus ka ii,” tam méé.

Jesom ka xđò sa hēe naka Gam ka qđese ga xu hēéthēe e

(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Eēm Jeso ba qanega hãa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xđò sa hēe naka qđese ga xu hēéthēe ne tchàa za hàà téé, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa.

⁴⁷ [C'ēm khòè ba kò bìrì Me a máá: “Bóò, saò sa hēe naka Tsáá qđe ga xu hēéthēea tchàa za tēe, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.]

⁴⁸ Igabam kò xđa me a máá: “Díi sa tiris xđò sa, i díin Tíi qđea?” témé.

⁴⁹ A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bóò, ncēea Tiris xđòs ga si i, a Tíi qđe ga ne ne e.

⁵⁰ Wēem khòem ēe ko Tirim Xđòm nqarikg'ai koe hànám ko tc'ēe sa kúrú ba Tíi qđem ga me e, a Tíi qđes ga si i, a gataga Tiris xđòs ga si i khama,” témé.

13

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Eēm càm kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a sí tshàam-kg'ám koe ntcđò.

² Kái ne khòè ne kò hàà cgae Me, khamam nxāaska dxòrom q'oo koe tcãa a gaa koe ntcđò, si wèes xg'ae sa tshàam-kg'ám koe téé.

³ Kam ko kái zi gúú zi sere-sere zi cgoa bìrì ne a máá:

“Bóò, c'ēe x'ãè kam kò xhàrà-kg'ao ba qđò a sí xhàrà.

⁴ A ēem kò xhàrà ka i kò c'ēe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsarà zi hàà tc'òò o.

⁵ I c'ēe cgùrian nxđá-kg'ai di qgáian koe tcheè, ncēe kái góman kò káa a koe. I kò kúúga qháese tsom, góma ne kò kaisa tama khama.

⁶ Igaba ēes ko càm sa qaò ka i kò gaa tsoman dào. A i a kò tđbe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ēe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'ēe cgùrian qãe góman koe tcheè, a i a tc'òoan kúrú, i c'ēean 100 q'oro kúrúse, i c'ēean 60 q'oro kúrúse, i c'ēean 30 q'oro kúrúse.

⁹ “Eē tceean úúa hãa ba méém kóm,” tam Jeso ba méé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Xu kò nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà, a tēē Me a máá: “Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” témé.

¹¹ Me xoa xu a máá: “Gaxaoa máàèa, chòmsea zi kàa zi nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igaba ne gane máàè e tama.

¹² Wèém khóèm ēe úúa hãa ba gha káían máàè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba wèém ēe guùú úú tama ba, ēem úúa hãa guù-coan gam gha sèè cgaèè.

¹³ Gaa guù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, bóòan kaga ne bóò tama, a ne a kómán kaga kóm tama, a kómá q'ãa ga hēé tama khama.

¹⁴ “Gatà iis guùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, *ncēm kò Nqari ba máá:*

'Kóm tu gha, igaba tu kómá q'ãa tite, a tu a gha bóò, igaba tu bóòá q'ãa tite.

¹⁵ Ncēe ne khóè ne di tcáóa nea c'óòá hãa, i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm,

ne tcgáíá ne tcēekg'ama khama, nxãasega ne gha táá tcgáíá ne cgoa bóò,

a táá tceea ne cgoa kóm, a táá tcáóa ne cgoa kómá q'ãa,

a ne a táá Tíi koe kabise, Ra qãèkagu ne ka,

ta ko méé e.

¹⁶ Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'ee'kg'aièa, bóò i ko khama, naka tceea xao ga hēéthēèa ts'ee-ts'ee'kg'aièa, kóm i ko khama.

¹⁷ Tseegukar ko birí xao o a ko máá: Kái porofitan hēé naka tchàno khóèan hēéthēèa kò bóò kg'oana, ēe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si, a kò kóm kg'oana ēe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

*Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ “Ke xao nxãaska komsana xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa.

¹⁹ Gane ēe x'aian dim kg'ui ba ko kóm, igaba kómá q'ãa me tama nea dàòm qàe koe xhàràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'ãem *ncēe dxàwa ii ba* ko hàà a hàà gane tcáó koe xhàràèa sa ntcàua tcg'óó ne.

²⁰ A ncēe nxõán hàna qgái koe xhàràèa nea: ēe kg'ui ba ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e,

²¹ igaba ne kàà tōbe ne e, a ko xòm x'aè sèè a hãa. A ēe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháèsega cg'áé.

²² Cgùrian ēe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khóè me e, igaba tc'ēe-tc'ēese zi ncēs kg'òès di zi hēé, naka qguù sa ncàman hēéthēèa kò kg'ui ba xgáè-kg'am, me táá tc'áróan kúú.

²³ Igaba ēe qãè góman koe xhàràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kómá q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ēe ko xhàràèa cgùrian ka,” témé.

Tc'ēese tama tsoman dis sere-sere sa

²⁴ Jeso ba ko gaicara c'ēs sere-sere sa birí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khóèm gam dim xhàràem koe qãè cgùrian xhàràem khama ii.

²⁵ Igaba ãe i wèè khòèan x'òma hãa kam kò gam dim cg'õo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'èese tama tsoman xhàrà, a ba a q'òò.

²⁶ "Eë i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúrú ka i ko tc'èese tama tsoman qhúí thëé.

²⁷ Xu qãà xu xhàrà m koe ko tséé xu hàà q'òò me a bìrí a máá: 'X'aigàè, a tsarim xhàrà m koe tsi gáé kò qãè cgùrian xhàrà hãa tama? Kháé tc'èese tama tsoma nea nxãaska nda guua?' témé.

²⁸ Me xoa xu a máá: 'Tiri cg'õo-kg'aoa nea ncëe gúuan kúrúa,' témé. Xu qãà xu tãè me a máá: 'Kháé tsi ko tc'èe, sí méé xae tshòé e sa?' témé.

²⁹ Me xoa a máá: 'Eë-ëe, tc'èese tama tsoman xao kòò tshòé ne xao gha maberean di tobean cgoa xg'ae-xg'ae a q'òè e.

³⁰ Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxãakg'aiga sí khòá di x'aèan hàà. Eë x'aè kar gha khòá-kg'ao xu bìrí a máá: 'Tc'èese tama tsoman méé xao kg'aia tshòe naka qáé xg'ae, naka i sí dàòè, naka xao nxãaska maberean khòá naka tòóa mááse nquum tirim koe óága,' témé,' " tam Jeso ba méé.

Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ C'èes sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: "Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis hùis* dim cgùrim khama ii, ncëe khòèm kò sèè a gam dim xhàrà m koe xhàrà ba.

³² Wèé xu cgùri xu kam cg'aré me e, igaba ãem kò tsom nem wèè hùian xhàrà m di ka kiam ga me e, a ba a ko hii sa kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di nxãan koe nquuan kúrú," témé.

Péré gãé-gãean dis sere-sere sa
(Lk 13:20-21)

³³ Gatagam kò c'èes sere-sere sa bìrí ne a máá: "Nqarikg'ai di x'ai ne péré gãé-gãean khama ii, ncëes ko dxàes khòé sa sèè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèes pérés koe tséé, si gãe," tam méé.

Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa
(Mk 4:33-34)

³⁴ Jeso ba kò wèé gúuan ncëe ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cúí gúú ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase.

³⁵ Ncëe gúua nem kò kúrú, porofitim kg'uia gúuan gha hàà nxãasega tseegukaguè ka, ncëem kòò máá:

"Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am, a gha nq'óóm dis tshoa-tshoas koe guu a chómsea zi gúú zi bìrí ne," témé ka.

Tc'èese tama tsoman dis sere-seres ko nxàe sa

³⁶ Jeso ba kò nxãaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tc'èe. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: "Bìrí tchàno-tchano xae e xhàrà m koe tc'èese tama tsoman dis sere-seres ka," témé.

³⁷ Me xoa xu a máá: "Gaam ãem qãè cgùrian xhàrà baa Khòèm dim Cóá Me e,

³⁸ me xhàrà ba nq'óò me e, i qãè cgùrian khòè ne e *nqarikg'ai* di x'aian di ne, i tc'èese tama tsoman nxãaska khòè ne e ãe cg'ãèm di ne *ncëe dxãwa ii* ba.

³⁹ Me cg'õo-kg'aom ãe xhàrà ana ba dxãwa me e, i khòán di x'aèan kurian chòò-q'oo o, xu khòá-kg'ao xu moengele xu u.

40 Ncêe êe i ko ma tc'êese tama tsoman q'òèa tcg'òòe a ko ma dàòè khamaga i gha kurian chòò-q'oo koe ii:

41 Khòem dim Cóa ba gha Gam di xu moengele xu tsééa tcg'òò, xu gha wèè gúùan êe ko khòean chùbian kúrúkguan hêé naka cg'âean ko kúrú khòean hêéthêé Gam di x'aian koe q'òèa tcg'òò.

42 A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcâà ne, ncêe kg'aeen hêé naka gâò xòóan hêéthêé gha hàna koe.

43 Nxâaska ne gha êe tchàno ne gane ka Xòòm di x'aian koe cáms khama ma x'áa. Gaam êe tceean úúa ba méém kóm."

Nqoana zi sere-sere zi

44 "Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xháràm koe chómmeés khama ii, khòem ko hòò nem ko gaicara chóm sa, a ba a gam di qâè-tcaoan ka qòò a sí wééan êem úúa ga x'ámágu, a ba a êem xhàrà ba hàà x'ámá.

45 "Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámá-kg'aom khama ii, ncêe tcâàko zi nxòá zi ko qaa ba, ncêe kaisa marian ko tc'òà zi.

46 A êem kò c'êes tcâàkos nxòás kaisase kái marian ko tc'òà sa hòò, nem ko qòò a sí wéè gúùan êem úúa x'ámágu, a ba a hàà x'ámá si.

47 "Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncêe ko tshàan q'oo koe tcâàe sa, a wèè x'au qhàòan qgóó.

48 A êe cg'òeas kò hãa ne xu ko x'au qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'ám koe tceea úú si, a xu a sí ntcóò a qâè x'auàn sàà tcâà gàba xu koe, a êe qâè taman aagu.

49 Ncêeta ga i gha hàà ii kurian chòò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a êe tchàno tama ne êe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òò.

50 A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcâà ne, ncêe kg'aeen hêé naka gâò xòóan hêéthêé gha hàna koe," tam méé.

Kaba zi qguù zi hêé naka nciú zi hêéthêé

51 Me Jeso tèè xu a máá: "Ncãa xao wèè gúùan ncêe kóma q'ãa?" témé. Xu xoa Me a máá: "Èè" témé.

52 Me bìrí xu a máá: "Gaa domkam wèem x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ba, ncêe nqarikg'aian di x'aian ka qâèse xгаа-xгааèa ba, nquum ka q'òòsem khama ii, ncêe ko gam di zi qguù zi kaba zi hêé naka nciú zi hêéthêé gam dim nquum tòòa mááse dim koe tcg'òò, a gam di ne khòè ne máá ba.

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

53 Eëm ko Jeso ba ncêe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgái ba tcg'oara guu.

54 Gam dim x'áé-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khòè ne xгаа-xгаа, ne khòè ne kaisase are a máá: "Ncêem khòè ba ncêe tc'èean hêé naka are-aresa zi qari zi hêéthêé nda hòòa?

55 A ncêe ba gáé hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xòòs di cg'òèa ne gáé Maria tama? A gataga gaam ka qòese xu gáé Jakoboia xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua?

56 A gam ka qòese ga zi wèè zia gáé gatá cgoa hãa tama? Kháé ba nxâaska ncêem khòè ba ncêe zi gúú zi wèè zi nda séèa?" ta ne ma tèè.

57 Ne bóòa xguì Me.

Igabam kò Jeso ba birí ne a máá: “Porofiti ba wèè za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hēè naka gam di x'áéan koe hēéthēè cúí oose,” témé.

⁵⁸ A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòmàn úú tama domka.

14

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Eēm x'aèm kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóm.

² A ba a gam di ne qāa ne birí a máá: “Ncēe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tēea! Gaa domka i ko ncēe qarían are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

³ Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcāa mea khama, Herotiasies gam ka káíkhoem Filipim dis khòès domka.

⁴ Johane ba kò birí mea a máá: “X'áéan koe tsi kgoara mááè tama, sèè si tsi ga kò hāa sa,” tam mééa khama.

⁵ *Gaa domkam* kò Herote ba cg'ōo me kg'oana hāa, igabam kò khòè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise sēè khama.

⁶ Igaba Herotem di ábà x'aèan di cáman kas kò Herotiasies ka cóáse sa ntcāa máá ne, a sa a Herote ba kaisase qāè-tcaokagu.

⁷ Me gaisēs cgoa nqòòkagu si, dùús wèès ēes ko dtcàrà sam gha máa si sa.

⁸ Xòòs kas kò qg'áìèa xg'ara khamas kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gābas q'oo koe máa te,” témé.

⁹ Me x'aiga ba kaisase tshúú-tcao, igabam kò gaisean ēem kò kúrúá hāa hēè naka cg'áè-khoe ne hēéthēè domka x'áè sa tcg'óò, máàè sis gha sa.

¹⁰ A ba a *ncōo-kg'ao ba* qáé-nquus koe tsééa úú, síím gha Johanem dis tcúú sa q'āe ka.

¹¹ Si kò gam dis tcúú sa gābas koe óàè a hàà dxàe-coa sa máàè, si kò sèè a xòòs koe úú si.

¹² Xu gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba sèè a síí kg'ónò. A xu a qòò a síí Jeso ba birí i.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Eēm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgáim koe qòò a síí cúise hāa. Igaba ēes ko xg'ae sa ncēes guú sa kóm ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me.

¹⁴ Eēm ko Jeso ba tcg'oa kam kò kaias xg'ae sa bóò si ko xùri Me, Me thòò-xama máa ne a ba a gane di tcìi-khoean kg'òèkagu.

¹⁵ Dqòara i ko qòò ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Ncēe ba cúia hāam qgái me e, i ncāa gataga dqòa, ke khòè ne qòòa q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dibi, naka síí tc'òòan x'ámá mááse,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Qaase tama ia qòò ne gha sa, gaxao c'ēe guàn máa ne naka ne tc'òò,” témé.

¹⁷ Xu birí Me a máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa, naka cam x'au tsara hēéthēè e,” témé.

¹⁸ Me máá: “Ncēe koe óága a, Tíí koe,” témé.

¹⁹ A ba a khòè ne birí ne dcāan-kg'ai koe ntcóò, Me 5 xu péré xu hēè, naka cam x'au tsara hēéthēè sèè, a nqarík'gai koe ghùí-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'k'gai i, a

périan khóá q'aa. A ba a xгаа-xгааse-kg'ao xu máá, xu xгаа-xгааse-kg'ao xu khóè ne máá a.

²⁰ Ne kò wééa ne ga tc'óo a ne a xg'áá, xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ée ncāa tc'óo qauèan ka 12 xu q'ore xu tcāa, xu cg'oè.

²¹ Eè kò tc'óo hāa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khóè xu u, khóè zi hēe naka cóan hēéthēe ko nxará tcāaè tama ne.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe nāa qōò

(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Me nxāaska Jeso ba qháése xгаа-xгааse-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcāa, a c'èem xòem tshàam dim koe Gam ka tc'āa a qōò, Gam qanega qau a ko khóè ne di zi xg'ae zi qōòa q'aakagu ka.

²³ Eèm ko xg'ae zi qōòa q'aakagua xg'ara kam kò cúise xàbim koe q'ábà qào, síim gha corè ka. Eè i ko dqòa kam kò gaa koe cúise hāa.

²⁴ Igabam kò dxòro ba tshàn nqáè koe hāa, nqóom ka nqúu ka, a ko tshàn di qhonèan ka ntcāa-ntcāaè, tc'āá ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

²⁵ Me Jeso ba q'u-u-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe nāa qōò a.

²⁶ Igaba ée xu ko xгаа-xгааse-kg'ao xu bóò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe nāa qōò ka xu kò kaisase q'ae, a máá: “Dcausoma me!” témé, a xu a q'ádan ka q'au.

²⁷ Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: “Tíi Ra a ke xao tòon tcáo! Táá q'áo guu,” témé.

²⁸ Me Petere xqa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáa ga Tsi kò ii ne, birì te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síi cgae Tsi,” témé.

²⁹ Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxāaska Petere ba dxòrom koe xōa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qōò a Jesom koe síi.

³⁰ Igaba èem ko tc'āá ba bóò kam kò q'áo, a ba a tshoa-tshoa a tshàn ka tòmmè, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé.

³¹ Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóo me, a birì me a máá: “Tsáa ncēe cg'aré dtcòman di tsi, dùús domka tsi kò káise tc'èe-tc'èsea máá?” témé.

³² Eè tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'āá ba téé.

³³ Xu nxāaska ée kò dxòrom koe hàna xu dqom Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Genesarete dim nqóom koe tsàara ne khóè ne qāèkagu

(Mk 6:53-56)

³⁴ Eè xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqóom koe hàà.

³⁵ Eèm nqóom di xu khóè xu ko Jeso ba bóò q'āa ka ne kò kg'uan tsééa úú gaam nqóó ba nxāma-nxāma hāa xu nqóò xu koe, ne wèè ne khóè ne gane di tcìi-khoean Gam koe óága,

³⁶ a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa. Ne kò wééa ne ée ko qgóo Me ne kg'òèkaguè.

15

Nciì kuri di cauan kaia ne khóè ne di i

(Mk 7:1-13)

¹ Xu nxāaska Farasai xu hēe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēe Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tèè Me a máá:

² “Dùús domka xu ko Tsari xu xгаа-xгааse-kg'ao xu nciú kuri di cauan kaia ne khòè ne di ntcoea máá? Eë xu ko tc'òós cookg'ai koe xu xg'aà tshàu tama ka,” témé.

³ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ää-tc'ää a Nqarim di x'áean ntcoea máá?”

⁴ Nqari ba ko máá: “Tcom méé tsi saò ba hée naka saò sa héeéthéé e, a ko gataga máá: ‘Wèém èe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'äese kg'ui ba gha cg'òòè,’ témé.

⁵ Igaba xao ko gaxao máá: ‘Khòèm kò ko xòò ba kana xòò sa bìrì a máá: ‘Èèr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa Nqari bar nqòòkagua hãas máàku si i khamar ko hùia tsi ka tààè,’ témé

⁶ ne i qaase tama xòò bam gha tcom sa, ta xao mééa, a xao a ncēm dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba kàà-hùikagua hãa.

⁷ Gaxao qãè khòèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncēm kò ko Nqarim kg'uia hãa sa nxàe ka a ko máá:

⁸ ‘Ncèe ne khòè ne ko kg'árna ne cgoa tcom Te, igabaga i gane di tcáóan Tíí koe nqúù u,

⁹ a ne a ko kàà hùise dqòm Te.

Gane di zi xгаа-xгаа zia

x'áè-kg'ám zi khòè ne di zi i khama,

témé ka,” tam Jeso ba méé.

Gúù zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi

(Mk 7:14-23)

¹⁰ A ba a khòè ne Gam koe tciaa óa a bìrì ne a máá: “Komsana naka tua kómá q'ãa.

¹¹ Eë ko kg'árns koe tcãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba èe ko khòèm kg'ám koe tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i,” témé.

¹² Xu nxãaska xгаа-xгааse-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrì Me a máá: “A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'áia hãa sa, ncèes gúù sa xu kò kóm ka?” témé.

¹³ Me xoa xu a máá: “Wèém hùim Tirim Xòòm nqarikg'ai dim xhàrà tama ba gha q'òèa tcg'òòè tqbea ba cgoa.

¹⁴ Guu xu! Kàà-tcgái xu tcéè-tcuì-kg'ao xu u, kàà-tcgái ne khòè ne di xu ke. Kàà-tcgáim khòèm kò c'èem khòèm kàà-tcgái ba tcéè-tcuì ne tsara gha wéèa tsara ga hãém q'oo koe cg'áea tcãa,” tam méé.

¹⁵ Me Petere xoa Me a máá: “Ncèes sere-seres ka bìrìa tchàno-tchano xae e,” témé.

¹⁶ A ba a máá: “Qanega xao gáé kómá q'ãa tama?”

¹⁷ Bòò tama xao gáé hãa, dùús wèés èe ko kg'árns koe tcãa sa ko ncãas koe qòò, a sa a síí tc'áróm koe tcg'oa sa?

¹⁸ Igaba èe kg'árns koe guu a tcg'oara hãa sa tcáós koe guua, si ko nxãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri.

¹⁹ Tcáós koe i ko cg'äè tc'èean guu a tcg'oa khama, cg'òokuan hée, cg'arán hée, xóé cgoakuan hée, ts'àan hée, tshúù-ntcòakagukuan hée, naka còèkuan héeéthéé e.

²⁰ Ncèea gazi gúù zi khòè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'òó sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama,” tam méé.

Khòès di dtcòma ne

(Mk 7:24-30)

21 Eēm qgám koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hēe naka Sitone hēéthēe dim nqōóm koe qōò.

22 Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khòès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgōose-coa Tseè, thòò-xama máá te, tiris cóa sa ko kaisase dxāwa tc'ēan ka xgáè ke," témé.

23 Me Jeso ba táá c'ēm kg'uum ga ba xọa si. Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: "Biri si nakas qōò, q'auas ko xùri xae e ke," témé.

24 Me xọa a máá: "Iseraele di ne khòè ne ncēe hqàra ghùuan khama ii ne koe cúiga Ra tsééa óàèa hāa," témé.

25 Si khòè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùa sa cgoa qom a máá: "X'aigaè, hùì te," témé.

26 Me xọa si a máá: "Qàè tama ia cóán di péréan gha séè a haghuan xaoa mááè sa," témé.

27 Si máá: "È X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi péréan di zi q'òòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'óò na," témé.

28 Me nxāaska Jeso ba xọa si a máá: "Khòè seè, kaisa dtcòman si úúa! Eē si ko ma tc'ēe khamaga ma méé i kúrúse," témé. Si kò gas dis cóa sa gaam x'aèm ēem kaga qāè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qāèkagu

29 Me Jeso ba ēe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbi ba q'ábà qàò a síí ntcóò gaa koe.

30 Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'íiko ne hēe naka káà tcgái ne hēe, naka nqōara ne hēe naka kg'ui tama ne hēe naka kái ne c'ēe ne hēéthēe e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòò ne, Me qāèkagu ne.

31 Ne khòè ne are, ēe ne ko kg'ui tama ne khòè ne bóò ne ko kg'ui ka, naka ēe nqōara hāa ne hēe ne ko qāè ka, naka ēe ts'íiko ne hēe ne ko qōò ka, naka ēe káà tcgái ne ko bóò ka hēéthēe e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqom.

Jeso ba ko 4,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'óòkagu

(Mk 8:1-10)

32 Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tciaa óá a máá: "Ncēe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncēeska ne nqoana cáman Tíí cgoa hāa khama, a tc'óò ne gha gúu ga úú tama, Ra xàbà ne hāase dibikagua ne tc'ēe tama, hēe ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama," tam méé.

33 Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xọa Me a máá: "Ncēm tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'āòa péréan hòò, a ncēeta noos xg'ae sa tc'óòkagu?" témé.

34 Me Jeso ba tèè xu a máá: "Nta noo péréan xao úúa?" témé. Xu máá: "7 péréan hēe naka cg'orò x'aù-coan hēéthēe e," témé.

35 Me xg'ae sa biri si góman-kg'ai koe ntcóò.

36 Me gaxu péré xu 7 xu hēe naka x'aùan hēéthēe séè, a ba a Nqari ba qāè-tcaoa máá xg'ara, a khóá q'aa a, a xгаа-xgaase-kg'ao xu máá a, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne máá a.

37 Ne wééa ne ga tc'óò a ne a xg'āà, gaa koe guus ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ēe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe.

38 Khòè ne ēe kò tc'óò nea kò 4,000 ne e, khòè zi hēe naka cóán hēéthēe kò nxará tcāèè tama ne.

39 Me kò khòè ne dibikagu, a ba a dxòrom koe tcāà a Magatane dim nqōóm koe qōò.

16

Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěéa ko x'ái sa qaa

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Xu kò Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé xu hàà cgae Me, a qgóó Me xu gha qgáian xu kòo qaa khama dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái xu sa.

² Me xqa xu a máá: ["Dqòara i kò hãa ne tu ko máá: 'Nqarikg'ai ne ncòà a, khamam gha q'uu dim cãm ba qãe me e,' témé,

³ a ncêe ntcúúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: 'Nqarikg'ai ne ncòà a, a ntcúú u, khama i gha ncêe cãm ka tuu-c'òòan hàna,' témé. Nqarikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea kabian tu q'ana hãa, ka tu gáe cuiskaga ncêem x'aem ka ko kúrúse zi x'ái zi kgoana naka nxàea kabia hãa tite?]

⁴ Qhàos ncêe cg'ãe cau, a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose," tam Jeso ba méé. A ba a nxãaska guu ne a qòò.

Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di pére gãé-gãea ne

(Mk 8:14-21)

⁵ Eě xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò pérean sèè c'urùà hãa.

⁶ Me Jeso ba birí xu a máá: "Q'ãa méé xao, naka xaoa kòresea hãa Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di pére gãé-gãean koe," témé.

⁷ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: "Ncãa xae táá pérean cgoa hàà," témé.

⁸ Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'uian* q'ana hãase birí xu a máá: "Gaxao ncêe cg'áré dtcòman úúa xaoè, dùús domka xao ko pérean xao úú tamas ka kg'ui cgoaku máá?

⁹ Qanega xao gáe bóòà q'ãa tama? A tc'êe-tc'êese tama xaoa 5 xu pére xu ncêe Ra kò 5,000 ne khòè ne khóá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹⁰ Kana xaoa tc'êe-tc'êese tama 7 xu pére xu ka, 4,000 ne khòè ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹¹ Dùúska xao bóòà q'ãa tama, pérean kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di pére gãé-gãean koe kòresea," tam méé.

¹² Xu nxãaska kómá q'ãa, pére gãé-gãean koe méé xu kòrese sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di xgaa-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (16:13-20:34)

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Eěm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tcièm nqòóm koe hàà kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: "Khòèm dim Cóám ka ne ko khòè ne máá díí Me e, témé?" ta méé.

¹⁴ Xu xqa a máá: "C'êe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i," témé, ne ko c'êe ne máá: "Elija Tsi i," témé, ne ko c'êe ne qanega máá: "Jeremia Tsi i kana proprofit xu ka c'êe Tsi i," témé.

¹⁵ Me máá: "Kháé xao ko gaxao nta méé, díí Raa, ta xao ko méé?" témé.

¹⁶ Me Simone Petere ba xqa Me a máá: "Tsáá Tsia nqòòkaguèa Tsi Kreste Tsi i, kg'òèam Nqarim di Tsi Cóá Tsi," témé.

¹⁷ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Ts’ee-ts’ee’g’aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncêe sa tsi khóèan ka x’áíe tama, igaba tirim Xòòm nqarikg’ai koe hànám ka a khama.

¹⁸ Ra ko Tíí birí tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncêes nxòás tc’amkg’ai koe tshào, i dxāwam di qarian ga tàà si tite.

¹⁹ Xgobekg’aman nqarikg’ai di x’aian dir gha máà tsi, si gha wèès gúús èe tsi ko nqđómkg’ai koe qáé sa nqarikg’ai koe qáéèa hãa, si gha wèès gúús èe tsi ko nqđómkg’ai koe kgoara sa nqarikg’ai koe kgoaraèa hãa,” tam méé.

²⁰ A ba a nxāaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg’ao xu qarika x’áè a máá, táá méé xu cúí khòè ga birí Kreste Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean hêé naka Gam di x’ooan hêéthêé ka kg’ui
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

²¹ Jeso ba kò èem x’aèm koe guu a Gam di xu xгаа-xgaase-kg’ao xu tshoa-tshoa a x’áí, Jerusalema koe méém qđò sa, naka síí kaia xu hêé, naka kaia xu peresiti xu hêé, naka x’áè xгаа-xгаа-kg’ao xu ka hêéthêé thòò-thòòè sa, naka baa cg’òòè, naka baa nqoana dim cáím ka x’ooan koe ghùuè.

²² Me Petere ba séèa tcg’òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X’aigàè, ncêes gúú sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé.

²³ Igabam kò Jeso ba kabise a Petere ba birí a máá: “Tíí koe tcg’oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg’ao tsi i, Nqarim di zi gúú zi koe tsi tc’èea tsi tcàà tama ke, igaba tsi khóèan di zi gúú zi koe tcàà tc’èea,” témé.

²⁴ Me nxāaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg’ao xu birí a máá: “Ncêe c’èem khòèm kò xùri Te kg’oana ne méém bóòa xguise naka baa gam dim xgàu hii ba dcéé naka xùri Te.

²⁵ Diím wèém èe gaam dis kg’òè sa qgóóa qari kg’oana bas gha aaguse cgae, igaba diím wèém èe ko Tíí domka gaam dis kg’òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama.

²⁶ Dùús ka ba gha khòè ba kháé kabisea máàè, ncêe wèém nqđò bam kòò hòò, a ba a gaam dis kg’òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba gaam di kg’òèan téé-q’oo koe dùútsa gúú sa tcg’òó a máá?

²⁷ Xòòm dim x’áám koe hànasem gha Khòèm dim Cóá ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khòè ba èem kúrúá hãa zi tséé zi koe guu a suruta.

²⁸ Tseegua ner ko birí tu u: Ncêe koe téé-têe ne ka c’èea ne x’ooan xàma hãa tite, Khòèm dim Cóá ba ne bóò, Me Gam di x’aian koe hãase hàà tama cookg’ai koe,” tam méé.

17

*Jesom di bóòse-q’ooa ne ko kabise a táá
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

¹ 6 cáman qáá q’oo koem kò Jeso ba Petere ba hêé, naka Jakobo ba hêé, naka gam ka qđesem Johane ba hêéthêé xu séè, a kaiam xàbí ba q’ábà qad cgoa xu, xu gaa koe síí cúía hãa.

² Gaxu cookg’ai koe i kò bóòse-q’ooa ba kabise a táá, i kg’áíá ba cáím khama ma tcàà, i Gam di qgáían x’áám khama ma q’úú.

³ Ka tsara kò gaa x’aè kaga Moshe ba hêé naka Elija ba hêéthêé tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg’ui.

4 Me Petere ba Jeso ba birí a máá: “X'aigaè, qâès gúú si i ncêe koe xae hãa sa. Ncêe tc'êe Tsi kòo ne, ra gha nqoana nquu xu ncêe koe tshàò, me gha c'êe ba Tsari ii, me c'êe ba Moshem di, me gha c'êe ba Elijam di,” tam méé.

5 Eëm qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga x'áàkos túú-c'òò sa qàbia tcãa xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe tcg'oa a máá: “Ncêe ba Tirim Cóa Me e, ncàmà Raa ba, Gaam kar kaisase qâè-tcaoa hãa. Komsana Me,” témé.

6 Eë xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncêes gúú sa kóm ka xu kò kg'áa xu cgoa gómankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae.

7 Igabam kò Jeso ba hàà a qgóò xu a máá: “Têea xao téé, naka táá q'áò guu,” témé.

8 Eë xu ko ghùì-kg'ai ka xu kò táá cúí khòè ga hòò, Jesom cúím oose.

9 Eë xu ko xàbim koe xòà kam kò Jeso ba x'áè xu a máá: “Táá cúí khòè ga ãe xao bóòà hãa sa birí guu, nakam nxãakg'aiga Khòèm dim Cóa ba x'ooan koe síí tãe,” témé.

10 Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: “Dúús domka xu ko nxãaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?” témé.

11 Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèè zi gúú zi kg'òòò,

12 igabar ko birí xao o a ko máá: Elija ba ncúisega hààraa, igabaga ne kò bóòà q'ãa me tama, a kò wèè zi gúú zi tc'êe ne kò ko zi kúúú cgae me. Gaam dàòm cúím kagam ko Khòèm dim Cóa ba hàà tshàu q'ooa ne koe xgàràè,” tam méé.

13 Xu nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu kórna q'ãa, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko dxãwa tc'ëean ka tcãàèam cóá ba kg'òèkagu

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

14 Eë xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'ëem khòè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qom,

15 a máá: “X'aigaè, thòò-xama máá tirim cóá ba, x'óóa qae dis tcìì sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aie c'ëean hêé naka tshàan hêéthêé q'oo koe cg'áéa tcãa ke.

16 Ra Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe óága mea, igaba xu kò kg'òèkagua ba ka tààè,” tam méé.

17 Me Jeso ba xoa me a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncêe sa, a cg'ãè tc'êe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa! Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u! Ncêe koe óá me, Tíí koe!” témé.

18 Me Jeso ba dxãwa tc'ëean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qâè.

19 Nxãaska xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxúukg'ai koe sèèa tcg'òó, a tèè Me a máá: “Dúús domka xae kò tààè, a táá xhàiaгу u?” témé.

20 Me xoa xu a máá: “Cg'áré dtcòmàn xao úúa hãa domka a. Tseeguan kar ko birí xao o, a ko máá: Dtcòmàn xao kò úúa mosetara dis hùis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncêem xàbì ba birí a máá: ‘Ncêe koe tcg'oa naka ãe síí hãa koe síí,’ témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúú ga tàà xaoa hãa tite.

21 [Igaba i ncêeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hêé naka tc'òoan carasean ka hêéthêé cúíga i ko kúúúse,]” témé.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)

²² Eë xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Khòem dim Cóá ba gha hàà khóe ne tshàu q'oo koe tcãàè,

²³ ne gha cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáim ka x'óóan koe ghùè,” témé. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase tshùù-tcao.

Tempelem ko tcg'òóá mááè maria ne

²⁴ Eë xu ko Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu Kaperenaume koe tcãà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tēè me a máá: “Gaxao dim xгаа-xгаа-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?” témé.

²⁵ Me xqa a máá: “Eè, tcg'òó om ko,” témé.

Eëm ko Petere nquum q'oo koe tcãà, kam kò Jeso ba tc'ãà a kg'ui cgoa me a máá: “Nta tsi ko ma tc'ëe, Simonee? Diim koe xu ko nqõóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ëe ne koea?” ta méé.

²⁶ Me Petere xqa a máá: “C'ëe ne koe e,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Nxãaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea.

²⁷ Gatà i ii igaba méé xae táá ghãa xu guu, ke tshàam koe qõò naka x'àu qgóó cgoa dim dqùu ba síi tcãà, naka tc'ãà dim x'àum qgóó tsi ko ba séè, naka kg'áma ba kgòá, kaiam mari ba tsi gha hòò ke. Séè me naka síi mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máá me, Tíi hëé naka tsáá hëéthëé tsam di suruta iise,” tam méé.

18

Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba (Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Eëm x'aèm ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a tēè Me a máá: “Diina nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.

² Me cg'árém cóá ba Gam koe tciaa óá, a hàà xg'aekua xu koe tòó me,

³ a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Kabise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite.

⁴ Gaa domkagam gha wèém ãe ko ncëem cóám khama ma cg'áré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii.

⁵ Diim wèém ãe ko ncëeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíi tc'áróga qãèse hààkagu.

Chìbi kúrúaguku sa (Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Igabaga diim wèém ãe ko ncëe ne cg'áré ne ncëe ko Tíi koe dtcòm ne ka c'ëe ba chibian kúrúagum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxõás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me tshàam ka nqãaka xaoa tcãàè, a tòmmè ne.

⁷ Haò, cg'ãè i gha ii nqõóm koe, gùú zi ncëe ko khòean chibian kúrúaguku zi ka! Eëta ii zi gùú zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khòem ãe zi ko gaa zi gùú zi gam koe guu a hààm ka.

⁸ “Ncëè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi kúrúaguku tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãèa i gha máá tsi, nqpara hãase kana ts'íkose tsi gha kg'òèan koe tcãà ne, cáim tshàu kana cáim nqàrèse chòò tama c'eean koe xaoa tcãàèan ka khama.

⁹ “A ncëè tsarim tcgáim kò ko chibian kúrúaguku tsi ne, hõbea tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, káá tcgáise tsi gha kg'òèan koe tcãà sa, cáim tcgáí úúase chòò tamás c'ees dxáwam dis koe xaoa tcãàèan ka ke.

*Hoàra hãas ghùus dis sere-sere sa
(Lk 15:3-7)*

¹⁰ “Q’ana mée tu hãa naka táá ncêe ne cg’aré ne ka c’êea ne ga cg’ãa-cg’ana iise bóo guu. Biri tu ur ko a ko máá: gane di xu moengele xu nqarikg’ai koe hãa xu ko Abom nqarikg’ai koe hãna ba wêe x’âe ka bóo ke.

¹¹ [Khòem dim Cóa ba hààraa, hààm gha hòara ne kgoara ka.]

¹² “Nta tu ko ma tc’êe? Ncêe khòem kò 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg’aeku koe cúi sa hòà, ne ba cuiskaga êe zi 99 zi xàbian koe guu naka êe hòara hãa sa sí qaa tite?”

¹³ A ncêe hòò sim kòo ne, tseegua ner ko biri tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas êes cúis domka qâe-tcao, hòà ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase.

¹⁴ Gatà iim dàòm cúim kam gatu dim Xòòm nqarikg’ai koe hãna ba tc’êe tama, êe cg’aré ne ka i gha cúia ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncêe ko chìbian kúrú máá tsi ba

¹⁵ “Ncêe tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne mée tsi sí cgae me, naka dqàè me cam tsao ii koe, a ncêe komsana tsim kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòò mááse.

¹⁶ Igabam kò komsana tsi tama ne mée tsi cúi kana cam khòean cgoa sí cgae me. Ncêes gúù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgãya zi ko nxàe sa kúrú ncêe ko máá: ‘Cam kana nqoana khòean kò c’êes gúù sa nxàea tseegukagu ne i gha wêe khòean ga tseeguan bóò hãa,’ témé sa.

¹⁷ A ncêe komsana ne tamam kò hãa ne mée tsi kerekes dis xg’aes di ne koe sí naka biri ne. A ncêe kerekes di ne nem kò komsana tama ne mée tsi tãám nqòóm dim khòem khama ma qgóò me, kana mari xg’ae-xg’ae-kg’aom khama ma.

¹⁸ “Tseegua ner ko biri tu u a ko máá: Dùús wêes êe tu gha nqòómkg’ai koe qáé sa gha nqarikg’ai koe qáéèa hãa. Si gha gatà dùús wêes êe tu gha nqòómkg’ai koe kgoara sa nqarikg’ai koe kgoaraèa hãa.

¹⁹ ‘Gaicara Ra ko [tseeguan] biri tu u a ko máá: A ncêe gatu ka cam tsara kò nqòómkg’ai koe c’êes gúùs dtcàrà koe dtcòmkuua ne, ne tsara gha Abom nqarikg’ai koe hànãma ka kúrú mááe si.

²⁰ Nda koe ga igaba cam kana nqoana khòean kò tirim cg’òem cgoa xg’aea hãa, ner gaa koe gane xg’aeku koe hãna,” tam mée.

Cgómku úú tamam qãm dis sere-sere sa

²¹ Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tèe Me a máá: “X’aigaè, nta noo q’oro ba gha tíi qõe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q’oroa gáé?” témé.

²² Me Jeso ba xõa me a máá: “Biri tsir ko: 7 q’oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

²³ “Gaa domka i nqarikg’ai di x’aian x’aigam cgoa ko nxará xg’aeè, êe ko gam di ne qãa ne cgoa xg’ae a ntcóò a êe ne cgòbè cgae mea zi gúù zi nxàe cgoa ne ba.

²⁴ Èem ko tshoa-tshoa a ko gatà hêe kagam kò khòem 10 cãan marian di kò cgòbè cgae mea ba gam koe óàe.

²⁵ Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x’aiga ba x’âe sa tcg’òò, gabá hêe naka gam dis khòe sa hêe naka cóaa khara hêe naka wêe gúúan èem úúa hãa hêèthêe mée i x’ámáguè, nakam suruta kãbi sa.

²⁶ Me qãa ba cookg’aia ba koe qom, a còrè me a máá: ‘X’aigaè, qáò-tcaoa máá te, wêe gúua ner gha suruta kãbi ke,’ témé.

27 Me ãem qãàm dim x'aiga ba thòò-xama máá me, a kgoara me, a chibia ba qgóóa máá me.

28 “Igabaga ãem ko gaam qãa ba tcg'oa, kam kò c'ẽem qãàm cg'aré mari-coan kò cgòbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúù-chuu me, a máá: ‘Cgòbè cgae tea tsias gùù sa suruta kabi,’ témé.

29 Me gam ka c'ẽe ba qòm a dtcàrà me a máá: ‘Qáò-tcaoa máá te, surutar gha kabi tsi ke,’ témé.

30 Gabagam ko xguì, a ba a qòò a sí kúrú me khòè ba qáé-nquus koe tcãèè, a nxãakg'aiga sí suruta kabi me.

31 “Eẽ xu ko c'ẽe xu qãa xu ãe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a sí gaxu dim x'aiga ba bìrí wèè zi gùù zi ãe kúrúsea zi.

32 Me nxãaska x'aiga ba qãa ba tciia tcãa a máá: ‘Tsáá qãa tsi cg'ãè cau tsi, wèè chibia tsi ãe gar kò qgóóa máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hãa domka.

33 Qaase tama i gáé kò hãa, thòò-xama-máákuan tsi ga tsáá ka c'ẽem koe úú sa, ncëer kò ma thòò-xama máá tsia khamaga ma?’ témé.

34 Me xgòàm hãa khama gam ka q'òòse ba sí qáé-nquus koe tcãa me, me kaisase thòò-thòèè, a sí nxãakg'aiga suruta kabi wèéan ãem kò cgòbèa a.

35 “Ncëea tirim Xòòm nqarikg'ai dim gha thèè gatu koe kúrús ga si i, ncèè gatu ka c'ẽem wèém kò gam ka qòese ba wèè tcáóa ba cgoa qgóóa máá tama ne,” tam Jeso ba méé.

19

Aagukus khòè khara di sa (Mk 10:1-12)

1 Eẽm ko Jeso ba ncëe zi gùù zi kg'uia xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qòò Jorotane di c'ẽe xòèan za.

2 Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qãè.

3 Xu c'ẽe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgálan xu kòò qaa khama a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa, khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa c'ẽes gùùs domka?” témé.

4 Me xoa a máá: “Nxará ta ga xao gáé hãa, tshoa-tshoas koem Kúrú-kg'ao ba khòè ba hëè naka khòè sa hëéthèé kúrú hãa sa?” témé.

5 A ba a máá: “Gaa domkagam gha khòè ba gam ka xòò ba hëè naka xòò sa hëéthèé khara guu a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, khara gha cúim cgàa ba ii.

6 Gaa domka khara cuiskaga cam tite, igabaga khara gha cúim cgàa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khòèm ka q'aa-q'aaè guu.

7 Xu tèè Me a máá: “Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxãaska x'áèan tcg'óóa máá, khòèm ga gam dis khòè sa q'ara khara hãa dis tcg'aya sa máá, a aagu si di i?” témé.

8 Me xoa xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khòè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama.

9 Igabar ko bìrí xao o a ko máá: Dìim wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, cg'árà di gùù ka tamase, a ko c'ẽes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúrú,” ta méé.

10 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “A ncèè sèèkus kò ncèeta ii ne i qãè e khòè khara gha táá sèèku sa,” témé.

11 Me xoa xu a máá: “Wèè khòèan ga cuiskaga ncëe kg'uian kóma q'ãa tite, igaba ãe máàè ea ne cúí ne ne e.

12 Khòè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'èe xua gatà ma ábàèa, xu c'èe xu khòèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'èe xu gaxu ka kúrúse ana, nqarikg'ai di x'aian domka. Eè ga kóma q'áa ba méém kóma q'áa," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'g'ai
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

13 Nxāaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne dqàè.

14 Igabam kò Jeso ba máá: "Cóán guu naka i Tíi koe hàà. Táá xgàè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke," témé.

15 A ba a tshàua ba gane koe tòò, a gaa koe guus ka tcg'oa a qđò.

Qári-kg'aom qguùu ba
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

16 Kam kò gaa x'aè kaga c'èem khòè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùútsa gúús qāè sa ra gha kúrú a nxāasega chđò tamas kg'òè sa hòò?" témé.

17 Me birí me a máá: "Dùúksa tsi ko qāèan ka tèè Tea máá? Cúim khòèm cúim ga ba qāè Me e. Igaba tsi kò kg'òèan koe tcāà kg'oana ne méé tsi x'áè-kg'áman qgóóa qari," témé.

18 Me tèè Me a máá: "Ndaka nea?" témé. Me Jeso ba xoa a máá: "Táá méé tsi cg'òo guu, táá méé tsi cg'àrà kúrú guu, táá méé tsi ts'āà guu, táá méé tsi tshúu-ntcōan nxàe guu.

19 Saò ba hēè naka saò sa hēèthēè méé tsi tcom. Tsáá ka c'èe ba ncàm, ēe tsi ma ncàmsea khamaga ma," témé.

20 Me gam qári-kg'ao ba máá: "Wèè x'áè-kg'áman ncēe gar qgóóa qaria, dùú sa ra qanega tcāoa hāa?" témé.

21 Me Jeso ba xoa me a máá: "Ncēè wèè za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qđò naka tsia síi wèè zi gúú zi ēe tsi úúa hāa zi x'ámágu naka tsia ēe dxàua ne khòè ne máà, nxāaska tsi gha nqarikg'ai koe qguùan úúa. Naka nxāaska hàà xùri Te," tam méé.

22 Eēm ko gaam qári-kg'ao ba ncēe sa kóm kam kò tshúu-tcaoase qđò, kái zi gúú zim kò úúa hāa khama.

23 Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá: "Tseegua ner ko birí xao o: Qguùam khòèm gha nqarikg'ai di x'aian koe tcāà sa kaisase qari si i.

24 A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguùam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcāà ka," témé.

25 Eè xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tèè a máá: "Kháè ba gha nxāaska díi ba kgoaraè?" témé.

26 Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúúa ne Nqarim koe subu u khama," témé.

27 Me Petere nxāaska xoa Me a máá: "Bóò! Sixaea wèè gúúan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kabisea máá xae e?" témé.

28 Me Jeso ba birí xu a máá: "Tseegukar ko birí xao o: kabam nqđóm koe, ncēè Khòèm dim Cóám ko x'aian dis ntcōó-q'ooos x'áàn dis koe hàà ntcōó, ne xao gha gaxao ēe ko xùri Tea hāa xao thēè x'aian di zi ntcōó-q'oo zi 12 zi koe síi ntcōó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra.

29 Igaba díim wèém ēe Tiri cg'òèan domka x'áéa ba guua ba, kana qđese ga xu, kana qđese ga zi, kana xđòm ga ba, kana xđòs ga sa, kana cóán ga, kana

xhàrà ga, nxãa ba gha 100 q'oro ncêe zi gùù zi máàè, a ba a gha chòò tamas kg'òè sa q'òò.

³⁰ Igabaga ne gha kái ne ãe tc'ãa di ne kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka di ne tc'ãa di ne ii," tam méé.

20

Kg'om xhàrà di tséé-kg'aoan di surutaa ne

¹ Ngarikg'ai di x'aia nea xhàrà ba q'òòam khòem khama ii khama, ncêe ko ntcùúkg'ai cgoa tcg'oa a q'òò, a sí khòè xu gam dim kg'om xhàrà koe gha tséé xu qaa ba.

² A ba a dtcòmku cgoa xu, cáman di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xhàrà koe tsééa tcãa xu.

³ A ba a 9 di x'ae ka tcg'oa, a q'òò a sí c'èe xu bóò xu x'ámágu dis qgáis koe téé-tèe, cúí gùù ga kúrú tamase.

⁴ Me bírí xu a máá: "Gaxao igaba méé xao thée tirim kg'om xhàrà koe sí tséé. Eè tchàno ii sar gha suruta xao o ke," témé.

⁵ Xu q'òò. Me gaicara koaba ka hée naka dqòa tcgàì ka héeéthée tcg'oa a q'òò, a sí gatà iis gùús ga sa kúrú.

⁶ Me dqòa ka tcg'oa a q'òò, a gaicara c'èe xu bóò xu tée. Me tée xu a máá: "Dùús domka xao koabam wèè ba gùù kúrú tamase ncêe koe téé-tèe?" témé.

⁷ Xu xòe me a máá: "Cúí khòè ga tsééan máà xae e tama domka a," témé. Me máá: "Gaxao igaba méé xao tirim kg'om xhàrà koe sí tséé," témé.

⁸ Cáms ko tcãa kam kò kg'om xhàrà ka q'òòse ba tc'ãa-cookg'aim gaxu di ba bírí a máá: "Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'ãa di xu koe sí chòò," témé.

⁹ Xu tséé-kg'ao xu ãe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hàà a xu a wéèa xu cáim dim mari ba gàbakaguè.

¹⁰ Igaba ãe kò tsééan tc'ãa a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'èea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'èea. Igaba xu kò gaxu igaba wéèa xu ga cáim dim mari ba gàbakaguè.

¹¹ Eè xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xhàrà ka q'òòsem cgoa méeeku,

¹² a máá: "Khòè xu ncêe kò kháóka tshoa-tshoa xu cúim aoara ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncêe tsééan di qóman hée naka cáms ka dàoku sa héeéthée xàma hãa xae," ta xu méé.

¹³ Me xhàrà ka q'òòse ba gaxu ka c'èe ba xòe a máá: "Khòè tseè, kàa tsi tama ra hãa, ka tsam gáé ncãa dtcòmku tama cáman dim marim ka?"

¹⁴ Sée tsari maria ne naka q'òò. Kháóka tsééan tshoa-tshoa hãam tséé-kg'ao bar tsáa khama ma suruta kg'oana ke.

¹⁵ Kgoarasea tama ra gáé hãa, tc'èer kos gùù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tegáì ba tiri qãè tcáóan domka nxãè te?" ta méé.

¹⁶ Ncêem dàòm ka ne gha tc'ãa di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'ãa di ne ii.

Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui (Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Eëm kòo Jeso ba Jerusalema koe q'òò kam kò Gam di xu xgaa-xgase-kg'ao xu 12 xu cúia séèa tcg'òò, a dàò q'oo koe bírí xu a máá:

18 “Bóò, Jerusalema koe xae ko qòò, Me gha Khòem dim Cóa ba kaia xu peresiti xu hée naka x'áe xgae-xgae-kg'ao xu héeéthéé tshàu q'oo koe tcàè. Xu gha x'óos koe chibi-chibi Me.

19 A xu a gha tãa zi qhàò zi di xu khòe xu tshàu q'oo koe tcàa Me, nxãasega xu gha nqoi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana dim cámi ka x'oan koe ghùè.

*Xòos dis dtcàrà sa
(Mk 10:35-45)*

20 Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóa tsara ka xòò sa gas di tsara cóa tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qom, a c'ées gúú sa dtcàrà Me.

21 Me Jeso ba gas ka máa: “Dùú sa si ko dtcàrà?” témé. Si xoa Me a máa: “Nxàe, tiri tsara cóa tsara gha Tsari x'aian koe Tsáa qàe koe ntcóò sa, me c'ée ba kg'áo xòèa Tsi koe ntcóò, me c'ée ba dxàe xòèa Tsi koe ntcóò,” tas méé.

22 Me Jeso ba xoa a máa: “Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'ãa tama. A Tiris kubis kg'áar kos koe tsao ga kg'áa?” ta méé. Tsara máa: “Kg'áa tsam ga,” témé.

23 Me birí tsara a máa: “Kubis Tiris koe tsao gha kg'áa. Igaba ncée kg'áo xòèa Te koe hée naka dxàe xòèa Te koe héeéthéé ntcóòan ka, nxãa nea Tíi ka kúrúè tama, igaba i gane èe Abom ka kg'ónò máàe ea ne di i,” ta méé.

24 Eè xu ko 10 xu ncée sa kóm ka xu kò èe tsara khòe qòeku tsara kaisase xgòà cgae.

25 Igabam Jeso ba Gam koe tciaa óa xu a máa: “Q'ana xao hàà, tãa zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'ái sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu.

26 Táa méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba díim wèém èe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii.

27 Naka méém wèém èe gaxao xg'aeku koe tc'áa kg'oana ba gaxao dim qãa ba ii,

28 ncèem ma Khòem dim Cóa ba ma hàà khòe ne ka tsééa máàe tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khòe ne tsééa máa ka, a gha hàà kg'òèa ba máa, kái ne khòe nem gha suruta máa, ne kgoarae ka.

*Jeso ba ko kàà tcgáa tsara khòe tsara bódokagu
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)*

29 Eè xu ko Jeso ba hée naka Gam di xu xgae-xgae-kg'ao xu héeéthéé Jeriko koe tcg'oa kas kò kaiax xg'ae sa xùri Me.

30 Ka tsara kò gaa x'aè kaga cámi khòe tsara kàà tcgáa tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcòe. Eè tsara ko kóm Jesom ko nqáe sa ka tsara kò q'au a máa: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máa tsam m!” témé.

31 Igabas kò xg'ae sa dqàè tsara a, a máa, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máa: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thòò-xama máa tsam m!” témé.

32 Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máa: “Dùú sar gha kúrúa máa tsao o sa tsao ko tc'ée?” ta ma tèè.

33 Tsara birí Me a máa: “X'aigaè, tcgáa tsam méé i xgobekg'amse sa tsam ko tc'ée,” témé.

34 Me Jeso ba thòò-xama máa tsara am ko khama tcgáa tsara qgóò, tsara kúuga bódò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

21

Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse hààkaguè
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eê ne ko Jerusalema koe cùu, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba cam xгаа-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'óó,

² a birí tsara a, a máá: “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáésea tēe, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíi koe óá si.

³ A ncēe c'ēm khóm kò c'ēe gúu birí tsao o, ne méé tsao birí me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ tēmé, nxãaskam gha kúúga guu khara a,” tēmé.

⁴ Ncēes gúu sa kò kúruse, porofitum ka kò kg'uièa hãas kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncēe kò máá:

⁵ “Cóás Sione di sa birí naka máá:

‘Bòò, sarim X'aiga ba ko cg'áré-cg'aresease hàà cgae si, a ba a donghi sa qábia hãa, donghi-coam cgoa hàna sa, donghis dim cóá ba,’ ” ta mééè sa.

⁶ Tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara qòò, a síi Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú,

⁷ a síi donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáian gam koe tcee, Me gaa koe ntcóó.

⁸ Si káís xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáian khárà, ne c'ēe ne hian di nxãan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khárà.

⁹ Si kò xg'aes ēe kò cookg'aia ba koe hēe naka kháóa ba koe hēéthēe hãa sa q'au a máá:

“Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gaam ēe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òèan cgoa hàà ba!

Hosana, ēe kaisase tc'amaka hàna ba!”

tēmé.

¹⁰ Eēm ko Jeso ba Jerusalema koe tcãà kam kò wèem x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncēe ba dii baa?” tēmé.

¹¹ Zi xg'ae zi xoa a máá: “Ncēe ba Jeso Me e, porofitum Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hãa ba,” tēmé.

Jeso ba ko tempelem koe tcãà
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Me Jeso ba tempelem koe tcãà, a ba a wèe ne ēe kòò tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiaгу, a ba a kò khóè ne ncēe tãá nqóó di marian ko sée a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khóè ne máá ne di tafolean xùbu, naka gane ēe ko tcíbian x'ámágu ne di ntcóó-q'ooan hēéthēe e,

¹³ a ba a birí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tciìè,’ igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúrú mea,” tēmé.

¹⁴ Ne káà tcgáí ne hēe naka nqoara ne hēéthēe tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qãè.

¹⁵ Igaba ēe xu ko kaia xu peresiti xu hēe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēe ko are-aresa zi gúú zi kúrú ko zi bóò, i ko cóan tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coam koe,” tēmé ka xu kò xgóá,

16 a xu a Gam ka máá: “A kóm Tsi ko ncēe cóán ko méés gúú sa?” témé. Me Jeso ba xɔa a máá: “Èè, qanega xao gáé nxárá naka kóm ta ga hãa Nqarim di zi Tcgáya zi koe góásea sa, ncēe ko máá: ‘Cóán hēe naka comko cóá-coan hēéthēe di kg’áman koer dqomán kg’ónò máásea hãa,’ ta méé sa?” témé.

17 A ba a guu xu a x’áé-dxoom ka tchàa koe tcg’oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x’òm.

Jeso ba ko faia dis hii sa cgúú

(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Kaisa ntcúúkg’ai cgoa, ãem ko x’áé-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hãa.

19 Faia dis hii sam ko dàòm qàe koe bóò kam kò síí cgae si, a síí cúí gúú ga táá hòò cgae si, igaba tɔaran cúí ga a. Kam kò gaas ka máá: “Chòò tamase méé i cúí tc’òo ga sáá koe gaia táá tcg’oa guu!” témé. Si kò faia dis hii sa gaa x’aè kaga nqai.

20 Èè xu kò xгаа-xgaase-kg’ao xu bóò si ka xu kò are, a máá: “Nta sa ko ma faia dis hii sa kúúga nqai?” ta ma tèè.

21 Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Tseegukagar ko birí xao o: Dtcòmán xao kò úúa hãa, a káise tc’èe-tc’èese tama, ne xao cuiskaga faia dis hii koe kúrúseas gúús cúí sa kúrúa hãa tite, igaba ãe xao kòo ncēm xàbì ba birí a máá: ‘Séèa ghùùe naka síí tshàam q’oo koe ncemea tcààè’ témé, ne i gha gatà ii.

22 A ncēe dtcòmán xao kò úúa hãa ne xao gha dùús wéés ãe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò,” témé.

Jesom di qarian ka tèè sa

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

23 Jesom ko tempelem koe tcàà ka xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka khóè ne di xu kaia xu hēéthēe hàà cgae Me, ãem hãa a ko xгаа-xгаа ka, a xu a máá: “Dùútsa qarís cgoa Tsi ko ncēe zi gúú zi kúrú, i gataga díin ncēe qarian máá Tsia hãa ncēe gúú zi kúrú di i?” témé.

24 Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Tíí igabar gha cúís gúú sa tèè xao o thēe, a ncēe xɔa ba xao kò máá Te, ner gha Tíí igaba birí xao o dùútsa qarís cgoar ko ncēe zi gúú zi kúrú sa.

25 Tcguù-tcguukuan Johanem dia kò ndaa guua, nqarikg’ai koea kana khòèan koea?” témé.

Xu xóe a tèeku a máá: “ ‘Nqarikg’ai koe e,’ ta xae kò ko méé nem gha tèè xae e a máá: ‘Dùús domka xaoa kò kháé nxâaska gam koe dtcòmán tama?’ témé.

26 Igaba ncēe: ‘Khòèan koe e,’ ta xae kò ko méé ne xae ko khòèan bèe. Wéè ne khóè ne ko Johane ba porofitim iise bóò khama,” ta xu méé.

27 Xu Jeso ba xɔa a máá: “C’úúa xae hãa,” témé.

Me birí xu a máá: “Nxâaskar Tíí igaba cuiskaga birí xaoa hãa tite dùútsa qarís cgoar ko ncēe zi gúú zi kúrú sa,” témé.

Cóá tsara dis sere-sere sa

28 “Nta xao ko ma tc’èe? C’èem khóè ba kò cam cóá tsara úúa. A ba kò tc’àà díim cóám koe síí, a birí me a máá: ‘Tiri cóáè, qòò naka síí ncēe cam ka kg’om xhàràam koe tséé,’ témé.

29 Me xɔa me a máá: ‘Cuiskaga a,’ témé, igabam kò kháóka tc’èea kabì, a ba a qòò.

30 “Me khóè ba cam díim cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xɔa a máá: ‘Qòòr gha àbòè,’ témé, igabam táá qòò.

31 Gatsara ka ndaka ba kòo xòòm ko t'èe sa kúru?" tam Jeso ba ma tèè. Xu máá: "Tc'ää di me e," témé.

Me Jeso ba birí xu a máá: "Tseegukar ko birí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hêe naka cg'ará-kg'ao zi hêéthêéa gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'ää a tcää.

32 Johane ba kòo gaxao koe tchànóm dàòm cgoa hàà, xao kòo táá gam koe dtcòm, igaba i kòo mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hêe naka cg'ará-kg'ao zi hêéthêé gam koe dtcòm. Gataga xao kòo ncêes gúu sa bóò, igaba xao kòo táá kháóka tc'èea kabí a gam koe dtcòm," témé.

*Chõo-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

33 A ba a máá: "C'èes sere-sere sa kóm. C'èem x'äè-kg'ao ba kòo hàna, ncêe kòo kg'om xhàrà ba xhàràa ba, a ba a kòo xhàro ba gam koe kúrua nxàma-nxàma, a ba a gòéan kòo kúruém qgái ba hêe naka qádóm nquu ba hêéthêé gaa koe tshào, a ba a xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'èem nqóóm koe qdò.

34 "EÈm ko tc'òoan ko kúruém x'aè ba cùu kam kòo gam di qāan tsééa úu, xhàrà-kg'ao xu koe, síi xu gha gam di tc'òoan sèè ka.

35 Xu kòo xhàrà-kg'ao xu gam di qāan sèè, a c'èe ba xg'ám, a c'èe ba cg'òo, a xu a c'èe ba nxòán cgoa xgàrùbe.

36 "Gaicaram kòo c'èe qāan tsééa úu, kg'aiakan nqáéa hāa a, xu síi gataga hêe e.

37 "Kháókam kòo gam dim cóá ba tsééa úu cgae xu, a máá: "Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóose," témé.

38 Igaba èe xu ko xhàrà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kòo biríku a máá: "Ncêe ba gúu zi ka q'òosem ga me e, ncêe gha ko hàà xhàrà ba q'òo ba, ke hàà naka xae cg'òo me naka gam di x'aian sèè," témé.

39 Xu kòo sèè, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òo me, a cg'òo me.

40 "Kháé nxāaska, èem kòo kg'om xhàrà ka q'òose ba hàà, ne ba gha èe xu xhàrà-kg'ao xu xhàrà di xu dùu sa kúru?" tam ma Jeso ba tèè.

41 Xu birí Me a máá: "EÈ xu cg'äè kúru-kg'ao xum gha cg'äèm dàòm cgoa kaakagu, a ba a gha c'èe xu xhàrà-kg'ao xu kg'om xhàrà ba máá, xu qgóóa máá me, ncêe gha gam di xòèan tc'òoan di máá me xu, tc'ároan ko kúrué x'aèan kòo hàà ne xu," témé.

42 Me Jeso ba gaxu ka máá: "Qanega xao gáé Nqarim di zi Tcgāya zi koe nxàrá tama, ncêe ko máá:

'Nxòás èe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguèa hāa sa,
kaisase cgáés nxòá sa kúrua hāa.

Ncèea X'aigam Nqarim ma kúrua hāa a,

si ncêe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,
témé zi?

43 "Gaa domkar ko birí xao o, a ko máá: X'aian Nqarim dia gha gaxao koe sèea tcg'òòè, a ia a gha qhàòs èe ko qāè tc'ároan kúrua ma mááè.

44 [Gam èe ko ncêes nxòás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba èes kòo c'èe khòèan koe cg'áé nes gha tòòm-tom m," témé.]

45 EÈ xu ko kaia xu peresiti xu hêe naka Farasai xu hêéthêé Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kòo q'ana hāa gaxu kam ko kg'ui sa.

46 Qáé Me kg'oana xu kòo hāa, igaba xu kòo khòè ne dis xg'ae sa bèe, porofitim iise ne kòo sèè Me khama.

22

*Séèkuan dis kōès dis sere-sere sa
(Lk 14:15-24)*

1 Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá:

2 “Nqarikg'ai di x'aia nea x'aigam ncêe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kōè sa kúrúa máám cgoa nxará xg'aeèa hãa.

3 Me nxãaska gam di qãan tsééa úú êe ko séèkuan dis kōès koe tciiea hãa ne koe, síí ne gha birí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xgui.

4 “Me gaicara c'êe qãàn tsééa úú a máá: ‘Birí êe kò tciiea hãa ne naka máá: ‘Bóò, kg'òndar xg'ara hãa tc'òoan kōès di i, tiri xu ghòè xu hêé naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa hêéthêéa cg'òoèa hãa, i wéé guùan kg'ònda xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kōès koe hàà,’ témé.

5 Igaba ne kò tc'iri-tc'irise, a ne a qòò, Me c'êe ba gam dim xhàràam koe qòò, me c'êe ba gam di tsééan koe qòò.

6 Ne c'êe ne wéèa ne ga gam di qãàn qgóó, a xgàra a, a ne a cg'òo o.

7 Me x'aiga ba xgòá, a ba a gam di ncòo-kg'aoan tsééa úú, a êe ne cg'òo-kg'ao ne cg'òo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

8 “A ba a nxãaska gam di qãàn birí a máá: ‘Séèkuan dis kōè sa kg'ònda xg'araèa hãa, igaba êer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama.

9 Ke ncêeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qòò, naka séèkuan dis kōès koe tciia óá khòèan wéé êe xao gha hòò o,’ témé.

10 I kò êe qãàn x'áéan xg'aeku di dàòan koe qòò, a i a wééan êe xu kòò xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúùan ga hêé naka qãèan ga hêéthêé e, me séèkuan dis kōès dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'oè.

11 “Igabam êem ko x'aiga ba tcãà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kōès di qgáian hãa tamam khòè ba bóò.

12 A ba a birí me a máá: ‘Tíí tcàràè, nta tsi ma ncêe koe tcana, séèkuan dis kōès di qgáian úú tamase?’ témé. Me khòè ba kààn kg'ui.

13 Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu birí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hêé naka nqàrèa ba koe hêéthêé e, naka tchàa koe xaoa tcg'òó me, dcùú-qoms q'oo koe, ncêe gaa koe i gha kg'aeen hêé naka gãò xòòan hêéthêé hãa koe,’ témé.

14 Káí nea kò tciiea, igaba ne kò cg'orò ne nxará tcg'òòèa hãa khama.”

*Kaesaram koe surutan dis tēè sa
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

15 Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a síí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uian cgoa qgóó Me sa.

16 A xu a nxãaska gaxu di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu hêé naka Herotem di xu xuri-kg'ao xu hêéthêé Gam koe tsééa úú, xu síí máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa sa, a c'êe khòè cgoa ga tchòà úú tama, khòèan di tée-q'ooan Tsi nqábé tama khama.

17 Ke ncêeska birí xae e, dùú sa tsi ko tc'êe sa: A tchànoa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu méé.

18 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'áè sa q'ana hãase máá: “Dùús domka xao ko kúrúa bóò Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'áè cau xaoè?”

19 X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'ái Te,” témé. Xu gaam mari ba máà Me.

20 Me Jeso ba x'ái xu me a tēè xu a máá: “Díin dis tcúú sa ncêe sa, naka gatàa díin di cg'òèa ncêe e?” témé.

²¹ Xu xɔa a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxãaska bìrì xu a máá: “Eë Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ãe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé.

²² Eë xu ko ncëe sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qòò.

*X'ooan koe tēean dis tēè sa
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

²³ Gaam cáń ãem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncëe x'ooan koe tēes hàna sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tēè Me,

²⁴ a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khòem kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qōese ba ães khòès kàà kg'áo-khoe sa sèè naka káikhoe ba cóán ábà máá,’ témé.

²⁵ Nxãaska xu kò 7 xu khòè qōeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò sèèa hàà, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qōese ba khòè sa qaùà máá.

²⁶ Me kò cáń di ba gataga hēé, nqoana di ba hēéthēé e, Me nxãakg'ai ga síí 7 di ba tcãà.

²⁷ Si wèéa xu qãá q'oo koe khòès ga sa x'óó.

²⁸ Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tēèem cáń ka ndakam di saa, ãe xu 7 xu ka? Wèéa xu kò úú sia hàà ka,” ta xu méé.

²⁹ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Tsaa xao hàà, Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé sa hēè naka Nqarim di qarian hēéthēé xao c'ùùà hàà khama.

³⁰ Eë ne ko khòè ne x'ooan koe tēè ne i gha sèèkuan kàà ii khama, ne gataga sèèkuan kgoara máàè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

³¹ X'ooan koe ghùèès ka: A nxará ta ga xao gáé hàà, Nqarim gatu koe nxàea hàà sa? Ncëem kò máá:

³² “Tíí Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,” témé ka. X'óóa ne ðim Nqarim tama Me e, igabagam kg'òèa hàà ne di Me e,” tam méé.

³³ Eë zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xgaa-xgaan ka arekaguè.

*Kaiam x'áè-kg'ám dis tēè sa
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

³⁴ Eë xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcēekg'am kg'ám sa, ka xu kò xg'ae.

³⁵ Me gaxu ka c'èe ba, ncëe x'áè q'ãa-kg'ao kò ii ba, qáé Mem gha qgài nem ko qaa khama tēè Me a máá:

³⁶ “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, x'áèan q'oo koe ba ndakam x'áè-kg'ám ba kaia?” témé.

³⁷ Me bìrì me a máá:

“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèè tcáóa tsi cgoa hēé,

naka wèè kg'òèa tsi cgoa hēé

naka wèè tc'èea tsi cgoa hēéthēè ncàm.’

³⁸ “Ncëea tc'ãà di a kaiam x'áè-kg'ám ga me e.

³⁹ Me cáń di ba ko gam cgoa qòòa mááku a ko máá:

‘Tsáá ka c'èe ba ncàm,

èe tsi ma ncàmsea khamaga ma,’

témé.

⁴⁰ “Ncëe tsara x'áè-kg'ám tsara koe i wèè x'áèan ga hēé naka porofiti xu ka góáèas ga sa hēéthēé qgóó xg'aeèa,” tam méé.

Krestem òòin òim tsgòo-coam ii òis tèè sa

(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Èè xu ko Farasai xu xg'aea hãa kam kò Jeso ba tèè xu
⁴² a máá: “Krestem ka xao ko ntama ma tc'èe? Òiin òim tsgòo-coa baa?”
 témé. Xu bìrì Me a máá: “Dafitem ka tsgòose-coa Me e,” témé.

⁴³ Me bìrì xu a máá: “Gatà i ko ii ne, ne ba kò kháé nxãaska Dafite ba dùús
 domka *Tcom-tcomsam* Tc'èem ka kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me,
 nc'èem kòo máá:

⁴⁴ 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba bìrì a máá:

'Kg'àò xòèa Te òim x'òàm koe méé tsi ntcòò,
 nakar gha nxãakg'aiga síí tsari cg'òo-kg'aoan
 nqàrè-kg'ama tsi ka nqãaka tòò;
 témé ka.

⁴⁵ “A nc'èè Dafitem kòo 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me ne ba gha nxãaska ntama
 ma gam òim tsgòo-coa ba ii?” témé.

⁴⁶ I kò cúí khòè ga táá kgoana a Jeso ba xòà, i kò èem cáím koe guu a khòè ne
 bèè a táá gaicara c'èe tèè ga tèè Me.

23

Jeso ba ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé qàè

(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)

¹ Me nxãaska Jeso ba xg'ae zi hēé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé bìrì a
 máá:

² “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēéa Moshem dis téé-
 q'oos koe hãa.

³ Ke méé tu wèè zi gúú zi èe xu ko bìrì tu u zi kúrú naka qgóóa qari zi. Igaba
 èe xu ko kúrú zi táá kúrú guu, èe xu ko xгаа-xгаа sa xu kúrú tama ke.

⁴ Kaia zi xgàm zi qóm zi xu ko qáé a khòèan nxàra koe tòò, igaba xu gaxu
 tshàua xu ka ghùì a nxònokagu zia hãa tite.

⁵ Wèè zi gúú zi kúrú xu ko zi, xu ko khòèan gha bóò zi ka kúrú zi: gaxu di
 zi tcàà tcúú zi hēé naka horo q'óm zi hēéthēé, còrè di kg'uian góásea hãa zi xu
 ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qgáian di x'òàn qáò-qao.

⁶ Tcomkuan di zi qgáì zi xu ncàma hãa, naka dòàn xòe koe hēéthēé e, a xu a
 gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcòò-q'oo zi ncàma hãa thēé,

⁷ naka x'amágu di zi qgáì zi koe tsgámkaguku sa hēéthēé e, naka gataga khòè
 ne ka 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciikuan hēéthēé e.

⁸ “Igaba méé tu táá 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciiè guu, cúím Khòè ba gatu
 òim Xгаа-xгаа-kg'ao Me e, tu wèèa tu ga qòekua hãa ke.

⁹ Naka tua nqòòmkg'ai koe táá cúí khòè ga 'àboè' ta ma tcii guu, cúím Khòè
 ba gatu òim Xòò Me e ke, ncèe nqarikg'ai koe hàna ba.

¹⁰ Táá méé tu gataga 'tc'áà-cookg'aiè' ta ma tciiè guu, cúím Khòè ba gatu òim
 Tc'áà-cookg'ai Me e ke, Kreste ba.

¹¹ Gatu xg'aeku koe kaia hãa ba méém gatu òim qãà ba kúrú.

¹² Wèém èe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè, me gha wèém èe ko cg'áré-
 cg'arese ba kaikaguè.

¹³ “Igaba haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hēé naka
 Farasai xao hēéthēé e, gaxao ncèe qãè khòèan khama ko ma kúrúse xao!
 Nqarikg'ai di x'aian xao ko khòè ne cookg'ai koe tcèekg'am khama. A gaxao
 igaba táá tcàà, a xao a gataga èe tcàà kg'oana ne guu naka ne tcàà tama
 khama.

14*

15 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao ka, x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xao hēé naka Farasai xao hēéthēé e, gaxao ncēe qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqóò ba hēé naka tshàa ba hēéthēé xao ko qòòa nxama-nxama, khóm c'ées qhàos di ba xao gha sèea mááse me hàà gaxao dis xg'aes koe tcǎa ka! A ncēe gatàm kò ko hēé, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chòò tamas c'ees dxāwam dis koe síia ne, cam q'oro nqáé xaoa hāse.

16 “Haò, cg'ǎè i gha ii, gaxao tc'ǎà-cookg'ai xao kǎà tcgái xao ka, ncēe ko máá: ‘Khóm kò tempelem cgoa gaise ne i kǎà hùì i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaise ne méém gaas gaise sa tséékagu,’ ta ko méé xao.

17 Gaxao kǎà tc'ée xaoè, a kǎà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Gautaa, kana tempele baa, ncēe q'ooa ba koem úua hāa gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba?

18 Xao ko gataga máá: ‘Khóm kò altaram cgoa gaise ne, i kǎà hùì i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òòá mááès abas cgoa gaise ne, ncēe altaram koe hàna sa, ne méém gaas gaise sa tséékagu,’ témé.

19 Gaxao kǎà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Nqarim ko tcg'òòá mááès aba saa, kana altara baa, ncēe aba sa ko kúrú si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba?

20 Gaa domkam, gaam ēe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hēé naka wées gúús ēe gam tc'amkg'ai koe hànas cgoa hēéthēé ko gaise.

21 Gatà iim dàòm kam kò ēe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hēé, naka Gaam ēe q'ooa ba koe x'ǎèa hāam Nqarim cgoa hēéthēé gaise.

22 Me ko gaam ēe ko nqarikg'aian cgoa gaise ba Nqarim dis ntcòó-q'ooos cgoa hēé, naka Gaam ēe gaas koe ntcòem cgoa hēéthēé gaise.

23 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao ka, x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqari ba xao ko tc'òoan ko xg'ǎò-xg'ǎò zi gúú zi[†] koe cúis tshàu-q'ooos dian tcg'òó a máá. Igaba xao kaisase cgáé zi gúú zi x'ǎèan di zi xguia hāa khama: ncēe qǎèse qgóókuan hēé, thòò-xama-mááku sa hēé naka tcom-tcomsa sa hēéthēé zi. Qaase i ko, ncēe zi gúú zi *cgáé* zi xao ga kò kúrúá hāa sa, igabaga c'ēe zi c'urù tamase.

24 Gaxao tc'ǎà-cookg'ai xao kǎà tcgái xaoè. Dcène ba xao ko ēe xao ko kg'áà gúúan q'oo koe tcg'òó, igaba xao ko kamele sa tòm!

25 “Haò, cg'ǎè i gha ii, gaxao x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xao hēé naka Farasai xao hēéthēé ka, qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Kubi sa hēé naka gàba sa hēéthēé ka xao ko qǎáa sara xg'aa, igaba sara q'ooa sara koe chiikuan hēé naka cèèan hēéthēé ka cg'òèa hāa.

26 Tsáá kǎà tcgái tsi Farasai tseè! Kg'áika q'ano-q'ano kubis q'oo naka gàba sa hēéthēé e, naka i gha nxāasega qǎáa sara q'ano ii.

27 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao ka, x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'áèa a q'úú zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe tchàa za tsi kò ko bóò zi ne t'òè ii zi, igaba

* 23:14: C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úua: 14Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao ka, x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xao hēé naka Farasai xao hēéthēé ka, qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xao!

† 23:23: tc'òoan ko xg'ǎò-xg'ǎò zi gúú zi - Gerika sa ko nqoana hùì-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama zi.

q'ooa zi koe x'óoa hãa khòèan di c'óan hěé, naka wèe cg'uri qhàòan hěéthěé ka cg'oèa hãa zi.

²⁸ Gataga xao ii a khòè ne koe tchàa za tchàno khòèan di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'ǎè cauan ka hěé naka cg'urian ka hěéthěé cg'oèa hãa.

²⁹ “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao ka, x'ǎè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hěéthěé e, naka qǎè qgóóse ko igaba cg'ǎè cau xao hěéthěé e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe xao ko dqòm cgoaè xu gha zi guú zi tshàoa tòò, a xao a ko èe kò tchàno ii ne di tc'áman t'òè-t'òe.

³⁰ A xao a ko máá: ‘Sixae ka tsgõosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'òèa hãa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áòan ntcǎágua hãa tama,’ ta ko méé xao.

³¹ Ncèeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, èe xg'ao porofitian cg'òo ne di xao tsgõo-coa xao o sa.

³² Ke méé xao ncèeska gaxao ka tsgõose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

³³ “Gaxao cg'ao xaoè! A dcàuan di xao cóa xaoè! Nta xao gha ma chòò tamas c'ees dxāwam dis koe xgàrakuan bèe?”

³⁴ Q'ǎa méé xao: porofiti xu hěé, naka tc'èega xu khòè xu hěé naka x'ǎè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěér ko tsééa úú sa. Xao gha c'èe-kg'áa xu cg'òo, a gha c'èe xu xgàu, a gha c'èe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'ám, a xao a gha wèe xu x'ǎé-dxoo xu koe xgàra.

³⁵ Ncèes guú sa gha kúrúse, nxǎasega xao gha xgàraè ka, káa chìbi ne khòè ne di c'áòan xao gómán koe ntcǎágua khama. Ncèes ntcǎágu c'áòku sa kò tchànom khòèm Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a síí Sakariam, Barakiam dim cóam koe tcǎa, ncèe xao xg'ao tempele ba hěé naka altara ba hěéthěé xg'aeku koe cg'òoa ba.

³⁶ Tseegukar ko birí xao o a ko máá: Wèéan ncèea gha ncèem x'aèm di ne khòè ne koe hàà kúrúse, témé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thòò-xama máá
(Lk 13:34-35)

³⁷ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáa ncèe ko porofitian cg'òo tsi, a ko èe tsáa koe tsééa hãa xu nxǒán cgoa cg'òo tsi. Nta noose ra kò tc'èea hãa, tsari khòèa ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóaa sa tcgàmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'èe e tama.

³⁸ Q'ǎa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'ǎa-cg'anasea hãase guua mááe sa.

³⁹ Birí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxǎakg'aiga máá: ‘Gaam èe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'òèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'ee'k'g'aiaè,’ témé,” tam méé.

24

Nqǒó ba ko chòò di zi x'ái zi
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qòò, xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'ái Me ka.

² Me xoa xu a máá: “Wèéan ncèe ga xao ko bóò na? Tseegukar ko birí xao o: Cuiskagas ncèe koe cúis nxǒás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàriè,” témé.

Cg'ǎè zi hěé naka xgàraku zi hěéthěé e
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Eëm Jeso ba Olife dim xàbìm koe ntcōóa-ntcōe, ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: “Bìrì xae e, n-cáma i gha ncēe gúúan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hěé naka nqōóm di chōò-q'ooan hěéthěé dùús ka x'áíe sa?” témé.

⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Q'ǎa xao naka i táá cúí khòè ga hòàkagu xao o guu.

⁵ Kái ne gha Tirim cg'ōèem cgoa hàà, a máá: “Tíí ra Kreste ra a,' témé, a ne a gha kái ne hòàkagu ke.

⁶ Tu gha ncōoan hěé naka ncōoan di zi nxàè zi ka hěéthěé kóm, igaba bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gúú zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chōò-q'ooan hàà ta ga hãa.

⁷ Nqōóm di zi qhàò zi gha c'ěe zi qhàò zi cgoa x'ǎaku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ǎaku, i xàbàn hãa, i nqōóan di cgúruan kái zi qgái zi koe hãa khama.

⁸ Wèè zi ncēe zia àbàn di thōòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹ “Ne gha nxǎaska xgàrakuan koe tcǎa tu u, a cg'ōo tu u. Tu gha Tiri cg'ōèan domka nqōóm di zi qhàò zi wèè zi ka hòrèè.

¹⁰ Nxǎaska ne gha kái ne gane di dtcòmàn aagu, a gha qáékuan koe tcǎaku, a ne a gha gane ka c'ěea ne hòrè.

¹¹ I gha tshúù-ntcōan di porofitian kái x'áíe, a kái ne khòè ne hòàkagu.

¹² Cg'ǎèan di càuse-q'ooan domka i gha kái khòèan di ncàmkuan qgái,

¹³ igaba gaam èe ko qarika téé a chōò-q'ooos koe síí ba gha kgoaraè.

¹⁴ I gha Nqarim di x'aian di qǎè tchōàn wèém nqōóm koe xгаа-xгааè, x'áís iise nqōóm di zi qhàò zi wèè zi koe, si gha nxǎaska chōò-q'oo sa hàà.

Q'ádò-q'aosas gúú sa

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ “Èè tu ko q'ádò-q'aosas gúú sa bóò, ncēe ko tcom-tcomsam qgái ba kúrú me xǎòm khama ii sa, si gaa koe téé-tèe. Porofitim Daniele m kò tcom-tcomsam qgáim koe hãase gaas ka kg'ui sa (èe ko nxárá ba méém kóma q'ǎa).

¹⁶ Ne méé ne nxǎaska èe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí,

¹⁷ nakam èe nquuan tcòbe koe hàna ba táá xǎa na síí èe nquuan q'oo koe hãa sa sèè guu,

¹⁸ nakam èe xhàràan koe hàna ba táá kǎbise naka síí gam di qgáian sèè guu.

¹⁹ Haò, cg'ǎè i gha ii, èe zi cáim zi ka èe ncǎà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hěé naka èe gha ko comkagu zi ka hěéthěé e!

²⁰ Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'ǎè ka hãa guu kana Sabata dim cáim ka.

²¹ Nxǎaska i gha kaia xgàrakuan hãa ke, ncēe nqōóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncēes noose ga, a i a gaicara hãa tite e.

²² A ncèè èe xu cáim xu kò xòm-xommè ta ga hãa ne, i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite, igaba xu gha èe nxárá tcg'òòèa hãa ne domka èe xu cáim xu xòm-xommè.

²³ “A ncèè èem x'aèm kam kò c'èem khòè ba bìrì tu u a ko máá: ‘Bóò, ncēe ga Me e Kreste ba,’ kana máá: ‘Èè gam síí hãa,’ témé ne, méé tu táá dtcòm m guu.

²⁴ Tshúù-ntcōan di xu Kreste xu hěé naka tshúù-ntcōan di xu porofiti xu hěéthěéa gha x'áíe, a kaia zi x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúú zi hěéthěé kúrú ke, èe nxárá tcg'òòèa ne xu gha hòàkagu ka, kgoanase i kòo ne.

²⁵ Bóò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrì tu ua.

26 “A ncèè gatu ka ne kòo máá: ‘Bòò, tchàa-xgóóm koem hãa,’ témé ne méé tu táá tcg’oa naka qòò guu. *A ncèè gaicara ne kòo máá:* ‘Bòò, nquum q’oo koem hàna,’ témé ne méé tu táá dtcòm guu.

27 Cárns ko tcg’oa xòè koe i ko ma túú-tebean guu a cárns ko tcãà xòè koe ma síí bóòse khama i gha ma Khòèm dim Cóám di hàà-q’oan ii.

28 Eè x’óóa hãam tc’áróm hãa qgài koe i gha kg’ãean xg’ae.

*Khòèm dim Cóám di hàà-q’oan ne
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

29 “Eè xu cárn xu di xgàrakuan qãá q’oo koes gha

kúúga cárn sa ntcúú-ntcuuè,

Me nxoe ba x’àà tite,

i gha tçonòn nqarikg’ai koe guu a tcheè,

i gha nqarikg’ai di qarian ntcãa-ntcãaè.

30 “Eèm x’aèm kas gha Khòèm dim Cóám dis x’ái sa nqarikg’ai koe x’áise, zi gha wèè zi qhàò zi nqòómkg’ai di zi kg’ae, a zi a gha Khòèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg’ai di túú-c’òòan koe guu a ko hàà, qarian hëé naka kaia x’àn hëéthëé cgoa.

31 Me gha Gam di xu moengele xu kaim q’aum torompitam dim cgoa tsééa tcg’òò, xu gha Gam nxará tcg’òóa hãa ne wéè xòèan èe tc’ãán ko guu za xg’ae-xg’ae, nqarikg’ai dim chòò-q’oom c’ëem koe guu a síí c’ëem koe tééan koe.

32 “Ke tu ncèes gùús faia dis hìis koe kúrúsea hãas koe xгаа-xgaase: èe i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsòm, i ko tqara sa tsòm, ne tu q’ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa.

33 Gataga èe tu kòo ncèe zi gùú zi wéè zi bóò ne tu q’ana hãa cùú Me e sa, a nquu-kg’áman koe hãa.

34 Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncèes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg’aiga síí ncèe gùúan wéè ga kúrúse.

35 Nqarikg’aian hëé naka nqòòkg’aian hëéthëéa gha chòò, igaba i Tiri kg’uian chòò tite.

*Cúí khòè ga c’úúa hãa cárn ba kana x’aè ba
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

36 “Igabaga i cúí khòè ga èem cárn ba kana èem x’aè ba q’ãa tama, moengele xu nqarikg’ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xòòm cúím ka oose.

37 Nowam di x’aèan ka i kòò ii khama i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q’oan ii khama.

38 Eè xu cárn xu ka kaim tshàam hàà tama cookg’ai koe ne kòo tc’òó a ko kg’áà, a ko séèku, a ko séèkuan biríku, me nxãakg’aiga síí Nowam ko arakam koe tcãàm cárn ba hàà,

39 igaba ne kòò *cúí gùú ga c’úúa dùús ko hàà kúrúse sa*, me nxãakg’aiga kaim tshàa ba hàà, a hàà tchùua tcg’òò ne. Gatà i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q’oan ii.

40 Cãm tsara khòè tsara gha xhàràam koe hãa. C’èe ba gha séèè, me gha c’èe ba guuè.

41 Cãm sara khòè sara gha hãa a ko hãkg’um koe maberean táó. C’èe sa gha séèè, si gha c’èe sa guuè.

42 “Gaa domka méé tu kòresea hãa, dùútsa cárn kam gha gatu dim X’aigam Nqari ba hàà sa tu c’úúa hãa ke.

⁴³ Igaba méé tu ncêe sa q'ana hãa: Ncêe nquu ba kàoa hãam khòem kò q'ana, dùútsa x'aè kam ko ts'ãà-kg'ao ba ntcùú ka hàà sa, nem ga kò ãem x'aèm ka kòrea hãa, a táá kúrú me gam òm nquu ba khòàe.

⁴⁴ Gaa domka méé tu gatu igaba wèé x'aè ka kg'ónòsea. Khòem dim Cóa ba ko ãe tsi q'ãa tamam x'aèm ka hàà ke.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãa ba

(Lk 12:41-48)

⁴⁵ “Kháé òm ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ëegam qãa baa? Ncêe gam ka q'òsem ko nquua ba di qarian máa ba, me qãé x'aè ka gaxu di tc'òoan máa xu ba?”

⁴⁶ Ts'ee-ts'eeq'àièa baa ãem qãa ba, ncêe gam ka q'òsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hêé ba.

⁴⁷ Tseegukar ko birí tu u a ko máá; wèé zi guú zi ãem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòò.

⁴⁸ Igaba ãem qãam cg'ãem kò ko tcáóa ba koe biríse a ko máá: “Tíí q'òò ba ão me e, 'témé,

⁴⁹ a ba a tshoa-tshoa a qãa ne gam ka c'ëe ne xg'ám, a ko tc'òó a ko kg'áa-kg'aoan cgoa kg'áa,

⁵⁰ nem gha ãem qãam ka q'òose ba tcom tamam hãam cárn ka hàà, c'úuam hãa x'aè ka,

⁵¹ a ba a gha hàà xgàra me, a qãé qgóóse ko igaba cg'ãé cau khòèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncêe gaa koe i gha kg'aeam hêé naka gãò xòóan hêéthéé hãa koe.”

25

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

¹ “Gaa x'aè ka i gha nqaríkg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxará xg'aèe. Gazi di lampian zi kò sèé a zi a sí sèèkom khòé ba qãa, xg'ae cgoa me zi gha ka.

² Gazi ka 5 zia kò káà tc'ëe ii, zi 5 zi tc'ëega ii.

³ Káà tc'ëe zi kò lampia zi sèé, gabá zi ko táá nxúlan sèèa mááse.

⁴ Zi tc'ëega zi lampian sèé a zi a nxúlan gaban koe sèèa mááse.

⁵ Me sèé-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'òma zi ko cg'áé khama.

⁶ “Ntcùú nqáè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bóò, sèé-kg'aom ga me e sí ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà xg'ae cgoa me!’ témé.

⁷ Ka zi ko wèé zi dxàe-coa zi tãe a lampia zi kg'ónò.

⁸ Zi káà tc'ëe zi tc'ëega zi birí a máá: ‘Au se e nxúla ne gasao di nxúlan koe, gase di lampia nea ko ts'irí ke,’ témé.

⁹ Zi tc'ëega zi xoa a máá: ‘Cuiskaga i wèéa se ga tc'òò tite. Ke qòò sao ãe ko x'amágu u ne koe naka saoa síí x'amá mááse e,’ témé.

¹⁰ Igaba ãe zi dàò q'oo koe hãa, síí zi gha gaa nxúlan x'amá, kam kò sèé-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ãe ko kg'ónòsea zi kòès séèkuan dis koe gam cgoa tcãa, me nquu-kg'ám ba tcèekg'ammé.

¹¹ “Gam x'aè-coam qãá q'oo koe zi gha c'ëe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, x'aigaè, xgobek'ama máá se e,’ témé.

¹² Igabam kò xoa a máá: ‘Tseegua ner ko birí sao o: C'úu saoa ra hãa,’ témé.

¹³ “Gaa domka méé tu kòrese, cárn ba hêé naka x'aè ba hêéthéé tu c'úua hãa ke,” tam Jeso ba méé.

Nqoana q̄āa xu dis sere-sere sa

(Lk 19:11-27)

14 “Gaicara i gha *nqarikg'ai di x'aian* c'ēm nqōóm koe xóe a ko qōóm khòem khama ii, gam di xu q̄āa xu ko tcii a ba a gam di zi gúú zi gaxu tshàu q'oo koe tcāa ba.

15 A cúí ba 5 xu cāa xu marian di xu máa, a c'ēe ba cam cāan máa, a c'ēe ba cúim cāa ba máa. Wēem khòe bam kò gam di qarian di tc'āo-tc'āoan cgoa máa. A ba a tshoa-tshoa a dàa ba koe qōo.

16 Me 5 xu cāa xu marian di xu máaèam khòe ba kúúga qōo a ba a sí tséékagu u, a gaicara c'ēe xu cāa xu 5 xu kúrú.

17 Me gataga ēe kò cam cāa tsara máaèa ba c'ēe tsara kúrú.

18 Igabam kò cúim cām mari di ba máaèa ba qōo a sí gómankg'ai koe h̄a ba tshào, a gam ka q'òosem dim cāa ba k̄āé.

19 “Qāóm x'aem q̄ā q'oo koem kò ēe xu q̄ā xu ka q'òose ba k̄abise a hàà cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nx̄ae cgoa xu.

20 Me khòem ēe kò 5 xu cāa xu máaèa ba cúú-cuuse a 5 xu cāa xu c'ēe xu úú, a ba a máa: ‘Tíí q'òòè, 5 xu cāa xu tsi kò máa tea h̄a. Bóó, 5 xu cāa xu c'ēe xur kúrú,’ témé.

21 Me gam ka q'òose ba bìrí me a máa: ‘Qāèse tsi kúrú, tsáá q̄ā a tcom-tcomsa tsi q̄ā tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúú zi di qarian máa tsi. Tcāa naka tsia tsáá q'òòr cgoa q̄ā-tcao,' témé.

22 “Me gataga cam cāa tsara ko máaèa ba cúú-cuuse a ba a máa: ‘Tíí q'òòè, cam tsara cāa tsara tsi kò máa tea. Bóó, c'ēe tsara cāa tsarar kúrú,’ témé.

23 Me gam ka q'òose ba bìrí me a máa: ‘Qāèse tsi kúrú, tsáá q̄ā a tcom-tcomsa tsi q̄ā tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúú zi di qarian máa tsi. Tcāa naka tsia tsáá q'òòr cgoa q̄ā-tcao,' témé.

24 “Gatagam kò cúim cāa ba kò máaèa ba hàà a máa: ‘Tíí q'òòè, q'ana ra h̄a tsi kàa tsi khòe tsi i, a tsi a ko xhàrà tama tsi h̄a koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàa sa.

25 Ra kò nx̄aska q'áò tsi, a ra a qōo a sí tsarim cāa ba gómán q'oo koe k̄āé. Bóó, nc̄ee ga ia tsarí gúua ne,' témé.

26 “Me gam ka q'òose ba x̄oa me a máa: ‘Tsáá cg'āè cau a kg'amka tsi q̄ā tsi! Q'ana tsia, xhàrà tama ra h̄a koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàa sa.

27 Khama tsi ga kò marian ko tòòè koe marian tiri úúa, ne i ga kò nc̄eska càusea, ra k̄abise a hàà sèè e, càusea i h̄asea.

28 “ ‘Ke xao gam koe cāa ba sèea k̄abi, naka ēe 10 xu cāa xu úúa h̄a ba máa me.

29 Wēem khòem ēe c'ēe gúúan úúa ba gha máaè, a ba a gha káián úú, igabaga ēe cúí gúú ga úú tama ba gha ēem úúa h̄a gúú-coan ga sèè cgaeè khama.

30 Naka xaoa ēe káa tsém q̄ā ba tchàa za dcùú-qoms q'oo koe xaoa tcāa. Nc̄ee gaa za i gha kg'aeán h̄éè naka gāo x̄oán h̄éèth̄éè h̄a koe,' témé.”

Ghùuan h̄éè naka pirian h̄éèth̄éè e

31 “Khòem dim Cóám kò Gaam dim x'ám koe h̄ase hàà naka wèè xu moengele xu Gaam di xu cgoa h̄éèth̄éè e, nem gha Gaam di x'ám dis ntcóo-q'oo koe hàà ntcóo.

32 Zi gha *nqōóm di zi qhào* zi wèè zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'ēe zi koe q'aa-q'aa zi, ēem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma.

33 Ghùua nem gha Gam dim x'òam kg'àòm xòè za tòò, a ba a pirian dxàes x'òas xòè za tòò.

34 “Me gha X'aiga ba nxãaska kg'àòm x'òam xòè di ne birí a máá: ‘Hàà gatu ãe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aian di ntcõò-q'ooan xàè, ncèe tu kò nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòa máàèa a.

35 Xàbàr kò hãa, tu tc'òoan máá ter tc'òó, ra kò cáma hãa tu c'èe gùuàn máa ter kg'àa, ra kò táá za guuar khòè ra ii, tu x'áea tu koe qãèse qgóó te,

36 qg'aè-cgaeaer kò hãa tu hãakagu te, ra kòò tsàa tu q'òé te, ra kòò qáé-nquus koe hàna tu hàà kabi te khama,' tam méé.

37 “Gaa x'èa ka ne gha ãe tchàno ne xõa Me a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta kò bóò Tsi Tsi xàbàa hãa, ta tc'òókagu Tsi, Tsi cáma hãa ta c'èe gùù au Tsi, Tsi kg'áaa hãa?

38 Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi táá za guua Tsi khòè Tsi, ta x'áea ta koe qãèse qgóó Tsi, ta n-cáma bóò Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hãakagu Tsi?

39 Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcàèa, ta síí kabi Tsi?’ témé.

40 Me gha X'aiga ba xõa ne a máá: ‘Tseegua ner ko birí tu u: Wèés gùús ãe tu Tíí ka c'èe ne ncèe ne cg'aré ne ka cúia ne koe ga kúrúa sa, tu Tíí ga ra kúrúa máánaa,' témé.

41 “Me gha nxãaska ãe dxàes x'òas xòè di ne birí a máá: ‘Tcg'oa cgae Te tu, gatu ãe chõò tama c'eean koe cgúísea hãa tu, dxãwa ba hëé naka Gam di xu moengele xu hëéthéé kg'ónòa máàèa ba.

42 Xàbàr kò hãa, tu táá gùù máá ter tc'òó, ra ko cámaa, tu táá gùù máá ter kg'àa,

43 táá za guuar khòè ra a kò ii, tu táá x'áea tu koe qãèse qgóó Te, qg'aè-cgaeaer kò hãa, tu táá hãakagu Te, ra kòò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, tu táá kabi Te khama,' témé.

44 “Nxãaska ne gha gane igaba gataga xõa a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta bóò Tsi Tsi xàbàa, a cámaa, a táá za guua Tsi khòè Tsi, a qg'aè-cgaea, a kòò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, ta táá hùì Tsi?’ témé.

45 Me gha nxãaska xõa ne a máá: ‘Tseegukar ko birí tu u: Wèés gùús ãe tu ncèe ne cg'aré ne ka cúia ne kúrúa máá tama sa, nxãa sa tu Tíí ga ra kúrúa máá tama thëé,' témé.

46 Ne gha nxãaska chõò tamas xgàrakus koe qõò, ne gha ãe tchàno ne chõò tamas kg'òès koe qõò,” tam Jeso ba méé.

Jesom di xgàrasean hëé naka Gam dis x'oo sa hëé naka Gam di x'ooan koe tãe sa hëéthéé e (26:1–28:20)

26

Kàas Jeso ba qae di sa

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

1 Eëm ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xg'ara kam kò Gaam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá:

2 “Q'ana xao hãa, Paseka dis kòè sa cam cáman qáá q'oo koe hãa sa, Me gha Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcàèè, nxãasegam gha xgàuè ka,” témé.

3 Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hëé, naka khòè ne di xu kaia xu hëéthéé kiam peresitim Kaifase ta ko ma tcièm dis qhàis koe xg'ae,

4 a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'òo di kàan kúrú.

⁵ Igaba xu ko máá: “Kõès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hãa khama,” témé.

Jeso ba ko Betania koe nxũian cgoa tcgàuè
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Eëm ko Jeso ba Betania koe hãa, Simonem ncêe xg'ao lepero dis tcìi sa tsàara hãam dim nquum koe

⁷ kas kò khòè sa hàà cgae Me, kaisa marian ka x'ámàèa tshãán qgóó a, alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'oo-c'òà-coam koe hàna a, a sa a ntcõó a ba a kò tc'óó koe hàà ntcãá tcúú Me.

⁸ Eë xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncêe sa bóó ka xu kò xgòà a máá: “Dùús ka sa ko ncêeta ma ma kòè cgoa a?”

⁹ Ncêe tshãá nea ga kò kái marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa!” témé.

¹⁰ Igabam kò Jeso ba ncêe sa q'ana hãase bìrì xu a máá: “Dùús ka xao ko khòè sa xgáèa máá? T'òès tséé sas Tíi koe kúrúa hãa ka.

¹¹ Dxàua ne khòè ne cgoa xao gha wèè x'aè ka hãa, igaba xao wèè x'aè ka Tíi cgoa hãa tite.

¹² Ncêes ncãa ko ncêe tshãán cgoa ntcãá tc'áró Te kas ncãa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i.

¹³ Tseegukar ko bìrì xao o a ko máá: Wèém nqđóm èe i ko ncêe qãè tchõàn xgaa-xgaaèm koe i gha èes kúrúa hãa gúuan nxãèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha x'ámágu sa
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Me kò nxãaska 12 xu ka c'èe ba ncêe Jutase Isekariote ta ko ma tcièè ba, kaia xu peresiti xu koe síi,

¹⁵ a ba a máá: “Dùú sa xao máa te kg'oana, ncèè gaxao tshàu q'oo koer kò tcãà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me.

¹⁶ Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcãà Me sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao cgoa Paseka di tc'õoan tc'óó
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Tc'áá dim cáni pére gãé-gãe úú tamás pérés di kòèan dim ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síi gaa koe Paseka di tc'õoan tc'óó sa Tsi ko tc'èe?” témé.

¹⁸ Me xoa a máá: “Qòò naka x'áé-dxoom koe síi, c'èem khòèm koe naka bìrì me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá: ‘Tsarim nquum koer gha Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,’ témé,’ ” tam méé.

¹⁹ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu èem ma Jeso ba bìrì xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

²⁰ Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qàò.

²¹ Eë xu hãa a ko tc'óó kam ko máá: “Tseegukar ko bìrì xao o, gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te,” témé.

²² Xu kò kaisase tshùù-tcao, a xu a wèèa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíi tama raa, X'aigàè?” témé.

²³ Me Jeso ba xoa a máá: “Eë Tíi cgoa tshàua ba gàbas q'oo koe tcana hãa ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te.

24 Eë i ma Khòem dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãe i gha ii, ãe ko Khòem dim Cóá ba khòe ne tshàu q'oo koe tcãam ka! Qãea i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàea hãa sa," témé.

25 Me Jutasem ãe ko hàà khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba máá: "A tíí tama raa, xгаа-xгаа-kg'ao Tseè?" témé. Me Jeso ba xọa me a máá: "Ncãa tsi nxãese," témé.

Dqòa di tc'òoan X'aigam Nqarim di i
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

26 Eë xu hãa a ko tc'òó kam kò Jeso ba pére sa sée, a ba a ts'ee-ts'ee'kg'ai si, a khòá q'aa si, a xгаа-xгаа-kg'ao xu máá si, a ba a máá: "Sée naka xaoa tc'òó, ncëea cgàaa Te ga a ke," témé.

27 A ba a kubi sa sée a ts'ee-ts'ee'kg'ai si a máá xu si a máá: "Wèea xao ga mée xao gaas koe kg'áa.

28 Ncëea c'áda Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncëe gha ntcãáguè e, kái ne khòe ne gha chibia ne qgóóa mááa ka.

29 Biri xao or ko, ncëe kg'om dis hìis di gòéan ncëer ncëem cárn koe guu a kg'áa tite, me gha nxãakg'aiga síí cárn ãer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kabase kg'áa a ba hàà," témé.

30 Eë xu ko cii ba nxãea xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbim koe qòò.

Jeso ba ko Peterem gha xọase Me sa nxàe
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

31 Me nxãaska Jeso ba biri xu a máá: "Ncëem ntcùúm ka xao gha gaxao wèea xao khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

'Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóóa q'aa,'
téméé khama.

32 Igaba ãer ko x'ooan koe ghùiea xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qòò," témé.

33 Me Petere ba nxàe a máá: "Eëta xu ga ko ma wèea xu khuùagu Tsi igabar tíí cuiskaga khuùagu Tsi tite," témé.

34 Me Jeso ba xọa me a máá: "Tseegukar ko biri tsi: Ncëem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xọase Te," témé.

35 Me Petere ba xọa Me a máá: "Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xọase Tsia hãa tite," témé. Xu kò wèe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gatà mée.

Getesemane koe
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

36 Kam kò nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tcièm qgám koe qòò, a ba a síí gaa koe biri xu a máá: "Ncëe koe xao ntcòó, ãe síí hãa koer ko síí còrè ke," témé.

37 A ba a Petere ba hëe naka Sebetem di tsara cóá tsara hëéthëe sée, kam kò tshoa-tshoa a tshúù-tcao a kaisase thòò-xám.

38 A ba a biri xu a máá: "Tcáóa Tea x'ooos q'oo koe tshúù-tcaoan ka cg'òea hãa. Ncëe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòda hãa," témé.

39 Cg'árésem ko còoka qòò kam kò kg'áa ba cgoa górnankg'ai koe cg'áe a ba a còrè a máá: "Aboè, kgoanase i kòo ne, kúru nakas ncëes kubis xg'arakuan di sa Tíí koe tcg'òòe. Igaba Tsari tc'ëean ka, Tíí ko tc'ëes ka tamase," témé.

⁴⁰ Kam kò xгаа-xgaase-kg'ao xu koe k̄abise a hàà sao-xg'ae xu xu x'òma. Me Petere ba birí a máá: “A tàèè xao koáé, x'aè-coa ba Tíi cgoa hãa a kókòda hãan ka?”

⁴¹ Kókòda hãa naka còrè, naka xaoa n̄xãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãa guu. Tc'èe ba kúrú kgo'ana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke,” témé.

⁴² Cãm di sam kò gaicara k̄abise a síi còrè, a máá: “Tiri Aboè! Ncèè kgoanase i kòo ne méés cgómna ncèes *kubi* sa Tíi koe séèa tcg'òòè, nakar táá n̄xãasega gaas q'oo koe kg'áa. Igaba ncèè kgoanase tama i kò hãa ne méés n̄xãaska Tsáá kò tc'èe sa kúrúse,” tam méé.

⁴³ Eëm ko gaia k̄abise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, nqãéa xu kò hãa khama.

⁴⁴ Me gaicara guu xu a qõò a síi nqoana di sa còrè, a cúis gúùs ga sa gaicara méé.

⁴⁵ A ba a n̄xãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu koe k̄abise a máá: “A qanega xao x'òma, a ko sãa? Bóò, x'aè ba hààra, Me ko Khóèm dim Cóa ba hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãèè.

⁴⁶ Tèe xao, naka xae qõò! Bóò, khòè ne tshàu-q'oo koe tcãà Team khòè ba cùuse hàna ke!” témé.

Jeso ba ko qgóòè

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Eëm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncèe 12 xu ka c'èe ba hàà, xu kò kái xu khòè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan h̄éé naka dxòman h̄ééth̄éè kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu h̄éé naka khòè ne di xu kaia xu koe h̄ééth̄éè guua hãa.

⁴⁸ Me kò n̄xãaska èe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máa xua hãa a ko máá: “Eèr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me,” témé.

⁴⁹ Me Jutase tchànose Jesom koe síi a máá: “Tsgám̄mo, Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè!” témé. A x'obè Me.

⁵⁰ Me Jeso ba gam ka máá: “Tiri Tsi ncàm-khoe tseè, dùu sa tsi hààra máána?” témé.

Xu kò n̄xãaska cùu-cuuse a Jeso ba qgóó a séè Me.

⁵¹ Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'èe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òò, a kaim peresitim dim qãàm dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁵² Me kò n̄xãaska Jeso ba gam ka máá: “K̄abi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèèm èe ko ntcàuan séè ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke.

⁵³ Kana tsi c'úua qari ner úua sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncèeskaga 12 sa nqáéa zi xg'ae zi tcãm-tcãm zi moengele xu di zi tséèa óá máá Te sa?”

⁵⁴ Ncèes gúú sar kò ko kúrú ne zi gha *Nqarim di zi Tcgãya* zi ntama n̄xàea tseegukaguè, ncèe zi ko máá, ncèeta méé i ga kò ma kúrúse, témé ka?” tam méé.

⁵⁵ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba khòè xu dis xg'ae sa birí a máá: “Ts'aa-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan h̄éé naka dxòman h̄ééth̄éè cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wéé cãm kar tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа, igaba xao gaa koe síi táá qgóó Te.

⁵⁶ Igaba wèèan ncèea kúrúsea, n̄xãasega zi gha Tcgãya zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka,” ta méé. Ka xu kò n̄xãaska wèè xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Xu êe kò Jeso ba qgóóa xu kaim peresitim Kaifasem koe úú Me, x'áe xgaa-xgaa-kg'ao xu hêé naka kaia xu hêéthêé kò xg'aea koe.

⁵⁸ Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kaim peresitim dis qgáis koe síí. A ba a síí q'oo koe tcàa a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcóò, chòò-q'ooa nem gha bóò ka.

⁵⁹ Xu kaia xu peresiti xu di xu hêé, naka wèés xg'aes x'áèan di xu kaia xu di sa hêéthêé tshúù-ntcōan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chibi-chibi cgoa ba, cg'oo Me xu gha ka.

⁶⁰ Eèta i kò ma kái tshúù-ntcōan di chibi-chibi-kg'aon hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúim dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cam tsara hàà,

⁶¹ a tsara a máá: “Ncēm khòè ba kò máá, qari nem úúa Nqarim dis tempele sam ga kqbea q'aa, a nqoana cáman q'oo koe gaicara tshào si di i, témé,” ta tsara méé.

⁶² Me nxãaska kaim peresiti ba tēe a Jeso ba tēe a máá: “C'ēe guù ga Tsi gáé xq̄a tama? Ncēe ne khòè ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.

⁶³ Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaim peresiti ba birí Me a máá: “Kg'òèam Nqarim cookg'ai koe méé Tsi tseeguan birí xae e, Kreste Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi?” témé.

⁶⁴ Me Jeso ba xq̄a me a máá: “Eè tsi ko méé khamaga i ii. Igabar ko birí xao o, ncēe koe guus ka xao gha Khòèm dim Cóa ba bóò, Me ēe qari iim dim kg'áòm x'òàm xòè za ntcóóa-ntcōe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'òos cgoa hàà,” témé.

⁶⁵ Me nxãaska kaim peresiti ba gam dim qgái ba tòà q'aa a máá: “Ncām nxàe e, cóèkua nem kg'úia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aon q̄ara máá? Bóò, ncāa xao ncēeska Gam di cóèkuan kóma mááse.

⁶⁶ Ka xao ko ntama ma tc'ēe?” témé. Xu xq̄a a máá: “X'oo sam kg'anoa,” témé.

⁶⁷ Xu nxãaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'ēea xu x'ábú Me a máá:

⁶⁸ “Porofita naka birí xae e, Kreste Tseè! Dìina xg'ám Tsia sa?” témé.

Petere ba ko Jeso ba xq̄ase

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Me kò Petere ba tchàa koe ntcóóa-ntcōe, xhàros koe, si kò dxàe-coas q̄àa di sa hàà cgae me a máá: “Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hãa,” témé.

⁷⁰ Igabam kò wèèa ne cookg'ai koe xq̄ase a máá: “Eè si ko nxàes guùs sar c'úúa,” témé.

⁷¹ Si kò ēem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síí, ka c'ēes q̄àa sa gaa koe bóò me, a gaa koe hãa ne khòè ne birí a máá: “Ncēm khòè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hãa,” témé.

⁷² Me kò gaicara gaisés cgoa xq̄ase, a máá: “Eēm khòè bar c'úua!” témé.

⁷³ X'áè-coam q̄ã q'oo koe ne ko ēe kò téé-tēe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: “Tseeguan kaga tsi Gam ka c'ēe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama,” témé.

⁷⁴ Me kò nxãaska tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòèm ēe bar c'úua hãa!” témé.

Me kò kúuga ghòrò ba kg'ae.

⁷⁵ Me Petere ba Jesom kò bìrì meà hãa kg'uiàn tc'ëe-tc'ëese nc'ëem kòo máá: “Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xõase Te,” témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síí thòokase kg'ae.

27

Jeso ba ko Pilatom koe úúè
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Eè i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèè xu hëé naka kaia xu khòè ne di xu hëéthëé xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'õo sa.

² Qáé Me xu kò a tc'ãà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcãà Me.

Jutasem dis x'oo sa
(Tsee 1:18-19)

³ Eëm ko Jutasem nc'ëe kò Jeso ba x'ámágu ba ko bòò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááe sa kam kò tc'ëea kabi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hëé naka khòè ne di xu kaia xu koe hëéthëé kabi,

⁴ a máá: “Chìbi ner kúrúa, khòem káà chìbim di c'áòa ner ntcãágu khamà,” témé. Xu xõa me a máá: “Kháé sa ko nxãa sa sixae koe dùú sa mée? Tsáá tsi gha nxãan bóòà mááe ka,” témé.

⁵ Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síí qáé a tceese.

⁶ Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sáà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááè tama, nc'ëe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcãàè sa, khòem tcúú di mari i khamà,” témé.

⁷ Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tãá za guua ne khòè ne kg'ónò ka.

⁸ Gaa domkam kò gaam xhàrà ba “C'áòan dim xhàrà ba” ta ma tciìè, nc'ëes noosega.

⁹ Nxãaskas kò porofitím Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè nc'ëem kòo máá: “Gaa 30 marian selefera di ne kò sèè, nc'ëe Iseraele di ne khòè ne kò x'ámá cgoa meà a,

¹⁰ a ne a ‘Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba’ x'ámá, ãem kò ma X'aigam Nqari ba ma x'àèa hãa khamaga ma,” téméa sa.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Jeso ba kò nqòóm dim kaim cookg'ai koe hàà téé, me t'èè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko mée Tsi?” témé. Me Jeso ba xõa a máá: “Eè tsi ko mée khamaga i ii,” témé.

¹² Igaba ãem ko kaia xu peresiti xu ka hëé naka khòè ne di xu kaia xu hëéthëé ka chìbi-chibiè, kam kò táá xõa.

¹³ Me nxãaska Pilato ba t'èè Me a máá: “Nc'ëeta noo zi kg'ui zi chìbi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?” témé.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúúa zi ga táá xõa, me Pilato* kaisase are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

* 27:14: **Pilato** - Gerika sa ko máá: “nqòóm dim kaia ba” témé.

15 Cau me e kò ii nq̄óom dim kaia koe, Paseka di x'aèan ka khòè ne kò nxará tcg'òoa máase hãam khòèm qáèea kò hãa ba kgoara sa.

16 Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chibi-kg'ao ba úúa, [Jeso] Barabase ta kòo ma tciiè ba.

17 Nxãaska èe ne ko khòè ne xg'ae kam kò Pilato birì ne a máá: “Dìi ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncèe Kreste ta ko ma tciiè baa?” témé.

18 *Tc'ãã-cookg'ai* xua kò chùikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hãa sam kò q'ana hãa khama.

19 Eëm qanega ntcóo-q'oos xgàrakuan dis koe hãa kas kò gam dis khòè sa kg'uian gam koe tséea úú a máá: “Tcg'òo tshàua tsi èem khòèm tchànóm koe, ntcúúm ncèem kar ncãa kaisase tshúús sòokuri sa gam ka sòokuri, a ncãa táá qgèse x'óm[†] ke,” témé.

20 Ka xu ko kaia xu peresiti xu hée naka *khòè ne di xu* kaia xu héeéthée khòè ne qg'ài, Barabase ba méé ne dtcàrà máase sa, naka nea Jeso ba cg'òo.

21 Me nq̄óom dim kaia ba xoa ne a máá: “Khòè tsara ncèe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé.

22 Me Pilato ba birì ne a máá: “Kháé ra gha nta hée Jesom ncèe Kreste ta ko ma tciièm ka?” témé. Ne wèe ne máá: “Xgàùè méém!” témé.

23 Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúús cg'àè sa ba kúrúa hãa?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàùè méém!” témé.

24 Eëm ko Pilato bóò, cúí gúú kúrúm gha ga káà a sa, si ko tshúú sa tée, kam ko tshàan sée a khòè ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: “Ncèem khòèm di c'áòan koer chibi úú tama, ke tu gatu *kúrú naka* bóòa máase,” témé.

25 Ne wèe ne khòè ne xoa a máá: “Gam di c'áòan ta gha sita hãa, sita di cóán cgoa!” témé.

26 Me nxãaska Barabase ba kgoara máá ne, a èem ko Jeso ba xg'áímèa xg'ara kam kò ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãà Me, síím gha xgàùè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncoi

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

27 Nxãaska xu kò nq̄óom dim tc'ãã-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba sée a nquum koe úú, a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-g'ae.

28 A xu a kò qgáia ba nxõo cgae Me, a ncoàm qgáia ba hãakagu Me.

29 A xu a dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áò xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qomè, a ncoi Me, a máá: “Tsgàmmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseé!” témé.

30 A xu a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áà dim hii ba sée a xg'ám tcúú Me.

31 Eë xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò qgáia ba nxõo cgae Me, a Gam di qgáian hãakagu Me, a xu a nxãaska sée a úú Me, síí xu gha xgàùè Me ka.

Jeso ba ko xgàùè

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

32 Eë xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guam khòèm Simone ta ko ma tciièm cgoa xg'ae, a xu a chùì Me xgàùè sam gha dcéé ka.

† 27:19: *ntcúúm ncèem kar* ... Gerika sa ko máá: “ntcúúm ncèem kar ncãa sòokuris q'oo koe gam domka kái zi gúú zi ka kháèè,” témé.

33 A xu a Gologota ta ko ma tciièm qgàim koe síí, ncêe sa ko máá: ‘Tcúú-c’óás dim qgàí ba,’ témé.

34 Gaa koe xu ko hàà ka xu kò Jeso ba tğabian cgoa xg’ae-xg’aèèa qgarian máá, kg’áà am gha ka, igaba ãem ko xám m kam kò xguí i.

35 Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáí ba q’aa-q’aaku.

36 A xu a gaa koe ntcòó a kòre Me.

37 A xu a tcúúa ba koe Gam di chibian ka ko kg’uis tcgāya sa tòó, ncêe kò máá: “NCĒEA JESO ME E, JUTA NE DIM X’AIGA BA,” témé sa.

38 A xu a nxāaska cáim ts’āà-kg’ao tsara Gaam cgoa xgàu, me c’êe ba Gam dim kg’áóm x’òám xòè za téé, me c’êe ba dxàe xòèa ba za téé.

39 Ne ãe kò ko gaa koe nqáé ne cg’āèse kg’ui cgoa Me, a nxāa-nxānan tcúú

40 a ko máá: “Tsáá ncêe ga ko koma tempele ba kòbea q’aa, a nqoana cáiman qāá q’oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne xgàus koe xōa naka kgoarase,” témé.

41 Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hēe naka x’àè xgaa-xgaa-kg’ao xu hēe naka *khòè ne di xu* kaia xu hēèhēe xu ma ncqi Me, a ko máá:

42 “C’êe nem kgoara hāa, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X’aiga Me e, ke méém ncēeska xgàus koe xōa, nxāaska ta gha Gam koe dtcòm ke.

43 Nqarim koem kò tcoma hāa. Ncèè *Nqarim* kò ko tc’êe Me ne méém ncēeska kgoara Me. ‘Tíí ra Nqarim dir Cóa Ra a,’ tam ko méé ke,” ta xu méé.

44 Tsara kò ãe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts’āà-kg’ao tsara thēé gataga ma còè Me.

Jeso ba ko x’óó

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

45 Koaba di x’aèan 12 di koes kò guu a wèém nqđóm koe ntcúú sa xóé a síí dqòa di x’aèan nqoana di koe téé.

46 Me kò Jeso ba nqoana di x’aèan ka kaiam dòm cgoa q’au a máá: “Eli, Eli, lama sabakatani?” témé. Ncêe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé.

47 Ne ãe kò gaa koe téé-tēe ne ka c’êe ne kóm Me a máá: “Ncēm khòè ba ko Elija ba tcii,” témé.

48 Me kò gane ka c’êe ba kúúga qgóé, a x’úrúan séè, a síí gaa x’úrúan koe tsau tshàan ntcāá, a tc’ám koe qhàea tòó, a hàà máá Me kg’áám gha ka.

49 Ne c’êe ne máá: “Qāà, naka ta bóó Elija ba gha hàà kgoara Me sa,” témé.

50 Me kò Jeso ba gaicara kaiam dòm cgoa q’au, a ba a còo di sa sònòa tcg’òó.

51 Ka bóó, còrè-nqum dim qgáí ba kò cáim xòè tsara cgoa tòàra q’aase, tc’amaka guu a síí nqāaka téé, me kò nqđó ba cgùru, i nxđán q’aa,

52 zi tc’ám zi xgobekg’amse, i tc’áróan ncêe kò x’óóá‡ hāa ne kái ne tcom-tcomsane di i x’oan koe ghùèi.

53 Ne kò Jesom x’oan koe ghùèa qāá q’oo koe tc’ám zi koe tcg’oa, a ne a tcom-tcomsam x’áé-dxoom koe tcāà, a kái ne khòè ne koe x’áise.

54 Eēm ko ncōo-kg’ao xu dim kaia ba hēe naka gam cgoa kòo hāa a ko Jeso ba kòre xu nqđóm di cgùruan bóó naka ãe ko kúrúse zi hēèhēe e, ka xu kò q’áòs ka tcāàèa, a máá: “Tseegukagam kò ncēm khòè ba Nqarim dim Cóa Me e,” témé.

‡ 27:52: x’óóá - Gerika sa ko máá: “x’óma hāa,” témé.

⁵⁵ Gataga zi kò kái zi khóè zi ãe koe hàna, a nqúù ka téé a ko bóò. Ncêe kò Galilea koe guu a Jeso ba còò a hààraa zi, hàà zi gha hùì Me ka.

⁵⁶ Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hàà, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xòòs Maria sa hêé, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xòò sa hêéthêé e.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Eè i ko dqòa kam kò qguuam khòèm Arimatea di ba hàà. Cg'òèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao me e.

⁵⁸ Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me Pilato x'áèan tcg'òò máàè mem gha di i.

⁵⁹ Me Josefa ba tc'áró ba sèè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcám Me.

⁶⁰ A ba a Gam dis tc'àms kabas koe tcãà Me, ncêe nxõám koem kò tshòaa sa. A ba a kaim nxõá ba tc'àms-kg'ám koe ghànèa úú, a qòò.

⁶¹ Sara kò Maria Magatalena sa hêé naka Marias c'èe sa hêéthêé sara tc'àm sa q'óá-kg'amase ntcòòa-ntcòè.

Kòre-kg'ao xu tc'àms di xu

⁶² Xùrikom cáím ka, *Sabata dim cáím ko kg'ónòsea máàèm cáím qãá q'oo koe*, xu kò kaia xu peresiti xu hêé naka Farasai xu hêéthêé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae,

⁶³ a xu a máá: "Kaia tseè, ncêem kàa-kg'aom kò qanega kg'òèa hàà kam kò ko mée sa xae ko tc'èe-tc'èese, ncêem kòò máá: 'Nqoana dim cáím kar gha x'oan koe tée,' témé sa,

⁶⁴ ke x'áèan tcg'òò nakas tc'àm sa qarika kòrèè nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cáím ba tcãà, naka xu nxãasega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áró ba ts'ãà guu, naka xua khóè ne bìrí naka máá: 'X'oan koem téea,' témé guu. Ncêes tshúù-ntcòas kháóka ka di sa gha tc'ãà dis ka kaisase cg'ãè sa ii ke," ta xu mée.

⁶⁵ Me Pilato xoa xu a máá: "Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qòò naka síí tc'àm sa kòre ãe xao ma q'ana khama ma," témé.

⁶⁶ Xu qòò, a síí tc'àm sa kòre, a tc'àmà-tc'èekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòò.

28

Jeso ba ko x'ooan koe tée

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Sabata dim cáím qãá q'oo koe, tc'ãà dim cáím di ntcùúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hêé naka c'èes Maria sa hêéthêé sara qòò a síí ko tc'àm sa bóò.

² Kas kò kúúga kaias cgùrus nqòóm di sa kúrúse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xòaa khama, a tc'àms koe síí, a ba a síí nxõá sa ghànèa dibi, a gaas koe q'abà ntcòò.

³ Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di qgáían tsòàn khama ma gòya-gòyase q'úú u.

⁴ Xu kò kòre-kg'ao xu káíse q'áò me, a cgùru, a xu a x'óóa khóèan khama ma xgàruku.

⁵ Igabam kò moengele ba khóè sara bìrí a máá: "Táá sao q'áò guu, Jesom ncêe kò xgàuèa hàà ba sao ko qaa sar q'ana ke.

⁶ Ncēe koem káa Me e, ghùìem hãa, ãem kò mééa khama. Ke sao hàà naka xòòem kò hãa qgáian bóò.

⁷ Naka soa ncēeska qháése qòò naka síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí, x'ooan koem ghùìeà hãa sa, a ncēeska gaxao ka tc'ãa a ko Galilea koe qòò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bòò, táa sao c'urù guu bìrí soaar hãa sa," tam méé.

⁸ Sara kò q'àòan hée naka kaisa qãè-tcaon hēéthēé cgoa tc'áms koe guu a qháése tcg'oa, a qarò a síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí.

⁹ Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: "Tsgám saò!" témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgóò, a sara a dqom Me.

¹⁰ Me nxãaska Jeso ba máá: "Táa q'áo guu, qòò naka síí Tíí qòe ga xu bìrí naka xu Galilea koe qòò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke," témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàà sa

¹¹ Eè sara khóè sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'èea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wéé zi guú zi èe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe xàà.

¹² Xu kò kaia xu peresiti xu *khóè ne di xu* kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áiku, a xu a ncõo-kg'ao xu kái marian máá,

¹³ a bìrí xu a máá: " 'Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncãa ntcùu ka hàà, a hàà ts'ãa Me, èe xae ncãa x'òma hãa ka,' ta méé xao méé.

¹⁴ Ncēes xààs kò ko tc'ãa-cookg'aim ka kómé ne xae gha bìria tchàno-tchano me, a xae a gha qóman koe tcg'òò xao o ke," ta xu méé.

¹⁵ Xu ncõo-kg'ao xu marian sée a xu a èe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncēes tchòà sa Juta ne koe tsaj-tsajè, ncēes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise (Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁶ Xu 11 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Galilea koe síí, ãem kò Jeso ba bìrí xuam xàbim koe.

¹⁷ Eè xu ko bóò Me ka xu kò dqom Me, igaba xu kò c'èe-kg'áia xu káise tc'èe-tc'èese.

¹⁸ Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: "Wéé qaria ner nqarikg'ai koe hée naka nqóomkg'ai koe hēéthēé máàèa hãa,

¹⁹ ke xao qòò naka síí *nqóom di zi* qhàò zi wéé zi kúrú, naka zi Tiri xгаа-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xòò ba hée, naka Cóa ba hée, naka Tcomsam Tc'èe ba hēéthēé xu di cg'òèan cgoa tcguu-tcguu ne,

²⁰ naka xгаа-xгаа ne naka ne wéé zi guú zi èer x'áè xaoa hãa zi qgóóa qari. Q'ãa méé xao: Tíí ra gha wéé cáman ka gaxao cgoa hãa, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chòò-q'oo tcãa sa ke," tam méé.

MAREKO Marekom ka góáèa qâè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qâè tchõà ne ko ncêe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncêe ko máá: “Jeso Krestem di qâè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóá ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao ne góá mááèa hãa.

Ncêes tcgāya sa Marekom ka góáèa hãa, igabas ko Peterem nxàea hãa kg'uian ka kg'ui. (Ncêe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgāyas koe zi ko guù zi qhàése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hêé naka “gaa x'aè kaga” di ba hêé naka “qhàése” di ba hêéthêé xu ko ncêes tcgāyas koe kái q'oro tséékague.

Gataga ta ko bód, Jeso ba qarian úúa hãa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xгаа-xgaan koe hêé, naka Gam di qarian ncêem dxāwa tc'ëan koe úúa hãa koe hêé, naka khòea nem ko ma gaan di chìbian qgóóa máás koe hêéthêé x'áise.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kg'aise “Khòem dim Cóá ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncêe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khòe Me e, témé ba. Hààraa baa, nxāasegam gha hàà Gam di kg'òèan khòe ne tcg'òóa máá, a gane di chìbian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tsééan koe tcàà tcgáía hãa, Gam di kg'uian hêé naka Gam di xгаа-xgaan ka hêéthêé tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qâà (8:34-37; 10:45)

- kúúga, gaa x'aè kaga, qhàése

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba Galilea koe (1-9)

- Jeso ba Jutea koe (10)

- Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

- Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hêéthêé e (14-16)

Jeso ba Galilea koe (1-9)

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xгаа-xгаа ne
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)*

¹ Jeso Krestem di qâè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóá ba.

² Ncêe i ma porofitim Isaiam dis Tcgāyas koe ma góásea hãa khama, a ko máá:

“Bód, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncêe gha síí Tsarim dàò ba kg'ónòa máá Tsi ba.

³ Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá:

'X'aigam Nqari ba tu dàò ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dààn tchàno-tchanoa máá Me,'

témém dòm ba.”

⁴ Me ko nxāaska Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khòe ne tcguù-tcguu, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxāasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka.

⁵ Me kò wèem nqđóm Jutea di ba hěé, naka wèe ne khòe ne Jerusalema di ne hěéthěé sí cgae me, a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

⁶ Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáian hana, a khòo dim bàne ba kháóa ba a koe qáéa, a kòo tcòman hěé naka qāáka di dènean hěéthěé tc'óó.

⁷ A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xгаа-xгаа a ko máá: “Tíí qāá q'oo koem ko Gaam ée tí ka qari ba hāa, ncēe qarian ka nqáé tea hāa ba, ncēe qámse a nxābo tcāia ba kgoara gar tc'āò tama ba.

⁸ Tshāan cgoar tcguù-tcguu tua hāa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

Jesom dis tcguù-tcguuku sa hěé naka kúrúa bóòè sa hěéthěé e
(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Eē xu cáń xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè.

¹⁰ Eēm ko Jeso ba tshāan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bóò i xgob-ekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tcíbís khama ii a ko xōa cgae Me.

¹¹ Me kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóa Tsi ncàma Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qāè-tcao,” témé.

¹² Tc'ēe ba kò kúúga sèe a qāáka úú Me.

¹³ Me kò 40 cáńan qāáka hāa, a ko satanam ka kúrúa bóòè. A ba a kò gataga qāáka di kg'oo-coan cgoa hāa, i kò moengelean hàà hùì Me.

Jeso ba ko Gam dis tséé sa tshoa-tshoa
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Eēm ko Johane ba qáé-nquus koe tcāàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síí, a Nqarim di qāè tchòan síí xгаа-xгаа,

¹⁵ a máá: “X'aè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cúu u, ke tu gatú di chìbian koe tcóóse naka qāè tchòan koe dtcòm,” témé.

Jeso ba ko 4 xu x'àù qgóó-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Eēm kòo Jeso ba Galilea dim tshāam qàe koe nqáé, kam ko Simone ba hěé naka Simonem ka qōesem Anterea ba hěéthěé tsara bóò, tsara ko c'uisí sa tshāan q'oo koe xaoa tcāà; x'àù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁷ Me Jeso ba birí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khòe ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé.

¹⁸ Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

¹⁹ Eēm ko cg'arése còoka qđò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěé naka qōesem Johane ba hěéthěé tsara bóò, tsara dxòrom q'oo koe hāa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò.

²⁰ Me kò kúúga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xòòm Sebete ba hěé naka gam koe ko tséé xu khòe xu hěéthěé dxòrom q'oo koe qaù, a xùri Me.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean xhàiaqu
(Lk 4:31-37)

²¹ Xu kò Kaperenaume koe síí. Me kò kúúga Sabata dim cáń ka Jeso ba còrè-nquum koe tcāà, a xгаа-xгаа.

²² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hāa. Qarian úúam khòem khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

²³ Gaam x'a'em ãem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ẽem khòè ba hãa, cg'ãè tc'ẽean kò úúa ba, me kò q'au a máá:

²⁴ “Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ẽe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa dîi Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

²⁵ Igabam kò Jeso ba cg'ãè tc'ẽean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé.

²⁶ I kò cg'ãè tc'ẽean khòè ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

²⁷ Ne kò wèè ne khòè ne area hãa, a ne a kò tèèku a máá: “Dùútsa gúú saa ncẽe sa? Kãbas xгаа-xгаа saa - qarìan úúa hãasem ko cg'ãè tc'ẽean ga dqàè i komsana Me ka!” témé.

²⁸ I kò kúúga nxãea ba wèém xg'aekum Galilea dim koe qháèsega tsai-tsaise.

Jeso ba ko kái khòèan kg'òèkagu

(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

²⁹ Eẽm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'áé koe sí tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa.

³⁰ Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìs ka qgòóèa, xu kò Jeso ba gaa x'áè kaga gas ka birì.

³¹ Me kò hàà, a hàà tshàua sa koe sèè a ghùì si. Si tcìi sa guu si, si tshoa-tshoa a tséèa máá ne.

³² Eẽm dqòam ka, cáms ko tcãà ka ne kò wèè khòèan tsàako Gam koe óá, dxãwa tc'ẽean úúa hãan ga hëéthèè e.

³³ Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khòè ne nquu-kg'ám koe xg'aea hãa.

³⁴ Me kò *Jeso ba kái* ne ãe ko tááka zi tcìi zi tsàara hãa ne kg'òèkagu, a kò gataga kái dxãwa tc'ẽean xhàia tcg'òó cgae ne, a kò táá dxãwa tc'ẽean kgoara máá i kg'ui, q'ãa Mea i kò hãa khama.

Jeso ba ko Galilea koe xгаа-xгаа

(Lk 4:42-44)

³⁵ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tãe a c'ẽem qgáim nqooa hãam koe qòò, a ba a sí gaa koe còrè.

³⁶ Xu kò Simone ba hëè naka gam cgoa kò hãa xu khòè xu hëéthèè xùri Me.

³⁷ A xu a ãe xu ko hòò Me ka birì Me a máá: “Wèém khòè ba ko qaa Tsi,” témé.

³⁸ Me birì xu a máá: “Hààn xae cúuse hãa xu x'áé-coa xu koe qòò, nakar gha nxãasega gaa koe thèè sí xгаа-xгаа; gaan domkagar hààraa hãa ke,” témé.

³⁹ Me kò wèém Galileam koe qòòa te, a gane di xu còrè-nquu xu koe Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа, a dxãwa tc'ẽean xhàiaagu.

Jeso ba ko lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba kg'òèkagu

(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Me kò lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: “Tc'ẽe Tsi kòò ne, Tsi ga kúru ter q'ano,” témé.

⁴¹ Me kò Jeso ba thòò-xama máá me, a tchoanà tshàua a qgòó me, a birì me a máá: “Gatàr ko ma tc'ẽe, ke q'ano,” témé.

⁴² Kas kò tcìis lepero di sa kúúga kaà cgae me, me q'ano.

⁴³ Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a tcg'òó mem qòò,

⁴⁴ a birì me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòè ga c'ẽe gúú ga birì guu! Igaba méé tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka tsia tsari q'ano-q'anosean

domka síi dàòà-mááku zi tcg'òò, ncēm kò Moshe x'áèa hãa zi, x'áís iise khóè ne koe," témé.

⁴⁵ Igabam kò gaam khóè ba tcg'oa a qđòa te a ba a tshoa-tshoa a wèè za ga nxàe e. Me kò gaas gúús domka Jeso ba tààè, x'áéan q'oo koem gha kgoarasea hãase qđòa tean ka, igabagam ko nqoo-nqoosa zi qgái zi koe hãa. Ne kòò khóè ne qanega wèè za guu a hàà cgae Me.

2

Jeso ba ko nqara hãam khóè ba kg'òèkagu
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Cg'orò xu cáni xu qđá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaperenaume koe síi, ne kò khóè ne x'áé koem hàna hãa sa kóm.

² Ka ne kò kái ne khóè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm ga kàà a, nquu-kg'ám koe ga igaba, Me kò *Nqarim dim* kg'ui ba xгаа-xгаа ne.

³ Ka xu kò 4 xu khóè xu hàà, khóèm nqara kò hãa ba ko qgóóa mááku a ógara xu.

⁴ Eẽ xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khóè ne di kái-q'ooan ka, ka xu kò nxãaska ãem kò Jeso ba hànam qgám di tchànoan cgoa nquum tcoèe chùrù, a xu a ãem khóèm nqara kò hãam kò xòóeam tcoà ba qám.

⁵ Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò nqara hãam khóè ba bìrì a máá: "Tiri cóáè, chibia tsi tsi qgóó mááèa," témé.

⁶ Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu gaa koe ntcóóa-ntcòe, a ko tcáóa xu q'oo koe tc'èe a ko máá:

⁷ "Dúúska ba koáè ncēm khóè ba ncēeta mééa máá? *Nqari bam* ko cóè! Dìi ba ga khóèan chìbian gaan di qgóóa máá, *Nqarim* cúi Me e ka?" ta tc'èe.

⁸ Me kò Jeso ba qháése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'èea hãa sa bóò, a ba a tèè xu a máá: "Dúús domka xao ko èe zi gúú zi tcáóa xao q'oo koe tc'èea máá?"

⁹ Ndaka nea thamkaà? Khóèm nqara hãa ba bìrì a máá: 'Chibia tsi tsi qgóó mááèa,' témé, kana máá: 'Tèe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qđò,' témé saa?"

¹⁰ Igabar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khóèm ìim Cóá ba nqóók'gai koe qarìan úúa hãa sa, khóèa nem gha chìbian qgóóa máá di i," témé. A ba a nqara hãam khóè ba bìrì a máá:

¹¹ "Bìrì tsir ko a ko máá: tèe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áéa tsi koe dìbi," témé.

¹² Me *kúúga* qháése tèe a ba a gam ìim tcoà ba sèè, a wèè ne khóè ne cook'gai koe tcg'oa, ne wèè ne khóè ne are, a ne a Nqari ba dqòm a máá: "Ncēeta iis gúú sa ta qanega bóò ta ga hãa," témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Me Jeso ba gaicara tshàm qàe koe síi, ne kò kái ne khóè ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа ne.

¹⁴ Eẽm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom ìim cóá ba, me marian ko sèèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcóóa-ntcòe. Me bìrì me a máá: "Xùri Te," témé. Me tèe a xùri Me.

¹⁵ Eẽm Jeso ba hãa a ko Lefim ìim nquum koe tc'óó, ka i kò kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hèè naka chìbi-kg'aoan hèéthèé tc'óó cgoa Me, Gabá hèè naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hèéthèé cgoa; kái ne khóè nea kòò xùri Me khama.

16 Eë xu kò x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hëé naka chibi-kg'aoan hëéthëé cgoa ko tc'óó, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tēè a máá: “Dùús domka ba ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chibi-kg'aoan hëéthëé cgoa tc'óóa máá?” témé.

17 Eëm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò máá: “Eë tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba ēe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ka,” témé.

Jeso ba ko tc'óoan carasean ka tēèè
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

18 Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu di xu hëéthëé tc'óoan carase. Ne kò c'ēe ne khòè ne Jeso ba síí cgae a tēè Me a máá: “Dùús domka xu ko Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé tc'óoan carasea máá, igaba xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tc'óoan carase tama?” témé.

19 Me Jeso ba xoa ne a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'àè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc'óoan carase? Eëm séè-kg'aom ko qanega gane cgoa hãa x'èè ka ne cuiskaga tc'óoan carasea hãa tite.

20 Igabam gha x'èè ba hàà, ēem gha ko séè-kg'ao ba gane koe séèa tcg'òóè ba; gaam cáń ka ne gha nxãaska tc'óoan carase.

21 “Cúí khòè ga kàà a, kãbam qgáí ba gha nciim cgoa nqàba a; gatà i kòò hëé nem gha kãbam qgáí ba nciim koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse.

22 Gataga i khòèan káà a, kãba gōéan gha ncií zi khòò dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncēè gatà i kòò hëé ne i gha gōéan dtcòbè zi tòà, i gha gōéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba méé i kãba gōéan kãba zi khòò dtcòbè zi koe qg'oeè,” tam méé.

Sabata dim cáń dis tēè sa
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

23 C'ēm cáń Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhàrà xu xg'aeku koe qđò, xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúuan tcuù.

24 Xu Farasai xu birí Me a máá: “Bòò, dùúska xu ko Sabata dim cáń ka x'àèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?” témé.

25 Me birí xu a máá: “Qanega xao gáé nxàrá ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrús ka? Eë xu kò gabá hëé naka gam ka c'ēea xu hëéthëé xabà hãa a kòò c'ēe guúan tcào ka xu kò kúrú sa.

26 Nqarim dim nquum koem kò ma tcãa sa, Abitarem kò kaim peresiti ba ii x'èè ka, a ba a gam ka c'ēea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'óó, ncēe peresiti xu ka cúí ko tc'óóè e, ncēè gabá hëé naka ēe hãa cgoa mea xu hëéthëé kò tc'óoan gaan di kgoara máàè tama a,” témé.

27 A birí xu a máá: “Sabata dim cáń ba khòèan kúrúa máàèa, i khòèan Sabata dim cáń ba kúrú máàèa tama.

28 Khamam Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cáń koe ga igaba X'aiga Me e,” témé.

3

Khòèm nqoara tshàua ba
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

1 Me kò gaicara còrè-nquum koe síí tcãà. Me kò nqoara tshàua hãam khòè ba gaa koe hãa.

² Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bòò Sabata dim cárn kam gha gaam khòem èe nq̄ara tshàua hãa ba q̄àèkagu sa, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka.

³ Me kò èe nq̄ara tshàua hãam khòé ba birí a máá: “Tèe naka tsia síi khòé ne cookg'ai koe téé,” témé.

⁴ Me kò birí xu a máá: “Sabata dim cárn ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: q̄àèan kúrú saa kana cg'ãean kúrú saa, khòé ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?” témé. Igaba xu kò kg'ama nq̄oa.

⁵ Me kò xgòase bòò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka thòò-tcoa hãase khòé ba birí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me kò khòé ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba kabise a q̄àe.

⁶ Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a x'aigam Herotem di xu tséé-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áiku, nta xu gha ma Jeso ba cg'òo sa.

Jeso ba ko tshàm q̄àe koe kái ne khòé ne kg'òèkagu

⁷⁻⁸ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa tshàm koe síi, ne kò kái ne khòé ne Galilea koe guu a xùri Me. Eè ne ko wèé zi èem kòo kúrú zi kóm, ka ne ko kái ne khòé ne Jutea koe hêé, naka Jerusalema koe hêé, naka Itumea koe hêé, naka Jorotane ka ncií za hêé, naka Ture koe hêé naka Sitone koe hêéthêé guu a hàà cgae Me.

⁹ Me Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí xu dxòro ba kg'ónòa máá Me, khòé ne dis xg'aes domka, táa ne gha nxãasega q̄àea cg'òo Me ka.

¹⁰ Kái ne khòé nem kò kg'òèkagua hãa, khama ne kòo èe kò tcìia hãa ne dq̄uria síi, síi ne gha qg'óo Me ka.

¹¹ Eè ne kòo cg'ãè tc'èean ka tcãa cgaeèa ne bòò Me ne ne ko cg'áé a q'au a máá: “Nq̄arim di Tsi Cóa Tsi i,” témé.

¹² Me kaisase dxãwa tc'èean dq̄àè, táa i gha c'èe ne birí diím ii sa ka.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxárá tcg'òò
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Me Jeso ba xàbi ba q'ábà q̄aò, a ba a Gam ko tc'èe xu tcii, xu Gam koe hàà.

¹⁴ Me 12 xu nxárá tcg'òò a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tsééa a Nq̄arim di kg'uian q̄òòkagu,

¹⁵ a dxãwa tc'èean xu gha xhàiagu di qarian máàè.

¹⁶ Ncèe xua kò: Simonem ncèem kò Petere ta ma tcii ba hêé,

¹⁷ Sebetem ka cóasem Jakobo ba hêé, naka Jakobom ka q̄õesem Johane ba hêé (ncèem kò Boaneregese dis cg'òè sa máà tsara; ncèes cg'òè sa kòo máá: ‘Túú teban di tsara cóa tsara a,’ témé),

¹⁸ Anterea ba hêé, naka Filipi ba hêé, naka Baretolomaio ba hêé, naka Mataio ba hêé, naka Tomase ba hêé, naka Alefaiom ka cóasem Jakobo ba hêé, naka Tadaio ba hêé, naka Simonem (ncèe kò tòòkuan x'ãà máá ba) hêé,

¹⁹ naka Jutase Isekariotem (ncèe kò khòé ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba) hêéthêé xu u.

Jeso ba ko Belesebulem ka xгаа-xгаа
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Me nxãaska Jeso ba dibi a síi nquum q'oo koe tcãa. Ne gaicara kái ne khòé ne xg'ae, xu Gabá hêé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hêéthêé péréan tc'òò ka tààè.

²¹ Eè ne ko Gam x'áé di ne ncèe sa kóm, ka ne ko síi tceea tcg'òò Me, tc'èea ba nxana hãa, ta ne kò tc'èea hãa khama.

* 3:14: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

²² Xu kò x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu Jerusalem koe kò guua hãa xu hàà máá: "Belesebulem kam hãa cgaèèa, a ko dxāwa tc'ëean dim x'aigam cgoa dxāwa tc'ëean xhàiaigu," témé.

²³ Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá: "Ntama ba ga ma satana ba c'ëem satana ba xhàiaigu?"

²⁴ X'aian kò q'aa-q'aasea hãa ne i cuiskaga ãe x'aian hãa tite.

²⁵ X'ám kò gataga q'aara hãa nem cuiskaga ãem x'áe ba hãa tite.

²⁶ A ncèè satanam kò cúia ntcoeku cgoase a q'aara hãa nem cuiskaga tééa hãa tite, igabam ko chõò-q'oos koe síi.

²⁷ Igabam c'ëem khòè ba cuiskaga qarim khòèm dim nquum koe tcàa, naka gam di zi gúú zi ts'ãà hãa tite, kg'aia méém ãem khòèm qari ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúgam gha nquua ba q'oo koe tcàa a gam di zi gúú zi ts'ãà.

²⁸ Tseegukar ko birí tu u: Khòè ne gha wèè chibia ne koe hëè naka wèè cg'ãè kg'uian kg'ám q'ooa ne koe ko tcg'oa koe hëéthhëè qgóóa mááè.

²⁹ Igaba ãe ko Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãèse kg'ui nea chõò tamase qgóóa-máákuan hòò tite, igaba ne chõò tamase chibiga ne e," tam méé.

³⁰ "Cg'ãè tc'ëea nem úúa," ta ne mééa domkam Jeso ba ncèeta mééa.

Jesom di ne qhàò ne

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Jesom ka xòò sa hëè naka qõese ga xu hëéthhëèa kò hàà, a hàà tchàa koe téé, a c'ëem khòè ba tséé, me síi Jeso ba tcii.

³² Ne kò kái ne khòè ne ntcóóa nxama-nxama Mea hãa khama ne máá: "Bòò, saò sa hëè naka Tsáá qõè ga xu hëéthhëèa tchàa za tãe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa," témé.

³³ Me xoa ne a máá: "Tiris xòò sa díi saa, xu Tíi qõè ga xu díi ga xua?" témé.

³⁴ Me ãe kò ntcóóa nxama-nxama Mea ne ntcàa, a ba a máá: "Ncèea Tiris xòòs ga si i, a Tíi qõè ga xu tu u."

³⁵ Wèém khòèm ãe ko Tirim Nqarim nqarikg'ai koe hànam ko tc'ëe sa kúru ba Tíi qõem ga me e, a Tíi qões ga si i, a gataga Tiris xòòs ga si i," tam méé.

4

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Me gaicara tshoa-tshoa a tshàam qàe koe xгаа-xгаа. Si kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hãa, Me dxòrom q'oo koe tcàa a tshàam qàe koe síi ntcóò, si kò wèés xg'ae sa tshàam-kg'ám koe gómankg'ai koe téé-tëe.

² Me kái zi gúú zi xгаа-xгаа ne sere-sere zi cgoa, a ba a Gam di xгаа-xgaan koe máá:

³ "Komsana méé tu. Xhàrà-kg'ao ba kò qõò a síi xhàrà.

⁴ Eëm ko xhàrà ka i kò c'ëe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'òò o.

⁵ I c'ëe cgùrian nxõá-kg'ai di qgàlan koe tcheè, ncèe kái góman kò kàa a koe. I kò kúuga qhàése tsom, góma ne kò kaisa tama khama.

⁶ Eès ko cámi sa qaò ka i ko gaa tsoman dào, a i a kò tõe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ëe cgùrian dxàman hàna qgài koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táá tc'òoan kúru.

⁸ I c'ëe cgùrian qàè góman koe tcheè, a i a tc'òoan kúru, ãe i ko qhúú a ko kai ka i c'ëean 30 khama noo, i c'ëean 60 khama noo, i c'ëean 100 khama noo tc'òoan kúru.

⁹ Me Jeso ba máá: “Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

*Jeso ko diús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Eẽm cúia hãa ka xu kò 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hẽe naka c'ẽe ne ẽe kò gaa koe hãa ne hẽéthẽe sere-sere zi ka tẽe Me.

¹¹ Me kò bìrí ne a máá: “Gatua máàè, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ẽe tchàa za hãa ne koe i ko wèe gúuan ga sere-sere zi cgoa nxárá xg'aèè.

¹² Nxãasega

'ne gha wèe x'aèan kaga bóò
igaba ne bóòa q'ãa tite ka.
A ne a gha wèe x'aèan kaga kóm
igaba ne kóma q'ãa tite,
Nqarim koe ne ko kabise
a qgóóa máàè ne cúí ga a gha ii.' ”

¹³ Me bìrí ne a máá: “Ncẽes sere-sere sa tu gáé kóma q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ẽe zi sere-sere zi ntama kóma q'ãa?”

¹⁴ Xhárà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhárà.

¹⁵ C'ẽe ne khòè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncẽe kg'uim xháràèa koe. Eẽ ne ko kóm me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ẽe gane koe xháràèa hãa ba sèèa tcg'òó.

¹⁶ Ne c'ẽe ne khòè ne nxõán hàna qgái koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncẽe kg'ui ba ne ko kóm ne ko kúúga qàè-tcaoa cgoa hàakagu me ne e,

¹⁷ igaba ne kàa tobe ne e khama ne ko xòm x'aè sèe a hãa, a ne a ẽe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháèsega cg'áé.

¹⁸ “C'ẽe ne khòè nea ẽe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ẽe kg'ui ba kóma ne ne e,

¹⁹ igaba kg'òès di zi xháé zi hẽé, naka qguu sa ncàman hẽé, naka c'ẽe zi gúú zi ncóóan hẽéthẽe kò tcàa cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áran kúrú.

²⁰ “C'ẽea ne qàè góman koe kò xháràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóm a ne a ko dtcòma mááse me, a ne a ko tc'áran kúrú, i c'èean 30, i c'èean 60, i c'èean 100 ne ne e.”

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús dis sere-sere sa
(Lk 8:16-18)*

²¹ Me bìrí ne a máá: “Díina ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa gàbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dóm q'oo koe tóó? Tseeguan kagas gha téé-q'ooa sa koe tóóè!

²² Wèes gúús ẽe chómsea hãa sa gha x'áise, si gha ẽe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-kg'aiè khama.

²³ Khòèm ẽe tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

²⁴ Me bìrí ne a máá: “Qàèse tu komsana! Eẽ tsi tcg'òóa hãas tc'àò-tc'áo sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càua máàè si.

²⁵ Wèém khòèm ẽe úúa hãa ba gha káian máàè. Me gha ẽe gúú úú tama ba, ẽem úúa hãa gúú-coan ga sèe cgaeè khama,” tam méé.

Tsqmkom cgùrim dis sere-sere sa

²⁶ A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncèeta ii: 'Khòèm góman koe cgùri ba xhárà hãam khama i ii,

²⁷ ncêe ko ntcùu ka x'òm a ko koaba ka têe, me cgùri ba ko cúiga kai, gam c'úua hãase.

²⁸ Góm ba kò cúiga kg'ama tc'òan kúrú: kg'aiaim ko tsòm a qhúí, a ba a kai, a x'òàn kúrú, i x'òàn tc'áróan kúrú.

²⁹ Eê i ko tc'òan x'áe kaga i ko tcuùè, tcuù di x'aè ne hààraa khama, ' ' tam méé.

Mosetara dis hiis di cgùrian dis sere-sere sa
(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)

³⁰ A ba a máá: "Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxára xg'aèe, kana dùútsa sere-seres cgoa ia gha nxára xg'aèe?"

³¹ Mosetara dis hiis dim cgùrim khama i ii. Ncêe cgùrian kò ko góman koe xhàràè nem wèe cgùrian nqòómkg'ai di kaga cg'aré me e.

³² Igaba èem kò xhàràè nem ko tsòm, a kaias hiis xhàrà di sa kúrú, a kaia nxãan kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di sóman koe nquuan kúrú," tam méé.

³³ Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséékagu, a kg'ui ba birí ne tc'ãò-tc'ãos ãe gane ko kóma q'ãas cgoa.

³⁴ Táám kò cúí guù ga gane cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase, igabam ko Gam di xu xgaa-xgaa-se-kg'ao xu cgoam kò cúia hãa ka wèes guù sa qãese birí xu.

Jeso ba ko tc'ãa ba téékagu
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Me gaam cam èem dim dqòm ka birí xu a máá: "Hàà naka xae c'èem xòèm tshàam dim za tchoaba," témé.

³⁶ Xu kò khòe ne gaa koe qaù, a xu a èem kò hãam dxòrom q'oo koe tcãà, zi kò gataga thèe c'èe zi dxòro zi gaa koe hàna.

³⁷ Me kò kaiam tc'ãa ba têe, i tshàam di qhonèn qùbise a dxòrom q'oo koe tcãà, me dxòro ba cg'oè ka hée.

³⁸ Igabam kò Jeso ba dxòrom kháó koe hàna, a tcgábí ba dcãa a x'òma xòe. Xu ghùí Me, a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tom xae ko igaba i gáé Tsáá koe gúú méé tama?" témé.

³⁹ Me têe a ba a tc'ãa ba dqàè a tshàa ba birí a máá: "Nqoo naka kgàe!" témé. Me tc'ãa ba téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

⁴⁰ Me tèè xu a máá: "Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòmàn xao gáé úú tama?" témé.

⁴¹ Xu kaisase q'ào, a xu a tèèku a máá: "Dùútsa khòe ba gáé ncêe ba? Tc'ãan ga hée naka tshàan ga hée thèé ka ko komsanaè ba?" témé.

5

Jeso ba ko dxãwa tc'èean úúam khòe ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Xu tshàa-dxoom ka c'èe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne dim nqòóm xòè koe.

² Èem ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'ãè tc'èean kò úúa hãam khòem cgoa xg'ae, tc'ám zi xòè koe kò guua hãa ba.

³ Tc'ám zi koe kò x'ãèa hãa ba, ncêe khòe ne kò qáéa ba ka tààèa hãa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba.

⁴ Kái-kg'aisem kò ko tshàua ba koe hée naka nqàrèa ba koe hée thèé qano cgoa qáéa ntcòèè, igabam kò ko qhòm m, a ba a nqàrè di qanoan khòè q'aa. Cúí khòe ga kò káa a ncèè me i ga di qarian kò úúa hãa a.

⁵ Ntcùu ba hěe naka koaba ba hěéthěém kò ko tc'ám zi hěe naka xàbi xu koe hěéthěe q'aua te, a ko nxōán cgoa thōō-thōose.

⁶ Eēm ko Jeso ba nqúu ga ii a ko bóó, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qom̄,

⁷ a kaisase q'au a máá: “Jesoè, kaisase tc'ámáka hànám Nqarim di Tsi Cóa Tseè, dùu sa Tsi ko tíí cgoa tc'ěe? Nqarim cgoa ra ko gaise Tsi a ko máá, táá xgàra te guu,” témé.

⁸ Me Jeso ba birí me a máá: “Ncěem khóm̄ koe tcg'oa, tsáá cg'ǎè tc'ěe tseè!” témé.

⁹ Me nxāaska Jeso ba tēe me a máá: “Cg'ōèa tsi díia?” témé. Me máá: “Cg'ōèa te Milione e, kái xae e khama,” témé.

¹⁰ Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ěem qgáim koe xhàiagu xu ka.

¹¹ Kái zi xgúu zia kò xàbim dxùukg'ai koe hāa a ko dxòó.

¹² Ka i ko dxāwa tc'ėean Jeso ba dtcàrà a máá: “Xgúuan dis xg'aes koe tsééa úu ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcāà,” témé.

¹³ Me cg'ǎè tc'ėean kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgúuan koe tcāà, i ěe xgúuan ncěe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xōa a síí tshàm koe tcāà a tom̄.

¹⁴ Eē kòo xgúuan kòe khóè xua kò bēe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hěe naka x'áé-coa xu koe hěéthěe xàa a. Ne kò khóè ne ěe kúrúsea hāa sa hàà bóó.

¹⁵ Eē ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ěe kò dxāwa tc'ėean úúa hām khóè ba bóó, me gaa koe ntcōóa-ntcōe, a qgáian hāna, i tc'ėea ba qǎè e, ka ne kò q'ád.

¹⁶ Gane ěe kò ěe kúrúsea hāa sa bóó ne kò dxāwa tc'ėean kò úúam khóm̄ koe hěe naka xgúuan koe hěéthěe kúrúsea hāa sa khóè ne birí.

¹⁷ Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqóóm koem gha tcg'oa sa.

¹⁸ Eēm ko Jeso ba dxòrom koe tcāà kam kò ěe kò dxāwa tc'ėean ka tcāàèa hām khóè ba Gam cgoam gha qđò sa dtcàrà Me.

¹⁹ Igabam kò Jeso ba táá kgoara máá me Gam cgoa qđòa ne, a birí me a máá: “Dìbi x'áéa tsi koe, tsari ne khóè ne koe, naka tsia síí X'aigam nta noose kúrú máá tsia hāa sa hěe naka nta noosem thōō-xama máá tsia hāa sa hěéthěe ka birí ne,” témé.

²⁰ Me kò khóè ba wèè xu x'áé-dxoo xu ěe kò Dekapolise koe hāa xu koe qđòa te a Jesom gam koe kúrú hāa zi gúu zi kaisa zi ka tshoa-tshoa a khóè ne birí, ne wèè ne khóè ne are.

Jairom ka cóase sa hěe naka khóès Jesom dim qgái ba kò qgóó sa hěéthěe e (Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Eēm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàm ka ncii za ka xòèa ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khóè ne Gam koe xg'ae, Me kò tshàm dxùukg'ai koe téé-tēe.

²² Me kò c'ėem khóm̄, còrè-nquum di xu tc'ǎā-cookg'ai xu ka c'ėe ba hàà, Jairo ta kò ko ma tcièè ba, a ba a ěem ko Jeso ba bóó ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.

²³ A kaisase dtcàrà Me a máá: “Tiris cóás cg'áré sa x'oos qàè koe hāa, ke cgómna hàà naka Tsia tshàua Tsi tòó cgae si nakas gha nxāasega qǎè naka kg'òè,” témé.

²⁴ Me tēe a qđò cgoa me, ne kái ne khóè ne xùri Me, a ne a nqorú Me.

²⁵ Si kò thěe c'ėes khóès 12 kurian kò úúa hāa a ko xòm̄ x'aèse nxoean hòò sa hāa,

²⁶ ncěe kò kái kurian sèè a ko naakan koe tsoòse sa, a kò wèè gúuan ěes úúa hāa ga tséekagu, qǎèkaguses gha ka, igabagas kò táá qǎè, i kò gaas di tciian càuse.

²⁷ Eēs ko Jesom ka kóm̄, kas kò kái ne khóè ne xg'aeku koe guu a hàà Jesom kháo koe tcāà, a sa a ěem kò hànám qgáim di xgám-kg'aman qgóó.

28 Gas kas kò bìrìse a máá: “Ncèè Gam dim qgáí bar kòo qgóó ne cúígar gha qãè,” témé.

29 Si Gam dim qgáí ba qgóó, i kò gaa x'èè kaga gas di tcìian kaà, si cǵáé-q'ooa sa koe xám ncãas gas di tcìian koe tsoðè sa.

30 Me Jeso ba qarian ncãa tcg'oa cǵae Me sa qháésega xamla q'ãa. A ba a kabise khòè ne koe a máá: “Díí na ncãa qgáí Te qgóó?” témé.

31 Xu Gam díí xu xgaa-xgaae-kg'ao xu xò Me a máá: “Khòè ne ma xg'ae cǵae Tsia hãa sa Tsi ko bóò, igaba Tsi ko tèè díín qgóó Tsia hãa sa!” témé.

32 Me Jeso ba ntcáa, díín èes gúù sa kúrúa hãa sam gha bóò ka.

33 Si nxãaska khòè sa èe kúrúse cǵae sia hãa sa bóò q'ãa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cǵ'áé q'áòan cǵoa, a wèè tseeguan bìrì Me.

34 Me bìrì sí a máá: “Tiri sí cóá seè, sari dtcòmà nea qãèkagu sia, ke tòókuan cǵoa qòò naka sia sari xháéan koe tcg'oa,” témé.

35 Eëm qanega hãa a ko khòè ne cǵoa kg'ui, ka ne kò c'èe ne *Jairom ncèe* kò còrè-nquum díim tc'ãa-cookg'aim díim nquum koe kò guua hãa ne hàà, a ne a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ka tsia ko dùús domka xgaa-xgaa-kg'ao ba qanega xhòe-xhòea máá?” témé.

36 Igabam kò Jeso ba táá nqábé kg'uiian èe kòo kg'uiè e, a ba a còrè-nquum díim tc'ãa-cookg'ai ba bìrì a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm,” témé.

37 A ba a kò táá c'èe khòè ga kgoara máá i xùri Me, Petere ba hée naka Jakobo ba hée naka Johanem Jakobom ka qòese ba hée hée xu ka oose.

38 Eè xu ko còrè-nquum díim tc'ãa-cookg'aim díim nquum koe síí tcãa, kam ko Jeso ba bóò zi gúù zi qãè tama, ne ko khòè ne q'aua kg'aeku a ko xòò.

39 Me tcãa a síí bìrì ne a máá: “Dùús domka zia gúù zi qãè tama, tu ko kg'aeku, a ko xòò? Cóá sa x'óó tama a x'òma hãa ka,” témé.

40 Igaba ne kò kg'ãè Me. Me wèèa ne ga tcg'óó, a ba a cóás ka xòò ba hée, naka xòò sa hée naka èe kò Gam cǵoa hãa xu xgaa-xgaae-kg'ao xu nqoana xu hée hée sée a cóás kò hãa koe tcãa cǵoa ne.

41 Me tshàua sa koe qgóó sí, a bìrì sí a máá: “Talita kumi!” témé. Ncèe sa ko máá: ‘Cóá seè, tèe tar ko sáa ka méé,’ témé.

42 Si gaa x'èè kaga cóá sa tèe a sa a qòòa te (12 kuri sí i kò ii). Eès ko ncèe sa kúrúse ka ne kò kaisase are.

43 Me Jeso ba qarika q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha cúí khòè ga ncèes gúùs ka q'ãakagu sa. A ba a bìrì ne a máá: “C'èe gúù máà sí nakas tc'óó,” témé.

6

Jeso ba ko Nasareta koe xguè

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

1 Jeso ba kò èem qgáí ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe síí, xu kò Gam díí xu xgaa-xgaae-kg'ao xu xùri Me.

2 Me kò Sabata díim cáim ka tshoa-tshoa a còrè-nquum koe xgaa-xgaa. Ne kò kái ne èe kò kóm Me ne kaisase are a máá: “Ncèem khòè ba wèè zi ncèe zi nda hòò? Dùútsa tc'èe saa ncèe Gam máàèa sa, ncèem ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa?”

3 Kháé ncèe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hée, Josefa ba hée, Jutase ba hée, naka Simone ba hée hée xu ka káimkhoe ba. Gam ka qòesea zi gáé gatá cǵoa ncèe koe hãa tama?” ta ne méé. A ne a bóòa xguì Me.

⁴ Me Jeso ba birí ne a máá: “Porofiti ba wèè za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hée naka gam di x'áéan koe héeéthéé cúí oose,” témé.

⁵ A ba a kò gaa koe táá are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khòè ne tsàà ko ne koe cúíga tshàua ba tòó, a kg'òèkagu ne.

⁶ Kaisasem kò area hãa, gane di dtcòman úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qòòa te a xгаа-xгаа.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tsééa tcg'òò
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Me kò Jeso ba 12 xu xгаа-xгааse-kg'ao xu Gam koe tciaa óá, a ba a tshoa-tshoa a cam-cám tsééa tcg'òò xu, a cg'áè tc'èean xhàigu di qarian máà xu.

⁸ A ba a x'áè xu a máá: “Táá méé xao cúí gúú dàò q'oo di ga séèa mááse guu, igaba méé xao dqàbi hìim cúim gabá sée, naka táá pére kana dtcòbè ga sée guu, naka táá cúí mari ga qòè guu.

⁹ Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táá c'èe qgáí ga séèa mááse guu,” témé.

¹⁰ Gatagam kò thée birí xu a máá: “Èè xao ko tcàam x'áém koe xao kòò qàèse hààkaguè, ne méé xao gaa koe x'áè, naka xaoa nxàakg'aiga síí èem qgáí ba tcg'oara guu.

¹¹ A ncèè c'èe qgáí gaa kò qàèse hààkagu xao o tama, ne khòè ne komsana xao o tama, ne méé xao èem qgáim koe nqàrèa xao di tsharàn qàè-qàè, naka xaoa tcg'oaragu me, nxàasegas gha èe sa èe ne khòè ne koe x'ái sa ii ka,” témé.

¹² Xu tcg'oa a xu a síí Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа, khòè ne méé ne gane di chìbian koe tcóòse di ba.

¹³ A xu a kái dxàwa tc'èean khòè ne koe xhàigu, a kái ne khòè ne tsàako ne nxùian cgoa tcgàù, a xu a qàèkagu ne.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

¹⁴ Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóm, cg'òèa ba kò q'áasea hãa khama. C'èe ne khòè nea kòò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem téea! Gaa domka i ko ncèe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

¹⁵ Igaba ne kò c'èe ne máá: “Elija Me e,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Porofiti Me e, c'èe xu porofiti xu ncíí x'aè di xu khamaga ma,” témé.

¹⁶ Igaba èem ko Herote ncèe sa kóm kam kò máá: “Johanem, ncèer kò q'áe tcúúa hãa ba, x'ooan koem tèèa hãa,” témé.

¹⁷⁻¹⁸ Herote ba kò gam ka káikhoem Filipim dis khòès Herotiase sa séèa hãa. Me kò Johane ba Herote ba biría hãa a máá: “X'áèan koe tsi kgoara mááè tama, tsáá kíim dis khòè sa tsi ga kò séèa hãa sa,” témé. Khamam kò Herote ba c'èe khòèan tsééa úú, síí i gha Johane ba qgóó, a qáé, a qáé-nquus koe tcàà ka.

¹⁹ Herotiase sa kò Johane ba hòrea hãa, a kò cg'òo me kg'oana, igabagas kòò tàèè.

²⁰ Herote ba kò Johane ba q'áòa hãa, a kò nqáò-nqao mea hãa, tchàno a tcom-tcomsam khòè me e sam kò q'ana hãa khama. Èèem kòò Johane ba kóm nem kò qàèse hãa tama, igabam kò komsana ba ncàma hãa.

²¹ Igabas kò qàèm x'aè ba hòò, me kò Herote ba ábà cáma ba ka gam di xu tc'áà-cookg'ai xu kaia xu hée, naka ncòo-kg'ao xu di xu kaia xu hée, naka Galilea koe kò tc'áà-cookg'aia xu khòè xu héeéthéé kòè sa kúrúa máá.

²² Èès ko Herotiases ka cóase sa tcàà a ko Herote ba hée naka kòès di xu cg'áè-khoe xu héeéthéé xu ko ntcàà máá kas ko Herote ba kaisase qàè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóa sa birí a máá: “Wéès gúús èe si ga dtcàrà te sa dtcàrà te, máá si sir gha ke,” témé.

²³ A ba a gaises cgoa nqòòkagu si a máá: “Dùús wèès ãe si gha dtcàrà te sar gha màà si, tiri x'aian di xòèan c'èea ga ii igaba,” témé.

²⁴ Si xòòs koe síí a máá: “Dùú sa ra gha dtcàrà?” témé. Si xòò sa máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa dtcàrà,” témé.

²⁵ Si kò x'aigam koe kúúga kabise a máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gâbas q'oo koes tòòèa hãase dtcàrà,” témé.

²⁶ Me x'igaba ba kaisase tshùù-tcao, igabam kò gaisean ãem kò kúrúa hãa hëé naka cg'áè-khoe ne hëéthëé domkam kò gam dim kg'ui ba ntcoean tc'èe tama.

²⁷ A ba a kò cg'òo-kg'ao ba qháése x'áèan cgoa tsééa úú, síím gha Johanem dis tcúú sa óága ka. Me kò qòò a síí Johanem dis tcúú sa q'ãe, qáé-nquus koe.

²⁸ A ba a gaas tcúú sa gâbas koe tòò a óá, a hàà gaas dxàe-coa sa máà si, si kò cóá sa sèè a xòò sa máà si.

²⁹ Eë xu ko gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ãe sa kóm, ka xu kò hàà tc'áróa ba sèè, a síí tc'áms koe kg'òno o.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'óókagu
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

³⁰ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kabise, a hàà wèè zi gúù zi ãe xu kò kúrú zi hëé naka ãe xu xгаа-xгаа hãa zi ka hëéthëé birí Me.

³¹ Igaba i kòo nxãaska kái khòèan hààku a ko qòòku, xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé táá tc'óò di x'aèan ga úú khamam kò birí xu a máá: “Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáim koe qòò naka xaea síí cúia hãa naka xao gha nxãasega sãa,” témé.

³² Xu dxòrom cgoa qòò a xu a cúíaga nqoo-nqoosam qgáim koe síí hãa.

³³ Ne kái ne khòè ne bóò xu, xu ko tcg'oa, ne díí ga xu u sa bóò q'ãa. Ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a tshãam dxùukg'ai sèè, a tc'ãà a nqàrèa nè ka gaa za qgóéa síí, a síí còoka hãa a qãà xu.

³⁴ Eëm ko Jeso ba dxòrom koe xõa kam ko kaias xg'ae sa bóò, a ba a thòò-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxãaska tshoa-tshoa a kái zi gúù zi ka xгаа-xгаа ne.

³⁵ Eës ko cam sa dqòara qòò ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: “Ncèem qgáim ba cúia hãam qgáim me e, i ncãa gataga dqòa,

³⁶ ke khòè ne qòò q'aakagu naka ne nxãasega cùse nxãama-nxãama hãa xu x'áé xu koe hëé naka x'áé-coa xu koe hëéthëé síí c'èe gúúan x'ámá mááse naka tc'óò,” témé.

³⁷ Igabam kò xoa xu a máá: “Gaxao c'èe gúúan màà ne naka ne tc'óò,” témé. Xu birí Me a máá: “Kháé méé xae síí kái marian 200 xu qano mari xu tséékagu naka pérén x'ámá máá ne naka ne tc'óò?” témé.

³⁸ Me máá: “Nta noo pérén xao úú? Qòò naka síí bóò,” témé. Xu síí bóò a máá: “5 xu péré xu hëé naka cam x'au tsara hëéthëé e,” témé.

³⁹ Me Jeso ba birí xu xu wèè ne khòè ne xg'ae-coa zi cgoa ntcòókagu, tsãa dcãan kg'ai koe.

⁴⁰ Ne xg'ae-coa zi 100 ne khòè ne di zi hëé, naka 50 ne khòè ne di zi hëéthëé cgoa ntcòò.

⁴¹ Me ãe xu 5 xu péré xu hëé naka x'au tsara hëéthëé sèè, a nqarikg'ai koe ghùu-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a péréan khòá q'aa. A ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu màà a, nxãasega xu gha khòè ne sama a ka. Me gataga x'au tsara wèè ne khòè ne q'aa-q'aaa máá.

⁴² Ne kò wèèa ne ga tc'óò a ne a xg'ãà,

⁴³ Xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ёе ncāa tc'óóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu pére-qàmàn hēé naka x'aù-qàmàn hēéthéé di xu tcāà, xu cg'oè.

⁴⁴ Eè kò pérean tc'óóo xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòé xu u.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qōò
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Me Jeso ba qháése Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu chùi, xu dxòrom q'oo koe tcāà, Gam ka xu gha tc'āa a Betesaida koe qōò ka, Gam qanega qaù a ko khòé ne qōòa q'aakagu ka.

⁴⁶ Eēm ko x'àè nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qaò a síí còrè.

⁴⁷ Eēs ko cárn sa dqòa kam kò dxòro ba tshàam nqáè koe hàna, Me kò Gabá gómankg'ai koe cúise hàna.

⁴⁸ Dxòro ba xu kò ko xháé-xháésase qōòkagu sam kò bóò, tc'āá ba xu kò q'óá-kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qōò a, qàea xu koem kò hàà a ko nqáè xu,

⁴⁹ igaba ёе xu kò bóò Me, Me tshàam tc'amkg'ai koe xóé a ko náà qōò, ka xu kò tc'ēea máá dcausoma Me e, ta tc'ēea hàà, a xu a kaisase q'au.

⁵⁰ Wéea xu ga kò bóò Me khama, a xu a kaisase q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a, ke xao tóòn tcáo! Táá q'áo guu,” témé.

⁵¹ Eēm ko dxòrom koe gaxu cgoa q'ábà kam kò tc'āá ba téé. Xu kò kaisase area.

⁵² Pérén kaga xu kò q'āa tama, i tcáoa xu ga qari-qarièa khama.

Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khòé ne qāèkagu
(Mt 14:34-36)

⁵³ Eè xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqōóm koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tóò.

⁵⁴ Eè xu ko gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khòé ne kúúga Jeso ba bóòa q'āa.

⁵⁵ A ne a wèé x'áéan koe qgóea te, a tshoa-tshoa a tcìi-khoean gaan di tcoàn koe xóòa hàase séea úú, ёе ne ko kóm i ko máá hànam hàà téméè qgái koe.

⁵⁶ Me eēm ko nqōó-coa zi koe hēé, naka x'áé xu koe hēé naka nqōóm di c'ēe xòèan koe hēéthéé tcāà ka tsàako khòèan Gam koe séé a úúè, a síí guú zi ko x'amáguè qgái koe xòòé, a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa, ne kò wéea ne ёе ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

7

Nqarim di x'áè-kg'ána ne kana khòèan di caua ne
(Mt 15:1-9)

¹ Xu Farasai xu hēé naka Jerusalema koe kò guua hàà xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu c'ēe xu hēéthéé Jesom koe hààra xg'ae.

² Ka xu ko c'ēe xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'óó, xg'aà tshàu tamase.

³ (Farasai xu hēé naka wèé ne Juta ne hēéthééa kò ncíi cauan tsgōosea ne di koe ga guu a xg'aà tshàu tama ne hàas cookg'ai koe tc'óó tama.

⁴ Eè ne kò x'amágu dis qgáis koe guua hàà ne ne tshàua ne xg'aà tamas cookg'ai koe tc'óó tama. Gataga ne kò kái cauan c'ēe úúà hàà, kubian hēé naka suuan hēé naka tc'óó cgoa di zi gàba zi [hēé naka tcoà xu] hēéthéé xg'aà di i.)

⁵ Xu nxāaska Farasai xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthéé Jeso ba tèè a máá: “Dùús domka xu Tsari xu xгаа-xгааse-kg'ao xu gatá ka tsgōosea

ne di cauan khama ma kg'òè tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'òó?" témé.

⁶ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Eēm kò ko Isaia ba porofita kam kòo tseegukaga gaxao qāè khòèan khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncēe i ma góásea hāa khama a ko máá:

'Ncēe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa dqom Te, igaba i tcáóa ne Tíi koe nqúu u.

⁷ Kàà hùise ne ko dqom Te, a ko khòè ne di x'áèan xgaa-xgaa,' témé khama.

⁸ Nqarim di x'áè-kg'áman xao kúrú tama a xao a khòèan di cauan qgóóa qaria hāa," tam méé.

⁹ A ba a bìrì xu a máá: "Nqarim di x'áè-kg'áman xao gha máaa xguì sa xao q'ana hāa, nxāasega xao gha gaxao di cauan di x'áèan qgóóa qari ka.

¹⁰ Moshe ba kò ncēeta mééa a máá: 'Saò ba hēe naka saò sa hēéthēe tcom,' a ba a kò gaia máá: 'Diim wéem ēe ko xòom ka kana xòos ka cg'āese kg'ui ba méém cg'òòè,' témé,

¹¹ igaba ncēè khòèm kò ko xòom ka kana xòos ka máá: 'Eēr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxāa sa Nqari bar nqòòkagua hāas máàku* si i khamar ko hùia tsi ka tààè,' témé ne xao ko ncēe sa dtcòm.

¹² Gaa koe guus ka xao guu me nakam xòò ba hēe naka xòò sa hēéthēe c'ēe gúu ga kúrúa máá tama.

¹³ Gaxao di cauan ncēe xao kúrúa máásea hāa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba kàà-hùikagua hāa. A xao a kò ēeta iim dàòm ka kái zi gúu zi kúrú," tam Jeso ba méé.

*Gúu zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ A ba a khòè ne Gam koe gaicara tciia óá, a bìrì ne a máá: "Komsana Te tu wéèa tu ga, naka tua kóma q'āa.

¹⁵ Khòèm ka tchàa koe hāa, a ko gam koe tcāa sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ēe ko khòèm koe guu a tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i.

¹⁶ [Diim wéem ēe tceean úúá hāa ba méém kóm,]" tam méé.

¹⁷ Eēm ko Jeso ba khòè ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcāa, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ēes sere-seres ka tèè Me.

¹⁸ Me bìrì xu a máá: "Qanega xao gáé kóma q'āa tama? Bòò tama xao gáé hāa? Dùus wéés ēe ko khòèm koe tchàa za guu a tcāa sa cg'uri-cg'uri me tite,

¹⁹ tcáóa ba koes tcāa tama, a ko ncāaa ba koe tcāa, a gatà ma nqáé khama," témé. (Ncēeta mééan kam kòo Jeso ba wèè tc'òoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

²⁰ Me máá: "Eē khòèm tcáo koe ko guu a tcg'oa sa, gaas khòè ba ko cg'uri-cg'uris ga si i.

²¹ Igaba i ko q'oo koe, tcáós koe guu a cg'āè tc'ēean hēé, xóé cgoakuan hēé, ts'āan hēé, cg'òokuan hēé,

²² cg'āràn hēé, cg'āè zi cau zi hēé, kàa sa hēé, cēèan hēé, qgóóse tama sa hēé, cg'āè tcgái cgoa bóòku sa hēé, zàróku sa hēé, tc'amaka bóòse sa hēé, naka cg'āè tcáo sa hēéthēé tcg'oa khama.

²³ Wèè zi cg'āè zi ncēe zia kò q'oo koe guu a tcg'oa a zi a ko khòè ba cg'uri-cg'uri," tam méé.

* **7:11:** Gerika sa ko "korebane" dim kg'ui ba tséékagu, a sa a kháóka nxàe, dùu sam ko ncēm kg'ui ba méé sa: " 'korebane' (ncēe sa ko máá 'Nqarim tcg'óóa mááa hāas máàku sa,' téméè)"

*Khòès di dtcòma ne
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Me Jeso ba gaa koem kò guu a tcg'oa ne Ture dim nqòóm koe síí. A gaa koem kò síí ka c'ëem nquum koe tcãà, a ba a kò tc'ëe tama c'ëe khòè gha *gaa koem hãa sa q'ãa sa*, igabam gha ma xài sa kò káà si i.

²⁵ Kas ko kúúga khòès gas dis cóás kò cg'ãè tc'ëean ka tcãàèa hãa sa Jesom ka kóm, a sa a hàà a nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.

²⁶ Khòès èe sa kò Gerika si i, a sa a kò Sirofonike dim nqòóm koe àbàèa hãa. A sa a kò Jeso ba dtcàrà, dxãwa tc'ëea nem gha cóás koe tcg'óo sa.

²⁷ Me Jeso ba xoa si a máá: “Hààn ta kg'aia cóán tc'òókagu, qãè tama i hãa cóán di pérean gha sèe a haghuan xaoa mááe sa ke,” témé.

²⁸ Igabam kò khòè sa xoa Me a máá: “Èè, X'aigaè, èe tafolean ka nqãaka hàna hãa haghuan ga kò cóán di pére qàmàn tc'óó,” témé.

²⁹ Me Jeso ba birí si a máá: “Èëm xوام domka si gha qòò, saris cóás koe i dxãwa tc'ëean tcg'oara hãa khama,” témé.

³⁰ Si x'áéa sa koe dìbi a sa a síí sao-xg'ae, si cóáse sa tcoàm koe xõe i dxãwa tc'ëean tcg'oa cgae sia.

Jeso ba ko q'omase tcee dòman khòè ba qãèkagu

³¹ Me Jeso ba Ture dim nqòóm koe gaicara guu a xgoaba a ba a síí Sitone dim nqòó ba gãa a tshàam Galilea dim koe síí, Dekapolise dim xg'aekum koe.

³² Ne kò khòèm ncèe kò q'omase tcee dòma a kg'ui tama ba Gam koe úú, a ne a dtcàrà Me, síím gha tshàua ba gaam khòèm koe tòò sa.

³³ Me Jeso ba khòè ne xg'aeku koe cúia tciaa tcg'óo me, a ba a síí gaam khòèm di tcee dòman koe tshàua ba tcãà a ba a tcg'ae a gaam khòèm di taman qgóó.

³⁴ Me Jeso ba nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai a ba a kaisase sònò, a birí me a máá: “Efata!”[†] témé (ncèeta i kò méèè ne i kò máá: “Xgobekg'amse,” téméè).

³⁵ I khòèm di tcee dòman xgobekg'amse, i tama ba ga gataga kgoarase, me qãèse kg'ui.

³⁶ Me Jeso ba khòè ne x'áé, táa ne gha cúí khòè ga birí i ka. Igabaga ne kò èem ko ma kúru u khama noose Gam ka kg'ui.

³⁷ Ne kò khòè ne kaisase are a máá: “Wèè zi gùù zim qãèse kúrua hãa, kg'ui taman gam kg'uikagua hãa, a èe kóm taman ga kómkagua hãa,” témé.

8

*Jeso ba ko 4,000 ne khòè ne tc'òókagu
(Mt 15:32-39)*

¹ Èè xu cáím xu koes kò gaicara kaias xg'aes khòè ne di sa xg'aea, ka ne kò tc'óó ne gha gùù úú tama, Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tciaa óá, a birí xu a máá:

² “Ncèe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncèeska ne nqoana cáíman Tíí cgoa hãa khama, a tc'óó ne gha gùù ga úú tama.

³ Ncèè x'áéa ne koer kòò xàbà ne hãase dibikagu ne, ne ne gha dàðan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé; c'ëe-kg'áía nea nqúù ka guua hãa khama,” tam méé.

⁴ Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xoa Me a máá: “Ncèem tchàa-xgóóm koe nea gha ncèe ne khòè ne ntama ma pérean xg'ãà?” témé.

⁵ Me tèè xu a máá: “Nta noo pérean xao úúa?” témé. Xu máá: “7 xu pére xu u,” témé.

[†] 7:34: *Efata* - Ncèem kg'ui ba Hebera dis kg'uis di me e.

⁶ Me *Jeso ba* xg'ae sa birì si góman-kg'ai koe ntcóò, Me gaxu péré xu 7 xu sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá xg'ara a khóá q'aa xu, a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máá xu, nxãasega xu gha khòè ne máá a ka.

⁷ Xu kò gataga thèè cg'orò x'àu-coan úúa, Me kò gataga Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máá xu, xu khòè ne máá xu.

⁸ Ne kò tc'óó a ne a xg'ãá, xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu èe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe.

⁹ Gane èe kò tc'óóa hãa nea kò 4,000 khama noo. Me kò qòòa q'aakagu ne,

¹⁰ a ba a gaa x'aè kaga dxòrom q'oo koe tcãà, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa, a Dalamenuta dim xg'aekum koe qòò.

Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa

(Mt 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Farasai xu kò *Jeso ba* hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku cgoa Me, a xu a qgóó Me xu gha qgálan qaa ka *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sa qaa cgae Me.

¹² Me nxãaska kaisase sóno a kg'ui a máá: “Dúús domka sa ko ncèes qhàò sa *are-aresas* x'ái sa qaa? Tseegukar ko birì tu u a ko máá: Cuiskagas ncèes qhàò sa cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite!” témé.

¹³ Me guu xu a dxòrom q'oo koe tcãà, a xgoaba a *tshàa ba* b̄ara, a tshàm di c'èe xòèan za qòò.

Farasai xu hèè naka Herote ba hèèthèè xu dis péré gãè-gãe sa

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu péréan sèè c'urùu hãa, a cúim péré ba dxòrom q'oo koe úúa hãa.

¹⁵ Me *Jeso ba* q'ãa-q'ãa xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka kòresea hãa Farasai xu hèè naka Herotem di péré gãè-gãean hèèthèè koe,” témé.

¹⁶ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Péré cgoa xae hàà tama,” témé.

¹⁷ Me *Jeso ba* tc'èea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase birì xu a máá: “Dúús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? Qanega xao gáé bóòa q'ãa tama kana kóma q'ãa tama? Tcáóa xao gáé tsóágase x'óó-x'ooèa?”

¹⁸ Tcgálan xao úúa hãa ka xao gáé bóò tama, a tceean úúa hãa ka xao gáé kóm tama? Tc'èe-tc'èese tama xaoa?

¹⁹ Eèr kò ko 5 xu péré xu 5,000 ne khòè ne khóá q'aa máá, ka xaoa kò èe kò qaùu hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe?” témé. Xu xqa Me a máá: “12 zi q'ore zi i,” témé.

²⁰ Me *gaia máá*: “7 xu péré xu 4,000 ne khòè ner ko khóá q'aa máá xu, ka xaoa kò èe kò qaùu hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe?” témé. Xu xqa Me a máá: “7 zi q'ore zi i,” témé.

²¹ Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa qanega kóma q'ãa tama?” témé.

Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáim khòè ba bóòkagu

²² Ka xu kò Betesaida koe sí. Ne c'èe ne khòè ne káà tcgáim khòè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòò cgae me ka.

²³ Me kò *Jeso ba* káà tcgáim khòè ba x'òàa ba koe sèè, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a èem ko tcg'ae tcgáim mea xg'ara, ka tshàua ba tòò cgae me, a tèè me a máá: “C'èe guù ga tsi ko bóò?” témé.

²⁴ Me ghùì-kg'ai a ba a máá: “Èè, khóèa ner ko bóò, igaba i hìi zi khama ii a ko qòòa te,” témé.

²⁵ Me *Jeso ba* gaicara gaam tcgáim koe tshàua ba tòò, me qãèse bóò, i tcgáia ba qãè, me wèès guù sa qãèse bóò.

26 Me x'áéa ba koe tsééa úú me a máá: “Táá x'áém q'oo koe tcãa guu,” témé.

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

27 Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Kaesaream Filipim dim qgàim qàe koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe tcg'oa a síí.

Eë xu dào q'oo koe hãa kam ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèe a máá: “Khòè nea ko máá, dìí Raa témé?” témé.

28 Xu xqa Me a máá: “Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,' ta ne ko méé, ne ko c'èe ne máá: ‘Elija Tsi i,' témé, ne ko c'èe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'èe Tsi i,' témé,’ ta xu méé.

29 Me gaicara tèe xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, dìí Raa?” témé. Me Petere xqa Me a máá: “Tsáá Tsia Kreste Tsi i,' témé.

30 Me Jeso ba qarika x'áé xu, táa xu gha cúí khòè ga Gam ka bìrí sa.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

31 Me nxãaska tshoa-tshoa a xгаа-xгаа, Khòèm dim Cóa ba gha kái zi guú zi koe xgàrese sa, a gha *khòè ne di xu* kaia xu hëé, kaia xu peresiti xu hëé, naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hëéthhëé bóda xguèè, a gha cg'òèè, a ba a gha nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tèe sa, tam méé.

32 Ncèe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séea tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me.

33 Igabam kò Jeso ba èem ko ntcèè a ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi guú zi koe tsi tc'èea tsi tcãa tama, igaba tsi khòèan di zi guú zi koe tcãá tc'èea ke,” témé.

34 Kam ko kaias xg'aes khòè ne di sa hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthhëé Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncèè c'èem khòèm kò xùrí Te kg'oana ne méém bóda xguise naka baa gam dim xgàu ba dcéé naka xùrí Te.

35 Díim wèém èe gam dis kg'òè sa qgóóa qari kg'oana hãa bas gha aaguse cgae, igaba díim wèém èe ko Tíí hëé naka qàè tchòan hëéthhëé domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama.

36 Dùúska ba gha khòè ba kháé kabisea mááè, ncèè wèém nqóó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne?

37 Kana ba gha khòè ba gam dis kg'òès téé-q'oo koe dùútsa guú sa tcg'òó a máá?

38 Díim wèém èe ko Tíí hëé naka Tiri kg'uian hëéthhëé sau-cgaese ba, ncèes qhàòs cg'àrán hëé naka cg'àèan hëéthhëé dis koe, ba gha thëé Khòèm dim Cómam ka sau-cgaeseè, èem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xòòm di x'àn koe hãase hàà ne,” tam méé.

9

1 Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncèe koe téé-tèe ne ka c'èea nea x'ooan xáma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne bóò, i qarian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tãá

(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

2 Jeso ba kò 6 cáman qãá q'oo koe Petere ba hëé naka Jakobo ba hëé naka Johane ba hëéthhëé xu sèè a gaxu cúí xu cgoa kaim xàbí ba q'ábà qao; i kò gaa koe ga cookg'aia xu koe bóòse-q'ooa ba kabise a tãá.

³ Gam di qgáia ne kò kàbise a tcaàkose q'úú, ncēe cúí khòè ga nqđómkg'ai koe qgáian xg'aà naka i q'úúa hãa titem q'úú ba.

⁴ Ka tsara kò kúúga Elija ba hēè naka Moshe ba hēèthēè tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui.

⁵ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, qāès gúù si i ncēe xae ncēe koe hãa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu ncēe koe kúú, nakam c'èe ba Tsari, nakam c'èe ba Moshem di, nakam c'èe ba Elijam di,” témé.

⁶ C'úúam kò hãa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea hãa khama.

⁷ Si kò túú-c'òò sa qàbia tcāà xu, me kò kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: “Ncēe ba Tirim Cóa Me e, ncàma Raa ba, komsana Me,” témé.

⁸ Eè xu ko qháése ntcēè ka xu kò cúí khòè ga táá bóò, a Jesom cúím Gabá bóò.

⁹ Eè xu ko xàbim koe xõa kam kò x'áè xu, táá xu gha ncāa xu ko bóòs gúù sa cúí khòè ga bìrí sa, qaneam Khòèm òm Cóa ba síí x'ooan koe tēe tamas còokg'ai koe.

¹⁰ Xu gaam kg'ui ba tcáóa xu koe tòóa mááse, a gaxu ka tèèku: x'ooan koe tèes ko dùú sa nxàe sa.

¹¹ Xu nxāaska tèè Me a máá: “Dùús domka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: ‘Elija ba méém kg'aia hàà?’” témé.

¹² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Elija ba ko kg'aia hàà wèè zi gúù zi kg'òno; ka i dùús domka góàèa hãa, Khòèm òm Cóa ba méém xgàrese, naka baà khòè ne ka xguè, ta ma ma?”

¹³ Igabagar ko Elijam hààraa hãa sa bìrí xao o, ne kò wèès gúùs ēe ne kò tc'èea hãa sa kúú cgae me, ēe i kò ma gaam ka ma góàsea hãa khamaga ma,” tam méé.

*Jeso ba ko dxāwa tc'ēean úúam cóa ba qāèkagu
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)*

¹⁴ Eè xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kaias xg'ae sa bóò si nxāma-nxāma xua hãa, xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hãa a ko ntcoeku cgoa xu.

¹⁵ Si kò kúúga wèès xg'ae sa Jeso ba bóò, a sa a kaisase are, a qàràa síí cgae Me a síí tsgám Me.

¹⁶ Me kò tèè xu a máá: “Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?” témé.

¹⁷ Me xg'aes koe kò hãam khòèm c'èe ba xõa Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tirim cóa bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dxāwa tc'èe bam úúa hãa khama.

¹⁸ Wèè x'aèan ēe i ko qarú cgae me ka i ko qáú me, me kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òò, a xõóa ba gāò, a xgàruku. Ra ncāa Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè,” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xõa ne a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncēe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa? Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.

²⁰ Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eè i ko gaa dxāwa tc'ēean Jeso ba bóò kaga i kò cóa ba qarika ntcāa-ntcāa, me gómankg'ai koe cg'áé a dìbi-dibise, i kg'ám-q'ooa ba koe xgbúan tcg'oa.

²¹ Me Jeso ba cóám ka xõò ba tèè a máá: “Nta noo x'aèan ba úúa a ko ncēeta hēè?” témé. Me cóám ka xõò ba máá: “Cg'áre-q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa.

²² Kái-kg'aise ēe i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'eean q'oo koe xaoa tcāà me naka tshāan q'oo koe hēéthēé e, cg'ōo me i gha ka, igaba ncēè c'ēe gúù tsi ga kò kúrú ne méé tsi thōò-xama máá ta a naka hùì ta a!" témé.

²³ Me Jeso ba birì me a máá: "A ncēè dtcòmà tsi kò hāa ne i wèè gúùan ga thamka a," témé.

²⁴ Kúúgam ko cóám ka xōò ba q'au a máá: "Dtcòm ra ko, ke tiris káà dtcòmòs koe hùì te!" témé.

²⁵ Eēm ko Jeso ba xg'ae sa bòò si ko qàròà síí cgae Me, kam ko cg'āè tc'ēean dqàè a máá: "Tsáà tc'ēe tsi nqóób a q'omasen tcee dòma tseè, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá gaia gam koe tcāà guu!" témé.

²⁶ Ka i ko dxāwa tc'ēean q'au, a ēe i ko kaisase qgae-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me. Me kò cóá ba x'óóam khòem khama ii, ne kái ne khòè ne tc'ēea máá, x'óóam hāa, ta tc'ēea.

²⁷ Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùì me, me tēe a nqàrè ka téé.

²⁸ Eēm ko nquum q'oo koe tcāà, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tèè Me a máá: "Dùús domka xaea kò tààè, a xhàiaгу u tama?" témé.

²⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Ncēeta iia nea c'ēe gúù kaga tcg'òòèa hāa tite, igaba còrèan ka cúúga a," témé.

Jeso ba ko gaicara Gam dis x'ooos ka kg'ui
(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

³⁰ Eēm qgám koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqóò ba tchoaba. Jeso ba kò c'ēe khòèan ga gha hàna xu hāa qgáian q'āa sa tc'ēe tama,

³¹ Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xum kòo xgaa-xgaa khama, a ko birì xu a máá: "Khòem dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshau q'oo koe tcāàè, ne gha cg'ōo Me, Me gha ēem cg'òoèa ka nqoana cáman qāá q'oo koe tēe," témé.

³² Igaba xu kò ēem ko méé sa táá kóma q'āa, a xu a kòo gataga thēé tèèa ba q'áò.

Dìi ba kaia?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³ Xu kò Kaperenaume dim nqóóm koe síí. Me ēe xu nquum q'oo koe hāa ka tèè xu a máá: "Dùú sa xao ncāa ko dàòm q'oo koe ntcoekua máá?" témé.

³⁴ Igaba xu kò nqoo, ncāa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku diina kaia hāas ka khama.

³⁵ Me ntcōò a ba a 12 xu tciiia xg'ae a birì xu a máá: "Ncēè c'ēem khòem kò tc'āà di ba ii kg'oana hāa, ne méem wèè ne ka kháóka ka dis téé-q'ooos di ba ii, naka qāa ba ii," témé.

³⁶ A ba a cg'árém cóá ba sèè a xg'aekua xu koe tòò, a sèè a tchàma me, a birì xu a máá:

³⁷ "Dìim wèem ēe ko ncēeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qāèse hàakagu ba ko Tíi tc'árogá qāèse hàakagu; me dìim wèem ēe ko Tíia qāèse hàakagu Te ba, Tíia qāèse hàakagu Te tama, igabam ko Gam ēe tséé Tea hāa ba qāèse hàakagu," témé.

Eē gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ēe me e
(Lk 9:49-50)

³⁸ Me Johane ba birì Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, c'ēem khòè ba xae kò bóò, me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ēean xhàiaгу, xae kò sixae ka c'ēem tama me e domka gatà hēèan cara me," témé.

³⁹ Igabam kò Jeso ba máá: “Táá cara me guu. C’ēm khòèm ēe ko Tíi cg’òè cgoa kaias tsée sa kúrú ba qháése kabise naka Tíi ka cg’ǎèse kg’uia hãa tite ke,
⁴⁰ ēe gaxae cgoa ncoeku tama ba gaxae xòè koe hàna khama.

⁴¹ Tseeguan kagar ko birí xao o a ko máá: Díim wèém ēe ko Tiri cg’òèan domka qgàisa tshãan dis kubi sa máá xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòò,” témé.

Chìbi kúrúagaku sa

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² “Díim wèém ēe ko ncēe ne cg’aré ne ncēe ko Tíi koe dtcòm ne ka c’ēe ba chìbian kúrúagum ka i gha qǎè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg’áóa ba koe qǎèa tòòè, me kaim tshãam q’oo koe xaoa tcǎàè ne.

⁴³ “A ncēè tsarim tshàum kòo chìbi kúrúagaku tsi ne, q’ǎea tcg’òó me. Qǎèa i máá tsia, nq̄ara tshàu tsi gha a kg’òès koe tcǎà sa, cam x’òà tsi gha a chòò tamas c’ees dxāwam dis q’oo koe tcǎàn ka ke.

⁴⁴ *

⁴⁵ “A ncēè nq̄arèa tsi kò ko chìbian kúrúagaku tsi ne, q’ǎea tcg’òó o. Qǎèa i gha máá tsia, cúí c’óá tsi gha a kg’òès koe tcǎà sa, cam c’óá a chòò tamas c’ees dxāwam dis q’oo koe tcǎàn ka ke.

⁴⁶ †

⁴⁷ “A ncēè tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrúagaku tsi ne, hōbèa tcg’òó me. Cúí tcgáí a Nq̄arim di x’aian koe tcǎà sa qǎè si i, cam tcgáí a chòò tamas c’ees dxāwam dis q’oo koe tcǎàn ka ke,

⁴⁸ ncēe *gaa koe hàna ne di nxāian* x’óó tama koe, c’eem ts’irì tamam koe.

⁴⁹ “Wèém khòè ba gha c’eean cgoa tsaubereè, si gha wèés dàòà-mááku sa tǎbean cgoa tsaubereè.

⁵⁰ Tabea ne qǎè e, igaba gaan di tsau-q’ooan kòo kàà, ne i gha gaicara ntama ma kúrúe a tsau? Gatú xg’aeku koe méé tu tǎbean khama ii, naka tua tòókuan úúa hãese c’ēe ne cgoa x’ǎè,” tam méé.

Jeso ba Jutea koe (10)

10

Aagukus khòè khara di sa

(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg’aekum koe síí, a Jorotane dim tshãa ba tchòaba, zi kò khòè ne di zi xg’ae zi gaicara xg’ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xгаа-xгаа ne.

² Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúá xu kòo bóò Me khama tèè Me a máá: “A x’ǎèan koe ia kgoaraèa khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa?” témé.

³ Me Jeso ba tēm cgoa x̄qa xu a máá: “Moshe ba kò ntama ma x’ǎè xao o?” témé.

⁴ Xu máá: “Moshe ba xg’ao khòè ba kgoara máá aagukuan dis tcgāya sam gha góá, a *gam dis khòè sa aagu sa*,” témé.

⁵ Me Jeso ba birí xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncēm x’ǎè ba góá máá xao o.

⁶ Igabam xg’ao Nq̄ari ba nq̄óm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khòè ba hēè naka khòè sa hēéthēè kúrúá.

* **9:44:** C’ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg’uian úúa: “ncēe gaa koe hàna ne di nxāian x’óó tama koe, c’eem ts’irì tamam koe” (48 dim xg’aeku ba bóò thēè). † **9:46:** 44 dim xg’aeku ba bóò

⁷ Gaa domkagam gha khòè ba xòò ba hěè naka xòò sa hěéthěé khara guu, a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse,

⁸ khara gha nxàaska ěe khara cam khara cúim tc'áro ba kúru, a gaicara cam ii tite, igaba khara gha cúim tc'áro ba ii.

⁹ Gaa domka méés ěem Nqari ba xg'ae-xg'aeèa hãa sa táa cúí khòè kaga q'aa-q'aaè guu," tam méé.

¹⁰ Eè xu Gam cgoa nquum q'oo koe hãa ka xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu gaicara ncées gúus ka Jeso ba tềè.

¹¹ Me kò birí xu a máá: "Díim wěém ěe ko gam dis khòè sa aagu, a ko c'ěes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúru,

¹² a ncěè gaas igabas kòo gas dim khòè ba aagu, a ko c'ěem khòè ba sèè nes ko cg'áràn kúru," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'g'ai

(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Ne kò khòè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae e ka, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dqàè ne.

¹⁴ Igaba ěem ko Jeso ba ěe sa bóò kam kò kaisase xgòà, a birí xu a máá: "Cóán guu naka i Tíi koe hàà. Táa xgàè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

¹⁵ Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Díim wěém ěe Nqarim di x'aian, cóán ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite," témé.

¹⁶ A ba a nxàaska gaa cóán sèè a tchàma, a tshàua ba tòò cgae e, a ts'ee-ts'ee'g'ai i.

Qguàm khòè ba

(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ ěem ko Jeso ba xgoaba a ko dàò ba koe qòò, kam kò khòè ba qàrà sít cgae Me, a sít cookg'aia ba koe qhóm tsi qúrua ntcòò, a tềè Me a máá: "Qãè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, nta ra gha hěè a nxàasega chòò tamas kg'òè sa hòò?" témé.

¹⁸ Me Jeso ba birí me a máá: "Dùúska tsi ko qãè tsi khòè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè qãè ga kàà a, igaba Nqarim cúí Me e.

¹⁹ X'áean tsi q'ana hãa: Táa cg'òo guu, táa cg'áràn kúru guu, táa ts'àà guu, táa tshúù-ntcòan nxàe guu, táa kàan cgoa gúuan sèèa mááse guu, saò ba hěè naka saò sa hěéthěé tcom, ta ko méé e," tam méé.

²⁰ Me birí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ncěe zi gúù zir nciísega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúru," témé.

²¹ Me kò Jeso ba ěem ko bóò me ka ncàm me, a birí me a máá: "Cúis gúù sa tsi ko tcào. Qòò naka tsia sít wěés gúùs ěe tsi úúa hãa sa x'ámágu, naka tsia ěe dxàua hãa ne khòè ne máà, naka tsia gha nxàasega nqarikg'ai koe qguù sa úúa hãa, naka hàà xùri Te," témé.

²² Me kò ncées gúùs ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcaoa hãase qòò, kái zi gúù zim kò q'òò hãa khama.

²³ Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ntcàa a ba a máá: "Tsóágase i gáé gha qaria, gane ěe qguua hãa ne khòè ne gha Nqarim di x'aian koe tcàa sa," témé.

²⁴ Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di kg'uian ka kaisase area.

Igagam kò Jeso ba gaia birí xu a máá: "Cóa xaoè, tsóágase i gáé qaria Nqarim di x'aian koe tcàa sa.

²⁵ Kameles ga dqààm tcgáí di kòman koe tcàà sa thamka si i, qguàm khòem gha Nqarim di x'aian koe tcààs ka," tam méé.

²⁶ Xгаа-xгааse-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tēè Me a máá: "Kháé ba gha nxāaska díí ba kgoaraè?" témé.

²⁷ Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khóèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúua ne Nqarim koe subu u khama," témé.

²⁸ Me nxāaska Petere ba tshoa-tshoa a birí Me a máá: "Bóò, wèè gúuan ga xae guua hāa a ko xùri Tsi," témé.

²⁹ Me Jeso ba máá: "Tseegua ner ko birí xao o a ko máá: Wèém khòem ēe gha Tíí hēè naka Tiri qāè tchòàn hēéthēé domka x'áéa ba guu, kana káikhoea ba, kana qōea ba, kana xòò sa, kana xòò ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba,

³⁰ nxāa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áéan ga hēé, naka káikhoea ba ga hēé, naka qōea ba ga hēé, naka dxàe xòò ba ga hēé, naka cóáa ba ga hēé, naka xháràn ga hēé, naka xgàrakuan ga hēéthēé e, ncēeta hāa x'aèan kaga, a gataga hààko x'aèan ka chòò tamas kg'òè sa hòò.

³¹ Igaba ēe káí ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha ēe kháóka hāa ne còoka di ne ii," tam méé.

Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Xu kò dàòm q'oo koe hāa a ko Jerusalema koe qòò, Me Jeso ba tc'āa-cookg'ai xua, xu kò xгаа-xгааse-kg'ao xu kaisase area hāa, ne kò ēe ko xùri Me ne q'aea hāa. Me kò gaicara 12 xu xгаа-xгааse-kg'ao xu séèa tcg'óò, a tshoa-tshoa a dùútsa gúus gha hàà kúrúse cgae Me sa birí xu

³³ a máá: "Bóò, Jerusalema koe xae ko qòò, Me gha Khòem dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé tshàu q'oo koe tcààè. Xu gha x'oos koe chibi-chibi Me, a gha tǎa zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcàà Me,

³⁴ a ncòi Me, a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'òo Me. Igabam gha nqoana dim cám ka x'ooan koe tēe," tam méé.

Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa

(Mt 20:20-28)

³⁵ Tsara kò nxāaska Jakobo ba hēé naka Johane ba hēéthēé tsara síí cgae Me, ncēe kò Sebetem ka cóáse ii tsara, a birí Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, wèès gúus ēe tsam ko Tsáá koe tc'òà sa méé Tsi kúrúá máá tsam m sa tsam ko tc'ēe," témé.

³⁶ Me birí tsara a a máá: "Dùú sa ra gha kúrúá máá tsao o sa tsao ko tc'ēe?" témé.

³⁷ Tsara máá: "Kúrúá Tsi gha máá tsam sa ncēe si i: Tsari x'áàn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'ēe ba Tsarim x'òàm kg'òm xòè za ntcóò nakam c'ēe ba dxàes x'òàs xòè za ntcòò," témé.

³⁸ Igabam kò Jeso ba birí tsara a a máá: "Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'ùua hāa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíí ko kg'áà q'ooos koe kg'áà kana tsaoa gha ncēer tcguù-tcguuèa hāas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?" témé.

³⁹ Tsara máá: "Kgoana tsam gha a gatá hēé," témé. Me Jeso ba birí tsara a, a máá: "Kubis ēer ko kg'áà q'ooos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguuukus ēer gha ko tcguù-tcguuèes cgoa tcguù-tcguuè,

⁴⁰ igabaga ncēe kg'áo x'òàa Te xòè za ntcóó sa hēé, naka dxàe x'òàa Te xòè za ntcóó sa hēéthēer Tíí kgoara máá tama, igaba i nxāan ēe i kg'ónòna mááèa hāa ne di i," tam méé.

⁴¹ Eē xu ko c'ēe xu 10 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboa tsara Johanea tsara xgòà cgae.

⁴² Me Jeso ba Gam koe tciia óá xu a birí xu a máá: "Q'ana xao hāa, ēe tǎá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséekagu sa, xu ko gane di xu tc'ǎa-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'ái sa.

⁴³ Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ēe ga gaxao ka kaia hāa ba méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii,

⁴⁴ nakam diim wèém ēe gha gaxao ka tc'ǎa-tc'ǎase ba wèém khóèm dim qǎa ba ii.

⁴⁵ Khóèm dim Cóa ba hààraa, hààm gha tsééa mááè ka tamase, igabam hààraa, hààm gha *khòè ne* tsééa máá ka khama, a ba a hààraa, kg'òèa bam gha hàà *khòè ne* máá ka, kái ne khòè ne di chibia nem gha x'amáa tcg'óó di iise," tam méé.

Jeso ba ko kǎà tcgám Baretimaio ba qǎèkagu
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Xu kò Jeriko koe hàà. Eēm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa hēé naka kái ne khòè ne cgoa hēéthēé e, kam ko kǎà tcgám dtcàrà-kg'aom Baretimaio, Timaiom ka cóase ba dàòm qàe koe ntcóóa-ntcòe.

⁴⁷ Eēm ko kóm Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: "Jesoè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá te," témé.

⁴⁸ Ne kái ne dqàè me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: "Dafitem ka cóase Tseè, thòò-xama máá te," témé.

⁴⁹ Me Jeso ba téé a ba a máá: "Tcii me," témé. Ne ēe kǎà tcgám khòè ba tcii, a birí me a máá: "Tòon tcáo naka tsia tēe, tcii tsim ko ke," témé.

⁵⁰ Me gaam khòè ba gam dim kòà ba ncemeagu, a ba a nxàla tēe a Jesom koe síí.

⁵¹ Me Jeso ba tèè me a máá: "Dùu sar gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ēe?" témé. Me kǎà tcgám khòè ba birí Me a máá: "Xгаа-xgae-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ēe," témé.

⁵² Me Jeso ba birí me a máá: "Qòò, tsari dtcòma nea qǎèkagu tsia hāa ke," témé. Me kò kúuga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

11

Jeso ba ko Jerusalema koe tcǎà
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eē ne ko Jerusalema koe hēé naka Betefage koe hēé naka Betania koe hēéthēé cùu, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cam tsara tsééa tcg'óó,

² a birí tsara a, a máá: "Gatsao cgoa q'óá-kg'amkua hāam x'áém koe tsao qòò. Eē tsao ko tcǎà ne tsao gha qanega cúí khòè kaga qábè ta ga hāam donghi-coa ba hòò me qǎésea tēe; kgoara naka Tíí koe óága me.

³ A ncēe c'ēe khòè kòò tēè tsao o, dùúska tsao ko ncēeta hēé sa ne méé tsao birí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúuga kabí me,' témé."

⁴ Tsara qđò a sí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'ám ka tchàa koe qáéa tòóea, tsara kgoara me.

⁵ Ne kò c'ée ne khòé ne gaa koe kò téé-tēe ne tēē tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko kúrú, a ko donghi-coa ba kgoara máá?” témé.

⁶ Tsara kò ēem ko ma Jeso ba ma bìrí tsara a khamaga ma bìrí ne, ne guu tsara a, tsara qđò.

⁷ A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óá, a tsara a kò gatsara di qgáian gam koe tcee, Me qábi me.

⁸ Ne kò kái ne khòé ne gane di qgáian dàòm q'oo koe khàrà, ne c'ée ne hìian di nxāán khóá a khàrà.

⁹ Eē kòo cookg'aia ba koe qđò ne hēé naka kháóa ba koe kòo xùri Me ne hēéthēéa kò q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'ee'g'aiè méém

ēe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òēan cgoa hàà ba.

¹⁰ Ts'ee-ts'ee'g'aiè méé i x'aian

gatá ka xđòm Dafitem di i, ncēe kò hàà a,

Hosana, ēe kaisase tc'amaka hàna ba!”

témé.

¹¹ Me kò Jerusalema koe tcāà, a tempelem koe síí, a ēem kò caate a wèè zi guú zi bóò ka, nxāakamaga i kò dqòara hāa khamam *Gam di xu 12* xu cgoa xgoaba a Betania koe qđò.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cǔí

(Mt 21:18-19)

¹² Q'uu òim cám ka, ēe xu Betania koe guua hāa kam kò xàbàa hāa.

¹³ Khamam kò nqúú ka hāa a faia dis hìi sa bóò, si tqàran úúa, kam ko síí cgae si, síim gha c'ée guú ga hòò cgae si ka. Eēm ko hàà cgae si kam kò cúí guú ga táá hòò, igaba tqaran cúí ga a, faia di zi hìi zi gha tc'òoan kúrúm x'aèm tama me e kò ii khama.

¹⁴ Kam kò gaas ka máá: “Táá méé i cúí khòé ga gaicara chòò tamase, sáá koe tc'òoan tc'óó guu,” témé. Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kóm Me.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Xu ko Jerusalema koe hàà tcāà, Me kò Jeso ba tempelem q'oo koe tcāà a tshoa-tshoa a khòé ne ēe hāa a ko x'ámágu ne hēé naka ēe ko hàà x'ámá ne hēéthēé xhàigu, a ba a marin ko xg'áma q'aa ne di tafolean hēé naka ntcóó-q'ooan ēe ko tcíbian x'ámágu ne di hēéthēé xùbuku cgoa.

¹⁶ A kò cúí khòé ga táá kgoara máá i c'ée guú cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé.

¹⁷ Me kò khòé ne xгаа-xгаа, a bìrí ne a máá: “Góáse tama i gáé hāa naka máá:

‘Tirim nquu ba gha

wèè zi qhàò zi òim còrè-nquu ba

ta ma tciìè’

téméè tama?

Igaba tu gatu ts'àà-kg'ao ne di x'àè-q'ooan kúrú mea!” tam méé.

¹⁸ Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé gaas guú sa kóm, ka xu kò cg'òo Me xu gham dàò ba qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèés xg'aes khòé ne di sa kò Gam di xгаа-xgaan ka area hāa khama.

19 Eë i ko dqòà ka xu kò *Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hěéthěé x'áé-dxoom* koe tçg'oa.

Faia dis hiis nqai sa
(Mt 21:20-22)

20 Eë xu ko ntçùukg'ai cgoa nqáé ka xu ko faia dis hiis qàe koe nqáé, a bóò si si tçbea sa cgoa ga c'òòà hãa.

21 Petere ba kò tc'ěe-tc'ěese a birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóò! Faia dis hiis ncěe Tsi ncãa ko cgúí sa ncãa nqai,” témé.

22 Me Jeso ba xça xu a máá: “Nqarim koe méé xao dtçòmàn úú.

23 Tseegukagar ko birí xao o: Dím wěém ěe ko ncěem nxõá xàbì ba birí a máá: ‘Těe naka tshàam q'oo koe xaoa tcãàè,’ témé, a tcáoá ba q'oo koe káise tc'ěe-tc'ěese tama, igaba ko dtçòm, ěem nxàea hãas gha kúrúse sa, nxãam ka i gha hàà kúrúse.

24 Gaa domkar ko birí xao o a ko máá: Dùús wěés ěe xao ko còrèan cgoa dtçàràs ka méé xao nxãakamaga xao máàè sia hãa sa dtçòm, nxãaskas gha gaxao koe kúrúse.

25 Gataga méé xao wěé x'aèan ěe xao téé ko còrè ka qgóóa mááku, c'ěe gúú xao kò gaxao ka c'ěean cgoa úúa hãa ne, nakam gha nxãasega gaxao ka Xòòm ncěe nqarikg'ai koe hãa ba chibia xao qgóóa máá xao o.

26 [Igaba ncěe qgóóa mááku tama xao kò hãa nem cuisakaga gaxao ka Xòòm nqarikg'ai koe hãa ba chibia xao qgóóa máá xaoa hãa tite,] tam méé.

Jesom di qarian dis tèè sa
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

27 Xu gaicara Jerusalem koe hàà. Eëm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hěé, naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hěé, naka *khóè ne di xu* kaia xu hěéthěé hàà cgae Me.

28 A tèè Me a máá: “Ndaka qarí cgoa Tsi ko ncěe zi gúú zi kúrú kana ia dím qarian máà Tsia hãa Tsi ko ncěe zi gúú zi kúrú?” témé.

29 Me Jeso ba xça xu a máá: “Cúis gúú sar gha tèè xao o. Xça Te méé xao, nakar gha nxãasega birí xao o, ndaka qarian cgoar ko ncěe zi gúú zi kúrú sa.

30 Johanem dis tcguú-tcguukus ka birí Te: nqarikg'ai koe sa kò guua hãa, kana sa kò khóèan koe guua hãa? Xça Te,” témé.

31 Xu kò gaxu ka c'ěea xu cgoa xóé a tèèku a máá: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé, nem gha nxãaska tèè xae e a máá: ‘Kháé xao nxãaska dùús domka dtçòm me tama?’ témé.

32 Igaba xae gha máá: ‘Khóèan koe e,’ témé - Khòè ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu dim porofiti me e sa ne kò wěé ne khóè ne q'ana hãa khama.”

33 Xu kò nxãaska Jeso ba xça a máá: “C'úua xae hãa,” témé.

Me kò Jeso ba xça xu a máá: “Tíí igabar birí xao o tite, ndaka qarian cgoar ko ncěe zi gúú zi kúrú sa,” témé.

12

Chõó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

1 Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá: “C'ěem khóè ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxãama-nxãama, a ba a gõéan ko kúrúem hãé ba hěé naka tc'amaka qáòm nquu ba hěéthěé gaa koe tshào. A ba a c'ěe xu xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'ěem nqòóm koe qòò.

2 “Eēm ko *tcuūan dim* x'aè ba hàà kam ko qāà ba xhàrà-kg'ao xu koe tsééa úú, nxāasegam gha síí kg'om xhàrà di tc'ōoan c'ēe sèé cgae xu ka.

3 Xu kò sèé a xg'ám me, a káà gùuse tsééa kabi me.

4 “Me gaia c'ēm qāà ba tsééa úú cgae xu, xu síí tcúúa ba koe thòò-thòo me, a sau-saugase qgóó me.

5 “Me kò c'ēe ba tsééa úú, xu nxāa ba cg'ōo. A xu a c'ēe xu kái xu kaga gataga hēé, c'ēe xu xu kò xg'ám, a c'ēe xu cg'ōo.

6 “Cúim cóám kaisasem kò ncàma hāa bam kò úúa, a ba a kò gaam gabá tsééa úú cgae xu, a bìrìse a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé.

7 Igaba xu kò ēe xu xhàrà-kg'ao xu bìrìku a máá: ‘Ncēe ba gúú zi ka q'òosem ga me e, ke hààn xae cg'ōo me, naka zi gha gúú zi gaxae di ii,’ témé.

8 Xu kò sèé a cg'ōo me, a kg'om xhàrà ka tchāa koe xaoa tcg'òò me,” tam méé.

9 *Me nxāaska Jeso ba tēè xu a máá:* “Kháé ba gha nxāaska kg'om xhàrà ka q'òose ba hàà dúu sa kúrú?” *témé, a ba a máá:* “Eē xu xhàrà-kg'ao xum gha hàà cg'ōo, a ba a gha xhàrà ba c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu máá.

10 Qanega xao gáé ncēes Tcgāyas *Nqarim di* sa nxará tama, ncēe ko máá: ‘Nxōás ēe kò tshào-kg'ao xu ka bóòà xguèa hāa sa, kaisase cgáés nxōá sa kúrúa hāa.

11 Ncēea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hāa ga a, si ncēe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,’ ” témé.

12 Ka xu ko qáé Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèe, ēes sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hāa khama, xu kò guu Me a qòò.

Kaesaram koe suruta ne
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

13 Ka xu ko nxāaska kháóka c'ēe xu Farasai xu hēé naka c'ēe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hēéthēé Gam koe tsééa úú, nxāasega xu gha síí kg'uim ko zi gúú zi cgoa qgóó Me ka.

14 Xu hàà a bìrì Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hāa tseegu di Tsi khóè Tsi i sa, a c'ēe khóè cgoa ga tchōà úú tama, khóèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba Tsi ko Nqarim dim kg'ui ba tseeguse xгаа-xгаа. Ka i gáé kgoara mááèa hāa *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa, kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?” témé.

15 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hāase bìrì xu a máá: “Dúús domka xao ko kúrúa bóò Tea máá? C'ēm qano mari ba xao máà Te nakar bóò,” témé.

16 Xu mari ba máà Me, Me bìrì xu a máá: “Díin dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa díin cg'òèa ncēe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

17 Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Eē Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ēe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. Xu kò kaisase are Me.

X'ooan koe tēs qāá q'oo koe sèèku sa
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

18 Xu kò Saduke xu, ncēe kò ko máá, x'ooan koe tēe sa káà si i, témé xu hàà cgae Me, a hàà tēè Me, a máá:

19 “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'àèan koe góá a máá, ncēè khóèm kò káà cóáse khóè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qōese ba ēes dxàe-ntcōa sa sèé, naka baà gam ka káimkhoe ba cóán ábà máá.

20 Xu kò 7 xu khòè qõeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khòè sa sèè a cóán úú tamase x'óó.

21 Me kò càni di ba gaas dxàe-ntcõa sa sèè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò ngoana òim ka gataga cúí ga thèé ii.

22 Xu kò wèèa xu èe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khòès ga sa thèé kháóka x'óó.

23 Eè i ko x'ooan koe téeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncèe wèèa xu 7 xu xg'ao sèè sia hãa ka?" ta xu ma tèè Me.

24 Me Jeso ba xõa xu a máá: "Dùus domka xao tsaa hãa? *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko mée sa hèé naka Nqarim di qarian hèéthèé xao c'úúa hãa domkaa?"

25 Eè ne ko khòè ne x'ooan koe tée ka ne sèèa hãa tite, a ne a sèékuan kgoara máàèa hãa tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

26 A èe x'óóa hãa ne ko x'ooan koe ghùìès ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgãyas koe nxárá ta ga hãa, hìis di tchõàn òim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka mée sa a máá: 'Tíí Ra Abrahamam òim Nqari Ra a, a Isakam òim Nqari Ra a, a Jakobem òim Nqari Ra a,' tam méea koe?"

27 Eè x'óóa hãa ne òim Nqarim tama Me e, igabagam èe kg'òèa hãa ne di Me e; khama xao kaisase tsãa hãa," tam mée.

Kaiam x'áè-kg'ám ba

(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

28 Me kò c'èem x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà, a kóm xu xu hãa a ko ntcoeku. Me èem ko Jeso ba qãèm xõa ba máá xua hãa sa bóòa q'ãa ka tèè Me a máá: "Ndakam x'áè-kg'ám ba wèé xu ka tc'ãà di baa?" témé.

29 Me Jeso ba xõa me a máá: "Wèé xu x'áè-kg'ám xu ka tc'ãà di ba ncèe me e:

'Oo, Iseraeleè, komsana, gatá òim X'aigam Nqari ba, X'aigam Nqari ba cúí Me e,

30 naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba wèè tcáóa tsi cgoa hèé, wèè kg'òèa tsi cgoa hèé, wèè tc'èea tsi cgoa hèé, naka wèè qaria tsi cgoa hèéthèé ncàm,' témé,

31 Me ko càni di ba máá:

'Eè tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma mée tsi tsáá ka c'èe ba ncàm,' témé. C'èe x'áè-kg'ám ga káa a ncèem x'áè-kg'ám ka kaia a," tam mée.

32 Me kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba bìrì Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tseegu Tsi ko, c'èean ga káa a, igaba gaam cúí Me e,

33 gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèè tcáóa tsi cgoa hèé, naka wèè kóma q'ãa tsi cgoa hèé, naka wèè qaria tsi cgoa hèéthèé ncàm sa, naka èe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma tsáá ka c'èe ba ncàm hèéthèé e. A wèè zi dàò-a-mááku zi hèé naka qhàea-mááku zi ka hèéthèé cgáé e," témé.

34 Eèem ko Jeso ba bóò, tc'èegasem ncãa xõa sa kam kò bìrì me a máá: "Nqarim di x'aian ka tsi nquú tama," témé. I kò gaa koe guus ka khòèan bèe, c'èe tèè ga i gha tèè Me sa.

Dafitem ka Tsgõose-coam dis tèè sa

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Eëm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа kam kò tèè ne a máá: “Nta hēés ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Kreste ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé?

³⁶ Dafitem tc'áró-tc'aróa kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka kg'uikaguè, a máá:

‘X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba birí a máá:

‘Kg'áo x'õaa Te xòè za ntcõó

nakar nxãakg'aiga sí Tsari cg'õo-kg'aoan

nqàrè-kg'ama Tsi koe tòó,

témé.

³⁷ Dafitem ga ba ko ‘X'aiga’ ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?” témé.

Si kò kaias xg'ae sa qãè-tcaoan cgoa komsana Me.

Jeso ba ko Farasai xu hēè naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēè dqàè

(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Eëm ko xгаа-xгаа kam kò Jeso ba máá: “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé tu q'õésea hãa, ncēe ko qáo qgái-dxooan hãa, a x'amágu di zi qgài zi koe tsgámkagukuan qaa xu,

³⁹ a ko kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcõó-q'oo zi hēéthēè e kõèan di zi qgài zi koe.

⁴⁰ Ncēe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan tc'õóa xgãá, a ko x'áise xu gha ka qáòse còrè xu. Eèta ii khòèa ne gha kaisase thòokase xgàraè,” tam méé.

Dxàe-ntcõas dis tcg'òóa mááku sa

(Lk 21:1-4)

⁴¹ Me kò Jeso ba aban ko tòòèm qgái ba q'óá-kg'ama hãase ntcõó, a ntcõó a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean di ma tcãa sa bóò. Ne kòò kái ne khòè ne qguàa hãa ne kái marian tcãa.

⁴² Si kò dxàua hãas dxàe-ntcõa sa hàà cam qano mari tsara ncemea tcãa, xg'ae-q'ooa tsara kòò thebe dim mari ba kúrú tsara.

⁴³ Me kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam koe tciaa óa, a birí xu a máá: “Tseegua ner ko birí xao o: Ncēes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa ncãa wèè ne khòè ne nqáèa hãase aban ko tòòèm qgàim koe marian tcana.

⁴⁴ Wèè ne khòè nea kò gane di qguàan koe guu a tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèèan ès kò úúa hãa ga tcg'òó khama,” témé.

13

Jeso ba ko tempelem dis kòbes ka kg'ui

(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Eëm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'èe ba birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tsóágase t'òè xu nxõá xu hēè naka nquu xu hēéthēèa gáè ncēe e,” témé.

² Me Jeso ba birí me a máá: “Ncēe xu nquu xu kaia xu tsi ko bóò? Cuiskagas ncēe koe cúis nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèèa zi ga gha xóóa qàriè,” témé.

Xгаа-xгаа-kg'ao ne gha xgáèè

(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Me èem kò qanega Olife dim xàbim tc'amkg'ai koe q'ábà ntcõe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hēè, Jakobo ba hēè, Johane ba hēè naka Anterea ba hēéthēè xu dxùukg'ai koe tèè Me a máá:

4 “Biri xae e, n-cáma i gha ncêe gúúan kúrúse sa, naka gataga ncêe gúúan wèe ga gha hàà kúrúse dis x'áís gha dùú sa ii sa thêé?” témé.

5 Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: “Q'áa xao, naka i táá cúí khòè ga hoàkagu xao o guu.

6 Kái ne gha Tíi cg'òè ka hàà a gha máá, ganea Tíi ga Ra a, témé, a ne a gha kái khòèan hoàkagu.

7 Naka èe tu kòo ncòoan hêé naka gaan di nxàean hêéthêé kómí ne mée tu táá q'ae guu. Ncêe gúúa ne gha kúrúse, igaba i qanega chòò-q'ooan hàà tama ke.

8 *Nqóóm di zi qhàò zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'áàku*, i gha x'aian x'aian cgoa x'áàku. Me gha nqóó ba gataga cgùru tãàka zi qgái zi koe, xàbà ne gha nqóómkg'ai koe tcãà. Zi gha ncêe zi gúú zi ábàn di thòòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

9 “Igabaga mée tu gatu q'òése, sèèè tu gha a qhàis cookg'ai koe úúè, a tu a gha síi còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíi domka tc'ãà còo-kg'ao xu hêé naka x'aiga xu hêéthêé cookg'ai koe toóè. Gatà hêéan ka tu gha Tíi ka nxàea tseegukagu.

10 Kg'aia mée i qãè tchòàn *nqóóm di zi qhàò zi wèe zi koe xгаа-xгааè*.

11 Naka èe xu kòo sèè a ko qhàis cookg'ai koe úú tu u ne, táá èe tu ga kg'ui kg'oana háas gúús ka q'áo guu, igaba tu wèes gúús èe tu gha ìem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u èe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'èe Me e gha ii.

12 “Khòè ba gha q'òese ba x'oos koe tcãà, me gha xòò ba gam dim cóám ka gataga hêé, i gha cóán gaan di xòòan ntcoè, a gha cg'òo o.

13 Tu gha Tiri cg'òèan domka wèe khòèan ka hòrèè. Igaba gaam èe gha qarika téé a chòò-q'oos koe síi ba gha kgoaraè.

Q'áo-q'aosas gúú sa

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

14 “Igaba èe tu ko q'áo-q'aosas gúú sa bóò si èes ga kò téé tama qgái koe tēe (èe ko nxará ba méém kómá q'áa!), ne mée ne nxãaska èe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síi,

15 nakam èe nquuan tçobe koe háa ba táá xòà, naka gam dim nquum q'oo koe tcãà guu, naka síi gaa koe háa sa sèè,

16 nakam èe xhàràn koe háa ba táá kabise naka síi gam di qgáian sèè guu.

17 Haò, cg'àè i gha ii, èe zi cámi zi ka èe ncãaa zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hêé naka èe gha ko comkagu zi ka hêéthêé e.

18 Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu.

19 Eè xu cámi xu ka i gha gatà ii xgàrakuan háa, ncêe nqóóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega háa tama a, ncèem kò Nqari ba kúrú ba, ncèes noose ga, a i a gaicara háa tite.

20 A ncèè X'aigam *Nqarim* kò èe xu cámi xu xòm-xom ta ga háa, ne i cúí khòè ga kgoaraèa háa tite. Igaba èe nxará tcg'òóèa háa ne domkam kò èe xu cámi xu xòm-xom.

21 “A ncèè èem x'aèm kam kò c'èem khòè ba biri tu u a ko máá: ‘Bòò, ncêe ga Me e Krete ba,’ kana ko máá: ‘Bòò, èe gam síi háa,’ témé ne mée tu táá dtcòm m guu.

22 Tshúú-ntcòan di xu Krete xu hêé naka tshúú-ntcòan di xu porofiti xu hêéthêéa gha x'áise, a gha x'ái zi hêé naka are-aresa zi gúú zi hêéthêé kúrú, èe nxará tcg'òóèa ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòo ne.

23 Ke mée tu gatu q'òése háa, x'aèan cookg'ai koer kò biri tu ua háa ke.

Khòem dim Cóa ba gha hàà
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴ “Igabağas gha ãe xu cáim xu di xğarakuan qãá q'oo koe 'cám sa ntcúú-ntcuuè,

me nxoe ba x'áà tite,

²⁵ tconò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè,

i gha nqarikg'aian di qarian ntcãa-ntcãaè.’

²⁶ Ne gha ãe x'èe ka Khòem dim Cóa ba bóò, Me túú-c'òòan q'oo koe guu a ko hàà, kaia qarian hêe naka x'àn hêéthêe cgoa.

²⁷ Me gha nxãaska moengele xu tséea tcg'óò, a ba a gha Gam di ne ãe nxará tcg'óòea hàà ne wèe xòean ãe tc'ãan ko guu za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqòòm di chòò-q'ooan koe guu a síi nqarikg'ai di chòò-q'ooan ko chòò koe guu a Nqarim di ne ãe nxará tcg'óòea hàà ne xg'ae-xg'ae.

Faia dis hìis dis sere-sere sa
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ke tu faia dis hìis koe xgaa-xgaase: Eè i ko gas di nxãan tshoa-tshoa a ko tsoim, i ko tqara sa tsoim, ne tu q'ana hàà qhóóa ne tcana hàà sa.

²⁹ Gataga ãe tu kòo ncèe zi gúú zi bóò zi ko kúrúse, ne tu q'ana hàà cúú me e sa, a nquu-kg'ámán koe hàà sa.

³⁰ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncèes qhàò sa kaà tite, ncèe gúúan wèe ga kúrúse tamas cookg'ai koe.

³¹ Nqarikg'aian hêe naka nqòók'g'aian hêéthêea gha chòò, igaba i Tiri kg'uian chòò tite.

Cúí khòe ga cáim ba kana x'èe ba c'úúa
(Mt 24:36-44)

³² “Igabaga i cúí khòe ga ãem cáim ba, kana ãem x'aèm gabá q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba, kana Cóásem ga igaba, Xòòm cúim ka oose.

³³ Q'óése méé tu hàà, naka kókòà hàà, c'úúa tu hàà n-cámám gha ãem x'èe ba hàà sa ke.

³⁴ Khòem x'áea ba koe ko guu a tãám nqòòm koe dàram khama i gha ii: gam dim nquu ba ko guu a qãà xu qarian máà ba, a wèem khòe ba gam di tséean máà, a ba a nquu-kg'ám ba ko kòre ba x'áe, q'óé mem gha sa.

³⁵ “Gaa domka méé tu kòresea hàà, n-cámám ko nquum ka q'òòse ba hàà sa tu c'úúa hàà ke, dqòà kaa, kana ntcúú nqáe kaa, kana ghòròan ko kg'ae x'èe kaa, kana ntcúúkg'ai cgoaa.

³⁶ A ncèe qhãesem kòo hàà ne méém táá hàà sao-xg'ae tu u, naka tu x'òma hàà guu.

³⁷ Ncèer ko birí xao o sar ko wèea tu ga birí a ko máá: ‘Q'óése méé tu!’ témé.’

Jesom di xğarasean hêe naka Gam dis x'oo sa hêe naka Gam dis x'ooan koe tãe sa hêéthêe e (14–16)

14

Tc'ãa-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'òo sa dtcòmku
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ I kò ncèeska cáim cáman qaúa hàà Pasekan hêe naka péré gãe-gãe úú tamas pérés dis kòe sa hêéthêe gha kúrúes cookg'ai koe, xu kò kaia xu peresiti xu hêe naka x'èe xgaa-xgaa-kg'ao xu hêéthêe kàan qaa, Jeso ba xu gha qg'óò a cg'òo di i,

² a xu a kò máá: “Kõès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khóè ne xg'aeku koe hãa khama,” ta xu méé.

Khóè sa ko Jeso ba Betania koe tshãán cgoa ntcãá
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Jeso ba kò Betania koe hãa, Simonem ncêe kò lepero dis tcìi sa úúa hãam ñm nquum koe. Eëm gaa koe hãa a ntcõó a ko tc'õó koes kò khóès alabasetere di nxõán cgoa kúrúeam ts'óó-c'õám koe kò qãè hm̄m xg'ãòm tshãám, kaisa marian di ba qgóóa hãa sa hàà, a hàà alabasetere di nxõán cgoa kúrúeam ts'óó-c'õá ba ôè, a *Jesom* tcúú koe ntcãá.

⁴ Ne kò c'èe ne khóè ne ãe kò gaa koe hãa ne xgòá a máá: “Dùús domka ba koáé ncêem tshãá ba ncêeta ma kòè cgoaèa máá?”

⁵ Ncêe tshãá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khóè ne máàèa hãa,” ta ne méé. A ne a kaisase méé si.

⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dùús ka tu ko xgàè sia máá? T'òès tséé sas Tíí koe kúrúá hãa.

⁷ Dxàua ne khóè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, a tu a gha ãe tu ko tc'èe x'aè ka qãè zi guú zi kúrúá máá a, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite.

⁸ Eès ga kò kúrúá sas kúrúá hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcãá hãa khama.

⁹ Tseegukar kò birí tu a ko máá: Wèém nqõóm ãe i ko ncêe qãè tchõàn xgaa-xgaaem koe, i gha ães kúrúá hãa guúan nxàèè, tc'èe-tc'èesès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko tc'ãà-cookg'ai xu cgoa dtcòmku
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'èe ba, kaia xu peresiti xu koe síí, nxãasegam gha síí *Jeso ba* tshàu q'ooa xu koe tcãà ka.

¹¹ Eè xu ko ãe sa kóm ka xu ko kaisase qãè-tcao, a birí me mari xu gha máá me sa. Me nxãaska qãem x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu cgoa Pasekan tc'õó
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Tc'ãà ñm cam péré gãé-gãé úú tamas pérés di kòèan ñm ka, ãe xu ko ghù-coam Paseka di ba cg'õo, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu birí Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'èe?” témé.

¹³ Me Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu koe cam tsara tsééa tcg'óó a birí tsara a, a máá: “Qòò naka x'áé-dxoom koe síí, c'èem khóem tshàa gàba ba qgóóa hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me,

¹⁴ naka ãem kòo nquum ka q'òòse ba tcãà ne birí me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaae-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa sa?’ témé.

¹⁵ Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèè zi guú zi tc'èeseko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e,” témé.

¹⁶ Tsara kò xgaa-xgaae-kg'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qòò, a síí ãem kò ma birí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

Jeso ba ko c'èem xgaa-xgaae-kg'aom gha x'ámágu Me sa nxàè

¹⁷ Eē i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà.

¹⁸ Eē xu hãa a ko tc'óo kam ko Jeso ba máá: “Tseegukar ko birí xao o, gaxao ka c'êe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Te, ncêe *koe hãa a ko Tíi* cgoa tc'óo ba,” témé.

¹⁹ Xu tshoa-tshoa a tshùù-tcaoa, a wèéa xu cúí mana cúí tēè Me a máá: “A tíi tama raa?” témé.

²⁰ Me xoa xu a máá: “Eē gaxao 12 xao ka c'êe me e, ncêe ko Tíi cgoa gàbas koe péréan tcguù-tcguu ba.

²¹ Eē i ma Khòèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii, èe ko Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcààm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” tam méé.

Dqòa dis tc'óo sa

(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²² Eē xu hãa a ko tc'óo, kam ko Jeso ba péré sa sèè, a ts'ee-ts'ee'g'ai si, a khóá q'aa si, a máá xu si, a ba a máá: “Sèè, ncêea Tirim cgàa me e,” témé.

²³ A ba a kubi sa sèè, a ts'ee-ts'ee'g'ai si, a máá xu si, xu wèè xu ga gaas q'oo koe kg'áà.

²⁴ Me birí xu a máá: “Ncêe nea Tiri c'áo o, qáé-xg'aes di i, ncêe ko kái ne khòè ne di iise ntcãáguè e.

²⁵ Tseegua ner ko birí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hìis di góèan kg'áàa hãa tite, me gha nxãakg'aiga síi ãem cáám Nqarim di x'aian di ba tcàà, gaicara Ra gha kabase kg'áà a di ba,” tam méé.

²⁶ Eē xu ko cii ba nxàèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbim koe qdò.

Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàè

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Me Jeso ba birí xu a máá: “Wèéa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

'Kòre-kg'ao bar gha xg'árí,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,'
téméè khama.

²⁸ Igaba èer ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o, a Galilea koe qdò,” témé.

²⁹ Me Petere ba birí Me a máá: “Eēta xu ga ko ma wèéa xu ga khuùagu Tsi, igabar tíi cuiskaga gatà hêè tite,” témé.

³⁰ Me Jeso ba birí me a máá: “Tseegukar ko birí tsi: Ncêem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba cáám q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xoase Te,” témé.

³¹ Igabam kò Petere tcana hãa tcáo cgoa kg'ui a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xoase Tsia hãa tite,” témé. Xu kò wèè xu gatà méé.

Jeso ba ko Getesemane koe còrè

(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Xu Getesemane ta ko ma tciièm qgàim koe qdò. *Eē xu ko gaa koe síi* kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: “Ncêe koe xao ntcóó, nakar nxãakg'aiga síi xg'ara còrèan cgoa,” témé.

³³ Kam ko Petere ba hêè, naka Jakobo ba hêè, naka Johane ba hêéthéè xu sèè, si kò tshoa-tshoa a kaisas tshùù-tcao sa hêè nakas nxùrù-tcao sa hêéthéè tcàà Me.

³⁴ Me birí xu a máá: “Tc'èea Tea kaisase thòòan xáma hãa, x'óór ga khama noose. Ncêe koe xao qàù naka q'òé,” témé.

³⁵ Me cg'arése còoka síf a gómankg'ai koe cg'áé, a ba a còrè, ncèè kgoanase i kò nem ga ãem x'aè ba nqáé Me sa,

³⁶ a ba a máá: “Aboè, Tiri Tsi Xòò Tseè, wèè zi guù zia Tsáá koe tàà tama, ncèes kubis *xgàrasean di* sa Tíí koe sèèa tcg'òò. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí koe tc'èes ka tamase,” tam méé.

³⁷ A ba a kábise a síf cgae xu, a síf sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, Me Petere ba birí a máá: “Simoneè, x'òma tsi gáé hãa? Táá tsi gáé ga kò kg'ama cúim aoram ga ba kókòà ntcóò a q'òé?

³⁸ Q'òéseá méé xao hãa naka còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúá bóokuan koe tcãà guu. Tc'èe ba *kúrú* kg'oana hãa, igabam tc'árò ba kg'amka me e ke,” tam méé.

³⁹ Me gaicara kábise a qòò, a síf ãem ncãa ko ma còrè khamaga ma còrè.

⁴⁰ Eẽm ko gaicara kábise a ko hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, tcgáíá xu kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'ãa nta xu gha ma xòá Me sa.

⁴¹ Me gaicara ngoana dis ka hàà, a máá: “Qanega xao gáé x'òma hãa, a ko sãa? Ncãa i tc'ãò ncèeska, x'aè ba ncãa hàà. Bóò, Khòem dim Cóa ba ko hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè.

⁴² Tèe xao, naka xae qòò. Eẽ khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Team khòè ba cúuse hàna ke,” tam méé.

Jeso ba ko qgóóè

(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka c'èe ba, a kái xu khòè xu cgoa hãa, ntcàuan hëé naka dxòman hëéthéè kò qgóóá hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe hëé, naka x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu koe hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu koe hëéthéè guua hãa xu.

⁴⁴ Me kò nxãaska ãe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máà xua hãa a kò máá: “Eèr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa q'òé Mea hãase úúa tcg'òó Me,” témé.

⁴⁵ Me Jutase ãem ko hàà ka gaa x'aè kaga Jesom koe síf a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,” témé. A x'obè Me.

⁴⁶ Xu khòè xu Jeso ba sèé a qgóó Me.

⁴⁷ Igabam kò èe kò cúuse tèe xu ka c'èe ba gam dim ntcàun ba tsgúúa tcg'òò, a kaim peresitim dim qãam dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁴⁸ Me Jeso ba birí xu a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsáá hààraa khama xao gáé ntcàuan hëé naka dxòman hëéthéè cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka?

⁴⁹ Wèè cáim kar kò tempelem koe gaxao cgoa hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao kò gaa koe síf táá qgóó Te. Igaba méés *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe goásea hãa sa nxãea tsegukaguès guù si i,” tam méé.

⁵⁰ Xu kò nxãaska wèè xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

⁵¹ Me c'èem qári-kg'ao-coa ba xùri Me, guù ga kò hãa tama, a kò q'úum qgáim cgoa tcámsea hãa ba, xu ntcàun me ka hëé, igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa,

⁵² a qgáí ba tshàu q'ooa xu koe qaù, a ba a hãa tamase qgóé.

Jeso ba ko kaias xg'aes cookg'ai koe tèèè

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ka xu kò Jeso ba kaim peresitim koe úú. Xu kò nxãaska wèè xu kaia xu peresiti xu hëé, naka *khòè ne di xu* kaia xu hëé, naka x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthéè xu hààra xg'ae.

54 Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síí nxãakg'aiga kaiam peresitim dim xhàrom q'oo koe tcãà, a ba a síí kòre-kg'ao xu cgoa c'ees-kg'ám koe ntcóò a kùru-kuruse.

55 Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēé Jeso ba xu gha chibi-chibi a cg'oom dàò ba qaa, igaba xu kò táá hòò kòm Me.

56 Káí xu khóè xu kò ko Gam ka tshúù-ntcōan nxàea tseegukagu khama, igaba zi kò èe xu ko nxàe zi gúú zi táá qōòa mááku.

57 Tsara c'èe tsara tēea-téé a tshúù-ntcōan Gam ka nxàe a máá:

58 “Sitsama kò kóm Mea Me ko máá: ‘Tíí Ra gha ncēm tempelem *khóèan* tshàu ka tshàòea ba kòbea q'aa, a ra a gha nqoana cáman qãá q'oo koe táá ba tshàò, *khóèan* tshàu ka tshàòè tama ba,’ témé,” ta tsara mée.

59 Igabagas kò èe tsara ko nxàea tcg'óò sa táá qōòa mááku.

60 Me kaiam peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso ba tēè a máá: “C'èe gúú ga Tsi gáé xòa tama? Ncēe tsara khóè tsara ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.

61 Igabam kò nqoo a táá cúúm tēm ga ba xòa.

Me gaicara kaiam peresiti ba tēè Me a máá: “Kreste Tsi Tsia, Gam ncēe ts'ee-ts'eekg'aièa hãam di Tsi Cóa Tsi?” témé.

62 Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a. Khóèm dim Cóa ba tu gha bóò, Me Gaam èe wèé qarian úga hãam dim kg'áòm x'òàm xòè za ntcóòa-ntcōe, a ko nqarikg'ai di túú-c'òòan cgoa xòa,” témé.

63 Me kaiam peresiti ba qgáia ba tòàra q'aa a máá: “Dúú di nxàea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa?”

64 Ncãa xao kóm kaisas còèkus ncēe sa! Gaxaoa ko ntama ma tc'èe?” témé.

Xu wèéa xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.

65 Xu c'èea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgáí Me, a xu a xg'ámku cgoa Me, a birí Me a máá: “Porofita *naka birí xae e ndaka kg'áia xae ncãa xg'ám Tsi sa,*” témé. Xu kòre-kg'ao xu sée a xg'ámku cgoa Me.

Petere ba ko Jeso ba xòase

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

66 Eēm kò Petere ba nqãaka qanega xhàrom koe hãa kas kò kaiam peresitim di zi qãà zi ka c'èe sa hàà cgae me,

67 a èes ko Petere ba bóò me hãa a ko kùru-kuruse, kas kò qãèse bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi kò thēé Nasareta dim Jesom cgoa hãa!” témé.

68 Igabam kò xòase e a máá: “C'úúar hãa, a ra a kómia q'ãa tama, dùús ka si ko kg'ui sa,” témé. A ba a xhàros-kg'ám koe síí tcg'oa, [me ghòrò ba kg'ae].

69 Si kò qãà sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara èe kò gaa koe téé-tēe ne khóè ne birí a máá: “Ncēm khóè ba gaxu ka c'ēm ga me e!” témé.

70 Igabam kò gaicara xòase e.

X'aè-coam qãá q'oo koe ne ko èe kò téé-tēe ne Petere ba birí a máá: “Tseeguan kaga tsi gaxu ka c'èe tsi i, Galilea di tsi khóè tsi i thēé khama,” témé.

71 Me kò tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khóèm ncēe bar c'úua hãa, ncēe tu ko Gam ka kg'ui ba,” témé.

72 Me kò kúúga ghòrò ba càni di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom kò birí mea hãa kg'uian tc'èe-tc'èese, ncēm kò máá: “Ghòròm qanega càni q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xòase Te,” témé e. Kagam ko qhúia óè a kg'ae.

15

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúé
(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

1 Kaisa ntcùukg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hēé, naka *khòè ne di xu* kaia xu hēé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé, naka wèé xu tc'áà-cookg'ai xu hēéthéé kg'uia xg'ae. A xu a Jeso ba qáé, a chùia tcg'óo a Pilatom koe úú Me.

2 Me Pilato ba tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi?” témé.

3 Xu kò kaia xu peresiti xu kái zi gúú zi koe chibi-chibi Me.

4 Me Pilato ba gaicara tèè Me a máá: “Kháé Tsi c'èe xoa ga úú tama? Bòò, nta noo zi chibi zi ka xu ko chibi-chibi Tsi sa,” témé.

5 Igabam kò Jeso ba táá cúú xoa ga kúrú, me Pilato ba are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

6 Me kò Pilato ba wèés kōès koe c'ēm khóm qáé-nqum koe tcāàèa ba kgoara, ncēe khòè ne kò ko dtcàrà mááse ba.

7 Eè x'áè kam kò Barabase ta ko ma tciìem khòè ba qáé-nqum koe hāa, ncēe kò xg'ae sa kúrú hāa a ko khòè ne cg'òo xu khòè xu cgoa kò xg'ae a qáéèa hāa ba.

8 Ne khòè ne hààraa xg'aeku a ne a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà ēem ko kg'aiga ma kúrú máá ne khama méém ma kúrú máá ne sa.

9 Me Pilato ba xoa ne a máá: “Juta ne dim X'aiga bar gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe?” témé.

10 Kaia xu peresiti xu kò tauan xu úú cgoa Mea hāa domka gam koe óága Mea hāa sam kò q'ana hāa khama.

11 Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse naka nea nxāa ba kgoara mááè sa.

12 Me kò Pilato ba gaicara tèè ne a máá: “Kháé ra gha Juta ne dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'èe?” témé.

13 Ne q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

14 Me Pilato ba tèè ne a máá: “Dùútsa gúùs cg'ǎè sa ba kúrú hāa?” témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

15 Me kò Pilato ba khòè ne qǎè-tcaokagu kg'oana hāa khamam kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a tcg'óo Me, síim gha xgàùè ka.

Ncōo-kg'ao xu ko Jeso ba ncoi
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

16 Xu kò ncōo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nqum q'oo koe tcāà (Peretori-ume ta ko ma tciìè ba), a xu a wèés xg'aes ncōo-kg'ao xu di sa tciia xg'ae.

17 A xu a ncoàm qgái ba hāakagu Me, a dxàman cgoa kúrúèas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me,

18 a xu a tshoa-tshoa a tsgám Me a máá: “Tcgáío, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé.

19 A xu a kò tcúúa ba koe tc'áà dim hìim cgoa xg'ám Me, a tcg'ae Me, a xu a qhóm tsi qurù a ncoia ba ka dqòm Me.

20 Eè xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò ncoàm qgái ba nxōo cgae Me, a nxāaska séè a úú Me, síi xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàùè
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Eë xu xóe a ko qđò ka xu kò c'ēm khòem Simone ta ko ma tciiem, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka xđom cgoa xg'ae, me xhàram koe guu a ko x'áe-dxoom koe qđò, ka xu kò chùi mem Gam dis xgàu sa dcéé.

²² Xu kò Jeso ba Gologota ta ko ma tciiem qgàim koe úú (ncēe sa ko máa: 'Tcúú c'óas dim qgái ba,' témé),

²³ a xu a mira ta ko ma tciiem tsóom cgoa tcg'ome-xg'aeèa gđéan máa Me kg'ám gha ka, igabam kò táá sée e.

²⁴ Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáian cgúúan ntcòó a q'aa-q'aaku.

²⁵ Eë xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'ae e, ntcúúkg'ai cgoa di i.

²⁶ Eēm kò chibi-chibi cgoaèa hāas tcgāya sa kò 'JUTA NE DIM X'AIGA BA' ta ma góásea hāa.

²⁷ Xu kò cam tsara ts'āa-kg'ao tsara Gam cgoa xgàu, c'ēe ba xu kò kg'ào xòèa ba za xgàua hāa, a c'ēe ba dxàe xòèa ba za xgàua hāa.

²⁸*

²⁹ Ne ēe kò ko dàom cgoa nqáe ne khòe ne cóe Me, a ne a nxa-a-nxana tcúú a máa: "Eheè, Tsáá koma ko tempele ba kobe, a nqoana caman q'oo koe tshào me Tsi Tsia,

³⁰ kgoarase naka Tsia xgàu hīs koe xōa," témé.

³¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hēe, naka x'áe xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēe xu ma ncoi Me thēe, a máa: "C'ēe ne khòe nem kgoara hāa, igabam ko kgoarasean ka tàèe.

³² Ncēm Kreste ba, ncēe Iseraele dim x'aiga ba méem xgàu hīs koe xōa, naka ta gha nxāasega bóò naka dtcòm," ta xu méé.

Tsara ēe kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thēe ncoi Me.

Jesom dis x'oo sa

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Koaba di x'aèan 12 di ko tcāa kas kò ntcúú sa wēm nqđóm koe xóe, a síi dqòa di x'aèan nqoana di koe téé.

³⁴ Me kò Jeso ba nqoana dim x'aem ka kaim dòm cgoa q'au a máa: "Eloi, Eloi, lama sabakatanì?" témé. Ncēe sa ko máa: "Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?" témé.

³⁵ Ne ēe kò gaa koe téé-tēe ne ka c'ēe ne kóm Me a máa: "Kóm, ncēe ba ko Elija ba tcii," témé.

³⁶ Me kò c'ēe ba qgóe, a síi x'úrúan koe tsau tshàan ntcāá, a tc'ám koe qhàea tòò, a hàà máa Me, kg'ám gha ka, a máa: "Qāa naka ta bóò Elija ba gha hàà xòò Me sa," témé.

³⁷ Me kò Jeso ba kaim dòm cgoa q'au, a ba a còo di sa sònòa tcg'òó.

³⁸ Me kò tempelem dim qgái ba cam xòè tsara cgoa tòàra q'aase, a tc'amaka guu a síi nqāaka téé.

³⁹ Eēm ko ncōo-kg'ao xu dim kaim ncēe kò *Jesom* cookg'ai koe téé-tēe ba, Jesom ma còo di sa sònòa tcg'óó hāa sa bóò, kam kò máa: "Tseegukagam kò ncēm khòe ba Nqarim dim Cóá Me e," témé.

⁴⁰ Gataga zi kò c'ēe zi khòe zi nqúú ka téé a ko bóò. Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hāa, naka Jakobom cg'aré ba hēe naka Josefa ba hēéthēe tsara ka xòos Maria sa hēe, naka Salome sa hēéthēe zi.

* **15:28:** C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xuri ko kg'uian úúa: "Sí ēe Nqarim di zi Tcgāya zi koe góáea hāas gúus ncēe ko máa, "cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxará xg'aeè" ta méé sa tseegukaguèa."

⁴¹ Eëm kò Jeso ba qanega Galilea koe hàna ka kòo còò Me, a ko hùì Me zi khòè zi i kò ii. Kái zi khòè zi èe kò Jerusalema koe síí cgoa Mea hãa zi kò thêé hàna.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁴² Eë i ko dqòa, kg'ónòsean dim cárn me e kò ii khama, Sabata cookg'ai di ba, ⁴³ kam kò Josefam Arimatea di ba hàà, tcommèa kò hãam khòè me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba, ncêe gam tc'áro ga kò thêé Nqarim di x'aian qãa hãa ba. A ba a kò kgoarasea hãase Pilatom koe síí, a síí Jesom dim tc'áro ba dtcàrà.

⁴⁴ Jesom nxãakamaga x'óóa hãa sam ko Pilato kóm kam kò are. A ncòo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tée me Jesom ncãa nciiise x'óó sa.

⁴⁵ Eëm ko ncòo-kg'ao xu dim kaiam koe kóm gatá i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áro ba máá.

⁴⁶ Me Josefa ba q'úúm qgáí ba x'amá, a tc'áro ba xòò a gaam qgáím cgoa tcám, a ba a síí qarim nxõám koe tshàòèa hãas tc'àms koe xòó Me. A nxõá-dxoo sa gaas tc'àms kg'ám koe ghànèa tcèekg'am cgoa.

⁴⁷ Sara kò Maria Magatalena sa hêé naka Marias Josefam ka xòò sa hêéthêé sara Jesom dim tc'árom xòòèa hãa qgáìan bóò.

16

Jeso ba ko x'oos koe tée

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Eëm ko Sabata dim cárn ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena sa hêé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hêé, naka Salome sa hêéthêé zi tshãán x'amá, síí zi gha tcgáù Me ka.

² Tc'ãà dim cárn bekem dim di kaisa ntcúukg'ai cgoa zi kò cárn tcg'oara hãa ka xgoaba a tc'àms koe qòò.

³ A ko tèèku a ko máá: "Dii na gha nxõá sa tc'àms-kg'ám koe ghànèa tcg'óóa máá se e?" témé.

⁴ Igaba èe zi ko ghùì-kg'ai ka zi kò nxõá sa bóò si tée-q'ooa sa koe ghànèa tcg'óòèa hãa, kaisases ko kaia khama.

⁵ Zi kò nxãaska èe zi ko tc'àms koe tcãà ka q'úúm qgáí ba hanam qári-kg'ao ba bóò me kg'áo xòè koe ntcòóa-ntcòe, ka zi kò area.

⁶ Me birí zi a máá: "Táá sao q'áo guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncêe kò xgàùèa hãa ba. Ghùìèam hãa, a ncêe koe káà Me e; bóò, ncêea xòòèam kò hãa qgáìan ga a.

⁷ Igabaga méé sao qòò, naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí - naka Petere ba hêéthêé e - naka máá, gaxao kam gha tc'ãà a Galilea koe qòò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, èem ma birí xaoa hãa khamaga ma, témé," tam méé.

⁸ Zi kò *Jesom dis* tc'àms koe tcg'oa a zi a qgóé, cgùruan hêé naka q'àòan hêéthêéa kò tcãà cgae zia khama, zi kò c'èe khòé ga táá cúí guú ga birí, q'áo zi kòo khama.*

[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise

(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)

⁹ Eëm ko tc'ãà dim cárn bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe ntcúukg'ai cgoa tée kam kò Maria Magatalenas koe tc'ãà a x'áise, ncèem kò gaas koe 7 dxãwa tc'èean xhàiguaga hãa sa.

* **16:8:** C'èe zi Gerika di zi tcgãya zi ncii zi koes ko Marekom dis tcgãya sa ncêe koe chòò.

¹⁰ Si kò qòò a sa a sí ãem kò ko hěe cgoa ne birí, ẽe ne hãa a tshúù-tcaoa hãa, a ko kg'ae ka.

¹¹ Igaba ẽe ne ko kg'òèam hãa, a ba a Maria Magatalenas ka bóòèa hãa sa kóm, ka ne kò táá dtcòm.

Jeso ba ko cam tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara koe x'áise
(Lk 24:13-35)

¹² Ncées gúús qãá q'oo koem kò Jeso ba tãám dàòm ka gane ka c'ẽe tsara koe x'áise, ẽe tsara xóe a ko c'ẽem qgáim koe qòò ka.

¹³ Tsara kabise a tsara a sí c'ẽe ne koe xàà a, igabaga ne kò táá dtcòm.

Jeso ba ko 11 xu koe x'áise

(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁴ Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áise, ẽe xu hãa a ko tc'òó ka, a ba a gaxu di dtcòm taman ka hěe, naka gaxu di qari tcáóan ka hěéthěe dqàè xu, ẽem x'ooan koe tẽea hãa ka bóò Mea hãa ne xu kò táá dtcòm khama.

¹⁵ A ba a birí xu a máá: “Wéem nqòóm ncẽe ba xao qòò, naka xaoa wèè ne khòè ne Nqarim di qãè tchòàn ka xгаа-xгаа.

¹⁶ Diim wèem ẽe ko dtcòm a ko tcguù-tcguuè ba gha kgoaraè, igaba diim wèem ẽe dtcòm tama ba gha xgàràè.

¹⁷ Zi gha ncẽe zi x'ái zi gane ẽe dtcòma hãa ne koe tséé: dxãwa tc'ẽean ne ne gha Tiri cg'òèan cgoa xhàigu, a ne a gha kaba xu tam xu cgoa kg'ui.

¹⁸ Tshàua ne cgoa ne gha cg'aoan qgóóa ghù, a ne a gha ẽe ne dqãèan kg'áa hãa igabaga i cuiskaga thòò-thòo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khòè ne koe gane di tshàuan tòó, ne gha qãè,” tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe qaòkaguè

(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)

¹⁹ Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ẽem ko kg'ui cgoa xua xg'ara, ka sèèa ghù a nqarikg'ai koe qaòkaguè, a ba a sí Nqarim dim kg'ám x'òàm xòè koe ntcóó.

²⁰ Xu nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu tcg'oa a sí Nqarim dim kg'ui ba wèem nqòóm koe xгаа-xгаа. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tsééa xg'ae, a kò Gam dim kg'ui ba x'ái zi cgoa tseegukagu. Amen.]

LUKA
Lukam ka góáèa qãè tchõa ne,
Jeso Krestem ka
Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncêes tcgāya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tcgāyas ncêes Lukam di sa ko Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Iseraele di Me e sa hêé, naka wèém nqòóm di ta khòè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa hêéthéé ka nxàè. Tãá zi qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'èem ka ma ntcãá tcúúèas ka nxàè, qãè tchõa nem gha èe dxàua hãa ne koe xгаа-xгаа ka (4:18), a ba a ko káise ncêe zi gúú zi tcàoa hãa ne khòè ne ka tc'èe-tc'èese.

Luka ba ko kái q'oro qãè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò cím dis tcgāya sa góá - si ncêes tcgāya sa “Tséé zi” dis tcgāya si i. Lukam dis tcgāyas tc'ãà di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qada cgoa chõò, a sa a ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe còoka qòòkaguè. C'èe khòèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tcgāya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqòómkg'ai koe kúru zi gúú zi ka kg'ui, témé, si ko “Tséé zi” dis tcgāya sa Jesom xg'ao ko nqòómkg'ai koe kúru zi gúú zi ka kg'ui, èem xg'ao nqarikg'ai koe hãa ka.

Cím tsara xg'aeku tsara hàna (tcee tsara 1-2 di tsara koe hêé naka tcee xu 9-19 di xu koe hêéthéé e) ncêes tcgāyas q'oo koe cúú ga ko nxàèè zi gúú zi úúa hãa tsara; ncêe zi x'ái zi khama: moengelean kò ko nxàè ciian hêé naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncêe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hêé, naka Jesom kò tempelem koe cóá ba ii kam kò hãa koe hêé, naka qãèm khòèm Samaria dim dis sere-sere sa hêé, naka cóám aagusea kò hãa ba hêéthéé di zi.

Ncêes tcgāyas wèes koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúú sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'èem ka hêé, naka khòè zi kò Jeso ba kúruan ka hêé naka Nqarim kò ko khòè ne chibia ne qgóóa máás ka hêéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- “i kúruése”, “x'aèan”, “èe xu cím xu ka”

- Tcom-tcomsam Tc'èe ba

- dxàua ne, khòè zi

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

- Jeso ba Galilea koe (4:14-9:50)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51-19:44)

- Jeso ba Jerusalema koe (19:45-21:38)

- Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam dis x'ooan koe tée sa hêéthéé e (22-24)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

Tshoa-tshoa sa

¹ Kái ne khòè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúruése zi gúú zi bóò a góá.

² Khòè ne ncêe tshoa-tshoas ka kò gane tcgái ka ncêe zi gúú zi bóòa ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xгаа-xгаа-kg'ao ne ii nea ncêe zi gúú zi máá taa hãa.

3 Tíí igabar kò wèè zi gùú zi tshoa-tshoas koe qãèse tèèa xám, i ncēeska qãèa máá tea, èe zi ma kúrúsea xùrikua hãas kar ga goá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi,

4 nxãasega tsi gha wèè tseeguan ncēe tsi xгаа-xгааèa ka q'ãa ka.

Moengele ba ko Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba gha ábàès ka kg'ui

5 I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tcièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khòès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i.

6 Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khòè khara a, a wèè x'áè-kg'áman X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chibi úú tama.

7 Elisabete sa kò ábà tamas khòè si i khama khara kò kàà cóá khara a. A kò gataga wèèa khara ga gãeesea hãa.

8 I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síí tséé di ba, me kò Sakaria ba síí peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú.

9 Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúim khòè ba nxárá tcg'óò, tempelem q'oo koe gha tcàa a qãè hnm̀ xg'áò gùúan Nqari ba dàòà máá ba. Gaam cárn kam kò Sakaria ba nxárá tcg'óòè.

10 Eëm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hnm̀ xg'áò gùúan Nqari ba dàòà máá ka ne kò wèè ne khòè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

11 Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'ám x'òàm xòè za téé, èem gabá hãa a ko èes qãè hnm̀ xg'áòs gùú sa altaram koe Nqari ba dàòà máá koe.

12 Eëm ko Sakaria ba moengele ba bóò kam kò q'ae a q'áòs ka tcãèè.

13 Me moengele ba bíri me a máá: “Táá q'áò guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khòès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tcií me ke.

14 A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga kái khòèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao.

15 X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khòè ba ii, ke méém táá qgari kana dùútsa tshàam xgòàm ga ba kg'áa guu. Eè ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òèa,

16 a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele di ne X'aigam gane dim Nqarim koe kabi.

17 Elijam di tc'èean hēé naka qarian hēéthēé cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'òè, a xòòga xu di tcáóan cóán koe kabi, a èe komsana tama ne di tcáóan kabi tchàno ne khòè ne di tc'èean koe, a khòè ne X'aigam *Nqari* ba kg'ónòà máá,” tam méé.

18 Me Sakaria ba moengele ba tèè a máá: “Nta ra gha ma q'ãa ncēe zi gùú zi gha kúrúse sa? Gãeesea raa, si tiris khòès igaba gãeesea hãa ka,” témé.

19 Me moengele ba xọa me a máá: “Tíí ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tèe. Gaam ga ba tséé tea, hààr gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchòà zi ncēe zi óágara máá tsi ka.

20 Bóò, dtcòm tama tsia domka tsi gha ncēe koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà ncēe zi gùú zi gha hàà kúrúse ba,” tam méé.

21 Nxãaska i ko kái khòèan tchàa koe téé-tèe a ko Sakaria ba qãà, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncēeta noose ãoa hãa sa.

²² Eëm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uian ka tààè, ne kò bóòà q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóòà hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái ne.

²³ A ba a kò èe xu cam xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara ka x'áéa ba koe kabise.

²⁴ Ncêe zi gúú zi qãá q'oo koes kò gam dis khòès Elisabete sa ncãàn úú, a sa a 5 nxoean sèè a nquum q'oo koe cúa hãa, khòè ne gha táá bóò si ka. Si bìrìse a máá:

²⁵ “X'aigam *Nqari* ba ncêes gúú sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncêem x'aèm ka Gam di thòò-xama-máákuan tí koe x'áía, a ba a khòè ne koe tiri sau-cgean cóa ner úú tama di koe tcg'óò tea hãa,” témé.

Moengele ba ko Jeso ba gha ábàès ka kg'ui

²⁶ Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè,

²⁷ dxàe-coas koe, ncêe kò Josefa ta ko ma tcièm qáí-kg'aom ka séèkuan tòòà mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis qhàòs dim khòè me e, i gaas dxàe-coas di cg'òèan kò Maria a.

²⁸ Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgàmkgagu si a máá: “X'aigam *Nqari* ba cgóm sia a sáa cgoa hàna,” témé.

²⁹ Si Maria sa èem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcãàè, a sa a kò tèèse dùús domkam ko gatà ma tsgàmkgagu si sa.

³⁰ Me moengele ba bìrì si a máá:

“Táá q'áo guu, Mariaè,
Nqarim koe si cgómkuan hòòà hãa ke.

³¹ Bóò, ncãà si gha úú, a kg'ám cóa ba ábà,
a si a gha Jeso ta ma tciì Me.

³² Tcom-tcomsam khòè Me e gha ii,
a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóa ba iise tciìè,
Me gha X'aigam Nqari ba x'ian dis ntcóò-q'oo sa màà Me,
Gam ka xòò-dxoom Dafitem khamaga ma.

³³ Jakobem dis qhàòs koem gha chòò tamase x'aiga ii,
si Gam dis x'ai sa cuiskaga chòò tite,”
tam moengele ba méé.

³⁴ Si Maria sa moengele ba bìrì a máá: “Nta i gha ii, qane cgoar kg'áo-khoe cgoa xóé tama ka?” témé.

³⁵ Me moengele ba xòà si a máá:

“Tcom-tcomsam Tc'èe ba gha sáa koe hàà,
kaisase Tc'amaka hànam di qaria nea gha qàbi si,
Me gha gaa domka

Gaam èe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii,
a ba a gha Nqarim dim Cóa ba ta ma tciìè.

³⁶ Bóò kg'ama, ncêe Elisabete koe kúrúsea sa.

Wéé khòèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,
a sa a ábà tamas khòè si i sa,
igaba ncêes gàeasa hãa kas kg'ám cóa ba qóma hãa,
i nxoea sa ncêeska 6 l.

³⁷ Cúí gúú ga káà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,”
tam méé.

38 Si Maria sa xɔa me a máá: “Ncãa ga ra a, X'aigam *Nqarim* dir qãa ra. Eẽ tsi ko méé khamaga méé i tí koe ii,” tas méé. Me moengele ba guu si a qõð.

Maria sa ko Elisabete sa dàra

39 Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'ëem x'áé-dxoom xàbian dim koe síí, Juta ne di ba.

40 A sa a Sakariam x'áé koe tcãa a Elisabete sa tsgámkagu.

41 Eẽs ko Elisabete sa kóm̄s ko Maria tsgám̄ sia ts'oo kam ko cóa ba ncãaa sa q'oo koe kɔri, si Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaèè,

42 a sa a tc'amaka kg'ui a máá:

“Wèè zi khòè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'ee'g'aièa. Me gataga sarim cóa ba thèè ts'ee-ts'ee'g'aièa.

43 Dùútsa gúús kaia sa ko ncèe cá́m ka tí koe kúrúse, ncèe tirim X'aigam *Nqarim* ka xòðs ko tí koe hàà ka?

44 Eèr ko kóm̄ si ko ma tsgám̄ tea ts'oo sa kam ko gaa x'aè kaga cóa ba ncãaa te q'oo koe qãè-tcaoan ka kɔri khama.

45 Ncëem X'aigam *Nqari* ba sáá cgoa kg'uia hãa zi gúú zi wèè zi gha kúrúse sa si dtcòm̄a hãa, khama si ts'ee-ts'ee'g'aièa,” tas méé.

46 Si Maria sa máá:

“X'aigam *Nqari* bar ko wèè tcáóa te cgoa kaikagu,

47 i tc'ëea te *Nqarim* Kgoara-kg'aom Tirim koe

qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa,

48 Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóòa hãa khama.

Bòò, ncèe koe guus ka zi gha wèè zi qhàò zi nxàè

ts'ee-ts'ee'g'aièar hãa sa.

49 Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúú zi kúrúa máá tea hãa khama,

i cg'òèa ba tcom-tcomsa a.

50 Gam di thòò-xama-máákua nem ko

ëe ko q'áò Me ne koe x'ái

ëe zi ko ma qhàò zi hàà khama.

51 *Nqari* ba tshàua ba cgoa cgaé zi gúú zi kúrúa,

a ba a èe tc'ëega ne e,

ta tcáóa ne q'oo koe tc'ëea hãa ne khòè ne

tsai-tsai q'ara hãa.

52 Kaia x'aiga nem

gaan di ntcóò-q'ooan x'aian di koe guu a xòòa hãa,

a èe nqãaka hàna khóèan ghùia hãa.

53 Xàbàa khóèa nem xg'ãàkagua hãa

qãè zi gúú zi cgoa,

a ba a èe qguua hãa khóèan

kàa gúú tshàu-q'oose tcg'óòaa hãa.

54 Gam dim qãàm Iseraele bam hùia,

thòò-xama-máákuan Gam dim ko tc'ëe-tc'ëese khama.

55 Ncëem ma gatá ka xòòga ne nqòòkagua hãa khama,

Abrahamam ka hëé

naka qhàòa ba ka hëéthéé e,

chòò tamase,”

tas Maria méé.

56 Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoean Elisabete cgoa síí hãa, a sa a nxàwa kabise a x'áéa sa koe dìbi.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'àèa ne

⁵⁷ Me kò Elisabetes gha ábàm x'aè ba hàà, si kò kg'áòm cóa ba ábà.

⁵⁸ Ne kò cùuse x'àèa ne khòè ne hěè naka gas di qhàòan hěéthěé kóm X'aigam *Nqarim* ma kaisase thòò-xama máá sia hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãè-tcao.

⁵⁹ A ne a 8 cáma nem cóa ba úúa ka hàà, hàà ne gha q'ãe nqãa-qgai khòo me ka, a ne a Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xòòm cg'òè cgoa.

⁶⁰ Si gam ka xòò sa xoa a máá: "Eě èe, Johane tam gha ma tciìè," témé.

⁶¹ Ne khòè ne birí si a máá: "Eěta xamš cg'òès kò qhàòa si di ne koe kãà si i ná," témé.

⁶² Ne tshàua ne cgoa sere-sere a xòò ba tềè, ntam ko cóám di cg'òèan ka méé sa.

⁶³ Me góám gha gúuan tcaba dtcàrà, a góá a máá: "Cg'òèa ba Johane e," témé. Ne wéèa ne are.

⁶⁴ Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui, a Nqari ba dqòm.

⁶⁵ Ne kò ãem qgáim di ne khòè ne wèè ne q'áòs ka tcãàè, ne kò Jutea di xu xàbì xu wéè xu di ne khòè ne ncèe ko kúrúse zi gúú zi wéè zi ka kg'ui.

⁶⁶ Ne kò wéè ne èe kò kóm ne are a tềèse a máá: "Dúútsa cóa ba gáé ncèe ba?" témé. X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

Sakaria ba ko Nqari ba dqòm

⁶⁷ Me kò cóám ka xòòm Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'òè cgaèè, a ba a porofita a máá:

⁶⁸ "Dqòmme méém X'aigam *Nqarim* Iseraele di ba,

Gam di ne khòè ne koem hààraa
a ba a ko hàà kgoara ne ke.

⁶⁹ Kgoarakuan dim nxãà bam tc'amaka ghùia máá ta a hãa.

Gam dim qãàm Dafitem di ne qhàò ne koe.

⁷⁰ Ncèem kò ma nciìsega

Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uia hãa khama,

⁷¹ a ba a ko máá,

hààm gha gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koe hěè

naka wéè ne èe hòre taa ne

di tshàu-q'ooan koe hěéthěé kgoara ta a.

⁷² Ncèem dàòm kam ko *Nqari ba*

gatá di xòòan koe thòò-xama-máákuan x'ái,

ncèem kò nqòòkagu nea hãa a,

naka Gam dis qáè-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ẽe-tc'ẽesean hěéthěé e,

⁷³ gaisea ncèem gatá ka xòòm Abrahamam koe gaisea sa,

⁷⁴⁻⁷⁵ gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koem gha tcg'óò ta a ka,

ta gha nxãasega q'áó tamase hěé,

tcom-tcomsase hěé

naka tchànose hěéthěé

cookg'aia ba koe tsééa máá Me,

wèè kg'òèa ta q'oo koe.

⁷⁶ Tsáá tiri tsi cóa tsi,

X'aigam Nqarim ncèem tc'amaka hànam

di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciìè,

Nqarim cookg'ai koe tsi gha qđò,

a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòa máá Me.

77 Gam di ne khòe ne tsi gha bìrì
nta ne gha ma q'āan di tc'ēan di kgoarasean hòò sa,
gane di chìbian di qgóóa-máákuan koe guu a.

78 Gatá dim Nqari ba ko tcáóa ba q'oo koe thòòan xám,
gaa domkam gha cáms ko tcg'oa xòè koe guuam x'ám
ncēe tc'amaka guuam cgoa x'áa-x'aa ta a.

79 Wèem khòem ēe
ntcùús q'oo koe hēé
naka x'ooan di sóman koe hēéthēé hànám
koem gha x'áa ba óága,
a ba a gha dàòà ta tchàno-tchano
tòókuan dim dàòm koe,"
tam méé.

80 Me kò cóa ba kai a tc'ēan koe qari, a ba a kò tchàa-xgóós koe hàna, me síí
hààm gha Iseraele di ne khòe ne cookg'ai koe x'áísem x'aè ba hàà.

2

Jeso ba ko ábàè (Mt 1:18-25)

1 Eēm x'aèm kam xg'ao Roma dim x'aigam Agusetosi ba x'áean tcg'òó, wèem
nqóóm di ne khòe ne gha nxaráè di i.

2 Ncēes nxarákus kg'áíka di sa xg'ao Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'aè ka
kúruše.

3 Me kò wèem khòe ba nxāaska gam dim x'áé-dxoom koe síí góáse.

4 Me Josefa thēé Nasareta dim x'áé-dxoom Galilea dim koe guu a síí Jutea
dim x'áé-dxoom koe tcāà, Betelehema ta ko ma tciè ba, x'aigam Dafitem ábàèa
koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama.

5 Gaa koem kò síí Marias cgoa góáse, ncēm kò sèekuan tòóa máána hāa sa,
si kò gataga qóm ii.

6 Qanega khara Betelehema koe hāa kam kò cóa bas gha ábà dim x'aè ba
hàà.

7 Si kò qgáé-kg'ai dim cóám gas di ba ábà, a sa a qgáían cgoa tcám Me, a
dxòrom q'oo koe xòó Me, cg'áè-nquum koe i kò x'òm-q'ooan káà a khama.

Ghùu kòre-kg'ao xu hēé naka moengele xu hēéthēé e

8 Xu kò c'ēe xu ghùu kòre-kg'ao xu qāáka hāa a téea q'uu a ko ghùu zi kòre.

9 Me kúúga moengelem X'aigam di ba hàà qàea xu koe téé, me X'aigam dim
x'áa ba x'áa-x'aa xu, xu kò kaisase q'áò.

10 Me kò moengele ba bìrì xu a máá: "Táá q'áò guu! Bòò, qāè tchòà ner ko
óága máá xao o, ncēe gha hàà wèè khòean kaisa qāè-tcaoan máá a ke.

11 Ncēm cámi ka tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-kg'ao ba ábà máàea
-X'aigam Krete ba!

12 Si gha ncēes gùu sa gaxao koe x'ái sa ii: cóa-coam qgáían ka tcám a dxòrom
q'oo koe xòòea ba xao gha hòò," tam méé.

13 Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes nqarikg'ai di sa qhúí a gaam
moengelem cgoa hàna hāase Nqari ba dqòm, a máá:

14 "Dqòm kuan méé i kaisase tc'amaka hànám Nqarim koe hāa,
naka tòókuan hēéthēé e nqóómkg'ai koe,
khòe ne ēem ncàma hāa ne koe,"
témé.

15 Eë xu ko moengele xu guu xu a ko nqarikg'ai koe kabise, ka xu kò kòre-kg'ao xu biriku a máá: "Hààn xae Betelehema koe qòò naka síí ncêes gúús kúrúsea sa bóò, ncêe X'aigam *Nqarim* birí xaea hãa sa," témé.

16 A xu a qháése xgoaba a qòò, a síí Maria khara Josefa khara hêé naka Cóá-coa ba hêéthêé hòò, Me dxòrom q'oo koe xòe.

17 Eë xu ko kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncãa i Cóám ka méèè sa birí khara a.

18 Ne kò wèè ne ãe kòre-kg'ao xu ko birí ne sa ko kóm ne are.

19 Si Maria sa wèè zi gúú zi ncêe zi tcáóa sa koe tòò, a sa a gazi ka kaisase tc'êe.

20 Xu ghùu kòre-kg'ao xu kabise, a xu a Nqari ba dqom a koa Me, wèè zi gúú zi ãe xu kò kómá zi ka hêé naka ãe xu kò bóòda zi ka hêéthêé e; ãe xu kò ma biríèa khama i kò ii.

21 8 cáman qãá q'oo koem kò Cóá ba q'ãe nqãa-qgai khòoè, a ba a Jeso ta ma tciìè, qómme tamam hãa cookg'ai koem kò moengelem ka máàèa hãas cg'òè sa.

Jeso ba tempelem koe hàna

22 Eëm ko x'èè ba hàà Josefa khara Maria khara méé khara peresitim ka q'ano-q'anoè di ba, ncêe Moshem di x'áèan kòò méé khama, ka khara kò Cóá ba Jerusalema koe úú, a síí X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tòò Me.

23 Eë i kò ma X'aigam *Nqarim* di x'áèan koe ma góásea khama, a ko máá: "Wèém cóám kg'ám tc'ãa a ábàèa ba méém X'aigam *Nqarim* di tséèan tòóa máàè," téméè khama.

24 Gataga khara kò dàòda-mááku sa X'aigam *Nqari* ba kúrúa máá, ãem kò ma X'aigam *Nqari* ba x'áèa khama a ko máá: "Cám tcíbí sara kana cám tcíbí-coa sara ga igaba," témé.

25 Gaa x'èè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma tciìèm khòé ba x'áèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hãam khòé me e kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáo dim x'èè ba kò tééa máána hãa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba gam koe hãa.

26 me kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka x'áèa hãa, X'aigam *Nqarim* dim Krete bam bóò tamasa cookg'ai koem x'óóa hãa tite sa.

27 Tcom-tcomsam Tc'èem kam kò tempelem koe óágàè. Khara kò Jesom ka xòò ga khara théé gakhara dim Cóám Jeso ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'áèan ko méé sa kúrúa máá Me ka,

28 me kò Simone ba gaam Cóám Jeso ba sèè a x'òàa ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqom, a máá:

29 "Tíí Q'òòè, ãe Tsi ma birí tea khama

Tsi gha ncêeska Tsarir qãà ra
tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.

30 Tiri tcgáa nea Tsari kgoarakuan bóòda hãa khama,

31 ncêe Tsi wèè zi qhàò zi tcgái q'oo koe kg'ónòda a,

32 tãá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'èem x'áà Me e gha ii,

a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áákagu,"

tam méé.

33 Khara kò Cóám ka xòòga khara Simonem ko Cóám ka méé gúúan are.

34 Me kò Simone ba ts'ee-ts'ee'kg'ai ne, a ba a Marias Cóám ka xòò sa birí a máá: "Bòò, Nqari ba ncêem Cóá ba qaara máásea, kái ne khòé nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne khòé ne Iseraele koe tēekagu ka. X'ái Me e gha ii ntcoeku cgoaè gha ba,

³⁵ nxãasega zi gha kái ne khóe ne di zi tc'êe zi tcg'oa a x'áise ka, me gha ntcàu ba qhàe tcáo si," témé.

³⁶ Si kò gataga Anna ta ko ma tciies porofiti sa hànaa, Fanulem ka cóase sa, Asere dis qhàos di ba. Kaisases kò gæeasa hãa, ncêe ko êes ko sèèèa xg'ara ka 7 kurian gas dim khóm cgoa x'áèa hãa sa.

³⁷ A sa a kò dxàe-ntcôa sa kúrú, a nxãakg'aiga síi 84 kuri, a kò wèè x'aè ka tempelem koe hàna, a ko ntcúu ba hée naka koaba ba hêéthée Nqari ba dqom, tc'òoan carasean hée naka còrèan hêéthée cgoa.

³⁸ Gaam x'aèm ãem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qãè-tcaoa máá, a sa a wèèa ne ãe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qãà hãa ne Cóám ka kg'ui cgoa.

³⁹ Eè khara ko wèè zi gúu zi X'aigam Nqarim kò x'áèa hãa zi kúrúa xg'ara ka khara ko Galilea koe kãbise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe.

⁴⁰ Eëm ko Cóá ba kai kam kò qari, a tc'êega, i Nqarim di cgómkuan Gam cgoa hãa.

12 kuri qãá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kãbise

⁴¹ Wèém kurim q'oo koe khara kò ko Jesom ka xõo ga khara Jerusalema koe qdò, Paseka dis kòès koe.

⁴² Eëm Jeso ba 12 kurian úua ka ne kò gaicara qdò a gaas kòès koe síi, khóe ne kò wèè x'aè ka hée khama.

⁴³ Eès ko kòè sa xg'ara ka khara kò x'áèa khara koe kãbise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qaù, khara kò Gam ka xõo ga khara ncêes gúu sa c'úua.

⁴⁴ Khóe ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'èea, khama khara kò tc'ãà dim cárn ba qdò, a khara a gakhara di qhàòan hée naka khóe ne ãe khara kò q'ana ne hêéthée koe qaa Me.

⁴⁵ Táá khara kò hòò Me khama khara kò Jerusalema koe kãbise a síi qaa Me.

⁴⁶ Nqoana cárn qãá q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hòò Me, Me xгаа-xгаа-kg'ao xu xg'aeku koe ntcõe, a ntcõo a ko komsana xu, a ko tõe-kg'ám zi tõe xu.

⁴⁷ Xu kò wèè xu ãe kò kóm Me xu Gam di kóma q'ãan hée naka xqa-kg'áma ba ka hêéthée arekaguè.

⁴⁸ Gam ka xõoga khara ko bóò Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka xõo sa máá: "Tiri Tsi Cóá Tseè, dùús domka Tsi kò ncêeta héea máá? Bòò, saò ba hée naka tíi hêéthée khama ncãa ko thõo-tcaoise qaa Tsi," témé.

⁴⁹ Me xqa khara a, a máá: "Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úua khaoa kò hãa, Abom Tirim Xõòm di zi gúu zi koe méer ga hãa sa?" témé.

⁵⁰ Khara kò dùú sam ko méé sa táá koma q'ãa.

⁵¹ Me Nasareta koe kãbise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka xõo sa ncêes gúu sa tcáoá sa q'oo koe tòò.

⁵² I ko Jesom di tc'èean hée naka qaria ba hêéthée kai a càuse, i kò Nqari ba hée naka khóe ne hêéthée di tòókuan càuse cgae Me.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

¹ 15 dim kuri me e kò ii Roma ne dim x'aigam Kaesaram Tiberiam kò wèém nqõo ba tc'ãà-cookg'aia hãa ka, me kò Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea dim nqõo ba tc'ãà-cookg'aia, me káíkhoem Filipi ba

Iturea ba hêé naka Terakoniti ba hêéthêé di tsara nqôo tsara tc'âà-cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nqôo ba tc'âà-cookg'aia.

² Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hêé naka Kaifase ba hêéthêé tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui ba Sakariam dim cóam Johanem koe hàà, tchàa-xgóóm koem hãase.

³ Me Jorotane dim tshàa ba nxama-nxama xu nqôo xu wèé xu koe qôòate, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka,

⁴ Èe i ma porofitim Isaiam dis Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá: "C'èem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:

'X'aigam Nqari ba tu dàò ba kg'ónòna máá, naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me.

⁵ Wèé qgáian èe qàm gha cg'oè-cg'oèè, i gha wèé xàbian hêé naka nxôá xàbian hêéthêé nqãaka qámme,

i gha kàma dàòan tchàno-tchanoè,

i gha xgárá dàòan tcgariè.

⁶ Ne gha wèé ne khóè ne

Nqarim di kgoarakuan hòò a bóò,' "

témé ba. ⁷ Me kò Johane ba tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa zi xg'ae zi birí a máá: "Gatu cg'aoan di tu cóa tuè, díin ka tua q'âà-q'âàèa hãa a ko hààko xgòàn Nqarim di bèe?"

⁸ Nxãaska méé tu chìbian koe tu tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúrú, naka tua táá tshoa-tshoa naka biríse naka máá: 'Abrahama ba ta úúa hãa, sita ka tsgóose ba,' témé guu. Birí tu ur ko a ko máá: Nqari ba tààè tama ncèe zi nxôá zi sèe a Abrahama ba tsgóo-coan kúrúa máán ka ke.

⁹ Si gataga bòò sa nxãakamaga hìi zi di tɔbean kg'ónòna tòòá mááèa, si gha wèés hìis èe qãè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'óò a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè," témé.

¹⁰ Ne xg'ae zi di ne khóè ne tèè me a máá: "Kháé nxãata i kò ii ne ta gha dùú sa kúrú?" témé.

¹¹ Me xoa ne a máá: "Díim wèém èe cam qgáian úúa hãa ba méém èe cúis ga sa úú tama ba c'èe sa máà, nakam díim wèém èe tc'òoan úúa hãa ba gataga thèé hêé," témé.

¹² Xu c'èe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu gha ka. A tèè me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao tsee, dùú sa xae gha sixae kúrú?" témé.

¹³ Me xoa xu a máá: "Táá méé xao qaaseko marian nqáèa hãan sèè cgae ne guu," témé.

¹⁴ Xu gataga ncõo-kg'ao xu hàà a tèè me a máá: "Kháé nxãaska sixae ka, dùú sa méé xae kúrú?" témé. Me Johane xoa xu a máá: "Táá cúí khóè koe ga qari cgoa marian sèè guu, naka táá khóèan gaan di tama chìbian hãakagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qãè-tcaoa máá," témé.

¹⁵ Khóè ne kò nqòòà hãase qãà a ne a ko wèèa ne ga tcáóa ne q'oo koe tèèse a ko máá, Johane ba gha c'èedaoka Krestem ga me e, ta tc'èea.

¹⁶ Me Johane wèèa ne ga xoa a máá: "Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam èe tíí ka qari ba hàà, ncèe Gam di nxàbo tcqian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa hêé naka c'èem cgoa hêéthêé tcguù-tcguu tu u.

¹⁷ Mabere tsoroan ko dqòrò cgoaèm hii ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòròès qgáis koe wéè maberean ga dqòrò, a gha Gam di maberean Gam dis nxaés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'iri tamam c'eem koe dàò," témé.

¹⁸ Johane ba kò kái zi dàò zi tãáka zi cgoa khòè ne koe qãè tchòàn óá.

¹⁹⁻²⁰ Igabam kò Herotem tc'ãa-cookg'ai ba tãás guù sa kúru a gam di chibian càù, Johane ba qáé-nquus koe tcãàn ka. Johane ba kò chibi-chibi mea, Herotiasies gam ka káikhoem dis khòès cgoam kò xóéa hãa, a ba a kò gataga kái zi guù zi cg'ãè zi kúrua hãa khama.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Khòè ne wéè ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thëé tcguù-tcguuè. Eëm hãa a ko còrè ka i kò nqarikg'aian xgobekg'amse,

²² Me kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba tcíbís khama ii a xõa cgae Me. Me kg'ui ba nqarikg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: "Tiri Tsi Cóa Tsi ncàmà Ra hãa Tsi i. Tsáá koe Ra ko qãè-tcao," témé.

Jesom dis qhàò sa
(Mt 1:1-17)

²³ Eëm ko Jeso ba Gam dis tséé sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncëe khòè ne kò máá,

Josefam ka cóáse Me e, témé ba,

Josefam Elim ka cóáse ba,

²⁴ Elim Matatem ka cóáse ba,

Matatem Lefim ka cóáse ba,

Lefim Melekim ka cóáse ba,

Melekim Janaim ka cóáse ba,

Janaim Josefam ka cóáse ba.

²⁵ Josefam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Amosem ka cóáse ba,

Amosem Naumem ka cóáse ba,

Naumem Eselim ka cóáse ba,

Eselim Nagaim ka cóáse ba,

²⁶ Nagaim Matam ka cóáse ba,

Matam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Seminem ka cóáse ba,

Seminem Josekim ka cóáse ba,

Josekim Jodam ka cóáse ba,

²⁷ Jodam Joanam ka cóáse ba,

Joanam Resam ka cóáse ba,

Resam Serobabelem ka cóáse ba,

Serobabelem Salatielem ka cóáse ba,

Salatielem Nerim ka cóáse ba,

²⁸ Nerim Melekim ka cóáse ba,

Melekim Adim ka cóáse ba,

Adim Kosam ka cóáse ba,

Kosam Elemadam ka cóáse ba,

Elemadam Erem ka cóáse ba,

²⁹ Erem Joshuam ka cóáse ba,

Joshuam Elieserem ka cóáse ba,

Elieserem Jorim ka cóáse ba,

Jorim Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Lefim ka cóáse ba,
³⁰ Lefim Simonem ka cóáse ba,
 Simonem Jutam ka cóáse ba,
 Jutam Josefam ka cóáse ba,
 Josefam Jonam ka cóáse ba,
 Jonam Eliakim ka cóáse ba,
³¹ Eliakim Meleam ka cóáse ba,
 Meleam Menam ka cóáse ba,
 Menam Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Natanem ka cóáse ba,
 Natanem Dafitem ka cóáse ba,
³² Dafitem Jesem ka cóáse ba,
 Jesem Obetem ka cóáse ba,
 Obetem Boasem ka cóáse ba,
 Boasem Salemonem ka cóáse ba,
 Salemonem Nasonem ka cóáse ba,
³³ Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,
 Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,
 Ademinem Arenim ka cóáse ba,
 Arenim Heseronem ka cóáse ba,
 Heseronem Peresem ka cóáse ba,
 Peresem Jutam ka cóáse ba,
³⁴ Jutam Jakobem ka cóáse ba,
 Jakobem Isakam ka cóáse ba,
 Isakam Abrahamam ka cóáse ba,
 Abrahamam Teram ka cóáse ba,
 Teram Nahorem ka cóáse ba,
³⁵ Nahorem Serugem ka cóáse ba,
 Serugem Regum ka cóáse ba,
 Regum Pelegem ka cóáse ba,
 Pelegem Eberem ka cóáse ba,
 Eberem Selam ka cóáse ba,
³⁶ Selam Kainanem ka cóáse ba,
 Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,
 Arefekesatem Shem ka cóáse ba,
 Shem Nowam ka cóáse ba,
 Nowam Lamekem ka cóáse ba,
³⁷ Lamekem Methuselah ka cóáse ba,
 Methuselah Enokem ka cóáse ba,
 Enokem Jaretem ka cóáse ba,
 Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,
 Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,
³⁸ Kainanem Enosem ka cóáse ba,
 Enosem Setem ka cóáse ba,
 Setem Adam ka cóáse ba,
 Adam Nqarim ka cóáse ba.

4

Jeso ba ko kúrúá bóòè
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

1 Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeà, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe guu a kabise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka sèe a qāāka úúe.

2 Gaa koem kò dxāwa ba 40 cáman Jeso ba kúrúa bóò. Jeso ba kò èe xu cáim xu ka táá cúí gúú ga tc'óó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hãa.

3 Me dxāwa ba birí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, nxōás ncēe sa birí nakas pérean kúrúse,” témé.

4 Me Jeso ba xoa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khòèa nea pérean ka cúí kg'òè tama,’ témé,” tam méé.

5 Me kò dxāwa ba sèe a kaisase tc'amaka hãam qgáim koe úú Me, a ba a kò èem x'aem ka wèe x'aian nqōómkg'ai di hêe naka gaan di karean hêéthêe x'ai Me.

6 A ba a birí Me a máá: “Ncēe gúúan di qarian wèe hêe naka x'aian di x'áan hêéthêe ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'èer kom khòè ba máà a khama.

7 A ncēe cookg'aia te koe Tsi ko dqom ne i gha wèean ncēe ga Tsari ii,” témé.

8 Me Jeso ba xoa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqom, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ témé,” tam méé.

9 Me kò dxāwa ba Jerusalema koe sèe a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tçobe di koe síí tòò Me, a birí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, ncēe koe guu naka nqāaka xaoa xòòe.

10 Góásea i hãa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha x'áèan máá,
xu gha kòre Tsi,’

téméè khama.

11 Gataga i góásea a ko máá:

‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóa ghùì tsi,
táá tsi gha nxāasega nqàrèa tsi nxōán koe xg'áma tòò ka,’
téméè,” tam méé.

12 Me Jeso ba xoa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúa bóò guu,’ téméè,” tam méé.

13 Èem kò dxāwa ba gam di kúrúa bóòkuan wèe cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qāem x'aè ba qāà.

Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

*Jeso ba ko Nasareta koe xguè
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

14 Me kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian ka Galilea koe kabise, i nxàea ba wèem xg'aekum koe tsai-tsaise.

15 Me kò gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, i wèe khòèan dqom Me.

16 Me kò Nasareta koe qōò, ncēm xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hêe khama Sabata dim cáim ka còrè-nquum koe síí. *Nqarim dis Tcgāya sam* gha nxará kam kò tēe,

17 a ba a porofitim Isaiam dis Tcgāya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncēeta i ma góàèa qgáian koe síí:

18 “X'AIGAM *Nqarim* dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba Tíí koe hàna,
nxáram tcg'òó a nxúian ntcāá tcúú Tea hãa khama,
èe dxàua ne koer gha qāè tchōàn óága ka.

Tsééam óa Tea,

èe qáèèa ner gha hàà birí, kgoaraè ne gha sa,
a èe bóò tama ne, xgobekg'am tcgáíè ne gha sa,

a Ra a gha ãe nqãaka hàna ne hàà kgoara sa ka,

¹⁹ a Ra a gha khòè ne bìrì, x'aè ba hààra sa,

X'aigam *Nqarim* gha *Gam di ne khòè ne*

Gam di cgómkuan x'ái di ba,"

tam ma nxàrà.

²⁰ Jeso ba kò tcgāya sa tcēekg'am, a ba a qāam koe úúa kabi si, a ntcōò. I kò còrè-nquum koe ko hāa ne khòè ne wèè ne di tcgāían Gam koe qāesea tēe.

²¹ Me tshoa-tshoa a bìrì ne a máá: "Ncēe cárn kas ncāa ncēes qgáís *Nqarim dis* Tcgāyas di sa tseegukaguè, ncēe tu ncāa ma kóm i ko ma nxàràè khamaga ma," tam méé.

²² Ne kò wèè ne khòè ne Gam ka qāese kg'ui, a ne a kò kare kg'uian ncēe kg'ánia ba koe ko tcg'oa ka arekaguè, a ne a máá: "A ncēe ba gáé Josefam dim Cóm tama baa?" témé.

²³ Me Jeso ba bìrì ne a máá: "Tseeguan kaga tu gha ncēes sere-sere sa nxàea máá Te a máá: 'Naaka Tseè, Tsáa ka qāèkaguse! Ncēe ta ko kóm Tsi Kaperenaume koe kúrúa zi gúu zi ncēe nqōóa Tsi koe kúrú,' " témé.

²⁴ A ba a bìrì ne a máá: "Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Porofiti ba x'áea ba koe dtcómè tamam khòè me e.

²⁵ "Tseeguan kar ko bìrì tu u: Elijam di x'aèan ka, ãe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hēe naka 6 nxoean hēéthēe tcēekg'amsea kas kò thòos xàbà sa nqōómkg'ai koe hāa, zi kò kái zi dxàe-ntcōa zi Iseraele koe hàna,

²⁶ igabam kò Elija ba c'ēe zi koe ga tséea úúè tama, a kò Sarefata dim qgái-coam koe hānas dxàe-ntcōas koe tséea úúèa, Sitone dim nqōóm koe.

²⁷ Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka kái ne lepero dis tcii sa kò tsàara hāa ne Iseraele koe hàna, igaba ne kò táa cúia ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncēe Siria dim cúim ga me e kò ii," tam méé.

²⁸ Ncēes gúu sa ne ko kóm ka ne kò wèè ne khòè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgòá.

²⁹ Nxàia ne kò tēe a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbùa tcg'òò Me, a xàbim gane dim x'áé-dxoom tshàòeam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha sí guu a xaoa xòó Me ka.

³⁰ Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáé a qòò.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean xhàigu

(Mk 1:21-28)

³¹ A ba a nxāaska Kaperenaume koe sí, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kò Sabata dim cárn ka khòè ne xгаа-xгаа.

³² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hāa, Gam dim kg'ui ba kò qarian úúa hāa khama.

³³ Me kò còrè-nquum koe dxāwa tc'ēean úúam khòè ba hāa, a kò kaisam dòm cgoa q'au a máá:

³⁴ "Hāà! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ēe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díí Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i," témé.

³⁵ Igabam kò Jeso ba dxāwa tc'ēean dqàè a máá: "Nqoo, naka tcg'oa cgae me!" témé. I kò dxāwa tc'ēean khòè ba qarika ntcāa-ntcāa a khòè ne xg'aeku koe xaoa xòó me, a i a thòò-thòo me tamase tcg'oa cgae me.

³⁶ Ne kò wèè ne khòè ne area hāa, a ne a c'ēe ne bìrì a máá: "Dúútsa gúu saa ncēe sa? Qarian úúa hāasem ko dxāwa tc'ēean ga dqàè i tcg'oa ka!" témé.

³⁷ I kò kúúga nxàea ba ãem xg'aekum koe hàna xu qgái xu wèé xu koe qháése qòò.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qāèkagu

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tcg'oa, a sí Simonem dim nquum koe tcāà. Si kò Simonem ka c'uisè sa cgùrukagu si kos tcìis kaias ka qgóòèa, ne Jeso ba gas ka birí.

³⁹ Me Jeso ba gas koe qámse, a ba a ães tcìi sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tãe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

⁴⁰ Eẽs kò cam sa tcāà ka ne kò wéè ne khòè ne gane di tcìi-khoean tãáka zi tcìi zi ko tsàaraa hãa a Jesom koe óá. Me kò wéem khòem koe tshàua ba tòó, a kg'òèkagu me.

⁴¹ I kò gataga dxāwa tc'ëean kái ne khòè ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: “Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóá Tsi i!” témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hãa Kreste Me e sa khama.

Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa

(Mk 1:35-39)

⁴² Eẽ i ko q'uu kam kò Jeso ba c'ëem qgám nqooako hãam koe qdò. Ne kò kái ne khòè ne qaa Me. Eẽ ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgáèa tòó Me, táám gha qdòa guu ne ka.

⁴³ Igabam kò birí ne a máá: “Qāè tchòan Nqarim di x'aian di méer c'ëe xu x'áé-dxoo xu koe thëé xgaa-xgaa, gaan domkagar tsééa óàèa hãa ke,” témé.

⁴⁴ A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa.

5

Jeso ba ko tc'āà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcii

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ C'ëem cam ka ne kò khòè ne Jeso ba Genesarete dim tshàam-kg'ám koe nxama-nxamaa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tëe

² kam kò cam dxòro tsara bóò, tsara tshàam dxùukg'ai koe téé-tëe, x'àu qgóó-kg'ao xu ka xoana guuèa hãa tsara, ncèe kò síi hãa a ko gaxu di c'uisian xg'aa xu.

³ Me Jeso ba c'ëem dxòrom Simonem di kò iim koe tcāà, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'árèse tshàan q'oo koe ghànèa tcāà sa. Me kò gaam q'oo koe ntcóo a khòè ne xgaa-xgaa.

⁴ Eẽm ko kg'uia xg'ara kam kò Simone ba birí a máá: “Tshàam nqàè koe ncèem dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisian tcāà naka x'àuan qgóó,” témé.

⁵ Me Simone xoa a máá: “X'aigàè, ncāa xae wéem ntcúu ba qarika tséé, a xae a táá cúí gúu ga qgóó. Igabaga ncāaga Tsi ko ncèeta méé khamar gha c'uisian tcāà,” témé.

⁶ Gatà xu kò hëé a xu a kái x'àuan qgóó, i gaxu di c'uisian tòà gha khama ii.

⁷ Ka xu ko c'ëem dxòrom koe kò hàna xu x'àu qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùì xu ka. Xu hàà a èe tsara dxòro tsara wéèa tsara ga cg'oè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tom gha khama ma kúrúse.

⁸ Eẽm ko Simone Petere ncèe sa bóò kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigàè, tcg'oara guu te, chibi-kg'aor khòè ra a ke,” témé.

⁹ Gabá hëé naka wéè xu èe kò gam cgoa hàna xu hëéthéa kò kaisas ares ka tcāèa khama, x'àuan èe xu kò qgóó hãa ka.

¹⁰ Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hãa thëé, ncèe kòo Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba birí a

máá: “Táá q'áo guu; ncēm cárn koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khòè ne di tsi qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé.

¹¹ Xu kò èe xu ko gaxu di dxòroan tshàam-kg'ám koe tòó, kaga wèè zi gùù zi guu, a xùri Me.

Jeso ba ko lepero dis tcii sa úúam khòè ba qāèkagu

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Eēm Jeso ba c'ēm x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis tcii sa tsàaraa hāam khòè ba hàà. Eēm ko Jeso ba bóò kam kò kg'áí ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: “X'aigaè, tc'èe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

¹³ Me Jeso ba tchoanà tshàu, a ba a khòè ba qgóó, a máá: “Gatà Ra ko ma tc'èe, ke q'ano!” témé. Kas ko lepero dis tcii sa kúúga kaà cgae me.

¹⁴ Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: “Táá méé tsi cúí khòè ga síí chòà máá guu, igaba méé tsi qòò naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí peresitim koe x'áise, naka dàò-a-mááku sa x'áís iise tcg'òò, èem ma Moshe x'áèa hāa khamaga ma,” témé.

¹⁵ Igabas kò Jesom dis tchòà sa kaisase tsai-tsaie, zi khòè ne di zi xg'ae zi kái zi hàaku, hàà zi gha komsana Me a zi a thèè gazi di tciiian koe qāèkaguè ka.

¹⁶ Me Jeso ba tcg'òara guu ne, a nqooa hāa xu qgàì xu koe qòò, a síí gaa koe còrè.

Jeso ba ko nqoara hāam khòè ba qāèkagu

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ C'èe cárn kam hāa a ko xгаа-xгаа ka xu kò Farasai xu hēè naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēèthèè xu gaa koe ntcòe, ncèe kò wèè xu x'áé xu Galilea di xu koe hēè naka Jutea di xu koe hēè naka Jerusalema di xu koe hēèthèè guua hāa xu. I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hāa, gaan cgoam gha khòè ne qāèkagu ka.

¹⁸ Bóò, ka xu kò c'èe xu khòè xu kúúga khòèm nqoara hāa ba óága, gam dim tcoàm koe xòò me hāase, a xu a kò dàò ba qaa, tcāà me xu gha a síí cookg'aia ba koe xòò me ba.

¹⁹ Igaba èe xu ko bóò, khòè ne di kái-q'ooan ka xu ko xháé, nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcāà me sa, ka xu kò nquum tcòbe koe chùrù a tcāà, a xu a nquum nqáè koe gam dim tcoàm cgoa xòò me, Jesom cookg'ai koe.

²⁰ Eēm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò máá: “Khòè tseè, tsari chìbian tsi qgóóa mááèa hāa,” témé.

²¹ Ka xu ko x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēè naka Farasai xu hēèthèè tshoa-tshoa a tèèe a máá: “Díí ba gáé ncèe ba, ncèe Nqari ba ko còé khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúí ba khòèan gaan di chìbian qgóóa máá di qarín úúa hāa ka, c'èe khòè ka oose!” ta xu méé.

²² Jeso ba ko tc'èe xu hāa sa q'ana hāa khamam kò tèè xu a máá: “Dùús domka xao ko ma tcáoá xao q'oo koe ma tc'èe èe e?”

²³ Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé nea kana máá: “Tèe naka qòò, témé nea?” *tam ma tèè xu.*

²⁴ A ba a máá: “Igaba méé xao q'āa, Khòèm dim Cóa ba nqóómkg'ai koe qarian úúa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé, kam kò èe nqoara kò hāa ba bíri a máá: “Bíri tsir ko a ko máá, tèe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áéa tsi koe díbi,” témé.

²⁵ Gaa x'áè kagam kò gane cookg'ai koe tèe, a ba a èem kò gam tc'amkg'ai koe xòem tcoà ba sèè, a x'áéa ba koe Nqari ba dqomà mááèa díbi.

²⁶ Si are sa wèéa ne ga tcāà, ne Nqari ba dqom̄, a ne a q'áòs ka tcāàè, a máá: "Are-aresa zi guù zi ta ncēm cáim ka bóòà hāa!" témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ncēe zi guù zi qāá q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'ēm Lefi ta ko ma tciiè ba bóò, me marian ko sèèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcóòà-ntcòe. Me bìrì me a máá: "Xùri Te," témé.

²⁸ Me kò Lefi ba wèé guùan guu a xùri Me.

²⁹ A ba a x'áéa ba koe síi Jeso ba kaias kōè sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'aes mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hēé, naka c'ēe xu hēéthēé di sa gam cgoa tc'óò.

³⁰ Xu kò Farasai xu hēé naka gaxu di xu x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa mēeku a máá: "Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthēé cgoa tc'óò a kg'áá máá?" témé.

³¹ Me Jeso ba xqa xu a máá: "Eē tsàa tama khóèa ne naakan qaa tama, igaba ēe ko tsàa ne ko qaa a.

³² Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ne tcóòse ka," témé.

Jeso ba ko tc'óòan carasean ka tēèè
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Xu kò bìrì Me a máá: "Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ko káise tc'óòan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé; igaba xu ko Tsari xu wèé x'áè ka tc'óò a ko kg'áá," témé.

³⁴ Me Jeso ba xqa xu a máá: "A sèé-kg'aom di cg'áè-kg'aoan xao ga tc'óòan cara, qanegam gane cgoa hāa koe? Cuiskaga a!

³⁵ Igabam gha x'áè ba hàà, sèé-kg'aom gha gane koe guu a sèèa tcg'òòè ba; ne gha ēe xu cáim xu ka tc'óòan carase," tam méé.

³⁶ A ba a gataga ncēs sere-sere sa bìrì ne a máá: "Cúí khóè ga kàà a, kàbam qgái ba gha tòà, a nciim qgáim koe qgāéa ntcòo me e. Gatà i kò hēé nem gha kàbam qgái ba tòà, me gataga kàbam qgái ba nciim cgoa qòòà mááku tite.

³⁷ Gataga i khóèan kàà a, kàba gōéan gha nciì zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncèè gatà i kò hēé ne i gha kàba gōéan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcāa, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase.

³⁸ Igaba méé i kàba gōéan kàba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè.

³⁹ Me gataga cuiskaga c'ēm khóè ba nciì gōéan kg'áá xg'ara naka kàban tc'èea hāa tite; 'Nciía nea qāè e,' tam gha méé khama," tam Jeso ba méé.

6

X'aigam Sabata di ba
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ C'ēm Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xháràm koe xóé a ko qòò, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gaan di tc'áróan khóá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'óò.

² Igaba xu kò c'ēe xu Farasai xu bìrì Me a máá: "Dùús domka xao ko Sabata dim cáim ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?" témé.

³ Me Jeso ba xqa xu a máá: "Qanega xao gáé nxárá ta ga hāa x'aigam Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hēé naka gam ka c'èea xu hēéthēé kò xabà hāa ka?

⁴ Nqarim dim nquum koem kò tcāà, a ba a ts'ee-ts'eekg'aièa pérean séè, ncēe peresiti xu ka cúi ko tc'òòè e, a tc'òó a ba a gam ka c'èea xu au," témé.

⁵ A ba a birí xu a máá: "Khòèm dim Cóa ba Sabata dim X'aiga Me e," témé.

Khòèm nqara tshàua ba

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ I kúruse Me c'èem cáim Sabata dim ka còrè-nquum koe síi tcāà, a xгаа-xгаа. Me kò kg'ào xòè di tshàua ba nqara hāam khòè ba gaa koe hāa.

⁷ Xu kò Farasai xu hēè naka x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēè xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáim kam gha qāèkagu sa xu kò bóò kg'oana khama, nxāasega xu gha chibi-chibi Me ka.

⁸ Igabam ko Jeso ba èe xu tc'èea hāa zi wèè zi q'ana khamam kò nqara tshàua hāam khòè ba birí a máá: "Tēe naka tsia wèè ne khòè ne ncēe koe hāa ne cookg'ai koe téé," témé. Me tēe a síi gaa koe téé.

⁹ Me Jeso ba birí xu a máá: "Tēè xao or ko a kò máá: Sabata dim cáim ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qāèan kúrú saa kana cg'āèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?" témé.

¹⁰ A ba a wèèa ne ga bóò a gaam khòè ba birí a máá: "Tshàua tsi tchoanà," témé. Me gatà hēè, i tshàua ba kabise a qāè.

¹¹ Igaba xu kò kaisase xgòà a xu a tshoa-tshoa a nxàe cgoaku, dùu sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

12 xu x'áè úú-kg'ao xu

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Gaa xu cáim xu kam kò Jeso ba xàbim koe síi, a ko síi còrè, a wèém ntcùu ba hāa a Nqari ba còrè.

¹³ Èè i ko q'uu kam kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam koe tciaa xg'ae, a ba a 12 xu nxará tcg'òó, a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu:

¹⁴ Simonem ncēe kòo Petere ta ma tciiè ba hēè, naka gam ka qōesem Anterea ba hēè, naka Jakobo ba hēè, naka Johane ba hēè, naka Filipi ba hēè, naka Baretolomaio ba hēè,

¹⁵ naka Mataio ba hēè, naka Tomase ba hēè naka Alefaiom ka cóásèm Jakobo ba hēè, naka Simonem ncēe kò tòókuan x'āà máá ta ko ma tciiè ba hēè,

¹⁶ naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hēè, naka Jutasem Isekariotem ncēe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcāà Mea ba hēéthēè e.

Jeso ba ko xгаа-xгаа a ba a ko tsoò

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Me kò xàbim koe xōa cgoa xu a síi nqáíman koe téé. Si ko gaa koe kiais xg'aes Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu di sa hēè, naka khòè ne di sa hēéthēè hāna, wèém nqòóm Jutea di ba hēè, naka Jerusalema di ba hēè naka tshàam qàè di tsara x'áè-dxoo tsara Ture ba hēè naka Sitone ba hēéthēè tsara koe guua ne khòè ne di sa.

¹⁸ Hàa ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a gataga thēè tciaa ne koe kg'òèkaguè ka. Ne kò èe cg'āè tc'èean ka kòo xgáèè ne thēè qāèkaguè.

¹⁹ Wèè ne khòè nea kò qgóó Me ne gha sa tc'èe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèèa ne èe kòo qgóó Me ne qāèkaguè khama.

Ts'ee-ts'eekg'aikuan hēè naka dqàèkuan hēéthēè e

(Mt 5:1-12)

* **6:13: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

20 Xгаа-xгааse-kg'aoa nem téé a ko ntcàà koem kò máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu ãe dxàua hãa tu,
Nqarim di x'áia nea gatu di i khama.

21 Ts'ee-ts'eekg'aièa tua

gatu ãe ncēeska ko xàbàn ka cg'òòe tu,
xg'ãàkaguè tu gha khama.

Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu ãe ko kg'ae tu,
kg'ãè tu gha khama.

22 Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncèè khòèan kò hòre tua hãa ne,

a ko gaan xg'aeku koe xhàiaгу tu u ne,
a ko còe tu u ne,

i ko Khòèm òim Cóám domka cg'òèa tu cg'ãès guús khama ma aaguè ne.

23 “Eèm cáim ka qãè-tcao, naka tua nxàl-nxaise qãè-tcaoan ka, gatu di surutan
nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xòò ga xu xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa
hãa ga a ke.

24 Igaba haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèe qguúa hãa tu ka,
nxãakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáókuan hòòà hãa khama.

25 Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncēeska qãèse xg'ãà tu ka,
xàbàn ka tu gha cg'òòe khama.

Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncēeska ko kg'ãè tu ka,
tshúù-tcao tu gha a kg'ae khama.

26 Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèe wèè khòèan ga ko qãèse kg'ui gatu ka tu,
èea gane ka xòò ga xu xg'ao ma
tshúù-ntcòa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

Cg'òo-kg'aoa tu ncàm

(Mt 5:38-48; 7:12a)

27 “Igabar ko birí tu u gatu kóm Te ko tu a ko máá: Gatu di cg'òo-kg'aoan méé
tu ncàm, naka qãèan kúrúa máá ãe hòre tua ne.

28 Ts'ee-ts'eekg'ai ãe ko cgúí tu u ne, naka ãe ko xgàra tu u ne còrèa máá.

29 Ncèè c'èem khòèm kò kg'áò xòè di góóa tsi x'ábú ne, nxãa ba c'èem góó
ba máá thèé nakam x'ábú. A ncèè c'èem khòèm kòò tc'amaka tsi hana qgáian
nxòò cgae tsi, ne táá c'èean nxòò cgaea tsi cara me guu.

30 Máà òim wèem ãe ko drcàrà tsi ba, naka khòèm kò q'òòà tsi hãas guú sa
sèè cgae tsia hãa ne táá sèèa kabi si guu.

31 Eè tu ko tc'èe, khòè ne méé ne gatu koe kúrú, nxãa zi méé tu thèé gane
koe kúrú.

32 “Eè ncàm tua hãa ne tu kò ncàma hãa ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u?
Ncèè chibi-kg'ao ne ne ko thèé gatà hèé a ko ãe ncàm nea hãa ne thèé ncàm ka.

33 A ncèè ãe ko qãèan kúrúa máá tu u ne tu kò qãèan kúrúa máá, ne sa gha
dùú sa kabisea máá tu u? Ncèè chibi-kg'ao ne ne ko thèé gataga hèé ka.

34 A ncèè nxãakamaga tu q'ana hãa suruta tu u gha ne tu kòò cgóbè, ne ba
gha Nqari ba gaan domka qãè-tcaoa máá tu u? Ncèè chibi-kg'ao ne ne ko thèé
gane ka c'èe ne chibi-kg'ao ne cgóbè, nxãasega ne gha surutaè domka ka.

35 Igaba méé tu gatu di cg'òo-kg'aoan ncàm, naka tua qãèan kúrú máá a, naka
cgóbè e, surutakan qaa tamase. Nxãaska i gha gatu di surutan kaisa ii, tu gha
gataga Kaisase Tc'amaka hãam di tu cóá tu ii, ãe qãè-tcaoa máákuan úú tama
ne hèé naka ãe cg'ãè cau ne hèéthèé koem qãè Me e khama.

36 Thòò-xama-mááku di méé tu ii, ncèem ma gatu ka Xòò ba ma thòò-xama-
mááku di ii khamaga ma.

Xgàrakua ne
(Mt 7:1-5)

³⁷ “Táá xgàra guu naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Gataga táá chibi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá chibi-chibi naka xgàràè. Qgóóa máá, naka tua gha nxãasega chibia tu qgóóa mááè.

³⁸ Máá naka tua gha nxãasega *Nqarim ka* mááè. Qàès tc'ãò-tc'ãos, qãea ntcòoèa, a khòò-khòoèa sa, a cg'òè a ko ntcãa sa gha cookg'aia tsi koe tòòè. Eè tsi ko tcg'òós tc'ãò-tc'ão sa gha èe tsi gha hòòs tc'ãò-tc'ãos ga si i ke,” tam méé.

³⁹ Gatagam kò thée sere-sere sa birí xu a máá: “A káà tcgáim khòè ba ga c'èem khòem káà tcgái ba tcèè tcui? A wèea tsara ga hãem q'oo koe cg'áèa tcáà tite?

⁴⁰ Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, igaba wèem èe qàèse xgaa-xgaasea xg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii.

⁴¹ “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'èem tcgái q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòòa máá, igaba tsi tsáá tcgái q'oo koe hãam hii-dxoo ba hòò tama?

⁴² Nta tsi gha ma tsáá ka c'èe ba birí a máá: “Tíí tcáràè, hàà nakar tcgái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó, témé, ncèe tsáá tcgái q'oo koe hãam hii-dxoo ba tsi hòò tama koe. Tsáá qãè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áika tcgái q'ooa tsi koe hànám hii-dxoo ba tcg'òó, naka tsia qàèse bóò naka nxãwa tsáá ka c'èem tcgái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó,” tam méé.

Hii sa hëé naka gas di tc'ároran hëéthëé e
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ *A ba a máá:* “Qàès hii sa cuiskaga tshúú tc'ároran kúrúa hãa tite, si gataga tshúús hii sa qãè tc'ároran kúrúa hãa tite khama.

⁴⁴ Wèès hii sa tc'ároa sa ka q'ãèa khama. Dxàman úua zi hii-coa zi koe i faia di tc'ároran tcuùè tama, kana i xg'òà di zi hii zi koe kg'oman tcuùè tama khama.

⁴⁵ Qàèem khòè ba ko gam di tcáoran di qãèan koe guu a qãè zi gúú zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khòè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúú zi tcg'òó. Kg'ám sa ko tcáós koe cg'òèa a ko ntcãa zi gúú zi nxàè khama,” tam méé.

Tc'èegam tshàò-kg'ao ba hëé naka kàà tc'èe ba hëéthëé e
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ *A ba a máá:* “Dùús domka tu ko 'X'aigae, X'aigae,' ta ma tcii Te, igaba tu birí tu ur ko sa kúrú tama?

⁴⁷ “Díim wèem èe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uian kóm, a i ko méé sa kúrú bar gha x'ái tu u ntam ii sa.

⁴⁸ Khòèem ncèe gam dim nquu ba ko tshoa-tshoa a tshàom khamam ii, ncèe ko kaisase nqãaka tshàò, a tshoa-tshoa sa nxòán koe tshàò ba. A èe i ko tòèko tshàan hàà, a ko hàà èem nquu ba tcàò igabam kòri tite ba, qãèsem tshàòèa hãa khama.

⁴⁹ “Igaba díim wèem èe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama baà khòèem ncèe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úú tamase gómankg'ai koe tshàom khama ii; tòèko tshàan kò gaam nquu ba tcàò ne kò gaa x'èe kaga cg'áè ba - si kò èem nquum dis cg'áè sa cg'áè ii,” tam méé.

7

Jeso ba ko ncòò-kg'ao xu dim kaiam dim qãà ba qãèkagu
(Mt 8:5-13)

1 Eëm ko Jeso ba wèè zi gúù zi ncēe zi khòè ne cgoa kg'uia xg'ara kam kò Kaperenaume koe síí tcāà.

2 Gaa koem kò ncōo-kg'ao xu dim kaia dim qāam kaisasem kò ncàma hāa ba hàna, a ba a kòo x'oos qāe koe tsāa.

3 Eëm ko Jesom ka kóm kam kò kaia xu Juta di xu Gam koe tsééa úú, xu síí dtcàrà Me hàam gha kam dim qāa ba kg'òèkagu ka.

4 Xu kò Jesom koe síí a síí qarika còrè Me a máá: “Ncēem khòè ba tsari hùikuan ka kg'anoèa.

5 Gaxae di ne khòè nem ncàma, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama,” témé.

6 Me Jeso ba qōò cgoa xu.

Eë xu qanega gaam khòem dim nquum koe cúù tama kam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba tcaràsea xu tsééa tcg'òóa máá Me, síí xu gha bìrì Me a máá: “X'aigae, táá xhōe-xhōese guu, dii cgáér tama ra a ke, nquua te tcōbe dòm q'oo koe Tsi ga tcāà ra.

7 Cgáéser bóose tama, gaa domkaga ra kò táá tíia hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'óo nakam gha tirim qāa ba qāe.

8 Tíí igabar kaia xu dòm-q'oo koe hànar khòè ra a, xu gataga ncōo-kg'ao xu tíí dòm-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncēe ba bìrì a máá: ‘Qōò,’ témé, me qōò, ra c'èe ba bìrì a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qāa ba bìrì a máá: ‘Ncēe sa kúru,’ témé, me kúru sí ke,” tam méé.

9 Eëm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a kabise cgae ēe kò xùri Mes xg'ae sa a máá: “Bìrì tu ur ko a ko máá: Qanegar cúí khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hāa, ncēeta ma kaias dtcòm sa úúa hāa a,” témé.

10 Xu tchòà xàà-kg'ao xu gaxu dim kaia dim nquum koe kabise, a síí qāa ba sao-xg'ae me qāe me e.

Jeso ba ko dxàe-ntcōas dim cóa ba ghùì

11 Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tciiem koe síí, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēé naka khòè ne dis xg'aes kaia sa hēéthēé xùri Me.

12 Eëm ko heke-kg'áris x'áé-dxoom dis koe cúù kam kò kúúga x'óóam cóa ba tchàa koe tcg'oa cgoae, síim gha kg'ónòè ka. C'ēs khòès dim cóám cúí me e kò ii, ncēe kò dxàe-ntcōa ii sa. Si kò kaias xg'aes x'áé-dxoom di ne khòè ne di sa gas cgoa hāa.

13 Eëm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thōò-xama máá si, a ba a bìrì si a máá: “Táá kg'ae guu,” témé.

14 Me còoka nqáé a síí káá ba qgóó, xu kò khòè xu ēe kò káá ba qgóóa xu téé. Me kg'ui a máá: “Cóa tseè, tēe, tar ko tsáá ka méé,” témé.

15 Me kò x'óóam cóa ba tēe a ntcōó, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síí xōò sa máa me.

16 Si kò q'ào sa wèèa ne ga tcāà, ne Nqari ba dqòm a máá: “Kaiam porofiti ba hàà cgae taa,” témé, a ne a máá: “Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khòè ne kabi!” témé.

17 Si ncēes tchòas Jesom di sa wèém Juteam koe tsai-tsaise naka wèé xu qgái xu nxama-nxama mea hāa xu koe hēéthēé e.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xu tchòà xàà-kg'ao xu (Mt 11:2-19)

18 Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò ncēe zi gúù zi wèé zi ka bìrì me. Me gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cam tsara tcii,

19 a X'aigam Jesom koe tsééa úu tsara a, a máá: "A Tsáá ga Tsia ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?" témé.

20 Eē tsara ko ncēe tsara khòè tsara Jesom koe síí ka tsara kò máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba a ko máá, hàà méé tsam tèè Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?" témé.

21 Gaa x'aè ēe kam kò Jeso ba kái ne khòè ne gane di tcìian koe hēé naka cg'āè tc'ēan koe hēéthēé qāèkagu, a ba a khòè ne ēe káà tcgái ne kúrú ne bóò.

22 Me kò xoa tsara a, a máá: "Qòò naka síí Johane ba birí ēe tsao ko kóm a ko bóò sa:

'Ncēe káà tcgái ne ko bóò,
ne ko ēe kò qòò tama ne qòò,
ne kò lepero dis tcìis di ne qāèkaguè,
ne ēe kóm tama ne ko kóm,
ne ēe kò x'óóa hāa ne ghùie,
i kò qāè tchòan ēe dxāua hāa ne xгаа-xгааè.

23 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ēe gam di dtcòmān Tíí koe tcgāba hāa tite ba, ' "

24 Eē tsara ko Johanem di tsara tchòà xàà-kg'ao tsara qòò kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi birí Johanem ka a máá: "Tchàa-xgóós koe tu kò ko qòò ka tu kò síí dùú sa bóò? Tc'āán ka ko ntcāa-ntcāaem tc'āà baa kò ii?

25 Nxāas tamās kò ii ne tua kòò síí dùú sa bóò? Khòèm xaam qgái ba hāna baa? Eē-ēe, khòè ne ēe kái mari qgáian ko hāa, a karese x'āèa hāa nea x'aigan di nquuan koe hāa.

26 Kháé dùú sa tu kò nxāaska síí ko bóò? A porofiti baa? Eè, birí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hāa me e.

27 Ncēe ba gam ka i góàèa hāam ga me e, a ko máá:

'Bòò, Tirim tséé-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncēe gha Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,
ta méèèa ba.

28 Birí tu ur ko a ko máá: Eē khòè zi ka ábàèa ne ka Johanem ka kaia hāa ba káà me e, igaba gaam ēe Nqarim di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hāam ga me e."

29 (Ne kò wèè ne khòè ne komsana me, xu kò gataga mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Nqarim di tchānoan dqòm, ne kò Johanem ka tcguù-tcguuè.)

30 Igabaga xu kò Farasai xu hēé naka x'áè q'āa-kg'ao xu hēéthēé xu Nqarim tc'ēea máá xua hāa sa xguì, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)

31 "Kháé Ra gha nxāaska ncēm x'aem di ne khòè ne dùús cgoa nxará xg'ae? Dùús khama ne ii?

32 Cg'aré cóan khama ne ii, ncēe gúuan ko x'amáguè qgái koe hāa a ko tciiku u, a ko máá:

'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcāa;
ta kò gataga x'oan di ciian nxàè,
tu kò táá kg'ae,'

témé e.

33 Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba kò hàà, a pére tc'óò tama, a gōè kg'áà tama, igabaga tu kò máá: 'Dxāwa tc'ēea nem úúa hāa,' témé.

³⁴ Igabam kò Khòem dim Cóa ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, tu kò máá: 'Bòò, tc'óó-kg'aom ncêe ba, a kg'áà-kg'aom gōéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēe naka chibi-kg'aoan hēéthēe dim tcàrà ba,' ta méé.

³⁵ Igaba i ko q'āan di tc'ēan gaan di cóán wèe koe guu a tchàno o sa x'áise," tam méé.

Jeso ba Farasaim Simonem x'áé koe hàna

³⁶ C'ēm Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà, síim gha tc'óó cgoa me ka. Me kò Jeso ba nquum q'oo koe síi tcāà, a ba a ntcōó a tc'óó.

³⁷ Si kò gaam x'áé-dxoom koe c'ēs khòès chibi-kg'ao sa hàna. Eēs ko kóm, Jeso ba Farasaim x'áé koe hāa a ko tc'óó sa, kas kò alabasetere di nxōān cgoa kúrúeam ts'óó-c'óām koe hāa qāè hnm̄m xg'āò tshāán cgoa síi,

³⁸ a sa a Jesom nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a tshoa-tshoa a tcgáí-tshàra sa cgoa nqàrèa ba cg'āà-cg'āa, a sa a c'òò a sa cgoa tchùu u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshāán cgoa ntcāá nqàrè Me.

³⁹ Eēm ko Farasaim ncêe kò tcii Mea ba ncēs gùu sa bóò kam ko bìrìe a máá: "Ncēm khòem kò tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana hāa ncêe ko qgóo Me sa dùútsa khòe si i sa, chibi-kg'ao si i," témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba bìrì me a máá: "Simoneè, c'ēs gùu sar chòá cgoa tsi kg'oana," témé. Me máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, bìrì te si," témé.

⁴¹ Me máá: "C'ēe x'aè ka tsara kò cam khòe tsara hàna, marian kò c'ēm khòem koe cgòbèa tsara. C'ēe ba kò 500 khama noo marian qano di cgòbèa, me c'ēe ba 50 khama nooan cgòbèa.

⁴² Cúí gùu ga tsara kò úú tama, suruta kabì cgoa me tsara gha a, khamam kò wéa tsara ga qgóóa máá. Ke ncēeska bìrì Te, ndaka ba gha kaisase gatsara ka ncām me sa?" tam ma tèè me.

⁴³ Me Simone xoa a máá: "Bòòr ko ka ãe kaisa marian cgòbèa me e," témé. Me Jeso ba máá: "Qāèse tsi bóòa," témé.

⁴⁴ A ba a nxāaska khòès koe kabise a Simone ba bìrì a máá: "Ncēs khòe sa tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncāa hàà, igabaga tsi ncāa xg'āà nqàrèr ko tshāan táá máa Te, igabagas ncāa tcgáí-tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'āà-cg'āa, a c'òò a sa cgoa tchùu u.

⁴⁵ Ncāa tsi táá x'obè Te, igabas ncāar hààm x'aèm koe guu a nqàrèa Te x'obèan chòòkagu tama.

⁴⁶ Ncāa tsi táá tcúúa Te ga nxúian cgoa tcgáú, igabagas ncāa qāè hnm̄m xg'āò tshāán ka nqàrèa Te tcgáú.

⁴⁷ Gaa domkar ko bìrì tsi, gas di kái chìbian kas qgóóa máàèa. Kaisa ncàmkuu nes x'áia hāa khama. Igabaga ãe cg'árè chìbian ka qgóóa máàèa ba ko cg'árè ncàmkuu x'ái," tam méé.

⁴⁸ Me kò nxāaska Jeso ba bìrì si a máá: "Sari chìbian koe si qgóóa máàèa," témé.

⁴⁹ Xu kò cg'áè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tèèse a máá: "Dií ba gáé ncêe ba, ncêe ko khòean chìbian gaan di qgóóa máa ba?" témé.

⁵⁰ Igabagam ko Jeso ba khòe sa bìrì a máá: "Sari dtcòma nea kgoara sia, ke tòókuan cgoa qđò," témé.

¹ Ncêe zi gúù zi qǎá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe hêé naka x'áé-coa xu koe hêéthêé qôôa te, a ko Nqarim di x'aian di qǎè tchòàn khòé ne xгаа-xгаа. Xu kò 12 xu *xгаа-xгааe-kg'ao xu Gam di xu* hãa cgoa Mea,

² naka gataga c'êe zi khòé zi hêéthêé e, ncêe kò cg'ǎè tc'êean koe hêé naka tciiàn koe hêéthêé kg'òèkaguè zi. Ncêe zia kò Marias Magatalena ta ko ma tciiè sa hêé, ncêe i kò 7 dxàwa tc'êean gas koe tcg'òèa sa,

³ naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khòès Joana sa hêé, naka Susana sa hêé, naka c'êe zi khòé zi kái zi, ncêe kò ko gazi di gúùan cgoa hùì xu zi hêéthêé e.

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Ne kò khòé ne tǎáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe hàà. Eês ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka kg'ui a máá:

⁵ “C'êe x'áè kam xg'ao xhàrà-kg'ao ba qôò a síí xhàrà.

A êem ko xhàrà ka i c'êe cgùrian dàòm qǎè koe tcheè, a i a nqàrèan cgoa náà tcǎàè, zi tsará zi hàà tc'òó o.

⁶ I c'êean tcheè nxôá-kg'ai di qgáian koe. Eê i ko qhúí ka i ko dào, tchàua ne ko kǎà a khama.

⁷ I c'êe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'êe cgùrian qǎè góman koe tcheè, a kái tc'òoan 100 kúrí,” tam méé.

Êem ko ncêe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò máá: “Eê tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Xu Gam di xu xгаа-xгааe-kg'ao xu têtè Me, dùú sas ko ncêes sere-sere sa nxàe sa.

¹⁰ Me máá: “Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'ǎa sa, igabar ko c'êe ne khòé ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui: 'nxãasega ne gha bóò, a táá bóòà q'ǎa ka, a nxãasega kóm a táá kóma q'ǎa ka.’

Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “Si ncêe sa xhàrà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga si i: Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

¹² Dàòm q'oo di nea ñe kg'ui ba ko kóm ne ne e, igabam ko dxàwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òó, nxãasega ne gha táá dtcòm a kgoarè ka.

¹³ Eê nxôán koe kò xhàràè nea gane ñe kg'ui ba ne ko kóm, ne ko kúúga qǎè-tcaoan cgoa hàákagu me ne ne e, igaba ne kǎà tɔbe ne e, a ko cg'orò x'áè-coan q'oo koe dtcòm. A ko kúría bóòkuan di x'áèan ka qhǎésèga cg'áé.

¹⁴ Eê dxàman za tcheèa nea, gane ñe kóma ne ne e, igaba gane di kg'òèan q'oo koe ne ko tc'êe-tc'êese zi hêé, qguuàn hêé naka kg'òèan di kqrean hêéthêé ka chúú-chuué, a ne a kai tama.

¹⁵ Eê qǎè góman koe tcheèa nea, gane ñe kg'ui ba kóma, a qǎè zi tcáo zi cgoa qgóóa qari mea ne ne e, a ne a ko qáò tcáo cgoa me, a nxãakg'aiga síí tc'ároan kúrí,” tam méé.

X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús dis sere-sere sa
(Mk 4:21-25)

¹⁶ *A ba a máá:* “X’áà-x’aa-kg’ai cgoa dis gúù sa ga dàò a gàbas cgoa xoaba-kg’ai si, kana kgàrom dòm q’oo koe tcàà si ba káà me e, igabam gha téé-q’ooa sa koe tòò si, ãe ko tcàà ne gha nxãasega x’àn hòò ka.

¹⁷ Dùús wèés ãe chómsea sa gha tchàa koe tcg’òóé, si gha dùús wèés qàbi-kg’àièa hãa sa q’ãè, a sa a gha x’àn koe ógàè khama.

¹⁸ *Ke méé tu nxãaska q’ãa,* nta tu ko ma komsana sa. Wèém khòèm ãe gúù úúa hãa ba gha káian máàè, igaba wèém ãe gúù úú tama ba gha ãem úúa hãa gúù-coan ga sèè cgaèè khama,” tam méé.

Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëé e
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëéa kò hàà cgae Me, igaba ne kò khòèan di kái-q’oan ka tààè, a táá Gam koe cúù.

²⁰ *Me kò birié a máá:* “Saò sa hëé naka Tsáá qõe ga xu hëéthëéa tchàa za tãe, a bóò Tsi kg’oana,” téméè.

²¹ *Igabam kò xòà a máá:* “Tiris xòò sa hëé naka Tíí qõe ga xu hëéthëéa Nqarim di kg’uian ko kóm a ko kúru u ne khòè ne e,” témé.

Jeso ba ko tc’áá ba téékagu
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² C’èem cáím kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg’ao xu cgoa dxòrom q’oo koe tcàà a birí xu a máá: “Hààn xae c’èem xòèm tshàam dim koe qõò,” témé, xu xgoaba.

²³ Eë xu xóé a ko qõò kam kò x’òm.

Me kúúga kaim tc’áá ba tshàam tc’amkg’ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg’òè, xu kaias cg’ãès koe hãa.

²⁴ *Xu xgaa-xgaase-kg’ao xu síí ghùì Me a máá:* “X’aigàè, X’aigàè, tomè xae ko!” témé.

Me tãe a tc’áá ba hëé naka tshàam di tcëe-tcëean hëéthëé dqàè, i téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

²⁵ *Me tãe xu a máá:* “Gaxao di dtcòmà nea ndaa?” témé.

igaba xu kò q’áò, a area khama xu kò tèèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncëe ba? Tc’áan ga hëé naka tshàan ga hëéthëé ko kg’ui cgoa i komsana Me ba,” témé.

Jeso ba ko dxãwa tc’ëean úúam khòè ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Xu tshàam tc’amkg’ai koe qõò a síí Gerase ne dim nqóòm koe tcàà, Galilea dim cgoa q’óá-kg’amkua hãa ba.

²⁷ Eëm ko Jeso ba dxòrom koe xòa a ko gaam nqóòm koe tcàà kam kò c’èem khòèm x’áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg’ae. Gaam khòè ba kò dxãwa tc’ëean úúa, a kò qgái hãa tamase qáò x’àèan hãa, a nquuan koe ga x’ãè tama, a tc’aman koe cúí ga ko x’ãèa te.

²⁸ Eëm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q’au a ba a cookg’uia ba koe cg’áé, a kaim dòm cgoa máá: “Dùù sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc’amaka hãam di Tsi Cóa Tseè? Dtcàrà Tsir ko, táá xgàra te guu,” témé.

²⁹ *Jeso ba kò dxãwa tc’ëean birí i èem khòèm koe tcg’oa,* gaa domkam kò khòè ba gatà méé. Kái q’oro i kò qgóó mea, me kò q’óma ba koe hëé naka nqàrèa ba koe hëéthëé táuan cgoa qáéèa, a kòrèèa, igabam xg’ao gaa táuan qhòma tcg’óò, a kò dxãwa tc’ëean ka sèéa tcg’óò a qãáka úúèa hãa.

³⁰ Me Jeso ba tèè me a máá: “Cg’òèa tsi díia?” témé. Me xɔa Me a máá: “Milone ra a,” témé. Kái dxāwa tc’ēe nea kò tcāa mea hāa khama.

³¹ I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x’áèan tcg’òó, i chòò-q’oo úú tamam haém koe tcāa sa.

³² Zi kò kái zi xgùu zi xàbim dxùukg’ai koe hāa a ko dxòó. Ka i kò dxāwa tc’ēean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcāa sa, Me kgoara máá a.

³³ I khòèm koe dxāwa tc’ēean tcg’oa a i a síi xgùuan koe tcāa, zi xgùu zi xàbim tc’amkg’ai koe guu a kari-karisea xōa a zi a tshàam koe cg’áea tcāa, a tom̄.

³⁴ Eē xu ko xgùuan ko kòre xu khòe xu ēe kúrúsea hāa sa bóó ka xu kò bēe a qgóó, a síi x’áé-dxoom koe hēe naka xhàràan koe hēéthēe xàa a.

³⁵ Ne kò khòe ne tcg’oa a síi ēe kúrúsea hāa sa bóó. Eē ne ko Jesom koe hàa ka ne kò dxāwa tc’ēean kò úúa hāam khòe ba sao-xg’ae, me Jesom nqàrè-kg’am koe ntcòe, a qgáian hana, i tc’ēea ba qāe e, ne kò q’ào.

³⁶ Gane ēe kò ēe kúrúsea hāa sa bóó nea kò chóa a, ntam kò ma ēe dxāwa tc’ēean ka tcāàèam khòe ba ma qāèkaguè sa.

³⁷ Ne wèè ne khòe ne Gerase dim xg’aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg’oa sa, kaisa q’áòa nea kò tcāa nea hāa khama.

Me kò dxòrom koe tcāa a ba a kabise,

³⁸ kam ko ēe kò dxāwa tc’ēean ka tcg’oa cgaeèam khòe ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qòò sa. Igabam kò Jeso ba tséea kabì me a máá:

³⁹ “Kabise x’áea tsi koe naka síi nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúá máá tsia hāa sa,” témé.

Me khòe ba kabise a síi wèém x’áé-dxoom koe qòòa te a khòe ne bìrì, Jesom nta noose kúrúá máá mea hāa sa.

Jairom dis cóa sa hēe naka Jesom dim qgái ba ko qgóós khòe sa hēéthēe e (Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Eēm ko Jeso ba Galilea dim nqòóm koe kabise kas ko khòe ne dis xg’ae sa qāèse hàakagu Me, wèe ne ne kò qāa Mea hāa khama.

⁴¹ Kam kò gaa x’aè kaga c’ēm khòèm Jairo ta ko ma tcièm ncēe kò còrè-nquum dim tc’āa-cookg’ai ii ba gaa koe hàà, a hàà Jesom nqàrè-kg’am koe cg’áé, a còrè Me, gam dim x’áém koem gha síi cgoa me sa.

⁴² Cúis cóa sam kò úúa hāa, ncēe kò 12 kuri ii sa, si kò x’oos qāe koe hāa khama.

Eēm ko Jeso ba gaa koe qòò ka i kò kái khòèan ncorú Me.

⁴³ Gane xg’aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm x’aèse nxoean hòòs khòe sa hàna, [a sa a kò wèe gùuan ēes kòo kg’òè cgoa, naakan koe xgāa hāa] qāèkaguès gha ka, igabas kò táá cúian kaga qāèkaguèa.

⁴⁴ Si Jesom qāa koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgám c’am qgóó, i ko c’áòan kúúga téé.

⁴⁵ Me Jeso ba tèè a máá: “Díina qgóó tea?” témé. Eē ne ko wèe ne xɔase kam ko Petere ba máá: “Aboè, khòe nea kái ne e, a nxama-nxama Tsia, a ko tcāo Tsi,” témé.

⁴⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “C’ēe khòèa nea qgóó Tea, xàm Ra ko i kò qarika Te tcg’oa cgae Te khama,” témé.

⁴⁷ Eēs ko khòe sa bóó, xài tamas kò hāa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom nqàrè-kg’am koe cg’áé, a wèe ne khòe ne cookg’ai koe bìrì Me, dùús domkas qgóó Mea hāa sa, naka si kò ma kúúga qāèkaguè sa hēéthēe e.

⁴⁸ Me bìrì si a máá: “Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qāèkagu sia, ke tòókuan cgoa qòò,” témé.

⁴⁹ Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ëem khòè ba hàà, còrè-nquum dim tc'ää-cookg'aïm dim nquum koe guua ba, a birì me a máá: “Tsáá xuù sa ncāa x'óó, ke táá xгаа-xгаа-kg'ao ba xhōe-xhōe guu,” témé.

⁵⁰ Igabam kò Jeso ba èe sam ko kóm ka Jairo ba birì a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm, qāès gha ke,” témé.

⁵¹ Eëm ko Jairom dim x'áém koe tcāa kam kò táá c'ëe khòè ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcāa, Petere ba hée naka Johane ba hée naka Jakobo ba hée, naka cóás ka xōò ba hée naka xōò sa hēéthēé cúí ga a kò ii.

⁵² Ne kò wèè ne khòè ne kg'ae, a ko cóa sa kg'ae cgae, Me Jeso ba máá: “Táá tu kg'ae guu, x'óó tamas hāa a sa a x'óma hāa ke,” témé.

⁵³ Ne kò wéa ne kg'āè Me, x'óoas hāa sa ne kò q'ana hāa khama.

⁵⁴ Igabam ko Jeso ba x'òaa sa koe qgóó si, a máá: “Tiri si cóa seè, tēe,” témé.

⁵⁵ I kg'òèa sa kabise, si kúúga tēe, Me Jeso ba máá, c'ëe gúù méés máàè naka tc'óò, témé.

⁵⁶ Khara kò gas ka xōò ga khara kaisase are. Me birì khara a, táá méé khara cúí khòè ga dùús kúrúsa sa birì guu sa.

9

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tsééa tcg'òò (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Me kò Jeso ba 12 xu tciaa xg'ae a ba a qarian máá xu, wèè dxāwa tc'ëean xu gha xhāiagu, a wèè tcilan thēè tsoò di i.

² A ba a tsééa tcg'òò xu, síi xu gha Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a xu a tsàako ne khòè ne kg'òèkagu ka.

³ A ba a birì xu a máá: “Táá méé xao qōò xao ko ka cúí gúù ga sèè guu, dqàbi hìim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cam di qgáian ga igabaga.

⁴ Eè xao ko tcāam nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hāa naka nxāakg'aiga síi èem x'áé-dxoom koe tcg'oa.

⁵ A ncèè khòèan kò qāèse hààkagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qāè-qāè, èe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxāasega gane koe x'ái sa ii,” témé.

⁶ Xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xgoaba a wèè xu x'áé xu koe qōòa te, a xu a ko qāè tchōan xгаа-xгаа a ko wèè za ga khòèan kg'òèkagu.

Herotem dis xháé tc'ëe sa (Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Eëm ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèè zi gúù zi kúrúse ko zi ka kóm kam kò táá q'āa. C'ëe ne khòè nea kòo máá, Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba x'ooan koe tēea, témé khama,

⁸ ne ko c'ëe ne máá, Elija ba hòosea, témé, ne ko c'ëe ne máá, c'ëe xu porofiti xu ncúí x'áè di xu ka c'ëe ba x'ooan koe tēea, témé.

⁹ Me Herote máá: “Johane bar kò q'āe tcúúa hāa, ka ncèe zi gúù zi gam kar ko kóm ba dii baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'ëe.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'óòkagu (Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

¹⁰ X'áé úú-kg'ao xu kò kabise a hàà wèè zi gúù zi èe xu kò kúrú zi ka birì Me. Me seè xu, xu Gam cgoa cúú síi hāa Betesaida ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe.

11 Ncêes guù sa ne ko kóm kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qãèse hààkagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a èe kò ko kg'òèkagukuan qaa ne qãèkagu.

12 Nxãaskas cámi sa tshoa-tshoa a ko dqòara qòò ka xu kò 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khòè ne qòòa q'aakagu, naka ne nxãasega nxama-nxama hãa xu x'áé xu koe hêé naka xhàrà xu koe hêéthêé síí, naka nea síí x'òm-q'ooan hêé naka tc'òoan hêéthêé qaara mááse, cúia hãam qgáim koe ta hãa ke” témé.

13 Igabam kò birí xu a máá: “Gaxao c'èe guàan màà ne naka ne tc'òó,” témé. Xu máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cámi x'au tsara hêéthêé e, kana méé xae síí khòè ne wèè ne tc'òoan x'ámá máá?” témé.

14 5,000 khama noo xu khòè xu kò èe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá: “Khòè ne birí naka ne wèés xg'aes koe 50 khama noose ntcòó,” témé.

15 Xu gataga hêé, i wèè khòèan ntcòó.

16 Me Jeso ba 5 xu péré xu hêé naka cámi x'au tsara hêéthêé sèè, a ba a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a péréan khòá q'aa, a xгаа-xgaase-kg'ao xu màà a, xu khòè ne q'aa-q'aa máá a.

17 Ne kò wèéa ne ga tc'òó, a ne a xg'áà, xu èe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'òè.

Petere ba ko Jeso koe nxàese

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

18 Eëm cúise hãa a ko còrè ka xu xгаа-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me. Me tèè xu a máá: “Dii Raà, ta zi ko xg'ae zi méé?” témé.

19 Xu xqa Me a máá: “C'èe ne ko máá, Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'èe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'èe ne qanega máá, ncii kuri di Tsi profiti Tsi i x'ooan koe tèea Tsi, témé,” ta xu méé.

20 Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa ko gaxao máá, dii Raa, témé?” Me Petere xqa a máá: “Ncèe kò nqòòkaguèa hãa Tsi Krete Tsi Nqarim di Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hêé naka x'oos ka hêéthêé kg'ui

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

21 Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha ncêes guù sa cúí khòè ga birí sa.

22 A ba a máá: “Khòèm dim Cóá ba gha kái zi guù zi koe xgàrase, a gha khòè ne di xu kaia xu hêé, kaia xu peresiti xu hêé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hêéthêé bóòa xguèè, a gha cg'òèè, a ba a gha nqoana dim cámi ka x'ooan koe tèè,” tam méé.

23 Nxãaskam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá: “Ncèè c'èem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguise naka baa gam dim xgàu hii ba dcèè, naka xùri Te.

24 Diim wèém èe gam dis kg'òè sa qgòóa qaria hãa bas gha aaguse cgae, igaba wèém èe ko Tii domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si khama.

25 Dùús ka ba gha khòè ba kabisea mááé, ncèè wèém nqóó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba dùútsa guù sa gam di kg'òèan téé-q'oo koe tcg'òó a máá?

26 Diim wèém èe ko Tii hêé naka Tiri kg'uian hêéthêé sau-cgaese ba gha thêé Khòèm dim Cóám ka sau-cgaeseè, èem gha ko Gam di x'áàn koe hêé naka Xòòm di x'áàn koe hêé naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áàn koe hêéthêé hãase ko hàà ne.

27 Igabar ko tseeguan birí tu u: Ncèè koe téé-tèe ne ka c'èea ne x'ooan xama hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne ko bóò i hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

Jesom di bódse-q'ooa nea ko kabise a táá

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Eëm ko Jeso ba ncêe zi gúù zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cáman qáá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu sée, a ba a xàbim koe qòò cgoa xu a sí còrè.

²⁹ Eëm hãa a ko còrè ka i kò kg'áia ba kabise a táá, i Gam di qgáian kabise a tcàakose q'úú.

³⁰ Ka tsara ko kúúga cáman tsara khóè tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hée naka Elija ba hée hée tsara,

³¹ ncêe kò nqarikg'ai di x'àan koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hàako ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e.

³² Xu kò Petere ba hée naka gam ka c'ëea tsara hée hée xu qarika x'òma cg'áe. Eë xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áá ba bóò, naka gaa tsara khóè tsara hée hée e, èe ko Gam cgoa tõe tsara.

³³ Eë tsara ko khóè tsara Jeso ba guu a ko qòò kam kò Petere ba birí Me a máá: "X'aigaè, tsóágase i gáé qãèa, ncêe koe xae ga hãa sa! Nqoana xu nquucoa xu xae gha tshàò, me c'ëe ba Tsari, me c'ëe ba Moshem di, me c'ëe ba Elijah di," tam mée. (C'úumam ko hãa dùú sam ko kg'ui sa.)

³⁴ Qanegam hãa a ko kg'ui kas kò túú-c'òò sa qàbia tcàà xu, a sa a gas di sóman cgoa qàbi xu. Eë xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu túú-c'òòs koe tcàà ka xu kò q'áò.

³⁵ Me kò kg'ui ba túú-c'òòs koe guu a máá: "Ncêe ba Tirim Cóa Me e, nxárar tcg'òóa ba, ke komsana Me," témé.

³⁶ Eëm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúise hãa. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ncêes gúús cgoa nqoo, a xu a gaa xu cáman xu ka táá cúí khóè ga birí dùú sa xu bóò hãa sa.

Jeso ba ko cóa ba qãèkagu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Xùrikom cáman kam ko Jeso ba hée naka xгаа-xgaase-kg'ao xu hée hée xàbim koe guu a kabise, si kaias xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae.

³⁸ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khóè ba èes xg'aes q'oo koe q'au a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsir ko Tsi tirim cóa ba bóò, nooam cóám ga me e khama.

³⁹ Dxãwa tc'ëean kòò tcàà cgae me ne i ko kúúga q'aukagu me, a qgaè-kg'aukagu me, a kg'áma ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khóá tòmm-tom me, a qháese guu me tama.

⁴⁰ Ra kò Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè," témé.

⁴¹ Me Jeso ba xqa a máá: "Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncêe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qádò-tcaoa máá tu u? Tsarim cóa ba ncêe koe óá!" témé.

⁴² Cóám ko hàà koe ga i ko dxãwa tc'ëean górnankg'ai koe xàbùa qáú me, a i a qgaè-qgae-kg'ai me. Kam ko nxãaska Jeso ba dxãwa tc'ëean dqàè, a cóa ba qãèkagu, a ba a xòò ba máa me.

⁴³ Ne kò wèè ne khóè ne Nqarim di kaian ka area.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Eë ne wèèa ne qanega èem Jeso ba kúrúa zi gúù zi wèè zi ka area kam kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu birí a máá:

44 “Qãèse dxãà tcee ncêer ko birí xao o kg'uia ne: Khòem dim Cóa ba gha hàà khòe ne tshàu q'oo koe tcãàè,” témé.

45 Igaba xu kò ìem ko mée sa táá kómá q'ãa, gaxu koe i kò chómsea, táá xu gha kómá q'ãa a ka khama. A xu a kò ìe kg'uia ne ko dùú sa mée sa tèèan bèe.

Dí ba kaia?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

46 Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tõe, díina gaxu xg'aeku koe kaia hãa di sa.

47 Igabam kò Jeso ba tcáóa xu q'oo koe xu tc'ëea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'árém cóa ba sée, a Gam qàe koe tòò,

48 a ba a birí xu a máá: “Díim wèem ìe ko ncêem cóa ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíi tc'áró g qãèse hààkagu. Me ko díim wèem ìe ko Tíia qãèse hààkagu Te ba ìe tséé Tea ba qãèse hààkagu. Eè gaxao koe kaisase cg'aré ba gaxao ka kiam ga me e khama,” témé.

Eè gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna

(Mk 9:38-40)

49 Me Johane xoa a máá: “Kaia Tseè, c'èem khòe ba xae kò bóò me ko Tsari cg'òèan cgoa dxãwa tc'ëean xhàiagu, xae kò sixae ka c'èem tama me e domka gatà hëéan cara me,” témé.

50 Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ìe gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (9:51–19:44)

Samaria dim x'áé ba ko Jeso ba qãèse hààkaguan xgui

51 Èem ko Jeso ba nqarikg'ai koe sée a úùem x'aèm ko cùú kam kò biríse a Jerusalema koe qõò.

52 A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãa a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne dim x'áé-coam koe síí tcãà, gúú zi xu gha kg'ónòa máá Me ka.

53 Igaba ne kò gaa koe hãa ne khòe ne táá qãèse hààkagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia khama.

54 Eè tsara ko xгаа-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara Johanea tsara ncêes gúú sa bóò ka tsara ko máá: “X'aigae, nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'òo ne sa Tsi ko tc'èe?” témé.

55 Me Jeso ba ntcèè a dqàè tsara a.*

56 Xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu c'èem x'aém koe qõò.

Nqoana khòèan Jeso ba ko xùri kg'oana a

(Mt 8:19-22)

57 Eè xu dàòm q'oo koe hãa a ko qõò kam ko c'èem khòe ba birí Me a máá: “Eè Tsi ko síí qgái wèé koer gha xùri Tsi,” témé.

58 Me Jeso ba xoa me a máá: “Círí nea gaan di hãéan úúa, i tsarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khòem dim Cóa ba tòò tcúúm gha qgái úú tama,” témé.

59 Me kò Jeso ba c'èem khòe ba birí a máá: “Xùri te,” témé. Igabam ko gaam khòe ba máá: “X'aigae, kg'aia qàa te nakar síí tirim xòò ba kg'ónò,” témé.

* 9:55: C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncêe xùri ko kg'uian úúa: “a máá: “C'úúsea tsao hãa, dùútsa tc'èem di tsao ii sa. 56 Khòem dim Cóa ba hàà tama, hààm gha khòèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka,” tam mée.”

⁶⁰ Me Jeso ba birí me a máá: “Eë x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ãe x'óóa hãa kg'ónò, igaba tsáá qḡò naka tsia sí Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа,” témé.

⁶¹ Me kò c'ëem khòè ba gataga máá: “Xùri Tsir gha, X'aigaè, igaba qãa te nakar kg'aia sí x'áéa te di ne khòè ne x'áè,” témé.

⁶² Me Jeso ba xḡa me a máá: “Eëm tshoa-tshoa a ko xhàrà koe gha kabise a kháóka bóòm khòè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama,” témé.

10

Jeso ba ko 72 xu khòè xu tsééa tcg'òó

¹ Ncëe zi gúú zi qãá q'oo koem kò X'aigam Nqari ba 72 xu khòè xu nxará tcg'òó, a ba a cam-cámse tsééa tcg'òó xu, tc'ãa xu gha a ãem ko hàà Gabá qḡò xu x'áé-dxoo xu koe hëe naka qgáì zi koe hëéthëe qḡò ka.

² A ba a birí xu a máá: “Tcuùè gha gúúa ne kái ì, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao Nqarim ncëe tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù.

³ Qḡò xao. *Igaba bóò*, Tíí Ra ko ghùu-coan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o sa.

⁴ Táá méé xao qgóá ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba sée guu, naka táá cúí khòè ga dàðan q'oo koe tsgám guu.

⁵ “Nquum ãe xao ga ko gaam q'oo koe tcãa ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: ‘Tòókuan méé ì ncëem nquum cgoa hãa,’ témé.

⁶ Tòókuan dim khòèm kò gaam nquum q'oo koe x'áèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hãa. Eëta i kò ìi tama ne i gha gaxao di tòókuan kabise cgae xao o.

⁷ Eëm nquum koe méé xao hãa, naka xaoa wèès tc'òos ãe ne ko màá xao o sa tc'òó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hãa ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qḡòa te guu.

⁸ “X'áé-dxoom ãe xao ga ko tcãam koe, ndakam ga igaba, ne ko qãèse sée xao o ne méé xao ãe ko cookg'aia xao koe tòòès wéè sa kg'ama tc'òó.

⁹ Tsàako ne méé xao kg'òèkagu, naka xaoa khòè ne birí naka máá: ‘Nqarim di x'aia nea cúú cgae tua,’ témé.

¹⁰ Igaba x'áé-dxoom wèém ãe xao ko tcãam koe ne kò khòè ne qãèse sée xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe tcãa naka máá:

¹¹ ‘Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncëe nqàrèa xae koe hãa a, xae ko qãè-qãè cgae tu u, igaba méé tu q'ana, Nqarim di x'aia nea cúú cgae tua sa,’ témé.

¹² Birí xao or ko, xgàrakuan dim cam kam gha ncëem x'áé-dxoo ba Sodomam ka kaisa xgàrakuan hòò.

X'áé-dxoo xu komsana tama xu (Mt 11:20-24)

¹³ “Cg'ãè i gha ìi tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ìi tsáá ka Betesaidàè! Arearesa zi x'ái zi ncëe ko gatu koe kúrúèa zi kò Ture hëe naka Sitone hëéthëe koe kúrúèa hãa ne ne ga kò ncíise gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháuan tcgáúsea hãa.

¹⁴ Igabar ko birí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cam ka i gha Ture hëe naka Sitone hëéthëe gatu ka subuse xgàràè, témé.

¹⁵ “A ncëe tsáá ka, Kaperenaume tsee, nqarikg'ai koe tsi gha ghùu a úúè, *ta tsi gáé tc'èea?* Nqàaka tsi gha xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgám koe.

¹⁶ *Me Jeso ba nxãaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá:* “Wèém ãe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíia komsana Te, me ko gataga ãe ko xguí xao o ba Tíi ga Ra xguí. Me ko ãe ko Tíia xguí Te ba ãe tsééa óága Tea ba xguí,” témé.

¹⁷ Xu gaxu khòe xu 72 xu qãè-tcaoase kabise a máá: “X'aigãe, dxãwa tc'ëean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'òëan cgoa xae kò ko dqãe e ne,” témé.

¹⁸ Me xoa xu a máá: “Satana bar kò bóòa me kò túú-tebem khama ma nqarikg'ai koe guu a ko tcheé.

¹⁹ Bóò, qaria ner máa xaoa, cg'aoan hëé naka xg'arian hëéthëé xao gha náa cgoa di i. A Ra a gataga qarian máa xaoa hãa, dxãwam gaxao ðim cg'òo-kg'aom ði qarian wèé xao gha tàa cgoa a. I cuiskaga cúí gúú ga thòò-thòo xaoa hãa tite.

²⁰ Cg'ãè tc'ëean ko komsana xao o domka méé xao táá qãè-tcao guu, igaba méé xao gaxao di cg'òëa nea nqarikg'ai koe góáëa domka qãè-tcao,” témé.

*Jeso ba ko Xòò ba qãè-tcaoa máá
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qãè-tcaoan ka cg'òe cgaèèa, a máá: “Dqòm Tsiir ko, Aboè, X'aiga Tsi nqarikg'ai hëé naka nqòòmkg'ai hëéthëé di Tsi, ncèe zi gúú zi Tsi kò tc'ëega ne hëé naka xгаа-xgaasea hãa ne hëéthëé chóm-kg'aia hãa, a Tsi a kò cg'aré ne cóa ne x'ái zia hãa khama. Eè, Aboè, ncèea Tsi kò ma ncàmã hãa ga a khama.

²² “Wèé zi gúú zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòe ga Cóám ðíi sa c'ùua hãa, Xòòm oose, kana i cúí khòe ga Xòòm ðíi sa c'ùua hãa, Cóásem oose, naka wèém ãe Cóám ka nxará tcg'òóea ba hëéthëé e,” témé.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise a dxùukg'ai za birí xu a máá: “Ts'ee-ts'ee'kg'aièa ia tcgáian ãe ko gaxao ko bóò zi gúú zi bóò o,

²⁴ birí xao or ko khama, kái porofitian hëé naka x'aiga xu hëéthëéa kò bóò kg'oana ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóm kg'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si,” témé.

Qãèm khòem Samaria di ba

²⁵ Me kò gaa x'aè kaga c'ëem x'áè q'ãa-kg'ao ba tãe a Jeso bam kúrúa bóò kg'oana khama máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamã kg'òè sa hòò?” témé.

²⁶ Me Jeso ba tãe me a máá: “Dùú sa Moshem di x'áèan koe góáëa? Nta tsi ko ma kóma q'ãa a?” témé.

²⁷ Me gaam khòe ba xoa Me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèé tcáoã tsi cgoa hëé,

naka wèé kg'òëa tsi cgoa hëé,

naka wèé qaria tsi cgoa hëé,

naka wèé tc'ëea tsi cgoa hëéthëé

ncàm,

naka tsia gataga thëé

ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma

tsáãa ka c'ëe ba

ncàm,”

témé.

²⁸ Me birí me a máá: “Qãèse tsi xqara hãa. Kúrú ncèe gúua ne naka tsia gha kg'òëan hòò,” témé.

²⁹ Igabam kò gabá tchànóm iise bòdè kg'oana khamam kò Jeso ba tèè a máá: “Kháé tí ka c'èe ba díí ba?” témé.

³⁰ Me Jeso ba xọa me a máá: “C'èem khòè ba kò Jerusalema koe guu a ko Jeriko koe qḡò, a ba a kò ts'ää-kg'ao xu cgoa qḡòa xg'ae, xu qgáía ba xhùu me, a xg'árna cḡ'òos q'oo koe xg'ám me, a xu a guu me a qḡò.

³¹ “I kò kúrúse me c'èem peresiti ba c'úúase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eëm ko gaam khòè ba bòd kam kò nxāa a c'èe xòèan dàòm di sèè a nqáé.

³² “Me kò gatà thèé tempelem koe ko hùim khòè ba * gaam qgáim koe hàà, a èem ko gaam khòè ba bòd ka gaam caum cúim cgoaga nxāa a c'èem xòèm dàòm di ba sèè a nqáé.

³³ “Igabam kò Samaria dim khòèm c'èe ba gaam dàòm ga ba sèè a ko qḡò, a gaam khòè ba hàà sao-xg'ae. A èem ko bòd me ka thòò-xama máá me,

³⁴ a ba a síf cgae me a gaa zi chibi zi nxùian hée naka gòéan héeéthée ka ntcāá cgae a tcám zi, a ba a gam dim donghim koe qábikagu me, a cḡ'áe-nquum koe úú me, a ba a síf gaa koe q'òé me.

³⁵ “Eè i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'òó a cḡ'áe-nquu-kg'ao ba máá, a máá: ‘Q'òé me, kháóar ko síf kabise ner gha wèè guúan èe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

³⁶ Me Jeso ba tèè me a máá: “Ts'ää-kg'ao xu ka xg'árnmèam khòè ba kò hàà cgae xu khòè xu nqoana xu ka tsi ko ntama ma tc'èe? Gam ka c'èem iise sèè mea ba ndaka baa?” témé.

³⁷ Me máá: “Eè thòò-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba bíri me a máá: “Qḡò naka tsia síf gatà hée thèé,” témé.

Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra

³⁸ Jeso ba hée naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu héeéthéea ko dàòm koe hàna a ko qḡò kam kò c'èem x'áé-coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tciiès khòè sa gas dim nquum koe qāèse hààkagu Me.

³⁹ Mareta sa kò qōe sa úúu Maria ta ko ma tciiè sa. Si kò Maria X'aigam Jesom nqàrè-kg'am koe ntcòóa-ntcōe, a ko Gam di zi xгаа-xгаа zi komsana.

⁴⁰ Igabagas kò Mareta sa kái tsééan ka záèèa, khamas kò Jesom koe hàà a máá: “X'aigaè, tí qōes ka Tsi gáé c'èe guù mée ta ga hāa? Guu tes ko ra ko cúisega tsééa máá tu u ka. Bíri si nakas hàà hùì te,” témé.

⁴¹ Me X'aigam Nqari ba xọa si a máá: “Maretaè, Maretaè, kái zi guù zi ka si ko tc'èe-tc'èese a ko xhòe-xhòese,

⁴² igabas ko cúis guù sa qaase, si Maria sa qāès guù sa nxárá tcg'òóa máásea hāa, si ncèes guù sa gas koe sèèa kabìè tite,” témé.

11

Jeso ba ko còrèan ka xгаа-xгаа

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ C'èem cām kam kò Jeso ba c'èem qgáim koe hāa a ko còrè. Eëm ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe ba bíri Me a máá: “X'aigaè, xгаа-xгаа xae e còrèa ne, èem ko ma gataga Johane gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ma xгаа-xгаа a khamaga ma,” témé.

² Me Jeso ba bíri xu a máá: “Còrè xao kò ne mée xao máá:

‘Sita ka Xòò Tseè,
Tsari cḡ'òèan mée i dqòmèè.

* **10:32:** Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khòè ba” témé.

Tsari x'aian mée i hàà.

³ Sita dis tc'òos wèè cárn di sa wèè cárn ka máà ta a.

⁴ Naka qgóóa máá ta a chibia ta, sita igaba ta ko wèém

èe sita koe chìbian kúrúa hãa ba qgóóa máá ke.

Naka Tsia táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé," tam mée.

⁵ Me gaa koe guus ka Jeso ba birí xu a máá: "C'èem-kg'ám kam gaxao ka c'èe ba tcàrà ba úúa, a ba a ntcúu nqâe ka síí cgae me, a birí me a máá: "Tíí tcàràè, nqoana xu péré xu cgòbè te,

⁶ tíí tcàrààm dàò koe hàna ba ncãa hàà cgae te, ra cúí gúù ga úú tama máá mer gham tc'óò o ke,' témé.

⁷ Me nxãaska èe nquum q'oo koe hàna ba xoa a máá: "Táá xhòekagu te guu, nquu-kg'ám ba tcèekg'amsea, ra x'òma cóáa te cgoa, khama ra cuiskaga tée naka máá tsi xua hãa tite ke,' témé.

⁸ Birí xao or ko, tèmé gha a tcg'óò xu, gam dim tcàrà me e domka. Nxãa tama ko ii nem gha tée a èem dtcàràèa hãa sa kúrú, *gam dim tcàrà ba* kò saucgae tamase tée-kg'am me a dtcàrà me si khama.

⁹ "Ra ko birí tu u a ko máá: Dtcàrà tu, mààè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, *nquu-kg'ám ba* tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha mááè ke.

¹⁰ Díim wèém èe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém èe ko qaa ba hòò, me gha wèém èe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama mááè khama.

¹¹ "Ndakam xòò ba gha gam dim cóám kòò x'au ba dtcàrà me ne, x'aum tée-q'oo koe cg'ao ba máá me?

¹² Kana xg'ári ba máá me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? *Kàà me e.*

¹³ A ncèè gatu ncèe cg'ãè tc'èe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máá q'ana hãa ne ba gha nxãaska *gatá ka* Xòòm nqarikg'ai di ba èe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase Tcom-tcomsam Tc'èe ba máá?" tam ma tèè.

Jeso ba ko dxãwa tc'èean ka kg'ui
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Jeso ba kò nqóbóm khòèm koe dxãwa tc'èean xhàiaigu. Eè i ko dxãwa tc'èean tcg'oa kam kò gaam khòèm èe kò kg'ui tama ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hàna zi kaisase are.

¹⁵ Igaba ne kò c'èe ne máá: "Dxãwa tc'èean dim x'aigam Belesebulem di qarian cgoam ko dxãwa tc'èean xhàiaigu," témé.

¹⁶ Ne c'èe ne qgóó Me ne gha qgáian qaa ka dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa.

¹⁷ Jeso ba kò gane di tc'èean q'ana khamam kò birí ne a máá: "Eè q'aara hãas x'ais wèè sa gha kaà, me èe q'aa-q'aasea hãam x'áé ba gaicara hãa tite.

¹⁸ A ncèè satanam kò gaam ka q'aara hãa ne i gha kháé nxãaska ntaama x'aian hãa? Ncèè gatu ko máá, Belesebule ba qarian máà Tea ra ko dxãwa tc'èean gaan cgoa xhàiaigu, témé ne.

¹⁹ A ncèè Tíí kòò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'èean xhàiaigu, ne ia ko gatu di khòèan díim cgoa xhàiaigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòè ne x'ái, èe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa.

²⁰ Igaba ncèè Tíí kò ko dxãwa tc'èean Nqarim dim tshàum cgoa xhàiaigu, nes ko nxãa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

²¹ "Ncèè qarim khòèm ncòò gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúuan qãè qgáì koe hãa.

²² Igaba qarían ka tàà meam kái zi ncõo gàba zi dim kò ko hàà a ko x'ãà me nem ko tàà me, a gam di zi ncõo gàba zi ãem kò dtcãàsea hãa zi xhùu me, a ba a ãem ko sèè cgae mea zi gúù zi q'aa-q'aa.

²³ Eë Tíí cgoa hãa tama ba, Tíí cgoa tééa q'aumanakua, me gataga ãem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai q'aa.

Dxãwa tc'ëean di kabisea ne
(Mt 12:43-45)

²⁴ "Eë i ko dxãwa tc'ëean khóem koe tcg'oa ne i ko c'òòà qgàlan koe qdò, a sãa i gha qgàlan qaa, a ncèè hòò o tama i kò hãa ne i ko nxãaska bìrìse a máá: "Tirim nquum ãer guua hãam koer gha kabise," témé,

²⁵ a ãe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa,

²⁶ ne i ko nxãaska qdò a síí 7 tc'ëean sèé a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'ãè e, i hàà tcàà a i a gaa koe x'ãè. Si ãem khóem dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka," tam méé.

Tseegu di ts'ee-ts'eeqg'aikua ne

²⁷ Eëm ko Jeso ba ncèeta mééa xg'ara kas ko khóè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba bìrí a máá: "Ts'ee-ts'eeqg'aièa saa khóès ãe ábà Tsia sa, naka bíian ãe Tsi coma hãa hëéthéè e," témé.

²⁸ Me Jeso ba xoa si a máá: "Tseegukaga, igaba ãe Nqarim di kg'uian ko kómí a ko ãe i ko méé khama hëé nea kaisase ts'ee-ts'eeqg'aièa ne ne e," témé.

Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa
(Mt 12:38-42)

²⁹ Eë zi ko khóè ne di zi xg'ae zi càuse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: "Ncèes qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko are-aresas x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose.

³⁰ Eëm xg'ao ma Jona ma Ninefe di ne khóè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khóem dim Cóá ba ma ncèes qhàòs koe x'ái sa ii khama.

³¹ X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cám ka ncèes qhàòs di khóèan cgoa téè a téé, a gha chibi-chibi a xgàra si, nqóóm chòò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ëegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncèeska ncèe koe hàna.

³² Xgàrakuan dim cám ka xu gha khóè xu Ninefe di xu téè a téé, a gha ncèes qhàò sa chibi-chibi a xgàra. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóòse khama. Me ncèeska Jonam ka kaia hãa ba ncèe koe hàna," tam méé.

Cgáé-q'oom dis x'áà sa
(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ A ba a máá: "X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dàò a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si ba káà me e, kana gàbas ka nqáaka tòò si ba, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòò si, ne gha nxãasega ãe ko nquum q'oo koe tcàà ne x'áàn hòò.

³⁴ Tsarim tcgái ba tsarim tc'áróm dim x'áà me e. Tsarim tcgáim kò qãè e, nem wèem tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'oèa.

³⁵ Gaa domka méé tsi bóò naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcúù sa ii guu.

³⁶ Khama nxãaska ncèè wéé cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'oè cgaea, i cúí xòèa tsi ga ntcúùs q'oo koe hãa tama, nem wèem cgáé-q'oo ba x'áàn úúa, ncèes ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ma tsáá koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma," tam méé.

Jeso ba ko Farasai xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷ Eëm ko Jeso ba kg'ua xg'ara kam ko c'ëem Farasai ba dtcàrà Me, síim gha tc'òó cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcàà a síi tafolem koe ntcòó cgoa me, tc'òó cgoa mem gha ka.

³⁸ Igaba èem ko Farasai ba bóòà q'ãa, Jesom ko xg'aà tshàù tamase tc'òó sa kam kò are.

³⁹ Me X'aigam Jeso ba bìrí me a máá: “Gaxao Farasai xao ko kubi zi hēé naka gàba zi hēéthēé zi ka qãá zi xg'aà, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hēé naka cg'ãè cauan hēéthēé ka cg'oè cgaèa.

⁴⁰ Gaxao kàà tc'èe xaoè, èe qãá sa kúrúba ba gáé gam q'ooa sa thēé kúrúba hãam tama baà?

⁴¹ Igaba dùús wèés gàbas q'oo koe hàna sa èe dxàua ne khòè ne máà, naka xaoa gha nxãasega tchàa za hēé naka q'oo za hēéthēé q'ano ii.

⁴² “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko tc'òòan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúú zi* koe cúis tshàù-q'òos dian tcg'òò a máà khama, wèé zi tc'òò-kg'ám zi xhàràn di zi koe hēéthēé e. Igabaga xao ko Gam di qãèse qgòókuan hēé naka ncàmkuhan hēéthēé nxorè. Qaase i ko, ncèe sara gúú sara *cgáé sara* xao ga kò kúrúba hãa sa, igaba méé xao táá c'èe zi nxorè guu.

⁴³ “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan koe xao kaia zi ntcòò-q'oo zi ncàma hãa, naka x'amágu di zi qgái zi koe tsgámku sa hēéthēé e.

⁴⁴ “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, x'áise tama zi tc'am zi khama xao ii, ncèe khòèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóòà q'ãa zi tamase gãá zi,” tam méé.

⁴⁵ Me kò x'áè q'ãa-kg'aom c'èe ba xòa Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, èeta Tsi kòò méé ne Tsi ko sixae igaba còè xae e thēé,” témé.

⁴⁶ Me Jeso ba xòa me a máá: “Gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao igaba: Haò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, qómse xao ko khòèan qóm gúúan dcèékagu, igaba xao gaxao cúim tshàum gaxao dim kaga qgóó o tama.

⁴⁷ Haò, cg'ãè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'am zi koe tu kò dqomè cgoaè xu gha zi gúú zi tshàòà tòò, ncèe gatu ka tsgòose ga xu ka cg'òòèa xu.

⁴⁸ Ncèes gúú sa xao ko nxàea tseegukagu, gaxao ka tsgòose ga xu kúrúba hãa tsééa ne. Porofiti xu xu kò cg'òò khama, xao kò gaxu di tc'amán tshàò.

⁴⁹ Ncèes gúús domkam kò Nqari ba Gam di tc'èegan koe máá: “Porofiti xu hēé naka x'áè úú-kg'ao xu hēéthēer gha gane koe tsééa úú, ne gha c'èe-kg'áia xu cg'òò, a c'èea xu xgàra.

⁵⁰ Gaa domkas gha ncèes qhàò sa nqòóm tshoa-tshoasea koe guu a ntcãàguèa c'áòan wèé xu porofiti xu di xòara máá,

⁵¹ Abelem di c'áòan koe guu a síi Sakariam dian koe tcàà. Sakariam ncèe kò altara ba hēé naka còrè-nquu ba hēéthēé xg'aeku koe cg'òòè ba. Eè, bìrí tu ur ko, qhàòs ncèe sa gha wèéan ncèe ga xòara máá.

⁵² “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao koe, q'ãan di tc'èean dim xgobekg'am ba xao sèea máásea. Gaxaoa kò gaxao ka táá tcàà, a xao a kò èe kò tcàà ne xgáè-kg'am,” tam méé.

⁵³ Eëm ko Jeso ba èem qgám koe tcg'oa a ko qòò ka xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xu tshoa-tshoa a xgàèa tòò Me, a kái zi tèè-kg'ám zi qaa tcáo Me ko zi tèè Me,

⁵⁴ Nxãasegam gha tshúú gúúan kg'ui xu chibi-chibi Me ka.

* **11:42:** tc'òòan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúú zi - Gerika sa ko cam hii-coa sara ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama sara.

12

Jeso ba ko khòè ne q'ãa-q'ãa Farasai xu ka (Mt 10:26-27)

¹ Gaa koes kò kaias xg'aes tcám-tcáms khòè ne di sa xg'aea hãa, ne kò xaèkua hãa i kòm ga kàa a, kam kò *Jeso ba* Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu cgoa tc'ãa a tshoa-tshoa a máá: “Farasai xu di péré gâé-gâean koe mée xao q'óése hãa, ncêe qâè khòèan khama ko ma kúrúse igaba cg'ãè cau xu.

² Wèés guùs èe chòmsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs èe chòmsea hãa sa q'ãase.

³ Eè xao ko ntcùúan q'oo koe kg'ui sa gha x'àan q'oo koe kómse, si gha gataga èe xao kòo nquuan q'oo koe c'am sa thée nquuan tçobe koe nxàese.

Q'áòè gha ba (Mt 10:28-31)

⁴ “Tíi ka c'èea tuè, bìrì tu ur ko, a ko máá: Táá *khòè ne* èe ko tc'árò ba cg'òo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha guù úú tama ne q'áò guu.

⁵ Igabar gha bìrì tu u dìi ba mée tu q'áò sa: *Nqarim* èem kòo cg'òoa xg'ara ne ko chòò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa úú di qarian úúa hãa ba mée tu q'áò. Eè, bìrì tu ur ko, q'áò Me mée tu!

⁶ A 5 tsará zia gáé mari-coa tsara cgoa x'amáguè tama? Igabas cúis ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite.

⁷ I gataga wèè c'òòan tcúúa tu di ga nxaráèa. Ke táá q'áò guu, kái zi tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàea tcg'òóse sa hée naka Kreste ba xqase sa hée thée e (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Bìrì tu ur ko a ko máá: Dìim wèém èe gha khòè ne cookg'ai koe Tíi ka nxàese bam gha Khòèm dim Cóa ba thée Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe nxàea tcg'òò.

⁹ Igaba dìim wèém èe gha khòè ne cookg'ai koe xqase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xqaseè.

¹⁰ Me gha wèém khòèm èe kò Khòèm dim Cóm ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè, igaba èe gha Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'ãè kg'uian kg'ui ba cuiskaga qgóóa mááèa hãa tite.

¹¹ “Igaba èe ne kòo còrè-nquu xu koe hée naka x'àèan di xu kaia xu koe hée naka tc'ãa-cookg'ai xu koe hée thée xqara máásean ka tcãa tu u, ne mée tu táá káise tc'èe-tc'èese guu, dùu sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncéem x'aèm kòo hàà ne tu gha nxàe tu gha sa máàè ke,

¹² Tcom-tcomsam Tc'èe ba gha èem x'aèm ka xgaa-xgaa tu u, dùu sa mée tu nxàe sa ke,” tam mée.

Qguuam khòèm káa tc'èem dis sere-sere sa

¹³ C'èem khòè ba kò èes xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba bìrì a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tíi kíim cgoa kg'ui nakam sitsam ka xòòm x'óóa guua zi guù zi tíi cgoa q'aa-q'aaku,” témé.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba xqà me a máá: “Khòè tseè, dìi na qarian màà Tea, guùna ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?” témé.

¹⁵ Me *Jeso ba* bìrì ne a máá: “Bòò naka tua chükuan koe q'óése, khòèm dis kg'òè sa guù zi kái zi èem kàoa hãa zi koe hãa tama ke,” témé.

¹⁶ A ba a ncées sere-sere sa bìrì ne a máá: “C'èem khòèm qguuà kò hãa ba xg'ao hàna, gam dim xhàràam kòo kái tc'òoan kúrú ba.

17 Me tcáóa ba koe tēese a máá: ‘Dùu ra gha kúrú? C’ēe qgàl gar úu tama ka, tiri tc’óo ner gha tòóa mááse e,’ témé.

18 Kam ko máá: ‘Ncēea ra gha hēē ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha kobe a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cāan hēē naka tiri zi gúu zi c’ēe zi hēéthēē gaa koe tòó.

19 Ra gha *nxāaska* bīrīse a máá: ‘Qāē zi gúu zi wēē zi ēer ko qaa zir úúa hāa, kái kurian gha kg’òekagu te zi. A ra a gha kg’òe sa thamkase sēē, a gha tc’óo a kg’áa, a ra a qāē-tcaoa mááse,’ témé.

20 Igabagam ko Nqari ba bīrī me a máá: ‘Tsáá khóē tsi káa tc’ēe tseē, ncēm ntcúum ka tsi gha kg’òea tsi sēē cgaēē, ka zia gha nxāaska ēe tsi kúrúa máásea hāa zi gúu zi díin di ii?’ témé.

21 Ncēea i gha ii ga a, díim wēm ēe ko x’aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg’ai koe qguù tama,” tam *Jeso ba méé*.

Káise tc’ēe-tc’ēese sa

(Mt 6:25-34)

22 Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg’ao xu bīrī a máá: “Gaa domkar ko bīrī xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg’òean ka káise tc’ēe-tc’ēese guu, dùu xao gha tc’óo kana dùu xao gha cgáé-q’ooa xao koe hāa sa. Kg’òe sa tc’óoan ka cgáé si i, me tc’áró ba qgáian ka cgáé me e ke.

23 Kg’òe sa tc’óoan ka kaisase cgáé si i, me cgáé-q’oo ba qgáian ka kaisase cgáé me e.

24 Hoaran bóó, xhàrà tama i hāa, a tcuù tama, a tc’óoan i gha tòóa mááse nquuan úu tama, gabàm ko Nqari ba xárò o. Tu gatu tsaràn ka kaisase cgáé tu u.

25 A gatu ka c’ēm díi ba gha kg’òea ba di cámán koe káise tc’ēe-tc’ēesean ka cám ba càù?

26 Ncēes gúus cg’arés kúrú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxāaska dùúska c’ēe zi ka káise tc’ēe-tc’ēesea máá?

27 Bóó, nta zi qāáka di zi x’aa zi ii sa, zi ko ma tsom sa; tséé tama zi hāa, a zi a gataga qgáian qgāea mááse tama. Igabar ko bīrī tu u, *x’aigam* Solomonem ga ba kò gam di x’aian wēē koe ga ncēe zi x’aa zi ka c’ēea zi khama ma hāa tama.

28 A ncēe Nqarim kòo qāáka di dcāan ncēe ko ncēe cám ka hāa, a q’uu ka c’eean q’oo koe xaoa tcāàè, nxāan ncēeta ma hāakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hāakagu tu u, oo, gatu ncēe cg’aré dtcòman úúa tuè?

29 “Ke tu táá dùu sa tu gha tc’óo kana kg’áa sa qaa guu, naka káise tc’ēe-tc’ēese guu.

30 Táá zi qhàò zi di nea ko wēē gúuan ncēe ga qaa, Me gatu ka Xòòm ga ba ncēe gúuan tu ko qaa sa q’ana hāa.

31 Igabaga méé tu kg’aika X’aigam Nqarim di x’aian qaa, naka tua gha ncēe zi gúu zi wēē zi thēē máàè.

Nqarikg’ai di qguùna ne

(Mt 6:19-21)

32 “Ghùu-coa tuè, táá tu q’ào guu, qāē-tcaokagu i ko gatu ka Xòò ba, Me gha ntcòò-q’ooan máa tu u ke.

33 Eē tu úúa hāa zi tu x’ámágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khóē ne máà. Cg’āa-cg’anase tama qgóan tu kúrúa mááse, *naka* nqarikg’ai di qguùan ncēe kaà tite *cgoa*, cúí ts’āà-kg’ao kaga cùù-cuuse cgaēē tite e kana tcg’āan kaga tc’òóè tite e.

34 Eë tsari qguàn hãa koe i gha gataga thëé tsari tcáoan hãa khama.

Kókòà hãa xu qãà xu

35 “Tséé sa méé tu kg’ónòsea máána hãa, naka i gatu di x’ää-x’aa-kg’ai cgoa di gúàn ko kãru.

36 Gane ka q’òðe ba qãà hãa ne tséé-kg’ao ne khama ma, séèkuan dis kòès koe kò qòòà hãa ba. Eëm ko hàà a ko nquu-kg’ám ba xg’ám-xg’am, ne gha kúúga xgobekg’ama máá me ne.

37 Eë xu qãà xu, ncëe gaxu ka q’òðsem ko hàà a hàà sao-xg’ae xu kókòà hãa xu ka i gha kaisase cgáé ii. Tseegukar ko bìrì tu u: Tséeam gha máá xu sam kg’ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntcòo xu, a tsééa máá xu.

38 Eë gaxu ka q’òðsem kòo ntcúú ka hàà kana ntcúú nqáé ka igaba gha kókòà hãa xu qãà xua ts’ee-ts’ee’g’aièa.

39 Igaba méé xao ncëe sa q’ana hãa: Ncëe nquu ba kàoa hãam khóèm kò q’ana hãa ts’ää-kg’aom ko dùútsa x’aè ka tcãà sa, nem ga kò táá gam dim nquu ba guu me khòàèa hãa.

40 Ke méé tu gatu igaba kg’ónòsea hãa, Khóèm dim Cóa ba gha tcom tama tu hãam cáám ka hàà cgae tu u ke,” tam méé.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba

(Mt 24:45-51)

41 Petere ba kò máá: “X’aigaè, ncëes sere-seres ncëe Tsi ko nxàe sa koáé sixae cgoa kg’ui, kana saa ko wèém khóèm cgoa kg’ui?” témé.

42 Me X’aigam Jeso ba xõa me a máá: “Kháé díí ba nxãaska tcom-tcomsa a tc’èegam qãà baa? Ncëe gam ka q’òðsem gha nquua ba di qarian máà ba, me qãè x’aè ka gaxu di tc’òoan máà xu ba.

43 Ts’ee-ts’ee’g’aièa baa èem qãà ba, ncëe gam ka q’òðsem ko hàà nem ko hàà sao-xg’ae me ko gatà hëé ba.

44 Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: wèé zi gúú zi èem úúà hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó.

45 Igabaga ncëe èem qãàm ko tcáoà ba q’oo koe bìrìse a máá: ‘Tíí q’òò ba ãoa hãa a qháése hàà tite,’ témé, a ba a tshoa-tshoa a c’èe ne qãà ne xg’ámku cgoa, a tc’òó a kg’áà a tshoa-tshoa a nqàre,

46 nem gha èem qãàm ka q’òðe ba tcom tamam hãam cáám ka hàà, c’úúam hãa x’aè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a èe tcom-tcomsa tama ne cgoa xg’ae-xg’ae me.

47 “Qãàm èe gam ka q’òðsem ko qaa sa q’ana hãa, igaba kg’ónòse naka kúrú si tama ba gha kái *tsqman* xg’ámmè.

48 Igaba èem kúrúà hãas domkam ko xgàràe sa c’úúà hãam qãà ba gha cg’orò *tsqman* xg’ámmè. Wèém èe káían máàèam koe i gha káían qaaè, èe kaisase káían máàèam koe i gha gataga kaisase káían qaaè.

Jeso ba ko q’aa-q’aase sa óá

(Mt 10:34-36)

49 “Nqòómkg’ai koer gha hàà c’eean óá kar hààra, a kò gataga káíse ncàmaa, nxãakamaga i ga kò karukaguèa sa!

50 Tcguù-tcguuku sa hàna tcguù-tcguuèr gha ko sa, gaas kar qgóòèa si gha nxãakg’aiga síí xg’ara.

51 Nqòómkg’ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tu gáé tc’èea? Bìrì tu ur ko: nxãas tama sí i, igabar ko q’aa-q’aase sa óága.

⁵² Ncêe koe guus ka ne gha 5 ne khòè ne cúúm x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cáman cgoa táá kómku, i cáman táá nqoanan cgoa kómku.

⁵³ Q'aa-q'aaè ne gha, me xòò ba cóám cgoa táá kómku, me cóá ba xòòm cgoa táá kómku, si xòò sa cóás cgoa táá kómku, si cóá sa gaas ka xòòs cgoa táá kómku, si c'ui sa c'uise-coas cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku," tam méé.

X'aèm di zi x'ái zi
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ A ba a xg'ae zi birí a máá: "Túú-c'òò sa tu kò bóò si ko cáms ko tcàà xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: 'Tuu i ko sene,' témé, i gataga ii.

⁵⁵ Dtcêè xòè za guuam tc'áá ba tu kòò bóò ne, tu ko máá: 'Sene i gha kaisase kùrusa a,' témé, i gataga ii.

⁵⁶ Gatu khòè tu qãè khòèan khama ko ma kúrúse tuè! Nqòòmkg'ai hêé naka nqarikg'ai hêéthêé koe gha kúrúse zi guú zi nxàè tu q'ana hãa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàèan c'úua hãa?

Tsarim chibi-chibi-kg'aom cgoa qhàis koe dtcòmku ne
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ "Dùús domka tu cúíaga bóòa tcg'òóa mááse tama qãè guúan kúrúè gha a?

⁵⁸ Eè ko chibi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèè qaria tsi kúrú naka tsao xg'aen ntcòò naka èes chibi sa nxàè nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hãa a xgàrakuan dis qhàis koe síí ta ga hãase chòò. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcàà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcàà tsi, tsi gha qáé-nqus koe tcààè.

⁵⁹ Birí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síí èe qaùà hãam mari-coa ba suruta," tam méé.

13

Chìbian koe tcóósea ne

¹ Gaa x'aè ka ne kò c'èe ne khòè ne gaa koe hàna, ncêe kò Jeso ba Galilea di ne khòè ne ka birí ne, ncêem kò Pilato cg'òoa hãa ne, èe ne kò ko dàòà-mááku zi kúrú x'aè ka.

² Me Jeso ba xqà ne a máá: "Gatu ko bóò ka nea kò ncêe ne Galilea ne, wèè ne Galilea ne c'èe ne ka tshúú ne chibi-kg'ao nea, ncêeta ne kò ma xgàrase ka?

³ Birí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatú di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèèa tu ga gataga ma kaàkaguè.

⁴ Kana tua ko ntama ma tc'èe 18 ne khòè ne ncêe kò Siloame koe qáòm nxòá nquum ka cg'áé cgaèè ne ka, a cg'òoè ne, gatú ko bóò ka nea kò wèè khòèan èe Jerusalema koe x'ãèa hãa ka chibiga nea?

⁵ Birí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatú di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèèa tu ga gataga ma kaàkaguè," tam méé.

Hìis tc'ároán kúrú tama sa

⁶ Jeso ba kò nxãaska ncêes sere-seres ka birí ne a máá: "Khòè ba kò hàna a ba a faia dis hìi sa úúa, gam dim kg'om xhàrà m q'oo koe kò xhàràèa sa. Gaa koem kò síí ko tc'ároa sa qaa, igabam ko táá cúían ga hòò.

⁷ Me nxãaska khòèm gam dim xhàrà ba ko kòre ba birí a máá: 'Bòò, nqoana xu kuri xu ra úúa a ko ncêe koe hàà a ko hàà ncêes hìis faia dis di tc'ároán qaa, igabagar cúían ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òò sí! Kg'amagas téé a ko góman tséékagu ke!' témé.

⁸ Igabam kò khòè ba xò a máá: ‘Tíí q’òdè, guu si gaicara cúím kuri ba nakar tshàò qàò si naka c’aruan máà si.

⁹ Ncèeko hààm kurim kas kò tc’áró kúrú ne i gha qāè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxāaska xg’aoa tcg’óò si,’ témé.”

Jeso ba ko Sabata dim cím ka khòè sa qāèkagu

¹⁰ Sabata dim cím kam kò Jeso ba hāa a ko c’èem còrè-nquum koe xгаа-xгаа.

¹¹ Igabagas ko gaa koe khòè sa hàna, 18 kurian ko dxāwa tc’èean ka nqorakaguèa hāa sa, a sa a kò qhúusea, a cg’arés kaga tchoanàse tama.

¹² Eëm ko Jeso ba bòò si kam kò Gam koe tciaa óá si a máá: “Khòè seè, tciaa si koe si kgoaraèa,” témé.

¹³ A ba tshàua ba tòò cgae si, si gaa x’aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqom.

¹⁴ Jesom ko Sabata di cím ka kg’òèkagus gúús domkam kò còrè-nquum dim tc’āà-cookg’ai ba xgóá, a ba a khòè ne bìrì a máá: “6 címna ne hàna khòèan ga tséé e, ke méé ne gaa címán ka hàà naka nea hàà kg’òèkaguse, Sabata dim cím ka tamase,” témé.

¹⁵ Me kò X’aigam Jeso ba xò me a máá: “Gatu qāè khòèan khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c’èem ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cím ka gam dis ghòè sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hāa naka chùia úú me naka síí kg’àakagu mea hāa tite?”

¹⁶ Ka sa gáé ga ncèes khòès Abrahamam ka cóases, ncèe kò ncèeta noo kurian 18 sèe a satanam ka qáéèa hāa sa, Sabata dim cím ka táá kgoaraè èe kò qáé sia hāas gúús koe?” tam méé.

¹⁷ Eëm ko ncèes gúú sa nxàe ka i kò Gam di ntcoe-kg’aoan saucgae, igabas kò wèès xg’aes èe sa wéè zì gúú zì cgáé zì èem kúrúa hāa zì qāè-tcaoa máá.

Mosetara dis hùis di cgùrian dis sere-sere sa

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Me Jeso ba tèè ne a máá: “Nqarim di x’aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxará xg’ae e?”

¹⁹ Mosetara dis hùis dim cgùrim khama i ii, ncèem kò khòè ba sèe a gam dim xhàràam koe xhàrà ba. Me tsom a ba a hìi sa kúrú, i kò nqarikg’ai di tsaràn hàà gaas hùis di nxāan koe nquuan kúrú,” témé.

Péré gāè-gāean dis sere-sere sa

(Mt 13:33)

²⁰ Me gaicara tèè a máá: “Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x’aian nxará xg’ae?”

²¹ Péré gāè-gāean khama i ii, ncèes ko dxàes khòè sa sèe a kái péréan cgoa xg’ae-xg’ae e, i wèès pérés koe tséé, si gāe e,” tam méé.

Cg’arém nquu-kg’ám ba

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qòò kam kò x’áé-dxoo xu hēé naka x’áé-coa xu koe hēéthēé tcāà, a ba a èem ko ma qòò khama ma xгаа-xгаа.

²³ C’èem khòè ba kò tèè Me a máá: “X’aigaè, a cg’orò ne khòè ne cúí ne ko hàà kgoaraè?” témé.

Me bìrì ne a máá:

²⁴ “Wèè qaria tsi ga tséékagu naka tsia xgam-xgam nquu-kg’ám koe tcāà. Bìrì tu ur ko a ko máá: kái nea gha tcāà ne gha sa tc’èe igaba ne gha tààè.

²⁵ Eëm ko nquu-kg’ao ba tèe a ko nquu-kg’ám ba tcèekg’am x’aè ka tu gha tchāa za hāa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg’ám ba xg’ám-xg’am, a kg’aea

mááse a máá: 'X'aigàè, nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá ta a,' témé, igabam gha xɔa tu u a máá: 'C'úù tua raa ke tu tí koe tcg'oa, gatu cg'ǎè kúrú-kg'ao tuè!' témé.

²⁶ Tu gha tshoa-tshoa a máá: 'Tsáá cgoa ta kò ko tc'óó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá di x'áéan koe ga thée xгаа-xгаа,' témé.

²⁷ Igabagam gha xɔa a máá: 'C'úù tua ra hã, a guua tu hãa qgái ga c'úua, ke tu tí koe tcg'oa, gatu wèè tu cg'ǎè kúrú-kg'ao tuè,' témé.

²⁸ Abraham a ba hée, Isaka ba hée, naka Jakobe ba hée, naka wèè porofitian Nqarim di x'aian koe hàna héethée tu kò ko bóó nes gha kg'ae sa hée nakas gǎò xǒó sa héethée hã, igabaga tu gha gatu tchàa za xaoo tcg'òòèa hã.

²⁹ Igaba ne gha khóè ne cáms ko tcg'oa xòè koe guu, ne c'èe ne cáms ko tcheè xòè koe guu, ne c'èe ne c'èe xòèan nqóóm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcóó.

³⁰ Igabaga méé tu q'áa, c'èe ne èe kháóka kò hãa nea gha tc'áà di ne ii, ne gha c'èe ne èe tc'áà di kò ii ne kháóka di ne ii," tam méé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thòò-xama máá

(Mt 23:37-39)

³¹ Eëm x'aèm ka xu kò c'èe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a birí Me a máá: "Ncèem qgái ba tcg'ooara guu naka Tsia c'èe za qòò, Herote ba cg'òo Tsi kg'oana ke," témé.

³² Me Jeso ba xɔa xu a máá: "Qòò naka síí èem círí ba birí naka máá: 'Dxāwa tc'èea ner ko xhàiaгу, a Ra a ko khóè ne ncèem cárn ka hée naka q'uu dim cárn ka héethée qǎèkagu, a Ra a gha Tiri tséan nqoana dim cárn ka xg'ara-xg'ara,' témé.

³³ Gatá i ii igaba méér dàòà te koe hãa ncèem cárn ka hée, q'uu dim cárn ka hée, naka q'uu dim cárn qǎa q'oo dim cárn ka héethée e. Porofitim ga Jerusalema ka tchàa za cg'òòè sa qǎè tama khama.

³⁴ "Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian ko cg'òo tsi, a èe tsáá koe i kò tséa oáèa hãa ne ko nxǒán cgoa xao o tsi. Nta noose ra kò tc'èea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-xg'aea hãa sa, èes ko ma ghòrò sa tcgámà sa dòm q'oo koe ma gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'èe e tama.

³⁵ Q'áa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua máá tu u sa. Birí tu ur ko, gaicara tu bóó Tea hãa tite a tu a gha nxǎakg'aiga máá: 'Eè ko X'aigam dim cg'òem cgoa hàà ba ts'ee-ts'ee'kg'aièa hãa,' témé," tam méé.

14

Jeso ba Farasaim x'áé koe

¹ C'èem cárn Sabata dim kam kò Jeso ba Farasai xu dim tc'áà-cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'óó, ka ne kò khóè ne qǎèse bóó Me.

² Me kò kúúga x'òàa ba hée naka c'òàa ba héethée kò gǎea hãam khóè ba Jesom koe hàà.

³ Me kò Jeso ba x'áé q'áa-kg'ao xu hée naka Farasai xu héethée tèè a máá: "Sabata dim cárn ka khóèan qǎèkagua nea x'áèan ka kgoaraèa kana ia kgoaraèe tama?" témé.

⁴ Igaba xu kò táá cúí guù ga nxàè. Me kò Jeso ba khóè ba sèè, a qǎèkagu, a guu mem qòò.

⁵ Kam ko birí xu a máá: "Ncèè gaxao ka c'èem kò cóá ba úua kana ghòè ba, me Sabata dim cárn ka tsàùm q'oo koe cg'áéa tcàa, ne ba síí tcg'òó mea hãa tite?" témé.

⁶ Igaba xu kò ncêes gùus ka táá kgoana a xɔa Me.

⁷ Eẽm ko Jeso ba bóòà q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcóò-q'oo zi koe ma ntcóò sa, kam kò ncêes sere-sere sa birí ne a máá:

⁸ “Eẽ tsi kò c'ẽem khòem ka sèekuan dis kòès koe tciièa hãa ne táá kaia zi ntcóò-q'oo zi koe ntcóò guu, c'èedaokam gha c'ẽem khòem tsáá ka kaisase tcom-tomsa ba thèé tciièa hãa ke.

⁹ Gatà i kò ii nem gha èe tcii tsoa hãa ba hàà, a birí tsi a máá: ‘Ncẽem khòé ba tsaris ntcóò-q'oo sa máá,’ témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcóò-q'ooos koe síí ntcóò.

¹⁰ Igaba èe tsi kò tciièa hãa ne, cg'árés ntcóò-q'ooos koe ntcóò, nakam gha nxãasega èe tcii tsia hãam kò ko hàà ne birí tsi naka máá: ‘Tíí tcàràè, còoka hãnas ntcóò-q'ooos koe ntcóò,’ témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'èe ne cookg'ai koe tcom-tomsakaguè.

¹¹ Wèèm èe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha èe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè khama,” tam méé.

¹² Me Jeso ba nxãaska èe kò tcii mea hãam khòé ba birí a máá: “Eẽ tsi kò dòàs koaba, kana dqòà di tc'òoan di sa ko kúrú, ne méé tsi táá tsáá tcàrà ne, kana tsáá qòe ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'èe ne èe qguua ne igaba tcii guu. Gatà tsi kò ko hèé ne, ne gha gane igaba thèé dòàn kúrú a gha tciiá úú tsi, a síí èe tsi kúrú máá nea hãa sa suruta kabi tsi ke.

¹³ Igaba ncèè dòà sa tsi kò kúrú hãa ne méé tsi dxàua ne khòé ne hèé, nqɔara ne hèé, ts'íiko ne hèé naka kàà tcgáí ne hèéthèé tciiá óá,

¹⁴ naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'èe gúú gaan cgoa ne gha suruta kabi tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khòé ne ko x'ooan koe ghùèè x'áe ka suruta kabiè,” tam méé.

Dòàs dis sere-sere sa (Mt 22:1-10)

¹⁵ Eẽ kò Gam cgoa ntcòe xu ka c'ẽem ko ncêes gúú sa kóm kam kò Jeso ba birí a máá: “Ts'eekg'ai me e gha ii, èe gha ko dòàs Nqarim di x'aian dis koe tc'òò ba!” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xɔa me a máá: “C'ẽem khòé ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúrú, a kái ne khòé ne tciiá óá ba.

¹⁷ “Eès dòàs di x'áe kam ko gam dim qãà ba tsééa úú, síím gha èe kò tciièa hãa ne birí a máá: ‘Wèé zi gúú zia kg'ónòèa hãa ke tu hàà,’ témé ka.

¹⁸ Igabaga ne ko wèea ne ga cúíta méé a tshoa-tshoa a c'èe zi tséé zi ka ne ma qgòóa tòòèa sa nxàe. Tc'ãà di ba kò máá: ‘Ncãar xhàrà ba x'ámá, qòò méér naka síí bóò mes gúú si i, ke cgómna kg'aika qãà te,’ témé.

¹⁹ Me c'èe ba máá: ‘Ncãar 5 xu ghòè xu jokoan di xu x'ámá, a ncèer ii ka ko síí kúrú bóò xu, ke cgómna kg'aika qãà te,’ témé.

²⁰ C'ẽem igabam kò máá: ‘Khòé sar kãbasega sèèa hãa, khamar síí tite,’ témé.

²¹ “Me qãà ba kãbise a hàà ncèe zi gúú zi gam ka q'òòsem koe xàà. Me kò x'áe-kg'ao ba xgòá, a gam dim qãà ba birí a máá: ‘Qhàé naka tsia x'áe xu koe hèé, naka x'áe tcúú xu koe hèéthèé síí, naka tsia síí èe dxàua ne hèé, èe nqɔara ne hèé, èe kàà tcgáí ne hèé, naka ts'íiko ne hèéthèé, sèè naka ncèe koe óá,’ témé.

²² Me gaa koe guus ka qãà ba máá: ‘Tíí q'òòè, èe tsi nxàea hãa sa kúrúsea, igabaga i qanega ntcóò-q'ooan hàna,’ témé.

²³ “Me nxãaska qãàm ka q'òòse ba birí me a máá: ‘Dàò xu koe hèé naka x'áéan xg'aeku di xu dàò-coa xu koe hèéthèé qòò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'òè.

²⁴ Bìrì tu ur ko, òò kò tcièhà hãa xu khòè xu ka cúim ga ba tiris dòàs di tc'òoan xãma hãa tite! témé," tam Jeso ba méé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrua ne
(Mt 10:37-38)

²⁵ Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qòò. Me kabise a bìrì ne a máá:

²⁶ "Ncèè c'èem khòè m kò Tíi koe hàà kg'oana, igabam kò xòò ba, kana xòò sa, kana gam dis khòè sa, kana gam di cóá ne, kana káikhoèa ba, kana qòèa ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'òèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

²⁷ Dìim wèém òò gam dim xgàu hii ba dcéé naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

²⁸ "C'èedaokam gaxao ka c'èe ba qáòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcóò naka tc'èe-tc'èesea hãa tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tséé sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a?

²⁹ Eè m ko tshoa-tshoa sa kúru, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèém khòè m òò ko bòò me ba kg'àè me khama,

³⁰ a kg'ui a máá: 'Ncèem khòè ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààèa hãa, témé.

³¹ "A ncèè c'èem x'aigam kò 10,000 xu ncòo-kg'ao xu úúa hãa, a ko síi c'èem x'aigam 20,000 xu ncòo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'ãaku, ne ba gáé kg'aika ntcóò naka tc'èe naka bòò tama, tc'ãda hãa qarria nem úúa hãa sa, síim ga c'èem x'aiga ba x'ãa cgoa a?

³² A ncèè gatàm kò hée tama, nem gha tchòà xàà-kg'ao xu tsééa úú, c'èem qanega nquú ii koe, xu síi tòókuan dtcàrà.

³³ Gatà iim dàòm kam, dìim wèém òò gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam di zi gùù zi wèé zi èem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

Tabean hée naka x'áa ba héeéthéé e
(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ "Tabea ne qàè e, igaba i kò tabean gaan di tsau-q'ooan ka kaà cgaèè, ne i gha gaicara ntama ma kúruè a tsau?

³⁵ Gómán koe ga hée naka cg'urian òò tcheègùèa koe ga héeéthéé i kàà tséé e, a ko khòèan ka tchàa za aaguè. Eè tceean úúa hãa ba méém kórín," tam méé.

15

Hòara ko hãas ghùu sa
(Mt 18:12-14)

¹ C'èem cá m ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hée naka chibi-kg'aoan héeéthéé Jesom koe cùu-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka.

² Xu Farasai xu hée naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu héeéthéé tshoa-tshoa a kg'uiá mááse a máá: "Ncèem khòè ba ko chibi-kg'ao ne qàèse hààkagu, a ko gane cgoa tc'óò," témé.

³ Me nxãaska Jeso ba ncèes sere-sere sa bìrì xu a máá:

⁴ "C'èem-kg'ám kam gatu ka c'èe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúi sa hòà, ne ba cuiskaga òò zi 99 zi qááka guu, naka òò hòà hãa sa síi qaa, naka ba nxãakg'aiga síi hòò si tite?

⁵ A èem kòò hòò si, nem gha kaisase qàè-tcao a ba a gha nxàra ba koe dcéé si.

6 Eëm ko x'áe koe hàà nem gha gam ka tcáràse ga xu xg'ae-xg'ae gam di qhàòan cgoa, a bìrì ne a máá: 'Tiris ghùus ncêe ko hòàra hãa sar hòòà ke tu tí cgoa qãè-tcao,' témé.

7 Bìrì tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha nqarìkg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúim chìbi-kg'aom ãe ko chìbian koe tcóósem domka, 99 ne khòè ne ãe tchàno ne e ta ko méeè ne ka, ncêe chìbian koe tcóóse qaa tama ne.

Aagusea ko hãam qano mari ba

8 "Kanas kò c'ëem-kg'ám ka khòès 10 qano mari xu úúa hãa sa, c'ëem ka aagusea cgaèè, ne sa gáé ga táá x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dàò, naka nquu ba xgài q'oo, naka qãèse ãem mari ba qaa, naka nxãakg'aiga síf hòò me tite?"

9 Eës kò hòò me nes gha gas di tcáràn héeè naka gas di qhàòan héeéthéeè tciaa xg'ae, a máá: 'Marim ãe kò aagusea hãa bar hòòà hãa ke tu tí cgoa qãè-tcao,' témé.

10 Bìrì tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúim chìbi-kg'aom ãe gha gam di chìbian koe tcóósem domka," tam méeè.

Hòàra ko hãam cóa ba

11 Me Jeso ba nxãaska máá: "Khòèm càim cóa tsara kò úúa hãa ba kò hãa.

12 Me cg'aré ba xòò ba bìrì a máá: 'Aboè, tsari zi gúù zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi màà te,' témé. Me kò gam di gúúan gam di tsara cóa tsara q'aa-q'aa máá.

13 "Me cg'aré ba cg'orò xu càim xu qãá q'oo koe gam di zi gúù zi wèè zi x'ámágu, a ba a marian séeè, a x'áéa ba guu, a nqúum nqóóm koe qòò, a síf gaa koe gam di marian x'ãè a cg'ãè zi gúù zi koe xgãá.

14 Eëm ko gam di zi gúù zi wèè zi tséékagua xg'ara kas kò gaam nqóóm koe qhóó sa tcàà, me tshoa-tshoa a ãem cóa ba qóm cgoa qgóóku.

15 Kam ko c'ëem khòèm gaam nqóóm dim koe síf a síf tsééan dtcàrà, me nxãa ba gam dim xhàràam koe tsééa úú me, síim gha xgúuan kòre ka.

16 Me kò káise tc'ëea hãa, xgúuan di tc'òoan cgoam ga kg'òèkaguse sa, i kò táá cúí khòè ga c'ëe gúù tc'òò di ga màà me.

17 "Me ãem ko ãe sa bóòà q'ãa ka bìrìse a máá: 'Nta noo tséé-kg'aoan àbom dia kái tc'òoan úúa, ra ko tíí ncêe koe xàbàn ka cg'òòè.

18 Xgoabar gha a àbom koe síf, a ra a gha síf bìrì me a máá: 'Aboè, nqarìkg'aian héeè naka tsáá cookg'ai koe héeéthéeè ra chìbian kúrúa hãa.

19 Tsarir cóa ra a tar ga ma tciiè sar kg'ano tama; ke tsari xu tséé-kg'ao xu khama ma qgóó te,' tam méeè.

20 A ba a xgoaba, a xòòm koe qòò.

"Eëm qanega nqúú ii kam kò xòò ba bóò me, a thòò-xama máá me, a qàràò síf cgae me, a síf xgábé me, a x'obè me.

21 Me cóáse ba bìrì me a máá: 'Aboè, nqarìkg'aian héeè naka tsáá cookg'ai koe héeéthéeè ra chìbian kúrúa hãa. Tsarim cóa ba tar gha ma tciiè sar kg'ano tama,' témé.

22 Me xòò ba gam di xu qãa xu bìrì a máá: 'Qháése xao t'òèm qgái ba óá, na hàà hãakagu me, naka xaoa tcàà tshàu sa tcàà tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me.

23 Naka xaoa síf tsauam ghòè-coa ba séeè na cg'òò, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú.

24 Ncëem cóám tiri ba kò x'óóa hãa, igabam ncëeska kg'òèa hãa; hòàram kò hãa igabam hòòsea hãa ke,' tam méeè. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

25 “Gaa x'áè kam kò gam ka cóásem kaia ba xháà-k'g'ai za hãa. Síim káíbise a x'áéan qàe koe hãa kam ko khòè ne kóm ne ko nxáè a ko ntcãa.

26 Kam kò c'èem qãa ba tcii a têtè, dùús ko kúrúse sa.

27 Me nxãa ba xõa me a máá: ‘Tsáá qõe ba káíbisea hãa, me saò ba qãèsem káíbisea hãas gúús domka tsuam ghòè-coa ba qháea hãa,’ témé.

28 Me káimkhoe ba kaisase xgòá a ba a nquum q'oo koe tcãan xguì.

“Me kò xòò ba tcg'oa a hàà dàna me.

29 Me xõa me a máá: ‘Bòò, kái kurian ncèeta noor qãàm khama ma tsééa máá tsia hãa, a qanega tsari x'áè-k'g'áman ntcõe ta ga hãa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa máà te, nakar gha nxãasega tíi tcárà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hãa.

30 Igaba èem ko ncèem cóám tsari ba káíbise, ncèe kò tsari zi gúù zi cg'arán koe kòè cgoa ba, ka tsi kò tsuam ghòè-coa ba cg'òoa máá me,’ témé.

31 Me xòò ba bìrì me a máá: ‘Tiri cóáè, tsáá tsi wèè x'áè ka tíi cgoa hãa, i tiri gúúan wèè ga tsari i.

32 Gaa domka méé ta kòè naka qãè-tcao, tsáá qõem ncèe ba kò x'óóa hãa, igabam ncèeska kg'òèa hãa; hqàram kò hãa, igabam hòðsea hãa domka,’ témé.”

16

Tc'èegam nquu kòre-k'g'ao ba

1 Jeso ba kò Gam di xu xgaaxgaase-k'g'ao xu bìrì a máá: “C'èem khòè ba kò hãa qguùba ba, a ba a kò nquu kòre-k'g'ao ba úúa hãa, ncèe gam di zi gúù zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hãa, gaam nquu kòre-k'g'ao ba ko gam di zi gúù zim ko ma tc'èe khama ma tséékagu sa.

2 Me nxãaska gam ka q'òðse ba tcia tcãa me a máá: ‘Dùú sa ncèer ko tsáá ka kóm sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgãya sa máà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-k'g'ao ba kúrú hãa tite ke,’ témé.

3 “Me nquu kòre-k'g'ao ba bìrìse a máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú, ncèe tíi q'òòm ko tsééa te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarian tc'òda hãar úú tama, a ra a ko gataga dtcàran ka cg'òmngase sau-cgaekaguè.

4 Ncèeskar q'ana hãa dùú sar gha kúrú sa, nxãasega ne gha khòè ne x'áéa ne koe qãèse hàakagu te ka, ncèe koer ko tsééan koe tcg'òòè ne,’ tam méé.

5 “Kam ko wèè ne khòè ne èe kò gam ka q'òðse ba chibian kúrú cgae ne cúí cúí tcii, a tc'ãa di ba bìrì a máá: ‘Tíi q'òòm koe tsi nta noo chibian úúa?’ témé.

6 Me xõa me a máá: ‘100 xu gàba xu *olife dis hùis di* nxùlan di xu u,’ témé. Me máá: ‘Tsarìs tcgãya sa sèè naka qháése ntcòó naka 50 xu góá tòò,’ témé.

7 Me nxãaska cààm di ba bìrì a máá: ‘Kháé tsáá ka, nta noo chibian tsi úúa?’ témé. Me máá: ‘100 xu cãa xu mabèean di xu u,’ témé. Me bìrì me a máá: ‘Tsarìs tcgãya sa sèè naka 80 xu góá tòò,’ témé.

8 “Me kò gam ka q'òðse ba gam dim nquu kòre-k'g'aom tcom-tcomsa tama ba dqòm, tc'èegasem tsééa hãa khama. Ncèem kámám di ne khòè nea gane ka c'èea ne cgoa *tsééan koe* x'áàn di ne cóá ne ka kaisase tc'èega ne e khama.

9 Tíi ra ko bìrì tu u a ko máá: Nq'òòmkg'ai di x'aian cgoa tcàran kúrú, naka tua gha nxãasega èe i kò x'aian kaà ne, chòò tamam x'áém koe qãèse hàakaguè.

10 Díim wèém èe cg'aré gúúan koe tcommèa hãa ba gha thèé kaian koe ga tcommè. Díim wèém èe cg'aréan koe tcommè tama ba gha thèé èe kaian koe ga táá tcommè.

11 Kháé nxãaska ncèè nq'òòm di zi qguù zi qg'óó koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguúan qg'óó koe tcommè?

12 Khama ncêe c'ëem khòem di zi gùu zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi diín ka máàè?

13 “Cám x'aigan gha tsééa máám qãa ba kàa me e. C'ëe bam gha hòre, a c'ëe ba ncám khama, kanam gha c'ëem koe dtcàase, a c'ëe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hêe naka x'aian dim nqari ba hêéthêe tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite,” tam méé.

Jeso ba ko porofiti xu ka hêe naka Johanem ka hêéthêe kg'ui

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

14 Eê xu ko Farasai xu, ncêe marian ncàma hãa xu wèe gùuan ncêe kóm, ka xu kò kg'àèa ncoi Me.

15 Igabam kò Jeso ba birí xu a máá: “Khòe ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóòse, igabagam Nqari ba tcáoa xao q'ana hãa. Eê ko khòem ka cgáé iise bóòe sam ko Nqari ba tcgái-q'ooa ba koe cg'ãa-cg'ana iise bóò khama.

16 “X'áèan hêe naka porofiti xu hêéthêéa kò hãa i nxãakg'aiga síí Johanem di x'áèan tcãa, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qãè tchòan xgaa-xgaaè, i kò wèe khòèan ghùì tcáo a tcana máá a.

17 Nqarikg'aian hêe naka nqđómkg'ai hêéthêéa gha kaà sa thamka si i, igaba cg'aré xòè-coan x'áèan di ga kaà sa thamka tama.

18 “Wèém khòem èe ko gam dis khòe sa aagu, a c'ëes khòe sa sèè ba ko cg'arán kúru, me gataga èe aaguèa hãas khòe sa ko sèém khòe ba thêe ko cg'arán kúru,” tam méé.

Lasaro ba hêe naka qguuam khòe ba hêéthêe e

19 A ba a máá: “C'ëem khòem qguuà hãam, kái marian ko tc'òam qgáim nqàa ba hana hãa ba kò hana, a kò wèe x'aè ka dòas q'oo koe kg'òè.

20 Me kò gataga c'ëem khòem Lasaro ta ko ma tciièm dxàua hãa ba hãa, ncêe kò gam dis xhàros-kg'ám koe káise xóé ba, a kò cgáé-q'ooa ba koe kái chibian úúa hãa.

21 A kò káise ncóóa hãa èem khòem qguuà hãam dim tafolem koe ko guu a tcheè tc'òoan cgoam gha kg'òèkaguse sa. Gataga i kò haghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chibi zi tshãa.

22 “Me x'aè ba hàà me èem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu moengele xu sèe a síí Abrahamam qàe koe ntcóó me, me èe kò qguuà hãa ba thêe x'óó, a síí kg'òndè.

23 Igabam kò x'óóa ne khòe ne dim qgáim xgàrakuan dim koe kaisas thòos koe hãase, ghùì-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nqúú ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcòe,

24 kam ko q'au a máá: ‘Abrahama, àboè, thòò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tsééa óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàan q'oo koe tcãa naka tama te qgài-qgai, kaisas thòos koer hãa ke,’ témé.

25 “Me kò Abrahama ba xqà me a máá: ‘Tiri cóaè, tc'ëe-tc'ëese, kg'òèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qãè gùuan máàèa, me kò Lasaro ba tshúú zi gùú zi máàè, igabam ko ncêeska qgài-qgai tcáoè, tsi ko tsáá thòòan xámkguèe.

26 Me gataga, wèe zi gùú zi ncêe zi oose, sitsam hêe naka tsáá hêéthêe xae xg'aeku koe kiam qàm ba kúruèa hãa, q'odè tite ba, nxãasega ne gha ncêe koe guu a èe koe síí kg'oana ne hêe naka èe koe guu a q'oase hàà kg'oana ne hêéthêe tààè ka,’ tam méé.

27 Me máá: ‘Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xòòm dim nquum koe tsi gha Lasaro ba tsééa úú sa,

²⁸ nakam síí tíí qōe ga xu 5 xu gaa koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thêé ncēer hãnam qgãim xgàrakuan ðim koe hàà guu,' témé.

²⁹ "Me kò Abrahama ba xōa me a máá: 'Tsáá qōe ga xua Moshe ba hêé naka porofiti xu hêéthêé di zi Tcgãya zi úúá, ke méé xu komsana zi,' témé.

³⁰ Me máá: 'Nxãan tama a, àbo tsi Abrahama tseé, igaba ncēè c'ēm khòem kò x'ooan koe guu a síí cgae xu, ne xu gha gaxu di chibian koe tcóóse,' tam méé.

³¹ "Me Abrahama ba birí me a máá: 'Moshe ba hêé naka porofiti xu hêéthêé xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga khòem ēe x'ooan koe tēeam *ko méés ga sa* dtcòma hãa tite,' témé."

17

Chibia ne

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: "Eē ko khòean chibian kúrúkgu gúuan méé i hãas gúú si i, igaba i gáé tsóágase ēe ko gaa cg'ãè-kg'ooan kúrú ba cg'ãèa máána hãa!

² Gam ka i gha qãè e, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kiam tshãam q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè naka ncēe ne cg'aré ne ka c'ēe ba chibian kúrúkgu tamase.

³ Ke méé tu kòresea hãa.

"Tsáá qōem kòo chibian kúrú, ne méé tsi dqàè me, naka ēem kòo chibi bóòse ne qgóóa máá me.

⁴ Eēm kòo cáím q'oo koe 7 q'oro chibian kúrú cgae tsi, a ba a 7 q'oro kabise a hàà cgae tsi, a hàà chibi bóòse ne méé tsi qgóóa máá me," tam méé.

Dtcòma ne

⁵ Xu x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba birí a máá: "Sixae di dtcòman kaikagu," témé.

⁶ Me X'aiga ba xōa xu a máá: "Dtcòman xao kò úúá hãa, mosetara dis hìis ðim tc'ubim khama noo o, ne xao ga ncēes hìis kaias faia di sa birí a máá: 'Tōbea si cgoa q'òè naka síí tshãam q'oo koe xháràse,' témé, nes ga komsana xao o.

Qãam di tsééa ne

⁷ "C'ēedaokam gaxao ka c'ēe ba xháràko máá me kana ghùuan ko kòrea máá mem qãà ba úúá, ne ba gha ēem qãáka guua hãa ne birí a máá: 'Qhái naka hàà ntcóón tсам tc'óó?' témé.

⁸ Kana ba cuiskaga birí me naka máá: 'Dqòà di tc'óoan tsããgua máá te, naka tsia ēer hãa a ko tc'óó a ko kg'áà x'áè ka kg'ónòse naka qãà te, ēer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thêé tc'óó a kg'áà ke,' téméa hãa tite?

⁹ Gam ðim qãà ba ba gha qãè-tcaoa máá, ēem kò birí me sam kúrúá hãa domka? *Cuiskaga a!*

¹⁰ Gaxao ka igaba i gha thêé gatà ii: wèès gúús ēe xao kúrú si xao gha ka máàèa hãa sa xao kò kúrúá xg'ara ne xao gha máá: 'Cg'ãa-cg'ana di xae qãà xae e, sixae ga kò kúrúá hãa tsééan cúí ga xae kúrúá hãa khama,' témé," tam Jeso ba méé.

10 xu khòe xu lepero dis tcùi sa kò tsàara hãa xu

¹¹ Eēm dàòm koe hãa a ko Jerusalema koe qòò, kam kò Jeso ba Samaria hêé naka Galilea hêéthêé xg'aeku koe ko nqáé.

12 Eēm ko c'ēm x'áé-coam koe tcāà, ka xu kò 10 xu khòe xu lepero dis tcì sa kò tsàara hāa xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò nqúu ka tée

13 a q'au a máá: "Jesoè, X'aigaè, thòò-xama máá xae e!" témé.

14 Eēm ko bóò xu kam kò birí xu a máá: "Qòò xao peresiti xu koe naka xu sí bóò xao o," témé.

Eē xu ko qòò ka xu kò q'ano-q'anoè.

15 Eēm ko gaxu ka c'ēe ba bóòse a qāèkaguèa kam kò k̄abise a q'aua Nqari ba d̄qom̄.

16 Gómankg'ai koem kò qámse Jesom nqàrè-kg'am koe, a ba a qāè-tcaoa máá Me. Ncēm khòe ba kò Samaria dim khòe me e.

17 Me kò Jeso ba tēm cgoa x̄a a máá: "10 xu khòe xu gáé kò qāèkaguè tama, xu c'ēe xu 9 xu ndaa?"

18 Dùús domka ba ncēm khòem t̄áá za guuam cúí ba hàà ko Nqari ba d̄qom̄?" témé.

19 A ba a birí me a máá: "Tēe naka tsia qòò, tsari d̄tcòma nea kg'òèkagu tsia hāa ke," témé.

Nqarim di x'aian di hàà-q'ooa ne

(Mt 24:23-28, 37-41)

20 Eē xu ko Farasai xu tēe Me, n-cáma i ko Nqarim di x'aian hàà sa, kam ko x̄o xu a máá: "Nqarim di x'aia nea qāèse ko bóòèkose hààs gúús tama si i,

21 kana i cuiskaga khòean máá: 'Bòò, ncāa ga ia,' kana: 'Eē ga ia,' téméa hāa tite, Nqarim di x'aia nea gatú xg'aeku koe hāa khama," tam méé.

22 A ba a Gam di xu x̄gaa-x̄gaase-kg'ao xu birí a máá: "X'ae ba ko hàà, hàà xao gha Khòem dim Cóm di xu cárn xu ka c'ēe ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bóò mea hāa tite.

23 Birí xao o ne gha a máá: 'Eē sí hāa koe bóò!' kana 'Ncēe koe bóò!' témé, igaba táá qòò kana x̄uri ne guu.

24 Eēm ko ma túú-tebe ba x'áà, a ko c'ēm xòem koe guu a sí c'ēm xòem koe nqarikg'aian x'áà-x'aa khama i gha ma Khòem dim Cóm ka ii, Gam dim cárn ka.

25 Igaba méém kg'aia kái zi gúú zi koe xgàrase, naka baa ncēs qhàòs ka bóòa xguèè.

26 "Ncēe i kò Nowam di cárn ka ii khamaga i gha Khòem dim Cóm di cárn ka ii.

27 Khòe ne kòo tc'òó, a kòo kg'áà, a kòo séèku, a kòo séèkuan biríku, me nxāakg'aiga Nowam ko arakam koe tcāam cárn ba sí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèe ne ne kaàkagu.

28 "Lotem di cárn cgoa i ko cúí ii, khòe ne kòo tc'òó, a kòo kg'áà, a kòo x'ámá, a kòo x'ámágu, a kòo xhàrà, a kòo tshào.

29 Igabaga ēem ko Lote ba Sodoma koe guu a qòòm cárn kam kòo c'ee ba hēe naka dàokom nxúu ba hēéthēe nqarikg'ai koe guu a hàà wèea ne ga kaàkagu.

30 "Ncēeta cgáéga i gha ii, Khòem dim Cóm ko hàà x'áísem cárn ka.

31 Gaam ēe nquuan tcòbe koe hāa, i gam di gúuan nquuan q'oo koe hāa ba méém táá x̄a naka sí sēe e guu; gataga méém xhàrán koe hāa ba táá k̄abise guu.

32 Lotem dis khòe sa tc'ēe-tc'ēese.

33 Dīm wèém ēe ko gam dis kg'òè sa qg'óoa qari bas gha aaguse cgae, igaba dīm wèém ēe ko *Tíi domka* gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha qg'óoa qari si.

³⁴ Birí tu ur ko a ko máá: Eẽm ntcùúm ka i gha cím khòean cúim tcoàm koe x'òma hãa, me gha cúí ba sèèè, me cúí ba guuè.

³⁵ Cím khòe sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'èe sa sèèè, si c'èe sa guuè," tam méé.

³⁶*

³⁷ Xu kò xgaaxgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Nda koe, X'aigae?" témé. Me xqa xu a máá: "Eẽ x'óóa hãam tc'áróm hãa qgái koe i gha kg'áean xg'ae," témé.

18

Dxàe-ntcõa sa hẽe naka bóõa-tcg'òó-kg'ao ba hẽethẽe khara dis sere-sere sa

¹ Jeso ba kò Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu c'èes sere-seres ka birí, wèè x'aè ka méé xu còrè, naka táá xhòen-tcáo di sa,

² a ba a máá: "C'èem x'áé-dxoom koem kò bóõa-tcg'òó-kg'ao ba hãa, Nqari ba kò q'áo tama ba, a khòe ga tchõà úú cgoa tama.

³ Si kò gataga dxàe-ntcõa sa eẽm x'áé-dxoom koe hãa, wèè x'aè ka kò ko hàà cgae me, a ko máá: "Tchànose bóõa tcg'òó naka tiri cg'òo-kg'aoan x'ái tchàno ra ii sa," témé sa.

⁴ Me kò gaam bóõa-tcg'òó-kg'ao ba x'aè ba xguì, igabam kò kháóka biríse a máá: "Nqari bar q'áo tama, a ra a khòean cgoa ga tchõà úú tama,

⁵ igabas ko ncèes dxàe-ntcõa sa xhòe-xhòe te domkar gha kg'ua máá si. Gatàr kò hẽe tama nes gha wèè x'aè ka qdõa máá te ka xhòe-xhòe te khama," témé," tam Jeso ba méé.

⁶ Kam kò X'aiga ba máá: "Tchàno úú tamam xgàra-kg'aom ko méé sa kóm.

⁷ Kháe ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne khòe ne eẽm nxará tcg'òó hãa ne tchànoan màana hãa tite, ncèe ko ntcúú ba hẽe naka koaba ba hẽethẽe Gam koe kg'ae ne? Kana ba gha hùia ne ka nquú tcáo ii?

⁸ Birí tu ur ko a ko máá: qháesem gha tchànoan màa ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba gha Khòem dim Cóá ba eẽm kòo nqđómkg'ai koe hàà ne hàà eẽ dtcòma hãa ne hòò?" témé.

Farasai ba hẽe naka mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hẽethẽe tsara dis sere-sere sa

⁹ Jeso ba kò gataga thẽe ncèes sere-sere sa khòe ne ncèe gane cúí ne tcomsea hãa, a c'èe khòean ncoea hãa ne birí,

¹⁰ a ba a máá: "Cím khòe tsara kò còrè-nquum koe qdò a ko sí còrè, c'èe ba kò Farasai me e, me c'èe ba mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e.

¹¹ "Farasai ba kò tẽe a còrèa mááse a máá: 'Nqariè, qãè-tcaoar ko máá Tsi, c'èe ne khòe ne khamar ii tama khama, ts'ãà-kg'ao ne, cg'ãè cau ne, cg'arà-kg'ao ne, kana ncèem mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khamaga igaba,

¹² a ra a ko cím q'oro bekem ka tc'òoan carase, a ko wéean eẽr ko hòò koe cúis tshàu-q'ooos dian tcg'òó a máá,' témé.

¹³ "Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba nquú ka téé, a ba a táá nqarikg'ai koe ga ghùi-kg'ai, a dxuua ba xg'ám a máá: 'Nqariè, tí chibi-kg'ao ra thdò-xama màá,' témé."

¹⁴ Me Jeso ba birí ne a máá: "Birí tu ur ko, ncèem khòe ba kò Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòea hãase x'áea ba koe dibi, c'èem oose; wèem khòem eẽ ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè khama, igaba gaam eẽ ko cg'aré-cg'arese ba gha kaikaguè," tam méé.

* **17:36:** C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uan úúa: 36 "Cím khòea nea gha xhàran koe hãa, me gha c'èe ba sèèè, me gha c'èe ba guuè."

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eekg'ai
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ C'êe ne khòe nea kò cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà tshàua ba tòo cgae e ka. Eê xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncêe sa bòò, ka xu kò dqàè ne.

¹⁶ Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciia óá a máá: “Cóán guu naka i Tíi koe hàà. Táá xgàè-kg'am m guu! Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

¹⁷ Tseegua ner ko birí tu u: Diim wèem êe Nqarim di x'aian cóám ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

Qgùuam tc'ãà-cookg'ai ba
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Me kò c'êem tc'ãà-cookg'ai ba Jeso ba tèe a máá: “Qãè Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamas kg'òè sa hòò?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba máá: “Dùúska tsi ko 'Qãè Tseè' ta ma tcií Tea máá? Cúí khòe ga qãè tama igaba Nqarim cúí Me e ka.

²⁰ X'áèan tsi q'ana: “Táá cg'áràn kúrú guu, táá cg'òo guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcòan nxàe guu. Saò ba hêè naka saò sa hêéthéè tcom,' ta ko méé e,” témé.

²¹ Me xqà a máá: “Cg'aré-q'ooa te koe gar guu a ko ncêe x'áèan wèè ga komsana,” témé.

²² Eêm ko Jeso ba ncêes gúù sa kóm kam kò birí me a máá: “Cúis gúùs qanega tsi tcàoa sa ncêe sí i: X'amágu wèes gúùs êe tsi úúa hãa sa naka tsia êe dxàua hãa ne khòe ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te,” témé.

²³ Igaba êem ko ncêe sa kóm kam kò kaisase tshúù-tcao, kaisase qguuam khòe me e kò ii khama.

²⁴ Me kò Jeso ba bòò me, a máá: “Tsóágase i gáé qaria, êe kái mari a qguùà hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa.

²⁵ Thamka a kameles gha dqààm tcgáí dim kòm koe tcg'oa sa, qguuam khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãàn ka,” témé.

²⁶ Ne kò êe ko kóm m ne tèe a máá: “Kháé ba gha nxãaska dìi ba kgoaraè?” témé.

²⁷ Me Jeso ba xqà a máá: “Gúù zi ncêe khòe ne ko tàà zia Nqari ba tàà tama,” témé.

²⁸ Me Petere ba máá: “Bòò, sixaea x'áéa xae guu a ko xùri Tsi,” témé.

²⁹ Me Jeso ba birí xu a máá: “Tseegua ner ko birí xao o: Khòem êe Nqarim di x'aian domka x'áéa ba, kana gam dis khòe sa, kana qòea ba, kana gam ka xòòga ne, kana cóáa ba guua hãa ba káà me e,

³⁰ ncêe gha ncêem x'àèm ka káían máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hààkos kg'òes chòò tamas koe hêéthéè e,” témé.

Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Jeso ba kò 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cúía sèèa tcg'òó a birí xu a máá: “Bòò! Jerusalema koe xae ko qòò, si gha wèes gúùs êe porofiti xu ka Khòem dim Cóám ka góàea hãa sa tseegukaguè.

³² Táá zi qhàò zi tshàù q'oo koem gha tcãàè, ne gha ncoi Me, a cóè Me, a tcg'ae cgae Me,

³³ a qoa Me, a cg'òo Me, Me gha nqoana dim cáín ka x'ooan koe tèe,” témé.

³⁴ Igaba xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu táá cúí gúú ga kóma q'ãa, ncêe zi kg'ui zi ko nxãe sa kò gaxu koe chómsea hãa khama, xu kò c'úua hãa dùútsa gúús kam ko kg'ui sa.

*Jeso ba ko kàà tcgáim dtcàrà-kg'ao ba qãèkagu
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Eëm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò kàà tcgáim khòè ba dàòm dxùukg'ai koe ntcòóa-ntcòe a ko dtcàrà.

³⁶ Eëm ko xg'ae sa kóm si ko nqáé kam ko tèè, dùús ko kúrúse sa.

³⁷ Ne bìrí me a máá: “Jesom Nasareta di ba ko nqáé,” témé.

³⁸ Me q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

³⁹ Ne kò khòè ne èe ko còoka hãa ne dqàè me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba téé, a ba a x'áèan tcg'òò, kàà tcgáim khòèm gha Gam koe óágaè sa. Eëm ko Gam koe cúú kam ko Jeso ba tèè me a máá:

⁴¹ “Dùú sar gha kúrúá máá tsi sa tsi ko tc'èe?” témé, me máá: “X'aigaè, bóòr gha sar ko tc'èe,” ta ma xqa.

⁴² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Xgobekg'amsen tcgái, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé.

⁴³ Me kò kúúga bóò, a ba a xùri Me, a Nqari ba dqom. Ne kò wèé ne khòè ne ncêes gúú sa ne ko bóò ka Nqari ba dqom.

19

Jeso ba hêé naka Sakaio ba hêéthêé e

¹ Me kò Jeso ba Jeriko koe tcãà, a ba a ko nqáé.

² Gaa x'aè kagam kò c'èem khòèm Sakaio ta kò ma tcièè ba hãa; kaim mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguua hãa.

³ Bóò kg'oanam kò hãa Jeso ba díí Me e sa, igabam kò kaisase xòm me e khama táá bóò Me, khòè nea kò kái ne e khama.

⁴ Kam ko còoka qàràa síí, a ba a síí faia dis hii sa q'ábà, nxãasegam gha Jeso ba bóò ka, gaa xòè koe méém hàà nqáé khama.

⁵ Eëm ko Jeso ba gaam qgáim koe hàà kam ko ghùí-kg'ai a bìrí me a máá: “Sakaioè, qháése xõa, tsarim nquum koe méér ncêem cáim ka hãas gúú si i ke,” témé.

⁶ Me kò qháése xõa, a qãè-tcaoase Jeso ba qãèse hààkagu.

⁷ Wèé ne khòè ne ko ncêes gúú sa bóò ka ne ko kg'ui a máá: “Kaiam chibi-kg'aom dim dàra-kg'ao bam kúrúá hãa,” témé.

⁸ Igabam kò Sakaio ba tèe a X'aiga ba bìrí a máá: “Bóò, X'aigaè; tiri zi gúú zi di c'èe xòèa ner ko dxàua ne khòè ne máá, a ncêè c'èe khòèa ner kò kàaraa hãa ner gha gaan di zi gúú zi 4 q'oro suruta kabi,” témé.

⁹ Me kò Jeso ba bìrí me a máá: “Ncêem cáim ka i kgoarasean ncêem nquum koe hãa, ncêem khòèm igabam thêé Abrahamam ka cóáse me e khama.

¹⁰ Khòèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha èe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka,” témé.

*10 xu tséé-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 25:14-30)*

¹¹ Khòè ne hãa a ko ncêe zi gùù zi komsana kam kò Jeso ba sere-seres *ncêe* sa bìrì ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama ne kò khòè ne tc'èea máá, Nqarim di x'áia nea gha kúúga x'áise, ta tc'èea.

¹² Gaa domkam kò máá: "C'èem khòèm x'aigan x'áé di ba kò nqúùm nqḡóm koe qḡò, síim gha x'aiga ba kúrúè, a x'aiga *iise* kabise ka.

¹³ Qḡòm ko cookg'ai koem kò 10 qāà xu gam di xu tcii, a wèem khòè ba qano dim marim gautan di ba máà, a bìrì xu a máá: 'Tseekagu ncêe maria ne naka i kái nakar nxāakg'aiga síi kabise na hàà,' témé.

¹⁴ "Igabaga ne kò gam nqḡóm di ne khòè ne hòre mea hãa, khama ne kò khòèan tsééa tcg'òó i còò me a síi máá: 'Ncèem khòèm gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'èe tama,' témé.

¹⁵ Me kò gaam khòè ba síi x'aiga ba kúrúè a ba a x'áéan koe kabise. Kam kò x'áèan tsééa tcg'òó, qāà xu èem kò marian máàna hãa xum gha tcii máàè di i, nxāasegam gha q'āa, marian cgoa xu ma tsééa i ma càusea hãa sa ka.

¹⁶ "Me kò kg'aika di ba tc'āà a hàà, a hàà máá: 'X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu mari xu cgoa càusea hãa,' témé.

¹⁷ Me bìrì me a máá: 'Qāèse tsi kúrúá, qāè tsi qāà tseè, cg'aré gúúan koe tsi tcom-tcomsa tsi qāà tsi i domkar gha 10 xu x'áé-dxoo xu máà tsi tsi tc'āà-cookg'ai,' témé.

¹⁸ "Me kò cím di ba hàà a ba a máá: 'X'aigaè, cúim marim èe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càusea hãa,' témé.

¹⁹ Me bìrì me a máá: 'Tsáá tsia gha 5 xu x'áé-dxoo xu tc'āà-cookg'ai,' témé.

²⁰ "Me kò c'èem qāà ba hàà a máá: 'X'aigaè, bóò, ncāa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koer kò tcám a chómà tòò mea,

²¹ xgòá tsi khòè tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eè tsi tòó tama sa tsi ko sèè, a tsi a ko xhàrà tama tsia koe ga tcuù,' témé.

²² Me kò bìrì me a máá: 'Tsari kg'uiian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'āè cau tsi qāà tsi. Q'ana tsi kò hãa xgòàr khòè ra a, a ko èer tòó tama sa sèè, a ra a ko èer xhàrà tama koe ga tcuù sa,

²³ ka tsi kò kháé nxāaska dùús domka tiri marian síi marian ko tòòè qgái koe tcāà tama? Nakar gha èer ko kabise ka hàà càusea i hãa koe sèè e?' témé.

²⁴ Me kò nxāaska èe cùuse tēe ne bìrì a máá: 'Mari ba sèè cgae me, naka èe 10 xu mari xu úúá hãa ba máà me,' témé.

²⁵ Ka ne ko bìrì me a máá: 'X'aigaè, 10 xu mari xum nxāakamaga úúá!' témé.

²⁶ "Me kò xḡa ne a máá: 'Bìrì tu ur ko, wèem khòèm èe úúá hãa ba gha káían máàè, igaba gaam èe cúí gúù ga úú tamam ka i gha èem úúá hãa gúù-coan ga sèèè.

²⁷ Igaba ncēeska tiri ne cg'òo-kg'ao ne èe kò tc'èe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncêe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'òo ne,' tam méé."

Jeso ba ko Jerusalema koe tcāà
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

²⁸ Jesom ko ncêe zi gùù zi kg'uia xg'ara kam ko tc'āà-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qḡò.

²⁹ Eèm ko Betefage hēè naka Betania hēéthēè koe cùù, Olife ta ko ma tciièm xàbim koe, kam kò Jeso ba cím tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó a máá:

³⁰ "Qḡò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe. Eè tsao ko gaa koe tcāà ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáésea tēe, ncêe cúí khòè ga qanega qábi tama ba. Kgoara naka Tíi koe óá me.

³¹ A ncèè c'èe khòè kò tèè tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao birí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me,' témé," tam méé.

³² Eè kò tsééèa hãa tsara kò qòo a síí ìem kò ma birí tsara hãa khamaga ma saoxg'ae me.

³³ Eè tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'òose ga ne tèè tsara a, a máá: "Dùús domka tsao ko ìem donghi-coa ba kgoara máá?" témé.

³⁴ Tsara xòa a máá: "X'aiga ba ko qaa me," témé.

³⁵ A tsara a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáían donghi-coam koe tcee, Me Jeso ba qábi.

³⁶ Eè ko qábi a ko qòo ka ne kò khòè ne qgáía ne dàòm q'oo koe khàrà.

³⁷ Eè ko dàòm ko nqáaka xòam qgáim koe cùu, Olife dim xàbim koe kas ko wèes xg'aes xgaa-xgaase-kg'ao ne di sa qàè-tcaoase tshoa-tshoa a kiam dòm cgoa Nqari ba dqòm, are-aresa zi x'ái zi wèè zi èe ne bóða hãa zi domka.

³⁸ A ne a máá:

"Ts'ee-ts'ee'g'aièa baa, X'aigam èe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òèan cgoa hàà ba. Tòòkuan méé i nqarikg'ai koe hãa naka i x'àan kaisase tc'amaka hãa," témé.

³⁹ Xu kò c'èe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba birí a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne dqàè," témé.

⁴⁰ Me Jeso ba xòa xu a máá: "Birí xao or ko: ncèè nqoo ne kòo, ne zi gha nxòá zi tshoa-tshoa a q'au," témé.

⁴¹ Eè ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cùu a ko bóò me, kam kò kg'ae-kg'ai me

⁴² a máá: "Tsóágaser gáé ko tc'èe, tòòkuan ko óá zi gúu zi tsi gha ncèe cáim ka q'ana hãa sa! Igaba zi ncèeska tcgáí-q'ooa tsi koe chómsea hãa.

⁴³ Cáim ba gha hàà cgae tsi, tsari ne cg'òo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrúa nxama-nxama tsi ba, a xg'aekua ne koe tcàà tsi, wèè xòea tsi koe guu a.

⁴⁴ Gómankg'ai koe ne gha xàbùu qáú tsi, tsáá hèè naka cóáa tsi hèéthèè e. A ne a tsáá koe cúis nxòás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'aè ba bóða tcg'òó khama," tam méé.

Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

Jeso ba tempelem koe

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Kam ko tempelem q'oo koe tcàà, a ba a èe ko x'amágu ne tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òó.

⁴⁶ A ba a birí ne a máá: "Góásea i hãa a ko máá: 'Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu ba ii,' téméè, igaba tu gatú ts'áà-kg'ao ne di x'áè-q'ooan kúrú mea," tam méé.

⁴⁷ Wèè cáim kam kòo Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa. Xu kò kaia xu peresiti xu hèè naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hèè, naka tc'áà-cookg'ai-kg'ao xu khòè ne di xu hèéthèè cg'òo Me kg'oana.

⁴⁸ Igaba xu kò cúim dàòm cg'òo cgoa Me xu gham ga ba hòò tama, wèè ne khòè nea kò Gam di kg'uian qarika komsana khama.

Jesom di qarian ka i ko tèèè

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ C'êe cam kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xгаа-xгаа, a ko qãe tchòan chóa máa ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hêe naka x'âe xгаа-xгаа-kg'ao xu hêe naka *khòe ne di xu* kaia xu hêéthêe hàa cgae Me.

² A xu a birì Me a máa: "Birì xae e, dùútsa qarì cgoa Tsi ko ncêe zi gúù zi kúrú sa, kana dii na ncêe qarìan máa Tsia hãa ncêe zi gúù zi kúrú di i sa?" témé.

³ Me Jeso ba xoa xu a máa: "Tíi igabar gha tèe xao o. Ke birì Te,

⁴ Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khòean koea?" témé.

⁵ Ka xu ko tshoa-tshoa a chóa máaku a máa: " 'Nqarikg'ai koe e,' ta xae kòo méé nem gha máa: 'Dùúska xao kháe nxãaska dtcòm me tama?' témé.

⁶ Igaba xae kò ko máa: 'Khòean koe e,' témé ne ne gha wèe ne khòe ne nxõán cgoa xg'ámá cg'õo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama," ta xu méé.

⁷ Ka xu ko xoa a máa: "C'úua xae hãa nda koe i guua sa," témé.

⁸ Me Jeso ba birì xu a máa: "Tíi igabar nxãaska birì xao o tite, dùútsa qarìs cgoar ko ncêe zi gúù zi kúrú sa," témé.

Xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Me kò tshoa-tshoa a ncêes sere-sere sa khòe ne birì a máa: "C'êem khòe ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a c'êe xu xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'êem nqõóm koe qõo.

¹⁰ "Eêm ko x'âe ba hàa kam kò xhàrà-kg'ao xu koe qãa ba tsééa úú, nxãasega xu gha kg'om xhàrà di tc'õoan c'êe máa me ka. Igaba xu kò xhàrà-kg'ao xu xg'ám me, a kãa gúúse tsééa kãbi me.

¹¹ "Me gaia c'êem qãa ba tsééa úú cgae xu, xu síi xg'ám me, a sau-saugase qgóó me, a xu a kãa gúúse tsééa kãbi me.

¹² "Kam ko nqoana dim qãa ba tsééa úú. Xu nxãa ba thòò-thõo, a xu a tchàa za xaoa tcg'òo me.

¹³ "Kam kò kg'om xhàrà ka q'õose ba máa: 'Dùù sa ra gha kúrú? Tirim cóam ncàma ra hãa bar gha tsééa úú, c'êedaoka xu gha tcom me khama,' témé.

¹⁴ Igaba êe xu ko xhàrà-kg'ao xu bóò me ka xu ko biríku a máa: 'Ncêe ba xhàrà ka q'õosem ka cóase me e! Ke hàan xae cg'õo me, naka zi gha nxãasega gúù zi sixae di ii,' témé.

¹⁵ Xu kò kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òo me, a cg'õo me.

"Kháe ba gha nxãaska xhàrà ka q'õose ba dùù sa kúrú xu?

¹⁶ Hàam gha a ba a êe xu khòe xu cg'õo, a ba a kg'om xhàrà ba c'êe xu xhàrà-kg'ao xu máa," tam Jeso ba méé.

Khòe ne ko ncêes gúù sa kóm, ka ne kò máa: "Táa méés ncêes gúù sa kúrúse guu!" témé.

¹⁷ Igabam kò Jeso ba bóò ne a máa: "Kháe nxãaska ncêe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góásea hãa sa ko dùù sa nxàe, ncêe ko máa:

'Nxõás ncêe tshào-kg'ao xu ka bóò xguièa hãa sa ncêeska kãbise a cgáés nxõá sa kúrú hãa,' témé sa?

¹⁸ Wèém khòem êe gha gaas nxõás koe cg'áe ba gha khoana tòò-tomse, igaba êes kò c'êe khòean koe cg'áe nes gha tòò-tom m," tam Jeso ba méé.

Marian surutan dis tèe sa
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

19 Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěé naka kaia xu peresiti xu hěéthěé xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, ěes sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khòè ne bèe.

20 A kòo dàòan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khòè xu dtcòm-kg'aoan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, síi xu gha Jeso ba ěem kg'uaia hãa kg'uian cgoa qgóó ka, nxãasega xu gha x'áé-dxoom dim kaiam koe séé a úú Me ka.

21 Xu Jeso ba tèe a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xгаа-xгаа a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khòèan tãákase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse Nqarim dim dàò ba xгаа-xгаа.

22 Bìrì xae e, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba mée xae suruta saa, kana mée xae táá suruta me?" ta xu ma tèe Me.

23 Me Jeso ba gaxu dis kaa sa bòda q'ana hãase bìrì xu a máá:

24 "X'aigam ko suruta cgoaèem qano mari ba x'ái Te. Díin dis tcúú sa ncĕe sa, naka gatàa díin di cg'òèa ncĕe e?" témé. Xu máá: "Kaesaram di si i," témé.

25 Me bìrì xu a máá: "Nxãaska xao ěe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máá, naka ěe Nqarim di ii sa Nqari ba máá," témé.

26 Xu kò khòè ne cookg'ai koe xu gha ma ěem ko mée gúuan ka qgóóa ba ka tàèè, igaba xu kò Gam di xòan ka arekaguè a nqoo.

*X'ooan koe tĕean dis tĕe sa
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

27 C'ĕe ne Saduke ne, khòèan x'ooan koe tĕe tamas koe dtcòma hãa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tèe Me a máá:

28 "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'áèan ncĕe góá máá ta a a ko máá: ěem ko khòè ba kãà cóase dxàese sa guu a x'óó, ne méém ěem khòèem ka qòese ba gaas dxàe-ntcõa sa séè naka káímkhoem ěe x'óóa hãa ba cóán ábà máá.

29 Nxãaska xu kò 7 xu khòè qòeku xu hãa. Kaia ba kò séèa hãa a ba a cóá úú tamase x'óó.

30 Me cam di ba gaas khòè sa séè, a x'óó thĕé,

31 me nqoana di ba séè si, xu kò wèéa xu ga cúú ta ga ma táá cóán ábà, a xu a x'óó.

32 Si ko thĕé khòès ga sa x'óó.

33 Ka sa gha nxãaska x'ooan koe ne ko tĕe ne ndakam di sa ii? Wèéa xu 7 xu kò séè sia hãa ka.

34 Me Jeso ba xòa xu a máá: "Khòè xu ncĕem x'aèm di xua ko séè, a séèkuan màèa.

35 Igaba khòè ne ncĕe hààkom x'aèm koe gha kg'òè ne hěé, naka x'ooan koe gha tĕe ne hěéthĕéa séèku tite, a séèkuan koe tcãà tite.

36 Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tĕea ne cóá ne e khama.

37 Igaba x'óóan koe i ko khòèan ghùie sam kò Moshem ga ba x'áía hãa, ěem kò c'eean di xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim Abrahamam di ba hĕé, naka Isakam di ba hĕé, naka Jakobem di ba hĕéthĕé tcii me koe.

38 Eè x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ěe kg'òèa hãa ne di Me e, wèéa ne ga ko Gam koe kg'òè khama," tam méé.

39 Xu kò c'ĕe xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu xòa a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, qãèse Tsi xòara hãa," témé.

40 Khòè nea kò bèe, c'ĕe tèe ga ne gha tèe Me sa khama.

*Krestem diin dim Tsgõo-coam ii dis tõe sa
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Me Jeso ba tõe ne a máá: “Dùuska ne ko khòe ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgõose-coa Me e, témé?

⁴² Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgāyas koe birí me a máá: ‘X’aiga ba ko Tirim X’aiga ba birí a máá:

‘Kg’áo xòèa Te za ntcõó,

⁴³ nakar nxāakg’aiga síi Tsari cg’õo-kg’aoan kúru

naka i nqàrè-kg’ama Tsi koe ntcõó,

témé.’

⁴⁴ Dafite ba ko X’aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxāaska ntama ma Gam dim tsgõose-coa ba ii?” tam ma tõe ne.

*Jeso ba ko khòe ne x’àié xгаа-xгаа-kg’ao xu koe dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

⁴⁵ Wèé ne khòe ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg’ao xu birí a máá:

⁴⁶ “X’àié xгаа-xгаа-kg’ao xu koe méé xao q’õésea hãa, ncēe ko qàò qgáí-dxooan hãa a caatean ncàmaa hãa xu, a x’ámágu di zi qgáí zi koe tsgámkuan hēé naka kaia zi ntcõó-q’oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàma hãa xu, naka cgáé zi ntcõó-q’oo zi hēéthēé e kōèan di qgáian koe.

⁴⁷ Ncēe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qàòse còrèan ka x’áise tu u xu. Gaxu di xgàraè-q’ooa ne gha kaisase cg’àié ii,” tam méé.

21

*Dxàe-ntcõas ko tcg’òó aba ne
(Mk 12:41-44)*

¹ Jeso ba kò ghùì-kg’ai a tempelem koe qguua ne khòe ne bóò ne ko aban dis gàbas koe aban tòó.

² Kam kò kaisase dxàua hãas dxàe-ntcõa sa bóò si hàà cam qano mari tsara tòó.

³ Kam ko máá: “Tseegua ner ko birí tu u: Ncēes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa wèé ne khòe ne nqáéa hãase marian tcana.

⁴ Wèé ne khòe nea kò gane di qguuan koe guu a gane di aban tcg’òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan èes úúa hãa ga tcg’òó khama,” tam méé.

*Jeso ba ko tempele ba gha kobeès gúùs ka kg’ui
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)*

⁵ Eè xu c’èe xu xгаа-xгааase-kg’ao xu hãa a ko tempelem ka kg’ui, a ko me ma t’õè nxõán ka hēé naka khòe ne koe guua hãa zi aba zi, Nqari ba ne tcg’òóa máána hãa zi ka hēéthēé ma t’õè-t’õeèa hãa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá:

⁶ “Gúù zi ncēe tu ko ncēe koe bóò zi ka: x’àè ba gha hàà, cúis nxõás ga sa c’èes tc’amkg’ai koe guuèa hãa tite ba, wèéa zi ga gha xòòa qàrìè,” témé.

*Are-aresa zi gúù zi
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)*

⁷ Xu xгаа-xгааase-kg’ao xu tõe Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg’ao Tseè, n-cáma zia gha ncēe zi gúù zi kúruše? Si gha thēé x’áis gúù zi ncēe zi ko hàà kúruše di sa nta ii?” témé.

⁸ Me xɔa a máá: “Q’óésea méé tu hãa, naka tua táá hoàkaguè guu, kái ne gha Tíi cg’òè cgoa hàà ke, a gha khòè ne bìrì a máá: ‘Tíi ra Krester ga ra a,’ témé, a ne a gha máá: ‘X’aèa nea cùu u,’ témé, igaba méé tu táá komsana ne guu.

⁹ Igaba èe tu kò ko ncõoan hêé naka kómku taman hêéthêé ko kóm ne méé tu táá q’ae guu. Ncêe zi gúú zi méé zi kg’aika kúrúses gúú si i ke, igaba i chòò-q’ooan kúúga hàà tite,” tam méé.

¹⁰ Me gaicara bìrì xu a máá: “*Nqôóm di zi qhàò zi gha c’èe zi qhàò zi cgoa x’ãàku, i gha x’aian x’aian cgoa x’ãàku.*

¹¹ Kaisasem gha nqôò ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hêé naka tcìian hêéthêé kái xu nqôò xu koe hãa, q’áò-q’áòsa zi gúú zi hêé naka kaia zi x’ái zi are-aresa zi hêéthêéa gha nqarìkg’ai koe guu a kúrúse.

¹² “Igaba ncêe zi gúú zi wèè zi cookg’ai koe, ne gha tshàua ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe úú tu u qhàian koe, a ne a gha qáé-nquuan koe tcàà tu u, tu gha x’aigan hêé, naka tc’ãà-cookg’ai xu koe hêéthêé úúé, i gha wèéan ncêe ga Tiri cg’òèan domka kúrúse.

¹³ Ncêe ba gha x’aè ba ii ncêe gatu gha Nqarim di kg’uian nxàea tseegukagu di ba.

¹⁴ Igaba méé tu x’aèan cookg’ai koe ga tc’èea kabì naka gha nxãasega táá káise tc’èe-tc’èese guu nta tu gha ma xqara mááse sa.

¹⁵ Kg’uian hêé naka tc’èean hêéthêér gha máá tu u khama, i gha wèè cg’òò-kg’aoan gatu di táá qarìan hòò a xguì kana ntcoe tu u.

¹⁶ Gatu di ne khòè ne, ncêe gatu di qôe ii ne hêé, naka gatu di ne qhàò ne hêé, naka gatu di ne tcàrà ne hêéthêéa gha qáé tu u, a gha gatu ka c’èea tu x’ooan koe tcàà.

¹⁷ Tu gha Tiri cg’òèan domka wèè khòèan ka hòrèè.

¹⁸ Igabam cúim c’òòm tcúúa tu òim ga ba kaà tite.

¹⁹ Gatu di qarika tééan ka tu gha kg’òèan hòò.

Jerusalem ba gha kaàkaguè

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Èè tu kòò Jerusalem ba bóò, me ncõo-kg’aoan ka nxãama-nxãamaèa, ne méé tu q’ãa, gam di x’aèan kaàkaguèm koa cùu u sa.

²¹ Ke méé ne èe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí, naka ne èe Jerusalem koe hàna ne tcg’oa naka nea táá hêé naka ne èe x’áé-coa xu koe hàna ne Jerusalem koe tcàà guu.

²² Ncêe ba gha xgàrakus òim x’aè me e, wèés gúùs èe *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góásea hãas gha tseegukaguè ba.

²³ Haò, cg’ãè i gha ii, èe zi cáim zi ka èe ncãà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hêé naka èe gha ko comkagu zi ka hêéthêé e. Kaias thòò-tcao sa hêé naka *Nqarim di* xgòàn hêéthêéa gha ncêe ne khòè ne koe nqôómkg’ai koe hãa.

²⁴ Ntcàum cgoa ne gha cg’òòè, a ne a gha qáé-nquuan di ne khòè ne iise sèèè, a wèè zi qhàò zi koe úúé, Jerusalem ba gha táá zi qhàò zi ka náà c’ãa-c’anaè, i gha nxãakg’aiga síí x’aèan táá zi qhàò zi di xg’ara.

Khòem òim Cóám di hàà-q’ooa ne

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ “X’ái zi táá zia gha cáms koe hêé naka nxoem koe hêé, naka tçonàn koe hêéthêé kúrúse. Zi gha kiam tshàm di ts’oo-q’ooan hêé naka qhonèan hêéthêé ka nqôómkg’ai di zi qhàò zi qóm ba hêé naka arean hêéthêé ka tcàà cgaèè.

²⁶ Khòe nea gha q'aeon hêe naka tc'êea ne ko máá zi gúú zi ka hêéthêe x'óóa qae, nqôómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúú zi domka, nqarikg'aian di qaria ne gha ko hàà ntcâa-ntcâae khama.

²⁷ Eëm x'aem ka ne gha Khòem dim Cóá ba bóò Me túú-c'òòs q'oo koe guu a ko qarian hêe naka kaia x'áan hêéthêe cgoa hàà.

²⁸ Ncêe zi gúú zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, têea-téé naka ghùi-kg'ai, gatu di kgoarasea nea cùu u ke," tam méé.

Faia dis hìis di xгаа-xgaakua ne
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Me kò Jeso ba ncêes sere-sere sa bìrì xu a máá: "Faia dis hìi sa hêe naka c'êe zi hìi zi wèe zi hêéthêe bóò.

³⁰ Eë i ko gazi di tōaran tsom, ne tu ko bóóa mááse a q'āa qhóóa ne tcana hāa sa.

³¹ Gataga êe xao kòo ncêe zi gúú zi bóò zi ko kúrúse ne xao q'ana hāa, Nqarim di x'aia ne cùu u sa.

³² "Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: Ncêes qhàò sa kaà tite, i gha nxāakg'aiga síi ncêe gúúan wèe ga kúrúse.

³³ Nqarikg'aian hêe naka nqôók'g'aian hêéthêea gha chòò, igaba i Tiri kg'uian chòò tite.

Q'ôése sa ko qaase

³⁴ "Q'ôése méé tu, naka i tcáóa tu táá karean nqôóm di ka tààè guu, kana qgarian nqare ka igaba, kana kg'òèan di zi tc'êe-tc'êese-kg'ám zi ka igaba, tcom tama tu hāa koem gha êem cáim ba hàà cgae tu u ke,

³⁵ a gha wèe ne khòe ne, ncêe wèem nqôómkg'ai koe x'āea hāa ne koe ntcómèa ne hāa khama ma hàà cgae.

³⁶ Wèe x'aè ka méé tu kókòda hāa, naka tua còrèa mááse, naka tua gha nxāasega qarian úúa hāa wèe gúúan êe gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha nxāasega Khòem dim Cóám cookg'ai koe hàà téé," tam méé.

³⁷ Wèem koaba bam kòo Jeso ba tempelem koe xгаа-xгаа, a kòo wèe dqòa ka Olife dim xabim koe síi hāa.

³⁸ I kòo wèe khòèan ntcúúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà komsana Me.

Jesom di xgàrasean hêe naka Gam dis x'oo sa hêe naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hêéthêe e (22-24)

22

Jeso ba ko cg'òem gha dis kàa sa kúrúa mááè
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Paseka ta ko ma tcièm x'aem, péré gāe-gāe úú tamas pérés dis kōès di ba kò cùu me e,

² xu kò kaia xu peresiti xu hêe naka x'āe xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthêe xu kàan qaa, xu ga ma cg'òo Me di i, khòe ne xu kòo q'áo khama.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha khòe ne tshàu q'oo koe tcāa sa
(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³ Kam ko nxāaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma tcièm, 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'èem koe tcāa.

4 Me Jutase ba tõe a ba a síi kaia xu peresiti xu hëé naka, tempele ba ko kòre xu x'aiga xu hëéthëé cgoa chòà xg'ae, Jeso bam ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcààs ka.

5 Xu kò qãè-tcao a xu a marin xu gha màà me sa dtcòmku.

6 Me kò Jutase gaxu cgoa dtcòmku, a ba a tshoa-tshoa a qãèm x'aè ba qaa, khòè ne c'ùuasem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcàà di ba.

*Jeso ba ko Pasekan kg'ónòsea máá
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

7 Me kò péré gãè-gãè úú tamás pérés di kòèan dim cáim ba hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'òoèm x'aè ba.

8 Me nxãaska Jeso ba Peterè ba hëé naka Johane ba hëéthëé tsara tsééa úú ncëe x'aè-kg'árnan cgoa a máá: “Qòò naka síi Paseka di tc'òoan kg'ónòa máá xae e naka xae nxãasega tc'òó,” témé.

9 Tsara tèè Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'èe?” témé.

10 Me xoa tsara a, a máá: “Bóò, ãe tsao ko x'áé-dxoom koe tcàà ne tsao gha c'èem khòèm tshàa gàba ba qg'óóa hãam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka èem ko tcààm nquum koe síi tcàà.

11 Naka nquum ka q'òose ba bìri naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'òoan tc'òó ba nda hãa?’ témé.

12 Nakam gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèè zi gùú zi tc'èese ko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, tsao gha gaa koe hãas wèè sa kg'ónò,” tam méé.

13 Tsara kò qòò, a síi èem kò ma bìri tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ónòa máá Me.

*X'aigam dis tc'òos dqòa di sa
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)*

14 Èem ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'aè úú-kg'ao xu cgoa qàòa.

15 A ba a bìri xu a máá: “Kaisaser kò tc'èea hãa, ncëes Pasekas di tc'òoa ner gha gaxao cgoa tc'òó sa, qanega Ra xgàraè tamás cookg'ai koe.

16 Bìri xao or ko, cuiskaga Ra tc'òó si tite, si gha nxãakg'aiga síi èes tc'òos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè,” tam méé.

17 A ba a kubi ba sèè a Nqari ba qãè-tcao máá, a ba a máá: “Sèè xao naka xaoa kg'áa.

18 Bìri xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamás cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hìis di gòéan ncëe kg'áa hãa tite,” témé.

19 Kam ko péré qàmà sa sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcao máá, a khòá q'aa si, a máá xu si, a ba a máá: “Ncëea cgàaa Te ga a, gatu ko mààè e. Ncëes gùú sa tu kúrú naka tc'èe-tc'èese Te,” témé.

20 Gaam dàòm cúim kam kò tc'òoan qãá q'oo koe kubi sa máà xu, a máá: “Ncëes kubi sa Nqarim dis qáé-xg'aes kàba si i, c'áòa Te koe, ncëe gatu ntcãáguu mááèa hãa a.

21 “Igaba méé xao q'áa, gaam èe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Te ba ncëe koe Tíi cgoa ntcòóa-ntcòe sa.

22 Eè i ma Khòèm dim Cóam ka mééèa hãa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii èe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Mem ka,” tam méé.

23 Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tèèku, díi ba gha èeta iis gùú sa kúrú sa.

Dìi ba kaia?

²⁴ Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe t̄ēe, diim kaia h̄a di sa.

²⁵ Me Jeso ba birí xu a máá: "X'aiga xu t̄áá zi qhàò zi di xu ko tc'ãà-cookg'ai ne, xu ko ēe qarían úúa h̄a xu khóe xu q̄ãe xu ta ma tciiè.

²⁶ Igaba méé i gaxao ka t̄áá gatá ii guu. Eē gaxao wèe xao ka kaia h̄a ba méém cg'áré ba ii, nakam ēe ko tc'ãà-cookg'ai xao o ba q̄ãa ba ii.

²⁷ Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ēe ntcóò a ko tc'óò baa, kana q̄ãa baa? Tseeguan kaga, ēe ntcóò a ko tc'óo me e. Igabar Tíí gaxao xg'aeku koe q̄ãam khama ma h̄a.

²⁸ Igaba xao kò gaxao wèe zi kúrúá bóòku zi Tiri zi koe Tíí cgoa h̄a.

²⁹ Ncēm ma Abo ba ma qarían tc'ãà-cookg'ai di máá Tea h̄a, khamagar gha ma qarían máá xao o.

³⁰ Tiri x'aian koer ko Tíí ntcóò a tc'óóm qḡaim koe xao gha nxāsega Tíí cgoa ntcóò a tc'óò, a kg'áà, a xao a gha x'aian dis ntcóò-q'oos koe ntcóò, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra ka," tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ A ba a máá: "Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba dtcàrà mááse xaoa h̄a, sèeam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa xaom gha ka, ēe i ko maberean ma dqòròè i gaan di tsoroan gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma.

³² Igabar còràe máá tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòman kaà ka. Nxāsega tsi gha, ēe tsi kòò *Tíí koe* k̄abisem x'aem ka tsáá ka c'ēe ne qari-qari ka," tam Jeso ba méé.

³³ Me Petere ba xoa Me a máá: "X'aigae, Tsáá cgoa qáé-nquus koe sílan ga h̄eé, naka x'óóan ga h̄ééth̄eér kg'ónòsea máána h̄a!" témé.

³⁴ Me Jeso ba birí me a máá: "Peterè, birí tsir ko, ncēm cárn kam ghòrò ba kg'aea h̄a tite, tsi gha nxāk'g'aiga síú nqoana q'oro xoase Te, c'úú Tea tsi h̄a sa," témé.

Qgóá sa h̄eé, dtcòbè sa h̄eé, naka ntcàu ba h̄ééth̄eé e

³⁵ Me nxāaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu t̄èe a máá: "Eēr xg'ao káá qgóáse h̄eé, naka káá dtcòbèse h̄eé, naka káá nxābose h̄ééth̄eé, tsééa úú xaoa h̄a ka xaoa xg'ao dùú cúí ga tcàò?" témé. Xu máá: "C'ēe gúú tama a," témé.

³⁶ Me Jeso ba birí xu a máá: "Igaba Ra ko ncēeska birí xao o a ko máá: Diim wèem ēe qgóá sa h̄eé naka dtcòbè sa h̄ééth̄eé úúa h̄a ba méém sèè sara a, nakam ēe ntcàu ba úú tama ba gam di qgáian x'ámágu, naka c'ēe ba x'ámá.

³⁷ Birí xao or ko khama a ko máá: Ncēe Tíí ka *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe góáa a ko máá: 'Ts'ãà-kg'ao ne ka c'ēm khama ne kò ma qgóó Mea,' témé sa méés tseegukaguè. Si gha ncēes gúú sa hàà Tíí koe tseegu, i gha ncēe gúúan qhāése kúrúse," tam méé.

³⁸ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máá: "Bóò, cárn ntcàuan xae úúa, X'aigae!" témé. Me xoa xu a máá: "Q̄ãe e," témé.

Jeso ba ko Olife dim xàbim koe còrè
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Me Jeso ba ēem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife dim xàbim koe qdò ēem ko kg'aiga h̄eé khama, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

⁴⁰ Eēm ko gaam qḡaim koe tcãà kam ko birí xu a máá: "Còrè xao naka xao nxāsega táá kúrúá bóòkuan koe tcãà guu," témé.

41 Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'árése nqùu ka síi hãa, nxõás ga xaoè a síi tcheè khama noo di nqùu-q'ooa koe, a ba a síi gaa koe qhòm tsi quri a còrè,

42 a máá: “Aboè, tc'èe Tsi kò ko ne, ncêes kubis *xg'àrakuan di* sa Tíi koe seèa tcg'óo. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíi ko tc'èes ka tamase,” tam méé.

43 [Me moengelem nqarikg'ai koe guua ba Gam koe x'áise, a qari-qari Me.

44 Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma gómankg'ai koe ntcãa.]

45 Eëm Gam di còrèan koe guu a ko tõe kam kò Gam di xu xgaa-xgaa-se-kg'ao xu koe kabise, a ba a sao-xg'ae xu xu tshùu-tcaoa hãase x'òma.

46 Me birì xu a máá: “Dùús domka xao x'òma hãa? Tõe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóokuan koe tcãa guu,” témé.

Jeso ba ko qgóóe

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

47 Eëm *Jeso ba* qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa hàà, me kò Jutase ta ko ma tciièm khòèm 12 xu ka c'èe ba tc'ãa-cookg'ai sia, a ko *Jeso ba* q'óá, x'obè Mem gha ka.

48 Igabam kò *Jeso ba* gam ka máá: “Jutaseè, a Khòèm dim Cóa ba tsi gáé ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãa x'obèkus cgoa?” témé.

49 Eè xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóò q'ãa, ka xu kò máá: “X'aigaè, sixae di ntcàuan xae gha tséekagu?” témé.

50 Me kò gaxu ka c'èe ba kaiam peresitim dim qãàm dim tceem kg'áo xòè di ba xg'aoa qhòm.

51 Me *Jeso ba* máá: “Eè tsi kúrúa hãa sa tc'ãa,” témé, a khòèm dim tcee ba qgóó, a qãèkagu me.

52 Me kò nxãaska *Jeso ba* kaia xu peresiti xu hée, naka tc'ãa-cookg'ai xu tempelem di xu hée, naka *khòè ne di xu* kaia xu héeéthéè, èe kò Gam koe hààraa hãa xu birì a máá: “Ts'ãa-kg'ao ba tsáá hààraa khama xao gáé ntcàuan héeè naka dxòman héeéthéè cgoa hààraa?”

53 Wèè cárn kar kò tempelem q'oo koe gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá síi qgóó Te. Igabam ncêe ba gaxao dim x'aè me e, naka ntcùús di qarían di ba héeéthéè e,” tam méé.

Petere ba ko Jeso ba xoase

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

54 *Jeso ba* xu kò qgóó, a xu a séé a kaiam peresitim dim nquum koe úú Me. Me kò *Petere* kháóka téé a còò xu.

55 Eè xu xhàrom nqàè koe c'ee sa dxùu a ntcòóa-ntcòe, kam kò *Petere* gaxu xg'aeku koe ntcòe.

56 Si kò c'èes qãa sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcòe, si qãèse bóò me, a sa a máá: “Ncèem khòè ba kò thée Gam cgoa hãa,” témé.

57 Igabam kò *Petere* xoase a máá: “Khòè seè, c'ùú Mea raa,” témé.

58 X'aè-coam qãa q'oo koem kò c'èem khòè ba thée bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi thée gaxu ka c'èe tsi i,” témé. Igabam kò *Petere* máá: “Khòè tseè, tíi tama ra a,” témé.

59 Qàòm x'aè-coam qãa q'oo koem kò gaicara c'èem khòè ba kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: “Tseeguan kagam kò thée ncèem khòè ba Gam cgoa hãa, Galilea dim khòè me e khama,” témé.

60 Me *Petere* xoa a máá: “Khòè tseè, c'ùúa ra hãa dùús ka tsi ko kg'ui sa!” témé. Me kò kúúga èem qanega hãa a ko kg'ui ka ghòrò ba kg'ae.

61 Me kò X'aiga ba kabise a Petere ba bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uian tc'èe-tc'èese, nc'èem kò máá: “Nc'èe cáń kam ghòrò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha sene nqoana q'oro xqase Te,” témé e.

62 Me kò Petere tchàa koe tcg'oa, a síí thòokase kg'ae.

Jeso ba ko ncoiè, a ko xg'ámme
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

63 Xu kò èe kò Jeso ba qgóóa xu khòè xu ncoi Me, a xu a xg'ám Me,

64 a xu a qáé tcgái Me, a tèè Me a máá: “Porofita naka birí xae e, díina ko xg'ám Tsi sa?” témé.

65 A kái zi gùù zi c'èe zi cóèkuan di zi Gam ka nxàe.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

66 Eè i ko q'uu ka xu kò khòè ne di xu kaia xu h'èe, naka kaia xu peresiti xu h'èe, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu h'èéth'èe xg'ae, a Jeso ba sèè a cookg'iaia xu koe úú.

67 Xu síí máá: “Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi birí xae e,” témé. Me xqo a máá: “Nc'èe birí xaor kò ko ne xao dtcòm tite.

68 A gataga nc'èe tèè xaor kò ko ne xao xqo Te tite.

69 Igabagam gha nc'èe koe guus ka Khòèm dim Cóá ba Nqarim dim x'òàm kg'òm xòè za síí ntcóó, nc'èe qariga ba,” tam méé.

70 Xu w'èea xu ga máá: “Kháè Tsi gáé nxàaska Nqarim di Tsi Cóá Tsia?” témé. Me xqo xu a máá: “Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé,” tam méé.

71 Xu máá: “Dùútsa gùùs tseeguan gha x'ái sa xae ko qanega qaa? Gam kg'ám koe ga xae guu a kóm ana ka!” témé.

23

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

1 Si nxàaska w'èes xg'ae sa tèe, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai koe úú.

2 Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chibi-chibi Me, a xu a máá: “Nc'èem khòè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khòè ne tám dàòm koe tceea úú, a ko khòè ne xgáè-kg'am, táá ne gha *Roma dim x'aigam* Kaesaram di marian suruta ka, a ba a ko máá, gabá Kreste Me e, a X'aiga Me e, témé,” ta xu méé.

3 Me Pilato ba tèè Me a máá: “A tsáá ga tsia Juta ne di tsi x'aiga tsi?” témé. Me xqo me a máá: “Eè tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

4 Me Pilato kaia xu peresiti xu h'èe naka kaias xg'aes khòè ne dis gaa koe kò hàna hãa sa h'èéth'èe birí a máá: “Khòèm nc'èem koer cúí chibi ga hòò tama,” témé.

5 Igaba xu kò Gam ka qarika nxàe a máá: “W'èem Juteam koem ko khòè ne xгаа-xгаа, a ko khòè ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoaa, a ba a nc'èe koe hàà tcana hãa,” ta xu méé.

Jeso ba ko Herotem koe tsééa úúè

6 Eèem ko Pilato nc'èe sa kóm, kam kò tèè gaam Khòè ba Galilea dis qhàòs di Me e sa.

7 A ba a èem ko bóóa q'ãa, Herotem dim nqóóm di x'áèan dòm q'oo koem hãa sa, kam ko Herotem koe úú Me, nc'èe kò èe x'áè ka Jerusalem koe hãa ba.

⁸ Eëm ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase qǎè-tcao, nc̄iŕsem kò bóòba ba tc'ëea hãa khama, a ba a kò Gam ka kóma hãa, a kò nqòòan úúa hãa, are-aresa zi x'ái zim gha kúrú me bóò di i.

⁹ Me Herote kái zi tēè-kg'ám zi tēè Me, igabam kò Jeso ba táá xǒa me.

¹⁰ Xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka x'áé xǒaa-xǒaa-kg'ao xu hēéthēé xu qarika chibi-chibi Me.

¹¹ Herote ba hēe naka gam di xu nc̄o-kg'ao xu hēéthēéa kò ntcoe Me, a nc̄oi Me, a t'òem qǒái ba hǎakagu Me, a Pilatom koe gaia tséea kabi Me.

¹² Gaam cam̄ em ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara kg'aiga tsara kò hòrekua hãa igaba tcáraku.

*Jeso ba ko x'oo sa xǒara mááé
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)*

¹³ Pilato ba kò kaia xu peresiti xu hēe, naka tc'ǎa-cookg'ai xu hēe, naka khòe ne hēéthēe tciaa xǒ'ae,

¹⁴ a birí ne a máá: "Nc̄em Khòe ba tu kò tí koe óa, tǎám dàòm koe ko xǒ'ae sa tceea úúm khòem khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer nc̄aa tēea xam̄ Me, a ra a nc̄aa nc̄em Khòem koe cúí chibi ga táá hòò, ēe tu kò chibi-chibi Mea hãa zi gúú zi koe.

¹⁵ Herotem igabam cúí chibi ga hòò cǒae Me ta ga hãa, gaa domkam kò gatá koe tséea kabi Me, nc̄e tu ko ma bóò khamaga ma, cúí gúú tshúú kúrúam hãa ga káa a, gaan domka ta ga cg'òo Me e.

¹⁶ Gaa domkar gha kg'ama tsaman cǒoa xǒ'ám Me, a ra a gha kgoara Me, Me qòò," témé.

¹⁷ [Kòes domka méem ga kòò c'ēm khòe ba kgoara máá nes gúú si i.]

¹⁸ Si kò wèes xǒ'ae sa q'au a máá: "Cǒ'òo Me, naka Barabase ba kgoara máá ta a," témé.

¹⁹ Barabase ba kò nc̄oan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hēe, naka khòe ne cg'òoan domka hēéthēe qáé-nquus koe tcǎàèa.

²⁰ Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hãa, khamam kò gaia kg'ui cǒoa ne.

²¹ Igaba ne kò kaisase q'au a máá: "Xǒau Me! Xǒau Me!" témé.

²² Me nqoana dis ka gaia máá: "Kháé ba gáé dùútsa cg'ǎé sa kúrú hãa? Cúí gúú gar hòò tama x'oo sam gha xǒara mááé di i ka. Ra gha xǒ'ám Me, a kgoara Mem qòò," témé.

²³ Igaba ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xǒaùes ka, i kò gane di q'au-q'ooan tàa.

²⁴ Me kò Pilato ba nxàe, ēe ne tc'ëea hãa sa gha kúrúe sa:

²⁵ gaam khòem ēe gane kò tc'ëea hãa kgoaraem gha sa bam kò kgoara, nc̄e kò nc̄oan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hēe, naka khòe ne cg'òoan domka hēéthēe qáé-nquus koe tcǎàèa hãa ba, a ba a Jeso ba *nc̄o-kg'ao xu tshàú q'oo koe tcǎa, nxǎasega xu gha* ēe ne kò khòe ne ma tc'ëea hãa khama ma kúrú Me ka.

*Jeso ba ko xǒaùé
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)*

²⁶ Eë xu kò nc̄o-kg'ao xu Jeso ba úú ka xu kò Kurene òim khòem cǒoa xǒ'ae, Simone ta ko ma tcièe ba, me qǎáka guua hãa, xu kò xǒau sa dc̄éékagu me, me Jesom qǎá koe téé a xùri Me.

²⁷ Si kò kias xǒ'aes khòe ne di sa còò Me, zi kò gaas xǒ'aes q'oo koe c'ēe zi khòe zi hàna, tshúú-tcaose kò ko kg'ae cǒae Me zi.

28 Me kò Jeso ba gazi koe kabise a máá: “Jerusalema di sao khòè saoe! Táá sao Tíia kg'ae cgae Te guu, igaba sao gasao hêé naka cóáa sao hêéthêé kg'ae cgae.

29 X'aè ba gha hàà khama, khòè ne gha máá: ‘Tsóágase zi gáé khòè zi ncêe cóán úú tama zi ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, naka tchòoan ncêe cóán úú tama hêé, naka biian ncêe qanega comkagu tama hêéthêé e,’ témé ba.

30 Nxãaska ne gha tshoa-tshoa a xàblian ka máá: ‘Cg'áé cgae ta a,’ témé, a nxõán ka máá: ‘Qàbia tcàà ta a,’ témé.

31 Ncêe hian tsáá ii koe ne kòo ncêe zi guú zi kúrú ne, ne gha èe i xgòòà hãa koe dùú sa kúrú?” tam méé.

32 Tsara kò cam tsara khòè tsara c'èe tsara chibi-kg'ao tsara a, tsara kò gatsara igaba úúè, sí tsara gha Jesom cgoa cg'òòè ka.

33 ‘Tcúú-c'òá' ta ko ma tcièm qgáim koe xu ko hàà ka xu kò gaa koe Jeso ba xgàu, gaa tsara chibi-kg'ao tsara cgoa, c'èe ba kò kg'áò xòèa ba za xgàuè, me c'èe ba dxàè xòèa ba za xgàuè.

34 [Me kò Jeso ba máá: “Aboè, qgòóa máá ne, c'ùua ne hãa dùú sa ne ko kúrú sa ke,” témé.] Gam di qgáia ne xu kò cgúúan ntcòo ka q'aa-q'aaku.

35 Ne kò khòè ne téé a ko xaè, èe xu kòo tc'ãà-cookg'ai xu zàro Me ka, a ko máá: “C'èe nem kò kgoara hãa, ke méém kgoarase, ncêe nxará tcg'òòèa hãam Krestem Nqarim dim Cóám kò ii ne,” témé.

36 Xu kò ncõo-kg'ao xu thêé ncoi Me, a kò tsau tshàan cgoa hàà a hàà kg'áàkagu Me,

37 a máá: “Juta ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii ne, Tsáá ka kgoarase,” témé.

38 Gam tc'amkg'ai koe i ko ncêeta ma goásea hãa: ‘NCËEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,’ ta ma ma.

39 Khòè tsara èe kò Gam cgoa xgàuèa hãa tsara ka c'èe ba kò dcàro Me a máá: “Kreste Tsi tama Tsia gáé? Tsáá ka kgoaraseò, naka kgoara tsam m thêé!” témé.

40 Me c'èe ba xoa me a dqàè me a máá: “Nqarim igaba tsi gáé q'áò Me tama? Tsáá igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna!

41 Gatsama ko tchànose xgàraè, gatsam kúrúa hãas tséés di surutan tsam hòòà khama, igabagam Gabá cúú guú kàma ga kúrú ta ga hãa,” témé.

42 A ba a máá: “Jesoè, tc'èe-tc'èese te, Tsari x'aian koe Tsi kòo tcàà ne,” témé.

43 Me Jeso ba birí me a máá: “Tseegua ner ko birí tsi: Ncêe cam ka tsi gha sene Tíi cgoa paradaisi koe hãa!” témé.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

44 Koaba di x'aèan 12 di i kò ii, si kò wèém nqòóm koe ntcùú sa xóé, a sí dqòà di x'aèan nqoana di koe téé.

45 Eè i ko cam di x'aàn kaà kam kò tempelem koe tceèeam qgáí ba tòàra q'aase cam qàmà tsara cgoa.

46 Me kò Jeso ba kaim dòm cgoa q'au a máá: “Aboè! Tiri tc'èea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcàà,” témé. A ba a ncêe sam ko kg'uaia xg'ara ka còo di sa sònòà tcg'òò.

47 Eèm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba èe kúrúsea sa bóò, kam kò Nqari ba dqom a máá: “Tseegukagam kò ncêem khòè ba tchànòm khòè Me e,” témé.

48 Wèè ne khòè ne èe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò èe zi guú zi bóò zi kò kúrúse ka ne kò tshúú-tcaoa hãase dibi.

⁴⁹ Wèè ne ãe kò q'ãa Mea ne hãe, naka Galilea koe guu a còò Mea hãa zi khòè zi hãéthhãe kò nqúù ka téé a ko bóò Me.

Jeso ba ko kg'ónòè
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kam kò gaa x'áe kaga c'ëem khòem Josefa ta ko ma tciìè ba hàna, Juta ne dim x'áe-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãem khòem, tchàno me e kò ii, Nqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãa hãa ba, tc'ãà-cook'gai xu ka c'ëe me e kò ii, igabam kò táá c'ëe xu di tc'ëean cgoa dtcòmku.

⁵² Pilatom koem kò síí, a Jesom dim tc'áró ba dtcàrà.

⁵³ Me gaam tc'áró ba xòó, a q'úúm qgáim cgoa tcám, a ba a tshàòèa hãam nxòám dis tc'áms koe síí tcãà Me, ncëe c'ëe khòè ga kò qanega gas koe kg'ónòè tama sa.

⁵⁴ Me kò ãem cám ba kg'ónòèan dim cám me e, Sabata dim cám ba kò ko tshoa-tshoase khama.

⁵⁵ Zi kò khòè zi ãe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qòò, a zi a síí Jesom dis tc'ám sa bóò, a síí Jesom dim tc'áró ma xòòèa hãa sa bóò thãe.

⁵⁶ Ka zi ko x'áea zi koe kabise, a zi a síí Jesom dim tc'áró ba qãè-himè xg'ãò tshãan kg'ónòèa máá. Sabata dim cám ka zi kò sãa, ãe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

24

Jeso ba ko x'ooan koe tãe
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Tc'ãà dim cám bekem dim di ntcúùkg'ai cgoa zi kò ãe zi kúrúá hãa tshãan sée a tc'áms koe qòò.

² A zi a kò nxòá sa bóò si tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òòèa.

³ Igaba ãe zi ko tcãà ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'áró ba táá hòò.

⁴ Eè zi qanega ncëes gúús ka area hãa, ka tsara kò cám khòè tsara qáò qgáian x'áàko hàna tsara qàea zi koe téé.

⁵ Zi kò q'áòan ka gòrò a gómank'gai koe qám-kg'ai. Tsara kò khòè tsara gazi ka máá: "Dúús domka sao ko kg'òèa hãam khòè ba x'óóa hãa ne *di qgáian* koe gaa?"

⁶ Ncëe koem káà Me e, igabagam tãea hãa. Eëm kò qanega Galilea koe hãa kam kò birí tu u sa tc'ëe-tc'ëese, ncëem kò máá,

⁷ Khòem dim Cóá ba méém cg'ãè ne khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xg'auè, naka nqoana dim cám ka x'ooan koe tãe, ta méèa hãa ka," ta tsara méé.

⁸ Ka zi kò Gam di kg'uian tc'ëe-tc'ëese,

⁹ a zi a tc'áms koe zi guu a ko kabise ka síí wèè gúúan ncëe ga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hãe, naka wèè ne c'ëe ne hãéthhãe birí.

¹⁰ Maria Magatalena sa hãe, naka Joana sa hãe, naka Marias Jakobom ka xòò sa hãe, naka c'ëe zi khòè zi hãéthhãe kò x'áè úú-kg'ao xu ncëe gúúan birí,

¹¹ igaba xu kò ncëe zi khòè zi táá dtcòm, gazi di kg'úia ne kò gaxu koe huwan khama xam khama.

¹² Igabam kò Petere ba tãe a tc'áms koe qgóea síí, qámsem ko a ko bóò kam kò q'úú qgái cgoa kúrúèa kòan ãem kò tcám cgoaèa cúí ga bóò i cúía hãa, me kò ncëe kúrúèa hãas gúús ka area hãase x'áe koe kabise.

Emause dis qòò sa
(Mk 16:12-13)

13 Gaam cáim cúim kaga tsara kò cáim xгаа-xgaase-kg'ao tsara xóe ko Emause ta ko ma tcièm x'áem koe qõò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe síí, ne 11 kilomitarà khama noo qáò-q'ooan úúa hãa ba.

14 Eẽ tsara xóe ko qõò ka tsara kòo wèe zi gúù zi ãe kúrúsea hãa zi ka chóa.

15 Eẽ tsara xóe ko chóa qõò, kam kò Jeso ba xg'uu-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qõò,

16 igaba tsara kò qgóò tçgáíèa hãa, khama tsara kò táá bóòà q'ãa Me.

17 Me tèè tsara a, a máá: "Dúú sa tsao xóe ko chóa qõò?" témé. Ka tsara ko ncóò a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

18 Me kò gatsara ka c'ëem Kelopase ba xoa Me a máá: "A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncëe zi cáim zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úúa hãa ka?" témé.

19 Me tèè tsara a, a máá: "Dúútsa gúù zi?" témé. Tsara xoa Me a máá: "Jesom Nasareta ðim ka, ncëe kò porofiti ii ba, a kò tsééan koe hëé, naka kg'uiian koe hëéthëé kaisa qarían úúa hãa, Nqari ba hëé naka wèé khóèan hëéthëé cookg'ai koe.

20 Kaia xu peresiti xu hëé, naka gatá di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëéthëéa kò qgóò Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàù Me.

21 Igaba ta kò tc'ëea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta tc'ëea hãa! Ncëe zi gúù zi wèe zi oose, ncëea nqoana ðim cáim ga me e, zi ncëe zi gúù zi kúrúsea hãa.

22 Zi kò c'ëe zi khóè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcúùkg'ai cgoa zi kò tc'áms koe síí,

23 igaba zi kò tc'áróa ba síí táá hòò, a kò hàà bìrì ta a, moengele tsara zi bóòà hãa sa, ncëe kò bìrì zi a máá, Jeso ba kg'òèa hãa, témé tsara.

24 Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ëe ne tc'áms koe síí, a síí bóò si ãe zi kò khóè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me," ta tsara méé.

25 Me kò gatsara ka máá: "Tsóágase káà tc'ëe tsao khóè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxàèa gúùan dtcòm ka qóm tcáo tsao o!

26 Krestem gha ncëe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'ààn koe tcãa sa gáé kò qaase tama?" tam méé.

27 A ba a Moshem ðis Tcgãyas koe hëé naka wèe xu porofiti xu di zi Tcgãya zi koe hëéthëé guu a tshoa-tshoa, a qãèse bìrì tsara a, wèe zi Tcgãya zi *Nqarim ði* zi koe ko Gam ka kúrúsea sa.

28 Eẽ xu ko ncãa xu ko síim x'áem koe cùù, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúse,

29 igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: "Hãa cgoa tsam m, ncëeska i ðqòà kg'oana, me cáim ba nqáéa hãa ke," témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

30 Eẽ xu tafolem koe ntcõe, kam kò péréan sèé, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a ba a khóá a máá tsara a.

31 I kò tçgáía tsara xgobekg'amse, tsara bóòà q'ãa Me. Me nxãaska tçgáí-q'ooa tsara koe káà.

32 Tsara kò tèèku a máá: "Tcáoá tsam gáé kò nxùrù tama, ãem kòo dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòo *Nqarim ði* zi Tcgãya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?" témé.

33 A tsara a kò gaa x'aè kaga tèe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síí ka tsara kò xгаа-xgaase-kg'ao xu 11 xu hëé, naka ãe kò hãa cgoa xua ne hëéthëé sao-xg'ae, ne xg'aea hãa,

³⁴ a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tēea, a ba a Simonem ka bóòèa hãa!” témé.

³⁵ Tsara kò dùú sa kò dàòm q'oo koe kúrúse cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ãem kò péréan khóá máá tsara a qãá q'oo koe ma bóòà q'ãa sa hēéthéé e.

*Jeso ba ko Gam di ne xгаа-xgaase-kg'ao ne koe x'áise
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

³⁶ Eẽ ne qanega hãa a ko ncēes gúús ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a bìrí ne a máá: “Tóókuan méé i gatu cgoa hãa,” témé.

³⁷ Ne kò kaisase q'aea hãa, a ne a area hãa, a tc'ēea máá, dcau-soma ba ne bóòà hãa, ta tc'ēea.

³⁸ Igabam kò bìrí ne a máá: “Dùús domka tu q'aea hãa? Dùús domka tu ko ncēeta ma ma tēesea máá?”

³⁹ Tshàua Te hēé, naka nqàrèa Te hēéthéé bóò, naka tua Tíí ga Ra ii sa bóò: Qgóóa xám Te, naka bóò, dcau-soma nea cgàa kana c'óá ga úú tama, ncēe tu kò bóò Ra Tíí úúa hãa a,” tam méé.

⁴⁰ Eẽm ko ncēe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hēé naka nqàrèa ba hēéthéé x'ái ne.

⁴¹ Eẽ ne qanega drcòm tama, qãè-tcaoan hēé naka arean hēéthéé domka, kam ko tèè ne a máá: “C'ēe gúú tc'óóé gha tu úúa hãa?” témé.

⁴² Ka ne ko x'ãèa kò hãam x'àu qàmà ba máá Me.

⁴³ Me bóò Me ne ko koe ga sèè a tc'óó me.

⁴⁴ A ba a nxãaska bìrí ne a máá: “Ncēea bìrí tuar kò hãa kg'uian Tiri ga a, ãer kò gatu cgoa qanega hãa ka. Wéé gúuan ãe Moshem di x'áè-kg'áman koe hēé, naka Porofiti xu di góán koe hēé, naka Pesalema zi koe hēéthéé Tíí ka góásea hãa méé i tseegukaguè,” témé.

⁴⁵ A ba a kò gane di tc'ēean xgobekg'am, *Nqarim di zi Tcgáya* zi ko dùú sa méé sa ne gha kóma q'ãa ka.

⁴⁶ A ba a bìrí xu a máá: “Ncēeta i ma góásea hãa: Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cam ka x'oan koe tēe,

⁴⁷ ke méé zi *nqóóm di zi qhàò* zi wéé zi, Jerusalema koe guu naka tshoa-tshoa naka zia *Nqarim* dim cg'òem koe xгаа-xgaaè, chìbian koe méé ne tcóóse, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka.

⁴⁸ Gatua ncēe zi gúú zi di tu nxàea tseegukagu-kg'ao tu u.

⁴⁹ Ra gha Tíí, Tirim Abom nqòòkagu tua hãa sa tséèa máá tu u, igabaga méé tu ncēem x'áè-dxoom *Jerusalemam* koe hãa, naka tua gha nxãakg'aiga síi tc'amaka guua hãa qarian hãakaguè,” tam méé.

*Jeso ba ko qao
(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)*

⁵⁰ Kam kò tchàa za úúa tcg'óò ne, Betania khama noose nqúú ka. A ba a x'òaa ba ghùu a ts'ee-ts'ee'g'ai ne.

⁵¹ Eẽm hãa a ko ts'ee-ts'ee'g'ai ne, kam kò gane koe séèa tcg'òóè, a ba a nqarikg'ai koe qaòkaguè.

⁵² Ka ne ko dqòm Me, a kaisa qãè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kabise.

⁵³ A ne a wéé x'áè ka tempelem koe hãa, a ko Nqari ba dqòm.

JOHANE

Johanem ka góáèa qǎè tchǎa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāya sa Johanem ka góáèa, xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hāa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncées tcgāya sa kò góáèa hāa, “nxāasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòman ka Gam dim cg'òem koe kg'òèan úu ka” (20:31).

Johanem dis tcgāya sa ko Jesom ncēe Nqarim dim Kg'uim chǎo tamase hāam ka kg'ui, Gaam ncēe kò khóè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'āèa hāa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàò xu cgoa kaikaguè sa (ncēe ko xùri zi x'ái zi bóò: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'āà di xòèan tcgāyas dia ko tǎaka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóám ncēe nqòòèa hāam di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gúù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùù sa nxàe sa nxàea tcg'òò.

7 zi x'ái zia ko nxàèè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gúù zi ka góá, igabagam ko gazi gúù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hāa sa. Ncées tcgāyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'èe ne khóè ne Jesom koe dtcòm a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'èe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòma ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa cúuse tsééa xg'aes ka nxàe, èm kò qgóòèam ntcúum ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxāakamaga kg'ónò tòòaa hāa sa, a ghùì-ghui tcáò xua hāa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hāa.

Còo di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóòès ka hēè naka Gam di xgàùèan ka hēè naka x'ooan koe tēes ka hēè naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tēes qǎá q'oo koe hòòèan ka hēéthéè kg'ui.

Johane ba ko kaisase chǎo tama kg'òèan dis abas Krestem koe hànasa ka góá. Gane èe ko Krestem koe dtcòm nea gha chǎo tamasa kg'òè sa úú, gaas ncēe ko tshoa-tshoase a ncēeskaga hàna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncēeska ta ko kg'òèa ta q'oo koe tséékagu zi gúù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hēè, naka péréan hēè, naka x'ààn hēè, naka kòre-kg'aoan hēè, naka ghùuan hēè, naka Chóó-kg'oman hēè, naka gaan di cgùrian hēéthéè e.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- qòòaa máaku tama kg'ua ne:

- x'áà ne - ntcúu sa

- kg'òè sa - x'oo sa

- tc'amaka - nqāaka

- tseegu - tshùù-ntcǎa

- “Tíi Ra a” di kg'ua ne:

- Kg'òèan dir péré Ra a (6:35)

- Nqòóm dir x'áà Ra a (8:12)

- Qǎèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a (10:11)

- X'ooan koe tēe sa hēè naka kg'òè sa hēéthéè Ra a (11:25)

- Dàò Ra, Tseegu Ra, Kg'òè Ra a (14:6)
- Tseegu dir Kg'om Ra a (15:1)
- Nqarim dim Cóá ba, Khòem dim Cóá ba
- dtcòm (1:11-13; 3:16; 20:30, 31)
- Tcgāyas q'oo koe hàna zi:
- Téé-cookg'ai tcgāyas di sa (1:1-18)
- Johanem tcguu-tcguu-kg'ao ba; tc'āà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)
- Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)
- Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13-17)
- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam di x'ooan koe tēan hēéthēé e (18-21)

Tcgāyas dis Téé-cookg'ai sa (1:1-18)

Kreste ba kg'òèa hāam Kg'ui Me e

¹ Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e.

² Nqarim cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna.

³ Wēés gúú sa kò Gam koe guu a kúrúè, i Gam oose cúí gúú ga kúrúè tama, ēe kúrúsea a.

⁴ Gam koe i kò kg'òèan hāa, i kò kg'òèan khòè ne di x'áa a.

⁵ I ko x'áan ntcúúan q'oo koe x'áa, i ntcúúan tàa a hāa tama.

⁶ Nqarim ka kò tsééa tcg'òòèa hāam khòè ba kò hàna, cg'òèa ba kò Johane ii.

⁷ X'áan kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò hààraa, nxāasega ne gha wèe ne khòè ne gam koe guu a dtcòm ka.

⁸ X'áam tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxāasegam gha hàà x'áan ka nxàea tseegukagu ka.

⁹ Tseegu dim X'áam, ncēe ko wèém khòè ba x'áa-x'aa ba kò nqǒómkg'ai koe hàà.

¹⁰ Nqǒómkg'ai koem kò hāa, me kò nqǒó ba Gam koe guu a kúrúè, igabam nqǒó ba c'úú Mea.

¹¹ Gam x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qāèse hàakagu Me.

¹² Igabam kò wèé ne ēe kò qāèse hàakagu Me ne, gane ncēe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ne, nxāa nem kò qarian máá, Nqarim di ne cóá ne ne gha ii ka.

¹³ Ncēe ta ma q'ana hāa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama*, cgāam ma ncāma hāa khama tamase, kana khòem ma ncāma hāa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàèa.

¹⁴ Me kò Kg'ui ba cgāa ba kúrú, a ba a gatá koe x'āè, cgómkuan hēé naka tseeguan hēéthēé ka cg'òèa hāase. Ta kaia x'áan Gam di bóòa hāa, kaia x'áan ncēe Xòòm koe guu a cúíse ábàèam Cóám di i.

¹⁵ Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: "Ncēe ba kò Gam ga Me e, ncēer kò máá: 'Gaam ēe qāáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tíí qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna khama,' témé ba."

* **1:13:** Ncēe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: "ncēe c'òòan koe guu a ábàè tama ne," témé.

¹⁶ Gam di cg'òèa hãase hãan koe ta wèèa ta ga guu a chõò tama cgòmkuuan hòòà.

¹⁷ X' àè ba kò Moshem koe guu a tgc'òòèa hãa khama, i cgòmkuuan hëé naka tseeguan hëéthëé Jeso Krestem koe guua.

¹⁸ Cúí khòè ga Nqari ba qanega bòò tama. Igabagam cúise ábàèam Cóám ncèe Nqari ii ba, a Xòòm dxúu koe ntcõòá-ntcõe ba, nxãa ba Nqari ba q'ãakagu ta a hãa.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

¹⁹⁻²⁰ Jerusalema di xu Juta xu kò peresiti xu hëé naka tempelem koe ko hùì xu khòè xu[†] hëéthëé Johanem koe tsééa úú, síí xu gha díim ii sa tèè me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá xqase e, igabam tseeguan nxàe a máá: “Tíí ra Krestar tama ra a,” témé.

²¹ Xu tèè me a máá: “Kháé tsi gáé nxãaska díí tsia? Elija tsia?” témé. Me máá: “Gaar tama ra a,” témé.

Xu máá: “Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, *Nqarim kò nxàea tsi?*” témé. Me xqà a máá: “Eè èe,” témé.

²² Ka xu ko nxãaska tèè me a máá: “Kháé tsia nxãaska díí tsia? Birí xae e naka xae èe tsééa óá xaea hãa ne koe xqan úú. Díí tsia, ta tsi ga méé?” témé.

²³ Me máá: “Tíí ra tchàa-xgóós q'oo koe ko q'aur dòm ra a, a ko máá: ‘X'aigam *Nqarim* dim dàò ba tchàno-tchanoa máá Me,’ èem porofitim Isaiam ma mééa hãa khama,” témé ra.

²⁴ (Xu kò ncèe xu khòè xu Farasai xu ka tsééa tgc'òòèa hãa.)

²⁵ Ka xu ko tèè me a máá: “Ncèe Krete tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi *Nqarim kò nxàea tsi* tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxãaska *khòè ne* tcguù-tcguua máá?” témé.

²⁶ Me Johane ba xqà xu a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao èe xg'aekua xao koe téé-tèe ba c'úua hãa.

²⁷ Gaam èe tíí qãá koe ko hàà ba, ncèe Gam di nxàò tcaian kgoara gar tc'ãò tama ba,” témé.

²⁸ Ncèe zi gúú zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncíi za, ncèe Johanem kòò tcguù-tcguu koe.

Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e

²⁹ Me Johane ba xùrikom cári ka Jeso ba bòò Me ko hàà, me máá: “Ghùu-coam Nqarim di ba tu bóò, ncèe ko hàà nqóòm di chibian xgàm a qõò cgoa ba!

³⁰ Gaam ga Me e ncèer kòò Gam ka kg'ui a ko máá: ‘Qãáa te koem ko Khòè ba hàà, ncèe téé-q'ooan ka nqáé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna hãa khama,’ témé ba.

³¹ Tíí igabar kò díim ii sa c'úua hãa. Igabar kòò tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxãasegam gha Iseraele ne koe x'áíe ka,” tam méé.

³² Me kò Johane ba ncèes gúú sa nxàea tseegukagu a máá: “Tc'èe bar kò bóò Me nqarikg'ai koe guu a tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe x'ãè.

³³ Tíí igabar kò díim ii sa c'úua hãa. Igabam kò èe kò tséé tea hãa, hàar gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, birí te a máá: ‘Eè tsi gha Tc'èe ba bóò Me ko

[†] **1:19-20:** *tempelem koe ko hùì xu khòè xu* - Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs di xu khòè xu” témé.

Gam koe xõa, a Gam koe hãa ba, nxãa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,' témé.

³⁴ Ra bóoa hãa, a ra a ko nxãea tseegukagu Nqarim dim Cóám ga Me e sa," tam méé.

Tc'ãa di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu Jesom di xu

³⁵ Xùrikom cáim kam kò Johane gaicara gam di tsara xгаа-xгааse-kg'ao tsara cgoa téé-têe.

³⁶ Eëm ko *Johane ba* Jeso ba bóò Me ko qõò kam kò máá: "Ghùu-coam Nqarim di ba bóò!" témé.

³⁷ Eë tsara ko xгаа-xгааse-kg'ao tsara ncëe sa kóm, ka tsara kò Jeso ba xùri.

³⁸ Me Jeso ba kabise a ntcëe a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tèe tsara a, a máá: "Dùú sa tsao ko qaa?" témé. Tsara xõa Me a máá: "Nda Tsi x'ãea, Rabiè?" témé. (Ncëem kg'ui ba ko 'Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè' témé, kg'uiam kò kabìe ne).

³⁹ Me bìri tsara a, a máá: "Hàa naka tsaóa bóò," témé. Ka tsara ko qõò cgoa Me a síi eëm kò x'ãea hãa ggalan bóò, a tsara a wëem cáim êe ba Gam cgoa dxãa. 4 di x'aè e kò ii dqòa di i.

⁴⁰ Eë tsara khòè tsara ncëe kò Johane ba kóm a *Jeso ba* xùri tsara ka c'êe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qõese ba.

⁴¹ Tc'ãa dis gúus Anteream kò kúrús kam kò káikhoem Simone ba qaa, a bìri me a máá: "Mesia ba tsam hòòa," témé (ncëem kg'ui ba ko 'Kreste ba' témé, kg'uiam kò kabìe ne).

⁴² Kam kò *Anterea ba qõesem* Simone ba Jesom koe óága, Me Jeso ba bóò me a máá: "Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncëeska Kefase ta ma tciie," témé (ncëes cg'òe sa Petere si i *Gerika dis kg'uis ka* a ko 'Nxõá sa' nxàe).

⁴³ Xùrikom cáim kam kò Jeso ba Galilea koe qõò sa bìrise. A ba a kò Filipim cgoa xg'ae, a bìri me a máá: "Xùri Te," témé.

⁴⁴ Filipi ba kò Betesaida koe guua, Anterea ba hëe naka Petere ba hëéthëé tsara guua hãam x'áe ba.

⁴⁵ Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a bìri a máá: "Gaam Khòèm êe xu kò ko Moshe ba hëe naka porofiti xu hëéthëé Gam ka góóa hãa ba tsam hòòa hãa! Jesom Nasareta di ba, Josefam ka Cóáse ba," témé.

⁴⁶ Me Nataniele ba tèe me a máá: "Nasareta koe i ga qãe gúuan guu a tcg'oa?" témé, kam kò Filipi xõa me a máá: "Hàa naka tsam síi tsi bóò," témé.

⁴⁷ Eëm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàà kam kò gam ka nxàe a máá: "Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a ncëe e, cúí tshùù-ntcõa ga úú tama ba," témé.

⁴⁸ Me Nataniele ba bìri Me a máá: "Nta Tsi ma q'ãa tea hãa?" témé. Me Jeso ba xõa me a máá: "Qanega tsi kò faia dis hìis dòm q'oo koe ntcõóa-ntcõe, me Filipi tcií tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi," témé.

⁴⁹ Me Nataniele xõa a máá: "Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi," témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xõa me a máá: "Ncãar bìri tsi a máá: 'Faia dis hìis dòm q'oo koe tsi ntcõóa-ntcõe koer hòò tsi,' témé domka tsi ko dtcòm, igabaga tsi gha ncëe zi gúú zi nqáea hãa zi bóò," témé.

⁵¹ A ba a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìri xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea hãa, i ko Nqarim di moengelean Khòèm dim Cóám koe q'ábà xõa," témé.

Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)

2

Jeso ba ko séékuan dis kōès koe tshàan kabi i gōéan kúru

¹ Nqoana dim cáni kas kò séékuan dis kōè sa Kana *dim x'áém* koe kúruše, ncēe kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom ka xòò sa gaa koe hàna.

² Me kò Jeso ba hēé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēé gaas kōès séékuan di sa tciia máàèa.

³ Eē i ko gōéan tcào kas kò Jesom ka xòò sa birí Me a máá: “Gōéan ne úú tama,” témé.

⁴ Me Jeso ba birí si a máá: “Khòè seè, kháé méér dùú sa kúru? Tirim x'aè ba qanega hàà ta ga hãa ka,” témé.

⁵ Si Jesom ka xòò sa tséé-kg'ao xu birí a máá: “Eēm ko birí xao os guùs wèè sa mée xao kúru,” témé.

⁶ Gaa koe xu kò nxōán cgoa kúruèa xu káná xu 6 xu tshàan di xu téé-tēe, a xu a kò gaa koe tòóèa hãa Juta ne dis cau si i kò ii khama, xg'aàse di tshàan tòóa mááse sa. Me kò wèém káná ba 100 litara khama noo tshàan úúa.

⁷ Me Jeso ba birí xu a máá: “Káná xu tshàan cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu cg'oè a síi kg'áma xu koe téé.

⁸ Me birí xu a máá: “Ncēeska xao xobe naka xaoa kōès dim tc'ãã-cookg'aim koe úú,” témé. Xu xobe e a xu a síi máa me e.

⁹ Eēm ko kōès dim tc'ãã-cookg'ai ba tshàan ncēe gōéan koe kabièa xám, ncēm kò nda i guua hãa sa c'úua a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu ncēe kò tshàan xàia hãa xu q'ana hãa nda i guua sa), kam kò séé-kg'ao ba tci, i,

¹⁰ a birí me a máá: “Wèè ne khòè ne ko kuri kare gōéan kg'aia tcg'òo a khòè ne máá. Eē ne ko khòè ne kg'áa xg'ara, ne i ko nxáaska nxáwa ēe kare taman tcg'òè. Igaba tsi tsáa kare gōéan ncēm x'aè ba tòóa máána hãa,” témé.

¹¹ Ncēe sa kò kg'aikas x'áis ga si i, Jesom ko Kana *dim x'áém* koe kúru sa, ncēe Galilea di ba. Gam di x'áa nem kò x'ái, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe dtcòm.

¹² Ncēe zi guù zi qãá q'oo koem kò *Jeso ba* Kaperenaume koe síi, Gabá hēé naka xòò sa hēé, naka qōese ga xu hēé, naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēé e, ne kò gaa koe cg'orò cáman hãa.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Si kò Paseka dis kōès Juta ne di sa cúu si i, Me kò Jeso ba Jerusalema koe qòò.

¹⁴ Eēm ko tempelem koe tcàa kam kò khòè ne bóò ne ko ghòèan hēé, naka ghùuan hēé naka tcíbian hēéthēé x'ámágu, ne c'ēe ne tafolean koe ntcóóa-ntcōe a ko tãa nqóo di marian xg'áma q'aa.

¹⁵ Me kò dqùian cgoa tsam ba kúru, a ba a wèèa ne ga tempelem koe xhàigu, ghùuan ga hēé naka ghòèan ga hēéthēé cgoa, a ba a ghànèa qáú marian ko xg'áma q'aa ne di ntcóó-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian tsai-tsai q'aa.

¹⁶ A ba a ēe kò tcíbian x'ámágu ne birí a máá: “Eē zi guù zi tu ncēe koe tcg'òo. Abom dim nquu ba tu táa x'ámágu-nquu ba kúru guu!” témé.

¹⁷ Ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ēe-tc'ēese ēe ko góáèa hãa sa, ncēe kòo máá: “Tsarim nquum di ncóóa ne ko cg'òo te,” témé sa.

¹⁸ Xu kò Juta xu xoa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái ta a, ncēe zi guù zi di qarian Tsi úúa hãa di sa?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncēm tempele ba tu kòbè, nakar nqoana cáman q'oo koe tshàoa ghùu me,” témé.

²⁰ Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncêe kò 46 kurian sèe a tshàòe ba Tsi gha Tsáá nqoana cáman q’oo koe ghùì dèe?” témé.

²¹ Igabam kòo Jeso ba tc’áróa ba dim tempele ba nxàe.

²² Eëm ko x’ooan koe ghùìèa xg’ara ka xu kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg’ao xu eëm xg’ao mééa hãa sa tc’êe-tc’êese. A xu a *Nqarim di zi Tcgãya* zi hêe naka Jesom kò kg’uia hãa kg’uiian hêéthêe dtcòm.

Jeso ba khòem ko qaa sa q’ana hãa

²³ Eëm ko Jeso ba Jerusalema koe hàna, Paseka dis kòès dim x’aèm ka, ka ne kò kái ne khòe ne x’ái zi eëm kò kúrú zi bóò, a ne a Gam dim cg’òem koe dtcòm.

²⁴ Igabam ko Jeso ba táa tcom ne, wèe ne khòe nem q’ana hãa khama.

²⁵ Gataga i kò Gam koe qaase tama, c’em khòem gha c’êe khòèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q’ana hãa khòem koe hàna sa khama.

3

Jeso ba ko Nikodemase ba xгаа-xгаа

¹ Me kò c’em khòem Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tciie ba hàna, Juta ne dim tc’ãa-cookg’ai ba.

² Jesom koem kò ntcúu ka hàà, a hàà bìrì Me a máá: “Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xгаа-xгаа-kg’ao Tsi i sa ta q’ana hãa; cúí khòe ga Tsáá kò kúrú zi x’ái zi kúrúa hãa tite, Nqarim kò gaan cgoa hãa tama ne khama,” témé.

³ Me Jeso ba xqo me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì tsi, a ko máá: Khòem kò kabase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x’aian bóòa hãa tite,” témé.

⁴ Me Nikodemase ba bìrì Me a máá: “Khòe ba ga kháé ntama ma gàeseam hãa koe ábàè? Xòòs di ncàan koe ba ko kháé gaicara tcãa, a nxãwa ábàè?” témé.

⁵ Me Jeso ba xqo me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì tsi, a ko máá: Khòem kò tshàan hêe naka Tc’êe ba hêéthêe ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x’aian koe tcana hãa tite.

⁶ Eê cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si êe Tc’em ka ábàèa sa Tc’êe si i.

⁷ Táa méé tsi bìrì tsir kòo a ko máá: ‘Kabase méé tu ábàè,’ témé ne are guu.

⁸ Tc’ãa ba ko gam ko tc’êe xòe za tc’ãá, tsi ko gam di ts’oo-q’ooan kóm, igaba tsi cuiskaga eëm guua hãa kana eëm ko qòò qgáian q’ãa tite. Me wèem khòem êe Tc’em ka ábàè ba gatà ii,” témé.

⁹ Me Nikodemase ba xqo Me a máá: “Ntama zi gha ma ncêe zi gúù zi kúrúse?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xqo me a máá: “Tsáá tsia Iseraele di tsi xгаа-xгаа-kg’ao tsi i, igaba tsia ncêe zi gúù zi ka q’ãa tama?”

¹¹ Tseegukar ko tseeguan bìrì tsi, a ko máá: Sita q’ana hãa zi gúù zi ka ta ko kg’ui, a ta a ko êe ta bóòa hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatú êe ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

¹² Nqòóm di zi gúù zi kar ko kg’ui cgoa tu u igaba tu dtcòm tama, ka tua gha ntama ma dtcòm, ncêe nqarikg’ai di zi gúù zi kar kòo kg’ui cgoa tu u ne?

¹³ Cúí khòe ga qanega nqarikg’ai koe qaò ta ga hãa, êe nqarikg’ai koe guu a xoana hãam oose, Khòem dim Cóá ba, ncêe nqarikg’ai koe hãa ba.

¹⁴ “Eëm kò ma Moshe tchàa-xgòós koe cg’ao ba ma ghùì khamaga ma méém Khòem dim Cóá ba ma ghùìe,

¹⁵ nakam gha nxãasega wèem khòem êe ko Gam koe dtcòm ba chòò tamas kg’òe sa úú.

¹⁶ Nqari ba nqõo ba ncēeta noose ncàma hãa domkam kò Gam dim Còám cúise ábàèa hãa ba tcg'òóa hãa khama, nxãasegam gha díim wèem ãe ko Gam koe dtcòm ba táá kaàkaguè, igabam gha chòo tamas kg'òè sa úú ka.

¹⁷ Nqari ba kò Gam dim Còám gha hàà nqõo ba xgàra ka tsééa óa Me tama, igabam kò hààm gha nqõo ba kgoara ka tsééa óa Mea hãa.

¹⁸ Eè ko Gam koe dtcòm ba xgàraè tite, igaba gaam ãe Gam koe dtcòm tama ba nxãakamaga xgàraèa hãa, Nqarim dim Còám, ncēe cúise ábàèa hãam koem kò táá dtcòm khama.

¹⁹ Ncēea xgàrakus ko ma tséé ga a: X'áà ba kò nqõómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khòèan ntcùúan ncàma hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka.

²⁰ Wèem khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba x'áàn hòera, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di cg'ãè tsééan táá x'áise ka.

²¹ Igaba díim wèem ãe ko tseguan kúrú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bóòse ka, Nqarim ko ma tc'èe khamam ma kúrúa hãa sa," tam méé.

Jeso ba hēē naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hēēthēē e

²² Ncēe zi gúú zi qãá q'oo koe xu kò Jeso ba hēē naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēēthēē xu Jutea dim nqõóm koe qòò. Gaa koem kò síí gaxu cgoa ão, a ba a *khòè ne* tcguù-tcguu.

²³ Me kò thēē Johane ba Ainone koe *khòè ne* tcguù-tcguu, ncēe kò Salime dim x'áém ka cúise hãam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan kái i khama, ne kòo khòè ne gaa koe qòòa tcguù-tcguuè.

²⁴ Johane ba kò qanega qáé-nquus koe tcààè ta ga hãa khama.

²⁵ Xu kò Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu c'èem Jutam cgoa q'ano-q'anosean dis ntcoeku sa ghùì.

²⁶ Ka xu kò Johanem koe síí, a bìrì me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao tseè, ãe kò tsáá cgoa Jorotane ka nciú za hànam Khòè ba, ãe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa ba ko ncēeska *khòè ne* tcguù-tcguu, i ko wèè khòèan Gam koe síí," témé.

²⁷ Me Johane ba xoa xu a máá: "Khòè ba cuiskaga cúí gúú ga q'òòa hãa tite, nqarikg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne.

²⁸ Gaxao igaba xao ga tíí ka nxàea tseegukagu ãer kòo máá: 'Tíí ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òóea hãa,' témé ka.

²⁹ Eè sèè-kg'aos cgoa hàna ba sèè-kg'ao me e, me sèè-kg'aom dim tcàràam ãe téé a ko komsana me ba ko kaisase sèè-kg'aom dim dòm ba qãè-tcaoa máá. Gaa domka i ncēeska tiri qãè-tcaoan cg'òèa hãa.

³⁰ Gam di cgáéan méé i kaisase càuse, naka i tiri cg'áré-cg'árésean kaisase nqãaka síí," tam méé.

³¹ Eè tc'amaka guua ba wèè ne ka tc'amaka hàna. Eè nqõómkg'ai koe guua ba nqõómkg'ai di me e a ko nqõómkg'ai di zi gúú zi ka kg'ui. Eè nqarikg'ai koe guua hãa ba wèè ne tc'amkg'ai koe hàna.

³² Eèm bóòa hãa, a kómá hãa gúúa nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khòè ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

³³ Khòèm ãe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òò.

³⁴ Eèm Nqari ba tsééa tcg'òóea hãa ba ko Nqarim di kg'uiian kg'ui khama, tc'ãò-tc'ão sa nqáéa hàasem ko Nqari ba Tc'èe ba máá Me khama.

³⁵ Xòò ba Gam dim Còá ba ncàma hãa, a wèè zi gúú zi Gam tshàu q'oo koe tcana hãa.

³⁶ Dìim wèém ãe ko Cómam koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, igaba ãe ko Cóa ba xguì ba cuiskaga kg'òèan hòò tite, i gha Nqarim di xgòàn gaam koe hãa.

4

Jeso ba ko Samaria dis khòès cgoa kg'ui

¹⁻³ Jeso ba kò kái xгаа-xgaase-kg'aoan kúru, a ba a Johane ba nqáéa hãase kái ne khòè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncèe sa kóm. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòo Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eëm ko Jeso ba ãe kò nxàèe sa kóm, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

⁴ Samaria dim nqóóm koe méém tcana tcg'oas gúu si i kò ii.

⁵ Me Samaria koe hànám x'áé-coam Sikare ta ko ma tcièm koe síí tcáà, c'èem xhàram Jakobem kò cóásem Josefa ba máà hãam koe.

⁶ Me kò Jakobem dim tsàù ba gaa koe hãa. Me kò Jeso ba qáòs qòòs koem guua hãa khama xhòea hãa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe síí ntcóóa-ntcòe, koaba nqàè e kò ii.

⁷ Si ko Samaria dis khòè sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tshàan au Ter kg'áà,” témé.

⁸ (Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu x'áém koe tcana hãa, síí xu gha tc'òoan x'ámá ka.)

⁹ Si Samaria dis khòè sa bìrì Me a máá: “Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khòè ra a. Ka Tsia ga nxãaska ntama ma tshàan dtcàrà te?” témé. Juta ne hée naka Samaria ne héethéèa ko x'ae gqáala káa a khama.

¹⁰ Me Jeso ba xqà si a máá: “Nqarim dis máàku sa si kò q'ana hãa ne, a Dìim ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'òèan di tshàan máà sia hãa,” témé.

¹¹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gàba Tsi úú tama, me tsàù ba nqúù q'ane me e. Ka Tsia ko nxãaska gaa kg'òèan di tshàan nda hòò?”

¹² A Tsáá Tsia gatá ka xòòm Jakobem ka kaia hãa, ncèe kò tsàù ba máà ta ba, i kò gabá hée, naka gam ka cóáse ga xu hée, naka gam di kg'oo-coan héethéè gam koe kg'áà ba?” témé.

¹³ Me Jeso ba xqà si a máá: “Wèém khòèm ncèe tshàan ko kg'áà ba gha gaicara cáám.

¹⁴ Igaba dìim wèém ãe gha tshàan ãer gha máà me kg'áà ba gaicara chòò tamase cáma hãa tite. Igaba wèém ãer gha ko ncèe tshàan máàm koe i gha chòò tamas kg'òès di tshàan di tsgórèan kúru,” tam méé.

¹⁵ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, ncèe tshàan máà te, nakar gha nxãasega táá gaicara cáám guu, naka ra nxãasega ncèe koe hàà xàian ka táá ncèeta noom dàò ba qòò guu,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba bìrì si a máá: “Qòò naka sia síí sarim khòè ba tciì na kabise na hàà,” témé.

¹⁷ Si khòè sa xqà Me a máá: “Khòè bar úú tama,” témé.

Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tseegu si ko, ãe si ko máá, khòè ba si úú tama, témé ka.

¹⁸ Xu khòè xu si kò úúa hãa, igaba si ncèeska úúam khòè ba sarim tama me e. Eè si ko nxàe gúua nea tseegu u,” témé.

¹⁹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bòò.

²⁰ Gatá ka xòò ga xua kòo ncèem xàbim koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam gqáim gaa koe méé ta còrèm ga me e, témé,” tas méé.

21 Me Jeso ba birí si a máá: “Khóè seè, dtcòm ãer ko méés gúú sa: X'aè ba ko hàà ncẽem xàbim koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke.

22 Gatú Samaria tua kò c'ùua tu hãa gúuan còrè, ta ko sita *Juta ta q'ana ta hãa* sa còrè, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama.

23 Igabam ko x'aè ba hàà, a nxãakamaga hààraa, ncẽe tseeguan di dqòm-k'aoan gha Tc'ẽem koe hẽé naka tseeguan koe hẽéthéé Abo ba dqòm ba. Abo ba ko gatà ii ne dqòm-k'ao ne qaa khama.

24 Nqari ba Tc'ẽe Me e, ke méé ne Gam di ne dqòm-k'ao ne Tc'ẽe ba hẽé naka tseeguan koe hẽéthéé dqòm Me,” tam méé.

25 Si khóè sa birí Me a máá: “Mesiam Kreste ta ko ma tciiè ba ko hàà sar q'ana hãa. Eẽm ko hàà nem gha hàà wéè zi gúú zi ka birí ta a,” témé.

26 Me Jeso ba xoa si a máá: “Tíí ncẽe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a,” témé.

27 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kãbise. Eẽ xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khóès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúia xu ga tèè a máá: “Dúú sa Tsi ko qaa?” kana “Dúús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?” témé.

28 Kas ko gas dim gàbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe kãbise a síí khóè ne birí a máá:

29 “Hàà naka síí wéè zi gúú zi ãer kúrúa hãa zi ka birí tea hãam Khóè ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?” témé.

30 Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe síí.

31 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, tc'óó,” témé.

32 Me birí xu a máá: “Tc'óó Ra gha tc'óoa ner Tíí úua hãa, gaxao ka c'úuèa hãa a,” témé.

33 Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xóé a biríku a máá: “Ncãa i gáé c'ẽe khóèan tc'óoan óága máá Me?” témé.

34 Me Jeso ba birí xu a máá: “Tiri tc'óoa nea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ẽe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hẽéthéé e.

35 Ncẽeta tu gáé gatú méé tama: ‘4 nxoea nea qaúa hãa, me ko nxãwa x'aèm tc'óoan méé i khóàè di ba hàà,’ témé tama? Bóò, birí xao or ko, ghù-i-kg'ai xao naka bóò xhàràn ma x'ãéa hãa, a i a khóàè i gha sa tééa máána hãa.

36 Eẽ ko tc'óoan khóá ba ko surutaè, a ba a ko chòò tamas kg'òès di tc'áróan sàa-xg'ae, tsara gha nxãasega ãe ko xhàrà ba hẽé naka ãe kò khóá ba hẽéthéé tsara xg'ae a qãè-tcao.

37 Ncẽem kg'ui ba tseegu me e khama, ncẽe ko máá: ‘C'ẽe ba ko xhàrà, me ko c'ẽe ba khóá!’ témé ba.

38 Tséé xaoa Ra hãa, síí xao gha ãe xao tséé tama koe khóá ka. C'ẽe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tcuú,” tam méé.

39 Ne kò kái ne Samaria ne ãem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm, kg'uim khóès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncẽe kòo máá: “Wéè zi gúú zi ãer kúrúa hãa zi kam birí tea hãa,” témé ba.

40 Eẽ ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me cam cáman hãa cgoa ne.

41 Ne kò Gam di kg'uiian domka kaisase kái ne dtcòm.

42 A ne a khóè sa birí a máá: “Ncẽeska ta ãe si nxàea hãa gúuan domka cúí dtcòm tama, igaba ta ncãa kóma mááse Me, a ta a ncẽem khóè ba nqóóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncẽeska q'ana hãa,” ta ne méé.

⁴³ Eë tsara cárn tsara qǎá q'oo koem kò gaa koe tgc'oa a Galilea koe qǒò.

⁴⁴ (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'ám koe dtcòmme tamam khòe me e sa khama.)

⁴⁵ Eëm ko Galilea koe tcǎa, ka ne kò Galilea di ne khòe ne qǎese hàakagu Me. Wèe zi gùu zi ìem kò Jerusalema koe kǒes dim cárn ka kúrúa hãa zi ne kò bóòà hãa khama, gane igaba ne ko gaas kǒes koe hààraa khama.

Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóa ba qǎekagu

⁴⁶ Gaiam kò Kana dim x'ám koe síi Galilea di i, ncêe gaa koem kò tshàn kúrú i gǒe ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ëem tc'ǎa-cookg'ai ba hãa, ncêe gam dim cóám kò tsàa ba.

⁴⁷ Eëm ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe hààraa hãa sa kóm, kam kò Gam koe síi a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóa ba kg'òekagu ka, ncêe ko x'oos qàe koe hãa ba.

⁴⁸ Me Jeso ba bìrì me a máá: "X'ái zi hēe naka are-aresa zi gùu zi hēéthēe tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm tite," témé.

⁴⁹ Me x'aiga-coa ba bìrì Me a máá: "X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà," témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xǒa me a máá: "Tsarim cóa ba gha kg'òe ke qǒò," témé. Me khòe ba ìem Jeso ba bìrì mea kg'uian dtcòm, a ba a qǒò.

⁵¹ Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qǒò, ka xu kò gam di xu qǎa xu qǎe tchòàn gam dim cóa ba kg'òea hãa di cgoa hàà xg'ae cgoa me.

⁵² Me dùútsa x'àem kam kò cóa ba qǎe sa tèe xu, xu bìrì me a máá: "Ncêe ncãa nqáem cárn ka i ncãa tciian guu me, koaba di x'àe ka," témé.

⁵³ Me kò cóám ka xòò ba nxàaska q'ana hãa gaam x'àem ìem ka gam kò Jeso ba bìrì mea hãa a máá: "Tsarim cóa ba gha kg'òe," témé sa. Ka ne kò gabá hēe naka gam dim nqum di ne wèe ne hēéthēe dtcòm.

⁵⁴ Ncêea kò cárn dis x'áis ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a Galilea koe hàà kam kò kúrúa hãa sa.

5

Jeso ba ko khòe ba tèbem koe qǎekagu

¹ Ncêe zi gùu zi qǎá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe qǒò, c'ëes kǒes Juta ne di sa kò gaa koe hàna khama.

² Nxàaskas kò Jerusalema koe heke-kg'ám sa hàna, ncêe kò 'Ghùuan dis Heke-kg'ám sa' ta ma tciie sa. Me kò ncêes heke-kg'áms qàe koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko 'Betesata' ta ma tciie ba, 5 zi xàò-xao zi kò úua hãa ba.

³ Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò kái ne khòe ne tsàako ne hãa, káà tgcáí ne hēe naka qǒò tama ne hēe naka nqpara ne hēéthēe e.

⁴*

⁵ Nxàaskam kò c'ëem khòe ba gaa koe hàna, 38 kurian kòò úu a kò tsàa ba.

⁶ Eëm ko Jeso ba bóò me, me gaa koe xóe-xòe, kam kò nciisem tsàara hãa sa bóòà q'ǎa, a tèe me a máá: "A qǎe kg'oana tsia?" témé.

⁷ Me ìem tciì-khoe ba xǒa me a máá: "X'aigaè, cúí khòe gar úu tama ìem kòò tshàa ba kǒbi-kǒbise ne gha gaam koe tcǎa te e. Eër kò tcǎa kg'oana ne i ko c'èe khòean tíi ka tc'ǎa a tcǎa," tam méé.

* 5:4: C'èe zi tgcáya zi Gerika di zi ncêe xùri ko kg'uian úua: "a ne a ko tshàn di kǒbi-kǒbisean qǎa.

4 Moengele ba ko kuri c'èe x'aè ka gaam tshàm koe xòe, a tshàn kǒbi-kǒbi khama. Me ìe tc'ǎa a tshàm koe hàà

⁸ Me Jeso ba birí me a máá: “Têe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,” témé.

⁹ Me gaam khòè ba kúúga qǎè. A ba a gam dim tcoà ba sèè, a qòò.

Eëm cárn ba kò Sabata dim cárn me e.

¹⁰ Ka xu kò Juta xu èe ko qǎèkaguèam khòè ba birí a máá: “Sabata dim cárn me e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga sèè sa kgoara máàè tama,” témé.

¹¹ Me xɔa xu a máá: “Khòèm èe qǎèkagu tea ba ncāa birí te a máá: ‘Tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,’ témé,” tam méé.

¹² Ka xu kò tèè me a máá: “Dii ba èem khòè ba ncēe ko máá, tcoà ba méé tsi sèè naka qòò, témé ba?” ta xu méé.

¹³ Igabam kò èe qǎèkaguèam khòè ba c'úúà hāa dií Me e kò ii sa, Jeso ba kò qòòà hāa, ne kò gataga gaam qgàim koe kò hāa ne khòè ne kái ne e thèè khama.

¹⁴ Eè zi gúù zi qǎá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a birí me a máá: “Bòò, ncēeska tsi qǎè tsi i. Táá méé tsi gaicara chibian kúru guu, nxāasega i gha kaisase cg'ǎè gúùan táá kúrúse cgae tsi ka,” témé.

¹⁵ Me gaam khòè ba tcg'oa, a síí Juta xu birí, Jeso Me e kò ii, ncēe kò qǎèkagu mea hāa ba sa.

¹⁶ Ka xu kò gaas kaga Juta xu tshoa-tshoa a Jeso ba xgàra, Sabata dim cárn kam kò ncēe zi tséé zi kúrúà hāa khama.

¹⁷ Me Jeso ba birí ne a máá: “Tirim Abo ba ko wèè x'aè ka tséé, ncēeskaga igaba, Ra ko Tíí igaba thèè tséé,” témé.

¹⁸ Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'òo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'aì-tcaoa hāase qaa, Sabata dim cárn di x'áèan cúim kò khóá tama, igabam kò thèè máá, Nqari ba Gam ka Xòòm tc'áró-tc'aro Me e, ta mééa, a kòo Nqarim cgoa tc'òò-tc'òose.

Jesom di qaria ne

¹⁹ Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Cuis Kagam Cóa ba c'èe gúù cúí ga kúrúà hāa tite, igabam gha èem ko Xòò ba bòò Me ko kúrús cúí sa kúrú. Wèès èem ko Xòò ba kúrú sam ko Cóa ba gataga thèè kúrú khama.

²⁰ Xòò ba Cóa ba ncàna hāa, a ko wèè zi èem ko kúrú zi x'ái Me. A ba a gha ncēe zi tséé zi ka kaia hāa zi tséé zi x'ái Me, nxāasega tu gha are ka.

²¹ Eëm ko Xòò ba èe x'óóa hāa ne ghùì a kg'òèkagu khamagam gha ma Cóa ba èem ncàna hāa ne kg'òèkagu.

²² Abo ba cúí khòè ga xgàra tama, igabam Cóáse ba wèè qarian xgàran di máana hāa,

²³ nxāasega ne gha wèéa ne ga Cóa ba tcom ka, èe ne ma Xòò ba tcoma hāa khamaga ma. Eè Cóa ba tcom tama nea Xòòm èe tséé Mea hāa ba tcom tama.

²⁴ “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Eè ko Tiri kg'uian komsana, a ko Gaam èe tséé Tea hāam koe dtcòm, ba chòò tamas kg'òè sa úúà hāa, a xgàrakuan koe tcàà tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hāa, a kg'òèan koe tcana hāa.

²⁵ Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxāakamaga hààra xg'araa, èe x'óóa hāa ne gha Nqarim dim Cóm dim dòm ba kóm ba, ne gha gane èe ko kóm Me ne kg'òè.

²⁶ Eëm ma Xòò ba ma Gam ka kg'òèan úúà hāa khamagam gataga thèè Cóáse ba qarian máana hāa, Gam kam gha kg'òèan úú di i.

²⁷ A ba a Cóa ba xgàram gha di qarian máana hāa, Khòèm dim Cóa Me e khama.

²⁸ Táá méé tu ncées gúús ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèè ne ãe tc'ám zi koe hàna ne gha Gam dim dòm ba kóm ba ke,

²⁹ a ne a gha *gane di zi tc'ám zi koe* tcg'oa: ãe kò qãèan kúrúá hãa ne gha tãe a kg'òè, ne gha ãe kò cg'ãèan kúrúá hãa ne tãe a xgàràè.

³⁰ Tíí ra cúí gúú ga cúía kúrúá hãa tite. Eër ko ma Abom koe ma kóm khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan tchàno o, Tíí ko tc'ãe sar qaa tama, igabar ko ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sa kúrú khama.

Jesom ka nxàea tseegukagua ne

³¹ “Tíí kar kò nxàea tseegukagua mááse nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuiskaga tseegu di sa ì tite.

³² C'ãe ba hàna ãe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ãem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa.

³³ Johanem koe tu kò khòèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu.

³⁴ Khòèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòmš tama si i, igabar ko ncãe zi gúú zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka.

³⁵ Johane ba kò x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús kãruko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'áàn koe qãè-tcao sa tc'ãe.

³⁶ “Nxàea tseegukagu sar úúa, ncãe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncãe zi tséé zim Abo ba máá Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncãer ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa.

³⁷ Abom ncãe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòma ba kóm ta ga hãa, kana kg'áía ba igabaga tu bóó ta ga hãa.

³⁸ Gam di kg'ui'an igaba i gatu koe hãa tama, ãem tsééa hãa ba tu dtcòm tama khama.

³⁹ *Nqarim di zi Tcgãya* zi tu ko kaisase bóó q'oo, gatu tc'ãea máá, gazi koe tu gha chòò tamas kg'òè sa hòò, ta tc'ãea khama. Igabaga zi ko *ãe zi Tcgãya* zi Tíí ka nxàea tseegukagu.

⁴⁰ Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'òèan hòò ka.

⁴¹ “Dqòmkuá ner khòèan koe qaa tama.

⁴² Igabar q'ana hãa nta ii tu khòè tu u sa, Nqarim di ncàmkuán tcáóa tu q'oo koe úú tama tu.

⁴³ Abom dim cg'òèm cgoar hààraa, igaba tu kò táá séèa mááse Te. Igabaga ncãè c'ãem khòèm kòò gam di cg'òèan cgoa hàà ne tu ko séèa mááse me.

⁴⁴ Nta tu gha ma dtcòm, ncãè gatu ka c'ãea ne koe cúíga tu kòò dqòmàn qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqòmàn qaa tama ne?

⁴⁵ “Igaba méé tu táá tc'ãea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chìbi-chibi tu u, ta tc'ãea guu. Gatu gha chìbi-chibi tu um khòé ba Moshe me e, gatu di nqòòan tu gam koe tòóa hãa ba.

⁴⁶ Ncãè Moshe ba tu kò dtcòma hãa, ne tu ga kò Tíí théè dtcòm Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama.

⁴⁷ Igaba ncãè gam góáa hãa zi tu kò dtcòm tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm?” tam Jeso ba méé.

6

Jeso ba ko 5,000 ne khòè ne tc'òókagu (Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Ncãe zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshãam ka c'ãe xòèa ba za tchoaba, ncãe Tiberia di ta kòò ma tciìe e.

² Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa xùri Me, ãe kòò tsàa ne khòè ne koem kò kùrú zi x'ái zi ne kò bóò khama.

³ Me Jeso ba xàbim di c'èe xòèa ba za q'ábà qaò, a síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcóò.

⁴ Si kò Juta ne dis kòès Paseka di sa cùù si i.

⁵ Eẽm ko Jeso ba ghùì-kg'ai a ko kaias xg'aes khòè ne di sa bóò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba birí a máá: "Nda xae gha síí pérean x'ámá, ncèe ne khòè ne gha hàà tc'óò o?" témé.

⁶ (Ncèetam ko ma kùrúa bóòba ba domka tèè me, tc'èea ba koem kò nxãakamaga q'ana hàà dùù sam gha kùrú sa khama.)

⁷ Me Filipi ba xoa Me a máá: "Khòèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'òò tite, ncèeta noo ne khòè ne tc'óòkagua ne!" témé.

⁸ Me Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èem Anteream ncèe Simonem Peterem ka káimkhoe ba kg'ui a máá:

⁹ "C'èem cóa ba ncèe koe hàà, 5 xu pére xu hée naka cam x'aù tsara héehtëè qgóóa hàà ba, ka sa ncèe sa dùù cgáé saa ncèeta noo ne khòè ne koe?" témé.

¹⁰ Me Jeso ba máá: "Khòè ne xao birí naka ne ntcóò," témé. Kái dcãa nea kò èem qgáim koe hàà khama. Ne kò wèè ne khòè ne ntcóò, 5,000 khama noo xu khòè xu u kò ii.

¹¹ Me Jeso ba nxãaska pére xu sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khòè ne ãe koe kò ntcóóa-ntcòe ne màà xu, ne kò ãe ne ko ma tc'èe khama ma tc'óò. A ba a kò x'aùan ka thée gataga hée.

¹² Eẽ ne ko wèè ne tc'óóa xg'ara a ko xg'ãà, kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá: "Sàà xg'ae pére qàmàn ãe qaùà hàà a, naka i gha nxãasega táá cùí gùù ga ncòè guu," témé.

¹³ Xu kò ãe khòè ne ka kò tc'óóa qaùè pérean ka 12 xu q'ore xu pére qàmàn di xu tcãà, xu cg'òè, ãe xu pére xu 5 xu koe guu a.

¹⁴ Eẽ ne ko khòè ne x'áis èem kò Jeso ba kùrúa hàà sa bóò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: "Tseegukagam Gaam porofitum ga Me e nqóòm koe ga ko hàà ba," témé.

¹⁵ Me kò Jeso ba, hàà ne ko kgãà ka sèè a x'aiga ba kùrú Me sa nxãakamaga q'ana hàà, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbim koe qòò.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qòò (Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Eẽ i ko dqòà ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàam koe qòò,

¹⁷ a xu a síí dxòrom koe tcãà a tshàa ba tchoaba a Kaperenaume koe qòò. Ntcùu u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hàà.

¹⁸ Tshàa ne kò kòbi-kòbise, kaiam tc'ãà ba kòò tc'ãà khama.

¹⁹ Eẽ xu ko 5 kana 6 dí qád-q'ooan khama noo kilomitaran qòò, ka xu kò Jeso ba bóò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko náà qòò, a ko dxòrom koe cùù, ka xu kò q'ae.

²⁰ Igabam kò birí xu a máá: "Tíí Ra a. Ke xao táá q'áo guu," témé.

²¹ Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hàà sa qãè-tcaoa máána hàà, igabam kò dxòro ba ãe xu kòò qòòm nqóòm koe kúúga síí tcãà, a síí gómankg'ai koe témé.

²² Xùrikom cam kas kò khòè ne dis xg'aes ãe kò tshàam ka ncíi za hàà sa cùim dxòro ba hàà sa bóò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcãà ta ga hàà, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cuiaga qòòba hàà sa.

²³ Nxiaska xu kò c'èe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, ãem kò X'aiga ba péréan qãè-tcaoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcóó a ko tc'óó qgái qàe ka cúuse hàà.

²⁴ Eés ko khóè ne dis xg'ae sa Jesom káá ii, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu thée káá xu u sa bóóa q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcàà a ne a Kaperenaume koe qđò, a sí Jeso ba qaa.

Jeso ba kg'òèan òim Péré Me e

²⁵ Eè ne ko tshàam ka nciú za síi sao-xg'ae Me ka ne kò tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncèe koe Tsi n-cáma hààraa?” témé.

²⁶ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'ái zi tu bóóa hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'óó a xg'ãà hãa domka a.

²⁷ Táá méé tu kaàko tc'óoan tsée-kg'am guu, igaba méé tu chòo tamas kg'òès koe gha hãa tc'óoan tsée-kg'am, Khóèm òim Cóám gha máa tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'ái sa tóóa hãa *Gaam òim cóám ii di sa*,” tam méé.

²⁸ Ka ne ko nxiaska tèè Me a máá: “Dùú sa ta gha kúru, a nxiasega Nqarim ko tc'èe sa kúru?” ta ne méé.

²⁹ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Nqarim ko tc'èe sa ncèe si i: Gaam ãem tsééa hãam koe tu gha dtcòm si i,” témé.

³⁰ Ka ne kò nxiaska xoa Me a máá: “Dùútsa x'ái sa Tsi gha Tsáá kháé kúru, ta nxiasega bóó a Tsáá koe dtcòm? Dùú sa Tsi gha kúru?”

³¹ Gatá ka xòò ga nea ko tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tcièè péréan tc'óó*. Ncèe i ma góásea a ko máá: ‘Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máa ne ne tc'óó,’ témé khamaga ma,” ta ne méé.

³² Me Jeso ba birí ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, ãe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máa tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, ãe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máa tu ua ba.

³³ Nqarim di péréa ne Gaam ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqđò ba kg'òèan máana hãa ba,” tam méé.

³⁴ Ne birí Me a máá: “X'aigaè, ãe péréan wèè cámi ka máa ta a,” témé.

³⁵ Me Jeso ba birí ne a máá: “Tíí Ra kg'òèan òim Péré Ra a. Diiim wèem ãe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me diim wèem ãe ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga gaicara cáma hãa tite.

³⁶ Igaba ãer ma birí tua khama: bóó Tea tu hãa igaba tu qanega dtcòm tama.

³⁷ Wèem khóèm ãem Abo ba máá Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra diim wèem ãe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite.

³⁸ Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hààr gha Tíí ko tc'èe sa kúru ka tamase, igaba ãe tsée Tea hãam ko tc'èe sar gha hàà kúru ka khama.

³⁹ Ncèea Gaam ãe tsée Tea hãam ko tc'èes ga si i: *wèè ne khóè ne* ãem máá Tea hãa ne ka méém táá cúim ga ba aaguse guu, igaba méém còò òim cámi ka ghùè.

⁴⁰ Ncèea Abom ko ma tc'èe ga a khama: Wèem ãe ko Cóá ba bóó, a ko Gam koe dtcòm ba gha chòo tamas kg'òè sa úú. Ra gha nxiaska Tíí còò òim cámi ka x'ooan koe ghùè me,” tam méé.

⁴¹ Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uisse, ncèetam kò méé a máá: “Tíí Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Péré Ra a,” ta mééa hãa khama.

⁴² A ne a máá: “Ncèe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóáse ba, ncèe xòò ba hée naka xòò sa héethée khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncèeska máá: ‘Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,’ témé?” ta ne méé.

43 Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uisse guu.

44 Cúí khóè ga cuiskaga Tíí koe hàà tite, Abom ncêe tsééa óá Tea hãam kòo Tíí koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còo dim cáám ka x'ooan koe ghùí ne.

45 Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgãya zi koe, a ko máá: ‘Wééa nea gha Nqarim ka xgaa-xgaaè’, témé. Me gha diím wèém ãe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xgaa-xgaae ba Tíí koe hàà.

46 Cúí khóè ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam ãe Nqarim koe guua hãam Cúím oose. Gaam Cúí ba Abo ba bóòà hãa.

47 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Gaam ãe ko dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa.

48 Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a.

49 Gatú ka tsgòose ga xua kò tchãa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciìè péréan* tc'òó, a kò x'óó.

50 Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Péréan ga ncêe e, ncêe khóèan ga tc'òó, a táá x'óó o.

51 Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncèè c'èem khóèm kòo ncêe Péréan tc'òó nem gha chòò tamase kg'òè. I ncêe Péréan Tiri cgàa a, ncêe gha nq'óóm di kg'òèan di iise tgc'òó o.

52 Ne kò Jutá ne xgòase kg'ui cgoaku a máá: “Ntama ba gha ncêem khóè ba cgàaa ba máá ta a ta tc'òó?” ta ne méé.

53 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khóèm dim Cóám di cgàan tu kò tc'òó tama, a tu a c'áòá ba kg'áà tama ne tu gatu koe kg'òèan úú tama.

54 Diím wèém ãe gha Tiri cgàan tc'òó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, Ra gha còo dim cáám ka x'ooan koe ghùí me.

55 Tirim cgàa baa tseegu dim tc'òo me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gúú u khama.

56 Diím wèém ãe ko Tiri cgàan tc'òó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíí koe hãa, Ra gha Tíí gam koe hãa.

57 Eëm ma kg'òèa hãam Abo ba ma tsééa óá Tea hãa, Ra Abom domka kg'òèa hãa, khamagam gha ma ãe ko Tíí tc'òó Te ba Tíí domka kg'òè.

58 Ncêe nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Péréan ga a. Gatú ka tsgòose ga xua Mana *ta ko ma tciìè péréan* tc'òó, a x'óóa hãa, igabagam gha ãe gha ncêe Péréan tc'òó ba chòò tamase kg'òè,” tam méé.

59 Ncêe zi gúú zim kò ãem kò Kaperenaume dim còrè-nqum koe hãa a ko xgaa-xgaa ka kg'ui.

Chòò tamas kg'òès di kg'uia ne

60 Kái xu xgaa-xgaae-kg'ao xu Jesom di xu kò kóm Me, ka xu ko máá: “Ncêe kg'uia nea qóm m. Diína gha kóma q'ãa a?” témé.

61 Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uisse sa, khamam kò tèè xu a máá: “Ncêes gúú sa gáé ko tshúú-tshuu tcáó xao o?”

62 Kháé xaoa gha nta méé, ncêè Khóèm dim Cóa ba xao kòo bóò Me ko ãem ko kg'aia hãa koe qàò ne?

63 Tc'èe ba ko kg'òèan máám ga Me e, me cgàa ba cúí hùí ga úú tama. Eër kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'òèan ko máám tc'èem koe guua hãa.

64 Igaba ne gatu ka c'èe ne hàna ncêe dtcòm tama ne,” tam méé. (Diína dtcòm tama, i gha diím khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.)

⁶⁵ Me gaia kg'ui a máá: “Gaa domkar kò bíri tua hãa a ko máá: Cúí khóè ga Tíí koe hàà tite, ncèè Abom kò kgoara máá a tama ne, témé,” tam méé.

⁶⁶ Eëm x'aèm koe guu ka ne kò kái ne xгаа-xgaase-kg'ao ne Gam di ne kháóka tòóa dibise a táá xùri Me.

⁶⁷ Me Jeso ba 12 xu tèè a máá: “Gaxao igaba xaoa qòò kg'oana?” témé.

⁶⁸ Me Simone Petere ba xóa Me a máá: “X'aigaè, òòin koe xae gha qòò? Tsáá Tsia chòò tama kg'òèan di kg'uian úúá hãa ka!”

⁶⁹ Dtcòm xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáá Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncèe Tcomcomsa Tsi,” tam méé.

⁷⁰ Me Jeso ba xóa a máá: “Tíí ga Ra gáé kò gaxao 12 xao nxará tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'èe ba dxáwa me e,” témé.

⁷¹ (Jutase, Simonem Isekariotem ka cóáse bam kòò nxàe, Jutase ba kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe me e, igabam kò khóè ne tshàu q'oo koe hàà tcãá Me khama.)

7

Jeso ba hêè naka qòese ga xu hêéthêè e

¹ Eè zi gúù zi qáá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qòòa te, Juta ne *di xu kaia* xu kò cg'òo Me kg'oana hãa khamam kò Jutea koem gha qòòa te sa tc'èe tama.

² Me kò x'aèm Juta ne di zi xháì zi tshào dis kòès di ba cúù me e,

³ xu kò Jesom ka qòese ga xu bíri Me a máá: “Ncèe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qòò, naka ne Tsari ne xгаа-xgaase-kg'ao ne síí nxãasega kúú Tsi ko zi gúù zi bóó.

⁴ Cúí khóè ga káà a gaan di zi gúù zi gha xàla hãase kúú u, q'ãàè i gha sa i ko tc'èe ne. Gaa domka méé Tsi nqòóm koe x'áíse!” témé.

⁵ Xu kò Gam ka qòese ga xu igaba Gam koe dtcòm tama khama.

⁶ Me Jeso ba bíri xu a máá: “Tirim x'aèm qàè ba qanega hàà ta ga hãa, igaba i gaxao ka wèè x'aèan ga qàèa máá xaoa hãa.

⁷ Nqòó ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tíía hòre Tea, cg'àè zi tséé zi èem ko kúú zir ko nxàea tseegukagu khama.

⁸ Qòò xao kòès koe gaxao ka. Tíí kam x'aè ba qanega hàà ta ga hãa khamar síí tite ke,” témé.

⁹ Ncèetam ko méé kam kò Galilea koe qau.

Jeso ba ko xháì zi tshào dis kòès koe xгаа-xгаа

¹⁰ Eè xu ko qòese ga xu kòès koe qòò, kam kò Gam igaba thêé xgoaba a qòò, khóè ne ka hòèè tamase igaba xàla hãase.

¹¹ Xu kò Juta xu kòès koe qaa Me a tèè a máá: “Gaam Khóè ba nda?” témé.

¹² Eè zi xg'ae zi khóè ne di zi koe i kò Gam ka kái kg'ui-kg'uisean hãa. Ne kò c'èe ne máá: “Qàèm khóè Me e,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Eè èe, khóè nem ko hòákagu,” témé.

¹³ Igaba i kò cúí khóè ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòò bèè khama.

¹⁴ Me kò Jeso ba kòès nqáè koe tempelem koe tcãá, a xгаа-xгаа.

¹⁵ Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tèè a máá: “Ncèem khóè ba ncèe xгаа-xgaan ntama ma hòò, ncèe qanegam xгаа-xgaaè e tama ka?” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xóa xu a máá: “Tiri xгаа-xгаа nea Tiri tama. Igaba i Gaam èe tséé Tea hãam koe guua.

¹⁷ Ncèè c'èem khòèm kòò Nqarim ko tc'èe sa kúú kg'oana hãa, nem gha bóòà tcg'òò, Tiri xгаа-xgaan Nqarim koe guua hãa, kana Ra ko Tíí ka kg'ui sa.

18 Gaam ãe ko cúíaga gam ka kg'ui ba ko dqomkuan qaara mááse. Igaba gaam ãe tséé mea háam di dqomkuan ko qaa ba tseegu di me e, i gam koe cúí cg'ãe ga káà a.

19 Moshe ba gáé x'áè-kg'áman máa tu u ta ga háa? Gataga i ii, igaba i cúía tu ga x'áè-kg'áman ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'õo Te tu gha sa tc'ée?" tam ma tèé.

20 Si xg'ae sa xõa Me a máá: "Dxãwa tc'ëan Tsi úúa háa! Díí na cg'õo Tsi kg'oana?" témé.

21 Me Jeso ba xõa ne a máá: "Cúís tséés are-aresa sar kò kúrú, tu kò wéèa tu ga are.

22 Moshe ba kò x'áè-kg'áman gatu di xu cóá xu tu gha q'ãe nqãa-qgai khòo di máa tua háa, tu ko Sabata dim cóam ka gatu di cóan q'ãe nqãa-qgai khòo (ëe x'áèa nea kò Moshem koe guu tama, a kò khòé xuku xu koe guua háa igaba),

23 nxãasega tu gha Moshem di x'áè-kg'áman komsana ka. Kháé nxãaska ncèè cóám kò ko Sabata dim cóam ka q'ãe nqãa-qgai khòoè, Moshem di x'áè-kg'áman gha táá ntcoèè ka, ne tu ko dùús domka xgòá cgae Tea máá, ncèè Sabata dim cóam kar kò khòem dim tc'áróm wéè ba qãèkagu ne?

24 Táá tu tcgáian di bódò-q'ooan cgoa bóòà tcg'òò guu, igaba méé tu bóòà tcg'òò qãè bóòà tcg'òòan cgoa," tam méé.

Jeso ba Krestem ga baa?

25 Gaa domka ne kò c'ëe ne khòé ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tèè a máá: "A gaam khòem tama baa ncèè cg'õoa ba ko qaaè ba?"

26 Bóò tu, ncèè gam ko kgoarasease kg'ui, igaba ne cúí guú ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãã-cookg'ai xu ncèem khòem Kreste Me ii sa q'ana háa?

27 Ncèem khòem guua háa qgáian ta q'ana háa. Igaba Krestem ko hàam x'aem ka i gha cúí khòé ga c'úua háa guuam háa qgái," ta ne méé.

28 Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ãem tempelem koe háa a ko xgaa-xgaa ka a máá: "Tíí tu q'ãa Tea háa, a tu a théé ãer guua háa qgáian q'ana háa. Tíí kar óágase tama, igabam ãe tsééa óá Tea háa ba tseegu di Me e, ncèè tu gatu c'úua háa ba.

29 Tíí ra q'ãa Mea háa. Gam koe gar guua háa, Me tsééa óá Tea háa khama," témé.

30 Qgóó Me kg'oana xu kò háa. Igaba i kò cúí khòé ga táá gaan di tshàuan tòò cgae Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

31 Igaba ne kò ães xg'aes koe kái ne khòé ne Gam koe dtcòm a ne a máá: "Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncèem khòem kúrúa háa zi x'ái zi nqáéa háa zi kúrú? Ka ncèè ba gáé Gaam Krestem tama baa?," ta ne ma tèèku.

32 Farasai xu kò khòé ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uise sa kóm, ka xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka Farasai xu hëéthéé tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

33 Me Jeso ba nxãaska máá: "Gatu cgoar gha qanega xòm x'aè-coa ba háa, a Ra a gha Gaam ãe tséé Tea háam koe kãbise.

34 Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ãer háa qgái koe cuiskaga hàà tite," témé.

35 Xu nxãaska Juta xu tèèku a máá: "Ncèem khòé ba gha nda koe qdò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khòé ne tsai-tsaisea háa ne Gerika ne koe ba gha qdò, a síí Gerika ne xgaa-xgaa?"

³⁶ Dùu sa ba ko méé ncēm ko máá: ‘Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,’ a ko máá: ‘Hàna Ra gha hãa qgài koe tu cuisgaga hàà tite,’ témé ka?” ta xu méé.

³⁷ Còo dim cáim kòès dim kaim kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghùì a máá: “Ncēè c'ēm khòem kò cáma hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áà.

³⁸ Eè ko Tíí koe dtcòm ba, ‘Kg'òèan di tshàan di tsgòèa ne gha ncãa ba koe guu a ntcãa,’ èe zi ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi ma nxàe khama,” tam méé.

³⁹ Eèm kòò Jeso ba ncēè gúùan nxàe kam kòò Tc'èem ka kg'ui, èe ko Gam koe dtcòm ne gha hòò Me ka. Tc'èe ba ne ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áàkaguè tama khama.

⁴⁰ Gam di kg'uian ko kómse ka ne kò c'èe ne khòè ne máá: “Tseegukagam ncēm khòè ba Porofiti Me e,” témé.

⁴¹ Ne kò c'èe ne máá: “Kreste Me e,” témé. Igaba ne kò c'èe ne tèè a máá: “Haò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu?”

⁴² *Nqarim di zi Tcgãya* zi gáé máá: “Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa’ témé tama, Betelehem koe, Dafitem kò x'àèa hãam x'áé ba?” ta xu ma tèè.

⁴³ Sì kò Jesom domka kaias q'aa-q'aase sa khòè ne xg'aeku koe hãa.

⁴⁴ C'èe nea kò qgòó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khòè ga gaan di tshàuan tòò cgae Me.

Juta ne di xu tc'ãà-cookg'ai xu di dtcòm tama ne

⁴⁵ Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu ncēe ko tséèa hãa xu kaia xu peresiti xu koe hēé naka Farasai xu koe hēéthēé k̄abise. Xu nxãa xu tèè xu a máá: “Dùús domka xaoa kò óá Me tama?” témé.

⁴⁶ Xu kòre-kg'ao xu xq̄a a máá: “Cúí khòè ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!” témé.

⁴⁷ Ka xu kò Farasai xu xq̄a xu a máá: “Gaxao igaba ba gáé q̄aè-qae xaoa hãa?”

⁴⁸ Tc'ãà-cookg'ai xu ka c'èe baa, kana Farasai xu ka c'èem ga ba gáé Gam koe dtcòmaa?

⁴⁹ Igaba ncēe ne khòè ne, ncēe x'áè-kg'árnan c'ùua hãa nea cgúíèa!” ta xu méé.

⁵⁰ Nikodemasem ncēe kò Jesom koe kg'aia síia ba, gaxu ka c'èe kò ii ba, nxãa ba kò birí xu a máá:

⁵¹ “Gaxae dim x'áè-kg'árn ba koáé kuri khòèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúrú sa kg'aia kóm tamase?” témé.

⁵² Xu xq̄a me a máá: “Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? *Tcgãya* zi koe qaara tcg'óò naka bóò, porofitian Galilea koe guu tama sa,” témé.

*Khòès cg'áràn kúrú koe qgòèa sa**

⁵³ [Me kò wèem khòè ba x'áéa ba koe k̄abise.

8

¹ Kam ko Jeso ba Olife dim xàbim koe qdò.

² Me kò ntcùúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khòèan ga síí cgae Me, Me ntcòó a xgaa-xgaa ne.

³ Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé khòès hãa a ko cg'áràn kúrú koe qgòèa sa óá. A xu a hàà khòè ne cookg'ai koe tòó si.

⁴ A xu a birí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, khòès ncēe sa cg'árà nes hãa a ko kúrú koe qgòèa.

* 7:52: C'èe zi Gerika di zi tcgãya zi ncií zi ncēe xg'aekuan 7:53-8:11 úú tama.

5 Igabam kò Moshe x'áèan máá ta a, ncēeta ii zi khòè zi mée zi nxòán cgoa xg'áma cg'òòè di i, ka Tsi ko Tsáá nta mée?" témé.

6 Ncēm kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáian xu kò ko qaa khama, a xu a ko chibi-chibi Me xu gha zi dàò-kg'ám zi qaa. Kam ko Jeso ba qámse, a tshàua ba cgoa gómankg'ai koe góá.

7 Qanega xu hãa a ko tèè Me kam ko tèè a birí xu a máá: "Ncèè c'ēm khòèm káá chibi iim kò gaxao xg'aeku koe hãa, ne méém tc'áà naka nxòá sa sèè naka xao si," témé.

8 A ba a gaicara qámse a gómankg'ai koe góá.

9 Ncèe sa xu ko kóm ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúimana-cúí tcg'oara qòò. Me Jesom cúim ga ba síí qau, naka gaas khòè sa hēéthēè e, si qanega gaa koe téè-tèè.

10 Me Jeso tèè a ba a tèè si a máá: "Khòè seè, nda xua? Ncãa i gáé cúí khòè ga táá chibi bóò si?" témé.

11 Si máá: "Ncãa i táá cúí khòè ga chibi bóò te, X'aigae," témé. Me Jeso ba máá: "Nxãaskar Tíí igaba cúí guù kaga chibi bóò si tama, ke qòò, naka sia ncèe koe guus ka táá gaicara chibi kúrú guu," témé.]

Jeso ba nqòóm òm X'áà Me e

12 Me Jeso ba gaicara khòè ne cgoa kg'ui a máá: "Tíí Ra nqòóm dir X'áà Ra a. Ìím wèém ēe gha xùri Te ba ntcúúan q'oo koe qòò hãa tite, igabam gha kg'òèan di x'áàn úúa hãa," témé.

13 Xu kò Farasai xu birí Me a máá: "Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama," témé.

14 Me Jeso ba xòa xu a máá: "Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, ēer guua hãa qgáia ner q'ana hãa, a Ra a gataga ēer ko qòò qgáian q'ana hãa. Igabaga xao gaxao ēer guua hãa qgáian hēè, naka Ra ko qòò qgáian hēéthēè c'úua hãa khama.

15 Gaxaoa ko tc'áró ba xgàra, Tíí Ra cúí khòè ga xgàra tama.

16 Igaba ncèè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúise xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncèe tsééa óá Tea hãam cgoa hãa.

17 Gaxao di x'áèan koe i góásea hãa a ko máá: 'Cám khòèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,' téméè.

18 Gaas ēe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíí nxàea tseegukagu. Me ko gataga thēé Abom ncèe tsééa óá Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagu," tam mée.

19 Xu nxãaska tèè Me a máá: "Saò ba nda?" témé.

Me Jeso ba xòa xu a máá: "C'ùu Te xao hãa, a xao a Abom ga ba c'úua hãa, a ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga ko thēé Abom ga ba q'ana hãa," tam mée.

20 Jeso ba kò ncèe kg'uian tempelem q'oo koem hãase kg'ui, aban ko tòòèm qgáim qàe koe. Igaba i kò táá cúí khòè ga qgóó Me, Gam òm x'áè ba kò qanega hàà tama khama.

21 Me kò Jeso ba gaicara birí xu a máá: "Qòò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chibi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite," témé.

22 Xu nxãaska Juta xu tèèku a máá: "Cg'òose ba gha? Ncēm ko máá: 'Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite' témé ka?" témé.

23 Me birí xu a máá: "Gaxaoa nqãaka di xao o, Ra Tíí tc'amaka di Ra a; ncēm nqòóm di xao o, Ra Tíí ncēm nqòóm di tama.

²⁴ Gaa domkar kò birí xao o, a ko máá: ‘Gaxao di chìbian koe ga xao gha x’óó, témé. Ncèè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko méé sa xao ko dtcòm tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao di chìbian koe x’óó,’ tam méé.

²⁵ Xu birí Me a máá: “Kháé Tsi Tsáá díí Tsia?” témé.

Me Jeso ba birí xu a máá: “Ncèer kò ma tshoa-tshoas koe guu a birí xao o khama cúí ga Ra ko méé.

²⁶ Káí zi gúú zi Ra úúa hãa bóòà Ra ga tcg’óó a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam èe tsééa óá Tea ba tseegu di Me e, Ra ko èer kò Gam koe kóm sa nqóó ba birí,” tam méé.

²⁷ Xòòm kam kò ko kg’ui cgoa xu sa xu kò kóma q’ãa tama.

²⁸ Kam ko nxãaska Jeso ba birí xu a máá: “Eè xao ko Khóèm dim Cóá ba tc’amaka ghúia xg’ara, ne xao gha nxãwa q’ãa Gaar ga Ra a sa, a Tíí ka cúise gúú zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma xгаа-xгаа Tea hãa khama ma kg’ui.

²⁹ Me Gaam èe tséé Tea hãa ba Tíí cgoa hãa, a cúise guu Te ta ga hãa, wèè x’aè kar ko èe ko qãè-tcaokagu Me sa kúrú khama,” tam méé.

³⁰ Ncèe gúua nem ko nxàe ka i ko káí khóèan Gam koe dtcòm.

Abrahamam di ne cóá ne

³¹ Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòmà ne Juta ne birí a máá: “Tirim kg’ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne tu gha tseegukaga Tiri tu xгаа-xгаа-kg’ao tu ii.

³² A tu a gha nxãaska tseeguan q’ãa, i gha tseeguan kgoara tu u,” témé.

³³ Ne xoa Me a máá: “Abrahamam di ta cóá ta a, a ta a qanega c’èe khòè di qãà kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q’ooa, ncèe Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Díim wèém èe ko chìbian kúrú ba chìbian dim qãà me e.

³⁵ Me qãà ba chòò tamase x’áé koe hée tama, igabam ko cóá ba chòò tamase x’áé koe hée.

³⁶ Gaa domkaga tu gha, èem ko Cóá ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa.

³⁷ Abrahamam di tu cóá tu u sar q’ana hãa, igaba tu cg’oo Te kg’oana hãa, Tirim kg’ui ba tcáóa tu q’oo koe x’ãè-q’ooan úú tama khama.

³⁸ “Tirim Xòòm koer bóòà hãa zi gúú zi kar ko kg’ui, tu ko gatu, gatu ka xòòga xu koe tu kóma hãa zi kúrú,” tam méé.

³⁹ Ne xoa Me a máá: “Gatá ka xòò ba Abrahamama me e,” témé.

Me Jeso ba birí ne a máá: “Ncèe Abrahamam di tu cóá tu kò ii ne tu ga ko Abrahamam ko kúrú zi kúrú.

⁴⁰ Igaba tu ncèeska cg’oo Te kg’oana, Tíí ncèe Nqarim koer kóma tseeguan kò birí tu ur khòè Ra. Abrahamama ba kò èeta ii gúú kúrú tama.

⁴¹ Gatu ka xòò ga xu kòò kúrú zi gúú zi tu ko kúrú,” tam méé.

Ne birí Me a máá: “Sita cg’áràn di ta cóá ta tama ta a; sita dim Xòòm cúim úúa ta hãa ba Nqari Me e,” témé.

⁴² Me Jeso ba birí ne a máá: “Ncèè Nqarim kò gatu ka Xòò ba ii, ne tu ga kò ncàm Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hãaraa khama. Tiri qarian kar ncèe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óá Tea hãa.

⁴³ Dùús domka tua èer ko kg’ui sa kóma q’ãa tama? Eèr ko kg’uis kóm ka tu ko tàèè domka a.

⁴⁴ Gatua gatu ka xòòm dxãwam di tu cóá tu u, a tu a gatu ka xòòm ko tc’èe zi gúú zi kúrú kg’oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg’oo-kg’ao me e, a ba a

tseeguan cgoa tchõà úú tama, tseegua nem úú tama khama. Ncêe tshúù-ntcõan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg'ui ii ba. Tshúù-ntcõa-kg'ao me e, a tshúù-ntcõan ka xõò me e khama.

⁴⁵ Igabar ko Tíí tseeguan nxàe, domka tu Tíí koe dtcòm tama.

⁴⁶ Ndaka kg'áíá tu ga chibiga Ra a sa x'ái? Ncèè tseegua ner kò ko nxàe, ne tu kháé nxãaska dùús domka dtcòm Te tama?

⁴⁷ Gaam èe Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uiian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama," tam méé.

Jeso ba hêé naka Abrahamama ba hêéthêé e

⁴⁸ Xu Juta xu xõa Me a máá: "Tseegu tama xae gáé kò hãa ncêe xae kòo máá: 'Samaría di Tsi i, a Tsi a dxãwa tc'ëean úúa hãa,' témé ka," témé.

⁴⁹ Me Jeso ba xõa a máá: "Dxãwa tc'ëea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcoe Te.

⁵⁰ Tíí Ra Tíí ka dqòm kuan qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncêe gha xgàra ba.

⁵¹ Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Diím wèém èe gha Tirim kg'ui ba qgóóa qari ba chõò tamase x'óóa hãa tite, témé," tam méé.

⁵² Xu kò Juta xu nxãaska birí Me a máá: "Dxãwa tc'ëean Tsi úúa hãa sa xae ncêeska q'ana hãa. Abrahamama ba x'óóa, xu porofiti xu thêé x'óóa hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, diím wèém èe ko Tsari kg'uiian qgóóa qari ba chõò tamase x'óóan xám tite, témé.

⁵³ Gaxae ka xõòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thêé porofiti xu x'óóa hãa. Ka Tsi gáé Tsáá tc'ëea máá, díí cgáé Tsi ii, ta tc'ëea?" ta xu méé.

⁵⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Ncèè Tíí kòo dqòmse, ne i Tiri dqòmsean kàà hùì i. Tíí ko dqòm Te ba Abo Me e, ncêe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba.

⁵⁵ Igabaga xao c'ùú Mea, Ra Tíí q'ãa Mea. Ncèè c'ùú Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxãaska tshúù-ntcõa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'ãa Mea, a Ra a ko kg'ui ba qgóóa qari.

⁵⁶ Gaxao ka xõòm Abrahamama ba kò Tirim cárn bam ko hàà bóò khama qãè-tcaoa hãa, a kò bóò me a qãè-tcao.

⁵⁷ Xu nxãaska Juta xu birí Me a máá: "Qanega Tsi 50 kuri ga úú tama, igaba Tsi Abrahamama ba bóò hãa dèe?" témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Tseegukar ko tseeguan birí xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna," témé.

⁵⁹ Ka xu ko nxõán saà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qõò.

9

Jeso ba ko kàà tcgáise ábàèam khòé ba qãèkagu

¹ Eëm Jeso ba xóé a ko qõò kam kò kàà tcgáise ábàèa hãam khòèm cgoa xg'ae.

² Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, diín chibi domka ba kàà tcgáise ábàèa? Gaam chibia kana xõò ba dia, ncêe kúrú mem kàà tcgáise ábàèa hãa?" témé.

³ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Ncêem khòèm chibi tama a, gataga xõò ba di chibi tama a, igabagas ncêe sa kúrúse cgae mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóòè a ko gam koe tséé ka.

4 Qanega i koaba di x'aè e, ka méé xae ncêe tsééa óá Tea hãam di tsééan kúrú, ntcùúa nea ko hàà ke, ncêe cúí khóè ga tséé tite e.

5 Eër qanega nqōóm koe hãa x'aè kar nqōóm dir X'áa Ra a," tam méé.

6 Ncêe zi guú zim ko kg'uia xg'ara kam kò gómankg'ai koe tgc'ae, a kg'ám-tsharà ba cgoa tcoàn kúrú a gaa tcoàn khóèm tcgái koe tcgáu,

7 a ba a gaam khóè ba birí a máá: "Qōò, naka tsia síí Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai," témé. (Ncêem kg'uim Siloame di ba ko máá 'Tsééa úúèa' témé.) Me ko qōò a síí xg'aà-kg'ai, a ba a kabisem ko ka ko bóò.

8 X'áé qàea ba di ne khóè ne hêé, naka kg'áíga kò ko bóò me, me ko dtcàrà ne hêéthééa kò tèèse a máá: "Ncêea gáé gaam khóèm xg'ao ko káíse ntcōóa te a ko dtcàràam tama baa?" témé.

9 C'èe ne kò máá: "Gaam ga me e," témé, ne ko c'èe ne máá: "Eè èe, kg'ama tsara tc'èèkua hãa," témé. Me kò gaam khóè ba máá: "Tíí ga ra a," témé.

10 Ne tèè me a máá: "Kháé i nxãaska tcgáí tsi ntama ma xgobekg'ammèa?" témé.

11 Me xoa ne a máá: "Jeso ta ko ma tcièm Khóè ba kò tcoàn kúrú a tcgáí te tcgáu, a birí te a máá, síí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai, témé, ra síí xg'aà-kg'ai, a gaa koe ga bóò," témé.

12 Ne tèè me a máá: "Gaam khóè ba nda?" témé. Me xoa ne a máá: "C'ùúa ra hãa," témé.

Farasai xu ko Jesom di kg'òèkaguku-kg'ámán di dàdan qaa

13 Ka ne ko gaam khóèm èe kò káà tcgáíse ábàèa hãa ba sèè a Farasai xu koe úú.

14 Nxãaskam kò, gaam cáím èem kò Jeso ba tcoàn kúrú, a khóè ba xgobekg'am tcgái ba Sabata di me e.

15 Ka xu ko Farasai xu khóè ba tèè, ntama i ma qōò hãa me ko bóò sa. Me xoa xu a máá: "Tcoà nem kò tcgáí te koe tcgáu, ra síí xg'aà-kg'ai, a kò gaa koe ga guu a bóò," témé.

16 Xu kò c'èe xu Farasai xu máá: "Ncêem Khóè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cáím bam qgóóa qari tama khama," témé. Xu c'èe xu máá: "Ntama ba ga ma chibi-kg'ao ba ncêeta ii zi x'ái zi kúrú?" témé. Xu kò tc'èe-kg'ám zi koe q'ara hãa.

17 Ka xu ko kabise a gaicara èe kò káà tcgái ii ba birí a máá: "Xgobekg'am tcgái tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?" témé. Me xoa xu a máá: "Porofiti Me e," témé.

18 Xu kò Juta xu qanega dtcòm tama, káà tcgái me e kò ii, a ba a kúrúe a ko ncêeska bóò sa, khama xu khóèan tséé i síí xōò ga khara tcií.

19 A hàà tèè khara a, a máá: "Ncêea gakhao dim cóám ga baa, ncêe kò koma káà tcgáíse ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qōò hãa me ko ncêeska bóò?" témé.

20 Khara xōò ga khara xoa xu a máá: "Sikhám dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, káà tcgáísem ábàèa hãa sa.

21 Igaba kham gakhám ntama i ma qōò hãa me ko ncêeska bóò sa c'ùúa hãa, naka díín xgobekg'am tcgái mea hãas ga sa hêéthéé e. Ke xao gaxao tèèa mááse me, kuria ba tc'áò hãa, me gha xora mááse xao o ke," témé.

22 Khara kò xōò ga khara ncêeta ma xoa, Juta xu khara kòò bèe khama. Nxãakamaga xu kò kg'uia xg'ara hãa, ncêe c'èem khóèm kò nxàea tseegukagu Jeso ba Kreste Me e sa, ne i gha gaa khóèan còrè-nquum koe xhàiguè sa khama.

²³ Gaa domka khara kò ko xòò ga khara máá: “Kuria ba tc'òda hãa, ke mée xù tềe me,” témé.

²⁴ Xu cãm dis ka gaam khòem ãe kò káà tcgái ii ba tcii, a xu a birí me a máá: “Nqari ba dqòm tseeguan kg'ui ka, ncẽem Khòe ba chibi-kg'ao Me e sa xae q'ana hãa ke,” témé.

²⁵ Me xòo xu a máá: “Chibi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chibi-kg'ao tama sar tíi c'ùua hãa. Cúis gúús tíi q'ana hãa saà: káà tcgái ra a kò ii, igaba ra ko ncẽeska bóò si i,” témé.

²⁶ Xu tềe me a máá: “Dùu sa ba kò kúrú cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáia tsi xgobekg'am?” témé.

²⁷ Me xòo xu a máá: “Ncãar nxãakamaga birí xao o, xao ncãa táá kóm te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóman gaan di qaa? Kana xaoa Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kúrúse kg'oana thêé?” témé.

²⁸ Xu xhóre me a máá: “Tsáá tsia Gam di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi! Sixaea Moshem di xae xgaa-xgaa-kg'ao xae e.

²⁹ Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hãa, igaba ncẽem Khòem ka xae ndam guua sa c'ùua hãa,” témé.

³⁰ Me khòe ba xòo xu a máá: “Cg'ãese i are-aresa a, Me guua hãa qgáian ga xao c'ùua hãa, igabagam xgobekg'am tcgái tea hãa khama.

³¹ Nqari ba chibi-kg'ao ne komsana tama sa ta q'ana hãa: igaba ncèè c'ẽem khòem kòo Nqari ba dqòm, a ko Gam ncàma hãa sa kúrú, nem ko Nqari ba komsana me.

³² Xg'aom kò ntcòò a nqòò ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóm naka i máá, òim ga ba khòem káà tcgáise ábàèa ba xgobekg'am tcgáia hãa téméè ta ga hãa.

³³ Ncẽem Khòem kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúí gúú ga kúrú tama!” tam mée.

³⁴ Xu gaa kg'ui an ncẽe tc'amkg'ai koe xòo me a máá: “Chìbian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùu sa xgaa-xgaa xae e kg'oana?” témé. A xu a tchàa koe xhàigua me.

Jeso ba ko tcgáian úú tamasa ka kg'ui

³⁵ Jeso ba kò gaam khòe ba xu xhàigua hãa sa kóm, ãem ko hòò me kam kò tềe me a máá: “Khòem òim Cóám koe tsia ko dtcòm?” témé.

³⁶ Me gaam khòe ba tềe Me a máá: “Kháè òi baa, X'aigaè? Birí te Me nakar gha nxãasega Gam koe dtcòm!” témé.

³⁷ Me Jeso ba máá: “Ncẽe tsi ko bóò, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e,” témé.

³⁸ Kam kò khòe ba máá: “Dtcòm r ko, X'aigaè,” témé, a cookg'aia ba koe cg'áé a dqòm Me.

³⁹ Me Jeso ba máá: “Xgàrar gha domkar ncẽem nqòóm koe hààraa, nxãasega ne gha ãe káà tcgái ne bóò, ne ãe ko bóò ne káàn tcgái ka,” témé.

⁴⁰ Xu c'ẽe xu Farasai xu ãem kòo ncẽe gúúan nxàe ka kò hãa cgoa mea xu kóm, a xu a tềe Me a máá: “Dùu dèe? Sixae igaba xae thêé káà tcgái xaea dèe?” témé.

⁴¹ Me Jeso ba birí xu a máá: “Káà tcgái xao kò ii ne xao ga ko ncẽeska chibi úú tama. Igaba xao tcgáiga xao o sa birísea hãa, khama i gha gaxao di chìbian gataga ma hãa cgoa xao o.

1 “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Khóèm ãe ghùu zi dis xgàris-kg'ám koe tcãà tama a ko ngurì si, kana c'ëem dàòm ka q'ooa sa koe tcãà ba ts'ää-kg'ao me e, a cg'ãe kúrú-kg'ao me e.

2 Igaba gaam ãe ko xgàris-kg'ám koe tcãà ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e.

3 Xgàris-kg'ám ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóm, me gam di zi ghùu zi cg'òea zi ka tcii, a tc'ää-cookg'ai zi.

4 Eëm kò gam di zi wèea zi tcg'òoa xg'ara nem ko tc'ää-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama.

5 Igaba zi cuiskaga tãám khòe ba xùri tite, a gha bèe me a qgòé, tãá khòean di kg'ui-q'ooan zi c'ùua hãa khama,” tam méé.

6 Jeso ba kò ncëes sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò ãem ko birí xu sa táá kóma q'ãa.

7 Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: “Tseegukar ko tseeguan birí xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'ám Ra a.

8 Wèe xu ãe kò Tíí ka tc'ää a hàà xua ts'ää-kg'ao xu u, a cg'ãe kúrú-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu.

9 Tíí Ra Xgàri-kg'ám Ra a. Diim wèem ãe ko Tíí koe tcãà ba gha kgoaraè, a ba a gha tcãà a tcg'oa a gha dxòò-q'ooan hòò.

10 Ts'ää-kg'ao ba kg'amaga hàà tama, a ts'ää sa hëé naka cg'òo sa hëé naka kòbe sa hëéthëé cúíga hààraa máána. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha kg'òean úú ka, a gataga kaisase úú u ka.

11 “Tíí ra qãèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko qãem Kòre-kg'ao ba gam di kg'òean ghùu zi tcg'òoa máá.

12 Gaam ãe ghùu zi kòre dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu zi ka q'òosem tama me e, ãem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem ko ghùu zi guu a qgòé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsaj-tsaja q'aa zi khama.

13 Ghùu zi kòre di tséean máàem khòe ba ko guu zi a qgòé. Kg'amagam máàea hãa tséé e, khamam tchòà úú cgoa zi tama.

14 “Tíí ra qãèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea,

15 ncëem ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra gataga Tíí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'òean ghùu zi tcg'òoa máá.

16 C'ëe zir ghùu zir úua hãa, ncëem xgàrim-q'oo di tama zi. Gataga méér óága zi thëés gúú si i, naka zi hàà kg'ui-q'ooa Te kóm naka zia ncëe zi ghùu zi cgoa xg'ae naka cúí zi ghùu zi dis xg'ae sa kúrú, cúim kòre-kg'aom di zi.

17 “Ncëes gúús kam Abo ba ncàm Tea, Tiri kg'òea ner ghùu zi tcg'òoa máána hãa khama, nxãasegar gha gaicara sèea kabi i ka.

18 Khóèm Tíí koe gha kg'òea Te sèea kabi ba káà me e, igaba Ra ko Tíí ka tcg'òo o. Qari ner úua hãa tcg'òo or gha di i, a Ra a qarian úua hãa gaicara Ra gha sèea kabi i di i. Ncëem x'ãe-kg'ám bar Abom koe hòò,” tam méé.

19 Eë xu ko Juta xu ncëe kg'uiian kóm ka xu kò tc'ëe-kg'ám zi koe gaicara q'aa.

20 Kái-kg'áia ne kò máá: “Dxãwa tc'ëea nem úua, a teme, ka ba ko dùús domka kómme?” témé.

21 Igaba ne kò c'ëe ne máá: “Ncëe zi gúú zi ga táá dxãwa tc'ëean ka tcãàem khòem ka mééè. Dxãwa ba káà tcgáim khòe bam ga xgobekg'am tcgáí di qarian úua hãa ii?” témé.

Juta ne di dtcòm tama ne

²² Me x'è ba tcää, si tempelem ko k̄aba-k̄abaè dis k̄òè sa xóé Jerusalema dim x'áém koe. Sao di x'è e kò ii.

²³ Me kò Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao sa ta ko ma tciès xàò-xaos koe.

²⁴ Ka ne ko Juta ne Gam koe hààraa xg'ae, a nxàma-nxàma Me a máá: “Nta noo x'àèan Tsi ko hàà séé a ghùia tòó ta a? Ncèè Kreste Tsi kò ii *ncèem Nqari ba nqòòkagu taa hãa Tsi* ne kg'ama kgoarasease bìrì ta a,” ta ne méé.

²⁵ Me Jeso ba xòe ne a máá: “Bìrì tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm. Tséé zi ncèer ko Abom cg'òè cgoa kúrú zia ko Tíí ka nxàea tseegukagu,

²⁶ igaba tu dtcòm tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama.

²⁷ Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóm, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te.

²⁸ Chòò tama kg'òèa ner ko máá zi, zi chòò tamase kaà tite, i cúí khòè ga tshàu q'ooa Te koe séèa tcg'óó zi tite.

²⁹ Abom ncèe máá Te zia hãa ba wèè gúuan kaga kaia, i cúí khòè ga Abom tshàu q'oo koe séèa tcg'óó zia hãa tite.

³⁰ Tíí hēé naka Abo ba hēéthēé Tsama cúí Tsam m,” tam méé.

³¹ Ka ne ko Juta ne gaicara nxòá zi sáà, xao Me ne gha ka,

³² igabam kò Jeso ba xòe ne a máá: “Kái zi tséé zi q̄èè zi Ra x'ái tua, Abom koe guua hãa zì. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxòán cgoa xao Te?” témé.

³³ Ne Juta ne xòe Me a máá: “C'èes tséés q̄èès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba còè domka a, kg'ama Tsi khòè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma séèe domka a,” témé.

³⁴ Me Jeso ba xòe ne a máá: “Gatu di X'àèan koe i gáé ncèeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqári tu u,’ témé tama?”

³⁵ Eè *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe ko méése sa chòò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane èe Gam dim kg'ui ba kò máàèa hãa ne nqári ta ma tci. Ncèè Nqarim kò ko gaa ne khòè ne èe ne nqári ta ma tci,

³⁶ ne tua nxàaska gatu díí tua ncèe ko máá, Nqari bar ko còè témé tu, Nqarim dir Cóa Ra a tar ko méé domka, Tíí ncèe Abom nxárá tcg'óó, a nqòómkg'ai koe tséèa óá Ra!

³⁷ Ncèè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxàaska táá Tíí koe dtcòm guu.

³⁸ Igaba ncèè kúrú zir kò, igaba tu kò Tíí koe dtcòm tama ne méé tu nxàaska èer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm, naka tua gha nxàasega q'ãa naka kóma q'ãa, Abom Tíí koe hãa, Ra Tíía Gam koe hãa sa,” tam méé.

³⁹ Ne gaicara qgóó Me ne gha sa tc'èe, Me tcg'oaragu ne.

⁴⁰ Me nxàaska Jeso ba Jorotanem ka ncíi za ka xòèa ba koe kabise, Johanem kò ko kg'aika khòè ne tcguù-tcguum qgáim koe, a ba a síí gaa koe hãa.

⁴¹ Ne kái ne khòè ne Gam koe síí a ne a máá: “Johane ba xg'ao táá c'èes x'áis ga sa kúrú, igabam xg'ao ncèem Khòèm ka bìrì ta a zi gúú zi wèè zia tseegu zi i,” témé.

⁴² Ne kò èem qgáim koe kái ne khòè ne Jesom koe dtcòm.

11

Lasarom dis x'oo sa

¹ Nxàaskam kò c'èem khòèm Lasaro ta ko ma tcièè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hēé naka gas ka káikhoes Mareta sa hēéthēé sara dim x'áé-coa ba.

² Ncêes Maria sa gaas ncêe kò X'aigam Nqari ba tshãã di nxùlan cgoa tçgáú nqàrèa hãas ga si i, a c'òòsa sa cgoa tchùu u, ncêe káimkhoem Lasarom kò tsàa sa.

³ Ka sara kò nxãaska khòe qõeku sara Jesom koe kg'uian tsééa úú, a máá: "X'aigaè, èe Tsi ncàmà hãa ba ko tsàa," témé.

⁴ Eëm ko ncêe sa kóm, kam kò Jeso ba máá: "Ncêes tciì sa cuiskaga cg'õo mea hãa tite, igabas Nqari ba dçom di si i, nxãasegam gha Nqarim dim Cóa ba dçomè ka," témé.

⁵ Me kò Jeso ba Mareta sa hêé naka qõese sa hêé naka Lasaro ba hêéthêé ncàmà.

⁶ Khama èem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóm, kam kò cím cím tsara hãa èem ko hãam qgáim koe.

⁷ A ba a nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: "Hàa naka xae Jutea koe gaicara kabise," témé.

⁸ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Juta ne ncãaga nxõán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kabise?" témé.

⁹ Me Jeso ba xça a máá: "Cám ba gáé 12 aoaran úú tama? Koaba ka ko qõòm khòe ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, ncêem nqõóm di x'áà nem ko bóò khama.

¹⁰ Igaba ncêe khòem kò ko ntcùuan q'oo koe qòò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama," tam méé.

¹¹ Ncêetam ko mééa xg'ara kam kò birí xu a máá: "Gaxae ka c'èem Lasaro ba x'òma hãa, Ra ko gaa koe síi t'oman koe ghù me," témé.

¹² Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí Me a máá: "X'aigaè, x'òmam kò hãa nem gha qãè," témé.

¹³ Me kò Jeso ba x'óóam hãa sa nxàe, igaba xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'èea máá, tc'oman ncêe tseegu di Gam ko nxàe, ta tc'èea.

¹⁴ Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose birí xu a máá: "Lasaro ba x'óóa hãa.

¹⁵ Ra gaxao domka qãè-tcaoa, kãà ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm ka. Igaba hàà naka xae síi cgae me," tam méé.

¹⁶ Kam kò Tomase ncêe kò *Didimo ta ma tciie ba; ncêes cg'òè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé* ba gam ka c'èe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: "Hàan xae thêé qòò, naka xae nxãasega síi x'óó cgoa Me," témé.

Jeso ba ko khòe qõeku sara qgài-qgai tcáo

¹⁷ Eëm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxãakamaga 4 címam tc'ám s q'oo koe úúa hãa.

¹⁸ (Nxãaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe síian 3 kilomitarà khama noo.

¹⁹ Ne kò kái ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hêé naka Maria sa hêéthêé sara qgài-qgai tcáo ka, gasara ka káikhoem di x'ooan koe.)

²⁰ Eès ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóm kas kò tçg'oa a síi xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

²¹ Si kò Mareta sa Jeso ba birí a máá: "X'aigaè, thuu Tsi kò ncêe koe hãa nem ga kò tíi kíi ba x'óóa hãa tama.

²² Ra ncêeskaga igaba q'anaa, wèes gúùs èe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba màà Tsi sa," témé.

²³ Me Jeso ba birí si a máá: "Sáá kíi ba gha x'ooan koe tõe," témé.

²⁴ Si Mareta sa xça Me a máá: "Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tõe, còò dim cím x'ooan koe i ko tõeem ka," témé.

25 Me Jeso ba birí si a máá: “Tíí Ra x’oan koe Têe Ra a, a Ra a Kg’òè Ra a. Gaam êe ko x’óó igaba ko Tíí koe dtcòm ba gha kg’òè,

26 me diím wèém êe kg’òèa hãa a ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga x’óó tite. Ncêe sa sia ko dtcòm?” tam méé.

27 Si birí Me a máá: “Èè, X’aigaè, dtcòm ra ko Kreste Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi, ncêe kòo nqòomkg’ai koe hàà Tsi,” témé.

28 Ncêe zi gúú zis ko nxàea xg’ara kas kò qòò a síí qòeses Maria sa dxuukg’ai koe tciaa tcg’óó a birí si a máá: “Xгаа-xгаа-kg’ao ba ncãa hàà, a ko tcii si,” témé.

29 Eês ko ncêe sa kóm kas kò qháése têe a síí cgae Me.

30 Nxãaskam kò Jeso ba qanega x’áé-coam koe tcãà ta ga hãa, igabam kò Maretas ncãa xg’ae cgoa Mé koe ga qanega têe.

31 Eê kò Marias cgoa nquu q’oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáo si ne Juta ne ko bóò, si ma qháése têe a tcg’oara hãa sa, ka ne kò còò si, tc’áms koes ko síí hãa a kg’ae, ta ne kò tc’èea khama.

32 Eês ko Maria sa Jesom hãas qgáís koe síí, a ko bóò Me kas kò nqàrè-kg’ama ba koe cg’áé a máá: “X’aigaè, thuu Tsi kò ncêe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x’óóa hãa tama,” témé.

33 Eêm ko Jeso ba bóò sis ko kg’ae, naka êe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hêéthêé ko kg’ae, kam kò kaisase xg’ài, i tcáóa ba nxùrù.

34 Me têe ne a máá: “Nda koe tu xòò mea?” témé. Ne birí Me a máá: “X’aigaè, hàà naka bóò,” témé.

35 Me Jeso ba kg’ae.

36 Ne kò nxãaska Juta ne máá: “Bóò, nta noosem ncàm mea sa,” témé.

37 Igaba ne kò c’èea ne máá: “Ncêem khòem ncêe thuu káà tcgám khòe ba xgobekg’am tcgáía hãa ba gáé kò táá ncêem khòè ba kúrú me x’óóa hãa tite?” ta ma tèeku.

Jeso ba ko Lasaro ba x’oan koe ghùí

38 Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg’àià hãase tc’áms koe síí. Xòam q’oo koes kò hãa, si nxòá sa kg’áma ba koe tòòèa.

39 Me Jeso ba máá: “Nxòá sa tcg’òò,” témé.

Si êe kò x’óóa hãam khòem ka qòeses Mareta sa birí Me a máá: “X’aigaè, ncêem x’aèm kam hnùmsam xg’ãò ba hãa, 4 cáma nem úúa a kg’ónòèa hãa khama,” témé.

40 Kam kò Jeso ba birí si a máá: “Birí si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm si kòo ne si gha Nqarim di x’áàn hòò sa?” témé.

41 Ka ne ko nxòá sa tcg’óó. Me Jeso ba tc’amaka ghùí-kg’ai a máá: “Aboè, qãè-tcaoa Ra ko máá Tsi, kóm Tea Tsi hãa domka.

42 Q’ana Ra hãa wèé x’aè ka Tsi ko kóm Te sa, igabar ko ncêe têe ne khòè ne domka ncêe sa nxàe, nxãasega ne gha dtcòm, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka,” témé.

43 Ncêetam ko mééa xg’ara kam kò tc’amaka hãam dòm cgoa q’au a máá: “Lasaroè, tchàa koe tcg’oa!” témé.

44 Me x’óóa kò hãam khòè ba tcg’oa, tshàua ba hêé naka nqàrèa ba hêéthêéa kò lapian cgoa tcámmèa, i kg’áía ba c’èem qgám cgoa tcámmèa. Me Jeso ba birí ne a máá: “Kgoara tcg’óó cgae me qgáía ne nakam qòò,” témé.

Juta ne ko Jesom di cg’òoan qg’áikua máá

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

45 Nxãaska ne kò kái ne Juta ne ncêe kò Maria sa dàra hãa ne, a kò Jesom kò kúrú hãa zi gúú zi bóò ne, Gam koe dtcòm.

⁴⁶ Igaba ne kò c'èe ne Farasai xu koe síf a bìrì xu Jesom dùú sa kúrúa hãa sa.

⁴⁷ Ka xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xg'ae sa tcii a tèèku a máá: "Dùú sa xae gha kúrú? Ncëem Khòè ba ko kái zi x'ái zi kúrú ka.

⁴⁸ Guu Me xae kò Me ko ncëe zi gúú zi qanega kúrú, ne i gha wèè khòèan Gam koe dtcòm, ne gha Roma ne nxãaska hàà sixae dim nqóò ba hëé naka khòè ne hëéthëé xhùu cgae xae e," ta xu méé.

⁴⁹ Igaba gaxu ka c'èem Kaifase ta ko ma tciiè ba, ncëe kò èem kurim ka kaiam peresiti ii ba kò kg'ui a máá: "Cúí gúú ga xao c'ùua hãa!

⁵⁰ Bóòà xao gáé q'ãa tama, cúím khòè ba guu me wèè ne khòè ne x'óóa máá sa qãè si i, wèès qhàò sa guu si kaàkaguèan ka sa?" témé.

⁵¹ Ncëe sam kò gam koe guuase nxàe tama, igabam kò èem kurim ka kaiam peresiti me e khama porofita, Jeso ba gha ko Juta dis qhàò sa x'óóa máá sa,

⁵² naka èes qhàòs cúis tama sa, igaba gataga Nqarim di ne cóá ne ncëe tsaj-tsaïsea xõe ne hëéthëé e, xg'ae-xg'ae nem gha, ne cúis gúú sa ii ka.

⁵³ Xu kò nxãaska èem cám koe ga guu a qg'áiku, cg'òo Me xu gha ka.

⁵⁴ Me kò Jeso ba nxãaska táá kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate. Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóòs qàe koe hãam qgáim koe qòò, Eferaimè ta ko ma tciiè ba, a síf gaa koe Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hãa.

⁵⁵ Juta ne dis Pasekas dim x'aè ba kò cùu me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe kái ne nqóòm koe guu a Jerusalem koe qòò, síf ne gha q'ano-q'anoè ka.

⁵⁶ Ne kò Jeso ba qaa, a ne a ko èe ne tempelem q'oo koe hãa ka tèèku, a ko máá: "Dùú sa tu ko tc'èe? Cuiskaga ba gáé kòès koe hàà tite?" témé.

⁵⁷ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka Farasai xu hëéthëé x'àèan tcg'òóa hãa, ncëe c'èem khòèm kò ndam hãa sa q'ana hãa ne méém q'ãa-q'ãa xu sa, nxãasega xu gha qgóó Me ka.

12

Jeso ba ko Betania koe nxùian cgoa ntcãa nqàrèè

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ 6 cáman Paseka dim cám cookg'ai di kam kò Jeso ba Betania koe qòò, Lasarom kò x'ãèa hãa koe, ncëem kò x'ooan koe ghùia hãa ba.

² Me kò Jeso ba gaa koe dqòà di tc'òoan máàè. Si kò Mareta sa nxaà máá xu, me kò Lasaro ba èe ko Jesom cgoa tc'óó xu ka c'èe me e.

³ Kas kò nxãaska Maria sa nareta cgoa cúí kúrúèa tshãán dim ts'óó-c'óám kaia ba* sèè, ncëe kaisa marian cgoa ko x'amàmè tshãá ba, a Jesom nqàrè koe ntcãá, a sa a c'òòà sa cgoa tchùu nqàrè Me. Me kò nquu ba èem tshãám di xg'áòan ka cg'òè.

⁴ Igabagam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'èem Jutase Isekariote ba, (ncëe gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Me ba) máá:

⁵ "Dùús domka ba kò ncëem tshãá ba x'amáguè tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khòè ne máàè?" témé.

⁶ Ncëes gúú sam kò dxàua ne khòè nem ncàma hãa domka nxàe tama, igaba ts'ãà-kg'ao me e domka a. A kò mari dtcòbè sam qgóóa hãa khamà, q'oo koe marian sèèa máase kg'oana.

⁷ Me Jeso ba xqa a máá: "Guu si tu, Tiri kg'ónò cáma nes tòóa máá mea ke.

* 12:3: qáó-qaosem litaram khama noo ba.

⁸ Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite," tam méé.

Lasaro ba ko qg'áikua mááè

⁹ Eès ko kaias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kómí, ka ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa hàà Lasaro ba bóò ka hēéthēé e, ncēm kò x'ooan koe ghúia hãa ba.

¹⁰ Nxãaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áiku, Lasarom ga ba xu gha thēé cg'õo sa.

¹¹ Gaam domka ne kò ko kái ne Juta ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm khama.

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹² Q'uu òò dim cám ka ne kò kái ne khòè ne ēe kò kōès koe hààraa ne kómí, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa.

¹³ Ka ne kò mokolane dis hùis di tōàrààn sèè a tcg'oa, a síí xg'ae cgoa Me, a ne a q'aa a máá:

"Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gam ēe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òèan cgoa hàà ba,

ncēe Iseraele òò dim X'aiga ba!"

ta ne méé.

¹⁴ Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòò a ba a qábi me, ncēe i ko ma góá tòòèa khamaga ma a ko máá:

¹⁵ "Táá q'ào guu, Sione di si cóá sèè;

bóò, sarim X'aiga ba ko hàà,

donghi-coam koe qábia ntcóò a ke,"

témèè khama.

¹⁶ Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ãà dis ka ncēe zi gúù zi kómá q'ãa tama. Igaba ēem ko Jeso ba x'áakaguè ka cúíga xu kò bóò a q'ãa, ncēe zi gúù zi *Nqarim* dis *Tcgãyas* koe góàèa hãa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hãa sa.

¹⁷ Eēm ko Lasaro ba tc'áms koe tciia tcg'òò, a ko x'ooan koe ghùì me ka kò hãa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu.

¹⁸ Ncēes x'ái sam kúrúa hãa sa ne kò kómí, domka ne kò kái ne khòè ne síí xg'ae cgoa Me.

¹⁹ Ka xu kò Farasai xu nxãaska bìríku a máá: "Bóò tama xao gáé hãa, cúí gúù kúrú xae gha ga káa a sa? Bóò, wèém nqóò ba ko xùri Me!" témé.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

²⁰ Nxãaska xu kò ēe kò qòò a síí ko Jerusalema dis kōès koe còrè ne xg'aeku koe c'ēe xu Gerika xu hàna.

²¹ Ka xu kò Filipim koe hàà, ncēe ko Betesaida òò dim x'áém Galilea òò koe guua ba, a dtcàrà me a máá: "Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana," témé.

²² Me kò Filipi ba síí Anterea ba bìrí, tsara kò Anterea ba hēé naka Filipi ba hēéthēé tsara síí Jeso ba bìrí.

²³ Me Jeso ba xqa tsara a, a máá: "X'aè ba hààraa, Khòèm òò dim Cóám gha x'áakaguè ba.

²⁴ Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòò gómankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúim cgùri me e. Igaba ēem kòò x'óó nem ko kái cgùrian kúrú.

²⁵ Khòèm òe gam dis kg'òè sa ncàma hãa bas gha aaguse cgae, igaba khòèm òe gam dis kg'òè sa ncēm nqòóm koe hòrea hãa ba gha chòò tamase hòò si.

²⁶ Dìim wèem òe ko tséa máá Te ba méem xùri Te, òer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba thée hãa, Me gha Abo ba òe ko tséa máá Te ba dqom.

²⁷ “Ncēskas tiris tcáo sa tshúú qgái koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncēm x'aem koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eè-òe, ncēs gúús domka ga Ra ncēm x'aem koe hàaraa.

²⁸ Aboè, cg'òèa Tsi x'áàkagu!” tam méé.

Kam kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncār x'áàkagu u, a Ra a gha gaia x'áàkagu u,” témé.

²⁹ Gaa koe hànas xg'aes ko kóm kas kò máá, túúm ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'èe ne máá: “Moengele ba ncãa kò kg'ui cgoa Me,” témé.

³⁰ Me Jeso ba xqo ne a máá: “Ncēm dòm ba gatu domka hàaraa, Tíi domka tamase.

³¹ Ncēe ba ncēeska ncēm nqòóm gha xgàraè dim x'aè me e, me gha ncēeska x'aiga-coam ncēm nqòóm di ba xhàiaguè.

³² Ra gha Tíi, nqòómkg'ai koer kòo ghùie ne wèè khòèan Tíi koe tcéèa óá,” tam méé.

³³ Ncēe sam kò ko nxàe, hàam ko x'óós x'oo-kg'ám sam gha x'ái ka.

³⁴ Si xg'ae sa xqo Me a máá: “X'àean koe ta kóma hãa i ko máá, Krete ba gha chòò tamase hãa, téméè, ka Tsi gáé ko Tsáá nta hēs ka máá: ‘Khòèm dim Cóá ba gha ghùie,’ témé? Khòèm dim Cóám ncēe ba dìi baa?” ta ne méé.

³⁵ Kam kò Jeso ba birí ne a máá: “X'áà ne gha cg'áré x'aè-coan gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qòò te, qanega tu x'àan úúa hãa x'aè ka, naka i gha nxāasega táá ntcúuan tcãa cgae tu u. Khòèm òe ko ntcúuan q'oo koe qòò ba c'úua hãa nda koem ko qòò sa ke.

³⁶ Eè tu qanega x'àan úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman x'àan koe tòó, naka tua gha nxāasega x'àan di tu cóá tu ii,” tam méé. Eèm ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kò tcg'oa a qòò a síi xài-kg'ai ne.

Juta nea gane dis dtcòm tamas koe qanega hãa

³⁷ Jeso ba kò kái zi x'ái zi tcgái-q'ooa ne koe kúru, igaba ne kò qanega Gam koe dtcòm tama.

³⁸ Si kò ncēe sa kúruse, nxāasega i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncēe ko máá:

“X'aigaè, dìi na gatá di kg'uian ncēe ta nxàea hãa koe dtcòmaa?

Me gataga X'aigam dim x'òà ba dìin x'áièa hãa?”

témé e.

³⁹ Ncēs gúús domkaga ne kò dtcòmman ka tààè. Isايا ba kò gaicara máá:

⁴⁰ “Gane di tcgáia nem kaàkagua hãa,

a tcáoa ne x'óó-x'ooa hãa,

nxāasega ne gha táá gane di tcgáian cgoa bóò ka,

a ne a gane di tcáoan cgoa táá kóma q'ãa ka,

a ne a Tíi koe táá kabise,

Ra Tíi qāèkagu ne ka,”

tam Nqari ba mééa khama.

⁴¹ Isايا ba kò ncēe zi gúú zi kg'ui, Jesom di x'áà nem kò hòò hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.

⁴² Gatà i ii igaba xu kò kái xu tc'ää-cookg'ai xu Gam koe dtcòm. Igaba xu kò Farasai xu domka gaxu di dtcòmàn táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiguè ka.

⁴³ Khòè ne di dqòmkuuan xu kaisase ncàma hãa Nqarim dian ka khama.

⁴⁴ Kam kò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: “Khòèm kò ko Tíi koe dtcòm nem Tíi koe cúi dtcòm tama, igabam ko thée èe tsééa óá Team koe dtcòm.

⁴⁵ Eëm kòo bóò Te, nem ko Gaam èe tséé Tea hãa ba bóò.

⁴⁶ Nqóóm koer X'ää iise hààraa, nxãasega i gha táá cúí khòè èe ko Tíi koe dtcòm ga ntcúú q'oo koe hãa ka.

⁴⁷ “Ncèè khòèm kòo Tiri kg'uian kóm, igabam kò qg'óoa qari i tama, ne Ra Tíi xgàra tama. Nqóó ba hàà xgàra di ser hàà tama, igaba Ra nqóó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama.

⁴⁸ Gam èe ko xguì Te, a kg'uia Te kóm tama ba xgàra me ko ba úúa: èer kg'uia hãa kg'uia ne gha còo dim cáim ka xgàra me.

⁴⁹ Tíi ka Ra kg'uia mááse tama, igabam Abom ncèè tséé Tea hãa ba x'èè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa.

⁵⁰ Ra q'ana hãa Gam di x'èè-kg'áma nea chòò tamas kg'òè si i sa. Gaa domkas wéès gúús èer ko nxàe sa, Ra ko èem ma Abo ba ma bìrì Te sia hãa khama ko ma nxàe si,” tam méé.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgaa-xgaa; Gam dim còrè ba (13-17)

13

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aa nqàrè

¹ Paseka dis kòès cookg'ai i kò ii. Me kò Jeso ba q'ana hãa, x'èè ba hààraa, ncèem nqóó bam gha tcg'oraragu a Abom koe qòò di ba sa. Gam di ne khòè ne nqóóm koe hãa nem kò ncàma hãa, khamam kò cg'òeasem ncàm nea sa x'ái ne.

² Dqòà di tc'óoa ne kò kúrùè, me dxāwa ba nxãakamaga Jutasem Isekariotem tcáo koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khòèan tshàu q'oo koe tcãa ka.

³ Jeso ba kò q'ana, Abo ba wèè zi gúú zi Gam di qarian koe tòóa hãa sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kabise sa.

⁴ Kam kò nxãaska tc'óoan ko tc'òóè qgái koe tée, a ba a tc'amakam hana qgáim nxõo, a tchùuse cgoa dim qgái ba tcám kháo.

⁵ A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gábas koe tshàan ntcãa, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aa nqàrè, a tcám kháoam kò hãam qgáim tchùuse cgoa dim cgoa tchùu nqàrè xu.

⁶ A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba bìrì Me a máá: “X'aigàè, hàà Tsia gáè ko Tsáa nqàrèa te xg'aa?” témé.

⁷ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncèer ko kúrú sa tsi cuiskaga ncèeskaga bóóa q'aa tite, igaba tsi gha nxāwa kháoóka bóóa q'aa si,” témé.

⁸ Kam kò Petere máá: “Cuiskaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite,” témé. Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncèè xg'aa nqàrè tsi tamar kò hãa ne tsi Tíi koe hãa tama,” témé.

⁹ Me Simone Peterem ba máá: “Kháé nxãaska, X'aigàè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàua te hée naka tcúúa te ga hēéthēè xg'áàò,” témé.

10 Me Jeso ba xɔa a máá: “Khòèm ãe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'èe, wèè tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèèa xaoa q'ano tama igaba,” témé.

11 Q'anam kò hãa díí ba ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me sa khama, ga domkagam kòo máá: “Wèèa xao ga q'ano tama,” témé.

12 Eëm ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kò Gam dí zì qgáí zì hãa a ntcõó-q'ooa ba koe kabise, a ba a tèè xu a máá: “A bóóa xao ko q'ãa, ncèer ncãa kúrú cgae xao o sa?”

13 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,' ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: 'X'aiga Tseè,' témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka.

14 Ra Tíí gaxao dir X'aiga, a Xgaa-xgaa-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thèè gaxao ka c'èea xu dí nqàrèan xg'aà.

15 Sere-sere sar kúrúa máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ãer ma kúrúa hãa khamaga ma thèè kúrú.

16 Tseegua ner ko bírí xao o, a ko máá: Gam ka q'òðsem ka kaia hãam qãà ba kãà me e, me gataga ãe tséèa hãa ba ãe tséè meam ka kai tama.

17 Ncèeska xao ncèe zì gúú zì q'ana hãa, khama xao gha kúrú zì xao kòo ne ts'ee-ts'eekg'aiè.

Jeso ba ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãàkus ka kg'ui

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

18 “Wèèa xao gar nxàe tama, ãer nxará tcg'óóa hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncèe sa *Nqarim díis* Tcgãyas koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncèe ko máá: ‘Gaam ãe ko tíí cgoa péréan tc'òó ba tirim cg'òo-kg'ao ba kúrúa hãa,’ témé sa.

19 Ra ko kúrúse tama ias cookg'ai koe ncèeska bírí xao o, nxãasega xao gha ãe i kòo kúrúse ne, Tíí ga Ra a sa dtcòm ka.

20 Tseegu ner ko bírí xao o, a ko máá: Wèèm ãe ko ãer tséèa úúa hãa ba qãèse hààkagu ba ko Tíí ga Ra qãèse hààkagu, me ko díím wèèm ãe ko Tíí qãèse hààkagu Te ba ãe tséèa óága Te ba qãèse hààkagu,” tam méé.

21 Ncèetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcóóa ba tshúú qgáí koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: “Tseegukar ko bírí xao o a ko máá: Gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, témé,” tam méé.

22 Gam dí xu xgaa-xgaa-kg'ao xu ko téé a bóóku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úúa hãase.

23 Me kò gaxu ka c'èem ncèe kò Jesom ka kaisase ncàmmèa hãam xgaa-xgaa-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcõe.

24 Me kò Simone Petere ba gaam xgaa-xgaa-kg'ao ba tcgáía ba cgoa qãe a bírí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tèè Me, témé.

25 Me Jesom koe ntcõóa ghãase, a tèè Me a máá: “X'aigàè, díí baa?” témé.

26 Me Jeso ba xɔa me a máá: “Gaam ãer ko ncèes péré qàmà sa máà me e, ãer kò gãbas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne,” témé. Eëm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba máà sí, Simonem ka cóáse ba.

27 Eëm ko Jutase ba péré qàmà sa sèè kagam ko satana ba tcãà cgae me. Me Jeso ba bírí me a máá: “Kúrú kg'oana tsi hãas gúú sa qhãése kúrú,” témé.

28 Igaba tc'òòè ko qgáí koe i kò cúí khòè ga táá q'ãa, dùús domkam ko Jeso ba èeta méé sa.

29 Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'èe xu tc'èea máá, Jeso ba ko bírí me, kòès koe ko tc'èese zì gúú zim gha x'ámá sa, kana c'èe gúú-coa nem gha ãe dxàua hãa ne máà sa, ta tc'èea.

30 Eēm ko Jutase ba péréan séèa xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcùu u.

Kabam x'àè-kg'ám ba

31 Eēm ko qḡò, kam kò Jeso ba máá: “Ncēeskam ko Khòem dim Cóa ba x'ààkaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'ààkaguè.

32 Ncèè Nqarim kò ko Gam koe x'ààkaguè, nem gha Nqari ba nxāaska thēè Cóa ba Gam koe x'ààkagu, a ba a gha cúí q'oro x'ààkagu Me.

33 “Cóa xaoè, xòm x'aèa ner gha hāa cgoa xao o. Qaa Te xao gha. Eēr kò ma Juta ne ma bìrĩa khamaga Ra ko ma ncēeska bìrĩ xao o a ko máá: Eēr ko qḡò koe xao cuiskaga síia hāa tite.

34 “Ra ko kabam x'àè-kg'ám ba máà xao o, a ko máá: Gaxao ka c'èe ne ncàm. Ncēer ma ncàm xaoa hāa khama méé xao ma gaxao ka c'èea ne thēè ncàm.

35 Ncēes gúús ka i gha wèè khóèan q'āa, Tiri xao xгаа-xgaase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'èean xao kò ncàma hāa ne,” tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàè

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

36 Me Simonem Petere ba bìrĩ Me a máá: “X'aigaè, nda koe Tsi ko qḡò?” témé.

Me Jeso ba xoà me a máá: “Ncēer ko qḡò koe tsi cuiskaga kgoana naka xùri Tea hāa tite, igaba tsi gha kháóka nxāwa xùri Te,” témé.

37 Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigaè, dùús domka ra gáé ga ncēeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'òèa te tcg'òó,” témé.

38 Me Jeso ba xoà me a máá: “Tíi domka tsia gha kg'òèa tsi tcg'òó? Tseegukar ko tseeguan bìrĩ tsi a ko máá: Ghòrò ba kg'aèa hāa tite, tsi gha nqoana q'oro xoàse Te,” témé.

14

Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síi ba

1 “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgàl koe hāa guu. Nqarim koe hēè naka Tíi koe hēthēè tcoman úú.

2 Abom dim nquum q'oo koe i kái x'àè-q'ooan hàna; ncèè gatà i kò ii tama ner ga kò q'āa-q'āa tua hāa, síir ko x'àè-q'ooan kg'ónòa máá tu u sa.

3 Ncèè qḡòr kòo a ko síi x'àè-q'ooan kg'ónòa máá tu u, ner gha kabise a hàà séèa mááse tu u, nxāasega tu gha gatú igaba thēè síi Tíi hàna qgàl koe hāa ka.

4 Tu gataga qḡòr kom qgàim dì dàòan q'ana hāa,” tam méé.

5 Me Tomase ba bìrĩ Me a máá: “X'aigaè, qḡò Tsi kom qgàl ba xae c'ùua, ka xae ga ntama ma gaa qgàl dim dàò ba q'āa?” témé.

6 Me Jeso ba xoà me a máá: “Tíi Ra Dàò Ra a, a Tseegu Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Tíi ka oose ko Abom koe síim khòem cúim ga ba káà me e.

7 Ncèè q'āa Tea xao kò hāa ne xao ga kò thēè Abo ba q'ana hāa. Igaba xao ncēeska q'āa Mea, a bóò Mea hāa,” tam méé.

8 Me Filipi bìrĩ Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'ái xae e, nxāaska xae gha qāè xae e,” témé.

9 Me Jeso ba bìrĩ me a máá: “Ncēetar ma qád x'aèan gaxao cgoa hāa igaba Tsi ko c'ùu Te, Filipiè? Diiim wèem èe bóò Tea hāa ba Abo ba bóò hāa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'ái xae e,’ témé?”

10 A dtcòm tama tsia Abom koer hāa, Me Abo ba Tíi koe hāa sa? Kg'uiian ncēer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíi koe guu nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncēè Tíi koe x'àèa hāa ba ko tséèa ba kúru.

11 Dtcòm méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíí koe hãa sa. Ncèè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm are-aresa zi tséé zi èer ko kúrú zi domka.

12 Tseegua ner ko birí xao o, a ko máá: Diim wèém èe ko Tíí koe dtcòm ba gha èer ko Tíí kúrú sa kúrú, a ba a gha ncèe tsééan ka kaia hãa tsééan kúrú, Tíí Ra ko Abom koe qòò khama.

13 A Ra a gha dùús wèés èe xao ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa kúrú, nxãasegam gha Abo ba Cóám koe guu a dqòmme ka.

14 Ncèè c'èes gúú sa xao kòo Tíí cg'òè koe dtcàrà ner gha kúrú si.

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba nqòòkagu

15 "Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áma Te qgóoa qari.

16 Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'èem Hùì-kg'ao ba tsééa úúa máá xao o, gaxao cgoa gha chòò tamase hãa ba.

17 Ncèe ba tseeguan dim Tc'èe Me e. Nqòò ba cuiskaga hòò Me tite, bóò Meam hãa tite, a ba a c'ùú Mea khama. Igaba xao gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa khama.

18 "Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a gha kabise a hàà cgae xao o.

19 Xòm x'áè q'oo koem nqòò ba gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'òèa Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'òè khama.

20 Gaam cáím ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa.

21 Diim wèém èe x'áè-kg'áma Te úúa, a qgóoa qari ana ba gaam ncàm Tea hãam ga me e. Gaam èe ncàm Tea hãa ba gha Abom ka ncàmmè, Ra gha Tíí igaba thèé ncàm me a gha gaam koe x'áise," tam méé.

22 Me Jutase (ncèe Isekariote tama ba) birí Me a máá: "X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áise xae e, nqòò ba x'áise tamase?" témé.

23 Me Jeso ba xoa a máá: "Ncèè khòèm kò ncàm Tea hãa nem gha kg'uia Te qgóoa qari, Me gha Abo ba ncàm me, Tsam gha hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe kúrú.

24 Gaam èe ncàm Te tama ba kg'uia Te qgóoa qari tama; i gataga kg'uiian èe xao ko kóm, Tíí koe guu tama, igaba i ncèe tsééa óá Team Abom koe guua.

25 "Ncèe gúúa ner birí xaoa hãa, èer kò qanega gaxao cgoa hãa ka.

26 Igaba Hùì-kg'aom ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ii ba, ncèem gha Abo ba Tiri cg'òèan cgoa tsééa óá ba, nxãa ba gha wèé gúúan ga xгаа-xгаа xao o, a ba a gha wèé gúúan èer birí xaoa hãa tc'èe-tc'èesekagu xao o.

27 "Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko máá xao o. Nqòóm ko ma máá xao o khamar ma máá xao o tama. Táá méé i tcáoa xao nxùrú qgái koe hãa guu, kana méé xao táá q'áo guu.

28 Kóm tea xao kò hãa Ra ko birí xao o a ko máá: 'Qòò Ra ko, a Ra a gha kabise a hàà cgae xao o,' témé. Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko qòò khama qãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama.

29 Ra ncãa ncèeska birí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha èe i kòo kúrúse ne dtcòm ka.

30 Gaicarar qàòse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncèem nqòóm dim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama,

31 igaba méém nqòò ba q'ãa, Abo ba Ra ncàmà hãa, a ko Abom ma x'áè Tea hãa khama ma tséé sa.

"Tèe xao ncèeska, naka hààn xae qòò," tam méé.

15

Jeso ba tseegu òm Kg'om Me e

¹ A ba a máá: “Tíí Ra tseegu òm Kg'om Ra a, Me Tirim Xòò ba Xhàrà-kg'ao Me e.

² Tíí koe hãam nxãam wèem ãe tc'ároán kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèem nxãam ãe ko tc'ároán kúrú ba dcàò, nxãasegam gha q'ano a kái tc'ároán kúrú ka.

³ Nxãakamaga tu ncëer kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa.

⁴ Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúim nxãam ga ba cúiam kò hãa ne tc'ároán kúrú hãa tite, kg'om dis hiis koem kò hãa ne cúí ga a, gatu igaba tu gatà hëéa tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

⁵ “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxãa tu u. Gaam ãe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'ároán ko kúrú ga me e, Tíí ka oose tu cúí guù ga kúrú hãa tite khama.

⁶ Ncëè khòem kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxãam khama ma xaoaguè, a ba a xgóó; èeta ii nxãa ne ko sáà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tcãà, a dàòè.

⁷ Ncëè Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uian gatu koe hãa ne tu gha ãe tu ko tc'èes wèè sa dtcàrà, a tu a gha kúrú mááè si.

⁸ Si ko ncëe sa Tirim Xòò ba x'áakagu: kái tc'ároán tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xгаа-xgaase-kg'ao tu ii.

⁹ Ncëem ma Abo ba ncàm Tea hãa khamagar ma ncàm tu ua hãa. Ke méé tu ncëeska Tiri ncàmkuan koe hãa.

¹⁰ Ncëè Tiri x'áean tu kò qgóóa qaria, ne tu gha Tiri ncàmkuan koe hãa, ncëer ma Tirim Xòòm di x'áean ma qgóóa qaria, a Gam di ncàmkuan koe ma hãa khamaga ma.

¹¹ “Ncëe gúua ner birí tua hãa, nxãasega i gha Tiri qãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di qãè-tcaoan gha cg'oè ka hëéthéè e.

¹² Tirim x'áè-kg'ám ba ncëe me e: ncàm gatu ka c'èea ne, ãer ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Cúí khòè ga ncëes ncàm s ka kaia hãas ncàm sa úua hãa tama, ncëe khòem ko ãem ncàm hãa ne khòè ne gam di kg'òean tcg'òóa máá sa.

¹⁴ Tu gatu ãer ko x'áè tu u sa tu kò kúrú ne Tiri tu ncàm-khoe tu u.

¹⁵ Cuisagar gaicara qãà ta ma tcii tua hãa tite, qãà ba gam ka q'òòsem ko dùu sa kúrú sa c'úua hãa khama. Ncëes gúus téé-q'oo koe Ra ko ncàm-khoe tu ta ma tcii tu u, wèes gúus ãer Tirim Xòòm koe xгаа-xgaase hãa sar q'áakagu tua hãa khama.

¹⁶ Gatua nxará tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíí nxará tcg'òó tua hãa, a Ra a qòò tu gha a síí tc'ároán kúrú ka nxará tcg'òó tua, tc'ároán ncëe gha qáó x'áean hãa a, nxãasegam gha Abo ba wèes gúus ãe tu gha ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa máá tu u ka.

¹⁷ Ncëea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'èe ne ncàm, témé.

Nqóò ba ko Jesom di xгаа-xgaase-kg'aoan hòre

¹⁸ “Ncëè nqóóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatuam hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tíia hòre Tea hãa sa.

¹⁹ Ncëè nqóóm di tu kò ii nem ga kò nqóò ba gam di tu iise ncàm tua hãa; igaba tu nqóóm di tu tama tu u, Ra kò nqóóm koe guu a nxará tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqóò ba hòre tu u.

²⁰ Ncëer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'èe-tc'èese, a ko máá: ‘Qãà ba gam ka q'òòsem ka tc'amaka hãa tama,’ témé sa. Ncëè xgàra Te ne kòo ne, ne

gha gataga thêé xgàra tu u. A ncêé Tiri xгаа-xгаа ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thêé gatu dian igabaga qgóóa qari i.

²¹ Igaba ne gha wèé gúúan ncêe ga Tiri cg'òèan domka kúrú cgae tu u, Gaam êe tsééa óa Tea hãa ba ne c'úúa hãa domka.

²² Ncêé thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chibian úú tama. Igaba ne ncêeska gane di chibian koe ne gha qgóóa mááem dàò ba úú tama.

²³ Gaam êe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea.

²⁴ Ncêé c'êe khóe ga qanega kúrú tama sar kò gane koe kúrú ta ga hãa, ne ne ga kò chibi úú tama. Igaba ne *ncêe zi x'ái zi* bóóa hãa, a ne a Tíí ga Ra hêé naka Tirim Xòòm ga ba hêéthêé Tsam hòrea.

²⁵ Igabas kò ncêe sa x'áèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: 'Hòrea ne máá tea hãas gúú sa káà si i,' témé sa.

²⁶ "Igaba êem kòo Hùi-kg'ao ba hàà, ncêer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úú ba, tseeguan dim Tc'êe ba, ncêe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíí ka nxàea tseegukagu.

²⁷ Gatu igaba tu gha Tíí ka hàà nxàea tseegukagu, Tíí cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

16

¹ "Ncêe gúúan wèér birí xaoa hãa, nxãasega xao gha táá gaxao di dtcòmàn aagu ka.

² Còrè-nquuan koe ne gha xhàiaгу xao o, me gha gataga x'aè ba hàà, wèém khóèm êe ko cg'òo xao om gha tc'êea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'êea ba.

³ Ncêe zi gúú zi ne gha kúrú cgae tu u, Abo ba kana Tíí ga Ra ne c'úúa hãa khama.

⁴ Igabar ncêe gúúan birí xaoa hãa, nxãasega xao gha êem kòo gaan dim x'aè ba hàà ne tc'êe-tc'êese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

Tcom-tcomsam Tc'êem di tsééa ne

"A ra a kò ncêe zi gúú zi tshoa-tshoas koe táá birí xao o, gaxao cgoar kò hãa khama.

⁵ Igabar ko ncêeska Gam êe tséé óa Team koe qòò, igaba i gaxao ka cúia xao ga tèè Te naka máá: 'Nda koe Tsi ko qòò?' témé tama.

⁶ Igaba ncêe gúúa ner nxàea hãa domka xao tshúú-tcaoan ka cg'oè cgaeèa hãa.

⁷ Gatà i ii igabar ko tseeguan birí xao o: Gaxaoa i qãèa máá xaoa hãa qòòr gha sa. Ncêé qòò tamar kò hãa nem Hùi-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba êe qòòr kòo ner gha gaxao koe tsééa úú Me.

⁸ Êem kòo hàà nem gha hàà nqòó ba xгаа-xгаа a chibi-chibi; chibian domka hêé, naka tchànoan domka hêé, naka xgàrakuan domka hêéthêé e.

⁹ Chibian kam *gha xгаа-xгаа*, Tíí koe ne dtcòmàn tama khama.

¹⁰ Tchànoan kam *gha xгаа-xгаа*, Tirim Xòòm koer ko qòò, xao gaicara hòè Te tite khama.

¹¹ Xgàra-kg'aman kam *gha xгаа-xгаа*, ncêem nqòóm dim x'aiga ba nxãakamaga xgàràèa hãa khama.

¹² "Qanegar kái zi gúú zi úúa, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncêeska gxoana zia hãa tite.

¹³ Igaba êem kòo tseeguan dim Tc'êe ba hàà, nem gha wèé tseeguan koe úú xao o. Cuiskagam Gam koe guua zi ka kg'uia hãa tite, igabam gha êem ko kóms ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gúú zi ka birí xao o.

14 X'áakagu Tem gha, ãe Tiri ii sam gha sée, a ba a birí xao o si khama.

15 Wèéan ãe Abom úúa hãa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eë Tiri ii sam gha *Tc'êe ba* sée, a ba a birí xao o si, témé.

16 "X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te," tam méé.

Xгаа-xгаase-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kăbise a qăê-tcaoan kúru

17 Xu kò Gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu c'êe xu tèeku a máá: "Dùu sa ba ko nxàe, ncêem ko máá: 'X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,' témé ka, a ko gataga máá: 'Tirim Xòòm koer ko qđò domka a,' témé?" ta xu méé.

18 Xu hãa a tèese a ko máá: "Dùu sa ba koáé nxàe: 'X'aè-coam q'oo koe,' tam kòo méé ne? Dùu sam ko nxàe sa xae kómá q'ãa tama," ta xu méé.

19 Me kò Jeso ba bóò q'ãa, ncêes gúús ka xu tèe Me kg'oana hãa sa, khamam kò nxãaska birí xu a máá: "Ntar ko méé sa xao koáé tèeku, ncêer ko máá: 'X'aè-coam q'oo koe xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,' témé ka?"

20 Tseegua ner ko birí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thòò-tcaoase kg'ae, igabam gha nqóò ba qãê-tcaoa hãa. Thòò-tcaoa xao gha hãa, igaba i gha gaxao di thòò-tcaoan kăbise a qãê-tcao sa ii.

21 Eë khóès kòo cóán ábà di thòò koe hãa nes tshúù-tcaoa hãa, gas dim x'aè ba hààraa khama. Igaba ès ko cóán ábà xg'ara nes gaicara thòòan tc'êe-tc'êese tama, qãê-tcaoan ãe cóá nea nqóòmkg'ai koe ábàèa hãa di domka.

22 Khama xao gaxao ncêeska tshúù-tcaoan úúa hãa, igabar gha gaicara hàà bóò xao o, xao gha qãê-tcao, i cúí khòè ga gaxao di qãê-tcaoan sée cgae xaoa hãa tite.

23 Eëm cárn ka xao cuiskaga cúí gúú ga dtcàrà Tea hãa tite. Tseegukar ko tseeguan birí xao o, a ko máá: Wèes gúús ãe xao ko Tíí cg'òè cgoa Abom koe dtcàrà sam gha máà xao o.

24 Ncêeska igaba xao qanega cúí gúú ga Tíí cg'òè cgoa dtcàrà tama. Dtcàrà, máàe xao gha ke, naka xaoa gha nxãasega qãê-tcaoan ka cg'òè.

25 "Ncêe gúúa ner kò sere-sere zi cgoa birí xao o, igabam ko x'aè ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'uia hãa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hãase Tirim Xòòm ka birí xao o.

26 Eëm cárn ka xao gha Tíí cg'òè koe dtcàrà. Gaxao téé-q'oo koer gha Abo ba hàà dtcàrà, tar méé tama.

27 Abo ba Gam ka ncàm xaoa hãa, ncàm Tea xao hãa domka, a xao a Nqarim koer guua sa dtcòmá hãa khama.

28 Abom koer guu a nqóòm koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqóò ba guu, a Abom koe kăbise," tam méé.

29 Xu kò nxãaska Gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu máá: "Bóò, ncêeska Tsi ko kgoarasea hãase kg'ui, a Tsi a cúús sere-seres ga sa tséékagu tama.

30 Ncêeska xae ko bóò wèè gúúan Tsi q'ana hãa sa, a Tsi a gataga c'êe khòè ga gha tèè Tsi sa qaa tama. Ncêes gúús domka xae ko dtcòm Nqarim koe Tsi guua hãa sa," ta xu méé.

31 Me Jeso ba xoa xu a máá: "Ncêeska xaoa ko dtcòm?"

32 Bóò, x'aè ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ãe xao gha wèéa xao ga x'áea xao koe guu a tsai-tsaise ba, a xao a gha cúise qaù Te. Igabar cúise hãa tama, Tirim Xòò ba Tíí cgoa hãa khama.

³³ “Ncêe gúua ner bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncêem nqôóm koe xao gha qóman cgoa qgóóku. Igaba méé xao tóón tcáo! Nqôó bar tàaa hãa ke,” tam méé.

17

Jeso ba ko còrèa mááse

¹ Eëm ko Jeso ba ncêe sa kg'uia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, x'aè ba hààraa. Tsarim Cóa ba x'áakagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóa ba x'áakagu Tsi,

² wèè ne khòè ne tc'amkg'ai koe Tsi qarian máà Mea hãa ke, nxãasegam gha chòò tamas kg'òè sa wèè ne èe Tsi máà Mea hãa ne máà ka.

³ Si chòò tamas kg'òè sa ncêe si i: q'ãa Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúisega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncêe Tsi tsééa óága hãa ba q'ãa sa hêthêthê e.

⁴ Nqôómkg'ai koer x'áakagu Tsia hãa, èe Tsi kò máà Tea hãa tsééan kúrúá xg'ara-xg'ara ka.

⁵ Ke ncêeska, Aboè, hàna Tsia koe x'áàn máà Te, ncêe nqôóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu còrèa máá

⁶ “Eè Tsi kò nqôómkg'ai koe guu a máà Te xu khòè xu koer kò Tsari cg'òèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu kò Tsarim kg'ui ba qgóóa qaria.

⁷ Ncêeska xu q'ana, èe Tsi máà Tea hãa gúúan wèéa Tsáá koe guua hãa sa.

⁸ Eè Tsi kò máà Tea kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cam tshàua máá a. A xu a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia tséé Tea hãa sa dtcòm.

⁹ Nqôó bar còrèa máá tama, a ko gaxu èe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama.

¹⁰ Wèés èer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés èe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu koe guu a x'áakaguèa.

¹¹ Nqôómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba xu gaxu qanega nqôómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíí sencgaga Tsáá koe síí. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'òèm di qarian cgoa xgáèa máá xu - cg'òèm ncêe Tsi máà Tea ba, naka xu gha nxãasega cúí ii, ncêe Tsam ma cúí ii khamaga ma.

¹² Eèr kò gaxu cgoa hãa kar kòò xgáèa máá xu, a èe Tsi kò máà Tea hãam cg'òèm cgoa kòre xu. Cúía xu ga kò táá aaguse, gaam èe kò kaakaguèm gha sa tééa máána hãam cúim oose, *Nqarim dis* Tcgáyas gha nxãasega nxàea tseegukaguèa ka.

¹³ “Igabar ko ncêeska Tsáá koe síí, a Ra a ko ncêe zi gúù zi kg'ui, nqôómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri qãè-tcaoan ka cg'òèa hãa ka.

¹⁴ Tsarim kg'ui bar máà xua, me nqôó ba hòre xua, nqôóm di xu tama xu u khama, ncêer Tíí ma nqôóm di tama khamaga ma.

¹⁵ Tiri còrèa ne máá, nqôóm koe méé Tsi séèa tcg'òó xu, témé tama, igaba méé Tsi èe cg'àè iim koe xgáèa máá xu si i.

¹⁶ Nqôóm di xu tama xu u, ncêer Tíí ma nqôóm di tama khamaga ma.

¹⁷ Tcom-tcomsakagu xu tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke.

¹⁸ Eè Tsi ma nqôómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma nqôómkg'ai koe tsééa úú xua hãa.

¹⁹ Gaxu domkar ko tcom-tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba thêe tseeguan koe tcom-tcomsakaguè ka.

Jeso ba ko wèe ne dtcòm-kg'ao ne còrèa máá

²⁰ “Gaxu cúi xur còrèa máá tama. Eê gha gaxu di kg'uian koe guu a Tíi koe dtcòm ner ko gataga thêe còrèa máá,

²¹ wèea ne ga gha cúi ii sa, êe Tsi ma Tsáá Aboè Tíi koe hãa, Ra ma Tíi Tsáá koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne thêe Gatsam koe hãa, nakam gha nxãasega nqóo ba Tsáá Tsia tséé óá Tea hãa sa dtcòm.

²² Eê Tsi máá Tea hãa x'áà ner máa nea, nxãasega ne gha cúi ii ka, ncêe Tsam ma Gatsam ma cúi ii khamaga ma.

²³ Tíi Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíi koe hãa, nxãasega ne gha cg'oèase cúi ii ka, me gha nxãasega nqóo ba q'ãa, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm nea, êe Tsi ma ncàm Tea hãa khamaga ma ka.

²⁴ “Aboè, êe Tsi máá Tea hãa ne gha Tíi cgoa ncêer hãa koe hãa sar ko tc'êe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóo, ncêe Tsi máá Tea hãa a, nqóóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm Tea hãa khama.

²⁵ Abo Tsi tchàno Tseè, êetam ga ma nqóo ba c'ùu Tsia igaba Ra Tíi q'ãa Tsia, ne q'ana hãa Tsáá Tsia tsééa óá Tea sa.

²⁶ Cg'òèa Tsi q'ãakagu nea, a Ra a gha kúru i q'ãae, nxãasega i gha ncàm kuan ncêe Tsi kò ncàm Tea hãa gane koe hãa ka, Ra gha gataga thêe Tíi ga Ra gane koe hãa ka,” tam ma còrè.

Jesom di xgàrasean hêe naka Gam dis x'oo sa hêe naka Gam di x'ooan koe tẽean hêethêe e (18-21)

18

Jeso ba ko qáèè

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Eêm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm ba tchoaba. C'èem xòem koem kò Olife di zi hii zi dim xhàrà ba hãa. Xu kò Gabá hêe naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hêéthêe xu gaa koe tcàa.

² Nxãaskam kò Jutasem, ncêe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcàa Me ba gaam qgál ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama.

³ Me kò nxãaska Jutase ncòo-kg'ao xu dis xg'ae sa hêe naka kaia xu peresiti xu ka c'èea xu hêe naka Farasai xu hêéthêe cgoa gaa koe síi. X'áà zi xu kò qgóóa, lampian hêe naka ncòo gaban hêéthêe e.

⁴ Me kò Jeso ba wéean êe gha hàà kúrusé cgae Me sa q'ana hãase tcg'oa a têe xu a máá: “Díi ba xao ko qaa?” témé.

⁵ Xu xqá Me a máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

Me Jeso ba máá: “Tíi ga Ra a,” témé. (Me kò Jutasem, khòe ne tshàu q'oo koe tcàaku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-têe.)

⁶ Eêm ko Jeso ba máá: “Tíi ga Ra a,” témé, ka xu kò tééa dibi, a xu a gómankg'ai koe cg'áé.

⁷ Me kò gaicara têe xu a máá: “Díi ba xao ko qaa?” témé. Xu máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

⁸ Me Jeso ba xqá xu a máá: “Ncãar birí xao o, ncêe ga Ra a sa. A ncêe Tíi xao kòo qaa Te ne méé xao nxãaska ncêe xu khòe xu guu naka xu qóo,” témé.

⁹ Ncêe sa kò kúrúse, kg'uian ěem kg'uia hãa gha nxãasega tseegukaguè ka, ncêe kòo máá: “Èè Tsi kò máà Te xu kar c'ěem ga ba qanega aagu tama,” témé sa.

¹⁰ Me kò nxãaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hãa khama tsgúua tcg'óo me, a kaiam peresitim dim qãa ba gáò, a kg'áò xòè dim tcee ba xg'aoa tcg'óo. (Qààm di cg'òèa ne kò Malekose e.)

¹¹ Kam kò nxãaska Jeso ba Petere ba bìrì a máá: “Kàbì tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom màà Tea hãas kubis *xg'arasean dis* koe kg'áà hãa tite?” témé.

Jeso ba ko Anasem koe úúè

¹² Si kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hēé, naka gaas dim tc'ãà-cookg'ai ba hēé, naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēé Jeso ba qg'óo, a qáé,

¹³ a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, ncêe kò Kaifasem ka c'uìse ii ba, ncêe kò ěem kurim ka kaiam peresiti ba ii ba.

¹⁴ Kaifase ba gaam khòem Juta xu kò tc'ěe sa máàm ga me e, a máá: “Qàè e gha ii, ncèè c'ěem khòèm kò khòè ne x'óóa máá ne,” témé ba.

Peterem dis xoases tc'ãà di sa (Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simonem Petere ba hēé naka c'ěem xгаа-xgaase-kg'ao ba hēéthēéa kò Jeso ba xùri. Ncěem xгаа-xgaase-kg'ao ba kò kaiam peresitim ka q'ãèa, khamam kò Jesom cgoa kaiam peresitim x'áé koe tcãa.

¹⁶ Igabam kò Petere ba tchàa koe téé, xhàrom-kg'ám koe. Kam ko c'ěem xгаа-xgaase-kg'aom ncêe kò kaiam peresitim ka q'ãèa ba kabise a tcg'oa, a dxàe-coas ěe kò xhàrom-kg'ám koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcãa.

¹⁷ Si kò qãàs ěe kò xhàrom-kg'ám koe tēe sa Petere ba bìrì a máá: “A tsáá tsia gáé ncěem khòèm di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ěe tsi tama tsia?” témé. Me xọa a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

¹⁸ Qgàisa a kò ii, xu kò qãà xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hēéthēé xu ěe xu kò dxúua hãas c'ees koe téé-tēe, a ko x'òò-x'oose. Petere ba kò gataga thēe gaxu cgoa téé-tēe, a ko x'òò-x'oose.

Kaiam peresiti ba ko Jeso ba tēè (Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Me kò nxãaska kaiam peresiti ba Jeso ba tēè, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka hēé naka Gam di xгаа-xgaan ka hēéthēé e.

²⁰ Me Jeso ba xọa me a máá: “Xgobekg'amseaser kò wèém nqõom cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wèè x'aè ka còrè-nquuan koe hēé, naka tempelem koe hēéthēé xгаа-xгаа, ncêe wèè Jutan ko xg'ae koe. Cúí gúú gar kò táá xàlase nxàe.

²¹ Kháé tsia kò dùús domka tēè Te? Tēè ěe kò kóm Tea hãa ne, tseeguan kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa,” tam méé.

²² Eěm ko Jeso ba ncêe gúúan kg'uia xg'ara kam kò c'ěem kòre-kg'aom, cúúse kò tēe ba Jeso ba x'ábú, a máá: “Ncěea Tsi ga ko ma kaiam peresiti ba ma xọa gaa?” témé.

²³ Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncèè c'ěe gúúan cg'ãè Ra kò kg'uia hãa ne méé tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'ãè si i sa. Igaba ncèè tchànoser kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góo Tea máá?” témé.

²⁴ Me nxãaska Anase ba kaiam peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáèèa hãase.

Peterem dis xoases cam di sa hêe naka nqoana di sa hêéthêé e
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Eëm Simonem Petere ba hãa a ko kuru-kuruse kam kò têtèè a máá: “Tsáá tsia gáé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'êe tsi tama tsia?” témé. Me xoase a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

²⁶ Me kò c'êem qãàm kiam peresitim di ba, ncêe Peterem kò xg'aoa tcg'òò tceeam khòem dim qhàò ba têtè me a máá: “Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xhàrààm q'oo koe bóò tsi tama?” témé.

²⁷ Me gaicara Petere xoase e, me kò kúúga ghòrò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan êe ka i kò kaisa ntcúúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcãà, nxãasega xu gha Paseka di tc'òoan tc'óò ka.

²⁹ Khamam kò Pilato ba tcg'oa a síí cgae xu, a têtè xu a máá: “Dùútsa chibi sa xao ko ncêem Khòè ba tcee?” témé.

³⁰ Xu xoa me a máá: “Chìbi kúrú-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama,” témé.

³¹ Me Pilato nxãaska bìrí xu a máá: “Sèèa xao mááse Me, naka xaoa síí gaxao di x'aèan cgoa xgàra Me,” témé. Xu Juta xu xguì a bìrí me a máá: “Igaba xae c'êem khòè ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama,” témé.

³² Ncêe sa kò kúrúse, êem kò Jeso ba kg'ua hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uan gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.

³³ Me kò nxãaska Pilato ba kabise a nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tcii, a têtè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xoa a máá: “Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tètè Tea, kana c'êe khòèa Tíí ka tsáá cgoa kg'ua hãa?” témé.

³⁵ Me Pilato xoa a máá: “Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khòè ne hêe naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hêéthêéa tíí tshàu q'oo koe tcãà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrú hãa?” témé.

³⁶ Me Jeso ba xoa a máá: “Tiri x'aia nea ncêem nqõóm di tama. Ncèè gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncõo sa x'ãà hãa, nxãasegar gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcãàè di sa. Igaba i ncêeska Tiri x'aian ncêem nqõóm di tama a,” tam méé.

³⁷ Me Pilato nxãaska têtè Me a máá: “Kháé Tsia x'aiga Tsia?” témé. Me Jeso ba xoa a máá: “X'aiga Ra a, ta tsi ko méé. Gaas guùs domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncêes guùs domkaga nqõómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxãasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèè khòèan êe tseeguan dia ko kg'ua Te komsana,” tam méé.

³⁸ Me Pilato ba bìrí Me a máá: “Tseegua nea dùú?” témé.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncêes guù sam ko mééa xg'ara kam kòo tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a bìrí xu a máá: “Cúí chibi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chibi-chibi e.

³⁹ Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'aè ka méér c'êem chibi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'êe, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?” témé.

⁴⁰ Xu q'au a xɔa me a máá: “Eě-ěe, Gam ka tamase, Barabase ba máá ta a,” témé. Barabase ba kò ts'ää-kg'ao me e.

19

¹ Nxāaskam kò Pilato ba Jeso ba sée a úú, Me síí qoaè.

² Xu kò ncōo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a xu a ncòam qgáí ba hãakagu Me,

³ a téé a qđòa máá Me a ko máá: “Tcgáíò, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

⁴ Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu birí a máá: “Bòò, tcg'òò ra ko a gaxao koe óá Me, nxāasega xao gha q'āa, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama sa ka,” témé.

⁵ Eēm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cába sa cába hāase, a ncòam qgáí ba hana, kam ko Pilato birí xu a máá: “Bòò! Ncēe ga Me e khóè ba!” témé.

⁶ Eě xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hēéthēé ko bóò Me, ka xu kò q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé. Igabam kò Pilato xɔa xu a máá: “Gaxao sée naka síí xgàu Me, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama ke,” témé.

⁷ Xu Juta xu xɔa a máá: “X'àèan ta úúa; gaa x'àèan ēe ka méém x'óos gúú si i, Nqarim dim Cóa Me e tam ko méé khama,” ta xu méé.

⁸ Eēm ko Pilato ncēes gúú sa kóm kam kò kaisase q'áò,

⁹ a ba a kabise a gaicara nquum q'oo koe tcāa, a Jeso ba tēè a máá: “Nda koe Tsi guua?” témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xɔa ga kúrú.

¹⁰ Me Pilato ba tēè Me a máá: “Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'ēe tama? C'úúa Tsia, qaria ner úúa, kgoara Tsir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?” témé.

¹¹ Me Jeso ba xɔa a máá: “Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncēè nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam ēe tshàu q'ooa tsi koe tcāa Tea ba chibiga me e, kaias chibi sa,” tam méé.

¹² Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: “Eě tsi kòò ncēm khóè ba kgoara ne tsi Roma ne dim x'aigam Kaesaram ka tcàrase tsi tama tsi i. Wèém khóèm ēe ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku,” témé.

¹³ Eēm ko Pilato ncēe kg'uian kóm kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òò, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcōó-q'ooos koe síí ntcōó, 'Nxōán dim nqám ba' ta ko ma tcièm qgáim koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tcièè ba).

¹⁴ Paseka dim cám ba kg'ónōsea máá dim cám me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne birí a máá: “Bòò, ncēe ga Me e gatu dim X'aiga ba,” témé.

¹⁵ Igaba xu kò q'au a máá: “Tcg'òò Me! Tcg'òò Me! Xgàu Me!” témé. Me Pilato tēè xu a máá: “Kháé méér gaxao dim X'aiga ba xgàu dēe?” témé. Xu kaia xu peresiti xu xɔa a máá: “X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose,” témé.

¹⁶ Me kò nxāaska Pilato máá xu Me, nxāasegam gha xgàuè ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Xu kò nxāaska ncōo-kg'ao xu Jeso ba sée,

¹⁷ Me Gam dis xgàu sa dcēe a tcg'oa, a 'Tcúú c'óá' ta ko ma tcièès qgáis koe síí (ncēè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gologota' ta ma tcièè sa).

¹⁸ Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'ēe tsara khóè tsara hēéthēé e Gam cgoa, cúí ba c'ēe xòèa ba za, me c'ēe ba c'ēe xòèa ba za, Me Jeso ba nqàè koe téé.

19 Me kò Pilato x'ái sa goá hãa, a xgàus koe qáéa tòò sia; ncētas kòo ma nxáráse: "NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA," ta ma ma.

20 Ne kò kái ne Juta ne ncēes x'ái sa nxárá, ãem kò Jeso ba xgàu'em qgái ba kò x'áé-dxoom ka cuù me e khama. Si kò x'ái sa Hebera dis kg'uis ka hēé, Latini dis ka hēé naka Gerika dis ka hēéthēé goáèa.

21 Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba birí a máá: "Táá goá naka máá: 'Juta ne dim X'aiga ba,' témé guu, igaba máá: 'Ncēm khòé ba kòo máá, Juta ne dim X'aiga Me e,' témé," ta xu mée.

22 Me Pilato xoa a máá: "Eēr goá hãa sar goá hãa," témé.

23 Eē xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáía ba sèé, a 4 zi dtcõò zi cgoa q'aa-q'aa a, si dtcõò sa khòèm di sa ii, me q'oo koe ko hãa'em qgáím cúí ba qaù. Ncēm qgái ba kò qgáé-dào úú tama, a cúí xòé koe tc'amaka guu a nqãaka xõas koe qgáèa.

24 Xu kò biríku a máá: "Hààn xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòo naka bóò díina gha sèé me sa," témé. Ncēe sa kò kúrúse, ãe *Nqarim dis Tcgāya*s koe goáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncēe kòo máá:

"Qgáía Te xu kò q'aa-q'aaku,
a Tiri qgáían domka cgúúan ntcòo,"
témé sa. Ncēea ncõo-kg'ao xu kò hēé ga a.

25 Jesom dis xgàus qàe koes kò xõò sa tēe, naka Gam ka xõòs ka qõese sa hēé, Marias ncēe Kelopasem dis khòé sa, naka Maria Magatalena sa hēéthēé e.

26 Eēm ko Jeso ba xõò sa ãe koe bóò, naka xgaa-xgaase-kg'aom ãem kò ncàma hãa ba hēéthēé e me qàea sa koe tēe, kam kò xõò sa birí a máá: "Khòé seè, sarim cóám ga me e ncēe ba!" témé.

27 A ba a xgaa-xgaase-kg'ao ba birí a máá: "Bóò, saòs ga si i ncēe sa," témé. Me kò xgaa-xgaase-kg'ao ba ãem x'aèm koe guu a sèé a x'áéa ba koe úú si.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Wèé guúa nea xg'ara hãa sa q'ana hãasem kò Jeso ba ncēes guús qãá q'oo koe máá: "Cárna raal!" témé. Ncēes guú sa kò kúrúse, *Nqarim di zi Tcgāya* zi gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

29 Si kò tsau tshàan ka cg'òèa hãas gàba sa hãa, khama xu kò tsau tshàan ka cg'òèa hãas x'úrú sa tcìka-tcamkuan dim hìim koe tòò, a ghùí a kg'árna ba koe úú.

30 Eēm ko Jeso ba tsau tshàan kg'àà xg'ara kam kò máá: "Xg'ara-xg'araèa ia!" témé. A ba a tcúúa ba qám, a sònòa tcg'òò.

31 Kg'ónòsean dim cáím me e kò ii, me kò q'uu dim cáím ba cgáém cáím Sabata di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cáím ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'èe tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'óán gha khòáé, i tc'áróan xòòé sa.

32 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'ãà dim khòèm di c'óán khóá, ncēe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'ēm dian hēéthēé e.

33 Igaba ãe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxãakamaga x'óóa hãa, xu kò táá c'óáa ba khóá.

34 Igabam kò ncõo-kg'ao xu ka c'èe ba Jeso ba kg'áo-xgàom cgoa gáo dxàbè, i kúuga qhãése c'áòan hēé naka tshàan hēéthēé gaa koe guu a ntcãa.

35 (Khòèm ãe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, *a ba a ko nxàea tcg'óó o*, gatu igaba tu gha thēé nxãasega dtcòm ka.)

³⁶ Ncêe zi gúù zia kò kúrúse, ãe *Nqarim dis* Tcgāyas koe góáeas gha nxāasega nxāea tseegukaguè ka, ncêe kòo máá: “C’óáa ba ka cúian ga khóáè tite,” ta méé sa.

³⁷ Si ko c’ées Tcgāyas *Nqarim di* sa gataga máá: “Bòò xu gha gaam ãe xu gáòà hãa ba,” témé.

Jeso ba ko kg’ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Ncêe zi gúù zi qáá q’oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncêe kò Jesom di xгаа-xgaase-kg’ao ii ba, Jesom dim tc’áro ba xàia hãase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kòo q’áo khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc’áro ba sèè.

³⁹ Nikodemasem ncêe kò kg’aia Jeso ba ntcúú ka dàraa hãa ba kò hãa cgoa mea. Nikodemase ba kò tshãán hêé, naka tcgáúse di nxúlan hêéthêé óá, 30 qóm-q’ooan khama noo o.

⁴⁰ Jesom dim tc’áro ba tsara kò sèè, a tsara a tshãán cgoa xg’ae-xg’ae a q’úú qgái cgoa kúrúèa kòàn cgoa tcám me. Ncêe sa kò caus Juta ne ko ma kg’aiga kg’ónòkus ga si i.

⁴¹ Eëm kò Jeso ba xgàùèa hãam qgáim koem kò xhàrà ba hãa, me kò kábam hãém tc’ám̄s di ba xhàrà̄m q’oo koe hãa, ncêe cúí khòè ga qanega gam koe kg’ónòè tama ba.

⁴² Juta ne dim cá̄m kg’ónòsean di me e kò ii, si kò tc’ám̄s sa cúù si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg’ónò.

20

Káà gúùs tc’ám̄s sa

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Tc’ãà dim cá̄m bekem dim di ntcúúkg’ai cgoa, qanega i ntcúú u koes kò Maria Magatalena sa tc’ám̄s koe hàà, a hàà nxóá sa bóò si tc’ám̄s-kg’ám̄s koe ghànèa tcg’óòèa.

² Si ko Simonem Peterem koe hêé naka c’ëem xгаа-xgaase-kg’aom koe hêéthêé qgóéa síí, ncêe kò Jesom ka ncàm̄mèa ba, a síí birí tsara a a máá: “X’aiga ba xu tc’ám̄s koe séèa tcg’óóa hãa, ta c’úúa hãa nda koe xu úú Mea hãa sa!” tas méé.

³ Me kò nxāaska Petere gaam xгаа-xgaase-kg’aom cgoa xgoaba, tsara tc’ám̄s koe qòò.

⁴ Wèèa tsara ga kòo qàrò, igabam kò gaam xгаа-xgaase-kg’ao ba Petere ba qgóéa guu, a tc’ám̄s koe tc’ãà a síí.

⁵ Téem ko a qám̄se a xhòo a bóò kam kò q’úú qgái cgoa kúrúèa kòàn cúí ga bóò i gaa koe hãa, igabam kò táá q’oo koe tcãà.

⁶ Me kò nxāaska Simonem Petere ba kháóka xùri me a hàà, a hàà tc’ám̄s koe tcãà; a q’úú qgáian cgoa kúrúèa kòàn bóò i gaa koe xòe,

⁷ naka kg’ónò cgoa dim qgáim ncêe kò Jesom tcúú koe hãa ba hêéthêé e. Qgái ba kò kòàn cgoa hãa tama a kò cúíaga qabesea ntcòe.

⁸ Me kò nxāaska gaam xгаа-xgaase-kg’aom, ãe kò tc’ám̄s koe tc’ãà a síí ba, q’oo koe tcãà thêé, a bóò, a dtcóm.

⁹ Qanega tsara kò *Nqarim dis* Tcgāya sa kóm̄a q’ãa tama, Jeso ba méém x’ooan koe tèès gúù si i ta kòo méé sa.

¹⁰ Tsara kò nxāaska xгаа-xgaase-kg’ao tsara x’áé koe kábise a dìbi.

Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Igabas kò Maria sa tc'áms ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eēs hãa a ko qanega kg'ae kas kò qámse a tc'áms q'oo koe xhõo a bóò,

¹² a sa a cam̄ moengele tsara q'úuse hãna tsara bóò, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcõóa-ntcõe, c'êe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'êe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcõóa-ntcõe.

¹³ Tsara tēē si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae?” témé. Si máá: “Tirim X'aiga ba xu tcg'òóa hãa, ra c'úúa hãa nda xu úú Mea sa!” témé.

¹⁴ Ncēetas ko mée kas kò kabise a Jeso ba bóò Me tééa-tēe, igabas kò Jeso Me e sa táá bóóa q'ãa.

¹⁵ Me Jeso ba birí si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae? Díí ba si ko qaa?” témé. Xhàrà-kg'ao Me e, tas kò tc'êea hãa khamas kò birí Me a máá: “Aboè, ncēè tsáá ga tsi kò sèè Mea hãa ne birí te nda koe tsi xòò Mea hãa sa, nakar sèè Me,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba birí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa kabise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncēe sa ko máá: 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,' témé.)

¹⁷ Me Jeso ba birí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe kabise ta ga hãa ke. Igaba mée si Tíí qõe ga xu koe qõò naka síí birí xu naka máá: 'Kabiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,' ” témé.

¹⁸ Si kò Maria Magatalena sa xgaa-xgaase-kg'ao xu koe qõò a síí birí xu a máá: “X'aiga bar bóóa hãa!” témé. A sa a birí xu ncēe zi gùú zim birí sia sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Tc'ãã dim cam̄ bekem dim di dqòan ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aea hãa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'ámán qarika tcēekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hàà xg'aekua xu koe téé a ba a birí xu a máá: “Tòókuan mée i gaxao cgoa hãa!” témé.

²⁰ Eēm ko ncēe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hēé naka xòèa ba hēéthēé x'ái xu. Eē xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu X'aiga ba bóò ka xu kò qãè-tcao.

²¹ Me gaicara Jeso ba birí xu a máá: “Tòókuan mée i gaxao cgoa hãa! Ncēm ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé.

²² Eētam kò mééa xg'ara kam kò dqòma tcãã cgae xu u, a máá: “Tcomtcomsam Tc'êe bar ko máá xao o.

²³ Ncēè c'êe khòèan xao kòo gaan di chibian qgóóa máá ne i qgóóa mááèa, a ncēè qgóóa máá a tama xao kò hãa, ne i qgóóa mááè tite,” tam mée.

Jeso ba ko Tomasem koe x'áise

²⁴ Nxãaskam kò Tomasem (ncēe Didimo ta kòo ma tciièm) 12 xu ka c'êe ba gaxu cgoa hãa tama, èem kò Jeso hààraa ka.

²⁵ Khama xu kò c'êe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí me a máá: “Ncãa xae X'aiga ba bóò!” témé.

Igabam kò birí xu a máá: “Cgabian di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bóò tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcãã tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcãã tama ner cuiskaga dtcòma hãa tite,” tam mée.

²⁶ Bekem qãá q'oo koe xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea hãa, me kò Tomase ba hãa cgoa xua. Nquu-kg'ám ne

kò tcēekg'amsea hãa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: "Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!" témé.

²⁷ A nxãaska Tomase ba birí a máá: "Tshàua tsi ncēe koe tcãà, naka tsia tshàua Te bóò. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcãà a. Káíse tc'ēe-tc'ēesean cgoa q'aa naka dtcòm," témé.

²⁸ Me Tomase xoja Me a máá: "Tiri Tsi X'aiga Tsee, a tiri Tsi Nqari Tsee!" témé.

²⁹ Me nxãaska Jeso ba birí me a máá: "Ncēe tsi ncãa bóò Te ka tsia ko dtcòm? Eë bóò tama igaba ko dtcòm nea ts'ee-ts'eekg'aièa!" témé.

Dúú domkas ncēes tcgāya sa góàe sa

³⁰ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cookg'ai koe kái zi x'ái zi c'ēe zi kúru, ncēes tcgāyas koe góáse tama zi,

³¹ igaba i ncēean góàe hãa, nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòm an ka Gam dim cg'òem koe kg'òean úú ka.

21

Jeso ba ko 7 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

¹ Ncēe zi guú zi qãa q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise, Tiberia dim tshàam koe. Ncēetam ma x'áisea.

² Simonem Petere ba hēe, naka Tomase ba hēe (ncēe kò Didimo ta ma tciie ba), naka Nataniele ba hēe, ncēe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóa tsara hēe, naka xгаа-xgaase-kg'ao tsara c'ēe tsara hēéthēe xua kò xg'aea hãa.

³ Simonem Petere ba kò c'ēe xu birí a máá: "Qòòr ko a síi x'aùan qgóó," témé. Xu máá: "Qòò cgoa tsi xae gha," témé. Xu tcg'oa a xu a síi dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò èem ntcúum ka táa cúí guú ga qgóó.

⁴ Kaisa ntcúúkg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'ám koe téé-tēe, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu táa Jeso Me e sa bóòda q'aa.

⁵ Me Jeso ba tcií xu a máá: "Cóa xaoè, cúí x'aù ga xao gáé hòò tama?" témé. Xu xoja Me a máá: "Eë-èe!" témé.

⁶ Me birí xu a máá: "Gaxao dis c'uisí sa kg'áò xòèan dxòrom di koe xaoa tcãà, c'ēe guú xao gha hòò ke," témé. Xu xaoa tcãà si, a xu a dxòrom q'oo koe tcéèa tcãà sa ka tààè, x'aùan di kái-q'ooan ka.

⁷ Me kò nxãaska xгаа-xgaase-kg'aom ēe Jesom kò ncàma hãa ba Petere ba birí a máá: "X'aiga Me e!" témé. Èem ko Simonem Petere ba kóm X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáian hãa (tséé sam kò nxòòa máá ana hãa khama), a ba a tshàan q'oo koe nxàia tcãà.

⁸ Igaba xu kò c'ēe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsam-tsáo koe síi, x'aùan ka cg'òea hãas c'uisí sa tcéè a. Nqòómkg'ai ka xu kò nquú tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúí zi kò qaúa hãa.

⁹ Eë xu ko nqòómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxúusea hãa, a x'aùan úúa hãa naka péréan hēéthēe e.

¹⁰ Me kò Jeso ba birí xu a máá: "C'ēe x'aùan ēe xao ncãa qgóó xao óá," témé.

¹¹ Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'aùan ka kò cg'òea sa tcéèa tcg'òò, 153 i kò ii. Kái i kò ii igabas kò c'uisí sa táa tòà.

¹² Me Jeso ba birí xu a máá: "Hàà xao naka hàà tc'òò," témé. Nxãaska i kò xгаа-xgaase-kg'aoan kgoarase tama, tèè Me i gha a máá: "Díi Tsia?" témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hãa khama.

¹³ Me Jeso ba hàà, a hàà péréan sée, a máa xu. A ba a gataga hēe x'aùan ka.

¹⁴ Ncēea kò nqoana dim x'aèm ga me e, ncēm kò Jeso ba Gam di xu xgaase-kg'ao xu koe x'áise ba, ěem kò x'ooan koe ghùèa ka.

Jeso ba hěe naka Petere ba hěéthěe tsara

¹⁵ Eě xu ko tc'ōóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba birí a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncēe xu khóe xu ka tsia ncàm Tea?” témé. Me birí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba birí me a máá: “Tiri ghùu-coan dxòókagu,” témé.

¹⁶ Me kò gaicara Jeso ba birí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Me birí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan kòre,” témé.

¹⁷ Nqoana dis kam kò Jeso ba birí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Petere ba kò tshùu-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tēe me a máá: “Ncàm Tea tsia?” témé khama, kam kò máá: “X'aigaè, wèè zi gúu zi Tsi q'ana; ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana!” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan dxòókagu.

¹⁸ Tseegukar ko tseeguan birí tsi a ko máá: Eě tsi xg'ao cg'aré ii ka tsi xg'ao ko hāakaguse, a ko kg'ama tēe a qōò ēe tsi ko tc'ēe koe. Igaba ncēe tsi kaia hāa ka tsi gha tshàua tsi tchoanà, me gha c'ēm khóe ba hāakagu tsi, a ba a ēe tsi tc'ēe tama koe úú tsi,” tam méé.

¹⁹ (Ncēeta mééan kam kò Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba x'áakagu.) Kam kò nxāaska birí me a máá: “Xùri Te!” témé.

²⁰ Petere ba kò ntcēe, a c'ēm xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hāa ba qāāa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncēe ba gam ēe kò dqòà di tc'ōoan koe, Jesom koe ghāase ntcōem ga me e, ncēe kò tēe Me a ko máá: “X'aigaè, diina ko hàà khóe ne tshàu q'oo koe tcāà Tsi?” témé ba.)

²¹ Eēm ko Petere bóò me, kam kò Jeso ba tēe a máá: “X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?” témé.

²² Me Jeso ba xōa me a máá: “Kg'ōèasem gha hāa, Ra nxāakg'aiga síí k̄abise sar kòo tc'ēe ne i ko nxāan tsáá koe dùù sa nxàe? Tsáá méé tsi xùri Te,” tam méé.

²³ Si kò ncēes tchōà sa khóe qōeku xu koe qòàrase, ncēm xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá, x'óóm tite, témé tama, kg'amam kòo máá: “Kg'ōèasem gha hāa, Ra nxāakg'aiga síí k̄abise sar kòo tc'ēe ne i ko nxāan tsáá koe dùù sa nxàe?” témé.

²⁴ Ncēm xgaase-kg'ao ba gam ncēe zi gúu zi kò nxàea tseegukagum ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hāa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

Tcgāyas dis chōò-q'oo sa

²⁵ Jeso ba kò gataga thēé c'ēe zi gúu zi kái zi kúrú. Ncēè wēea zi ga kò cúí-cúí góáea hāa nem ga kò, bóòr ko ka, nqōóm ga ba kgoana naka wēè zi tcgāya zi ncēe zi qgóó tama, ēe ga kò góáea hāa zi.

TSÉÉ ZI

x'àè úú-kg'ao xu di zi

Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'àè úú-kg'ao xu di zi” dis tcgāya sa ko Lukam dis tcgāya sa còoka qōòkagu. Luka ba ko ncēes tcgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'āà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tc'āà-cookg'aiès ka, a qāè tchòàn Gam ka tsaj-tsaj: “Jerusema koe hēé naka Jutea koe hēé naka Samaria koe hēé naka nqōóm chōò-q'oo koe hēéthéé e” (1:8). Kaisases ko ncēes tcgāya sa birí ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqōóm koe ma tsaj-tsajis ka hēéthéé e.

“Tséé zi” dis tcgāya sa nqoana xòèan cgoa q'aa-q'asea hāa, a ko x'ái, Jesom di qāè tchòàn kòo ma xгаа-xгааè sa hēé, naka si kò ma kereke sa tshàòea sa hēéthéé e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusema koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ēe xòèan khama noose ne kò qōò
3. Càusea ne kò qōò, a wèém nqōóm koe síí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tcgāyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xōa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusema koe hàna ne koe Pentekoste dim cím ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'āa-cookg'ai a qari-qari.

X'àè úú-kg'ao xu di xгаа-xgaan hēé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hēéthééa ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe qāèse x'áise.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba
- nxàea tseegukagu-kg'ao
- kereke sa
- kgoarasea ne
- táá zi qhàò zi di ne khòè ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qaòa ne (1)
- Petere ba hēé naka c'ēe xu x'àè úú-kg'ao xu hēéthéé di tsééa ne Jerusema koe (2-7)
- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hēé naka Samaria hēéthéé koe (8-12)
- Paulom di tsééa ne wèém nqōóm koe: (13-28)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qōòs tc'āà di sa (13:1-14:28)
  - Jerusema dis xg'ae sa (15:1-35)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qōòs cím di sa (15:36-18:22)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qōòs nqoana di sa (18:23-21:16)
  - Paulo ba ko qáé-nquuan koe tc'āè, a Roma koe síí (21:17-28:31)

Jesom di nqarikg'ai koe qaòa ne (1)

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ēm gha hàà sa nqòòkagu

1 Teofilaè, tc'āà dis tcgāyas tiris q'oo koer kò wèè zi gùù zi ncēm kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kùrú a xгаа-xгаа zi ka góáa hāa.

2 Me nxāakg'aiga nqarikg'ai koem ko sèè a úuèm cáim ba síi tcāà, ãem kòo Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian ka ãem nxárá tcg'òóa hãa xu x'áè úú-kg'ao* xu x'áèan máà ka.

3 A ba a kò ãem ko xgàrsea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dàò zi cgoa x'áise, kg'òèam hãa sa. 40 cáma nem kò x'áise xu, a ko Nqarim di x'aian di zi gúu zi ka kg'uì cgoa xu.

4 A kò ãem hãa a ko tc'òó cgoa xu ka ncẽe x'áèan máà xu a máá: “Táá mée xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba mée xao *kg'aia* Abom nqòòkagua hãa sa qãà, ncẽe xao Tíi koe kóma hãa sa.

5 Johane ba kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qãà q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa tcguù-tcguuè,” tam mée.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe sèè a úúè

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

6 Khama ãe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tèè Me a máá: “X'aigaè, ncẽem x'aèm ka Tsia gáè ga táá Iseraele ne gane di x'aian kabia máá?” témé.

7 Me *Jeso ba* birí xu a máá: “Ncẽem Abo ba Gam di qarian ka tòóa x'áèan hẽe naka cáman hẽéthèè xao gha q'ãa sa gaxao di tama.

8 Igaba ãem ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hẽe, naka wèem xg'aekum Jutea dim koe hẽe, naka Samaria dim xg'aekum koe hẽe, naka nqòóm chòò-q'oo koe ga hẽéthèè e,” tam mée.

9 Ncẽetam ko méea xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò Me koe ga sèè a *nqarikg'ai* koe qaòkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcāà Me.

10 Eẽ xu nqarikg'ai koe tcgáía xu qãea tòóa, ãem ko ma qòò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úuse hana tsara khòè tsara hàà qàea xu koe téé,

11 a tsara a máá: “Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncẽe koe téé-tèe a téé a ko nqarikg'ai koe bóò? Jesom ncẽe gaxao koe sèè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncẽe xao bóò Mem ko qòòm cgoa ga kabise a hàà,” ta tsara mée.

Matiasè ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa sèè

(Mt 27:3-10)

12 Ka xu ko nxāaska x'áè úú-kg'ao xu Olife ta ko ma tcièm xàbim koe guu a Jerusalema koe kabise. Xàbim ncẽe ba kò Jerusalema ka cúu me e, Sabata dim cáim ka tsi ko kgoara mááè a síi cgae me khama noo qáò-q'ooa ne.

13 Eẽ xu ko *Jerusalema koe* tcāà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síi, ncẽe xu kò gaa koe cg'orò cáman hãa ba: Petere ba hẽe, naka Johane ba hẽe, naka Jakobo ba hẽe, naka Anterea ba hẽe, naka Filipi ba hẽe, naka Tomase ba hẽe, naka Baretolomaio ba hẽe, naka Mataio ba hẽe, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse ba hẽe, naka Simonem ncẽe kòo tòókuan x'ãà máá ba hẽe, naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hẽéthèè xu u kò ii.

14 Wèèa xu ncẽe xua kò khòè zi hẽe, naka Marias Jesom ka xòò sa hẽe, naka Gam ka qòese ga xu hẽéthèè cgoa xg'ae a tcāà tcáo a cúim tc'ẽem cgoa còè.

15 Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò ãe xu cáim xu ka Petere ba Tãe a qòese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá:

16 “Tíi qòe ga xaoè, ncẽes gúús *Nqarim dis* Tcgãyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncẽem kòo Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba Dafitem kg'ám koe guu a

* 1:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncēe Jeso ba kò hàà qgóó xu khòè xu dim tc'ää-cookg'ai kò ii ba.

¹⁷ Jutase ba kò sixae ka c'ēe me e, a kò sixae cgoam gha cúis tséé sa kúru ka nxárá tcg'òòèa hãa.

¹⁸ Eēm ko Jutase cg'āè cauan kúru kam kò ēem kò suruta cgoaè marian cgoa xhárá ba x'ámá. Ncēm kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqáè, i wèé q'oo gúua ba tcg'oa ba.

¹⁹ Ne kò wèé ne khòè ne ēe kò Jerusalema koe x'āèa hãa ne gaas gúu sa q'āa, me gaa domkaga gaam xhárá ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciie. Ncēe sa ko máá, 'Xháram c'ádan di ba,' témé.

²⁰ Pesalema zi dis Tcgāyas koe i góásea hãa khama a ko máá:

'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgái ba ii,

naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'āè guu,'

téméè, a i a ko gaicara máá:

'C'ēm khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'

téméè.

²¹ Gaa domkagam kò c'ēm khòè ba qaase, ncēe kò sixae cgoa wèé x'èè ka hãa, ēem kò ko X'aigam Jeso ba qđòa te cgoa xae e ka ba,

²² Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a *séé a nqarikg'ai koe úúèm* x'aèm koe tcāan koe. Ncēe xu khòè xu ka c'ēe ba méém sixae cgoa hàà nxāea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom x'ooan koe tēea hãa di ba," tam *Petere* méé.

²³ Xu kò cam khòè tsara nxárá tcg'òó, Josefam ncēe kòo Barenabase ta ma tciie ba, ncēe kò Jusetò dis cg'òès ka q'āèa hãa ba hēé, naka Matiasè ba hēéthéè tsara.

²⁴ Ne kò nxāaska còrè a máá: "X'aigàè, ncēe wèé khòèan di tcáóan q'ana hãa Tseé, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxárá tcg'òóa máásea hãa sa,

²⁵ nakam ncēe tsééan koe tcāa, x'áè úú-kg'ao di i, ncēm kò Jutase aagua a, a ba a ēem ko qaam qgáim koe† qđò," témé.

²⁶ A ne a kò cgúuan xg'árñ, i cgúuan Matiasè ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcāèè.

Petere ba hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthéé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)

2

Tcom-tcomsam Tc'ēm di hàà-q'ooa ne

¹ Eēm ko Pentekoste dim cárñ ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúim qgáim koe xg'aea hãa.

² Me kò kúuga tcēé-tcēe ba nqarikg'ai koe guu a tc'iría ne hãa koe hàà, kiam tc'āam di ts'oo-q'ooan khama xamñ ba, a hàà ēe ne ko hãam nquum koe cg'òè.

³ I kò c'eean di tãman khama ii gúuan hòòse, a tsai-tsai q'aase, a gane koe ntcóó.

⁴ Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaèè, a ne a tshoa-tshoa a tãaka zi tãm zi kg'ui, ēem kò Tc'ēe ba ma máa nea khama.

⁵ Nxāaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'āèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqáaka hãa zi di ne.

† 1:25: *ēm ko qaam qgáim koe* - Gerika sa ko máá: "qgáia ba koe" témé.

⁶ Eë ne ko ncêes tcêé-tcêe sa kóm, ka ne kò kái ne khòè ne hààra xg'ae, wèém khòè ba ne kò kóm me ko gam di taman kg'ui.

⁷ Ne kò are, a xháé, a ne a máá: “Kháé ncêe ko kg'ui ne khòè ne wèè ne gáé Galilea di ne tama nea?”

⁸ Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncêe ta ábà cgoaèa hãa sa?

⁹ Paretia ta hêé, naka Mede ta hêé, naka Elame ta hêé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hêé, naka Jutea di ta hêé, naka Kapatokia di ta hêé, naka Ponto di ta hêé, naka Asia di ta hêé,

¹⁰ naka Ferugia di ta hêé, naka Pamfilia di ta hêé, naka Egepeto di ta hêé, naka Libia di c'êe xòè di ta hêé, Kurene ta ko ma tcièm x'ám qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áé-kg'ao ta hêé,

¹¹ Juta ta hêé, naka Juta khama kúrúsea ta hêé, naka Kereta ta hêé, naka Arabia ta hêéthêé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di taman cgoa kg'ui,” ta ne méé.

¹² Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tēèku a máá: “Dùú sa ko nxàes gùú sa gáé ncêe sa?” témé.

¹³ Igaba ne kò c'êe ne ncõi ne a máá: “Kái gōéa ne ne kg'áà hãa,” témé.

Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui

¹⁴ Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-têe, a ba a khòè ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: “Gaxao khòè xao Jutea di xao hêé, naka gatu wèè tu ncêe Jerusalema koe x'ãèa tu hêéthêé méé tu komsana te, nakar birí tu u, ncêes gùús ko dùú sa nxàe sa.

¹⁵ Ncêe ne khòè nea nqàre tama, êe tu ma tc'êea khama, qanega i 9 di x'áè e ntcùúkg'ai cgoa di i khama.

¹⁶ Igabas ko ncêes gùú sa porofitim Joelem ka nxàeas ga si i, ncêem kò Nqari ba máá:

¹⁷ 'Còo di xu cáám xu kar gha Tí Nqari Ra

wèém khòèm koe Tirim Tc'êe ba ntcãa.

Xu gha gatu di xu cóá xu hêé naka cóá zi hêéthêé porofita,

xu gha gatu di xu qárá-kg'ao xu x'ái zi bòò,

xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sòokuri zi sòokuri.

¹⁸ Tiri qāan koe ga igaba,

kg'áòan hêé naka dxàean hêéthêé

koer gha êe xu cáám xu ka

Tirim Tc'êe ba ntcãa,

ne gha porofita.

¹⁹ Are-aresa zi gùú zir gha tc'amaka x'ái,

nqarikg'ai koe,

a Ra a gha are-aresa zi x'ái zi nqāaka x'ái,

nqđómkg'ai koe,

c'áòan hêé naka c'eean hêé naka ts'énèan hêéthêé di zi.

²⁰ Cáám sa gha ntcùú sa kúrú,

me gha nxoe ba c'áòan khama ii,

Nqarim dim cáám hàà tamas cookg'ai koe,

ncêe kaia hãa a ko x'ám cáám ba.

²¹ Me gha wèém

êe ko X'aigam Nqarim dim cg'òè ba tci ba kgoaraè,'

tam Joelé mééa.

²² “Gaxao khòè xao Iseraele di xaoè, ncêe kg’uian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò Khòèm Nqarim ka xao nxára tcg’óóa mááèa hãa Me e; qarian di zi tséé zi hêé, naka are-aresa zi x’ái zi hêéthéém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao xg’aeku koe kúrú, ncêe xao ma q’ana khamaga ma.

²³ Nqari ba kò nxâakamaga kâa sa úúa hãa, a ba a bóóa tcg’óóa hãase kò Jeso ba tshàu q’óoa xao koe tcâà, xao kò cg’ôo Me, cg’âè cau xu khòè xu máá xu xgâas koe tceea ba ka.

²⁴ Igabam kò Nqari ba x’ooan koe ghùì Me, a ba a x’ooan di thòòan koe kgoara Me, x’óoa nea qgóó Me i gha di qarian úú tama khama.

²⁵ “Me kò Dafite ba Gam ka kg’ui a máá:

‘X’aigam Nqari bar kò wèè x’âè ka cookg’aia te koe bóò.

Tirim x’òàm kg’òm xòè zam hàna
khamar cuiskaga ntcâà-ntcâàèa hãa tite.

²⁶ Gaa domka i tcáóa te qâè-tcaoa;

i tama te thêé qâè-tcaoa,

me gha tirim tc’áóm ga ba thêé gataga nqòòan koe kg’òè.

²⁷ Cuiskaga Tsi tc’èea te

x’óóa ne khòè ne dim qgáim koe aagua hãa tite,
kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba
guu nakam ts’óóa hãa tite khama.

²⁸ Kg’òèan koe ko úú te dàòan Tsi x’ái tea hãa;

a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne

qâè-tcaoaan ka cg’òè-cg’òe te, tam Dafite ba mééa.

²⁹ “Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgòosem Dafitem ka bìrì xao o, x’óóam hãa a kg’ónòèa hãa sa, si gam dis tc’ám sa ncêe cárii ka igaba qanega gatá xg’aeku koe hãa.

³⁰ Porofiti me e kò ii, a q’ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa sa, a máá, gam di x’aian dis ntcòó-q’oos koem gha gam dim qhàò ba ntcòò, téméa sa.

³¹ Còokam kò bóóa hãa, a kò gaa domka Krestem di x’ooan koe téeen ka kg’ui, a máá, Kreste ba kò x’óóa ne khòè ne dim qgáim koe táá aaguè, i kò gataga cgâaa ba táá ts’óó, témé.

³² Ncêem Jeso bam kò Nqari ba x’ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan di ta nxàea tseegukagu-kg’ao ta a.

³³ Eëm ko Jeso ba tc’amaka dis ntcòó-q’oos Nqarim dim x’òàm kg’ào xòè dim dis koe ghùì a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-tcomsam Tc’èe ba Xòòm koe hòò, a ba a kò wèès gúús ncêe tu ko bóò a ko kóm sa ntcâa xòò.

³⁴ Dafite ba kò nqarikg’ai koe qaò tama khama, igabam kò máá:

‘X’aiga ba kò Tirim X’aiga ba bìrì a máá:

‘Kg’ào x’òàa Te xòè koe ntcòó,

³⁵ nakar gha nxâakg’aiga síí Tsari cg’ôo-kg’aoan kúrú

naka i nqàrèa Tsi ka nqâaka hãa, ’

témé.

³⁶ “Gaa domka méé ne wèè ne Iseraele ne ncêe sa qâèse q’âa: ncêe tu kò xgâam Jeso bam Nqari ba X’aiga ba hêé naka Kreste ba hêéthéé kúrú,” tam Petere méé.

³⁷ Eè ne ko khòè ne ncêe sa kóm ka i kò tcáóa ne qhòmse, ne Petere ba hêé naka c’èe xu x’âè úú-kg’ao xu hêéthéé bìrì a máá: “Sita ka qòese ga xaoè, nta ta gha hêé?” témé.

³⁸ Me Petere xoa a máá: “Tcóóse gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso Krestem dim cg’òem koe tcguù-tcguuè, nxāasega i gha gatu di chìbian qg’óoa máàè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc’èe ba abas khama hòò.

³⁹ Nqòòkaguku sa gatu hēé, naka gatu di cóán hēé, naka wèéan ēe nqúú ka hàna hēéthēé di si i khama, wèé ne ēem gha X’aigam gatá dim Nqari ba tcii ne,” tam méé.

⁴⁰ A ba a kái kg’uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase ncēes qhàòs cg’āè caus koe,” témé.

⁴¹ Ne kò gane ēe kò gam di kg’uian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne ēem cárn ka càuse.

Dtcòm-kg’ao ne ko ma kg’òèa xg’ae sa

⁴² Wèé x’aè ka ne kò x’áé úú-kg’ao xu di xгаа-xgaan koe máàse, a kò xg’ae a cúis gúú sa kúrú, a ne e péréan tc’òó, a còrè.

⁴³ Ne kò wèé ne khòé ne q’àòs ka tcāè, zi kò kái zi gúú zi are-aresa zi hēé naka x’ái zi hēéthēé x’áè úú-kg’ao xu ka kúrúé.

⁴⁴ Ne kò wèé ne dtcòm-kg’ao ne xg’aea hāa, a cúis gúú sa xg’aea máána hāa.

⁴⁵ A ne a wèé zi gúú zi ēe ne q’òòa hāa zi x’ámágu, a ne a q’aa-q’aaku, ēem ma wèém khòé ba ma tcàoa hāa khama ma.

⁴⁶ A ne a kò wèé cárn ka tempelem koe xg’ae, a kò x’áé xu ma xùrikua khama péréan tc’òó; qāè-tcaoa hāa a auku di tcáóan úúa hāase ne kò tc’òó.

⁴⁷ Nqari ba ne kòò dqòm, a ne a kò wèé khòèan ka ncàmmèa hāa. Me kò Nqari ba wèé cárn ka gane di nxárase-q’ooan càù ēe kò kgoaraèa hāa ne cgoa.

3

Nqara hāam dtcàrà-kg’ao ba ko qāèkaguè

¹ C’ēm cárn ka tsara kò Petere ba hēé naka Johane ba hēéthēé tsara còrè di x’ahè ka tempelem koe qòò, nqoana di x’aè ka.

² Me kò ábà nqais koe ga guu a nqara hāam khòé ba ‘T’òè’ ta ko ma tciièm tempelem-kg’ám koe hàna. Wèé cárn kam kò gaa koe sée a úúè a síí tòòè a ko ēe ko tcāà ne khòé ne máàku zi dtcàrà ba.

³ Eēm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg’ám koe tcāà kam kò máàku sa dtcàrà tsara a.

⁴ Tsara téé a tcgái-q’ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara birí me a máá: “Bóò tsam m,” témé.

⁵ Me khòé ba qāèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hāase.

⁶ Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga hēé naka gauta ga hēéthēér úú tama, igabar gha ēer úúa hāa sa máá tsi: Jeso Krestem Nasareta dim cg’òè ka tēe naka tsia qòòa te!” témé.

⁷ A ba a kg’ám x’òàm gam dim cgoa qg’óoa ghù me, i khòèm di nqàrèan hēé naka nqòaa ba hēéthēé kúúga q’am.

⁸ Me nxàia tēe a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qòòa te, a ba a gatsara cgoa tempelem q’oo koe tcāà; qòòam ko téé a nxàa a Nqari ba dqòm.

⁹ Eē ne ko wèé ne khòé ne bóò me, me ko qòò a ko Nqari ba dqòm,

¹⁰ ka ne ko bóò q’āa me, me gaam khòèm ncēe kò káise tempelem ‘T’òè kg’ám’ ta ko ma tciièm koe ko ntcóò a ko dtcàràrn ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcāè, dùús kúrúse cgae mea hāa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg’ui

11 Gaam khòem qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc'àmà-tc'amasea hãa ka ne kò khòe ne qaròa sí cgae xu, xào-xaos Solomonem di sa ta ko ma tciès qgàis koe, kaisas ares ka tcààèase.

12 Èem ko Petere ncêe sa bóò, kam ko bìri ne a máá: "Khòe xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncêe sa arekagu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tсам màà? Sitsam di qarian hêe kana sitsam di Nqari-tcáoan hêéthêe domka tсам kúrú mem ko qòò, ta xao tc'èea?"

13 Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xòò ga xu di ba, nxãa ba Gam ñim Qãam Jeso ba x'áakagua. Tcg'òó Me xao kò, síim gha cg'òòe ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úuse Me, ncêe kò qòòm gha ka kgoara Mea hãa ba.

14 A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úuse, a dtcàrà mááse cg'òo-kg'aom gha kgoaraè sa.

15 X'aigam kg'òèan di ba xao kò cg'òo, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. Ncêes gúús di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e.

16 Dtcòm̄s ka i kò Jesom di cg'òèan ncêem khòem, ncêe tu ko bóò a q'ana ba, qarian màana hãa. I Jesom koe guua dtcòm̄an ncêem khòe ba gatu wèè tu cookg'ai koe kg'òekagua.

17 "Ncêeska, tíí kúí gatuè, q'ana ra hãa, c'úua tu kò hãa domka tu ncêes gúú sa kúrúa hãa sa, gatu di xu tc'ãa-cookg'ai xu kò hêéa khama.

18 Nqari ba wèè xu porofiti xu kg'ám koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam ñim Kreste ba gha xgàraè, témé. A ba a kò ncêe kg'uian ncêem dàòm ka tseegukagua.

19 Gaa domka méé tu gatu di chibian koe tcóòse, naka *Nqarim koe kabise*, naka i gha nxãasega chibia tu tchúua tcg'òòe,

20 nxãasega i gha kaba-kaban tc'èe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Kreste ii ba, ncêem nxãakamaga nxará tcg'òóa máá tua hãa ba.

21 Nqarikg'ai koe méém hãa, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà, Nqarim gha wèè zi gúú zi kúrúa kabì di ba, èem ko nciísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'ám koe guu a kg'uia hãa sa ba.

22 Moshe ba kò kg'ui a máá: 'X'aigam gatu ñim Nqari ba gha gatu di ne khòe ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèès gúús èem gha ko bìri tu u sa komsana.

23 Diim wèém èe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khòe ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òòe,' témé.

24 Xu kò nciísega wèè xu porofiti xu ncêe xu cáim xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hêe naka èe kháóka hààraa xu hêéthêe e.

25 Gatua porofiti xu hêe naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrúa hãas qáé-xg'ae sa hêéthêe di tu cóá tu u. Ncêem kò Abrahamam cgoa kúrúa hãa sa, a bìri me a máá: 'Wèè zi qhàò zi nqòómkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,' témé.

26 Èem ko Nqari ba Gam ñim Qãam *Jeso* ba ghùì, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síim gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wèéa tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òó ka," tam Petere méé.

4

¹ Eë tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hëé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hëé, naka Saduke xu hëéthëé xu hàà cgae tsara a,

² xg'aia xu kò hãa, ãe tsara x'áè úú-kg'ao tsara kòo khòè ne xгаа-xгаа, a kòo Jesom x'ooan koe tēeas ka khòè ne xгаа-xгаа khama.

³ Dqòa a kò ii khama xu kò qgóo a qáé-nqus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síi xùrikom cáim ba hàà.

⁴ Igaba ãe kò *Nqarim dim* kg'ui ba kóm ne koe ne kò kái ne dtcòm, i kò khòè xu di nxáráse-q'ooan 5,000 khama noo.

⁵ Xùrikom cáim ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé Jerusalema koe xg'ae.

⁶ Me kò Anase kaia peresiti ba hàna, Kaifase ba hëé, naka Johane ba hëé, naka Alekesantere ba hëé, naka wèè xu khòè xu kaia peresitim x'áè di xu hëéthëé e.

⁷ Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòò, a tshoa-tshoa a tēè tsara a, a máá: “Dùùtsa qarim ka kana cg'òèm cgoa tsoa kò ncēeta hëéa?” témé.

⁸ Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaea hãase bìri xu a máá: “Gaxao khòè ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hëé naka kaia xao hëéthëé xaoè!”

⁹ Ncēm cáim ka tsam kò ko nqoara hãam khòè ba kúrúse cgaeas gúus ncēs qãès ka ko tēèè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne

¹⁰ méés nxãaska ncēs gúu sa gaxao hëé naka wèè ne khòè ne Iseraele di ne hëéthëé koe q'ãase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncēe xao kò xgàua hãa ba, ncēm kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncēm khòè ba cookg'aia xao koe qãè a tée-tēe.

¹¹ Ncēea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguèa hãam nxõám ga Me e, ncēe cgáés nxõá sa kúrúa hãa ba.

¹² I kgoarakuan c'ēe khòè koe ga kàà a, me gataga c'ēm khòèm* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka kàà me e, ncēe *Nqarim ka* khòèan xg'aeku koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè;” tam méé.

¹³ Eë xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xгаа-xгааe tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khòè tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóòa q'ãa, Jesom cgoa tsara kò hãa sa.

¹⁴ Eë xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khòèm ãe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa tēe, ka xu kò kg'ui xu gha gúu ga úú tama.

¹⁵ A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae,

¹⁶ a máá: “Nta xae gha ma ncēe tsara khòè tsara kúrú? Wèém khòèm Jerusalema koe x'ãèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'ái sa tsara kúrúa hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcōea hãa tite sa ka.

¹⁷ Igaba ncēs gúus gha khòè ne koe táá còoka tsai-tsaisea qòò domka méé xae ncēe tsara khòè tsara dqàè naka tsara táá cúí khòè cgoa ncēs cg'òès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

¹⁸ Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tcia tcãà tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'òèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xгаа-xгаа sa.

* **4:12:** *khòèm* Gerika sa ko máá, “cg'òè,” témé.

19 Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xɔa xu a máá: “Gaxao ka bóòà mááse, Nqarim tɔgáí q’oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose?”

20 Sitsama ko tààè, ncèe tsam bóòà a kóma hãa zi gùu zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé.

21 Eè xu ko dqàè tsara xg’ara ka xu kò guu tsara a tsara qdò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò kàà si i khama, wèè ne khòè nea kò èe kò kúrúsea hãas gúús ka Nqari ba dqom khama.

22 Are-aresam dàòm ka qàèkaguèam khòèm di kuria ne kò 40 sa nqáéa hãa khama.

Dtcòm-kg’ao ne dim còrè ba

23 Eè tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c’èe ne koe kabise a síí xààa máá ne, kaia xu peresiti xu hèé naka khòè ne di xu kaia xu hèéthèéa ko gatsara ka nta mééa sa.

24 Eè ne ko ncèe gúùn kóm kaga ne kò wèéa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm, a Nqari ba còrè a máá: “X’aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg’ai hèé, naka nqóók’g’ai hèé, naka tshàa ba hèé, naka wèé zi gúu zi gaa koe hàna zi hèéthèé kúrúa hãa Tseè.

25 Ncèe ko gatá ka xòòm Dafitem Tsarim qàm kg’ám koe guu a, Tcom-tcomsam Tc’èem koe guu a kg’ui a máá:

‘Táá zi qhàò zia dùús domka xgòà hãa, ne ko khòè ne kàà hùì zi kàa zi kúrú?’

26 Nqóómkg’ai di xu x’aiga xu téé-q’ooa xu séèa hãa, x’áà xu gha ka, xu tc’áà-cookg’ai xu xg’aea hãa, X’aigam Nqari ba hèé

naka Gam ka ntcãa tcúùèa ba hèéthèé cgoa xu gha x’áàku ka,’

tam Dafite méé.

27 Tseeguan kaga xu kò ncèem x’áé-dxoom koe Herote ba hèé naka Pontiose Pilato ba hèé, táá zi qhàò zi di ne hèé naka Iseraele di ne hèéthèé nea xg’aea hãa a ko Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg’aom Jesom cgoa x’áàku, ncèe Tsi ntcãá tcúúá hãa ba.

28 A ne a èe Tsi kò Tsari qarian koe hèé naka Tsari tc’èean koe hèéthèé bóòà tcg’òòà hãa sa kúrú, ncèe gha hàà kúrúse sa.

29 Ke ncèeska X’aiga Tsi Nqari Tseè, gane di q’aekagukuan koe tóòn tɔgáí, naka Tsia Tsari ta qàà ta di tcáóan ghùì-ghui, naka ta Tsarim kg’ui ba kgoarasea hãase xóé naka kg’ui,

30 naka Tsi Tsari x’òàn tchoanà xòò naka i qàèkagu, naka zi gataga x’ái zi hèé naka are-aresa zi gúu zi hèéthèé kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg’aom Jesom cg’òè koe,” ta ne ma còrè.

31 Eè ne ko còrèa xg’ara kagam ko èe ne kò hãam qgáí ba cgùru, ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc’èem ka cg’òè cgaeè, a Nqarim dim kg’ui ba kgoarasea hãase xóé a kg’ui.

Dtcòm-kg’ao ne ko gane di gúùn q’aa-q’aaku

32 Wèé ne dtcòm-kg’ao nea kò tcáóa ne hèé naka tc’èea ne hèéthèé koe cúí ne e. Cúim ga ba kò gam q’òòà hãa gúùn cúía kàoa mááse tama, igaba ne kòò èe ne q’òòà hãa gúùn wèéa ne ga q’aa-q’aaku.

³³ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba x'ooan koe tēea hãa di tchòan kaisa qarika nxàea tseegukagu; i kò kaisa cgómkuan gane wèea ne koe ga hãa,

³⁴ c'ēe gùu ko tcào khòea kò gane xg'aeku koe káa a khama. Wèem khòem ēe xhàràn úúa kana nquuan úúa hãa ba kò x'ámágu u, a ēe ne ko x'ámágu u ka ne hòda hãa marian ko úú,

³⁵ a ne a kò x'áè úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòò o khama, me kò wèem khòe ba ēem ma tcàoa hãa khamaga ma samaè e.

³⁶⁻³⁷ Me kò Josefa ba gataga q'òòam kò hãam xhàrà ba x'ámágu, a kò marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòò o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kuperò koe guua hãa, a ba a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tciie, ncēe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan dim cóá ba,' témé ba.

5

Ananiasea khara Safira khara

¹ Igabam kò c'ēm khòe ba hàna a kò Ananiase ta ma tciie. A ba a kò dxàees Safiras cgoa hàna, a c'ēe gùuan gakhara di x'ámágu hãa.

² A ba a kò c'ēe marian sèe a tòóa mááse, gam dis khòes q'ana hãase, a c'ēe xòean sí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòò.

³ Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús domka tsi ko satana ba *guu me* tcáóa tsi cg'oè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tshùù-ntcōaa máá, a tsi a kò c'ēe marian xhàrà di sèe a tòóa mááse?"

⁴ X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari tama? Eēm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama? Dùús domka tsi ko nxãaska kháe ncēs gùu sa tcáóa tsi koe tcãà? Tíia tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea hãa!" témé.

⁵ Eēm ko Ananiase ncēe zi kg'ui zi kóm kam kò cg'áe a x'óó. Ne kò wèe ne gaas gùu sa kóma hãa ne kaias q'áòs ka tcãè.

⁶ Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba sèe a tcám a tcg'òò, a sí kg'ònd o.

⁷ Si kò nqoana khama noo aoaran qãá q'oo koe gam ka dxàe sa tcãà, dùu sa kúrúsea hãa sa c'úua hãase.

⁸ Me Petere ba tēe si a máá: "Biri te, gaam marim xhàrà ba khao x'ámágu cgoam ga me e sa?" témé, si máá: "Èè, gaam marim ga me e," témé.

⁹ Me Petere ba tēe si a máá: "Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam *Nqarim* dim Tc'ēe ba kúrúu bóò? Q'ãa mée si: khòe xu sarim khòe ba kò sí kg'ònd xu di dàoa nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáa sèe a tcg'òó si *thēe*," témé.

¹⁰ Kas ko gaa x'áè kaga qhàésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áe a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu sèe a tcg'òó a sí dxàesem qàe koe kg'ònd si.

¹¹ Si kò wèes xg'aes dtcòm-kg'ao ne dis koe hēe naka ēe kò ncēe gùuan kóm ne koe hēéthēe kaisas q'áò sa xóé.

X'ái zi hēe naka are-aresa zi gùu zi hēéthēe

¹² Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hēe naka are-aresa zi gùu zi hēéthēe khòe ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèe ne *dtcòm-kg'ao* ne wèe x'áè ka Solomonem dis xàò-xaos koe xg'aea hãa.

¹³ Ne kò c'ēe ne khòe ne ēes xg'aes koe tcãan bèe, igaba ne kò khòe ne tcom nea hãase qgóó ne.

¹⁴ Eēta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càuse, kái xu khòe xu hēe naka kái zi khòe zi hēéthēe e.

15 Ka ne kò tciì-khoe ne tchàa koe tçg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàðan qàe koe xòòè, nxāasega ne gha ãem kòo Petere gaa koe nqáé ne sòma ba ga sòm-sum ne ka.

16 Jerusalem ba nxāma-nxāmaa hãa zi nqõó zi koe ne kò khòè ne guu a xg'aeku, a ãe tciia hãa ne óága, naka dxāwa tc'ëan ka ko xgáèè ne hëéthëé e, ne wëèa ne ga hàà kg'òèkaguè.

X'áé úú-kg'ao xu ko xgáèè

17 Igabam kò kaiaam peresiti ba hëé naka wëé xu gam cgoa kò hãa xu hëé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hëéthëé tauan ka tcāàè,

18 a xu a kò x'áé úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áé-dxoom dis qáé-nquus koe tcāà xu.

19 Me ntcùu ka X'aigam *Nqarim* dim moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tçg'òó xu, a bìrí xu a máá:

20 “Qõò xao naka síí tempelem koe téé, naka khòè ne cgoa kg'ui wëé kg'uiian ncëe *kaba* kg'òèan di i,” témé.

21 Eë xu ko kóm ka xu kò qõò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcāà, a xgaa-xgaa.

Me kò kaiaam peresiti ba hëé naka ãem kò hãa cgoa xu hëéthëé ko hàà, ka xu kò tc'āà-cookg'ai xu hëé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hëéthëé tciia xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ëe xu tsééa úú, síí xu gha x'áé úú-kg'ao xu tciia óá ka.

22 Eë ko tsééa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táa saoxg'ae xu, ka xu ko kabise a síí xàà a, a máá:

23 “Ncāa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcëekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wëé xu heke-kg'ám zi koe téé-tëe, igaba ãe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòè ga q'oo koe káà a,” ta xu méé.

24 Eë xu ko tc'āà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hëé naka kaia xu peresiti xu hëéthëé xu ncëe gúúan kóm, ka xu kò are, dùútsa gúús ko kúrúse sa.

25 Me kò c'ëem khòè ba hàà bìrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khòè xua tempelem koe téé-tëe a ko khòè ne xgaa-xgaa,” témé.

26 Me nxāaska tc'āà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qõò, a síí sèé a óága xu, chùu xu tamase, nxõán cgoa xu gha khòè ne ka xaoè sa xu kòo bèe khama.

27 Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaiaam peresiti ba tēè xu.

28 a máá: “Qarika xae kò x'áé xaoa a máá, táa xao ães cg'òès ka xgaa-xgaa guu témé, igaba bóò, Jerusalem ba xao gaxao di xgaa-xgaan ka cg'òè-cg'oea hãa, ncëem khòè di chibian xao gaxae koe óá kg'oana,” témé.

29 Igabam kò Petere hëé naka c'ëe xu x'áé úú-kg'ao xu hëéthëé xoa a máá: “Nqari ba méé ta khòèan ka kaisase qámsea máá.

30 Gaxae ka xõòa xu dim Nqari ba Jeso ba x'oan koe ghùia hãa, ncëe xao kò xgàus* koe tceea ba ka cg'òo ba.

31 Nqari ba Gam dim x'òàm kaiaam xòè koe ghùu Mea, Tc'āa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chibian koe tcóòse, a chibia ne qgóóa mááè ka.

* 5:30: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

³² Sixaëa ãe zi gúù zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixaë hãé nakam Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëéthëé e, ncëem kò Nqari ba ãe qámseä hãa ne máaa ba," ta xu méé.

³³ Eë xu ko ncëe sa kóm ka xu kò kaisase xgóa a cg'õo xu kg'oana.

³⁴ Igabam kò c'ëem Farasaim Gamaliele ta ko ma tciiè ba xg'aes koe tãea téé, ncëe kò wèé khóean ka tcommëam x'áé xgaa-xgaa-kg'ao ii ba. X'áëa nem kò tcg'òó, *x'áé úú-kg'ao* xu méé xu xòm x'áé tchàa koe tcg'òóe di i,

³⁵ a *ãe q'oo koe hàna* xu bìrì a máá: "Gaxao Iseraele di xao khóe xaoè, ãe xao ko hàà ncëe xu khóe xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ëea hãase kúrú.

³⁶ Ncëe xu cárn xu cookg'ai koem kò Tutase ba tãe, a ba a máá khóe cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khóe xu xùri me. Igabam kò cg'õòe, i kò wèéan ãe ko xùri me tsai-tsaise, a kaà.

³⁷ Eëm khóm qãá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tãe, khóe ne ko nxaráe x'aèan ka, a kò kái ne khóe ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wèéan ãe kò xùri me ga tsai-tsaiä q'aase.

³⁸ Khamar ko ncëeska bìrì xao o a ko máá: ncëe xu khóe xu koe méé xao tcg'òóse, guu xu méé xao. Ncëe gaxu dis tséés kana gaxu dis kàas kò khóe ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke.

³⁹ Igaba ncëe Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hãa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãaku," témé.

⁴⁰ Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'áé úú-kg'ao xu tcii, a hàà xg'ám qãá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'õèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu qdò.

⁴¹ Xu kò qãè-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'õèan domka xgàraèa ne kò kg'ano xua hãa khama.

⁴² A xu a kò wèé cárnan ãe ka tempelem q'oo koe hëé naka khóe ne x'áé koe hëéthëé xgaa-xgaan cgoa chòò tama, a ko xgaa-xgaa Jeso ba *nqòòkaguèa hãam* Krete Me e sa.

6

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxará tcg'òóe

¹ Eë xu cárn xu ka ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne càuse a kái, ka ne ko Gerika di ne Juta ne mëéku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèé cárnan tc'õoan ko gabaè x'áé ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcõa zi qãèse máàè tama khama.

² Xu 12 xu *x'áé úú-kg'ao* xu wèé ne xgaa-xgaase-kg'ao ne tcia xg'ae a máá: "Qãea i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tsééan guu a síi tc'õoan gàbakagu ne.

³ Gaxae ka qõese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khóe xu nxará tcg'òó, q'ana tu hãa xu *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka cg'oèa a tc'ëega xu, naka xae ncëe tsééan máà xu.

⁴ Igaba xae gha sixaë còrèan hëé naka *Nqarim dim* kg'ui ba hëéthëé dis tséé sa tcãä tcáóa máá," ta xu méé.

⁵ Me kg'uim ncëe ba wèes xg'ae sa qãè-tcaokagu. Ne Stefane ba nxará tcg'òó, khóm ncëe kò dtcòmman ka hëé naka Tcom-tcomsam Tc'ëem ka hëéthëé cg'oèa ba; naka Filipi ba hëé, naka Perokoro ba hëé, naka Nikanore ba hëé, naka Timone ba hëé, naka Parenase ba hëé, naka Nikolao ba hëéthëé xu, ncëe kò Antioke koe kò guua hãa a Juta dis dtcòmms koe máasea hãa ba.

⁶ Ne kò ncëe xu khóe xu x'áé úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó, ncëe kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

7 Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsai-tsaïse. Ne xгаа-xгааse-kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càuse a kaisase kái, si gataga thée peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòman koe máàse.

Stefane ba ko qáée

8 Stefane ba ko Nqarim di cgòmkan hée naka qarían hée thée ka cg'òè cgaaèam khòè me e, a kò are-aresa zi gúu zi hée naka kaia zi x'ái zi hée thée khòè ne xg'aeku koe kúru.

9 Igaba xu kò c'èe xu khòè xu ncèe kò còrè-nquum *qàan di tséean koe guu a kgoaraèa xu khòè xu di ba ta ko ma tcièm di xu, ncèe kò Juta xu Kurene hée naka Alekesanteria hée thée di ii xu hée, naka c'èe xu Kilikia hée naka Asia hée thée di xu Stefanem cgoa ntcoeku.*

10 Igaba xu kò gam di tc'èean hée naka *Tcom-tcomsam* Tc'èem èem kò ko Gam di hùian ka kg'uim cgoa hée thée tc'òku tama.

11 Nxàaska xu ko c'èe xu khòè xu qg'ái, xu Stefanem ka máa: "Ncèem khòè ba xae kóma hãa me ko Moshem di x'áèan hée naka Nqarim ka hée thée cg'àese kg'ui," témé.

12 Xu kò nxàaska khòè ne hée naka kaia xu hée naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hée thée kòbi-kòbi. Ne qg'ó me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úu me.

13 A xu a tshúu-ntcòan di téea-máa-kg'aoan qg'ái i máa: "Ncèem khòè ba ncèem tcom-tcomsam tempelem* ka hée naka x'áèan ka hée thée tshúuse kg'uian cgoa chòò tama.

14 Kóm mea xae hãa me ko máa: 'Ncèem Jesom Nasareta di ba gha ncèes qg'ái sa kòbe, a ba a gha Moshem máa xaea hãa cauan qg'uri,' témé khama," ta xu mée.

15 Xu kò kaia xu wèè xu èe kò xg'aes q'oo koe ntcòe xu tcg'áa xu Stefanem koe qáea tòò, a kg'áa ba bóò i moengelem dian khama ii.

7

Stefane ba ko xqara máase

1 Me nxàaska kaiam peresiti ba tèè me a máa: "Kháé zi ncèe zi *chibi-chibiku* zi tseegu zia?" témé.

2 Me *Stefane* xqa a máa: "Tíi kíi ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áan dim Nqari ba kò gatá ka xòom Abrahamam koe hòose, qanegam kò Mesopotamia koe hãa ka, qanegam Harane koe x'áè tamas cookg'ai koe,

3 a birì me a máa: 'Tcg'oa tsarim nqòóm koe hée naka tsari ne qhàò ne koe hée thée, naka tsia x'ái tsir gham nqòóm koe qòò,' témé.

4 Me nxàaska Kaletea ne dim nqòóm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áè-dxoom* koe síi x'áè. Me Nqari ba xòom dis x'oos qáa q'oo koe gaa koe tcg'óò me, a ncèe tu ncèeska x'áèa hãam nqòóm koe tséea óa me.

5 Me kò nqòóm di c'èe xòèan ga táa máa me, a cúim nqàrèm ga bam gha tòò qg'ái ga táa máa me, igabam kò nqòòkagu me, gabá hée naka qáaa ba dis qhàòs ga sa hée thée gha èem nqòò ba máa ne q'òò sa, *Abrahama* ba kò cóa úu tama igaba.

6 Me kò Nqari ba gam ka ncèeta mée a máa: 'Tsarís qhàò sa gha gane di tamam nqòóm koe c'ùusea hãa, a gha qáa kúruè, a gha 400 khama noo kurian táa qáese qg'óòe.

* 6:13: *tempele* - Gerika sa ko máa: "qg'ái" témé.

⁷ Igabar gha ãe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ãe zi gúú zi qǎá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncées qgáís koe dqòm Te,' tam Nqari ba méé.

⁸ A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa màà me. Me kò *Abraham* ba Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cárn ka q'ãe nqãa-qgai khòo me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncée tc'ãà di xu tsgõo xu gatá di xu.

⁹ “Xu kò gatá ka tsgõose ga xu, gaxu ka qõesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qǎase x'ámágu me. Igabam kò Nqari ba háa cgoa mea,

¹⁰ a kò gam di zi xháé zi wéé zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgómkuan hée naka q'ãan di tc'ëan héeéthéé máà me, me kò *Faro* ba Egepeto koe hée naka wéém x'ám gam dim koe héeéthéé tc'ãa-cookg'ai ba kúrú me.

¹¹ Si kò nxãaska wéém *nqõóm* Egepeto dim koe hée naka Kanana dim koe héeéthéé xabà sa tcãà, a kaisa thòòan óága, xu kò gatá ka xòò ga xu táá tc'òoan hòò.

¹² Eëm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean háa, téméè kam kò gatá ka xòò ga xu tc'ãà dis dâras gaxu dis koe tsééa úú.

¹³ Me kò Josefa ba cárn dis dâras gaxu dis ka káíkhoé ga xu q'ãakaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase.

¹⁴ Ncées gúús qǎá q'oo koem kò Josefa ba khòèan tsééa háa, i síí gam ka xòòm Jakobe ba hée naka gam di qhàòan wéé ga héeéthéé tcii. Wééa ne ga kò 75 ne e.

¹⁵ Me kò nxãaska Jakobe ba Egepeto koe síí, ncée xu kò gabá hée naka gatá ka xòò ga xu héeéthéé síí x'óó koe.

¹⁶ Gaxu di tc'áróa ne kò qabi a Shekeme koe úúè, a síí ncëem xg'ao Abraham a Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãòa cgoa x'ámás tc'ámás koe xòòè.

¹⁷ “Eëm ko Nqarim xg'ao Abraham a nqòòkagua háam x'aè ba cúú, ka ne kò khòè ne Egepeto koe kái a càúsea.

¹⁸ Me kò c'ëem x'aiga ba nxãakg'aiga síí Egepeto koe tc'ãa-cookg'ai, ncée kò Josefa ba c'úú háa ba.

¹⁹ A ba a kòò gatá di ne khòè ne cgoa cg'ãem dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùí, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òò, nxãasega i gha cg'òòè ka.

²⁰ “Me kò ãem x'aem ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm dim nquum koe nqoana nxoean kòrèè.

²¹ Eëm síí tchàa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa sée a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me.

²² Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'ãan di tc'ëan wéé ga xgaa-xgaaè, a ba a kò kg'uian hée naka tsééan héeéthéé koe qari me e.

²³ “Eëm Moshe 40 kuri ii kam kò bírise, gam ka c'ëe ne Iseraele nem gha dàra sa.

²⁴ Me kò gam ka c'ëe ba bóò me ko *Egepetom* ka ghãaè a ko xg'ármè, kam ko ãe ko ghãaè ba hùí, a ncéèa máá me, a Egepeto ba xg'ám.

²⁵ Me Moshe tc'ëea máá, gam di ne khòè ne gha bóòa q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ëea, igaba ne kò táá bóòa q'ãa.

²⁶ Me q'uu dim cárn ka Moshe x'ãaku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khòè tsaoè, qõekua tsaoa! Dùús domka tsao ko thòò-thòoku?’ témé.

²⁷ Igabam kò khòèm ãe kò c'ãe ba ghãa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùà tcg'òò a máá: 'Díina sitsam koe tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?'

²⁸ A cg'òo te kg'oana tsia, ncãe tsi ncãa ma ncãaka cámi ka Egepeto ba ma cg'òo khama ma?' témé.

²⁹ Eẽm ko Moshe ba ncãe sa kóm kam kò Midiane dim nqõóm koe qgóéa síi, ncẽm kò gaa koe síi x'ãe koe, gaam nqõóm dim khòèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cam cóa tsara àbà.

³⁰ "Eẽ i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbim koe moengele ba qãáka hãas hìis karukos koe hòose cgae me.

³¹ Eẽm ko Moshe ba ães gúu sa bóò kam kò ares ka tcãàè, a cúu-cuuse, qãèsèm gha síi bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòm ba kónise a ko máá:

³² 'Tíi Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hẽe naka Isaka ba hẽe naka Jakobe ba hẽéthẽe di Ra,' témé. Me Moshe q'áòan ka cg'oè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèe.

³³ Me X'aigam *Nqari* ba birì me a máá: 'Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òò, ãe tsi téé-tẽem qgái ba tcom-tcomsam nqám me e ke.

³⁴ Tseeguan kagar Tiri ne khòè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóòà, gane di sónò ntcóòse-q'ooa ner kómá hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncẽska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,' témé.

³⁵ "Ncãe ba gaam Moshem ga me e, ncãe ne kò xguia hãa a máá: 'Díina tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?' témé ba. Nqari ba kò ncãe ba tsééa hãa, tc'ãà-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncãe kò *karukos* hìis koe x'áise mea hãam di hùian ka.

³⁶ Me kò Egepeto koe guu a sèéa tcg'òò ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúu zi hẽe naka x'ái zi hẽéthẽe kúrú, naka Ncòam Tshãam koe hẽe, naka tchàa-xgóós koe hẽéthẽe e, 40 kuria ne.

³⁷ "Ncãea gaam Moshem ga me e, ncãe kò Iseraele di ne khòè ne birì a máá: 'Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíi khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,' témé ba.

³⁸ Gaam ga me e ncãe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khòè ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncãe kò Sinai dim xàbim koe gam cgoa hẽe naka gatá ka xõò ga xu hẽéthẽe cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òea hãa kg'uian *Nqarim* di hòò, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

³⁹ "Igaba ne kò gatá ka xõò ga ne komsanaa ba xguì. A ne a dxùukg'ai za xàbùà tcg'òò me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai,

⁴⁰ a ne a Arone ba birì a máá: 'Nqárian kúrúa máá ta a, cookg'aia ta koe gha qõò o. Moshem ncãe kò Egepeto dim nqõóm koe sèéa tcg'òò ta am koes dùu sa kúrúsea sa ta c'úua hãa ke,' témé.

⁴¹ Gaa x'ãean ãe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqári ba kúrúa mááse, a ne a dàòà-mááku zi óágaa máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúus dis kõè sa kúrú.

⁴² Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tconò zi qámsema máá, ncãe i ma porofiti xu dis Tcgãyas koe ma góáèa hãa a ko máá: 'Iseraele di tu khòè tuè,

40 kurian ncãe tu kò tchàa-xgóós koe hãa ka tua gáé kò dàòà-mááku zi hẽe naka qhàea-mááku zi hẽéthẽe Tíi kúrúa máá Tea?

⁴³ Igaba tu kò wèè zi qgái zi ãe tu ko qõò zi koe Molokem dim còrè-nquu ba hẽe, naka gatu dim nqárim Rafanem

dim tçònò ba hēéthēé tsara dçòm,
xommèa nqàrian tu gatu kúrúa máásea,
dçòm m tu gha ka.

Gaa domkar gha tòèkagu tu u,
a Babilonem ka nciì za úú tu u,
témé khamaga ma.

⁴⁴ “Gatá ka xòò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúa, ncē Nqarim kò khòè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áía, a x'àè mea hãa khama kò ma kúrúèa ba.

⁴⁵ Xu gatá ka xòò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a sèè a *ncēm nqōóm* koe óa me, Joshuam kò tc'āā-cookg'ai xua ka. Xu kò nqōó ba sèè, Me Nqari ba gaam nqōóm koe kò x'āèa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiyagu. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i síí nxāakg'aiga Dafitem di x'āèan ga tcāā,

⁴⁶ ncēè kò Nqarim tcgáí-q'oo koe cgómkuan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba* dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa,

⁴⁷ me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

⁴⁸ “Igabam kò kaisase tc'amaka hànam *Nqari* ba khòè tshàu ka kúrúèa hãa nquuan koe x'āèa tama, porofitim ko ma kg'ui khama,

⁴⁹ a ko máá:

'Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcōó-q'oo si i,
me nqōó ba nqàrèa Ter ko tòó qgáí i.

Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?

Kana sãa-q'ooa Te di qgáía nea ndakaa?

⁵⁰ Wèè zi guú zi ncēè zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúèa tama?

tam X'aigam *Nqari* ba méé.

⁵¹ “Gaxao khòè xao qari-tcúú xaoè, ncēè tcáóa xao hēé, naka tcea xao hēéthēé koe q'āe nqāa-qgai khòè ta ga hãa xaoè! Gaxao ka xòò ga xu khamaga xao ii: wèè x'āè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa x'āaku!

⁵² Gaxao ka xòò ga xu kò wèè xu porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncēè xu *porofiti xu*, ncēè kò x'āè cookg'ai koe tchànóm Khòèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'ōo, *Jesom* ncēè xao gaxao ncēeska x'ámágu, a Gam di xao cg'ōo-kg'ao xao ii ba.

⁵³ Gaxao ncēè kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'āèan kò cam tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao,” tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxōán cgoa xaoa cg'ōè

⁵⁴ Ncēè zi guú zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'ain tcáó a xu a dçùrì cgae me.

⁵⁵ Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè cgaeèa hãase nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ba a Nqarim dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hēéthēé e, Me Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè za téé-tēe.

⁵⁶ Kam ko máá: “Bòò, nqarikg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khòèm dim Cóá ba Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè za téé-tēe,” témé.

⁵⁷ Xu kò khòè xu ncēs guús ka tcea xu tcēekg'am, a xu a kaisase q'au a qàrà síí cgae me,

⁵⁸ a xu a x'áé-dxoom qāá koe tcea tcg'óó a úú me, a gaa koe síí nxōán ka xgàrùbe me. Nxàea tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáían Saulo ta ko ma tciièm qárí-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

⁵⁹ Eè xu hãa a ko Stefane ba nxōá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: “X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ēe ba sèè,” témé.

⁶⁰ Kam ko qhòm tsi Qurù a ba a kiam dòm cgoa q'au a máá: "X'aigàè, ncêe ne ko tíí koe kúrús gúús koe táá chíbi bóò ne guu," témé. Eëm ko gatà mééa xg'ara kam kò x'óó*.

8

1 Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'òokuan dtcòma máána hãa.

Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hěé naka Samaria hěéthěé koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eëm cáń kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wééa ne ga Jutea hěé naka Samaria hěéthěé di tsara nqóó tsara koe tsaj-tsajise, xu x'áé úú-kg'ao xu cúí xu qaù.

² Ne kò Nqari-tcáóa ne khóè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

³ Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàua q'aa, a khóè xu hěé naka khóè zi hěéthěé tcéèa tcg'óò a síí qáè-nquuan koe tcãa.

Qãè tchòà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè

⁴ Ne kò gane èe kò tsaj-tsajisea hãa ne, wèè qgálan èe ne ko síí koe qãè tchòàn xgaa-xgaa.

⁵ Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe síí, a gaa koe síí nqòòkaguèa hãam Krestem ka xgaa-xgaa ne.

⁶ Eè zi ko xg'ae zi khóè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa* zi bóò, ka zi ko wééa zi ga cúù-cuuse a qãèse kóm me.

⁷ Dxãwa tc'èea ne kò kái ne khóè ne koe kiam q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khóè ne x'óó xòèa kò hãa ne hěé naka nqara kò hãa ne hěéthěé qãèkaguè.

⁸ Si kò èem x'áé-dxoom koe kaias qãè-tcao sa xóé.

Simonem tsòò-kg'ao ba

⁹ Igabam kò c'èem khóèm Simone ta ko ma tciè ba gaam x'áé-dxoom koe hàna, tsòò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khóè ne arekagu. A ba a kòò gabá cgáem khóè me e sa koase.

¹⁰ Ne kò wèè ne khóè ne, èe nqãaka hãas téé-q'oos di ne hěé naka tc'amaka hãas téé-q'oos di ne hěéthěé qãèse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: "Ncèem khóè ba Nqarim di qarian úúa, ncèe kaia qari ka q'ãasea a," témé.

¹¹ Gam koe ne ko qãèse komsana, tc'ãda kuri nem ko séè a ko gam di tsòò-kg'áman kãan di cgoa arekagu ne khama.

¹² Igaba èe ne ko Filipi ba dtcòm, èem kòò Nqarim di x'aian hěé, naka Jeso Krestem di cg'òèan hěéthěé di qãè tchòàn xgaa-xgaa ka, ka ne kò wééa ne ga tcguù-tcguuè, kg'áò-khoean ga hěé naka dxàe-khoean ga hěéthěé e.

¹³ Simonem igabam ko thée dtcòm, a ba a kò èem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèè qgálan èem ko qòò koe xùri. A ba a kò èem ko *are-aresa* zi x'ái zi hěé naka kaia qarian kúrúse ko hěéthěé bóò ka kaisase are.

¹⁴ Eè xu ko x'áé úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóm, Samaria di ne khóè nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hãa sa, ka xu kò Petere ba hěé naka Johane ba hěéthěé tsara tsééa úú cgae ne.

* 7:60: x'óó - Gerika sa ko máá: "x'óm," témé.

¹⁵ Ncēe kò ēe tsara ko sí ka còrèa máá ne tsara, nxāasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò ka.

¹⁶ *Tcom-tcomsam Tc'ēe* ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcāà ta ga hāa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'òè koe tcguù-tcguuèa.

¹⁷ Ka tsara kò nxāaska tshàua tsara tòò cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò.

¹⁸ Eēm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ēm ko x'áè úú-kg'ao tsara di tshàuan tòò cgaekus ka máàkuè sa bóò, kam kò marian tcg'òò a máà tsara a, *ēe qaria nem gha x'ámá ka*,

¹⁹ a máá: “Eē qarian tsao thēè máà te naka i gha nxāasega wèè khòèan ēe ra ko tshàua te tòò cgae e Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò,” témé.

²⁰ Me Petere xoa me a máá: “Maria tsi méé i tsáá cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'ēea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ēea ke!

²¹ C'ēe xòè-coa ga tsi ncēes tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama.

²² Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóose naka tsia tsari tsééan cg'āè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ēeta ii tc'ēean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi.

²³ Cg'āèan ka tsi cg'òè cgaeà, a chìbian ka qgóòèa sar ko bóò khama,” tam méé.

²⁴ Me Simone xoa a máá: “Nxāaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxāasega táá ncēe tsao ko méé cgae te gùan kúrúse cgae te,” témé.

²⁵ Eē tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxāea tseegukagu, a ko xgaa-xgaaa xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a *dàòm q'oo koe tsara hāase* qāè tchòàn kái xu x'áè-coa xu Samaria di xu koe xgaa-xgaa.

Filipi ba hēè naka Etiopia dim khòè ba hēéthēè e

²⁶ Me nxāaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba birí a máá: “Tēe naka koaba nqàè ka qòò, dàòm ncēè Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qòòm cgoa, ncēe tchàa-xgóòs di ba,” témé.

²⁷ Me xgoaba a qòò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòèm cgoa xg'ae, àbà tama kò hāa ba, kiam mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncēm khòè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè.

²⁸ Me kò ēem xóè a ko gam dis karas q'oo koe hāase dibia qòò ka porofitim Isaiam dis Tcgāya sa ko nxará qòò.

²⁹ Me *Tcom-tcomsam Tc'ēe* ba Filipi ba birí a máá: “Qòò ēe sí hāas karas koe naka sí qāea sa koe xóèan qòò,” témé.

³⁰ Me nxāaska Filipi qàròa sí karas koe, a ba a kóm me ko khòè ba porofitim Isaiam koe ko nxará. Me *Filipi* tēè me a máá: “Kóma tsi ko q'āa dùù sa tsi ko nxará sa?” témé.

³¹ Me xoa me a máá: “Nta ra gha ma q'āa, c'ēe khòè kò qāèse birí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qāea ba koe ntcóò sa.

³² Eēm khòè ba kò ncēm tceem *Nqarim* dis Tcgāyas dim koe nxará, *ncēe kò ncēeta ma góàèa a ko máá:*

“Ghùu-coam khamam kò ma cg'òoku dis qgáís koe chùia úúè,

a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam khama ma

táá xgobekg'am kg'ám.

³³ Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qǎèse qgóóé.

Díí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?

Ncēe nqǎómkg'ai koem kg'òèa ba sée cgaeèa ka,"
ta i ma góáèa koe.

³⁴ Me ábà tama kò hāam khòé ba Filipi ba tèe a máá: "Bírì te, cgómna, díin ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'èe khòé ka kg'ui?" témé.

³⁵ Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ìem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qǎe tchòan Jesom di ka.

³⁶ Eē tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qǎò, ka tsara ko tshàan kò hāam qgám koe hàà, kam ko ábà tamam khòé ba máá: "Bòò, tshàan ga ncēe e. Ka dùúa ko tàa ra tcguù-tcguùe tite?" témé.

³⁷ [Me bíri me a máá: "Ncēe wèè tcáóa tsi cgoa tsi kòò dtcòm ne i kgoarasea," témé. Me xqà me a máá: "Dtcòm ra ko Jeso Kreste ba Nqarim dim Cóa Me sa," témé.]

³⁸ Me x'áèan tcg'òò me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèèa tsara ga tshàan q'oo koe tcàà, Filipi ba hēé naka ábà tamam khòé ba hēéthēé e, me Filipi tcguù-tcguu me.

³⁹ Eē tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba Filipi ba sèèa tcg'òò, me ábà tamam khòé ba táa gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qǎò qǎè-tcaoise.

⁴⁰ Igabam kò Filipi Asetote koe sí hòòse a ko gaà koe caate, a ba a ko wèè xu x'áé xu koe qǎè tchòan xгаа-xгаа, a ba a nxáakg'aiga Kaesarea koe sí tcàà.

9

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae (Tsee 22:6-16; 26:12-18)

¹ Eē x'aè kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam Nqarim di ne xгаа-xгааe-kg'ao ne cg'òo kg'oana, khamam kò kaim peresitim koe sí,

² a sí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgāya zi góá máá sa, ncēe gha qarian máà me zi, me ìem kòò Nqarim dim dàòm di ne khòé ne sí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'ào khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

³ Eēm gam dis qǎòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà.

⁴ Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: 'Sauloè, Sauloè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?' témé.

⁵ Me Saulo máá: "Díí Tsia, X'aigaè?" témé. Me xqà me a máá: "Tíí Ra a Jeso Ra, ncēe tsi ko xgàra Ra.

⁶ Ke ncēeska tēe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcàà, gaa koe tsi gha sí bíriè dùú sa tsi gha kúru sa ke," tam na xqà me.

⁷ Xu kò khòé xu ēe kò Saulom cgoa hāa xu kg'ama téé kàà kg'uisse, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táa cúí khòé ga hòò khama.

⁸ Me Saulo ba gómankg'ai koe tēe, igaba ìem ko xgobekg'am tcgái kam kò cúí gúú ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me.

⁹ Me kò nqoana cáman sée, a táá bóò, a ba a táá c'èe gúú ga tc'óó kana kg'áà.

10 Me kò Damaseko koe xгаа-xгааse-kg'aom Ananiase ta ko ma tciìè ba hàna. Me kò X'aigam *Nqari* ba gam koe x'áise, a tciì me a máá: "Ananiaseè!" témé. Me xoa Me a máá: "Eè, X'aigaè, ncāa ga ra a," témé.

11 Me X'aiga ba bìrì me a máá: "Jutasem x'áé koe ncēm tchànóm cgoa qđò, naka khòèm Tareso koe guua hām Saulo ta ko ma tciìè ba tèè me, hāa a ba a ko còrè ke.

12 X'áís koem khòèm Ananiase ta ko ma tciìè ba x'áíèa hāa, me tcāa a ko tshàua ba tòò cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke," tam méé.

13 Me kò Ananiase xoa Me a máá: "X'aigaè, kái ne khòè ne koer kóma hāa ěem khòèm ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'āèan kúrú sa.

14 Me ncēska ncēe koe kaia xu peresiti xu di qarian úú, hàam gha qgóó ěe ko Tsari cg'òèan tciì ne ka," témé.

15 Igabagam kò X'aigam *Nqari* ba Ananiase ba bìrì a máá: "Ncēm khòè bar nxárá tcg'óóa máásea hāa a ko hàà tséékagu me, me táá zi qhàò zi di ne hēè, naka x'aiga xu hēè, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe hēéthēè cg'òèa Te úú te.

16 Ra gha x'ái me, Tiri cg'òèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qđò!" tam méé.

17 Nxāaskam ko Ananiase qđò a síi nquum q'oo koe tcāa. A ba a Saulom koe tshàua ba tòò a máá: "Sauloè, tí qđèè, X'aigam Jesom ncēe kò dàòm q'oo koe tsi hāsea ko tsáá koe x'áise ba tsééa óá tea, nxāasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oe-cg'oeè ka," témé.

18 I kò kúúga tsoro khama íi gúúan tcgáía ba koe q'òase, me Saulo gaicara bóò, a ba a tèe a tcguù-tcguuè.

19 Eēm ko tc'óóa xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hēè naka Jerusalema koe hēéthēè xгаа-xгаа

Saulo ba kò cg'orò cáman sèè a ba a xгаа-xгааse-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna.

20 A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа, Jesom Nqarim dim Cóm ii sa.

21 Ne kò wèè ne ěe ko kóm me ne are, a ne a tèè a máá: "Gaam khòèm tama ba gáé ncēe ba, ncēe kò Jerusalema koe tshúú sa ógara hāa ba, gane ěe kòo ncēm cg'òè ba tciì ne koe? Ncēe kò ncēe koe hàara ba, hàam gha khòè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?" ta ne ma tèèku.

22 Igabagam kò Saulo càuse qarian koe, a Damaseko koe x'āèa ne Juta ne arekagu, qāèsem kò x'ái ne, Jesò ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa khama.

23 Kái cáman qāá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'òo me kg'oana.

24 Igabagam kò Saulo ěe ne kò kúrú kg'oana hāa sa q'āakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áíman ntcúú ba hēè naka koaba ba hēéthēè q'òé, cg'òo me ne gha ka.

25 Igabaga ne kò gam di ne xгаа-xгааse-kg'ao ne ntcúú ka *ts'āàkagu me gābas koe tcāa me a x'áé-dxoom dim xhàrom* tc'amkg'ai koe guu a *xhoròkagua ba ka*.

26 Eēm ko Jerusalema koe síi kam ko xгаа-xгааse-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèè xu ga bèe me, a xu a kò xгаа-xгааse-kg'ao me e sa tcom tama.

27 Igabagam kò Barenabase sèè a x'áè úú-kg'ao xu koe úú me, a *Saulom* ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóóa hāas ka bìrì xu, naka *X'aigam* kò

ma kg'ui cgoa me sa hēéthēé e. Gatagam kò Damaseko koem kò Saulo ma kgoarasease Jesom cg'òè ka ma xгаа-xгаа sa bìrì xu.

²⁸ Nxaaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qõòa te Jerusalema koe, a kgoarasea xóe a X'aigam cg'òè ka kg'ui.

²⁹ Juta ne Gerika sa ko kg'ui ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'òo me kg'oana.

³⁰ Eë ne ko gam di ne khòè ne ncēes gùu sa bóòa q'ãa ka ne ko séè a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

³¹ Si ko wéés kerekes Jutea di sa hēé, naka Galilea di sa hēé, naka Samaria di sa hēéthēé tóókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'òò hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càùse.

Enease ba hēé naka Dorekase sa hēéthēé e

³² Eëm kòo Petere wèè xu xòè xu nqõóm di xu koe qõòa te kam kò Lita dim nqõóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne dàra.

³³ Gaa koem kò khòèm Enease ta ko ma tciìè ba xg'ae cgoa, nqõara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xòe ba.

³⁴ Me Petere ba bìrì me a máá: "Eneaseè, Jeso Krete ba ko qãèkagu tsi, ke tēe naka tsarim kgàro ba kg'ónò," témé. Me kúúga tēe.

³⁵ Ne kò wèè ne khòè ne ēe kò Lita hēé naka Sarone hēéthēé koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam Nqarim koe kãbise.

³⁶ Si kò Jopa koe c'ēs xгаа-xгаа-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tciìè sa. Gerika di cg'òèa sa kò Dorekase ii sa, ncēe kg'uia tsi kòo kãbi i ne tsi ga 'Tcaí' ta ma tciì sa. Ncēe kò wèè x'ae ka qãè tsééan kúru a ko dxàua ne khòè ne hùì sa.

³⁷ Gaam x'aèm èem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànám nquum-q'oo koe tòòè.

³⁸ Lita dim nqõó ba kò Jopa dim ka cúù me e, khama ne kò ēe ne ko xгаа-xгаа-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóm, ka ne ko cámm khòè tsara gam koe tsééa úú, tsara síí dtcàrà me a máá: "Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà," témé.

³⁹ Me kò Petere xgoaba a qõò cgoa tsara a, a ba a èem ko gaa koe síí ka tc'amaka hànám nquum-q'oo koe úúè. Wèè zi dxàe-ntcõa zia kò Peterem qàe koe hàà téé a kg'ae, a zi a hãaèko xu qgáí xu hēé naka c'èe qgáían hēéthēé x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'ae kas kò qgãea hãa a.

⁴⁰ Me Petere wéèa ne ga tchàa koe xhàiaгу, a ba a qúrua ba ka ntcõó a còrè. Eëm ko x'óóas khòès dim tc'árom koe kãbise kam ko máá: "Tabitaè, tēe!" témé, si tçgáía sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a tēe a ntcõó.

⁴¹ Me kò tshàua sa ka séè si a ba a nqàrèa sa ka téékagu sí. A ba a dtcòm-kg'ao ne hēé naka dxàe-ntcõa zi hēéthēé tciia xg'ae, a kg'òèas hãase x'ái ne sí.

⁴² Si kò ncēes gùu sa wèèm Jopam koe q'ãase, ne káí ne X'aigam Nqarim koe dtcòm.

⁴³ Me kò Petere ba Jopa koe, khòo tséé-kg'aom Simone ta ko ma tciìèm cgoa tc'ãòa cáman séè.

10

Petere ba hēé naka Koniliase ba hēéthēé e

¹ Kaesarea koem kò khòè ba hàna Koniliase ta kò ma tciìè ba, tc'ãà-cookg'ai me e kò ii, ncõo-kg'ao xu ncēe kòo Italea ta ko ma tciìè xu di ba.

² Gabá hēé naka wèè ne khòè ne x'áéa ba di ne hēéthēéa kò Nqari-tcáóa ne khòè ne e, a kò Nqari ba q'áò. Khòè nem kò kái aban máá, a ba a kòo wèè x'aè ka Nqari ba còrè.

³ Me kò c'ēm koabam ka, nqoana di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò ncēe gaas koem kò qāèse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcāa, a ko bíri me a máá: “Koniliaseè,” témé.

⁴ Me gam koe qāea tòón tçgái a bóò me, a q'áòs ka tcāè a máá: “Dúú saà, X'aiga Tseè?” témé. Me xqo a máá: “Tsari còrèan hēé naka tsari aban hēéthēéa tc'ēe-tc'ēses iise Nqarim koe tc'amaka qaòa hāa,

⁵ ke ncēeska khòè xu Jopa koe tsééa úú, naka xu síí Simonem ncēe ko Petere ta ma tciiè ba óa;

⁶ c'ēm Simonem x'áé koem dàra hāa, khòo tséé-kg'ao ba, ncēe gam dim nquum tshàa-dxoom qàe koe hàna ba ke,” témé.

⁷ Eēm ko moengelem ēe kò kg'ui cgoa me ba qòò kam kò gam di xu qāa xu ēe kò tsééa máá me xu koe guu a cam qāa tsara tcii, naka Nqari-tcáóam ncōo-kg'ao ba hēéthēé e,

⁸ a ba a wèés gúús ēe kúrúsea hāa sa bíri xu, a Jopa koe tsééa úú xu.

⁹ Xúrikom cam di koaba ka, ēe xu gaxu dis qòòs koe hāa, a x'áé-dxoom koe cúu xu u, kam ko Petere nquum tçobe koe q'ábà a síí gaa koe còrè. ¹⁰ Si kò xàbà sa tcāa me, me c'ēe gúú tc'óóm gha tc'ēe. Eē i hāa a ko tsāaguè kam kò sòokuris khama xamš gúús ka tcāè,

¹¹ kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgobekg'amse, me c'ēm gúúm qáòm qgáim khama ii ba, gaa koe guu a ko nqāaka xōa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xóóè.

¹² Gam koe i kò wèè kg'oo-coa-qhàòan hēé, naka ncāa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsaràn hēéthēé hàna.

¹³ Me nxāaska dòm ba kóm me ko máá: “Tēe Petereè; cg'òo naka kg'oo,” témé.

¹⁴ Igabam kò Petere ba máá: “Eē-ēe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúúan tc'óò ta ga hāa kana tc'òokuan kg'ano tama gúúan gar tc'óò ta ga hāa théé,” témé.

¹⁵ Me kò dòm ba cam dis ka gaicara bíri me a máá: “Eē Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu,” témé.

¹⁶ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúú ba nqarikg'ai koe qhāésega sèèa kabiè.

¹⁷ Eēm Petere qanega hāa a ko are, ēem ncāa ko bóòs x'ái sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tséèa xu khòè xu hàà heke-kg'ámš koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tèèa hāa khama.

¹⁸ Q'au xu kò a tèè, Simonem ncēe Petere ta ko ma tciiè ba ēe koe x'āèa hāa sa.

¹⁹ Eēm Petere hāa a ko ēes x'áis ka tc'ēe, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba bíri me a máá: “Bóò, nqoana xu khòè xu hāa a ko qaa tsi.

²⁰ Ke tēe naka xōa, naka tsia qòò cgoa xu, c'ēe gúú tc'ēe-tc'ēese tamase, Tíí ra tséé xua hāa ke,” témé.

²¹ Me Petere xōa a khòè xu koe síí a ba a máá: “Bóò, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?” témé.

²² Xu xqo me a máá: “Koniliasem ka xae tsééa óàèa, ncōo-kg'ao xu dim tc'āa-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'áò ba, ncēe gam ka i ko qāèse kg'uiè ba, wèés qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'āakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi síí tciiè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko méé sa ka,” témé.

²³ Me Petere tciià tcāa xu, a x'òm-q'ooan máà xu.

Q'uu dim cá'm kam kò tēe a gaxu cgoa qōò, xu kò c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa di xu qōò cgoa me thēe.

²⁴ Xùrikom cá'm ka xu ko Kaesarea koe tcāà, Koniliase ba kò qāà nea, a gam di qhàdan tciia xg'aea, naka ncàmam hāa a tòóku cgoa khóèan hēéthēe e.

²⁵ Eēm ko Petere tcāà kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áe, a dqòm me.

²⁶ Me Petere ghùì me a máá: "Táá ēeta hēe guu, khòè ra a, a tsáá khamaga ii ke," témé.

²⁷ Eēm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcāà a kái ne khòè ne bóò ne hààra xg'aea.

²⁸ Me bìrì ne a máá: "Gatu igaba tu gatu ka qāèse q'ana hāa, x'áèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ēe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'ái tea, táá méér cúí khòè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcii guu sa,

²⁹ khama ēer ko khóèan tsééa máàèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncēeska tēe, dùú sar tciia máàèa sa," témé.

³⁰ Me Koniliase ba xōa a máá: "4 cá'man ncēe nqáéa koe, ncēe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hāa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcāà qgáikom khòè ba cookg'ia te koe hàà tée,

³¹ a máá: 'Koniliasè, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ēe-tc'ēeseèa.

³² Ke nxāaska Jopa koe c'ēe khóèan tsééa úú naka i Simone ba síí dtcàrà, ncēe ko Petere ta ma tciiè ba. Simonem khòò tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncēe tshàa-dxoom qàe koe x'áèa ba,' tam méé.

³³ Ra kò nxāaskaga kúúga khóèan tsáá koe tsééa úú, tsi qāèse hēe a hààraa. Ta ncēeska wéèa ta ga ncēe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wéèan ēe X'aigam Nqarim x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i," tam méé.

³⁴ Me kò nxāaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: "Tseeguan kagar ko ncēeska bóòa q'āa, Nqari ba khóèan tākase qgóó tama sa,

³⁵ igaba wéès qhàòs koe, wéem ēe ko q'áo Me, a ko ēe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qāèse hààkagu.

³⁶ Q'ana tu hāa, Iseraele di ne khòè ne koem kò kg'uian tsééa úú hāa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qāè tchōà nem kòò xgaa-xgaa, ncēe X'aigam Nqari ba wéèa ne di Me e di i.

³⁷ Eē tchōà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síí Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncēe Johanem kò nxàes koe guu a,

³⁸ ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hēe naka qarian hēéthēe cgoa ntcāà tcúú sa, ntam ko ma qōòa te a qāèan kúrú sa, naka ēe wéèa ne ēe kò dxāwam ka qgóóèa hāa ne khòè ne wéè nem ko ma kg'òèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hāa khama.

³⁹ Ta wéèa ta ga ēem kúrú hāas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne dim nqōóm koe hēe naka Jerusalema koe hēéthēe e. Cg'ōo Me ne kò, xgàus* koe tceea ba ka,

⁴⁰ igabam kò Nqari ba nqoana dim cá'm ka ghùì Me, a kúrú Mem x'áise,

⁴¹ wéè khóèan koe tamase, igaba sixae koe ncēe Nqarim ka ko nxará tcg'òòèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncēe ko tc'óò, a kg'áa cgoa Me xae, x'ooan koem tēeas qāà q'oo koe.

* 10:39: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

⁴² Me kò x'áè xae e, khòè ne xae gha xгаа-xгаа ka, a Gam ga Me e sa x'ái, Nqarim ka nxára tcg'òóèa ba, a ba a gha èe kg'òèa ne hée naka x'óóa ne héehtéè dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka.

⁴³ Wèè xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém èe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ba gha qg'óóa-máákuan chìbian di hòè sa," tam Petere ba méé.

⁴⁴ Eém Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba wèea ne èe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãa.

⁴⁵ Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncèe ko Peterem cgoa hàaraa ne kaisas ares ka tcãè, Tcom-tcomsam Tc'èe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thée tcãa khama.

⁴⁶ Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Petere máá:

⁴⁷ "A c'èe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncèe ne khòè ne gha tãá tcguù-tcguuè ka, ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòèa ne, sita khama?" témé.

⁴⁸ Me x'áè, khòè ne gha Jeso Krestem dim cg'òèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cáám-coa nem gha x'áè cgoa ne sa.

11

Petere ba ko xqara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe

¹ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hée naka c'èe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu héehtéè kóm, tãá zi qhàò zia gataga thée Nqarim di kg'uian dtcòma hãa sa.

² Xu kò nxãaska èem ko Petere Jerusalema koe síi ka q'áe nqãa-qgai khòèa xu dtcòm-kg'ao xu chìbi-chibi me,

³ a xu a máá: "Q'áe nqãa-qgai khòèè tama xu khòè xu di nquan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa síi tc'òóa," témé.

⁴ Me Petere ba tshoa-tshoa a wèè gùuan ma q'òèa sa chòà máá xu, a máá:

⁵ "Jopa dim x'áè-dxoom koer kò hàna a ko còè, kar ko sòokuris q'oo koe bóokaguè, kiam qgáim khama iim gùu ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa èer hàna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòèè ba.

⁶ Ra kò qãèse ntcãa me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hée naka qãáka dian hée, naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hée, naka tsaràn héehtéè e.

⁷ Ra kò dòm ba kóm Me ko birí te a ko máá: 'Petereè, tée naka cg'òo naka kg'oo,' témé.

⁸ Ra kò xqà a máá: 'Eè èe X'aigaè, q'ano tama zi hée kana tc'òókuan kg'ano tama zi héehtéèa qanega tíi kg'ám-q'oo koe tcãa ta ga hãa,' témé.

⁹ Me kò dòm ba gaia cáám di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eè Nqarim q'anos iise kúrúas ka tãá máá q'ano tama sa témé guu,' témé.

¹⁰ Ncèe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés gùu sa gaia séèa ghùèè a nqarikg'ai koe kabìè.

¹¹ Eè x'áè kaga xu kò nqoana xu khòè xu hànar kò hãam nquum koe hàà tée, Kaesarea koe guu a tíi koe tséèèa xu.

¹² Me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba birí te a máá, tãá méér tãákase khòèan qg'óó guu naka q'òè cgoa xu, témé. Xu kò ncèe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tíi cgoa q'òè, xae síi khòèm dim nquum koe tcãa.

¹³ Me kò Koniliase ba birí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóò sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khòèan Jopa koe tséèa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba.

14 Kg'uia nem gha ógara máá tsi, ncēe gha tsáá hēé naka wēes x'áés tsari sa hēéthēé kgoara a ke, tam mée.

15 Eēr ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tcāa cgae ne, ncēm kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma.

16 Ra nxāaskaga X'aigam Jeso ba nta mēea sa tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: 'Johane ba tshāan cgoa tcguu-tcguua, igaba tu gha gatu Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa tcguu-tcguua, tēme sa.

17 Ncēè Nqarim kò gatáa cúis aba sa máá ta a, ncēm kò máá ta as khama ii sa, gatá ncēe X'aigam Jeso Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tíi nxāaska díi raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?" tam mée.

18 Xu ēe xu ko ncēe gúuan kóm ka táá cúí gúú ga kg'ui, a Nqari ba dqom' máá: "Cèè, Nqari ba gáé gatá thēé táá zi qhàò zi gha gane di chibian koe tcóose a zi a kg'òean hòò sa kgoara máána hāa!" tēme.

Kerekes Antioke koe hàna sa

19 Stefanem kò cg'òoès qāá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaise, xgàràè ne kòò khama, ka ne kò nqúú ka qòò, Finikia koe hēé, Kupro koe hēé naka Antioke koe hēéthēé e, a kò Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian bìrí.

20 Igaba i ko c'ēea xu hàna, khòè xu Kupro di xu hēé naka Kurene di xu hēéthēé e, ēe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thēé Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam Jesom di qāè tchòàn xgaa-xgaa ne.

21 Me kò X'aigam Nqarim dim tshàu ba gaxu cgoa hāa, ne kò kái ne khòè ne dtcòm, a X'aigam Nqarim koe kabise.

22 I kò tchòàn ncēe Jerusalema koe hànas kerekes koe síi kómse, xu Barenabase ba Antioke koe tsééa úú.

23 Eēm ko hàà a ko hàà cgómkuan Nqarim di bóò, kam ko qāè-tcao, a ba a wéea ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tseeguse hāa sa, tòón-tcaoase.

24 Barenabase ba kò qāèm khòè me e khama, Tcom-tcomsam Tc'ēm ka kò cg'òè cgaea ba, kaisa dtcòmàn kò úúa ba, ne kò kái ne khòè ne X'aigam Nqarim koe ógagè.

25 Me Barenabase ba Tareso koe qòò, a síi Saulo ba qaa.

26 A ba a èem ko hòò me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò Barenabase tsara Saulo tsara nxāaska wéem kuri ba hēé a kerekes di ne khòè ne cgoa xg'ae, a kái ne xgaa-xgaa. Ne kò Nqarim di ne xgaa-xgaa-kg'ao ne Antioke koe tc'āà a dtcòm-kg'ao ne ta ma tciè.

27 Eē x'aè ka xu kò c'ēe xu porofiti xu Jerusalema koe guu, a xu a ko Antioke koe síi.

28 Me gaxu ka c'ēm porofitim Agabose ta ko ma tciè ba tēe, a ba a Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaeèase bìrí ne, kaisas xabà sa gha wéem nqòó ba xōa cgae sa. Si kò ncēe sa kúrúse Kelaodiam ko Roma koe tc'āà-cookg'aia x'aè ka.

29 Ne xgaa-xgaa-kg'ao ne wèé ne dtcòmku, gane di kg'òè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qòesea ne hùì sa, ncēe Jutea koe hàna ne.

30 Ncēe sa ne kò kúrú, a Barenabase tsara Saulo tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

12

Herote ba ko kereke sa xgàra

1 Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'ēe xu xgàra.

2 A ba a x'áèan tcg'òò, me kò Jakobom, Johanem ka káimkhoe ba, ntcàum cgoa cg'òòè.

3 Eëm ko bòò, si ncëe sa Juta ne tcgáí q'oo koe qãè si i, kam kò còoka qðò, a x'áèan tcg'òò, me Petere ba thëé qáèè. Cám xu èe xua kò péré gãé-gãe úú tamas pérés ko tc'òòè xu cám xu u.

4 Eëm ko qgóò mea xg'ara kam ko qáé-nquum koe tcàà me, me 4 zi xg'ae zi ncòo-kg'ao xu di zi ka kòrèè. Me kò *Herote* birise, Paseka dis kòès qãá q'oo koem gha khòè ne cookg'ai koe óá me sa.

5 Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè

6 Eëm gha Herote khòè ne koe tcg'òò a úú mem cám dim ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cám tsara ncòo-kg'ao tsara xg'aeku koe x'òma, a ba a cám tsara tàú tsara cgoa qáèèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hãa, a xu a kò qáé-nquu ba kòrè.

7 Igabam kò kúúga moengelem X'aigam *Nqarim* di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me Petere ba nxàraa ba koe ntcàa-ntcàa, a ghùí me, a máá: “Tëe qháése,” témé. I tàùan q'ómá ba koe guu a kgoarase.

8 Me moengele ba birí me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hëé. Me birí me a máá: “Hãa tsarim qgáí ba naka tsia xùri te,” témé.

9 Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncëe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'úua hãa, sòokuris q'oo koem kòo x'ái sa bóò, tam ko tc'èea khama.

10 Eè tsara ko tc'ãà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cám dian nqáé ka tsara ko síí qano dis heke-kg'ám koe tcàà, heke-kg'ám x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a sííè sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchàa koe tcg'oa, a tsara a c'èem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

11 Eëm ko Petere síí cuiaga bóò q'ãa kam ko máá: “Ncëeskar tseegukaga q'ana hãa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa óágara hãa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wèés gúús Juta ne kò nqòò cgae teas koe hëéthëé e,” témé.

12 Eëm ko èes gúú sa tc'èea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síí, Johanem ka xòò sa, Mareko ta ko ma tciìè ba. Káí ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè.

13 Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas ko c'èes qãàs, Roda ta ko ma tciìè sa síí komsana.

14 Eès ko Peterem dim dòm ba kómá q'ãa kagas ko táá síí xgobekg'ama máá me, a qãè-tcaoan domka qàròa tcàà q'oo koe, a sa a síí Peterem nquu-kg'ám koe tõe sa nxàe.

15 Ne birí si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúúga ma birí ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

16 Me Petere hãa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are.

17 Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chóà máá ne X'aigam *Nqarim* ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òò mea sa. Me birí ne a máá: “Ncëes gúú sa méé tu Jakobo ba birí, tíí qõe ga ne hëéthëé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a táá qgáí koe síí.

¹⁸ Eë i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncõo-kg'ao xu koe tcãà, Peterem kas dùu sa kúrúsea di sa.

¹⁹ Me Herote qaa a táá hòo me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tēè, a cg'òoè xu gha di x'áèan tcg'òó. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síí, a síí gaa koe áo.

Herotem dis x'oo sa

²⁰ Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòè ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqõò tsara kò Herotem kò tc'ãà-cookg'aiam qgáim koe guu a gane di tc'òoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qãam x'aigam Herotem di ba, a síí tòókuan dtcàrà.

²¹ Eë kò nxará tòòèam cárn kam ko Herote x'aian di qgáian hãa, a síí x'aian dis ntcõò-q'oos koe ntcõò, a khòè ne cgoa kg'ui.

²² Ne kò khòè ne qãè-tcaolan ka q'au a máá: “Ncēea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé.

²³ Herote ba kò Nqari ba táá dqomà máá, khamam kò Nqarim dim moengele ba qháése xg'ám me, me nxaian ka kg'oòè, a x'óó.

²⁴ Me kò Nqarim dim kg'ui ba càuse a kái.

²⁵ Barenabasa tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúá xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko sèè, Mareko ta ko ma tciie ba.

Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe (13-28)

Paulom di xгаа-xgaan dis qõòs tc'ãà di sa

(13:1–14:28)

13

Barenabasa tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òòè

¹ Antioke koe hànas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hēé, naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé xu hàna: Barenabasa ba hēé, naka Simonem ncēe ko Nigere ta kò ma tciie ba hēé (*ncēe kg'uia i ko kabie ne i ko máá, ntcúum khòè ba téméè ba*), naka Lukiom Kurene di ba hēé, naka Manaenem ncēe kò tc'ãà-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hēé, naka Saulo ba hēéthēé xu u kò ii.

² Hãa a xu a kò X'aiga ba dqom à ko tc'òoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba birì xu a máá: “Nxará tcg'òóa máá Te Barenabasa tsara Sauloa tsara, naka tsara tsééan tciia Ra máá tsara síí kúrú,” témé.

³ Eë xu ko tc'òoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòó a tsééa tcg'òó tsara a.

Barenabasa tsara Sauloa tsara Kuperò koe

⁴ Gatsara èe kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka tsééa tcg'òòèa tsara ko Selukia koe qõò, a tsara a gaa koe síí skepe sa q'ábà a tshàm ka nxaama-nxamaèam nqõò-coam Kuperò dim koe qõò.

⁵ Tsara Salamise koe síí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nquan koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùi-kg'aom iise.

⁶ Tshàm ka nxaama-nxamaèam nqõóm wèém èe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aiga Pafose *dim x'áém* koe síí tcãà, a gaa koe Juta dim tsòò-kg'aom cgoa xg'ae, ncēe kò gataga thēé tshùù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciie ba.

7 Me kò tc'ää-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ëega kò iim khòe me e. Me Barenabase tsara Saulo tsara tcii, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama.

8 Igabam ko tsòò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciiè ba ntcòe tsara a, a ba a gataga *tc'ää-cookg'ai* bam gha dtcòmàn koe tcg'òó sa tc'ëe.

9 Me nxãaska Saulom, ncèe kò gataga Paulo ta ma tciiè ba, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ko cg'òè cgaèa ba qãea tòòn tcgái *Elemasem koe* a máá:

10 “Tsáá dxãwam di tsi cóa tseè, wèè zi gúú zi tchàno zi di tsi cg'òo-kg'ao tseè! Wèè kàan x'ooan hēè naka xhùukuan hēéthēè di ka cg'òè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam *Nqarim* di dàòan ncèe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

11 “Ncèeska bóò, X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Káá tcgái tsi gha, a gha gataga qáòm x'áè ba sèè a táá cáms di x'áàn hòò a bóò,” tam méé. Me kúúga qháésaga nqara-nqau sa hēè naka ntcúú sa hēéthēè ka cg'áé-kg'aiè, me qđòa nxàma-nxàma a qgóó-hii me gha khòèan qaa.

12 Eëm tc'ää-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xгаа-xgaan èè X'aigam *Nqarim* dia ko kaisas are sa tcää mea khama.

Paulo tsara Barenabase tsara Antioke Pisia di koe

13 Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ëea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síí, Pamfilia di i. Me kò Johane síí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise.

14 Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisia koe hàna koe síí. Ka tsara ko Sabata dim cáin ka còrè-nquum q'oo koe tcää, a tsara a ntcóò.

15 X'áèan hēè naka porofiti xu hēéthēè di zi tcgáya zi ko nxáráèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ää-cookg'ai xu khòèan tsééa úú, i síí dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káíkhoa tsaoè, ghùì-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncèe khòè ne tsao gaam cgoa x'áè kg'oana ba, ne tsao khòè ne birí me,” témé.

16 Me Paulo ba tēem ko ka, x'òàa ba cgoa nqookagu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu c'èe zi qhàò zi di tu hēéthēè e, gatu ncèe Nqari ba ko q'áò tu, komsana te méé tu!”

17 Nqarim, Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xòò ga xu nxárá tcg'òóa máásea, a ko khòè ne di kg'òèan qãèse qđòkagu, Egepeto koe ne ko x'áèa ka, a ba a ko kaisa qarian cgoa gaam nqđóm koe sèèa tcg'òó ne,

18 a ba a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di kg'òòan qáò-tcaoa máá.

19 A ba a kò Kanana koe èem ko 7 zi qhàò zi cg'òoa xgáá kam ko khòè ne nqđóan gane di máá, q'òò o ne gha ka.

20 “Wèè zi gúú zi ncèe zia ko 450 khama noo kurian sèè. Me kò ncèe zi gúú zi qáá q'oo koe Nqari ba x'aigan máá ne, i kò nxãakg'aiga porofitim Samuelem di x'áèan síí tcää.

21 Ne kò khòè ne nxãaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba máá ne, Kishem ncèe Benjamenem dis qhàòs di ko iim ka cóáse ba, me 40 kurian tc'ää-cookg'ai ne.

22 Saulo bam ko x'aigan koe tcg'òós qáá q'oo koem kò *Nqari ba* Dafite ba x'aiga ba tòó. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: ‘Dafitem Jesem ka cóáse bar hòò, tcáó-c'òáa te dim khòè me e, tíí ko tc'èes gúús wèè sam gha kúú,’ témé.

23 Ncèem khòèem dis qhàòs koem kò Nqari ba guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncèem kò ma nqđòkagua khama.

24 Jesom hàà tamas cookg'ai koem kò Johane ba chìbian koe tcoósean di tcguù-tcguukuan ka wèè ne khòè ne Iseraele di ne xгаа-xгаа.

25 Eëm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara qòò kam kò tèè a máá: 'Tíí ra dií ra, ta tu tc'èea? Eë tu nqòòkaguèar tama ra a, igaba bóò, C'èe ba ko qãáa te koe hàà, ncèe nxàbo tcáia ba kgoara gar kg'ano tama ba,' tam méé.

26 'Tíí kíí ga xaoè, a Abrahamam ka cóase ga xaoè, naka gatu ncèe ko Nqari ba q'ò tu, qhàò zi di tuè, kg'uian ncèe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa.

27 Jerusalema koe x'èèa hãa ne khòè ne hëé naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëéthèéa kò Jeso ba bóòa q'ãa tama kana kóma q'ãa tama. Igaba ne kò chibi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncèem dàòm ka porofiti xu di kg'uian tseegukagu, ncèe wèè cáman Sabata di ka ko nxaráè e.

28 Táá xu kò q'ãa, dùútsa dàòm ka xu gha chibi-chibi a cg'òo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'òo Mem gha sa.

29 Eë xu ko Gam ka ko góásea gúúan wèè tseegukagua xg'ara ka xu ko xgàus* tc'amkg'ai koe xòo Me, a tc'ám̄s koe tcãà Me.

30 Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me.

31 Me kò gataga kái cáman ga bóòè èe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe qòò ne ka. Ncèes noose ga ne gatá di ne khòè ne koe Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e.

32 Tsam ncèe koe hààraa, hàà tsam gha qàè tchòàn xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim gatá ka xòò ga xu máána hãa

33 sam ncèeska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncèe i gataga ma cámm dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

'Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;
Ra ncèem cámm koe guu a Tsarir Xòò Ra a,'
téméè khama.

34 Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncèe e *Baebes koe ncèe ko máá*:

'Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'ee'g'aikua
ner gha máa tu u,
ncèe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,'
témé e.

35 I gataga c'èe koe ncèeta ma góásea a ko máá:
'Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qãám* tsari ba guu,
nakam ts'óóa hãa tite,' témé.

36 Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'èea sa kúru, a ba a kò x'óó, a ba a gam ka xòò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó.

37 Igaba Gaam èe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìeam di tc'áróa ne kò táá ts'óó.

38 Gaa domka méé xao q'ãa, tíí kíí ga xaoè, qg'óóa-máákuan chìbian dia ncèem Khòèm Jesom koe hàna sa. Ncèe tchòà nea gaan xгаа-xгаа xao o tsam ko ga a. Moshem di x'aèan *qg'óóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè,

39 igabam ko wèém èe ko *Jesom koe* dtcòm̄ ba Gaam domka tchànom iise bóòè.

40 Ke méé tu q'òése, nakas táá porofiti xu nxàeas gúú sa kúruése cgae tu u guu, ncèe ko máá:

41 'Bòò, gatu ntcoe-kg'ao tu,
are méé tu naka tua x'óóa xgãáse,
hààr gha gatu di xu cámm xu ka c'èes gúú sa kúru,

* 13:29: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

c'ēe ne khòe ne kòo gaas ka bìrì tu u
ne tu dtcòm tite sa, ”
tam Paulo ba méé.

⁴² Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasee tsara* còrè-nquum koe guu a ko qḡò, ka ne kò khòe ne dtcàrà tsara a, kàbise tsara gha a hààkom Sabatam ka gaicara xgaa-xgaa ne sa.

⁴³ Eēs ko xg'ae sa qḡòa q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hēé, naka Nqari-tcáóa ne khòe ne ncēe Juta di cauan koe dtcòma ne hēéthēé, Pauloa tsara Barenabasee tsara xùri, ncēe ko síi kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgómkuan koe méé ne kg'ama gataga cúi ma hãa sa tsara.

⁴⁴ Xùrikom cáim Sabata dim ka ne ko wèé ne khòe ne x'áé-dxoom ēem di ne hàà ne gha X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka qḡòa xg'ae ne kò *cg'orò ne táá síi*.

⁴⁵ Eē ne ko Juta ne xg'ae zi khòe ne di zi bóò, ka ne ko chì di tc'ēan ka cg'oè cgaè, a ne a Paulo ba ncqi, a ēem ko kg'ui zi gúu zi ka ntcoeku cgoa me.

⁴⁶ Tsara nxãaska Pauloa tsara Barenabasee tsara kgoarasease xḡa xu a máá: “Kg'áia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatuá bìrì tu us gúu si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga x'áia hãa, chòò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa, khama tsam gha ncēeska táá zi qhàò zi di ne koe síi.

⁴⁷ Ncēea X'aigam *Nqarim* ma x'áé tsama hãa ga a khama a máá: “Táá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hãa, nxãasega tu gha Tiri kgoarasean nqḡóm chòò-q'oo koe úú ka, ’témé,” ta tsara méé.

⁴⁸ Táá zi qhàò zi di ne ko ncēe gúuan kóm ka ne ko qãè-tcao, a ne a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba dḡom. Ne kò wèé ne ēe kò nxará tcg'òóea ne chòò tama kg'òèan ne gha hòò ka dtcòm.

⁴⁹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèém nqḡóm ēem koe tsai-tsaise.

⁵⁰ Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòe zi dtcòma hãa zi hēé, naka x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēé ntcàma ghui, a khòe ne kúrú, ne Pauloa tsara Barenabasee tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqḡóm koe xhàiaigu tsara a.

⁵¹ Tsara nxãaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'áia tsara di tsharàn qãè-qãe, a tsara a Ikonio dim nqḡóm koe qḡò.

⁵² Gatà i ko ii igaba ne kò xgaa-xgaase-kg'ao ne qãè-tcaoan ka cg'oè cgaè, Tcom-tcomsam Tc'ēem ka hēéthēé e.

14

Pauloa tsara Barenabasee tsara Ikonio koe

¹ Kg'áiga tsara ko hēé khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasee tsara* Ikonio koe síi còrè-nquum Juta ne dim koe tcàà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòe ne Juta di ne hēé naka Gerika di ne hēéthēé dtcòm.

² Igaba ne kò Juta ne ēe kò dtcòmān xguì ne táá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãè tc'ēan ka tcãàè, a ne a kò táá dtcòm-kg'ao ne cgoa kómku.

³ Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasee tsara* gaa koe tc'àòa x'áèan sèè a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóe a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgómkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarían máá tsara ka, x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúu zi hēéthēé tsara gha kúrú di i.

⁴ Ne kò khòe ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ēe nea kò Juta ne cgoa kómku, ne c'ēe ne x'áè úú-kg'ao tsara cgoa kómku.

⁵ Qhàò zi di ne hēé, naka Juta ne hēé, naka gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēé ne kò qg'áikua máá tsara a, xgáé tsara ne gha, a nxōán cgoa xao tsara a ka.

⁶ Igaba tsara kò gaas kàa sa bóò a q'āa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bēe a qgóéa síí, Lusetera hēé naka Derebe hēéthēé di tsara x'áé-dxoo tsara koe, naka gatsara x'áé tsara nxāma-nxāmaa hāa xu x'áé xu koe hēéthēé e.

⁷ A tsara a kò gaa koe qāè tchōàn xгаа-xгаа.

Pauloa tsara Barenabasa tsara Lusetera koe hēé naka Derebe koe hēéthēé e

⁸ Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqara hāam khóè ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcóó a ábàè ne qōò tama ba.

⁹ Paulo bam kò komsana ēem ko ma xгаа-xгаа khama. Me kò Paulo ba qāea tóón tcgáí gam koe, a bóò me me dtcòman úúa hāa kg'ōèkagu me gha a.

¹⁰ Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Tēe naka nqàrè ka téé tchānose!” témé. Me kò gaa x'aè kaga khóè ba tc'āò ta ma tēe a tshoa-tshoa a qōò.

¹¹ Eē ne ko khóè ne Paulom ncāa kúrús gúú sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqària ne ncāa xōa-kg'ai ta a, khóèan dis iis koe,” témé.

¹² A ne a kò Barenabasa ba Zese ta ma tcii nqàrim tc'amaka ka ba, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama.

¹³ Me kò peresitim Zesem di ba, ncēe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hāa ba, ghòèan hēé naka x'aa zi hēéthēé óá, heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe, gabá hēé naka khóè ne hēéthēéa ko dàò a-mááku zi x'áé úú-kg'ao tsara kúrúa máá kg'oana khama.

¹⁴ Igaba ēe tsara x'áé úú-kg'ao tsara Barenabasa tsara Pauloa tsara kò ncēes gúús ka kóm ka tsara ko qgáia tsara tòà q'aa, a khóè ne koe qgóéa síí, a tsara a q'au a máá:

¹⁵ “Khóè tuè, dùúska tu ko hēéa? Gatsam igaba tsam khóè tsam m gatu khamaga ma ka, qāè tchōàn tsam ko óágara máá tu u, cg'āa-cg'ana zi gúú zi ncēe zi méé tu guu, naka kg'ōèa hāam Nqarim koe kabise, ncēe nqarikg'ai hēé naka nqóók'gai hēé naka tshāa ba hēé naka wèé zi gaan koe hàna zi hēéthēé kúrúa ba.

¹⁶ Ncēe nqáéa x'aè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàò a zi ēe zi ko ma tc'ēe khama ma qōò.

¹⁷ Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qāè zi gúú zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan máá tu u, naka tc'ōoan ko tcuèè x'aèan hēéthēé e, a ba a kò tcáóa tu tc'ōoan cgoa xg'āakagu, a qāè-tcaokagu tu u,” tam méé.

¹⁸ Ncēeta xám kg'uian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgáé-kg'am ne tsara ga sa, dàò a-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

¹⁹ Nxāaska ne ko c'ēe ne Juta ne Antioke koe hēé naka Ikonio koe hēéthēé guua ne xg'ae sa kg'uia tàà a máá, Pauloa tsara tshúú tsara a, témé. Ne kò Paulo ba nxōán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéea tcg'òò me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ēea khama.

²⁰ Igaba ēe xu ko xгаа-xгаа-kg'ao xu ko qàea ba koe nxāma-nxāma me kagam ko tēe, a ba a x'áé-dxoom koe kabise. Xùrikom cáim kam ko gabá hēé naka Barenabasa ba hēéthēé tsara Derebe koe qōò.

Pauloa tsara Barenabasa tsara ko Antioke koe kabise

²¹ A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qãè tchòàn xгаа-xгаа, a kái xгаа-xгааase-kg'aoan hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hêé naka Ikonio koe hêé naka Antioke koe hêéthêé kãbise.

²² A tsara a síí xгаа-xгааase-kg'aoan qari-qari, a ntcàm ne, dtcòmàn koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara birí ne a máá: “Kái xgàrakuan koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãà,” témé.

²³ Ne kò kaia xu wèés kerekes koe nxará tcg'òóa mááse. A ne a còrè a tc'òoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòò xu, ncêe Gam koe xu dtcòmà hãa ba.

²⁴ Eê tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà,

²⁵ a ko Perega koe *Nqarim òim* kg'ui ba xгаа-xгаа, ka tsara ko Atalia koe xõa.

²⁶ A tsara a kò gaa koe guu a skepes cgoa Antioke koe síí, ncêe khòè ne kò gaa koe còrèa máá tsara a koe a ne a kò Nqarim di cgòmkuàn di qarian dòm q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés èe tsara kò *ncêeska* xg'ara-xg'ara hãas koe.

²⁷ Gaa koe tsara ko tcãà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèé guù èem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'ámís dtcòmàn di sa kgoara máána hãa sa.

²⁸ Gaa koe tsara kò xгаа-xгааase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba séè a hãa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15

¹ Xu kò c'èe xu khòè xu Jutea koe guu a *Antioke koe* dtcòm-kg'ao ne síí xгаа-xгаа, a kò máá: “Moshem di x'áé-kg'ámàn ka xao ko q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite,” témé.

² Ncêe sa kò Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika têtèku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara, c'èe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxará tcg'òóè, Jerusalema koe xu gha qòò ka, a x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu koe hêéthêé síí ncêes têtès ka kg'ui ka.

³ Si kò kereke sa tsééa tcg'òó xu, xu ko Finikia koe hêé naka Samaria koe hêéthêé tcãà, a xu a nxàe, nta ne ma tãá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kãbisea hãa sa. Ncêe tchòà nea kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qãè-tcao.

⁴ Eê xu ko Jerusalema koe tcãà ka xu kò kereke sa hêé naka x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu ka hêéthêé qãèse hààkaguè. A tsara a kò èem Nqari ba gatsara koe kúrú hãa zi guù zi wèé zi nxàe.

⁵ Igaba ne kò c'èe ne dtcòm-kg'ao ne ncêe kò Farasai xu dis xg'aes koe hãa ne tēea-téé a máá: “*Nqòóm di zi qhàò zi di* ne méé ne q'ãe nqãa-qgai khòèè, naka nea biríè Moshem di x'áé-kg'ámàn méé ne qgóóa qari sa,” témé.

⁶ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu hêéthêé xu ncêes tchòà sa xg'aea máá a nxàe.

⁷ Me kò Petere kiais nxàes qãá q'oo koe tēea-téé a birí xu a máá: “Tíí ka c'èe xaoè, q'ana xao hãa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxará tcg'òó sa kúrú hãa, tíí kg'ám koe ne gha tãá zi qhàò zi di ne guu a qãè tchòàn kóm sa, a ne a dtcòm ka.

⁸ Nqarim ncêe khòèm dis tcáo sa q'ana ba ko x'ái ne, qãèsem ko hààkagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'èe ba máá ne ka, ncêem kò sixae ka hêé khama.

⁹ Sita hêé naka gane hêéthêé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga tãá kúrú, gane di tcáoà nem kò dtcòmàn cgoa q'ano-q'ano khama.

10 Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúá bóòá máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaae-kg'ao ne qg'áo koe jokoan xòò, ncēe gaxae kana gaxae ka xòò ga xu xu kò gaan dcēe ka tààè e?

11 Igaba xae ko tseeguan kaga dtcòm, cgòmkuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoarae sa," tam méé.

12 Xu wèè xu khòè xu nqoo, a Barenabasea tsara Pauloa tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hēe naka are-aresa zi gúú zi hēéthēé ma nxàe sa, ēem kò Nqari ba tǎá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúá zi.

13 Eē tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xoa a máá: "Tíí ka c'ēe xaoè, komsana te xao:

14 Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma tǎá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hǎa sa, gaa zi koem gha cg'òèa ba domka khòè ne nxará tcg'òóa mááse ka.

15 Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncēes gúús cgoa dtcòmku, ncēe i ma ncēeta ma góáèa koe, *ncēm ko Nqari ba máá*:

16 'Ncēe zi gúú zi qǎá q'oo koer gha kabise, a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kabase tshào, ncēe cg'áéa ba.

Eē cg'áéa hǎa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùí, a gha kúrú me me tchànose téé,

17 nxǎasega ne gha ēe qaùà ne khòè ne X'aigam Nqari ba qaa ka, naka wèè ne tǎá zi qhàò zi di ne hēéthēe e, ncēe cg'òèa Te ka ko tciiè ne.

18 Nqarim ko ma kg'ui i,

ncēe ko nciièga ncēe zi gúú zi nxàe tcg'òó zi q'áàèa ba,' tam méé.

19 Gaa domkaga ra bóòá tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncēè tǎá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kabise ne méé ta tǎá xgáè ne guu.

20 Igaba méé xae góá máá ne, naka ne tǎá kúrú mááseèa nqárian mááèa hǎa zi gúú zi tc'óò guu, naka nea gataga tǎá cg'áràn kúrú guu, naka nea tǎá chúú-chuuèa kg'oo-coan di kg'óòan kg'oo guu, naka nea tǎá c'áòan tc'óò guu.

21 Nciièga i ko Moshem di x'áèan x'áé-dxoo xu koe xgaa-xgaaè, ncēe i ko ma còè-nquuan koe wèè Sabatan ka nxaráè khama," tam méé.

Tcgāyas dtcòm-kg'ao ne ko góá mááè sa

22 Ka xu ko nxǎaska x'áè úú-kg'ao xu hēé, naka kaia xu hēé, naka wèès kereke sa hēéthēé bóò i qǎè e, cam khòè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxará tcg'òó, a Paulo ba hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncēe kò Baresabase ta ma tciiè ba hēé naka Silase ba hēéthēé tsara kò nxará tcg'òòè, ncēe kò dtcòm-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hǎa tsara.

23 Ka xu ko tcgāyas ncēeta ma góáèa hǎa sa gatsara cgoa tsééa úú, ncēe ko máá:

"Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hēé naka kaia xae hēéthēéa ko, gataga gatu ka káikhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu tǎá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hēé, Siria koe hēé, naka Kilikia koe hēéthēé hàna tu, a xae a ko máá:

24 Gaxae ka c'ēea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hǎa sa xae kóma hǎa, a xu a kg'uian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúù-tshuu tc'ēe tua sa, gaxae x'áèan máá xu tama koe.

²⁵ Gaa domka xae xg'ae a dtcòmkuua, a cam tsara khóe tsara nxará tcg'òóa, a gatu koe tsééa úú hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara cgoa tsara gha qòò ka,

²⁶ khóe tsara ncêe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'òèan cg'òè-cg'oegam qgáim koe tcana hãa tsara.

²⁷ Gaa domka xae ko Jutase ba hêé naka Silase ba hêéthêé tsara gatu koe tsééa úú, sí tsara gha ncêe koe xae góóaa hãas gúú sa kg'áma tsara ka chóà máa tu u ka.

²⁸ Tcom-tcomsam Tc'êe ba hêé naka gaxae hêéthêéa kò bóò i qâèa máa xaea hãa, táá méé xae cúí gúú qóm ga xgámkagu tu u guu sa, ncêe zi gúú zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncêe ko xùri zi:

²⁹ táá méé tu kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'óo guu, naka tua c'áðan tc'óo guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'òòe kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncêe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qâèse hêé. Qâèse tu hãa."

³⁰ Eè xu ko tsééa tcg'òòe ka xu kò Antioke koe sí tcãà, a xu a kò gaa koe khóe ne xg'ae-xg'ae, a tcgâya sa máa ne.

³¹ Eè ne ko nxará si ka ne kò ghùì-ghui-tcáókuan di kg'uian qâè-tcoa máa.

³² Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qáò x'aèan séè a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùì-ghui tcáò ne, a qari-qari ne.

³³ Eè tsara kò gaa koe x'aèan séèa hãa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabìè, a tsara a kò gane èe kò tsééa úú tsara hãa ne koe kabìse.

³⁴ [Igaba i ko Silase ba qâèa máa gaa koem gha qaù sa.]

³⁵ Igaba tsara ko Pauloa tsara Barenabasea tsara Antioke koe qaù, ncêe gatsara hêé naka kái ne khóe ne c'êe ne hêéthêé kò X'aigam Nqarim di qâè tchòàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qòòs cam di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara ko qòòa q'aa

³⁶ Cg'orò caman qãa q'oo koem kò Paulo Barenabase ba birí a máa: "Hààn tsam kabìse naka tsama sí wèè xu x'áè-dxoo xu koe gatsam ka c'êe ne kabi, ncêe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xgaa-xgaa hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa," témé.

³⁷ Me kò Barenabase tc'êe, Johanem ncêe Mareko ta kò ma tcièm cgoa tsara ga qòò sa.

³⁸ Igabam kò Paulo tc'êe a bóò, i qâèa máa tsara tama gatsara cgoam gha qòò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qòò cgoa tsara a khama.

³⁹ Kas kò kaisas ntcoekus tshúú sa têe, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba séè, a ba a Kuperio koe skeepes cgoa qòò.

⁴⁰ Me Paulo Silase ba nxará tcg'òóa mááse, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máa tsara a, Nqarim di cgómkuan gha hãa cgoa tsara a ka,

⁴¹ tsara kò Siria hêé naka Kilikia koe hêéthêé tcana nqáè a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

¹ Me kò Paulo gataga Derebe koe qḡò, a síf Lusetera koe tcāà. Gaa koem kò c'ëem xгаа-xgaase-kg'aom Timoteo ta kòo ma tciie ba x'ãè, ncëe xòos kò Juta dis qhàos di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xòo ba Gerika dis qhàos di ii ba.

² Dtcòm-kg'ao ne Lusetera hëé naka Ikonio hëéthëé di nea kò ko qãè zi gúu zi gam ka kg'ui.

³ Me kò Paulo ba tc'ëe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò sèè me a q'ãe nqãa-qgai khòo me, Juta ne ëe zi nqóó zi koe hàna ne domka, xòo ba Gerika me e sa ne kò wèèa ne ga q'ana hãa khama.

⁴ Eë xu ko ma x'áé-dxoo xu koe ma qḡòa te khama xu kò ma x'áè úú-kg'ao xu hëé naka kaia xu Jerusalema koe hàna xu hëéthëé xu kúrúa hãa x'áèan birí ne, a xu a qarika méé ne qgóó o sa birí ne.

⁵ Zi kò kereke zi dtcòmàn koe qari-qarié, a wèè cárn ka càuse.

Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe

⁶ Xu Ferugia hëé naka Galatia hëéthëé di xu xg'aeku xu koe qḡò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xгаа-xгаа sam kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba cara xua hãa khama.

⁷ Eë xu kò Misia dim xg'aekum koe cúu, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcāà sa x'ãà máá, igabam kò Jesom dim Tc'ëe ba táá kgoara máá xu.

⁸ Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe síf.

⁹ Eëm ntcúum kam kò Paulo Maketonia dim khòem dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-tëe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé.

¹⁰ Eëm ko Paulo ëes x'ái sa bóòa xg'ara ka xae kò qháése Maketonia koe xae gha síf sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qãè tchòàn síf xгаа-xгаа ne sam kò Nqari ba tciia máá xaea hãa sa xae kò bóòa tçg'òòá khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm

¹¹ Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchànose Samoterake koe qḡò, a xùrikom cárn ka Neapolise koe síf.

¹² Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síf tcāà, kiam x'áé-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqḡóm di qarian dòm q'oo koe hãa ba. Eëm x'áé-dxoom koe xae kò cç'orò cárn-coan sèè.

¹³ Sabata dim cárn ka xae kò x'áé-dxoom dis heke-kg'áíns koe tçg'oa, a tshàam koe síf, còrè di qgáa ne ko gaa koe hàna, ta xae kò tc'ëea khama. Khòe zi ëe kò gaa koe xg'aea hãa zi cgoa xae kò ntcḡó a kg'ui.

¹⁴ Gazi ka c'ëe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kòo còrè sa, ncëe kò ko nçòa a tçààko qgáán t'òè x'ámágu sa. Paulom ko kg'ui zi gúu zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tçáó sia hãa khama.

¹⁵ Eë ne ko gasá hëé naka gas dim x'áé-q'oom di ne hëéthëé tçguù-tçguuè, kas ko x'áéa sa koe tciia úú xae e, a máá: “Ncëè X'aigam Nqarim koe dtcòmàr khòèr ii sa xao kò bóòa hãa ne méé xao nxãaska x'áéa te koe hàà, naka tí cgoa hãa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síf cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe

¹⁶ C'ëem cárn ka, ëe xae xóe a ko còrè dim qgáim koe qḡò ka xae kò qãàs cgoa xg'ae, ncëe kò tc'ëean úú sa, hààko zi gúu zi gha nxàe di i sa, ncëe kò ko hààko kúrúse zi gúu zi nxàean ka gas ka q'òose ga ne kái marian kúrúa máá sa.

17 Ncēes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncēe xu khòè xua kaisase tc'amaka hāam Nqarim di xu qāa xu u, ncēe ko kgoarase tu gha di dàòan ka birì tu u xu,” témé.

18 Káí cáma nes kò sèè a ncēes gúù sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kabise a dxāwa tc'ēe ba birì a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko birì tsi, a ko máá, gas koe méé tsi tcg'oa,” témé. Me dxāwa tc'ēe ba gaa x'aè kaga tcg'oa cgae si.

19 Eē xu ko q'òosea xu bóò a q'āa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qg'óo a x'amāgu dis qg'áis koe úú, tc'āa-cookg'ai xu koe.

20 Eē xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síí cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncēe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncòoan kúrú,

21 a tsara a ko gataga tǎá cauan khòè ne xгаа-xгаа, Roma di ta khòè ta di x'áèan koe tc'ēese tama a, ta dtcòm m tama,” témé.

22 Si kò xg'aes khòè ne di sa thēe qarú cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qg'áian méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa x'áé.

23 Eē tsara ko thòókase xg'ármèa xg'ara ka tsara kò qáé-nquum koe tcāàè, me kò kòre-kg'ao ba qāèse méém kòre tsara a sa x'áèè.

24 Eēm kò máàèa hāa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànām qáé-nquu-coam q'oo koe tcāà tsara a, a hii-tcúrian koe nqàrèa tsara qáèa ntcòo.

25 Ntcùú nqáè ka tsara ko Pauloa tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba ciian nxàèa máá, xu kò c'ēe xu khòè xu qáèèa kò hāa xu kóm tsara a.

26 Si kò kúúga kaias cgùrus nqòóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'áia sa koe tshàòèa hāas tshoa-tshoase-q'oo sa kori, i kúúga wèè qáé-nquuan di kg'áman xgobekg'amse, i wéém khòém di táùan kgoarase.

27 Eēm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tēe kam kò bóó i qáé-nquum di kg'áman xgobekg'amse hāa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'òose ka hēè, khòè xua qg'óèa hāa, tam kò tc'ēea hāa khama.

28 Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: “Táá tshúú gúú kúrú cgaese guu, wèèa xae ga ncēe koe hàna ke,” témé.

29 Me qáé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa dtcàrà a qhàèse tcāà, si kò cgùru sa tcāà me, me kò Pauloa tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé.

30 A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tēè tsara a, a máá: “Khòè tsaòè, dùú sa ra gha kúrú a nxāasega Nqarim di kgoarakuan hòò?” témé.

31 Tsara xqà me a máá: “X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hēè naka x'áéa tsi di ne hēéthéè tu, nxāaska tu gha kgoaraè ke,” témé.

32 Ka tsara kò X'aigam Nqarim dim kg'ui ba gabá hēè, naka wèè ne ēe kò gam x'áé koe hàna ne hēéthéè birì.

33 Eēm ntcùúm kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba sèè tsara a, a síí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hēè naka gam dis x'áé-q'ooos di ne hēéthéè tcguù-tcguuè.

34 A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'òoan máá tsara a. Gabá hēè naka gam dis x'áé-q'ooos di ne hēéthéèa kò qāè-tcaoan ka cg'òè cgaeè, ncēeska ne Nqarim koe dtcòmā hāa khama.

35 Xùrikom cáma ka ntcùúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tsééa úú ncēe kò máá: “Eē tsara khòè tsara kgoara naka tsara qòò,” témé e.

³⁶ Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uian Paulo ba birí a máá: “Kaia xu ncāa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òò, ke tsao ncēeska tòòkuan cgoa tcg'oa naka qòò,” témé.

³⁷ Igabam kò Paulo birí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qāèse tēèa cgáé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khòè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcāà tsam m, ka xua ko ncēeska ts'āà ka tcg'òò tsam m sa tc'ēè? Cuisgaka a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òò tsam m,” témé.

³⁸ Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncēe kg'uian birí. Eē xu ko Roma di tsara khòè tsara ii sa kóm ka xu kò q'ád,

³⁹ a xu a hàà qgóóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òò tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa.

⁴⁰ Tsara ēe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùì-ghui tcáo ne ko kg'uian máà ne, a xgoaba.

17

Tesalonika koe

¹ Eē tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hēé naka Apolonia hēéthēé tchoaba ka tsara kò síí Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hàna hāam koe tcāà.

² Me Paulo caua ba a kò *ii khama* síí còrè-nquum q'oo koe tcāà, a nqoana xu cáím xu Sabata di xu sée a qarika khòè ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe guu a.

³ A ba a kabí, a biría kg'ónò ne, qaase i ko Krestem *ncēe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tēe sa. Birí nem kò a máá: “Jesom ncēer ko birí tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé.

⁴ Ne kò c'ēe ne *Juta ne* ncēe kò ncēe gúùn kóm ne kaisase nxùrù-tcáoá máá *Pauloa tsara Silasea tsara xùria* ne. Kaias xg'aes *Nqari* ba ko còrè ne Gerika ne di sa hēé, naka kái zi khòè zi tc'amaka hàna tée-q'ooan di zi hēéthēé e kò ii.

⁵ Igaba ne kò c'ēe ne *Juta ne* tau di ne e khama ne kò c'ēe ne khòè ne dàðan qāe koe x'āèa hāa ne cg'āè cau ne xg'ae-xg'ae a tshùùn ghùì. Jasonem dim x'áé ba ne kò qarú cgae, síí ne gha *Pauloa tsara Silasea tsara qaara* tcg'òò a khòè ne cookg'ai koe úú tsara a ka.

⁶ Igaba ēe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò *Jasone* ba hēé naka c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne hēéthēé tcéèa tcg'òò, a x'áé-dxoom di xu tc'āà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòè tsara ncēe kò ko nqóò ba tshùù-tshuu tsara ncēeska ncēe koe hàna,

⁷ me *Jasone* ba x'áéa ba koe tciia tcāà tsaraa hāa. Xu ko wéèa xu ga *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram di x'áé-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ēm X'aigam Jeso ta ko ma tcièè ba hāa,’ témé.

⁸ Eē ne ko khòè ne hēé naka tc'āà-cookg'ai xu hēéthēé ncēes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xg'ai.

⁹ Xu *kaia xu* *Jasone* ba hēé naka c'ēe ne hēéthēé surutakagu, a guu ne ne qòò.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

¹⁰ Eēm ntcúum kaga ne kò kúuga dtcòm-kg'ao ne, *Pauloa tsara Silasea tsara Berea* koe tsééa úú. Eē tsara ko síí ka tsara kò *Juta* ne dim còrè-nquum koe tcāà.

11 Berea di ne khòè ne ko qãè ne khòè ne e Tesalonika di ne khòè ne ka t'òè-tcáo ne, khama ne kò kg'ui ba wèè tcáóa ne ka sèèa mááse, a ne a kò *Nqarim di zi* Tcgäya zi wèè cárn ka nxára, Paulom kg'uia hãas tseegu ii sa ne kò bóo kg'oana hãa khama.

12 Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hëé naka kái xu khòè xu Gerika di xu hëéthëéa kò dtcòm.

13 Igabaga ãe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko *Nqarim dim* kg'ui ba Berea koe xgaa-xgaa sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, a síí ncõoan ghùí.

14 Ne nxãaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù.

15 Eë kò Paulo ba úúa tòò xu khòè xua kò Atene noose qòò cgoa me, a síí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése síí cgae me di x'áè-kg'ámán cgoa.

Paulo ba Atene koe

16 Eëm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qãà hãa, kam kò ãem ko x'áè-dxoom koe i kúrúa mááseèa hãa nqárian cg'oèa hãa sa bóo ka kaisase tshúú-tcao.

17 A ba a kò ko wèè cárn ka còrè-nquum koe Juta ne hëé, qhàò zi di ne ncëe *Nqari* ba kò ko còrè ne hëé, naka khòè ne ncëe kò ko wèè cárn ka gúú zi ko x'amáguèm qgáim koe nqáè ne hëéthëé cgoa qarika kg'ui.

18 Xu kò gataga thëé c'ëe xu Epikuria hëé naka Setoike hëéthëé *di sara dtcòm sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ëe xua kò ko máá: "Dúús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncëem khòè ba kg'ui?" témé. Xu c'ëe xu xqa a máá: "Kúrúa mááseèa nqárian kam ko kg'ui khama i xám," témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hëé naka x'oan koe tées ka hëéthëé xgaa-xgaa domka xu kò ko ncëeta méé khama.

19 Ne nxãaska tc'ãa-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciìes cookg'ai koe sèè a úú me, a máá: "Q'ãa kg'oana ta hãa, dúútsa xgaa-xgaas kabas ka tsi ko kg'ui sa.

20 C'ëe zi gúú zi ãe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ãa kg'oana," ta ne méé.

21 Wèè ne x'áè-kg'ao ne Atene di ne hëé naka tãá xu nqòó xu koe guua ne khòè ne, ncëe kò gaa koe x'ãèa hãa ne hëéthëéa kò ko tc'ëe, gane di x'áean ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúú zi koe nqáékagu sa.

22 Me kò nxãaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáè koe tãe a téé a máá: "Gaxao khòè xao Atene di xao koer ko wèè zi dàò-kg'ám zi koe bóo, dtcòmán xao úúa hãa sa.

23 Eër kòo caate gatu dim x'áè-dxoom koe kar kò ãe tu ko còrè zi qgáì zi bóo kar kò altaram ncëeta ma góásea hãa ba bóo: 'NQARIM C'ÚÚSEA HĀAM DI BA,' ta ko mééè ba. Tu kò díim ii sa tu c'úúa hãa igaba còrè Me, ra ko ncëeska Gam kar ga bíri tu u sa tc'ëe.

24 "Nqarim ga Me e, ncëe nqòómkg'ai hëé naka wèè zi gúú zi gaam koe hãa zi hëéthëé kúrúa hãa ba. X'aigam nqarikg'ai hëé naka nqòómkg'ai hëéthëé di ba, khòèan tshàu ka kúrúèam tempelem koe x'áè tama ba,

25 kana c'ëe gúú ko qaa khòè khama ma khòèan tshàu ka kúrúa mááè tama ba, Gabá ko wèè khòèan ga kg'òèan hëé naka sònòan hëé naka wèés gúú sa hëéthëé máà khama.

²⁶ Cúim khóem koem guu a *nqǒóm di zi qhàò zi wèè zi kúrúa hãa*, wèem nqǒóm koe zi gha x'ãè ka, Me x'aèan hëé naka hàà zi ko x'ãè qgálan hëéthëé q'aa-q'aa máá zia hãa.

²⁷ Nqari ba ne gha nqòðan úúa hãase qaa ka, a gha c'èedaoka ãe ne ko qaa Me ka hòè Me. Gatàm ma gatá wèè ta ka nqúú tama igaba.

²⁸ Ncèe ta ko c'èea ta méé khama a ko máá:

'Gam koe ta kg'òèa, a ko qǒòà te, a hàna hãa.'

Ncèe ne ko gatu di ne dqòm-kg'ao ne méé a ko máá,

'Gatá igaba ta thëé Gam di ta cóá ta a,'

témé khama.

²⁹ "Ncèe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táá tc'èea máá, Nqari ba khóèan tshàu ka kúrúèa hãa, kana t'òè nxǒán tcàako hëé naka seleferan hëéthëé cgoa kúrúèa hãa, ta tc'èea guu.

³⁰ Nqari ba xg'ao ko khóè ne di tc'irì-tc'irisean bóòà guu, igabagam ko ncèeska wèè zi qgáì zi koe khóèan bìrí, kúrúa mááseèa hãa nqàrian méé ne tcg'oaragu, naka gane di chibian koe tcóòse sa.

³¹ Cám bam tòòà hãa, Gam kam gha nqǒò ba bóò q'oo a Gam nxárá tcg'òòà hãam Khóèm cgoa xgàa me ba khama. Ncèe sa tseegu si i sam wèè ne khóè ne x'áia hãa, x'ooan koe ghùia ba ka.

³² Eë ne ko Paulo ba kóm me ko x'ooan koe ghùies ka kg'ui, ka ne kò c'èe-kg'áia ne tsaruan kúrú u, igaba ne kò c'èe ne máá: "Gaicara tsi gha ncèes gúús ka kg'ui sa ta ko tc'èe," témé.

³³ Me nxãaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa.

³⁴ Igaba xu kò c'èe xu khóè xu hàà cgae me, a xu a dtcòm. Gaxu cgoam kò Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'ää-cookg'ai ba hëé naka c'èes khòès Damarise ta ko ma tcièe sa hëé, naka c'èe ne hëéthëé hàna.

18

Paulo ba Korinta koe

¹ Ncèe zi gúú zi qǎá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qǒò,

² a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncèe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khòès Perisilas cgoa Italea koe guu a kãbasega hààraa, Kelaodiase ba kò wèè ne Juta ne ãe Roma koe hãa ne méé ne tcg'oa di x'áèan tcg'òòà hãa khama. Me kò Paulo gaa koe síí xg'ae cgoa khara a,

³ a ba a kò síí hãa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan kúrú khama.

⁴ Wèé cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khóè ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hëé naka Gerika ne hëéthëé tchàno dàðan x'ái.

⁵ Eë tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe síí tcãà kam kò Paulo qǎè tchòàn xgaa-xgaa koe tcãàn tcáó, a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

⁶ Igaba ãe ne kò Juta ne Paulo ba ncoe, a ne a ko cg'ãèse gam ka kg'ui, kam kò qgáia ba di tsharàn qǎè-qǎè, a ba a bìrí ne a máá: "Gatu tcúú koe i cúíaga c'áðan cg'òèa hãa, tíí ra tchàno ra a. Ncèe koe guus kar ko táá zi qhàò zi di ne koe qǒò," témé.

⁷ Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'èem khóèm Titio Jusetò ta ko ma tcièem dim nquum ncèe kò qàea ba koe hãam koe síí tcãà, ncèe kò ko Nqari ba còrè ba.

⁸ Ne kò còrè-nquum dim tc'ää-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hēéthēé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò kái ne c'ēe ne Korinta koe kò x'āèa hāa ne ncēe qāè tchōan kóm, a ne a kò dtcòm, a tenguù-tcguuè.

⁹ C'ēm ntcúúm kam kò Paulo X'aigam ka bóòkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: “Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu,

¹⁰ Tíí ra tsáá cgoa hāa, i cúí khòè ga gaan di tshàuan tòò cgae tsia hāa tite, ncēm x'áé-dxoom koer kái ne khòè ne úua hāa ke,” tam méé.

¹¹ Me kò nxāaska Paulo gaa koe kuri ba hēé naka 6 nxoean hēéthēé hāa, a khòè ne Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа.

¹² Igabaga ēem ko Galio Akaia dim tc'ää-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qaru cgae, a ne a qhàis koe úú me, síím gha chibi-chibiè ka,

¹³ a ne a kò máá: “Ncēm khòè ba ko khòè ne qg'ài, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'āèan koe qaase tamas gúú sa,” ta ne méé.

¹⁴ Igaba ēem Paulo ba kg'ui kg'oana hāa kam ko Galio ba Juta ne birí a máá: “Ncēè gatu Juta tu kò cg'āè gúuan kúru dis chibi sa kana xgòas chibi sa kúrua hāa, ner ga kò komsana tua hāa.

¹⁵ Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hēé, naka cg'òèan hēé naka gatu di x'áè-kg'ámán hēéthēé di zi tēè zi i, ke tu gatu bóòa mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuisagar tíí gaa zi di dàòan bóòa tcg'òóá máá tu u tite ke,” tam méé.

¹⁶ A ba a nxāaska qhàis koe xhàigu ne.

¹⁷ Ne kò wēèa ne còrè-nquum dim tc'ää-cookg'aim Sosetene se ba qaru cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'áres kaga nqábè ne.

Paulo ba ko Antioke koe qabise

¹⁸ Paulo ba ko Korinta koe tc'āòa x'aè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'āè, a ba a nxāaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qòò. Eēm ko Kenkerea koe síís cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hāas gaisè domka.

¹⁹ Ne Efeso koe síí tcāà, ncēe gaa koem kò Paulo síí Perisila khara Akila khara qaù koe. A ba a gabá síí còrè-nquum koe tcāà, a ba a síí Juta ne cgoa qarika kg'ui.

²⁰ Eē ne ko khòè ne dtcàrà me, cg'áresèem gha hāa cgoa ne sa, kam kò xgui.

²¹ Igabaga ēem ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: “Ncēè Nqarim kò ncàma hāa ner gha qabise cgae tu u,” témé. A ba a nxāaska Efeso *dim x'áé-dxoom* koe skepes cgoa qòò.

²² Eēm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síí skepes cgoa tcāà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalema koe hānas koe* síí tcāà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxāaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe qabise.

Paulom di xгаа-xgaan dis qòòs nqoana di sa (18:23–21:16)

Apolose ba Efeso hēé naka Korinta hēéthēé koe

²³ Gaa koem kò x'aè-coa sèè a hāa, a ba a nxāaska wèem xg'aekum Galatia dim koe hēé naka Ferugia dim di xu x'áé xu koe hēéthēé tcana te, a ko wèè ne xгаа-xgae-kg'ao ne qari-qari.

²⁴ Me c'ēm Jutam Apolose ta ko ma tcièè ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncēè kò Alekesanteria *dim x'áé-dxoom* koe àbàèa ba. Qāèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgāya zi kò qāèse q'ana ba.

²⁵ Gatagam kò Nqarim dim dàò ba qǎèse xgaa-xgaaèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xgaa-xgaa, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúim kò q'ana igaba.

²⁶ Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eè khara ko Perisila khara Akila khara kg'ui ba kóm kaga khara ko x'áa khara koe sée a úú me, a sí Nqarim dim dàòm ka qǎèse cg'òease bìrì me.

²⁷ Me nxāaska Apolose Akaia *dim xg'aekum* koem gha qǒò sa bìrìse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùì me, a tcgāya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qǎèse ne gha hàākagu me sa. Eèm ko sí gaa koe tcāà kam kò gane èe kò Nqarim di cgómkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùì.

²⁸ Wèém khóèm cookg'ai koem kòo Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi Tcgāya zi cgoa x'ái*, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

19

Paulo ba Efeso koe

¹ Eèm kò qanega Apolose Korinta koe hāa, kam kò Paulo nqǒóm nqàè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe sí tcāà. Gaa koem kò c'èe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoà xg'ae.

² Kam ko tèè xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòò?” témé. Xu xqa me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'èem ka kóm ta ga hāa,” témé.

³ Me tèè xu a máá: “Kháé nxāaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xqa me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé.

⁴ Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chìbian koe tcóóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòè nem kò bìrì, Gaam èe ko gam qǎá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncèe Jeso ba,” tam méé.

⁵ Ncèe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'òèan koe tcguù-tcguuè.

⁶ Eèm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcāà cgae xu, xu tǎáka tǎman ka kg'ui, a xu a porofita.

⁷ Wèéa xu kò 12 xu khòè xu u.

⁸ Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcāà, a gaa koe nqoana nxoan Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tèèku a ko xqaku cgoa ne.

⁹ Igaba ne ko c'èea ne kómán xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòè ne cookg'ai koe *Nqarim dim* dàòm ka cg'ǎèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxāaska guu ne, a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu sée, a wèém cárn ba Turano dim xgaa-xgaa-nquum koe qarika kg'ui.

¹⁰ Ncèe sa kò cárn kurian sée, nxāasega ne gha wèè ne Asia dim nqǒóm koe kò x'ǎèa hāa ne Juta ne hēè naka Gerika ne hēéthèé X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka.

Sekefam di xu cóá xu

¹¹ Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúru,

¹² i kò èem kò khùbuan tchùu cgoa qgáian hēè naka tc'amakam ko hǎa qgáian hēéthèé tsàako ne khòè ne koe sée a úúè, i tcìian guu ne, i dxāwa tc'èean tcg'oragu ne.

¹³ Xu kò nxāaska c'èe xu Juta xu, ncèe kòo nqǒó ba nxāma-nxāma a ko caate xu, gane èe kò dxāwa tc'èean ka cg'òè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxāwa tc'èean tcg'óò, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tcìian ka, a xu a kò máá: “Jesom

cg'òè kar ko x'áè tsi, ncêe Paulom kò Gam ka xгаа-xгаа ba, a ko máá, tcg'oa," témé.

¹⁴ Juta ne dim kaim peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncêes gúu sa kúrú.

¹⁵ Igabam kò dxāwa tc'ēe ba xoa xu a máá: "Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao dii ga xaoa?" témé.

¹⁶ Me kò dxāwa tc'ēean úuam khóè ba nxàì cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thōò-thōò xu, xu kò nquum koe guu a hāa tamase qg'óa tcg'oa.

¹⁷ Ne kò wèe ne Juta ne hēe naka Efeso koe x'āèa ne Gerika ne hēéthēe ne ncêe gúuan q'āa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcāà, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè.

¹⁸ Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi ēe ne kò kúrú zi cg'āè zi nxàè.

¹⁹ Kái ne ēe kòo tsoàn ka xгаа-xгааase nea kò gane di zi tcgāya zi óága, a ne a sí wèe khóèan cookg'ai koe dào zi. Gaa zi tcgāya zi di mari ne kòo nxará xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo.

²⁰ Me kò ncēm dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càuse a kaisa qarian úú.

Ncōo sa Efeso koe

²¹ Ncêe zi gúu zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo birise, Maketonia hēe naka Akaia hēéthēe koem gha nqáè a Jerusalema koe qōò sa, a máá: "Gaa koer ko sí hēea xg'ara ne méer Roma koe sí dàra," témé.

²² Me kò cam tsara hùì-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hēe naka Eraseto ba hēéthēe tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqōóm koe qau.

²³ Gaam x'aèm ēem kas kò kaisa ncōo sa *Nqarim dim* dàòm ka tcāà.

²⁴ Me kò c'ēm khóèm Demeterio ta kò ma tciiè ba hàna, seleferan di gúuan kòo kúrú ba, tempelem *c'ēs nqáris* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo gam di tsééan kái marian óága *gam cgoa kò kúrú xu tséé-kg'ao xu koe*.

²⁵ Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu hēe naka c'ēe xu gatà iise ko tséé xu hēéthēe tcia xg'ae*, a ba a máá: "Khóè xaoè, q'ana xaoa, ncêes tséés koe xae qguu sa úúa hāa sa.

²⁶ Ncêeska xao bóò a kómá hāa, ncēm khóèm Paulo ba kái khóèan qg'áia hāa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wèém nqōóm Asia dim koe ga hēéthēe e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'āòa hāa khóèan sèea kabia hāa.

²⁷ Cg'āès gúu sa gha hàà kúrúse, sixae dis tséés qāè sa cg'āa-cg'ana di iise cúí bóòè tite, igabam gha thēe tempelem kaisa nqáris Aretameses di ba kg'amaga káà hùise hāa, i gha gataga thēe gas di dqom'mèan, nqōó xu Asia di xu koe hēe naka wèém nqōóm koe hēéthēe kaàkaguè!" tam méé.

²⁸ Eè ne ko ncêes gúu sa kóm ka ne kò kaisase xg'òà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: "Kaia saa Aretameses Efeso di sa!" témé.

²⁹ Me kò kúuga wèém x'áé-dxoo ba kaisa tcēe-tcēes ka tcāà. Ne khóè ne kōèan dim qgáim koe xg'ae a qaròà tcāà, a ne a kò Paulom cgoa ko qōòà te tsara khóè tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hēe naka Arisetareko ba hēéthēe tsara, kōèan dim qgáim koe tcéèa tcāà.

³⁰ Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu xgáè-kg'am me.

³¹ C'èe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqōóm di xu, ncèe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thèè kg'uian tsééa úú, kōèan dim qgám koe méém táá síi di i.

³² Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'ãa tama. C'èe nea kò cúis gúús ka q'au, ne ko c'èe ne c'èes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khóè ne dùús domka ne ko èe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama.

³³ Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbùà tcãà, ne c'èe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa bìrì me. Me kò xqara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa.

³⁴ Igabaga ne kò Juta me e sa bóòà q'ãa, ka ne ko cam aoran wèéa ne ga cúí koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: "Aretameses Efeso di sa kaia hãa!" témé.

³⁵ Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: "Efeso di tu khóè tuè, wèém khóè ba q'ana hãa", Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áea hãas sere-sere sa hēéthēé e!

³⁶ Ncèe zi gúú zia ntcoèè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúú si i, naka táá c'èe gúú ga qháése kúrú guu.

³⁷ Ncèe xu khóè xu ncèe tu ncèe koe óágara xua ts'ãà tama, a xu a gataga gatá dis nqári sa còè tama.

³⁸ Khama ncèè Demeterio ba hēé naka gam di xu tséé-kg'ao xu hēéthēé ko c'èem khóèm cgoa ncōoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàian xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe síi chibi-chibiku.

³⁹ Igabaga ncèè xao kò c'èe gúú úúa hãa, ncèe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e.

⁴⁰ Ncèe i ma ncèe cam ka ii khama, ta gha ncèe kúrúseas gúús ka kaias cg'àès q'oo koe hãa. Xqara mááse ga káà a, gaan cgoa ta ga ncèes tcèé-tcèe sa ncèèa mááse e khama," tam méé.

⁴¹ Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qòòà q'aakagu.

20

Maketonia koe hēé naka Akaia koe hēéthēé e

¹ Eès ko tcèé-tcèe sa chòò kam ko Paulo xгаа-xgaase-kg'aoan tciaa xg'ae, a ba a ghùì-ghui tcáó ne, a x'áé ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qòò.

² Eè xu qgál xum ko tchoaba, a kò khóè ne kái kg'uian cgoa ghùì-ghui tcáó, a ba a síi Akaia koe tcãà,

³ a gaa koe síi nqoana nxoan x'áè. Siria koem kò qòò kg'oana kam kò bóòà q'ãa, Juta xu qg'áikua máá mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha kábise dis tc'èe sa kúrú.

⁴ Gam cgoa kò hãa xu khóè xua kò Sopaterem Pirom ka cóásem ncèe Berea koe guua ba hēé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hēé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hēé, naka Timoteo ba hēé, naka Asia dim nqōóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hēéthēé e.

⁵ Ncèe xu khóè xu kò sixae cookg'ai koe qòò, a síi Teroa koe qãà xae e.

* 19:35: *Wèém khóè ba q'ana hãa* - Gerika sa ko máá: "Dii ba gáé c'úua hãa?" témé.

⁶ Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a q̄òò, péré gāé-gāe úú tamas pérés ko tc'òòès k̄òès q̄áá q'oo koe. A xae a 5 cáman q̄áá q'oo koe Teroa koe síí cgae xu, a xae a kò síí gaa koe 7 cáman hãa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

⁷ Tc'ää dim cárn bekem dim ka xae kò hààra xg'ae a xae a péréan tc'òò. Paulo ba kò khòè ne cgoa qarika kg'ui, i nxãakg'aiga síí ntcúú nqáèan tcàà, xùrikom cárn kam gha q̄òò sam kò dtcãasea hãa khama.

⁸ Eè ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò kái lampian hàna hãa.

⁹ Me kò q̄arí-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tcièè ba fensteres koe ntcòe, ncèe kò Paulom kò ko q̄àòse kg'ui ka ko kaisase x'òma cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómank'gai koe cg'áé, a síím ko ghùèè ka x'óóa.

¹⁰ Me kò Paulo ba xõa, a ba a q̄arí-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xòose, a ba a x'òaa ba ka xgábé me, a máá: “Táá q'ae guu, kg'òèam hãa ke,” témé.

¹¹ A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe q̄àò, a síí péréan tc'òò. Kg'ui cgoa nem ko i nxãakg'aiga síí cáman tcg'oa, me xgoaba.

¹² Ne kò khòè ne q̄arí-kg'ao-coa ba kg'òèam hãase x'úéan koe sèè a úú, a ne a kò kaisase qgái-qgai tcáòè.

Teroa koe guu a Mileto koe q̄òòà ne

¹³ Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcàà a xae a Asose koe q̄òò, ncèe gaa koe xae kò Paulo ba síí skepes cgoa sèè kg'oana koe. Ncèetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síí khama.

¹⁴ Eëm ko Asose koe síí xg'ae cgoa xae e ka xae ko sèè me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe síí.

¹⁵ Q'uu dim cárn ka xae kò skepes cgoa q̄òò, a Kiose koe síí tcàà. Eëm cárn q̄áá q'oo koe xae kò tchoaba a síí Samose koe tcàà, a q'uu dim cárn ka Mileto koe síí.

¹⁶ Me Paulo Efeso koem gha nqáé a q̄òò sa bìrise, nxãasegam gha táá Asia dim nq̄óm koe síí q̄àò x'aèan hãa ka. Pentekoste dim cárn cookg'ai kam gha síí Jerusalema koe tcàà sam kò qhàéa máána hãa khama.

Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa còò di sa kg'ui

¹⁷ Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khòèan tsééa úú, síí i gha kerekes di xu kaia xu tciia máá me ka.

¹⁸ Eè xu ko gam koe hàà kam ko bìrí xu a máá: “Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'òè sa, wèè x'aèan ncèer ko gaxao cgoa hàna ka, tc'ää dim cárn Asia dim nq̄óm koer ko hàam koe guu a.

¹⁹ Juta ne kò kúrúá bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgáè te, igabar X'aigam Nqari ba cg'aré-cg'aresean cgoa hèè naka tcgáí tshàran cgoa hèéthèè kúrúá máána hãa.

²⁰ Q'ana xao hãa, c'èe gúú gatuar ga hùì cgoa tuar kò táá gatu koe chóm sa, igabar kò wèè ne khòè ne cookg'ai koe hèè naka x'áéa tu koe ga hèéthèè gaan ka xgaa-xgaa tu u.

²¹ Juta ne hèè naka Gerika ne hèéthèér qarika bìrí hãa, gane di chùbian koe ne gha tcóóse a Nqarim koe k̄abise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

²² “Igaba bóò, ncèeskar ko Jerusalema koe q̄òò Tcom-tcomsam Tc'èem ka chùèè a, gaa koe gha síí kúrúse cgae te sar c'úua hãase.

23 Wèem x'áé-dxoom ãer kò tcãàm koem kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba qarika birí te, qáé-nquuan koe hëé naka qóm cgoa qgóókuan hëéthëéa tééa máá tea hãa sa.

24 Gatà i i igabar kò táá tiris kg'òè sa cgáés iise séèa mááse. Nooase cgáéa máá teas gúú sa X'aigam Jesom máá tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. *Wéè qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom kòès koe ko qàròm khama ma.* Ncëes tséé sa ko khòè ne qarika qãè tchòàn Nqarim di cgómkuan di ka birían di si i.

25 “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóòà hãa tite sa, gaxao ncëe wéèa xao xg'aeku koer kòò qdòà te a ko x'aian *nqarikg'ai di ka xgaa-xgaa xao.*

26 Gaa domkar ko ncëem cáám ka biría cgáé-cgae xao o, ncëe c'ëe-kg'áía tu kò ko aague ne i tíí chibi tama a gha ii sa.

27 Wéès Nqarim ko tc'ëe sar birí tua, c'ëe gúú gar chóm-kg'ai tu u tama.

28 Q'òésea méé xao hãa, naka xaoa wéès xg'aes ghùuan di sa thée q'òé. Tcom-tcomsam Tc'ëe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncëe Gam di c'áòan kam x'ámáa sa.

29 Q'ana ra hãa, qdòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hãa tcãà sa, ncëe cuiskaga ghùuan bóòà guua hãa tite e.

30 Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúú zi ko kg'ui xu khòè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaase-kg'ao ne *tseeguan dim dàòm koe tcg'òò, xùri xu ne gha ka.*

31 Ke méé tu kókòà hãa! Naka tua tc'ëe-tc'ëese, nqoana kurian ncëe nqáéa hãa-ka ko koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé wéèa tu ga tcgáí-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

32 “Ncëeskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'ëe-tc'ëese. Ncëe ba qarian úúa, tshàòam gha ghùu tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'ee'kg'aikuan máá tu u, wéè ne ãe Nqari ba máásea hãa nem ko ma máá khama.

33 C'ëem khòèm di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa.

34 Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncëea ko ãer tcàòà hãa gúúan máá te sa, naka tíí ka c'ëea xu tcàòà hãa gúúan hëéthëé e.

35 Wéè zi gúú zi ãer kúrúà hãa zi koer x'ái xaoa, ncëeta ma tsééan ka méé ta ãe kg'amka ne hùì sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'ëe-tc'ëese, ncëem kòò máá: ‘C'ëem khòè ba c'ëes gúú sa tcg'òò a máá nea kaisase ts'ee-ts'ee'kg'àièa, tchoanà tshàu a séèan ka,’ témé sa,” tam Paulo méé.

36 Ncëetam ko mééa xg'ara kam kò wéèa xu cgoa ga qhòm tsi qurú a còrè.

37 Xu wéèa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me.

38 Me kò ma x'áé xua sa kò kaisase tshùù-tcaokagu xu, ncëe cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóòà hãa tite sa.

21

Paulo ba ko Jerusalema koe qdò

1 Eë xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qdò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cáám ka Rotese koe síí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qdò.

2 Xae Finikia koe ko qdòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qdò.

3 Eë xae ko *tshàan ka nxqma-nxqmaèa hãam nqdò-coam* Kuperò di ba hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòò me, a Siria koe qdò, a Ture koe síí tcãà, gaa koes kòò skepe sa ães nqàòà hãa zi gúú zi xòò khama.

⁴ Gaa koe xae kò xгаа-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáman gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di qarian ka xu kò Paulo ba birí, táá méém Jerusalema koe nqáé sa.

⁵ Igaba ãe i ko gaxae di cáman xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòa xae koe qòò. Ne kò wèèa ne ga, khòè zi hëé naka cóán ga hëéthëé, úúá tòò xae e. Ta nxãakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ãe ta ko tshàam-kg'ám koe síí ka ta kò qúrúta ta cgoa qom, a corè.

⁶ Xae kò nxãaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe kabise a dìbi.

⁷ Eë xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'ëea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúim cáim ba hãa.

⁸ A xae a q'uu dim cáim ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síí tcãà, qãè tchòan dim kg'ui-kg'ao ba, 7 xu *hùti-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxará tçg'òòèa xu ka c'ëe ba*, a gam cgoa hãa.

⁹ Qanega sèèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúá hãa, ncëe kòo porofita zi.

¹⁰ Eë xae gaa koe cáim-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tcièem porofiti ba Jutea koe guu a hàà.

¹¹ Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba sèè a nqàrèa ba hëé naka q'óma ba hëéthëé qáé, a máá: “Ncëea *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ko méé ga a: Ncëem bànem dim khòèm gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáéé ga a, a ne a táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me,” témé.

¹² Eë xae ko sixae hëé naka ãe koe kò hàna ne khòè ne hëéthëé ncëes guú sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qòò sa.

¹³ Igabam kò Paulo xoa ta a, a máá: “Dùú sa tu ko kúrú ncëe tu ko kg'ae a ko thòò-thòò tcáò te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cç'òèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thëé kg'ónòsea máána,” témé.

¹⁴ Eë ta kò bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'ëe sa méés kúrúse,” témé.

¹⁵ Eë xu cáim xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qòò.

¹⁶ Xu kò c'ëe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qòò cgoa xae e, a kò Menasa ta ko ma tcièem khòèm Kuperom dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xгаа-xgaase-kg'ao ba, ncëe xae gha síí x'áè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

¹⁷ Eë xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qãèse-hàakagu xae e.

¹⁸ Xùrikom cáim kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qòò, xu kò wèè xu kaia xu hànaa.

¹⁹ Eëm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèés guús ãem Nqari ba gam di tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúá hãa sa cúí cúí qãèse birí xu.

²⁰ Eës guú sa xu ko kóma xg'ara ka xu kò Nqari ba dqom. A xu a nxãaska birí me a máá: “Bòò tsi ko, sixae ka qòese tseè, nta noo tcám-tcàma nea Juta ne xg'aeku koe dtcòma hãa sa, a ne a wèèa ne ga Moshem di x'áèan qgòóa qaria hãa.

²¹ Tsáá ka ne bìrìèa hãa, wèè ne Juta ne ãe táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xгаа-xгаа, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko birí ne, táá ne gha gane di cóán q'ãe nqãa-qgai khòò, kana Jutan di cauan xùri sa.

²² Kháé sa gha nxāaska dùu sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hàaraa tsi hāa sa.

²³ Ke ncēe xae ko bìrì tsis gúù sa kúrú. Gaisea hāa xu khòè xu 4 xua ncēe koe hàna.

²⁴ Ke gaxu cgoa tempelem koe qḡò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aaku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxāasega tcúúa xu dqòm. Nxāaska ne gha wèè ne *khóè ne q'āa*, wèè gúùan ēe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qḡóóa qari sa.

²⁵ Igaba tǎá zi qhàò zi di ne ncēe dtcòma hāa ne: xae tcgāya sa góá máána hāa, sixae ma bóòà hāa sa, a máá, táá mée ne kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka nea c'áòan tc'òó guu, naka nea táá chúu-chuu a cg'òòè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko mée sa," ta xu mée.

²⁶ Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu sèè, a ba a xùrikom cárn ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aaku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcāà, a nxàè, n-cárna i gha gaa q'ano-q'anosean di cárn chòò sa, a gataga nxàè, gaxu di dàòà-máákuan gha n-cárna kúrúè sa.

Paulo ba ko qáèè

²⁷ Eè i 7 cárn nqáèa hāa ka xu kò c'èe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèè xu khòè xu qḡ'ái, xu tshàua xu cgoa qḡóó me,

²⁸ a q'au a máá: "Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncāa ga me e khòèm wèè khòèan ko wèè qḡáian koe xgae-xgae ba, gatá di ne khòè ne hēè, x'áè-kg'ámán ga hēè, naka ncēm qḡáim kaga hēéthéè ko tshúù gúùan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hāa, a gatá hēès ka ncēm qḡáim tcomtomsa ba cg'áè-cg'áèa hāa!" témé.

²⁹ Ncēeta xu kò mée, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóòà hāa khama, a xu a kò tc'èea máá, Paulo ba tempelem koe tcāà mea, ta tc'èea hāa.

³⁰ Me kò wèèm x'áé-dxoo ba xháés ka tcāàè, ne khòè ne wèè ne qḡóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qḡóó a tceea tcg'óó, i kò tempelem di nquu-kg'ámán kúúga tcēekg'ammè.

³¹ Paulo ba ne kò cg'òo kg'oana kam ko Roma di xu ncōo-kg'ao xu dim kaia ba bìriè, Jerusalem wèè ba tshúù qḡái koe hāa sa.

³² Kam ko cúí q'oro ncōo-kg'ao xu hēè naka ncōo-kg'ao di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthéè sèè, a khòè ne koe qḡóéa tcāà. Eè ne ko khòè ne ncōo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

³³ Me kò nxāaska ncōo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe sí a Paulo ba qḡóó a qáè me, a x'áè, cárn tàuan cgoa méém qáèè sa. A ba a tēè, díim ii sa, a gataga dùu sa kúrú hāa sa.

³⁴ Ne kò xg'aes koe c'èe ne cúis gúù sa q'au, ne c'èe ne tǎá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'āa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncōo-kg'ao xu x'áè, Paulo ba xu gha sèè a ncōo-kg'ao xu dim x'ám koe úú sa.

³⁵ Eè xu ko q'ábà qàò dim qḡáim koe sí kam kò *Paulo ba ncōo-kg'ao* xu ka qḡóóa ghùè, khòè ne di xgòan ka.

³⁶ Wéèa ne kò xùri me, a kò q'au a kò máá: "Cg'òo me," témé khama.

Paulo ba ko téea mááse

37 Eë xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcàà me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tèè a máá: "C'èes guú sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?" témé. Me máá: "Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui?"

38 Kháé tsi nxāaska Egepeto tsi tama tsia, ncēe kò nqáéa x'aèan ka tshúu sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qāáka úúa tsi?" tam ma tèè me.

39 Me Paulo x̄a a máá: "Tíí ra Jura ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'âè-kg'ao ra. Cgõmna guu te nakar khòe ne cgoa kg'ui," témé.

40 Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà kò qadè qgái koe tèèse tshàua ba cgoa khòe xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eë xu kò qhái ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22

1 "Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncēeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncēer ko ncēeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa," témé.

2 Eë xu kò kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxāaska Paulo ba máá:

3 "Tíí ra Jura ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncēm x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalieleem di nqàrè-kg'aman koe qarika xgae-xgae, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèé xao ncēe cám ka íi khama.

4 Xùri-kg'ao ne ncēm dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'áò-khoean hēè naka dxàe-khoean hēéthēer kòo qáé, a ra a kòo qáé-nquuan koe tcàà a,

5 ncēm ga ma kaia peresiti ba hēè naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēè ma nxàea tseegukagua máá tea hāa khama ma. Tcgāya zi Damaseko di xu Jura xu góá máàèa hāa zir kò sèé, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khòe ne qáé, a sèé a Jerusalem a koe óá ne, nxāasega ne gha xgàràe ka.

*Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa
(Tsee 9:1-19; 26:12-18)*

6 "Eër ko koaba di x'èè ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcààkom x'áà ba nqarikg'ai koe guu a x'áà-x'aa te,

7 kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko birí te a máá: 'Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?' témé.

8 Ra tèè Me a máá: 'Dìí Tsia X'aigàè?' témé. Me x̄a te a máá: 'Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncēe tsi ko tsáá xgàra Ra,' témé.

9 Xu kò tíí cgoa kò hāa xu khòe xu x'áà ba bóò, igaba xu kò táá Gaam èè kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm.

10 Ra tèè Me a máá: 'X'aigàè, dùú ra gha kúrú?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba birí te a máá: 'Tēe, naka tsia Damaseko koe qõò, gaa koe tsi gha síí birìè wèè zi guú zi Tíí x'áè tsia hāa zi, kúrú tsi gha zi,' témé.

11 Xu tíí cgoa kò hāa xu khòe xu qgóó hìi a Damaseko koe úú te, x'áàm di tcàà-q'ooa nea ko cg'õo tcgái tea hāa khama.

12 "Me kò Ananiase ta ko ma tcièm khòe ba hàà bóò te. Nqari-tcáám khòem x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèè ne Jura ne gaa koe x'áèa ne ka kaisase tcommèa.

13 Me dxùukg'ia te koe téé a ba a máá: 'Tíí qõè tsi Saulo tseè, bóò gaicara!' témé. Ra kò gaam x'aèm èem kaga bóò me.

14 Kam ko nxāaska máá: ‘Nqarim gatá ka xõò ga xu di ba nxará tcg’òò tsia hãa, x’áèa ba tsi gha q’ãa ka, a tsi a tchànóm Khòèm Jeso ba bóò ka, a Gam kg’ám koe guuam kg’ui ba kóm ka.

15 Eë tsi bóò a kóma hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg’ao ba ii ka, wèè khòèan koe.

16 Ka ncēeska tsi ko dùú sa qãà? Tēe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chibia tsi xg’aàra tcg’òòè, tcii cg’òè Me kose,’ témé.

Paulo ba ko tcièè a síí qhàò zi di ne xgaa-xgaa

17 “Eër ko Jerusalema koe kabise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c’èes sòokuris ka tcãàè.

18 A ra a X’aigam Nqari ba bóò Me ko tíi cgoa kg’ui a ko máá: ‘Qháé, naka ncēeskaga Jerusalema koe tcg’oa, cuiskaga ne Tíí ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòmà hãa tite ke,’ témé.

19 Ra kò xõa a máá: ‘X’aigaè, ncēe xu khòè xua q’ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcãà a ko èe ko Tsáá koe dtcòmà ne qáé, a ra a ko xg’ám ne sa.

20 Eë i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg’aom Stefanem di c’áòan ntcãaguè, kar ko tíi ga ra gaa koe tééa-tēe a ra a ko gaxu cgoa dtcòmku, a kò èe ko cg’õò me xu di qgáian kòrè,’ témé.

21 Me nxāaska X’aiga ba bìrì te a máá: ‘Qòò, nquù kar gha tsééa úú tsi, táá zi qhàò zi di ne koe ke,’ témé,” tam Paulo méé.

Paulo ba ko xg’ámme, Roma dim khòè me e igaba

22 Xu kò khòè xu Paulo ba komsana, me nxāakg’aig qõò a síí ncēeta méé. Xu kaisase q’au a máá: “Ncēeta iim khòè ba méém nqòómkg’ai koe tcg’òòè, qãè tama ia, kg’òèm gha sa ke,” témé.

23 Eë xu ko q’au, a ko qgáia xu xaoa q’aa, a ko góman dõea kãè tc’amaka,

24 kam ko tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’aim ncõo-kg’ao xu di ba x’áè, me Paulo síí ncõo-kg’ao xu dim x’ám koe tcãàè, a ba a xg’ámme kose tēèè. *Tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’ai ba* kò q’ãa kg’oana, dùús domka xu kò khòè xu èeta ma q’au cgae me sa khama.

25 Eë xu ko qáèa xóò me, síí xu gha xg’ám me ka, kam kò Paulo ncõo-kg’ao xu dim tc’ãà-cookg’aim èe kò qáèa ba koe tēem ncēe nqãaka hãnas téé-q’oos dim ka máá: “A x’áèa ne kgoara hãa, Roma dim khòèm gha xg’ámme sa, ncēe kg’ui zi cgoa kò táá tēèè a nxãata ma chibi-chibiè ba?” témé.

26 Nqãaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’aim ko ncēes guù sa kóm kam ko tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’aim koe síí xàà si, a máá: “Nta tsi gha hēé? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka,” témé.

27 Me tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’ai ba Paulom koe síí, a tēè me a máá: “Bìrì te, Roma di tsi khòè tsi ii sa?” témé. Me máá: “Eè, gaar ga ra a,” tam ma xõa.

28 Me nxāaska tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’ai ba máá: “Tíí ra kaisa surutan surutaa, nxāasegar gha Roma dim x’áè-kg’ao ba kúrú ka,” témé. Me Paulo ba xõa a máá: “Igarar tíí nqòóm ñir x’áè-kg’aor iise ábàèa,” témé.

29 Xu èe kò tēè me kg’oana hãa xu qháése guu me. Me tc’amaka hãnas téé-q’oos dim tc’ãà-cookg’ai ba q’ae, èem kò bóòda q’ãa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táuan cgoa qáé mea sa ka.

Paulo ba Juta di xu tc’ãà-cookg’ai xu dis xg’aes koe

30 Ncõo-kg’ao xu dim kaia ba kò qãèse q’ãa kg’oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chibi-chibiè sa, khamam kò q’uu dim cáín ka kgoara me, a ba a

x'áèan tcg'òó, kaia xu peresiti xu hēé naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxāaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23

¹ Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qāese téé a ko tcgái-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anos tcáós cgoa tchànos kg'òè sa kg'òèa hāa ncēes koosega,” témé.

² Kam ko nxāaska kaim peresitim Ananiase ba ēe kò Paulom qàe koe téé-tēe xu birí a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé.

³ Me nxāaska Paulo birí me a máá: “Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá ēe q'úuse xg'aaèam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eē koe tsi ntcōe a ko chìbia te bóò x'áèan ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'áèan ntcōe, thòò-thòòè méé ra, ta mééan ka,” témé.

⁴ Eē kò Paulom qàe koe téé-tēe xu kò birí me a máá: “Kaiam peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé.

⁵ Me Paulo ba xoa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaim peresiti me e sar kò bóóa q'āa tama; góásea i hāa a ko máá: ‘Táá tc'āa-cookg'aim tsari ne khòè ne dim ka cg'āè gúù kg'ui guu!’ témèè khama,” tam méé.

⁶ Me kò nxāaska Paulo ba, c'ēea xu Saduke e, xu c'ēea xu Farasai e sam kò q'ana hāa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òó a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tēekus q'oo koer hāa, x'óóa ne gha x'ooan koe tēe di nqòòà ner úúa hāa khama,” témé.

⁷ Eēm ko ncēeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xg'aeku koe mēeku sa tēe, si xg'ae sa q'aa-q'aase.

⁸ Saduke xu kò máá, x'ooan koe tēe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ēe ba thēé káà me e, témé khama. Igaba xu kò Farasai xu ncēe gúúan wèe ga hàna sa dtcòm.

⁹ Si kò kaisas tcēé-tcēe sa tēe, xu c'ēe xu x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu ncēe kò Farasai di ii xu tēe a kaisase ntcōeku a máá: “Ncēm khòèm ka xae cúí gúù tshúù ga hòò tama. Kháé dùú sa gha ii, ncēè c'ēedaokam kò tc'ēe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé.

¹⁰ Si xg'ae sa kaisase mēeku, me tc'amaka hānas téé-q'ooos dim ncōo-kg'ao ba q'áo, Paulo ba xu gha sée a tòà q'aas gúús ka, khamam ncōo-kg'ao xu birí, xōa xu gha a síí qarika séèa tcg'òó me, a ncōo-kg'ao xu dim x'ám koe úú me ka.

¹¹ Xùrikom ntcùúm kam ko X'aigam Nqari ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: “Tòón tcáó! Ncēe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxāea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thēé Roma koe nxāea tseegukagu,” témé.

Paulom gha cg'òè di dis kàa sa

¹² Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gaises cgoa gaise, cuiskaga xu tc'òó kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'òo tamas cookg'ai koe.

¹³ Ncēes gaise sa kò kúrúa hāa xu khòè xua kò 40 sa nqáéa hāa.

¹⁴ Kaia xu peresiti xu hēé naka *khòè ne di xu* kaia xu hēéthēé koe xu kò síí a máá: “Gaisea xae hāa kaias gaises cgoa, cúí gúú ga xae xám tite sa, Paulo ba xae cg'òo tamas cookg'ai koe.

¹⁵ Ke méé xao ncēeska gaxao hēé naka kaia xu dis xg'aes di xu hēéthēé ncōo-kg'ao xu dim kaia ba birí nakam máá xao o me, gam ka xao qāese q'āa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncēe koem hàà tamas cookg'ai koe cg'òoa ba kg'òonseá máána hāa ke,” témé.

16 Igaba ãem ko Paulom ka qõeses dim cóa ba gaas kàa sa kóm, kagam ko sí Paulo ba bìrì sí, ncõo-kg'ao xu dim x'áém q'oo koe.

17 Me nxãaska Paulo ba c'ẽem tc'ãa-cookg'aim nqãaka hãnas téé-q'oos di ba tcii, a bìrì me a máá: “Ncẽem qárí-kg'ao ba sée naka tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'aim koe úú, c'ẽes gúù sam úúa hãa bìrì mem gha sa ke,” témé.

18 Me nxãaska sée me, a ba a tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: “Paulom qáéèa ba tséé tea, ncẽem qárí-kg'ao bar gha tsáá koe óa ka, c'ẽe gúùm úúa, bìrì tsi kg'oanam hãa a khama,” témé.

19 Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba sée, a dxùukg'aia ba za tcéèa nqáékagu me, a tèè me a máá: “Dúù sa tsi úúa hãa, bìrì te kg'oana tsi hãa sa?” témé.

20 Me máá: “Juta xu kg'uaia xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãèse tèèa kg'ónò kg'oana khama xu kò hẽe.

21 Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khòè xu di sa qae mea hãa ke. Gaisea xu hãa, tc'óò a xu a kg'áà tite sa, cg'òo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hãa ncẽeska, a qãà hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

22 Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrì me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: “Táá cúí khòè ga ncẽe gúúan ncẽe tsi tíí koe xààa hãa bìrì guu,” témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúè

23 Me nxãaska c'ẽe tsara nqãaka hàna téé-q'oan di tsara tc'ãa-cookg'ai tsara tcii, a bìrì tsara a, a máá: “Kg'ónòse tsao naka 200 xu ncõo-kg'ao xu sée, 70 xu bìi qábi-kg'ao xu hẽe naka 200 xu kg'áo xaose xu hẽéthẽe e, naka xao Kaesarea koe ncẽem ntcúúm ka 9 di x'áè ka qõò,

24 Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãa-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè,” témé.

25 A ba a kò tcgãya sa ncẽeta ma góá:

26 “Tíí ra Kelodiase Lisiase ra,

“Tc'ãa-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko góá máá:

“Tsgámkua ne!

27 “Khòèm ncẽer kò tcgãyas cgoa tséé úú ba Juta xu ka qgóóèa, xu kò cg'òo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùi me, Roma dim khòè me e sar kò kóma hãa khama.

28 Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chibi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kaias koe óa me.

29 Ra kò bóò, chibi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'òoèm gha kana qáèèm gha di chibia ba kg'anoa hãa di chìbian káa a.

30 Eër ko ãem khòèm koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga ãe ko chibi bóò me xu thée x'áèan máá, chìbian ãe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

31 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba sée a ntcúú ka Antipatirise koe úú.

32 Xu q'uu dim cánta nqàrè cgoa hàna xu khòè xu, ãe kò bìian qábia hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe kabise.

33 Eè xu ko bìian qábia hãa xu khòè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãa-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'óò a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcàà.

³⁴ Me tc'ää-cookg'ai-kg'ao ba tcgāya sa nxará, a ba a ndakam nqḡóm koem guua hāa sa tēe. Kilikia koem guua hāa sa kò bóò a q'āase

³⁵ kam ko máá: “Ncēe chibi ko bóò tsi xu khòe xu kò ncēe koe hàà ner gha hàà tsaris tchòà sa kóm,” témé. A ba a nxāaska x'àe, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qāese qgḡó, a q'ḡée sa.

24

Paulo ba ko Juta xu ka chibi-chibiè

¹ 5 cáman ko nqáé kam kò kaiam peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe síi*, c'ēe xu kaia xu hēe naka x'àe q'āa-kg'aom Teretalase ba hēéthēe cgoa, a ko síi gaxu ko ma Paulo ba chibi bóò sa tc'ää-cookg'aim koe nxāe.

² Eēm ko Paulo ba tcia tcāè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chibi-chibi me, a máá:

“Qāè-tcaoa ta máána hāa, qáòm x'aem ncēe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'āea hāa ba. Tsari tc'ää-cookg'aia ne kái còoka-kg'ḡèa-qḡòan ógara hāa, sita di ne khòe ne kúrua kabi di i.

³ Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèè dàòan koe ga hēe naka wèè za ga hēéthēe ta ko ncēes gúu sa dtcòm, wèè qāè-tcaoa cgoa.

⁴ Igaba nxāaska, nqúu ka tchòà sa úu tamaser ko còrè tsi, tsari qāèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

⁵ “Ncēm khòe ba ta ko bóò me ghāaku-kg'ao me e, a ba a ko wèem nqḡóm koe wèe ne Juta ne qg'ái. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e.

⁶ A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàòan qaa, ta kò nxāaska qgḡó a qáé me.

⁷*

⁸ Tēea xamà ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseeguan hòò, chibi zi ncēe zi wèè zi ncēe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

⁹ Xu kò Juta xu gataga chibi bóò a koe tcāà, a wèè gúuan ēea tseegu u sa nxāe.

Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse

¹⁰ Eēm ko tc'ää-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: “Q'ana ra hāa, tsi ncēes qhàò sa tc'āòa kurian tc'ää-cookg'aia hāa, ra ko qāè-tcaoaase cookg'aia tsi koe xqara mááse.

¹¹ Thamkase tsi gha nxāea cgáékagu u, 12 ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe síi ko còrè sa.

¹² Tiri xu chibi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúí khòe cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'ēe khòe gar kò còrè-nquuan koe qg'ái tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba.

¹³ Gataga xu cuiskaga qāese x'ái tsi tite, chibi-chibia xu kò ko máá tes gúu sa.

¹⁴ Gatà i ii igaba, xu ko ncēes gúus cúis ka tseegu, ncēe xu ko máá, Nqarim ncēe sita ka xḡò ga xu di bar ko dqom gaam dàòm ncēe xu ko tshúu-ntcōa iise sèem ka. Igabagar ko wèes gúus Moshem di x'āèan koe góáeas koe hēe naka ncēe porofiti xu koe góáeas koe hēéthēe dtcòm.

* **24:7:** C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xuri ko kg'uian úú: “a ta a kò tc'ēe, sita di x'āèan cgoa ta ga xgàra me sa. ⁷ Igabam kò ncōo-kg'ao xu dim kaiam Lisiase ba hàà a hàà kgāa ka tshàu-q'ooa ta koe sēea tcg'óo me.

¹⁵ A ra a gataga ncêe xu khóe xu khamaga ma gaas nqòòs cúis ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncêe x'ooan koe tõe sa gha ãe tchàno ne koe ga hêe naka ãe chibiga ne koe ga hêéthêe hãa di sa.

¹⁶ Ra ko gaa domkaga wèe qaria te cgoa kúrú, Nqari ba hêe naka khóe ne cookg'ai koe hêéthêer gha wèe x'aè ka tchàno tcáóan úúa hãa sa.

¹⁷ "Jerusalem koer kò kái kurian nqáéase hàà, tiri ne khóe ne dxàua ner gha mááku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàò-a-mááku zi kúrú ka.

¹⁸ Eẽ ne ko tempelem koe bóò ter ko ncêeta hêe kar ko x'áèan koe ko qaase sa kúrú hãa. Kaias xg'ae sa kò tíi cgoa hãa tama, i kò tcéé-tcéean káà a.

¹⁹ Igaba i kò c'êe Jutan hàna, Asia òim xg'aekum koe guua a, ncêe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne.

²⁰ Kana ncêe koe hàna xu igaba méé xu ãer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tõe ka xu kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe.

²¹ Cúis guùs *chibi-chibi te xu ga ko sa*, ncêer kò q'au si i, ãer ko cookg'iaia xu koe tõe ka, a máá: 'X'ooan koe tõe dis guù si i, ncêer tíi gaxao cookg'ai koe chibian q'oo koe hãa sa,' témé sa," tam méé.

²² Me kò nxàaska Felikisem, ncêe ko dtcòm-kg'aoan di kg'òèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qòòan téékagu, a ba a máá: "Eẽm ko Lisiasem ncòo-kg'ao xu òim tc'amaka hànas téé-q'oos òim tc'ãà-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchõa sa hàà bóò," témé.

²³ A ba a kò ãe nqãaka hànas téé-q'oos òim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'èea xu táá cara guu, gam ko tc'èe guùan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

²⁴ C'èe cáman nqáéasem kò Felikise ba gam dis khóes Derusilas cgoa hàà, ncêe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kórn me, me ko Jeso Krestem di dtcòmàn ka kg'ui.

²⁵ Igabaga ãem ko Paulo ba tchàno sa hêe naka qgóóse sa hêe naka hààkos xgàraku sa hêéthêe kò bìrí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcãàe a ba a máá: "Tc'ãòa i hãa, ke qòò ncêeska! Eẽr ko x'áèan hòò ner gha síi tcii tsi ke," témé.

²⁶ Eẽm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ãà ka mari cgoa x'amá me sa, khamam kò káise tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

²⁷ Cãm kurian nqáéa kam kò Porekio Feseto ba ntcòò-q'ooan Felikisem di sèe, igabam kò Felikise Juta ne huì kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

25

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

¹ Eẽm ko Feseto gam òim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qãá q'oo koe Jerusalem koe qòò, Kaesarea koe guu a.

² Xu kò kaia xu peresiti xu hêe naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hêéthêe gam cookg'ai koe síi x'áise, a xu a Paulom di chibian nxàe, a Feseto ba dtcàrà,

³ Paulo bam gha Jerusalem koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónò, dàòm q'oo koe xu gha cg'òo me di sa khama.

⁴ Me kò Feseto ba xòa a máá: "Paulo ba Kaesarea koe qgóóèa, ra ko tíi ga ra thêe gaa za qòò.

⁵ Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'èe xu tíi cgoa qòò, naka gaa za síi khóe ba chibi-chibi, ncêe c'èe guù tshúum kò kúrú ne," témé.

6 Eëm ko 8 kana 10 cáman nqáé tama cáman Jerusalema koe hãa kam kò Kaesarea koe qõò, a q'uu dim cámi ka qhàis koe síi ntcõò-q'ooa ba koe ntcõò, a ba a x'áèan tçg'òò, Paulom gha cookg'aia ba koe tciia óáé sa.

7 Eëm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà tééa nxama-nxama me, a kái zi chibi zi qóm zi tcee cgae me, ncêe tseegukagu tama xu hãa zi.

8 Me nxãaska Paulo xqara mááse a máá: “Cúí chibi ga ra kúrúa hãa tama, Juta ne di x'áèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba,” témé.

9 Me Fesetom, ncêe Juta ne ko hùí kg'oana ba Paulo ba birí a máá: “Jerusalema koe qõò sa tsia ko tc'èe, a tsi a síi cookg'aia te koe téé, a chibian ncêe xqara mááse?” témé.

10 Me Paulo xqara a máá: “Ncêeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-têe, ncêe gaa koe méér ga ko hàà xqara máásekaguè koe. Cúí guù tshúú gar Juta ne koe kúrúa hãa tama, ncêe tsáá ga tsi ma thêé t'òèse q'ana khama.

11 A ncêe chibigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chibi sa, ner x'óó sa xguia hãa tite, igaba ncêe chibi ne ko bóò te qgái kò káá ii ne i cúí khóè ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcáa te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!” témé.

12 Eëm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chóa xg'ara kam ko nxàe a máá: “Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qõò,” témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

13 Cg'orò cámi-coan qãá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hêé naka Berenise sa hêéthêé khara Kaesarea koe hàà, a síi Feseto ba tsgámkagu.

14 Kái cáman khara ko gaa koe hãa kam kò Feseto ba Paulom dis tchòàs ka x'aiga ba chóa cgoa, a ba a máá: “Ncêe koem c'èem khóè ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qauèa ba.

15 Eër ko Jerusalema koe síi ka xu ko kaia xu peresiti xu hêé naka kaia xu Juta ne di xu hêéthêé chibi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chibiga me e, tar gha méé sa.

16 Ra ko birí xu, Roma ne dis kg'òòs tama si i sa, khóèm gha khóè ne máàè, qanegam chibi ko bóò mem khóèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chibian koe x'áèan hòò naka xqara mááse tamas cookg'ai koe sa.

17 Eë xu ko ncêe koe xg'ae, kar kò tchòà sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síi ntcõò-q'ooa te koe ntcõò, a ra a khóèm gha óágaè di x'áèan tçg'òò.

18 Eë xu ko chibi ko bóò me xu tõe a ko kg'ui ka xu ko táá cúí guù kaga chibi-chibi me tíí ko nqòòà hãa a.

19 Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uian úúa ntcoeku cgoa me xu kòò o, gaxu dis dtcòm̄s ka naka Khóèm x'óóam ka hêéthêé e, Jeso ta ko ma tciie ba, ncêe Paulom kò máá kg'òèam hãa, témé ba.

20 Aagusear kò hãa, ntar ga ma chibian èe ma xùri dàò sa, khamar kò tõe me, Jerusalema koe qõòà nem ko tc'èe sa, a gaa koe síi chibian xqara mááse sa.

21 Eëm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'áè, qgóòèm gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síi tsééa úú me,” tam méé.

22 Me nxãaska Ageripa Feseto ba birí a máá: “Tíí kar ncêem khóè ba kóm kg'oana,” témé. Me xqara a máá: “Q'uu ka tsi gha kóm me,” témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

23 Xùrikom cámi ka khara kò Ageripa ba hêé naka Berenise sa hêéthêé khara hàà, x'ai-x'áisean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcáa,

tc'amaka hãas téé-q'ooos di xu ncõo-kg'ao xu cgoa, naka q'ãaèa xu khòè xu x'áé-dxoom di xu hēéthēé cgoa. Fesetom di x'áé-kg'áman kam kò Paulo óágaè.

24 Feseto ba ko máá: "X'aigam Ageripa ba hēé, naka wèé ne khòè ne ncēe koe gatsam cgoa hãa ne hēéthēé tuè, ncēm khòè ba tu ko bóò! Wèé ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalem koe hēé naka ncēe *Kaesarea* koe hēéthēé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òeas gúus ka.

25 Ra bóò me cúú gúú ga kúrúá hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchõà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa.

26 Igabar cúú gúú ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncēe xùri dàòan di xon koe c'èes gúú sa hòò, a nxãan ka góá ka.

27 Bòòr ko i kàà hùì i khama, qáèèam khòè ba tsééa úúa ne, chìbi-chibièam ko mááès gúú sa qãèse nxàe tamase," tam méé.

26

1 Me kò nxãaska Ageripa Paulo ba bìrì a máá: "Kgoara tsi mááèa kg'uia tsi gha mááse sa," témé. Kam kò nxãaska Paulo x'òàa ba ghùì, a ba a xqara mááse, a máá:

2 "X'aiga tsi Ageripa tseè, bóòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncēer ncēe cárn ka tsáá cookg'ai koe tēe ka, a ko wèé chìbian tiri ncēe Juta ne koe guua hãa koe xqara mááse.

3 Qãèse tsi q'ana hãa, Juta ne di kg'òòan hēé naka ntcoeku-kg'áma ne hēéthēé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qãèse tsi gha komsana te sa.

4 "Cg'áré ra a koe ga ne guu a wèé ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hãa. *Q'ana ne hãa, ntar kò ko ma* tiri ne khòè ne xg'aeku koe hēé naka Jerusalem koe hēéthēé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa.

5 Qáò x'aèa ne ne q'ãa tea, a ne a ga nxàea tçg'óò, tc'èe ne kòò ne, qari dàòan sita dis dtcòmòs di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise.

6 Ra ncēeska ncēe koe tēe, tēèkus koe, nqòòs ncēer úúa hãas di sa, nqòòkagukus ncēe Nqarim kò sita ka xòòa xu nqòòkagua hãas koe.

7 Sita di zi qhàò zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé Nqari ba qarika tsééa máá, ncēes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úúa hãa khama. Oo, x'aigàè, ncēes nqòòs domkar ko Juta ne ka chìbi-chibiè.

8 Dùús domka tu dtcòm úú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

9 "Igabar kò tíí, tíí ka bóòa hãa, kái zi gúú zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'òèan ntcoe sa.

10 Ncēea Jerusalem koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòòa qarían cgoar kò kái dtcòm-kg'aoan* qáé-nquuan koe tcãà, gatagar kò tíí igaba èer ko kóm cg'òèe ne ko sa ka, èes gúú sa dtcòmà máána hãa.

11 Káiser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm sa ne gha còè ka. Kaisase gane koe xgòàn kar kò gataga táá nqòòan di x'áé-dxooan koe ga síí xgàra ne.

Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa
(Tsee 9:1-19; 22:6-16)

* 26:10: *dtcòm-kg'ao ne* - Gerika sa ko máá: "tcom-tcomsa ne," témé.

12 “Ncées tc’ée sa úúaser kò Damaseko koe qòò, kaia xu peresiti xu koe guua qarian hēé naka x’áean hēéthēé úúa hāase.

13 X’aigaè, koaba di x’aè e kò ii, ēer kò dào q’oo koe hàna kar kò nqarikg’ai koe guuam x’àa ba bòò, kaisase ko cáns ka x’àa ba, me ko tíí koe x’àa, naka ēe kò tíí cgoa hāa xu koe hēéthēé e.

14 A ēe xae wéea xae ga gómankg’ai koe cg’áea hāa kar kò dóm ba kóm, me ko Hebera dis kg’uis ka kg’ui cgoa te a ko máá: ‘Sauloè, Sauloè, dùú sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc’íí tsi kòò kabi ne tsi ko thòò-thòose, *ghòèm khama* dqàbi hii ba ko tc’íí ba,’ témé. 15 Ra tèè a máá: ‘Dii Tsia, X’aigaè?’ témé. Me X’aigam Nqari ba x̣a a máá: ‘Jeso Ra a, ncēe tsi ko xgàra Ra.

16 Igabaga tēe naka nqàrèa tsi cgoa tēé, ncēes gúús domkar tsáá koe x’áisea hāa ke: Tiri tsi qāa tsi gha ii kar nxará tcg’òò tsia, a Tíí koe tsi bòò hāa zi gúú zi hēé naka x’ái tsir gha zi gúú zi hēéthēé di tsi nxāea tseegukagu-kg’ao tsi ii ka hēéthēé e.

17 Tsari ne khòè ne koe hēé naka tǎa zi qhàò zi di ne koe hēéthēér gha kgoara tsi, ncēer gha gane koe tsééa úú tsi ne,

18 tcg’áia ne tsi gha xgobekg’am ka, a ntcùuan koe kabi a tcg’òò ne a x’àn q’oo koe tcāa ne ka, a satanam di qarian koe tcg’òò ne a Nqarim koe úú ne ka, nxāasega ne gha chibian di qgòoa-máákuan hòò, a ne a gha Tíí koe dtcòmān ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,’ témé.

Paulo ba ko gam di xga-xgaan ka nxàe

19 “Khamar x’aiga tsi Ageripa tseè, nqarikg’ai dis x’ái sa ncoe tama.

20 Igabar kò kg’aia Damaseko di ne koe síí nxàe si, a nxāaska Jerusalema koe hēé naka Jutea dim nqòóm koe hēé, naka gataga tǎa zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé síí nxàe si a ko máá, gane di chibian koe méé ne tcóose naka Nqarim koe kabise, naka tcóosea ne hāa sa ko x’ái zi tséé zi kúrú.

21 Ncēes gúús domka ne kò Juta ne tempelem koe qgòó te, a ne a cg’òo te kg’oana.

22 Igaba ra wèè x’aèan ncēe kaga Nqarim koe hùian hòò, a ncēe koe tēe, a ko wèe ne khòè ne ēe nqāaka hàna ne hēé naka tc’amaka hàna ne hēéthēé koe nxāea tseegukagu. C’ēe gúú tíí tc’ēe koe tcg’oara hāar nxàe tama, igabar ko porofiti xu hēé naka Moshe ba hēéthēé xu nxāea hāa, a máá, kúrúses gha témés gúú sa nxàe.

23 Ncēe xu kòò máá, Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha tc’āa a x’oan koe tēe, a gha ncēm dàòm ka Iseraele di ne khòè ne koe hēé naka tǎa zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé x’àn ka kg’ui, témé sa,” tam Paulo ba méé.

24 Paulom qanega hāa a ko gam di x̣ara máāsean ka nxàe kam kò Feseto ba tcāa kg’ám-q’oo me, a q’au a máá: “Temea tsia, Pauloè! Kaisase xga-xgaasean tsaria temekagu tsia!” témé.

25 Igabam kò Paulo ba máá: “Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg’ui.

26 Ncēe zi gúú zi kam x’aiga ba q’anaa hāa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg’ui, a gataga tcoma hāa, c’ēe gúúan ga kò táá nqáé me sa, ncēe zi gúú zia kò xálase kúrúé tama khama.

27 X’aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm? Q’ana ra hāa dtcòm xu tsi ko sa,” tam méé.

28 Me kò Ageripa Paulo ba birí a máá: “Xòm x’aè ka tsi gha kúrú ter dtcòm-kg’ao ba kúrú, sa tsi koáé tc’ēe!” témé.

²⁹ Me Paulo x̄oa a máá: “Xòm x'ae kana q̄òd x'ae i ko sèè *igabar tchõa úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wéèa ne nc̄èe ko nc̄èe cáń ka komsana te ne méé ne tíí khama *dtcòm-kg'ao ba kúrú sa, igaba ra tc'èe tama tíí khama tu gha ii sa*, nc̄èe zi táú zi úúan ka,” tam Paulo ba méé.

³⁰ Me nx̄aska x'aiga ba t̄èe, naka tc'ãa-cookg'ai ba h̄éé, naka Berenise sa h̄éé, naka wèè ne èe ko gane cgoa ntc̄oe ne h̄ééthéé e.

³¹ Eè ne ko q̄òd ka ne ko biríku a máá: “Nc̄èem khòè ba cúí chibi ga kúrú tama, cg'òoem gha sa ko qaa a, kana q̄áé-nquuan koem gha tc̄aèè di!” témé.

³² Me kò Ageripa Feseto ba birí a máá: “Nc̄èem khòè ba ga kò kgoaraèa, nc̄èe Kaesaram koe tchõa sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne,” témé.

27

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe q̄òd

¹ Eè i ko dtcòmkuèa Italea koe xae gha q̄òd sa, ka xu kò Paulo ba h̄éé naka c'èe xu èe kò q̄áèèa h̄aa xu h̄ééthéé, xu nc̄òo-kg'ao xu dim kaiaam Juliom tshàu q'oo koe tc̄aèè, nc̄èe kò Kaesara ta ko mééèes xg'aes di ba.

² Xae Aderamitime koe guua h̄aas skepe sa q'ábà, nc̄èe kò Asia di xu nq̄ò-coa xu tshàam q̄àe koe hàna xu koe q̄òd sa tééa máána h̄aa sa. Xae kò tshàan q'oo koe tc̄aà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nq̄óom di ba, nc̄èe kò Tesalonika koe guua ba.

³ Q'uu dim cáń ka xae kò Sitone koe tc̄aà, me kò Julio ba Paulo ba q̄àese qg'óoa h̄aa khamam kò kgoara me, tcáràse ga xu koem gha síí ka, xu síí èem ko tc'èe gúúan koe hùí me ka.

⁴ Eè koe guus ka xae kò Kuperò q̄àe koe síí nq̄áé, tc'áa sa kò q'óá-kg'am xaea khama.

⁵ Eè xae ko Kilikia h̄éé naka Pamfilia h̄ééthéé q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe síí, nc̄èe kò Likia koe hàna a.

⁶ Gaa koem kò nc̄òo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko q̄òd sa hòd, a gaas koe nq̄àd xae e.

⁷ Kái cáńan xae kò kḡaesase q̄òd, a qóm cgoa qg'óokua h̄aase Kenito koe síí tc̄aà. Tc'áa ba kò guu xae e naka xae còoka q̄òd tama, khama xae ko nx̄aska *tshàam ka nx̄ama-nx̄amaèam nq̄ò-coam* Kereta dim q̄àe koe síí nq̄áé, Salemone q'óá-kg'ama h̄aase.

⁸ Qóm ba qg'óoa h̄aase xae kò q̄òd a c'èem qḡaim koe síí tc̄aà, 'Q'èem qḡaim skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tcièè ba, nc̄èe Lasea dim x'áé-dxoom q̄àe koe hàna ba.

⁹ Kái x'aeà ne kò nq̄áéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'òoan carasean di x'aeàn q̄áá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nx̄aska q'áa-q'áa xu

¹⁰ a máá: “Khòè xaoè! Bòr ko kam gha gaxae dim dàd ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe h̄éé naka gúú zi koe h̄ééthéé cúí tamase, igaba gaxae di kg'òèan koe ga h̄ééthéé e,” témé.

¹¹ Igabam kò nc̄òo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùí-kg'ao ba h̄éé naka skepes ka q'òdse ba h̄ééthéé tsara di biríkuun komsana.

¹² Skepean ko téés qḡái sa ko sao di x'ae ka q̄àe tama, khama xu kò kái xu dtcòmku, kg'ama xu gha q̄òd sa, c'èedaoka xu gha Fenekise koe síí dis nq̄òd sa úúa h̄aase, a sao di x'ae ka gaa koe h̄aa. Nc̄èe sa kò skepean ko téés qḡái si i, Kereta di sa, dtcèèan xòè h̄éé naka tcg'aoan xòè h̄ééthéé dim xg'aekum koe.

Kaiam tc'áá ba

¹³ Eēm ko dtcēē xòè dim tc'áám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'áá, ka xu ko tc'ēea máá, ncãa xu ncēeska tc'ēe xu ko sa nxãwa hòò, ta tc'ēea, a xu a nxãaska skepe sa ko qgóóa tòò guúan tcg'òò, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàam dxùukg'ai sèè a qòò.

¹⁴ Xòm x'aè qáá q'oo koem kò dxãwa tc'áám Erakilo ta ko ma tciìè ba Kereta koe guu, a kaisase tc'áá hàà.

¹⁵ Si kò skepe sa tc'áám ka qgóòè, a kò gǎá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcòò*, i kò *tshàan gaan ko tc'ēe koe* xàbùà úú xae e.

¹⁶ Eē xae ko tshàam ka nxama-nxamaèa hãam nqòò-coam cg'árém Kauda ta ko ma tciìem qàe koe hàà nqáé, ka xae ko skepe-coas ncēe skepe-dxoos kháó koe hàna sa qóm cgoa qgóókua hãase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka.

¹⁷ Eē xu ko khóè xu tc'amaka ghùì a ko tc'áá sia xg'ara ka xu ko skepes dòm q'oo koe dqùian qáèa ntcòò, qgóó xu gha tòò si ka. Siretise di góm dtcòòan koe xu gha síi ncemea tc'áàsean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòò qanoan tshàam q'oo di qáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè.

¹⁸ Dxãwa tc'áá ba kò tshúú qgáì koe tòò xaea, xu nxãakg'aiga q'uu dim cám ka skepes q'oo koe xu nqàda hãa zi guú zi xaoa tcg'òò.

¹⁹ Nqoana dim cám ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi guú zi tshàua xu tc'áró ka xaoa tcg'òò.

²⁰ Cám sa hēé naka tçonò zi hēéthēéa kò káí cámàn hòòse tama, i kò tc'áán qanega tc'áá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káa a.

²¹ Eē xu ko qáòm x'aè ba úú a tc'òò tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tēe, a máá: “Khóè xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncēeska xao ga kò ncēe cg'āèan koe hēé naka aaguse-cgaesean koe hēéthēé tcg'òòsea hãa.

²² Igabar ko ncēeska bìrì xao o a ko máá, tòón tcáó mée xao, témé! Cúia xao ga kg'òèa xao ka aaguse cgaèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúì sa tshùù-tshuè.

²³ Ncēe ncãa nqáém ntcùúm kam ncãa, ncēer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé,

²⁴ a ba a máá: ‘Táá q'áò guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha tééa mááse. Bòò, Nqari ba wèè xu ēe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgòmkuàn ka kg'òèa xu kgoara hãa, témé.

²⁵ Ke xao khóè xaoè, ghùì tcáó, Nqarim koer toman úúà hãa ke, ēer ma bìrìéa khamaga i gha ii sa.

²⁶ Gatà i ii igaba mée xae tshàm ka nxama-nxamaèam nqòò-coam c'ēm koe xaoa tc'áàè,” tam mée.

Skepes x'oo-q'oo

²⁷ 14 dim ntcùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàm q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqòò ba xu sao-xg'aea sa ntcùú nqáè ka bóòà q'áa.

²⁸ Xu kò qàm-q'ooan ko tc'áò-tc'áòm guú ba tshàan q'oo koe tc'áà a bóò i 40 xu mitara xu di qàmàn úúà. Xòm x'aè qáá q'oo koe xu ko gaia tc'áò-tc'áò, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó.

²⁹ Nxóá xàbian koe xae gha xg'áma ntcòosean bèe ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòò kháóa sa koe guu a xòò, a xu a q'uu i gha sa còrè.

³⁰ Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòo, skepe sa ko qgóóa tòo qanoan xu kò síi skepe sa ko qòòkagus qanos koe guu a xòó témé a.

³¹ Nxãaskam kò Paulo ba ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hëé naka ncõo-kg'ao xu hëéthéé birí a máá: “Khóe xu ncëe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'òèa hãa tite,” témé.

³² Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'ãea qhòm, a guu sis cg'áea tcãà.

³³ Eë i ko qhòase kam kò Paulo ba wèèa xu q'ãa-q'ãa, tc'óó méé xu sa, a máá: “Ncëea 14 dim cáim me e, xae ko kg'ama bóóa mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúú ga tc'óó ta ga hãa.

³⁴ Gaa domkar ko ncëeska dtcàrà xao o, tc'óó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máá xao o, gaxao ka c'ëem cúím ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama,” témé.

³⁵ Gatàm ko mééa xg'ara kam ko pérean sèé, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khóá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'óó.

³⁶ Xu kò wèèa xu ga ghùi-ghuin tcáòé, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'òoan tc'óó.

³⁷ Wèèa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khóè xae e, èe kò skepes koe q'ábà hãa xae.

³⁸ Eë xu ko tc'óóa tc'òò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

³⁹ Q'uu i ko ka xu ko nqòó ba táá bóóa q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò gómán úúa xu, ncëè qãèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòò ka.

⁴⁰ Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòo qanoan qgóóa ghùi, a xu a gaa x'èe kaga skepe sa ko qòòkagu xu hii xu koe qáése hãa xu dqùí xu kgoara, a nxãaska còoka hànám sari ba tc'áám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a gómán hànà qgáian koe síi.

⁴¹ Igabas kò skepe sa gómín-dtcòòan koe xg'áma tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqãè, a táá qorí, i kháò sa tshàan di qhonèan ka xg'ámmé a khoana tòom-tomse.

⁴² Xu kò ncõo-kg'ao xu èe qáéèa hãa xu khóè xu cg'òo kg'oana, tshàa ba xu gha b̄ara a síi tcg'oa a ts'ãà khama.

⁴³ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, ncëe kò Paulo ba kg'òèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'ëes gúús koe cara xu. A ba a birí xu, èe b̄ara q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàa tcãà naka xua b̄ara, na gómankg'ai koe síi sa.

⁴⁴ Naka xu èe qaùà hãa xu wèé xu nqaoan hëé naka skepes di qàmàn hëéthéé cgoa síi, témé. Xu kò gataga ma wèèa xu gómankg'ai koe bèea síi.

28

Paulo ba Maleta koe

¹ Eë xae ko tshàam ka nxãma-nxãmaèam nqòóm koe qãèse síi, ka xae ko Maleta me e sa kóm.

² Ne kò gaam nqòóm di ne qãèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxúúa máá xae e, a wèèa xae ga cg'áè xgàú.

³ Paulo ba kò c'ee-tcaruan sáá a c'eean koe tcãà, kas kò dcàù sa c'eean di kùruan ka tcg'òóe a sa a tshàua ba koe q'àmse.

⁴ Eë ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntcãà-ntcãanasea tēe ka ne ko biríku a máá: “Tseegukagam ncëem khóè ba khóè cg'òo-kg'ao me e,

tshàam koem qāèse tcg'oara hāa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'òèa hāa tite," témé.

⁵ Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcāa, a ba a táá c'èe guù ga tsāa.

⁶ Khóè ne kò tc'èea máá, gāem gha kanam gha qháése ga cg'áé a x'óó, ta tc'èea. Igaba èe ne qáóm x'áé ba séè a qāà mea, a ne a bóó i cúí guù tshúú ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'èea kabi a ne a máá, nqári me e, témé.

⁷ C'èem x'áé ba kò gaa koe cúuse hàna, Pubilio ta ko ma tcièm khóèm di ba, gaam tshàam ka nxāma-nxāmaèam nqōóm dim x'aiga ba. Ncèe kò x'áéa ba koe qāèse hàakagu xae e ba, a kò nqoana cáman qāèse qgóó xae e.

⁸ Pubiliom ka xōò ba kòo tsāa a kgàrom koe xōe. Cg'òà ba hēè naka c'òan úúam q'oo ba hēéthéem kò ko tsāa. Me kò Paulo ba síí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàa ba tòò, a kúrú mem qāè.

⁹ Ncèe guùan kúrúsea qāá q'oo koe ne kò èem nqōóm di ne khóè ne tcìia kò hāa ne wééa ne hàà, a ne a kò gataga théé hàà kg'òèkaguè.

¹⁰ Kái zi aba zi ne kò máà xae e, a ne a kò èe xae ko xgoaba ka wèè guùan èe ko qaase máà xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

¹¹ Nqoana nxoean qāá q'oo koe xae ko Alekesanteria dis skepes cgoa xgoaba, ncèe ko gaam nqōóm koe saolan nqáékagua hāa sa, a ko tcúúa sa koe 'Hò-hore tsara nqári tsara' ta ma góásea sa.

¹² Sirakuse koe xae ko hàà tcāa a xae a gaa koe nqoana cáman hāa.

¹³ Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síí tcāa. Me kò q'uu dim cáim ka tc'āá ba tshoa-tshoa a dtcèè xòè koe guu a tc'āá. Xae kò cáim dim cáim ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà.

¹⁴ Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'èe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cáman xae gha gaxu cgoa hēè sa. Xae kò nxāaska Roma koe síí tcāa.

¹⁵ Xu kò dtcòm-kg'ao xu èe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'èe xua kò Apiom di x'ámágu qgái hēè naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' ta ko ma tcièm qgái ba hēéthéé khama noose nquú ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qāè-tcaoa máá, a ba a ghùi-ghui tcáòè.

Paulo ba ko Roma koe xgae-xgae

¹⁶ Eè xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúísem gha hēè sa kgoara máàè, ncòo-kg'aom q'òé me gham cgoa.

¹⁷ Paulo ba ko nqoana cáman qāá q'oo koe Juta di xu tc'āà-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tcìia óá, a ba a kò èe xu hààra xg'aea ka birí xu a máá: "Tíí kíí ga xaoè, qanegar cúí guù ga kúrú tama gaxae di ne khóè ne ka, gaxae ka tsgōosea ne di kg'óòan igaba gar tsáá hāa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcāaè.

¹⁸ Tèè tea xu ko xg'ara ka xu ko Roma xu kgoara te kg'oana, cúí chibi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama.

¹⁹ Eè xu ko Juta xu xguí kar kò Kaesaram koe tchòà sa úúan ka cúí qàua mááèa. Khóè ne tiri ner gha ma chibi-chibi sa kò káà si i igaba.

²⁰ Gaa guùan domkagar kò dtcàrà mááèa, bóò xao or gha sa, a ra a gataga chóà cgoa xao o. Iseraele ta di nqòòan domkar táùan ncèe cgoa qáèèa," tam méé.

²¹ Xu xɔa me a máá: “Tsáá ka ko kg'ui tɕgāyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ēea xu, gaa koe ko guu a ncēe koe hàà xua tsáá ka cɕ'āè guù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hãa.

²² Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'ēe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèè qgái koe ne khòè ne ncēes xg'ae sa ma x'óóa sa xae q'ana khama,” ta xu méé.

²³ Xu kò c'ēm cam ba tòò Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ãem ko Paulo hēè koe hàà. Me kò ntcùúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i sí dɔ̀ò. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseegukagu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'àèan koe hēé, naka porofiti xu di Tɕgāyan koe hēéthēé guu a.

²⁴ Xu kò c'ēea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'ēe xu táá dtcòm m.

²⁵ Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qòòa q'aa. Paulom ko ncēm kg'uim còò di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: “Tcom-tcomsam Tc'ēe ba gaxao ka tsgõose ga xu koe tseeguan kg'uia, ãem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

²⁶ 'Khòè ne ncēe ne koe qòò naka síí máá:

'Kóm tu gha igaba tu kóma q'āa tite,
a tu a gha bóò,
igaba tu cuiskaga bóò a q'ana hãa tite.

²⁷ Ncēe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóa khama,
ne ko tshúù-xamse tcee ne cgoa kóm,

a ne a tɕgáía ne tcēekg'ama,
táá ne gha tɕgáía ne cgoa bóò ka,
a gataga táá tcee ne cgoa kóm ka,
a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóma q'āa ka,
a ne a gha táá Tíí koe kɕbise ka,
Ra gha táá qāè-qāe ne ka,
ta i ma góáèa.'

²⁸ “Khama ra ko tc'ēe, q'āa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea táá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a,” tam méé.

²⁹ [Ncēetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qòò, kái kg'uian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

³⁰ Me kò Paulo ba cam kurian x'āè, ãem kò cgóbèa hãam nquum koe, a ba a gataga wèè ne ãe ko dàra me ne qāèse hààkagu.

³¹ A ba a kò Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xgaa-xgaa, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgáè-kg'am me tama.

ROMA NE Paulom dis tcgãya sa Roma ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa Roma di ne dtcòm-k'ao ne goá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'êe sa kò dtcòm-k'ao ne cgoa síf gaa koe cg'arése hãa, a nxãwa còoka qòò si i.

Dtcòm-k'ao nem ko qãese birí, dtcòm-k'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm ko wèe cáman di kg'òèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe goá, tcgãyas ko nxàe gùan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òò, Nqari ba ko ntama ma khòe ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm koe guu a, "gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síf gaas di chòò-q'ooan koe tééan koe."

Me ko nxãaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèe ne khòe ne (Juta ne hêe naka táá zi qhàò zi di ne hêéthêéa) cg'ãean di qarian dòm q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm koe cúí ne ko khòe ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-k'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kãbas kg'òè sa hêéthêé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'êe ba ko dtcòm-k'ao ba kgoara, x'ãean di qarian koe hêe, cg'ãean koe hêe naka x'oos koe hêéthêé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxãaska Paulo goá, nta ne kò ma Juta ne hêe naka qhàò zi di ne hêéthêé ma Nqarim ko ma nqòòm di ne khòe ne ma tc'êea máás koe ma tcãa sa (9-11).

Còò dis kam ko Paulo ba dtcòm-k'ao ne gha ma kg'òès ka goá, kái-k'aise c'êe ne khòe ne cgoa tséea xg'ae an ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgàa ba - Tc'êe ba (8:5-9)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa hêe naka tc'êe-k'ám zi hêéthêé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)

- Kãbas kg'òè sa Krestem koe (5:1-8:39)

- Nqarim dis tc'êe sa Iseraele koe hêe naka qhàò zi di ne koe hêéthêé e (9:1-11:36)

- Dtcòm-k'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)

- Chòò-q'oo sa hêe naka tsgámku zi hêéthêé e (15:14-16:27)

Téé-cookg'ai sa (1:1-17)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãa ra, ncêe x'áe úú-k'ao* bar gha ii ka tcièa hãa ra, a ra a Nqarim di qãe tchòàn dise nxará tcg'òò a cúia tòòea.

* 1:1: x'áe úú-k'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

² *Nqari ba* kò nxāakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a *ncēe qāē tchōàn* nqòokagu taà hāa, Tcom-tcomsa zi Tcgāya zi *Nqarim di zi koe*,

³ *ncēe* ko Gam dim Cóm ka kg'ui i, *ncēe* kò khòean dis iis koe Dafitem ka tsgòose-coa ii ba,

⁴ a kò ēem kò x'ooan koe tēe ka Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóm ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Krete ba.

⁵ *Ncēe* xae kò Gam koe guu a cgómkuan hēé naka x'áè úú-kg'ao xae gha ii sa hēéthēé hòò ba, nxāasega xae gha wèé ne khòé ne qhàò zi di ne Gam di cg'òean domka tciia óá, ne gha nxāasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka.

⁶ Tu gatu thēé gane ka c'ēe tu u, Jeso Kretem di iise tciiea hāa tu.

⁷ Wèéa tu ēe Roma koe hàna tu *ncēe* Nqarim ka ncàm̄mèa hāa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciiea hāa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Krete ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé mée i gatu cgoa hāa, témé.

Paulo ba Roma koe dāran xgónèa

⁸ Tc'āà dis kar ko Jeso Kretem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qāē-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèém nqòóm koe nxàèè khama.

⁹ Nqarim, *ncēer* ko wèé tcáóa te cgoa Cóásem di qāē tchōàn xgaa-xgaan koe tsééa máá ba tirim tééa-máá-kg'ao Me e, xòm̄ x'aèser ko tc'ēe-tc'ēese tu u di ba.

¹⁰ Tiri còrèan koer ko wèé x'áè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàma hāa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa.

¹¹ Bòò tur xgónèa hāa khama, nxāasegar gha c'ēes máàkus Tcom-tcomsam Tc'ēm di sa máá tu u, tu gha qari-qariè ka.

¹² Méér ko saa, tíí hēé naka gatu hēéthēé ta ga korèku si i, *ncēe* ta gatá wèéa ta úúa hāa dtcòm̄an cgoa, gatu hēé naka tíí ga ra hēéthēé e.

¹³ Tíí qōe ga tuè, q'āa tu gha sar ko tc'ēe, kái q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrìsea hāa, nxāasegar gha hàà gatu koe ga thēé tc'ároan kúru ka, *ncēer* ma tǎá zi qhàò zi di ne c'ēe ne koe hēéa khamaga ma; igabagar *ncēes* noosega xgáèa tòòèa.

¹⁴ Kúru méér gas tséés kaia sar úúa hāa, Gerika ne koe hēé naka Gerika tama ne koe ga hēéthēé e, ēe tc'ēega ne koe hēé naka ēe káà tc'ēe ne koe ga hēéthēé e.

¹⁵ Gaa domkar ko kaisase tc'ēe, gatu ēe Roma koe hàna tu koer gha gataga thēé qāē tchōàn xgaa-xgaa sa.

Qāē tchōàn di qaria ne

¹⁶ Qāē tchōàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ēe ko dtcòm̄ wèém gha kgoarase di i, tc'āà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hēéthēé e.

¹⁷ Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̄s koe guu a qāē tchōàn koe x'áèè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chōò-q'ooan koe tééan koe, *ncēe* i ma góásea a ko máá: “Eè tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a kg'òè,” téméè khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèém khòé ba cg'uri-kg'ao me e

¹⁸ Nqarim di xgòá ne ko nqarikg'ai koe guu a wèès ēe Nqari-tcáó tama sa hēé naka khòean di cg'āè tcáóan koe hēéthēé x'áèè khama, *ncēe* ko gaan di cg'āè cauan cgoa tseeguan náà ntcóò o.

¹⁹ *Ncēe* Nqarim ka ga q'āèè sa ne x'áíèa hāa khama, Nqari ba x'ái ne sia hāa domka.

²⁰ Chõò tama qarían Nqarim di hěé naka Gam di ii-q'ooan hěéthěé ncěe hòòse tama, nea kò nqõóm tshoa-tshoase koe guu a ěem Nqari ba kúrúa hãa gúúan koe ga bõòa q'ãase a ko x'áise, nxãasega ne gha khòè ne táá máá, c'úúa ne kò hãa, témé ka.

²¹ Eěta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqòm Me tama, kana qãè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ěe-kg'áman káà hùis guù sa kúrúa, i gane di tcáóan ncěe káà tc'ěe e ntcùú-ntcuuèa hãa.

²² Eěta ne ko máá, tc'ěega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ěe,

²³ a ne a kò chõò tamam Nqari ba ne gha dqòm kámá ka, chõòko khòèan di zi sere-sere zi hěé, tsarán di zi hěé, naka kg'oo-coan di zi hěé naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hěéthěé dqòm.

²⁴ Gaa domkam kò Nqari ba cg'ãè zi guù zi tcáóa ne ko tc'ěe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi guù zi kúrú cgaeku.

²⁵ Nqarim di tseeguan ne kò tshúú-ntcõan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi guù zi dqòm a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqòm khama ii x'aè ka -ncěe ko chõò tamase dqòmme ba! Amen.

²⁶ Ncěes gúús domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi guù zi sau-sauga zi máá ne. Zi kò gane di zi khòè zi gazi khama ma dxàe zi khòè zi cgoa séèkuan kúrú.

²⁷ Gatà iim dàòm kaga xu kò khòè xu thěé khòè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'ád-khoe xu cgoa séèku di tc'ěean ka tcãàè. A kò gaxu khama ma kg'ád-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ãè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

²⁸ Ncěe ne khòè ne kò Nqarim q'ãa cgoa tchõà úú tama, khamam kò cg'ãè tc'ěean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi guù zi kúrú.

²⁹ Wèè zi cau zi cg'ãè zi ka ne kò cg'oè cgaèè, cg'ãèan hěé, cèèan hěé naka cg'ãè tc'ěean ka hěéthěé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hěé, kómku tama sa hěé, kàaku sa hěé naka cg'ãè tcáó sa hěéthěé e. C'amku-kg'ao ne e,

³⁰ ncoiku-kg'aoan hěé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hěé, dxàesere ne hěé, bóòseko ne hěé, dqòmseko ne hěé, cg'ãè zi guù zi di ne kúrú-kg'ao ne hěé, gane di xõòan ntcoea hãa ne hěéthěé e.

³¹ Káà tc'ěe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ěe ne ncãm tama, a ne a thõò-xama-máákuan úú tama.

³² Eěta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ěe zi guù zi ko kúrú khòèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncěe zi guù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thěé ěe ko kúrú zi ne cgoa qãè-tcao.

2

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

¹ Gaa domkaga tsi gha méé gúúa káà a, tsáá ncěe c'ěe khòèan ko xgàra tsi, díí tsia ga igaba. Eě tsi ko ma c'ěe khòèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ěe ko c'ěe khòèan xgàra tsia ko gaan ko hěé khamaga hěé khama.

² Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ěe ko ncěe zi guù zi kúrú ne koe tchàno o sa.

³ Khama tsáá, ncěe kg'ama khòè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncěe zi guù zi ko kúrú khòèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thěé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ěea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ěea?

⁴ Kana tsia ko Gam di qãèan hêé, naka Gam di qgóósean hêé naka Gam di qáo tcáóan hêéthêé dis qguu sa tãna? A c'úua tsia Nqarim di qãèa ne ko chibian koe tcóósean koe úú tsi sa?

⁵ Igaba tsari qari tcúúan hêé naka tcóóse tamas tcáós tsari sa hêéthêé domka tsi ko Nqarim di xgòan xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgòan dim cáu ka, ncêe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áise ba.

⁶ *Nqari* ba gha wèém khòè ba ìem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá:

⁷ Gane ìe qãèan kúru koe qáo tcáóá hãa ne, a ko gatà hêéan ka *Nqarim koe* dqomkuan hêé, naka tcomkuan hêé, naka ìe kaà tama sa hêéthêé qaa, nem gha Nqari ba chòò tamas kg'òè sa máá.

⁸ Igaba gane ìe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aian hêé naka xgòan hêéthêé hãa.

⁹ Xgàrase sa hêé naka qóm zi hêéthêéa gha wèém khòèm ìe ko cg'ãèan kúrum koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hêéthêé e.

¹⁰ Igaba i gha dqomkuan hêé, naka tcomkuan hêé, naka tòókuan hêéthêé wèém khòèm ìe ko qãèan kúrum koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hêéthêé e.

¹¹ Nqari ba tãákase khòèan qgóó tama khama.

¹² *Qhàò zi di* nea x'áèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chibian kúru a x'áèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne *Juta ne* x'áèan dòm q'oo koe hãa, a ko chibian kúru, a ne a gha x'áèan ka xgàràè.

¹³ Èè ko x'áèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ìe ko x'áèan ko méé sa kúru ne ko tchàno ne iise bóòè.

¹⁴ Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncêè ìe ne kòò tcáóá ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúru nes nxãa sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hãa, ìeta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga.

¹⁵ Gane di qgóóse-kg'áman koe i ko x'áise, ìe ko x'áèan koe qaase sa tcáóá ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'èe-kg'áman úúa hãa ncêe ko ìe qãè iis ka hêé naka ìe qãè tamas ka hêéthêé bìri ne e. Si ko ncêe sa x'áèa nea tcáóá ne q'oo koe hàna sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'èean c'èe x'ae ka chibi-chibi ne, a c'èe x'ae ka kúru ne ne kg'uia mááse.

¹⁶ *Ncêe xgàrakua ne gha hàà kúrise*, Nqarim ko hàà khòèan di zi tséé zi chómsea zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáru ka, ìer ko ma qãè tchòàn koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

Juta ne hêé naka Moshem di x'áèan hêéthêé e

¹⁷ Igaba tsáá, ncêe Juta ka ko tciise tsi, a x'áèan koe dtcãàsea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dqomse tsi,

¹⁸ tsáá ìem *Nqari ba* tc'èea hãa sa q'ana tsi, a ko ìe cgáé ii zi bóòà tcg'òò tsi, *Moshem di* x'áèan koe tsi xgaa-xgaase zia hãa khama,

¹⁹ tsáá ìe káà tcgái ne khòè ne ko qgóó-hii tsi, naka ìe ntcúú q'oo koe hàna ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúa hãa tsi,

²⁰ tsáá ìe káà tc'èe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ìe cg'aré ne di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi, (q'áan di tc'èean hêé, naka tseeguan hêéthêé tsi x'áèan koe úúa hãa domka).

²¹ Kháé nxãaska tsáá ncêe c'èe ne ko xgaa-xgaa tsi, te tsi koáé tsáá xgaa-xgaase? Tsáá ìe ts'àan méé i guuès ka ko xgaa-xgaa tsi, nxãa tsia gáé ko ts'àà?

²² Tsáá ãe ko máá, khòè ne méé ne táá cg'áràn kúru tímé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúru? Tsáá ãe kúrua mááseèa hãa nqárian ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãà a ts'ãà?

²³ Tsáá ãe Nqarim di x'áèan tsi úúa hãa sa ko dqomse tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'áèan ko méé sa kúru taman ka?

²⁴ Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Gatu domka i ko Nqarim di cg'òèan tãa zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” tíméè khama.

²⁵ Ncèè x'áèan tsi kòo komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa cgáé si i; igaba ncèè x'áèan tsi kòo tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa gaas tama si i.

²⁶ Ncèè ãe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne kò ko x'áèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé ãe q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne khama ma bóòè tite?

²⁷ Tsáá ãe góá tòòèa x'áèan úúa hãa a q'ãe nqãa-qgai khòèèa hãa tsi, igabaga ko x'áèan khóá tsia gha chibi-chibi a xgàraè, ãe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama igaba ko x'áèan komsana ne ka.

²⁸ Khòè ba tc'áróa ba koem kò *q'ãe nqãa-qgai khòèèa hãa ne cúíga tseegu òim* Jutam tama me e, si gataga tseegu òis q'ãe nqãa-qgai khòèè sa tchàa di kana tc'árom koe ko kúrúès tama si i.

²⁹ Igaba tseegu òim Juta ba ãe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòèè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'èem ka, góá tòòèa hãa x'áèan ka tamase. Eèta iim khòè ba khòèan kam gha dqomèè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqomèè sa kg'anoa.

3

¹ Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hàna, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòèèan dùú sa hùì?

² Wèé zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà òis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

³ Igaba kháé, ncèè c'èe-kg'áía ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane òis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim òis tcom-tcomsa sa kaàkagu?

⁴ Nxãas tama si i! Ncèe sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khòè ba tshùù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncèe i ma góáèa a ko máá:

“Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi*

Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóòè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,

ãe Tsi kòo *qhàis koe* xgàra ne,”

tíméè khama.

⁵ Igaba ncèè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'áí, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hèé tama, gatá koe xgòàn ka? tímé. (Khòèan ga méé khamar ko méé.)

⁶ Nxãas tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hèés ka nqóó ba xgàra?

⁷ Igaba i ga *c'èe khòèan máá*: “Tiri tshùù-ntcõan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqomkuan máá Me ne, ra ko dùús domka qanega chibi-kg'aom khama ma bóòèa máá?” tímé.

⁸ Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'àè gúùan kúru, naka i gha nxãasega qãè gúùan hàà,” tímé tama? C'èe ne ncèe ko chibi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a tímé ne khama. Eè ne ii khamaga ne gha ma xgàraè, si gha ãe sa tchàno si i.

Cúí khòè ga tchàno tama

⁹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatá ii tama! Nciísegar x'áía hãa, Juta ne hêé naka qhàò zi di ne hêéthêéa cúita ga ma chibian dòm q'oo koe hãa sa.

¹⁰ Ncêe i ma góáèa khama a ko máá:

“Cúí khòè ga káà a, tchàno o.

¹¹ Cúí khòè ga káà a, kóma ko q'ãa a,

i cúí khòè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.

¹² Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,

a ne a wèéa ne ga káà hùì ne e,

wèéa ne ga.

Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”

¹³ “Gane di dòma nea

xgobekg'amsea zi tc'ám zi khama ii,

i ko gane di tãman qàe-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoan di dqãèan kg'áma ne koe hãa.”

¹⁴ “Gane di kg'áma nea cgúíkuan hêé

naka xgòàn hêéthêé ka cg'òèa hãa.”

¹⁵ “Gane di nqàrèa ne c'áòan ntcãagu ka qháé e.

¹⁶ Eè ne nqáéa hãam dàòm koes kobe sa hêé

nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hêéthêé hàna,

¹⁷ ne tòókuan òm dàò ba c'ùu.”

¹⁸ “Tcgáí q'ooa ne koe i Nqarim q'áo ga káà a.”

¹⁹ Ta q'ana hãa, wèés gúús èe i ko x'áèan nxàe sa, i ko èe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wéem nqóò ba Nqarim koe xqara máase ka.

²⁰ Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúím khòèm ga ba x'áèan komsanan ka, tchànóm iise bóòèa hãa tite; x'áèan koe ta ko guu a chibian ka q'ãa khama.

Nqarim òm dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòman koe guua hãa tchànoa ne

²¹ Igaba i ncêeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hãa, gatá i ko ma x'áèan hêé naka porofiti xu hêéthêé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba.

²² Ncêe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòman ka, wèè ne èe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama,

²³ wèéa ne ga chibian kúrúa hãa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hãa domka,

²⁴ a ne a ko Gam di cgómkuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncêe sa kg'amaga dis máàku si i.

²⁵ Ncêem kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'óò ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòman ka, Gam di c'áòan koe guu a gatá di chibian qgóóa máàè ka. Ncêe sa kòo Nqarim di tchànoan x'áí, kg'áia kò kúrúsea hãa chibian nem kò kg'ama bóóa guu di i.

²⁶ Ncêe sam kò Gam di qáo tcáòan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncêem x'aem koe x'áí ka. Gataga i ko thêé x'áí, Gabá tchàno Me e sa, èe ko Jesom koe dtcòm ba tchànóm iise bóòan ka.

²⁷ Kháé ta gha nxãaska dùús cgoa dqòmse? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'áèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxãan tama a, igaba dtcòman domka a.

²⁸ Khòè ba ko dtcòm̄s koe guu a tchànò̄m iise bóòè sa ta q'ana hãa khama, x'áè̄n ko mée sa kúrús ka tamase.

²⁹ Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thée? Tãá zi qhàò zi di Me e gataga thée,

³⁰ Nqari ba cúí Me e khama, a gha ãe q'ãe nqãa-qgai khòè̄a hãa ne gane di dtcòm̄n koe guu a tchànò̄ ne iise bóò, a gha gataga thée ãe q'ãe nqãa-qgai khòè̄o tama ne gane di dtcòm̄n koe guu a tchànò̄ ne iise bóò.

³¹ Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòm̄n domka ta ko x'áè̄n aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'áè̄n qgóó̄a qari.

4

Abrahamam dis x'ái sa

¹ Dùú sa ta gha kháé nxãaska Abrahamam ka nxàe, khòè̄n dis iis koe kg'aika dim xòò̄m gatá di ba. Dùú sa kò kúrú̄se cgae me?

² Ncèè Abrahamam kò ãem kúrú̄a hãa zi tséé zi domka tchànò̄m iise bóòè̄a hãa, nem ga kò dqm̄se cgoam ko sa úúa hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase.

³ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm̄, a ba a kò gam dis dtcòm̄s koe guu a tchànò̄m iise bóòè̄,” témé khama.

⁴ Tséé-kg'aom kò tséé̄a hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè̄ tama, igabam ko ãem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè.

⁵ Igaba ãe tséé̄ tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncèe ãe Nqari-tcáò̄ tama ba ko tchànò̄ iise bóò ba, nxãam di dtcòm̄a nea ko Nqarim ka tchànò̄ iise bóòè̄.

⁶ Ncèem kò gataga Dafite ma khòè̄m di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòè̄m ncèe kò Nqarim ka tchànò̄m iise bóòè̄ ba, gam di zi tséé̄ zi bóò ka oose, a ko máá:

⁷ “Ts'ee-ts'eekg'aiè̄a nea gane ãe gane di tséé̄n cg'ãè̄ ko qgóó̄a máàè̄ ne, ncèe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè̄ ne!

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aiè̄a baa khòè̄m ãe gam di chìbia nem Nqari ba tcee cgae me tite ba,” tam mée.

⁹ Ncèes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ãe nqãa-qgai khòè̄o tama ne di saa? Ncèeta ta ko mée a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòm̄s domka tchànò̄m iise bóòè̄,” témé ka.

¹⁰ Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànò̄m iise bóòè̄? ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòè̄o qãá q'oo koea kò ii, kana ãem ko q'ãe nqãa-qgai khòè̄o cookg'ai koea kò ii? ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòè̄o qãá q'oo koea kò ii, igaba ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòè̄o cookg'ai koe e.

¹¹ A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòè̄oam hãa dis x'áis dtcòm̄n koe guua hãa tchànò̄n ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòm̄n ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòè̄o tama kam kò úúa hãa a. Nxãasegam gha wèe ne ãe ko dtcòm̄, igaba qanega q'ãe nqãa-qgai khòè̄o tama ne dim xòò̄ ba ii, ne nxãasega tchànò̄ ne iise bóòè̄ ka.

¹² A ba a gataga gane ãe q'ãe nqãa-qgai khòè̄o ne dim xòò̄ me e (ãe q'ãe nqãa-qgai khòè̄o ne cúí ne ka tamase, igaba thée ãe dtcòm̄s dim dàòm̄ koe ko qòò̄ ne, ncèem ko gatá ka xòò̄m Abrahama ba úúa hãa sa, ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòè̄o tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ãe dtcòmà hãa ne ka hòdè

¹³ Abrahama ba hêé naka gam dis qhàò sa hêéthêéa kò nqòòm di ne q'òò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòm̄s koe guua tchànoan domka a.

¹⁴ Ncêé *Nqarim* kò ãem ko nqòòkaguas gúù sa ãe ko x'áèan *komsana ne máà*, nes nxãaska dtcòm̄ sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thêé káà hùì si i.

¹⁵ X'áèa ne ko *Nqarim di* xgòàn óá khama. Igaba ãe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsaa káà a.

¹⁶ Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòm̄an koe guua, nxãasegas gha cgóm̄ku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wéés qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ãe Abrahamam dis dtcòm̄s koe hàna ne koe hêéthêé e, gatá wééa ta dim xòò ba.

¹⁷ Ncêe i ma góásea a ko máá: “Kái zi qhàò zi dim xòò bar kúrú tsia hãa,” téméé khama. Nqarim ncêem kò Gam koe dtcòm̄, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xòò me e*, - Nqarim ncêe ãe x'óóa hãa ne ko kg'òèkagu, a kò ãe kg'aiga káà ii zi gúù zi kúrú zi hãa ba.

¹⁸ Nqòòda ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòdan úúa hãa, a dtcòm̄, a hàà kái zi qhàò zi dim xòò ba kúrú, ãem kò ma birié a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatá ii,” témééa khamaga ma.

¹⁹ Eétam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hãa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàè koe hãa, si Sarah sa gataga thêé cóán ábà tite, tchòoa sa ko x'óóa hãa khama, igabam kò gam dis dtcòm̄s koe táá xhòen-tcáo.

²⁰ A ba a kò gam dis dtcòm̄ úú tamasa ka Nqarim dis nqòòkagukus ka táá káise tẽese, a táá gam di dtcòm̄an cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòm̄an koe qari-qarié, a kò Nqari ba dqom̄.

²¹ A kò kaisa tcoman úúa hãa, Nqari ba qarían úúa, ãem nqòòkagu mea hãa sam gha kúrú di i.

²² Ncêes gúús domkagam kò “dtcòm̄an koe guu a *Nqarim ka* tchànóm̄ iise bóòèa hãa.”

²³ Me ncêem kg'uim “tchànóm̄ iisem bóòèa hãa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama,

²⁴ igabam gatá di me e thêé, gatá ncêe gha Nqarim ka tchànóm̄ ta iise bóòèa ta, ncêe ko Gam koe dtcòm̄ ta, Gaam ncêe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hãa ba.

²⁵ Ncêe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcãàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchànóm̄ iise ta gha bóòè ka.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1–8:39)

5

Tòoku sa hêé naka qãè-tcao sa hêéthêé e

¹ Gaas gúús domkaga a, ncêe ta dtcòm̄an koe guu a tchànóm̄ ta iise bóòèa hãa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a,

² Gam koe ta ko guu a dtcòm̄an koe kgoarasea hãase Gam di cgóm̄kuan ncêe koe tcãà, ncêe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-têe e, a ko Nqarim dim x'áàm̄ dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o.

³ Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thêé xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama;

4 Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóó ta a; ta gha *Nqarim* kòo cgáé ta iise bóó ta a ne, nqòò sa úúa hãa.

5 Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuan cgoam *Nqari ba* tcáoá ta cg'òè-cg'oea hãa khama, ncëem máá ta a hãam Tcom-tcomsam Tc'ëem ka.

6 Eë ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qãèm x'aèm ka *Nqari-tcáo* tama ne domka x'óó khama.

7 Kái-kg'aise i thamka tama, khòèm ga tcg'òóse a ãe tchàno iim khòèm domka x'óó sa, khòèm ãe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'ëem khòèm ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa.

8 Igabagam *Nqari ba* gatá koem úúa ncàmkuan x'áía hãa, qanega ta kò chibi-kg'ao ta ii kam Kreste ba x'óóa máá ta a hãa di i.

9 Khama nxãaska, ncëé ta ncëeska Gam di c'áòan ka tchàno ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di* xgòàn koe kgoaraè?

10 *Nqarim di* ta cg'òo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòókua. Ncëe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'òès ka?

11 Ncëes gúús ka cúí tama a, igaba ta ko thée *Nqarim* koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso *Krestem* koe guu a, ncëe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòò ba.

X'oo sa cúím khòèm (Adam) koe guua, si kg'òè sa cúím Khòèm (Krestem) koe guua

12 Gaa domka i chibian cúím khòèm *Adam* koe guu a nqóóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncëem dàòm ka wéé khòèan koe hààraa, wéé khòéa nea chibian kúrúá hãa domka.

13 X'àèan kò tcg'òóès cookg'ai koe, i kò nqòómkg'ai koe kg'aiga chibian hàna khama, igaba ãe i x'àèan káà a koe i chibian x'áíse tama.

14 Igabas kò *Adam* di x'àèan koe guu a síí Moshem di x'àèan koe chòò koe x'oo sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ãe chibian gane di kò *Adam* di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, *Adam* ncëe kò *Krestem* ãe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

15 Igabas *Nqarim* dis aba sa *Adam* ka kúrúèa cg'ãèan khama ii tama. Eëm khòèm cúím di cg'ãè tsééan domka

ne kò kái ne khòè ne x'óó,

igabas *Nqarim* dis cgòmku sa hée naka Gam dis abas *ncëem kò cúím Khòèm Jeso Krestem di cgòmkuan koe guu a máá ta a* sa héeéthéé

kái ne khòè ne koe *kaisase càúsea*.

16 *Nqarim* dis aba sa hée naka cúím khòèm dis chibi sa héeéthéé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:

Cúís tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóòá tcg'òòèa hãa,

khòè ba méém xgàraè sa,

igaba ne gha khòè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim* dis máàkus domka

tchàno ne iise bóòè.

17 Eëm khòèm cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò x'oo sa gaam khòèm cúím koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.

Igaba ncëem Khòèm cúím Jeso Kreste ba

ncëes gúú sa nqáéa hãase kúrúá hãa: ãe ko kaisa cgòmkuan hée naka abas tchànoan di sa héeéthéé hòò ne gha Gam koe guu a kg'òèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.

18 Gaa domka, ncêe ne kò ma wèé ne khóè ne cúim khóèm dis tséés cg'âès koe guu a chibiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khóè ne cúim Khóèm di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'òèan úúa hãa.

19 Ncêe ne kò ma kái ne cúim khóèm di komsana taman domka chibi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúim Khóèm di komsanan domka tchàno ne iise bóòè khama.

20 I kò x'áèan ga thée hàà, nxãasega i gha chibian càù ka. Igaba ãe i kò chibian càùse, koe i kò cgómkuan kaisase càùse.

21 Nxãasegas gha, ães ma x'oo sa chibian ma tc'ää-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgómku sa thée tchànoan koe guu a tc'ää-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chòò tamas kg'òè sa óá ka.

6

Chibian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'òèa hãa

1 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? Chibian méé ta x'áèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgómkuan càùse?

2 Nxãas tama si i! Chibian x'óóa guua hãa ta khóè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'òè?

3 Kana tua c'úúa hãa, wèéa ta ãe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa?

4 Gam dis x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãèèa hãa. Igabagam kò Krete ba Xòòm di x'áàn ka gataga thée x'ooan koe ghùè, nxãasega ta gha gatá igaba thée kabas kg'òè sa kg'òè ka.

5 X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thée x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí i.

6 Q'ana ta hãa, si gatá dis ncúis ii-q'oos khóèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i gha gatá di tc'áran ncêe chibian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chibian di ta qãà ta ii ka,

7 dùim wèém ãe x'óóa hãa ba chibian dòm q'oo koe hãa tama khama.

8 Ncèè Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thée Gam cgoa kg'òè sa.

9 Krete ba x'ooan koe ghùèa hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama.

10 X'oos ãem kò x'óós koem kò chibian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès ãem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama.

11 Gaam dàòm cúim kaga méé tu Jeso Krestem koe: chibian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khóè tu khama ma qg'óóse.

12 Gaa domka méé tu táá chibian hée naka i gatu di tc'áran ncêe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'âè zi tc'èe zi gaan di zi komsana guu.

13 Táá méé tu gatu di tc'áran di xòèan chibian tcg'òóa máá guu, cg'âè zi tsée zi koe gha tséékaguè gúúan iise. Igaba méé tu Nqari ba máãse, khóè ne ncêe x'ooan koe tcg'òóèa a kg'òèan koe tcãèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúú zi koe gha tséékaguè di iise máá Me.

14 X'áèan dòm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgómkuan dòm q'oo koe hãa, ke méé i chibian gatu koe táá qarian úú guu.

Tchànoan di ne qãà ne

15 Kháé méé ta nxãaska nta hée? Chibian méé ta kúrú saa, x'áèan dòm q'oo koe ta hãa tama, a cgómkuan dòm q'oo koe hãa domka? Nxãas tama a si i!

¹⁶ C'ùua tu gáé hãa, c'ëem khòèm komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam *khòèm* di tsi qãà tsi i sa? Chìbian ncêe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncêe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba.

¹⁷ Nqari ba méém qãè-tcaoa máàè, chìbian di tu qãà tu u kò ii, igaba tu kò èe tu kò máàè xгаа-xgaan wèè tcáóa tu cgoa komsana domka.

¹⁸ Chìbian koe tu kgoaràèa hãa, a tu a ncêeska tchànoan di tu qãà tu u.

¹⁹ Khòèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: èe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrúa hãa, i cg'urian hée naka chòò tama zi tséé zi cg'áè zi héeéthéè di qãà ii, khamaga méé tu ma ncêeska kúrú u naka i tchànoan di qãà, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáo ii.

²⁰ Qanega tu kò chìbian di tu qãà tu ii, ka tu kò *tc'èea máá*, kgoarasea tu hãa a èe tchàno ii sa kúrú tite, *ta tc'èea hãa* khama.

²¹ Dùú sa kò èem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncêeska zi ko gaa zi gúú zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúú zi dis chòò-q'oo sa x'oo si i!

²² Igaba tu ncêeska chìbian koe kgoaràèa, a tu a Nqarim di tu qãà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòòà, si gha q'ano-tcáo kagu tu u, i gha chòò-q'ooa sa chòò tamas kg'òè sa ii.

²³ Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chòò tamas kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

7

Séékuan dis x'ái sa

¹ Tíí qòe ga tuè, gatu ncêe x'áèan q'ana hãa, tu gáé c'ùua hãa, x'áèa nea khòèm koe qarían úúa hãa sa, kg'òèam hãas noose?

² Gaa domkas séèa hãas khòé sa x'áèan koe guu a gas dim khòèm koe qáèsea hãa, èem kg'òèa hãas noose; igaba gas dim khòèm kòo x'óó nes séékuan di x'áèan koe kgoarasea.

³ A ncêè gas dim khòèm qanega kg'òèa hãa koes kòo c'èem khòé ba séè, nes ko cg'ará-kg'ao sa ta ma tcièè; igaba ncêè gas dim khòèm kòo x'óó nes gha èe x'áèan koe kgoarasea hãa, a c'èem khòé bas kòo séè ne cg'ará-kg'ao tama.

⁴ Tíí qòe ga tuè, gatu ka igabaga i gatá ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxãasega tu gha C'èem èe x'ooan koe ghùuèa hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka.

⁵ Èè ta kò qanega nqòóm di ta ii, ka zi kò gúú zi èe chìbian ka ncàmmèa hãa zi, x'áèan ka kúrúè a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka.

⁶ Igaba ta ncêeska x'áèan koe kgoarasea hãa, a èe kò qáé taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá ncíis kg'òès góá tòòèa hãa zi gúú zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'òèan Tc'èem di koe tséé ka.

Chìbian cgoa x'ãaku sa

⁷ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? X'áèa nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'ùua hãa. X'áèan kò méé naka máá, "Táá ncóó guu," témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'ùua hãa khama.

⁸ Igaba i chìbian *ncèem* x'áè-kg'ám koe guu a kòm ba hòòà, a wèé zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hãa; x'áèan káà a koe i chìbian x'óóa hãa khama.

⁹ Tíí igabar kò c'èe x'aè ka x'áèan káà a koe kg'òèa, igaba èem ko *ncèem* x'áè-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'òè,

10 Ra tíi x'óó. Ra kò bóòà q'áa, gaam x'áè-kg'ám ãe kò ko kg'òè sa óága ba, tíi koe x'oo sa óágara hãa sa.

11 Chìbia ne kò ncēm x'áè-kg'ám koe kòm ba hòò a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'òo te khama.

12 Khama ra ga nxãaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qàè me e, témé.

13 Ka sa kò kháé nxãaska gaas gúús ãe qàè sa kabise a tíi koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii ncēe kò tíi koe x'oo sa kúrú sa, nxãasegas gha chìbi sa x'áise chìbi si i sa ka, ncēe kò qàès gúús koe guu a tíi koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncēm dàòm kas kò kaisase x'áise, kaias chìbi si i sa, ncēm x'áè-kg'ám koe guu a.

14 X'áèa nea tc'ēm di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíi cgàam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qàà iise x'ámáguèa,

15 a ãer ko kúrú sa bóòà q'áa tama. Eër kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba ãer kúrú sa tc'ēe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i.

16 Igaba ncēe ãer kúrú sa tc'ēe tama sar kòò kúrú, ner ko dtcòm, x'áèa ne qàè e sa.

17 Ncēe i ii khama ra tíi tama ra a ncēe ko kúrú u ra, igaba tíi koe x'áèa hãas chìbi si i.

18 Q'ana ra hãa, si cúús gúús qàès ga sa tíi koe x'áèa hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàma ner úúa hãa, qàèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama.

19 Eër kúrú kg'oana hãas gúús qàè sar kúrú tama, igaba ãer kúrú sa tc'ēe tamas cg'áè saa, gaas kúrú kos ga si i khama.

20 Nxãaska, ncēe ãer kúrú sa tc'ēe tama sar kòò kúrú ner tíi tama ra a ãe ko kúrú si ra, igaba tíi koe x'áèa hãa chìbi ii ãe ko kúrú si i.

21 Ra ko bóò, i ko ncēe qarian tíi koe tséé: qàèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'áèan gaa koe ga tíi cgoa hàna.

22 Tcáoá te q'oo koe ra ko Nqarim di x'áèan koe qàè-tcao khama;

23 igabar ko c'ēe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'ēea te di qarian cgoa x'áaku, a ko chìbian di qarian dim qàà ba kúrú te, ncēe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a.

24 Tsóágase cgómgar khóè ra gáé! Díi na gha ncēm tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te?

25 Igaba méém Nqarim ncēe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a kgoara te ba qàè-tcaoa mááè!

Ncēe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ēea te koer Nqarim dim x'áèm dóm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dóm q'oo koe hãa sa.

8

Tcom-tcomsam Tc'ēm koe kg'òèa ne

1 Gaa domka i ncēeska gane ãe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúi xgàrakuan ga káà a.

2 Kg'òèan dim Tc'ēm di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hēé naka x'ooan hēéthéé di qarian koe kgoara taa* hãa khama.

* 8:2: taa - Gerika sa ko máá: "tsi" témé. Ncēes gúú sa ko wèè ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò "ta" dim kg'ui ba tséékaguè.

³ Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cómam koe guu a kgoara ta a khama. Ncèe kò chibi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òòèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chibian dis tcg'òòá mááku sa ii ba.

⁴ Nxãasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'èem ko ma qaa khama ma kg'òè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

⁵ Eè cgàam di nea ko gane di tc'èean cgàam di zi guú zi koe tcãà, igaba ne ko gane èe Tc'èem di ne gane di tc'èean Tc'èem di zi guú zi koe tcãà khama.

⁶ Si cgàam koe tcãà tc'èe sa x'oo si i, si Tc'èem koe tcãà tc'èe sa kg'òè sa hée naka tòóku sa hëéthéè e.

⁷ Cgàam koe tcãà tc'èe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'áèan dòm q'oo koe máase tama khama, a máase ana hãa tite.

⁸ Ne gane èe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite.

⁹ Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'èem koe hãa, ncèè tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'èe ba gatu koe x'áèa hãa ne. Igaba ncèè c'èem khòèm kò Krestem dim Tc'èe ba úú tama nem Krestem di tama.

¹⁰ Igaba ncèè Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'èe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, èetam ga ma gatu dim tc'áró ba chibian domka x'óóa igaba.

¹¹ Ncèè Gaam èe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'èem kò gatu koe x'áèa hãa, nem gha thée Gaam èe Kreste ba x'ooan koe ghùia hãa ba gatu di tc'áróan ncèè kaàko o gha kg'òèan máà, Gam dim Tc'èem ncèe gatu koe x'áèa hãam koe guu a.

¹² Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tíi qõè ga tuè - cgàam ko ma tc'èe khama ma kg'òè di tama sa,

¹³ cgàam ko ma tc'èe khama tu kò ma kg'òè ne tu gha x'óó khama, igaba ncèè Tc'èem di qarian ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'òo ne tu gha kg'òè.

¹⁴ Wèéa ne èe Nqarim dim Tc'èem ka tc'ãà-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóa ne e khama.

¹⁵ Qãan kò kúrú tu um Tc'èe ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãà tu u ba, igaba tu cóa tu gha ii dim Tc'èe ba mááèa, ncèè ta ko tcii a ko máá, "Aboè, gatá ka Xòò Tseè!" témé ba.

¹⁶ Tc'èe ba ko Gaam ka gatá dim tc'èem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóa ta a sa.

¹⁷ Ncèè Nqarim di ta cóa ta kò ii, ne ta nxãaska x'aian di ta q'òò-kg'ao ta a, Nqarim di x'aian di ta q'òò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a Nqarim di x'aian q'òóa hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'áàn koe tcãà.

Hààko x'áè di x'áà ne

¹⁸ Tíi ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncèe x'áè di guú cgáé tama a, ncèe gha hàà gatá koe x'áíè x'áàn cgoa i kòo tòóa xg'aeè ne.

¹⁹ Wèém nqõó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóa ne gha hàà x'áíèm x'áè ba qãà hãa khama.

²⁰ Nqõó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, èem gaam nqõóm ga ba ma tc'èea khama tamase, igaba Gaam èe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'èea hãa khama ma; *me nqõó ba nqòðan úúa hãa*,

²¹ ts'óm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãà-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim di ne cóa ne di kgoarasean hée naka x'áàn hëéthéè mááè ka.

²² Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqõó ba ncèeskaga igaba thòò-tcaoase kg'ae, àbàn di thòòan koe hãas khòès khama ma.

23 Me nq̄óm cúim tama me e nc̄ee ko th̄ò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba th̄é th̄ò-tcaoase kg'ae, nc̄ee Tc'ée ba úúa h̄a ta. Me Tc'ée ba tc'āa a kúrúsea h̄am tc'áró me e, *nc̄ee hààko x'aè di kg'òèan di nq̄òan máa ta a h̄a ba*, ta h̄a a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóá ta ii sa x'áim cáim ba q̄ā, tc'áróa tam gha kgoarasean máa ba.

24 Nc̄ee nq̄òan úúa h̄ase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nq̄ò sa cg'árés kaga nq̄òs tama si i: díi na ga èe i hòò h̄as koe nq̄ò?

25 Igaba nc̄èè èeta hòò tamas koe ta kò nq̄òan úúa h̄a, ne ta ko q̄ò tcáóan cgoa q̄ā si.

26 Gatá iim dàòm kagam ko Tc'ée ba gatá di kg'amkan koe h̄i ta a th̄é. C'úúa ta h̄a dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ée ba Gam ka gatá téé-q'oo koe th̄ò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàè tite nxāa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a.

27 Me Nqarim nc̄ee ko tcáóa ta q'oo koe h̄a zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'èem di tc'ée-kg'áman q'ana h̄a, Gam di ne khòè ne téé-q'oo koem ko Tc'ée ba èem ko ma Nqari ba tc'ée khama ma còrèa máá ne khama.

28 Ta q'ana h̄a, wèè zi gúú zia ko gane èe Nqari ba ncàma h̄a ne koe tsééa xg'ae sa, nxāasega i gha q̄è ka, gane èem nxāakamaga Gam di tc'èean koe guu a tciiia h̄a ne koe.

29 Gane èem Nqari ba nxāakamaga q'ana h̄a nem nxará tcg'óóa h̄a khama, Gam dim Cóám dis iis koe ne gha h̄a ka. Nxāasegam gha *Gam dim Cóá ba* kái q̄èa ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka.

30 Me Nqari ba nxāaska gane èem nxará tcg'óóa h̄a ne tciiia h̄a, a èem tciiia h̄a ne ko tchàno ne iise bóò, a èem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'áan máana h̄a.

Nqarim di ncàmkuu ne

31 Kháé ta gha nxāaska nc̄ee zi gúú zi ka dùú sa nxāe? Nc̄èè Nqarim kò gatá xòè koe h̄a ne i gha díin gatá cgoa x'áaku?

32 Gaam èe kò Gam dim Cóám tc'áró-tc'aro ga táá bóò guu, igaba kò gatá wéa ta domka tcg'òò Me ba, nxāa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wéè zi gúú zi máá ta a h̄a tite th̄é?

33 Díi na gha èe Nqarim ka nxará tcg'óóèa h̄a ne chibi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bóò ne.

34 Díi na gha xgàra ne? Jeso Kreste ba x'óóa h̄a! Si gataga kaisas gúú sa: x'ooan koem ghùèa h̄a si i, a gataga Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè koe h̄a, a ko gataga còrèa máá ta a!

35 Díi na gha Krestem di ncàmkuu cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàu saa, a cg'āè saa, a ntcáu baa?

36 Nc̄ee i ma *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe ma góásea h̄a a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèem koaba-dào ba cg'òè, a ta a ko cg'òè ko zi ghùu zi khama ma bóèè,”
témèè khama.

37 Nxāan tama a, igaba ta wéè zi gúú zi nc̄ee zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam èe ncàm ta am koe guu a.

38 Kaisa tcoma ner úúa h̄a, *Nqarim di ncàmkuu cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúú sa káa si i sa* khama: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'āa-cookg'aia ga igaba, a nc̄em x'aèm di zi gúú zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'èe qarria ga igaba,

³⁹ a tc'amaka hãam nqôó baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'ees gúús ncëem nqôómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuuan cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncëe Jeso Krestem gatá ðim X'aigam koe hãa a.

Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9-11)

9

Nqari ba Gam di ne khòè ne nxará tcg'òóa

¹ Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ëem koe nxàea tseegukagu,

² kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chòò tamas thòò sa tcáóa te koe úúa hãa.

³ Ncàmàr kò hãa, tí ra ga kò tí ka cgúíèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, tí qòe ga ne domka, ncëe tiris qhàòs di ii ne.

⁴ Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxará tcg'òóa Gam di ne cóa ne gha ii ka, a ba a Gam di x'ààn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúa hãa, a Gam di x'áèan máa nea, *a ba a xгаа-xгаа nea hãa nta ne gha ma* dqom Me sa, ncëem gataga thëé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne,

⁵ ncëe kò *Nqarim ka tsééa tcg'òóèa xu khòè* xuku xu ka tsgõose-coa ne; khòèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncëem Kreste ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncëem wèè zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chòò tamase méém dqomè. Amen.

⁶ Eëm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèèa ne èe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama.

⁷ Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèè ne *Nqarim di ne cóa ne* tama ne e. Nqari ba kò Abrahamama ba birí a máá: "Isakam koe tsi gha guu a èer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú," témé khama.

⁸ Ncëe sa ko máá, cgàam di ne cóa ne tama ne e ncëe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóa nea, gane Abrahamam di ne cóa ne ne e, témé.

⁹ Ncëea nqòòkagukus kò ma nxàèèa hãa ga a khama: "Tchànóm x'aèem kar gha kabise, si gha Sarah sa cóa ba ábà," tam méé.

¹⁰ Ncëes gúús cúis tama si i, igaba tsara kò thëé Rebekas di tsara cóa tsara cúim xòòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba.

¹¹⁻¹² Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan ko kúrú tsééan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'ëean koe guu a nxará tcg'òó - ncëes guú sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncëes guú sa ncëe koe x'áise: qanega tsara cóa tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qãè guú ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xòòs Rebeka sa birí a máá: "Kaia ba gha cg'aré ba tsééa máá," témé.

¹³ Ncëe i ma goásea hãa khama a ko máá: "Jakobe bar ncàma hãa, a Esau ba hòrea hãa," téméè khama.

¹⁴ Kháé ta gha dùu sa nxàe? Nqari ba tchàno tama saa? Nxãas tama si i!

¹⁵ Moshem kam kò máá:

"Èèr ko thòò-xama máá bar gha thòò-xama máá, a èer ko cgóm ba cgóm," témé khama.

¹⁶ Khama i nxãaska khòèm dis ncàmè koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guua.

¹⁷ Si ko *Nqarim dis* Tcgāya sa Faro ba birí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x’ái ka, nxāasega i gha Tiri cg’òèan wèem nqōóm koe nxàèe ka,” témé khama.

¹⁸ Gaa domkam ko nxāaska Nqari ba ãem thòò-xama máá kg’oana hãa ba thòò-xama máá, a ba a ko ãem qari-qari tcúú kg’oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgòàn hěe naka Gam di thòò-xama-máákuan hěéthěé

¹⁹ Me gha nxāaska gatu ka c’èe ba birí te a máá: “Ncēeta i kò ii ne ba ko nxāaska Nqari ba dùús domka chibi-chibi taa máá? Nqarim tc’èea hãa sa i gha diím ntcoe?” témé.

²⁰ Ka tsi gáé tsáá tc’èea máá dií tsi i ta tc’èea, khòè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga ãe xommèa hãa sa ãe xom sia hãa ba birí naka máá: “Dùús domka tsia ncēer ii khama ma kúru tea hãa?” témé?

²¹ Gàba zi dim kúru-kg’ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúis dtcōos koem ga cam gaba sara kúru di qarian úu tama, si c’èe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c’èe sa kg’amaga di zi tséé zi di sa ii?

²² *Igaba tsi ko nta méé ncēes gúús ka:* Nqari ba kò ãem xgòà cgaea hãa gaban, ncēe kaàkagukuan téea máána hãa koe Gam di xgòàn x’ái kg’oana, a Gam di qarian q’áakagu kg’oana. Igabam kò qáo tcáóse hãa cgoa ne,

²³ Gam di x’àn kaisam gha nxāasega gataga cgómkuan di gaban koe x’ái ka, ncēm nxākamaga x’àn kg’ónòa máána hãa a,

²⁴ gatá ncēm tcíia hãa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěé e.

²⁵ Ncēm ko Hoseam *dis* Tcgāyas koe méé khama a ko máá:

“Gane ãe kò *kg’aiga* Tiri ne khòè ne tama ner gha Tiri ne khòè ne ta ma tcii,

a ra a gha gaas ãe kò *kg’aiga* ncàmme tama sa tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

²⁶ “Ne gha gaam qgáim ãe ne kò biríèa hãa a máá:

‘Tiri tu khòè tu tama tu u,’

téméèam koe ne gha biríè a máá:

‘Kg’òèa hãam Nqarim di tu cóa tu u,’

téméè.”

²⁷ Me ko Isaia ba Iseraelem ka q’au a ko máá:

“Eèta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman khama ma kái ne e igaba

ne gha cg’orò ne kgoaraè,”

témé.

²⁸ X’aigam *Nqari* ba gha xòm x’àe-coan q’oo koe chòò tamase nqōò ba xgàra khama.

²⁹ Eēm xg’ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncēm kòo máá:

“Ncēe X’aigam qarim wèem kò xg’ao

c’èe qhàòan ga qaùa máá ta a tama,

ne ta ga kò Sodoma khama ii,

a ga kò Gomora khama ma kúruísea,”

témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

³⁰ Kháé ta gha nxāaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne, ncēe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòò ka, tchànoan ncēe dtcòmòs koe guua a.

³¹ Igaba ne kò Iseraele ne, ncêe x'âean koe guua tchànoan kòo qaa ne táá hòò o.

³² Dùús domkaà? Dtcòmàn koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòo tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxōás tc'amkg'ai koe tçgàba,

³³ ncêe i ma góásea a ko máá:
 “Q'āa, nxōā sar ko Sione koe tóó,
 khòè ne gha kúrú ne tçgàba sa,
 nxōám kúrú ne gha ne cg'áé ba;
 me gha diím wèém êe ko Gam koe dtcòm ba
 táá sau-cgaekaguè ka,”
 tam méé.

10

¹ Tíí qōe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'êe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne.

² Nqarim koe ne máásea hāa khama, ra ko ncêe sa nxàea tseegukagu, igabaga i gane di máásean tseeguan di q'āan koe guu tama.

³ Nqarim koe guua hāa tchànoan ne bóòa q'āa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe mááse tama.

⁴ Krete ba ko x'âean chòòkagu khama, *nxāasega ta gha táá x'âean ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha diím wèém êe ko dtcòm ba tchànokaguè.

Kgoarakuan di qāè tchōà nea wèém khòèm di i

⁵ Moshe ba x'âean koe guua hāa tchànoan ka ncêe sa góáa hāa a ko máá: “Diím wèém êe ko *x'âean ko qaa sa* komsana ba gha gaan ka kg'òè,” témé khama.

⁶ Igaba i ko dtcòm koe guua tchànoan ncêeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Díi na gha nqarikg'ai koe qaò?’ témé guu” (êe sa Krete ba nqāaka úú si i ke),

⁷ “kana máá: ‘Díi na gha nqāaka hāam nqōóm koe síi?’ témé guu” (êe sa Krete ba x'ooan koe ghù si i ke).

⁸ Kháé i ko nxāaska dùú sa méé? *Ncêe si i*: “Kg'ui ba tsáá ka cúù me e, kg'áma tsi koe hēé naka tcáóa tsi koe hēéthēé e,” ta i ko méé. Ncêe ba dtcòm dim kg'ui me e, ncêe xae ko gaam ka xgaa-xgaa ba,

⁹ ncêe ko máá: “Ncêe tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm Nqari ba x'ooan koe ghù Mea hāa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba.

¹⁰ Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncêem dàòm ka kgoaraè khama.

¹¹ *Nqarim dis* Tcgāya sa ko máá: “Diím wèém êe ko Nqarim koe dtcòm ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama.

¹² Juta ne hēé naka qhàò zì di ne hēéthēé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káà a; cúím Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne êe ko tcii Me ne qguàn cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama.

¹³ “Diím wèém êe gha Nqarim dim cg'òè ba tcii ba gha kgoaraè,” *ta i ko mééè* khama.

¹⁴ Kháé ne gha nxāaska ntama ma cg'òèa ba tcii, ncêe Gam koe ne kò dtcòm tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm, ncêe qanega ne kò Gam ka kómí tama ne? A ne a gha ntama ma kómí, ncêe xgaa-xgaa ne gha ba ne kò úú tama ne?

15 Me gha ntama ma gaam ãe ko tchõan xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncẽe tséam kò úúe tama ne? Ncẽe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qãe tchõan di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'òèa!” témé khamaga ma.

16 Igaba ne kò kái-kg'aise táá qãe tchõan komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigae, díi ba gaxae di kg'uian komsana hàã?” témé khama.

17 I ko nxãaska dtcõman ãe ko kórmès koe guu, si ko ãe ko kórmè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

18 Igabar ko ãe ne kóm ta ga hàas ka tèè. Tseeguan kaga ne kóma hàã! Ncẽe *Nqarim di zi Tcgãya zi* ko méé a ko máá:

“Wèém nqõóm koe ga i dòma xu síia hàã,
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síia hàã,”
témé khamaga ma.

19 Ra ko gaicara tèè, Iseraele ne kò kóma q'ãa tama sa? *Kóma ne kò q'ana hàã!* Moshe ba kò tc'ãã dis ka máá:

“Kúru tu ur gha tu gane ãe qhàòs di tama ne koe tau di,
a ra a gha káà tc'èes qhàòs di ne cgoa xgòákagu tu u,”
témé khama.

20 Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hàase *Nqarim mééa hàã sa nxàe a máá:*

“Gane ãe qaa Te tama ne kar hòèa hàã,
a Ra a kò gane ãe tc'èe Te tama ne koe x'áísea hàã,”
témé.

21 Igabam kò Iseraele ba bíri a máá:

“Wèém cámi kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hàã
khòe ne ãe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,”
témé.

11

Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

1 Ra ko nxãaska tèè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khòe ne xgui?” témé. Nxãas tama si i! Tíi ga ra thèé Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjaminem dis qhàòs di ra.

2 Nqari ba kò Gam di ne khòe ne ncẽe kg'aigam kò q'ana hàã ne táá xgui. C'úua tu gáé hàã *Nqarim dis* Tcgãyas ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá:

3 “X'aigae, Tsari xu porofiti xu ne cg'õoa hàã, a Tsari altaran kobeá hàã, ra tíi cúí ga ra qaùá, ne ko cg'õoa te xaù,” témé.

4 Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xqa me? *Nqari ba kò xqa a máá:* “7,000 xu khòe xur tòóa máásea hàã, ncẽe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé.

5 Ncèeskaga i gataga ii: qaùá hàã nea hàna, cgómkus koe guu a nxará tcg'òèa hàã ne.

6 Igaba ncèe cgómkus koe i kò guua hàã ne i nxãaska *gane di* tséean koe guu tama; ncèe gatá i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

7 Kháé nxãaska dùu saa? Iseraele ne kò ãe ne kòo qaas gúú sa táá hòè. Khòe ne ãe nxará tcg'òèa hàã ne cúí ne kò hòè si, igaba ne kò ãe qaùá hàã ne qarinqarin tcúúe.

8 Ncèes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáóa ne hée naka tc'èea ne hèéthèe ntcúú-ntcuu,

a tcgáa ne ga táá bóokagu
 a tceea ne ga táá kómkagu
 ncēm cáń kaga igaba,”
 témé khama.

⁹ Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu* sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii,
 nxāasega ne gha cg'áa tcāa,
 a gha gane di xgārasean kǎbia máàe ka.

¹⁰ Gane di tcgáan méé i ntcúu-ntcuuè
 naka ne nxāasega táá bóò,
 naka i gane di qhùrian chòò tamase nǎiè,”
 tam kò méé.

¹¹ Ra ko nxāaska tèè a máá: Eè ne kòò *Juta ne* tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tèe ka? Nxāas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha tǎá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxāasega ne gha *Juta ne* chii ka.

¹² Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqóò ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne tǎá zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxāaska tǎá zi qhàò zi di ne* nta noose *qguùkaguè*, ncèè cg'oèas tc'ǎò-tc'ǎos *Juta ne* dis kò hǎa ne?

Tǎá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

¹³ Gatu cgoar ko kg'ui, tǎá zi qhàò zi di tuè: tǎá zi qhàò zi di ne koer x'áé úú-kg'ao ra a domka ra ko ncēs tséés tiri sa kaikagu,

¹⁴ tiris tséés koer gha c'ēdaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúrú ne chii di ii domka, ra gha nxāasega c'ēe ne kgoara ka.

¹⁵ Ncèè *Nqarim ka* xguiès *Juta ne* dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqóò ba *Nqarim* cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmme sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'òè si i gha ii!

¹⁶ Ncèè tc'ǎà dis pére-qàmàs kò *Nqari* ba tcg'òóa máàe, nem nxāaska wèém pére ba gataga thèè *Gam* di me e, a ncèè hìis di tǒbean kò *Gam* di ii, ne i nxāan ga thèè *Gam* di i.

¹⁷ A ncèè c'ēe xu nxāa xu olife dis hìis di xu kòò q'āea tcg'òòè, tsi tsáá ncèè qǎāka ka dis olifes di tsi *nxāa tsi* gaa koe q'áma tòòè, a ko c'ēe xu cgoa ēes hìis tǒbe di qguàan q'aa-q'aaku,

¹⁸ ne méé tsi tǎá gaxu nxāa xu koe bóò-boose guu. Ncèè bóò-boose tsi kòò ne *méé tsi tc'ēe-tc'ēese*, tsáá tsia tǒbean qgóó tòò tama, igaba i tǒbean qgóó tòò tsia hǎa sa.

¹⁹ Igaba tsi gha máá: “Nxāa xua q'āea tcg'òòèa hǎa, nxāasegar gha tíi q'áma tòòè ka,” témé.

²⁰ Eè sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmàn úú taman domka xu q'āea tcg'òòèa hǎa, tsi kò tsáá tsari dtcòmàn domka tééa hǎa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba méé tsi q'áòa hǎa.

²¹ Ncèè *Nqarim* kòò hìis kg'aiga úúa hǎa nxāan bóòa guu tama, ne tsi tc'ēea máá, tsám gha bóòa guu tsi, ta tc'ēea?

²² Ke méé tsi *Nqarim* di qǎèan hēé naka *Gam* di xgòàn hēéthhēé q'ana hǎa. Xgóá Me e ēe *chibian kúrú ka* cg'áa hǎa ne koe, igabam tsáá koe qǎè Me e, ncèè *Gam* di qǎèan koe tsi kòò hǎa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thèè q'āea tcg'òòè.

* **11:9:** *suu* - Gerika sa ko máá: “cháa sa” témé - tc'òoan ko tòò a tc'òòés qgáì si i.

²³ A ncèè Juta ne kò gane dis dtcòm tamas koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'áma tòòè, Nqari ba qarían úúa hãa, gaicaram gha q'áma tòó ne di i khama.

²⁴ Ncèè kg'aiga qãáka ka dis hùis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'áea tcg'òòèa hãa, a olife dis hùis xháràèas koe q'áma tòòèa hãa, ncèè i ga kg'aiga ìi tama khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kabi a kg'aigaka di nxãan gaan dis hùis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

Iseraele ba gha kabi a tòóa kg'ónòè

²⁵ Tíi qòe ga tuè, ncèes gúús chómsea hãa sa tu gha q'áa sar ko tc'èe, nxãasega tu gha táá tc'èega tu ii sa birise ka. *Ncèes gúús chómsea hãa sa ncèe si i:* qari tcúúan Iseraele di ne khóè ne dia xòm x'àè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga síi cg'òèa hãas nxáráse-q'ooos táá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hàà.

²⁶ Ne gha ncèem dàòm ka wèè ne Iseraele ne kgoaraè, ncèe i ma góásea hãa a ko máá:

“Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,
a ba a gha Jakobem *ka tsgòose-coa* ne koe
cg'áè tcáóan tcg'òó.

²⁷ Si gha ncèe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,
gane di chibia ner gha ko sèea tcg'òó cgae ne ka,”
témèèa khama.

²⁸ *Juta nea* qãè tchòàn *xguia hãa* khama ne *Nqarim di* ne cg'òo-kg'ao ne e, *nxãasega i gha qãè tchòàn* gatu qhàò di tu koe hàà ka. Igaba ncèè nxárá tcg'òóa máases ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncámmea hãa, gane ka tsgòose ga xu *cgoam kúrua hãas qáé-xg'aes* domka.

²⁹ Nqari ba aban èem ko tcg'òó ka hée naka èem ko tcii ne ka héeéthéè tc'èea kabi tama khama.

³⁰ Gatu qhàò zi di tua kò c'èe x'àè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncèeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòòà.

³¹ Gane igabaga ne ncèeska èeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxãasega ne gha théè ncèeska Nqarim di cgómkuan hòò ka.

³² Nqari ba kò wèè ne khóè ne kúru ne komsana taman koe tòòse, nxãasegam gha wèèa ne ga cgómkuan x'ái ka khama.

Nqari ba dqoma ne

³³ Tsóágase i gáé Nqarim di qguúan kaia!
Tsóágase i gáé Gam di q'áan di tc'èean hée
naka q'áa-kg'áma ba héeéthéè tchàà-a!

Díi na gha Gam di zi tc'èe-kg'ám zi bóòà q'áa?
Díi na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xúri?

³⁴ *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*
“Díi na X'aigam di tc'èe-kg'áman q'ana?
Díi na ga tchàno-tchano Me?

³⁵ Kana ia xg'ao díin c'èe gúù máà Me,
Me ga gaa gúúan suruta kabi?”
témé khama.

³⁶ Wèè zi gúù zia Gam ka kúruèa,
a zi a Gam koe guua,
a Gam domka hàna.

† 11:25: xòm x'àè q'oo - kana “c'èe xòè za”.

Nqari ba méém chòò tamase dɔmòmè! Amen.

Dtcòm-kɔ'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

12

Nqari ba tsééa máá

¹ Ga a domkar ko Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíí qõe ga tué, tc'áróa tu tu gha dàòà-máákus iise tcg'òò sa, kg'òea hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa - ncèea tc'èem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama.

² Táá méé tu ncèem nqòóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'èe-kg'árna tu koe kaba-kabaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'èe sa q'ãa, gaas èe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

³ Cgómkuan ncèer máàèa hãa domkar ko wèém khòèm èe gatu xg'aeku koe hãa ba bìrì a ko máá: Táá méém tc'èe-q'ooa ba koe tc'amakam hãa sa bìrìsea hãa guu, igaba méém wèém khòé ba tc'èe-kg'árna ba koe, èem Nqari ba máà mea hãas tc'àò-tc'ãos dtcòman dis cgoa qgóóse.

⁴ Cúim tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hãa, i wèè xòèan cúis tséé sa kúrú tama khama.

⁵ Ncèem dàòm ka ta ko, èeta ta ma kái ta a igaba cúim tc'áró ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'èe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aèa hãa.

⁶ Ke méém wèém khòé ba tãáka zi aba zi èem Nqari ba Gam di cgómkuan ka máà taà hãa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém èem úúa hãa dtcòman dis tc'àò-tc'ãos cgoa tséékagu u.

⁷ Naka ncèè c'èe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xgaa-xgaa kò ii ne méém xgaa-xgaa,

⁸ naka ncèè c'èe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'èe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hãase hùì ne. Ncèè c'èe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèè tcáóa ba cgoa gatà hèé. Ncèè c'èe ne koe cgómkuan x'áis kò ii ne méém qãè-tcaon cgoa x'ái i.

Dtcòm-kɔ'ao ne dis kg'òè sa

⁹ Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eè cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari èe qãè ii sa.

¹⁰ Gatu ka c'èea ne kaisase ncàm, khòé qòeku ne ga ma ncàmku hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'èe ne tcom.

¹¹ Táá méé tu xhòen-tcáó guu; gatu dim tc'èe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá.

¹² Nqòòan koe méé tu qãè-tcaoa hãa, naka tua xgàrasean koe qáò tcáó ii, naka còrèan koe qgóóa qari.

¹³ C'èe ne dtcòm-kɔ'ao ne kòo xháé ne méé tu èe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áea tu koe c'èe ne qãèse hàakaguan koe tu tcàan tcáó.

¹⁴ Ts'ee-ts'ee'g'ai èe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'ee'g'ai ne, táá cgúí ne guu.

¹⁵ Eè ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka èe ko kg'ae ne cgoa kg'ae.

¹⁶ Cúita noose tu qgóoku; táá bòò-boose guu, igabaga èe nqãaka hãnas téé-q'ooos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'èega tu ii sa bìrìse guu.

¹⁷ Táá c'èem khòèm cg'ãen kúrú máá tua ba cg'ãen cgoa kabia máá guu. Eè wèém khòèm koe qãè iis koe méé tu tcàà tc'èe.

¹⁸ Ncèè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa, ne méé tu wèè khòèan cgoa tòóku.

¹⁹ Ncàm-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kàbia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòan guua máá a; ncêe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko X'aigam ka méé a ko máá: “Kàbia mááku sa Tiri si i, Ra gha Tíia kàbia máá,” témé khama.

²⁰ Igaba

ncêe gatu dim cg'õo-kg'aom kò xàbà hãa ne tc'õoan máá me nakam tc'õó, naka cáman kò hãa ne tshàan máá me nakam kg'áa.

Eéta hêéan ka tu gha ko kúru mem saucgae a chibi bóðse.*

²¹ Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúuan cgoa cg'ãèan tàà.

13

Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa

¹ Wèém khòè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka *kgoara máàèa hãa* tama tc'ãà-cookg'ai nea káa a ke, igaba èe hàna ne Nqarim ka tòòèa hãa.

² Díim wèém èe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxará tcg'òó hãa sa ntcoe, me gha díim wèém gatà ko hêé ba xgàrakuan óága cgaese.

³ Tc'ãà-cookg'ai xua èe qãèan ko kúrum ka bèèè tama khama, igaba xu ko èe cg'ãèan ko kúrum ka bèèè. Eè tc'ãà-cookg'aia hãam bèe tsi kò tc'èe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúuan kúru nakam gha dqom tsi.

⁴ Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka ko tséé ba khama. Igaba ncêè cg'ãèan tsi kò kúru ne méé tsi bèe, ntcàum èem qgóó hãa bam kg'amaga qgóó tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgòan óá, èe ko cg'ãèan kúru ne koem gha xgàrakuan qðòkagu khama.

⁵ Gaa domka méé tsi èe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qámsea hãa, *Nqarim di* xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'èe-tc'èesean domka hêéthèe e.

⁶ Ncêes gúus domkaga tu ko nqðóm ko tcg'òó máàè marian tcg'òó, tc'ãà-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncêe ko tsééa xu kúru xu.

⁷ Ke méé tsi èe tsi ga wèém khòè ba úú cgoa hãa sa máá me: nqðóm ko tcg'òó máàè mari kò ii ne tcg'òó o, ncêè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáa ka c'èe ba ncàm sa

⁸ Táá méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chibi sa hãa guu, tsáa ka c'èe ba ncàm cúis oose. Eè gam ka c'èe ba ncàma hãa ba ko x'áèan ko qaa sa kúru ke.

⁹ X'áèan ncêe ko máá: “Táá méé tsi cg'áràn kúru guu; táá méé tsi cg'õo guu; táá méé tsi ts'ãa guu; táá méé tsi ncóó guu,” naka c'èe x'áè-kg'áman hêéthèéa cúim x'áè-kg'áman koe qgóóa xg'aeèa, ncêe ko máá: “Tsáa ka c'èe ba ncàm èe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé ba.

¹⁰ Ncàmku sa tsáa ka c'èe ba chibi kúru cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'áèan ko méé sa kúru.

X'áam q'oo koe kg'òè

* **12:20:** kúru mem saucgae a chibi bóðse - Gerika sa ko máá: “kàruko zi c'ee ntcom zi tcúua ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

¹¹ X'aèm ncêe ta ko gaam q'oo koe kg'òè ba tu q'ana hãa, ke méé tu ncêe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tée dim x'aè ba hààraa. X'aèm kgoarakus di ba ncêeska kaisase cúu me e ke, ncêe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama.

¹² Ntcúúa ne nqáéa hãa, i koaban cúu u. Ke hàà naka ta ntcúú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòò naka taa x'àan di zi ncoò gàba zi hãa.

¹³ Hàà naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáms di x'àan q'oo koe hãa ne khòé ne khama ma, êe kaisase ko tc'óó, a ko kg'áa ne hêé, naka cg'áràn ko kúrú a káa qgóóse-q'oo ne hêé, naka méeuku a tau di ii ne hêéthêé ka tamase.

¹⁴ Igaba méé tu X'aigam Jeso Kreste ba hãa, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'êe-kg'ám zi chòòkagu.

14

Kg'amka ne hêé naka qari ne hêéthêé e

¹ Eê dtcòma hãa, igaba gam di dtcòmàn koe kg'amka ba, qãèse hààkagu, êem tc'êea hãas koe ntcoeku cgoo me tamase.

² C'êem khòèm dis dtcòm sa ko kgoara máa me, me wèés gúú sa tc'óó, igaba khòèm êe gam dis dtcòmès kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'óó.

³ Khòèm êe ko wèés gúú sa tc'óó ba méém táá êe wèés gúú sa tc'óó tama ba ntcoea hãase séé guu, nakam êe wèés gúú sa tc'óó tama ba táá êe ko wèés gúú sa tc'óóm qãèse hêé tama sa bóò guu, Nqari ba qãèse hààkagu mea hãa ke.

⁴ Díí tsia tsáá, c'êem khòèm dim qãàm qãèse hêé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'òòsem koe i guua hãa *êem ko kúrú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áe sa*. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarían úúa hãa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

⁵ C'êem khòèm kam c'êem cárn ba c'êe xu cárn xu ka cgáé me e, me ko c'êem khòé ba wèé cárn ga cúíta noose séé. Wèém khòé ba méém tc'êea ba q'oo koe bírisea hãa, êem tc'êea hãa sa gaas ga si i sa.

⁶ Gaam êe ko c'êem cárn ba c'êe xu ka tãákase séé ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hêé. Me ko gaam êe ko tc'óó ba thêé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hêé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máa khama. Me ko gaam êe c'êe zi tc'óó zi tc'óó tama ba thêé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hêé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máa.

⁷ Gatà ka c'êem cúíá ko gam ka kg'òèa mááse ba káa me e, me gataga c'êem cúíá ko gam ka x'óóa mááse ba káa me e khama.

⁸ Ncêé kg'òè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'òèa máá, a ncêé x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'òè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a.

⁹ Kreste ba kò ncêes gúús domka x'óó, a kò gaicara kg'òè, nxãasegam gha êe x'óóa hãa ne hêé naka kg'òèa hãa ne hêéthêé dim X'aiga ba ii ka khama.

¹⁰ Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hêé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase séé? Wééa ta ga gha Nqarim dis ntcóó-q'ooos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka.

¹¹ Ncêeta i ma goásea a ko máá:

“Kg'òèar hãas noosem gha wèém qúrú ba cookg'ia Te koe qqònì, me gha wèém tam ba Nqarir ii sa dqònì,” téméé khama.

¹² Me gha nxãaska wèém khòèm gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xqara mááse.

Táá tsáá qõe ba chibi kúrúkgu

¹³ Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe birísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgáè-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcãa me sa tòóa hãa tite sa.

¹⁴ Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa, cúis gúús gaas ka q'ano tama sa káa si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòèm dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxãaska gaam koe q'ano tama.

¹⁵ A ncèè tsáá kò tc'òòs kòò tsáá qõe ba tshúú-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàmkuwan x'ái tama. Táá méé tsi hée nakas tc'òó tsi ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncèe Krestem kò gaam domka x'óó ba.

¹⁶ Táá hée nakas èe gatu ka ko qãè iise bóòè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxàèe guu.

¹⁷ Nqarim di x'aia nea tc'òó sa hée naka kg'áa sa héeéthèe di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hée, naka tòókuan hée naka qãè-tcaoan héeéthèe di i.

¹⁸ Díim wèém èe ko ncèem dàòm ka Kreste ba kúrúá máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khòèan ka tchànóm iise bóòè.

¹⁹ Gaa domka méé ta wèe qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúú zi hée naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùú zi gúú zi héeéthèe kúrú.

²⁰ Táá Nqarim kúrúá hãa sa tc'òoan domka kòbe guu. Wèès gúú sa q'ano si i, igaba ncèè c'ëem khòèm kòò c'ëes gúú sa tc'òó, si nxãa sa c'ëem khòè ba kúrú me chibiga ii ne i qãè tama.

²¹ Qãès gúú sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana gõéan kg'áa, kana c'ëes gúús tsáá ka c'ëe ba ko chìbian kúrúkgu sa kúrú guu.

²² Gaa domka méés dùús wèès èe tsi c'ëes gúús ka dtcòma hãa sa tsáá hée naka Nqari ba héeéthèe tsao ka cúú ga q'ãaèa hãa. Ts'ee-ts'ee'kg'àièa baa khòèm èe gam koe qãè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba.

²³ Igaba khòèm èe tc'òóm kò ko ne ko káise tèèse ba xgàraèa hãa, dtcòman cgoam tc'òó tama khama; si wèès gúús èe dtcòman koe guu tama sa chibi si i.

15

C'ëe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase

¹ Gatá ncèe qari ii ta méé ta gane èe dtcòma ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùú, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse guu.

² Wèém khòè ba méém gam ka c'ëe ba qãè-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùùè ka.

³ Krestem igabam kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncèe i ma góásea a ko máá: "Gane èe cóè Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa," téméè khamaga ma.

⁴ Wèé zi gúú zi ncèe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha Nqarim di zi Tcgãya zi koe guua hãa qáo tcáóan hée naka ghùú-ghui-tcáókuan héeéthèe koe guu a nqòòan úú ka.

⁵ Nqarim ncèe qáo tcáóan hée naka ghùú-ghui-tcáókuan héeéthèe di ba méém kg'òèa xg'aeen dim tc'ëe ba máa tu u, èe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka,

⁶ naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba cúim dòm cgoa dqomì.

Qāè tchõà nea Juta ne hēè naka qhàò zi di ne hēéthēè di i

⁷ Gaa domka méé tu gatu ka c'ēe ne qāèse hààkagu, ěem ma Kreste ba ma qāèse hààkagu tua hāa khamaga ma, n̄xāasegam gha Nqari ba dqom̄mè ka.

⁸ Biri tu ur ko khama *a ko máá*, Kreste ba kò ěe q'āe nqāa-ggai khòoèa hāa ne dim qāà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, n̄xāasega zi gha Abrahamama xuku xu kò nqòòkaguèa hāa zi gúù zi tseegukaguè ka,

⁹ naka gataga ěe tǎá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di góm̄kuan domka dqom̄m ka, ncēe i ma góáèa hāa a ko máá:

“Gaa domkar gha tǎá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqom̄m Tsi, a ra a gha cg'òèa Tsi nxáè,”

témèè khama,

¹⁰ a i a ko gaicara máá:

“Qāè-tcao tu, tǎá zi qhàò zi di tuè,

Gam di ne khóè ne cgoa,” témèè.

¹¹ A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqom̄m, gatu wèè tu tǎá zi qhàò zi di tuè,

naka méé ne wèè ne khóè ne dqom̄m Me,”

témèè.

¹² Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tobe ba gha hàà,

Gaam ěe gha tēe a tǎá zi qhàò zi di ne dim Tc'āà-cookg'ai ii ba,

ne gha tǎá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòòan úú,”

témèè.

¹³ Nqarim ncēe nqòòan ko Gam koe guu ba méém wèè qāè-tcaoan hēè naka tòókuan hēéthēè cgoa cg'oèè-cg'oe tu u, ěe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha n̄xāasega Tcom-tcomsam Tc'ēm di qarian ka cg'oèa nqáése nqòòan koe.

**Chõò-q'oo sa hēè naka tsgámku zi hēéthēè e
(15:14–16:27)**

Paulo ba tǎá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e

¹⁴ Tíí qōe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hāa, gatu qāèan ka cg'oèa, a q'āan di tc'ēean wèè ka cg'oèè-cg'oeèa hāa sa, a tu a qarian úúa hāa xgaa-xgaaku tu gha di i.

¹⁵ Igaba ra kò c'ēe zi qgái zi koe kgoarasea hāase góá máá tu u, a ko tc'ēe-tc'ēese tu u, góm̄kuan ncēer Nqarim ka máàèa domka,

¹⁶ n̄xāasegar gha tǎá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qāè tchõàn xgaa-xgaa, n̄xāasega ne gha tǎá zi qhàò zi di ne dàòà-mááku sa ii, ncēe gha Tcom-tcomsam Tc'ēm ka qáòà tcg'òó a cúíà tòòè, a Nqarim ka qāèse hààkaguè sa.

¹⁷ Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hāa domka dqom̄mse,

¹⁸⁻¹⁹ a cuiskaga c'ēe gúù kaga kg'uia hāa tite, Krestem tíí koe kúrúa hāas tséés ka cúí oose. *Tiri* kg'uian hēè naka tsééan hēè, naka x'ái zi hēè naka are-aresa zi gúù zi di qarian hēéthēè cgoa, naka Nqarim dim Tc'ēm di qarian cgoa hēéthēem ko Kreste ba tǎá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalema koe guu, a ra a *wém nqóó ba* n̄xāma-n̄xāma, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qāè tchõàn cg'oèa hāase xgaa-xgaa.

²⁰ Wèè x'aèan kar kò ko ãem Kreste ba q'ãaè tama koer gha qãè tchòàn xgaa-xgaa sa tc'ëe, nxãasegar gha táá c'ëem khóèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùì ka.

²¹ Igaba ncëe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane ãe qanega Gam ka bìrìè tama

ne gha bóò,

ne gha gane ãe Gam ka kóm tama

ne kómá q'ãa,”

témèè khama.

²² Ncëes guús domkar kòo káíse xgáè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrì

²³ Igaba ncëeska, ncëe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgáia káà a, ra kò gataga ncüisega hàà cgaea tu xgónèa hãa,

²⁴ khamar bìrìsea hãa gatàr gha hëé sa, ãer ko Spaine koe qđò ka. Eër ko Roma koe tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòa ner úúa hãa khama, ra gataga nqòòan úúa, ãer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qđòs koe hùì te di i.

²⁵ Igabar ncëeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qđò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka.

²⁶ Maketonia hëé naka Akaiá hëéthëé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qãèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne ãe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'óóa máá sa khama.

²⁷ Gatá hëéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hëé sa. Ncëe *Juta ne* kòo tc'ëem di ts'ee-ts'ee'kg'aikuan táá zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thëé kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqđóm di zi guú zi ãe ne úúa hãa zi thëé *Juta ne* máá sa khama.

²⁸ Ra gha nxãaska ãer ko ncëes tséé sa kúrúa xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncëe aban hòò hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko qđò ka tcàà cgae tu u a nqáé.

²⁹ Ra q'ana hãa ãer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'ee'kg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

³⁰ Tíí qđe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hëé naka Tc'ëem di ncàmkuan ka hëéthëé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa.

³¹ Nxãasegar gha ãe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka,

³² nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàmà hãa ne qãè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kaba-kabaè.

³³ Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèè tu cgoa hãa. Amen.

16

Tsgámkaguku zi

¹ Gatá ka qđeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qãà sa,

² a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qãèse hààkagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua ães ga ko hùikuan qaa qgái koe hùì si, kái ne khòè nes hùia hãa domka, tíí ga ra hëéthëé e.

3 Perisila* sa hěé naka Akila ba hěéthěé khara tsgámkagu, ncěe ko Jeso Krestem koe tíi cgoa tséeé khara.

4 Tíi domka khara kò kg'òèa khara cg'òè-cg'oegas qgáís koe tcàà. Tíi cúí ra qǎè-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tǎá zi qhàò zi di zi kereke zi wèè zi thée qǎè-tcaoa máá khara a.

5 Gakhara dim nquom koe ko xg'aes kereke sa thée tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thée tsgámkagu, ncěe Asia dim khòèm tc'ǎá a Krestem koe máásea hǎa ba.

6 Maria sa tsgámkagu, ncěe kaisase tséeé tua hǎa sa.

7 Anteroniko ba hěé naka Juniase ba hěéthěé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncěe xae kò xg'ae a qáéèa hǎa tsara. C'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase commèa hǎa tsara, a tíi ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

8 Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

9 Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tséeé ba, naka Setakuse ba hěéthěé e, tíi tcáràm ncàm-ncamsa ba.

10 Apelese ba tsgámkagu, ncěe kò Krestem koe kúrúa boòè, a tchàno ii ba. Arisetobulom dis x'áè-q'oos di ne tsgámkagu.

11 Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.

Narekisom dis x'áè-q'oos di ne tsgámkagu, gane èe X'aigam koe hàna ne.

12 Terufena sa hěé naka Terufosa sa hěéthěé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tséeé-kg'ao sara.

Tíi tcáràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thée, ncěe X'aigam koe kaisase tséeéa hǎa sa.

13 Rufasa ba tsgámkagu, X'aigam ka nxárá tcg'òòèa ba, naka gam ka xòò sa hěéthěé e, ncěe kò gataga tiris xòò sa ii sa.

14 Tsgámkagu Asunekireto ba hěé, naka Felegone ba hěé, naka Heremese ba hěé, naka Paterobase ba hěé, naka Heremase ba hěé naka tíi qòe ga xu hěéthěé e, èe gaxu cgoa hàna xu.

15 Tsgámkagu Filolego ba hěé, naka Julia sa hěéthěé khara, naka Nereo ba hěé, naka gam ka qòese sa hěé, naka Olumpase ba hěé, naka wèè ne dtcòm-kg'ao ne èe gane cgoa hàna ne hěéthěé e.

16 Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.

Wèè zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.

17 Tíi qòe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane èe ko q'aa-q'asean óága ne, a ko èe tu xgaa-xgaaèa hǎa gúúan ko ntcòe zi gúú zi dàòa tu q'oo koe tòò ne koe tu gha q'òése sa; tcg'oaragu ne.

18 Eèta ii ne khòè nea gatá dim X'aigam Krete ba tséeéa máá tama, igaba ne ko gane di ncààn kúrúa máá. Gane di kg'uian t'òè-t'òèèa hǎa, a qǎè khama xamè cgoa ne ko èe kg'amka tc'èe ne di tcáóan qàè-qae.

19 Wèém khòè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hǎa, ra gaa domkaga gatu domka qǎè-tcaoa hǎa. Igabagar ko tc'èe, tc'èega tu gha ii sa èe qǎè iis koe, naka tua gha káá chibi ii èe cg'ǎè iis koe.

20 Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'ám-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méeé i gatu cgoa hǎa.

21 Timoteom tíi cgoa ko tséeé ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thée tiri xu qhàò xu Lukio ba hěé, naka Jasone ba hěé naka Sosipatere ba hěéthěé xu tsgámkagu tu u.

* 16:3: *Perisila* - Gerika sa ko "Perisika" témé.

²² Tíí Teretio ra, ncēes tcgāyas dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

²³ Gaio ba ko tsgámkagu tu u, ncēer x'áéa ba koe x'ãèa hãa ba, si ko wèés kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom ncēe kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka qōesem Kareto ba hēéthēé e.

²⁴ †

Còo di dqomkua ne

²⁵ Nqari ba méém dqom̀mè! Qãè tchòàn ēer kòo Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úúa ba. Xgòre-kg'aisean ncēea kò c'úusea hãa tseeguan ga a, ncēe kò nqáéa hãa kurian kái ka kò chómsea hãa a,

²⁶ igabaga ncēeska xgòre-kg'aièa hãa a, a porofiti xu ka góáéa zi Tcgāya zi koe guu a x'áièa hãa, a chòò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

²⁷ Ncēem Nqarim cúisega tc'èega ba méém Jeso Krestem koe guu na chòò tamase dqom̀mè! Amen.

---

† 16:24: C'èe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uan úúa: 24Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

1 KORINTA NE Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa Korinta ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa góá, c'êe zi qóm zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'aè êe kam kò Korinta ba kaia hãam x'áe-dxoom Gerika ne di me e. X'ámágu sa hêe naka x'ámá sa hêéthêe kò Korinta koe hàna. Gaam nqđó ba kò cg'uria ba hêe naka tãáka zi dtcòm zi hêéthêe ka q'ãasea hãa. Paulo ba ko kái zi gúú zi ka góá, ncêe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hêe (1-4), naka kerekes koe ko kúrúe cg'arán ka hêe (5-6), naka xóe cgoakuan di têean ka hêe naka sèekuan ka hêe (7) naka kerekes ko ma tsées ka hêe (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'êem di aban ka hêe (12-14) naka x'oos koe têean (15) ka hêéthêe e.

13 dim tcee ba ko ncàmkus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khòe nem máana hãa sa, témé. Ncêem tcee ba gaas tcgãyas koe kaisase q'ãaèa hãam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãan di tc'êea ne
- kgoarasea ne
- tcom-tcomsa
- Tcom-tcomsam Tc'êem di zi aba zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)
- Séekuan di x'áe-kg'aman hêe naka x'áe-q'oos di kg'òe-kg'áman hêéthêe e (5-7)
- Dtcòm-kg'ao ne hêe naka dtcòm-kg'ao tama ne hêéthêe e (8-10)
- Kerekes di kg'òean hêe naka Nqari ba qámsea máan hêéthêe e (11-14)
- X'ooan koe tée sa (15)
- Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, tciièa ra Jeso Krestem dim x'áe úú-kg'ao* bar gha ii ka Nqarim ma tc'êea khama, a ra a gatá ka qðesem Sosetenesem cgoa hãa.

² Tsam ko ncêes tcgãya sa Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khòe tu kúrúe, a tu a Nqarim ka tciièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatú hêe naka wèe ne khòe ne wèe qgái za hàna ne hêéthêe tsam ko góá máá, ncêe X'aigam Jeso Krestem dim cg'òe ba ko tcii ne - gane hêe naka gatá hêéthêe dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hêe naka X'aigam Jeso Krete ba hêéthêe tsara koe guua hãa cgómkuan hêe naka tòókuan hêéthêe méé i gatú cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-mááku sa

⁴ Wèe x'aè kar ko tirim Nqari ba gatú ka qãè-tcaoa máá, cgómkuan êem Jeso Krestem koe máá tua hãa domka.

* 1:1: x'áe úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁵ Gam koe tu wèè zi gùú zi koe qguùkaguèa khama - wèè kg'ui'an koe hēè naka wèè q'āan di tc'ēan koe hēéthēé e -

⁶ tchōàs Krestem di sa ncēeska gatu koe nxàea tseegukaguèa khama.

⁷ Gaa domka tu cúis abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ēe tu hāa a ko gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qāa ka, hàam gha x'áise ka.

⁸ Kúru tu um gha tu chōò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxāasega táá chibi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cámi ka.

⁹ Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncēe tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúis gùú sa kúru ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe

¹⁰ Tíi qōe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'òèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèè tu méé tu dtcòmku naka i nxāasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qāèse xg'ae naka cúita ma tc'ēe, naka cúita ma tc'ēe-tc'ēese.

¹¹ Tíi qōe ga tuè, c'ēe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'āa-q'āa tea, xg'aekua tu koe i mēékuan hàna hāa sa.

¹² Méér ko sa ncēe si i: Gatu ka c'ēe ne ko máá: "Tíi ra Paulom di ra a," témé, ne ko c'ēe ne máá: "Tíi ra Apolosem di ra a," témé, ne ko c'ēe ne máá: "Tíi ra Peterem† di ra a," témé, ne qanega c'ēe ne máá: "Tíi ra Krestem di ra a," témé.

¹³ Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii ncēe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'òè koe tcguù-tcguuèa ii?

¹⁴ Nqari bar ko qāè-tcaoa máá, gatu ka cúim ga bar tcguù-tcguu ta ga hāa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose.

¹⁵ Nxāasega i gha cúí khòè ga táá hāa, tíi cg'òè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka.

¹⁶ Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguua, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'ēe khòè ga tc'ēe-tc'ēese tama, tcguù-tcguua ra hāa a.

¹⁷ Kreste ba hàar gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hāa, igabam qāè tchōà ner gha hàà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khòèm di tc'ēegan di kg'ui'an ka tamase, táás gha nxāasega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòè ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hēé naka q'āan di tc'ēan hēéthēé Me e

¹⁸ Gane ēe aagusea hāa ne koe i xgàus di tchōàn cg'āa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncēe ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i.

¹⁹ Ncēeta i ma góásea:

"Eè tc'ēega ne di tc'ēea ner gha cg'òo,

a gha ēe q'ana ne di q'āan xguì,"

ta i mēéèa khama.

²⁰ Tc'ēegan khòè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'āa-kg'aom ncēem nqóóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'āan di tc'ēan ncēem nqóóm di cg'āa-cg'anasekagu tama? ²¹ Nqari ba kò Gam di q'āan di tc'ēan ka khòè ne kúru, ne gane di tc'ēegan ka táá bóòà q'āa Me. Me kò Nqari ba qāè-tcaokaguè, cg'āa-cg'ana xgaa-xgaan ncēe xae ko tséékagu koe guu a ēe ko dtcòm ne kgoaran ka.

²² Juta nea ko are-aresa zi x'ái zi ne gha x'áíè sa qaa, ne ko Gerika ne tc'ēan ne gha máàè sa qaa khama.

²³ Igabaga ta ko gatá Krestem ncēe xgàuèa hāam ka xgaa-xgaa. I ko ncēe tchōàn Juta ne tomagu tçgáí, a táá zi qhàò zi di ne koe cg'āa-cg'ana di i,

† 1:12: Peterem - Gerika sa ko máá: "Kefasem di" témé.

²⁴ igaba ãe *Nqarim ka* tcièa hãa ne, Juta ne hëé naka Gerika ne hëéthëé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'ëem q'ãan di Me e.

²⁵ Eë ko cg'ãa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khòèan dis ãe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khòèan di qarian tàà hãa.

²⁶ Tíí qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese tu nta tu kò ii sa *ëem kò Nqari ba* tciu tu u ka. Nqõóm di ne cgoa tu kò ko nxárá xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'ëega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama.

²⁷ Igabagam Nqari ba cg'ãa-cg'ana zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa hãa, nxãasegam gha ãe tc'ëega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa, nxãasegam gha ãe qari ne sau-cgaekagu ka.

²⁸ Nqari ba nxárá tcg'òóa nqãaka hãnas téé-q'oo's di zi gúù zi nqõómkg'ai di zi, ncëe ntcoèèa hãa zi hëé naka cgáé tama zi hëéthëé e, nxãasegam gha ãe cgáé ii zi kaàkagu ka,

²⁹ nxãasega i gha táá cúí khòè ga Nqarim cookg'ai koe dqòmse ka.

³⁰ Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúa, Me hàà gatá koe q'ãan dim tc'ëe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáòè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òòèa.

³¹ Gaa domkaga i ncëeta ma góásea hãa a ko máá: “Eë *c'ëem khòè ba* dqòm kg'oana ba méém X'aiga ba dqòm,” témèè.

2

Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchòà ne

¹ Tíí qõe ga tuè, ãer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'òè-t'òèèa kg'uian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ëegan cgoa, ncëer kò ko hàà chòmsea zi gúù zi Nqarim di zi ka birí tu u ka.

² Birísear kò hãa, Jeso Krestem ncëe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a birí tu u sa khama.

³ A ra a kò kg'amkan hëé, q'áòan hëé naka kaisa cgùruan hëéthëé cgoa hàà cgae tu u.

⁴ Tiri kg'uian hëé naka xгаа-xgaan hëéthëéa kò khòè ne di kg'uian tc'ëegan di tama a, ncëe khòè ne ko kúru ne thamkase tc'ëea kabi i, igaba i kò Tcomtcomsam Tc'ëem di qarian x'ái,

⁵ nxãasega i gha gatu di dtcòmàn táá khòèan di tc'ëegan koe hãa, igaba Nqarim di qarian koe hãa ka.

Q'ãa di tc'ëean Nqarim di i

⁶ Gatà i ii, igaba xae ko ãe dtcòmàn koe q'amà hãa ne koe tc'ëean di kg'uian kg'ui, ncëe tc'ëea ne ncëem nqõóm di tama, kana tc'ãà-cookg'ai xu ncëem nqõóm di xu di tama a, ncëe ko hàà kaàkaguè xu.

⁷ Igaba xae ko Nqarim di tc'ëean ncëe c'ùusea, a chòmsea hãa ka kg'ui. Nqõóm qanega kúrúè tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóòà tcg'òóa, ncëes tc'ëe sam gha máà ta a sa, Gam di x'áàn koe ta gha nxãasega hãa ka.

⁸ Táá i kò cúí tc'ãà-cookg'aian ncëem nqõóm di ga ncëes gúù sa kómá q'ãa. Kómá i kò q'ana hãa, ne i ga kò x'áàn dim X'aiga ba táá xgàua khama.

⁹ Igaba ncëe i ma góásea, a ko máá:

“Cúím tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,
me cúím tceem ga ba kóm zi ta ga hãa,
zi cúís tcáós koe ga tcãà ta ga hãa,

gazi gúù zi ãem Nqari ba

ēe ncàm Mea hãa ne
kg'ónòà máána hãa zi,"
témée khamaga ma.

¹⁰ Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a ncēe zi gúù zi nxàea tcg'óóa máa ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ko wèè zi gúù zi qaara tcg'óó khama, ēe chòmsea zi gúù zi Nqarim di zi hēéthēe e.

¹¹ Ndakam khóè ba c'ēm khóèm tc'ēe q'oo koe hãa sa q'anaa? Gaam khóèm dim tc'ēm cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúím khóèm ga ba Nqarim tc'ēea hãa sa c'úúa, Nqarim dim Tc'ēm oose.

¹² Nqóóm di tc'ēe-kg'áman ta máàè ta ga hãa, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ēe ba máàèa, nxàasega ta gha Nqarim máa taà zi gúù zi bóóa q'áa ka.

¹³ Ta ko nxãa zi ka kg'ui, khóèan di tc'ēegan ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ēm di tseeguan kg'uia tchàno-tchano, ēe Tcom-tcomsam Tc'ēe ba úúa ne koe.

¹⁴ Khóèm ēe Tcom-tcomsam Tc'ēe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'ēm di zi gúù zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'áa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóóa q'áa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cúí zi ko bóóa tcg'óóè khama.

¹⁵ Khóèm ncēe Tcom-tcomsam Tc'ēe ba úúa ba ko wèè zi gúù zi qãèse bóóa tcg'óó, igabagam gabá khóè ne c'ēe ne ka bóòè naka nxàèè tama.

¹⁶ "Díí ba nxãakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'ēean q'ana hãa, a ga tchàno-tchano Me?"

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ēean úúa.

3

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

¹ Tíí qōe ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba úúa ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqóóm di ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'aré ne cóá ne khama ma.

² Búan ra kò kg'áakagu tu u, a ra a kò táá qari tc'óoan máa tu u, tc'ão o tama tu kò hãa khama, ncēe tu qanega ma tc'ão o tama khamaga ma.

³ Ncēes noosega tu qanega nqóóm di tu u, qanega i tauan hēè naka mēékuan hēéthēe xg'aekua tu koe hãa khama, ka tua nqóóm di tu tama tua? Nqóóm di ne khóè ne ko hēè khama tu gáé hēé tama?

⁴ Ncēè c'ēm khóèm kòo máá: "Paulo bar ko xùri," témé, me c'ēe ba máá: "Apolose bar ko xùri," témé, ne tua nqóóm di ne khóè ne ko hēè khama hēè tama?

⁵ Kháé ba nxãaska Apolose ba díí baà? Me Paulo ba díí baà? Ncēe kg'ama tsam hùí-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm tsam, ncēm ma X'aiga ba ma wèèa tsam ga ma tséean máána hãa khamaga ma.

⁶ Tíí ra kò xhàrà, me kò Apolose *xhàrà*n kg'áakagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u.

⁷ Gaa domkagam ēe ko xhàrà ba, kana ko *xhàrà*n kg'áakagu ba gúù cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncēe ko gúù zi kaikagu ba.

⁸ Khóèm ēe ko xhàrà ba hēè naka ēe ko *xhàrà*n kg'áakagu ba hēéthēe tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèèa tsara ga surutaè, ēe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrúa hãa khamaga ma.

⁹ Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khòè tsam m khama, gatua Nqarim di tu xháà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

¹⁰ Nqarim máà tea cgómkuan kar kò tc'èegam tshàò-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshàò, me ko c'èem khòè ba tc'amkg'aia sa koe tshàò. Igaba méem wèem khòè ba q'òésea hãa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshàò sa.

¹¹ Cúim khòem ga ba káà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshàò ba, ncèe nxãakamaga tshàòéas téé-q'oo koe, ncèe Jeso Kreste ba ii sa.

¹² Dùútsa gúús wèés èe khòem ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshàò cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'òè nxōán di saa, a hii di saa, a dcãa di saa, kana tc'áà di saa ga igaba,

¹³ wèem khòem dis tséé sa gha hàà qãèse bódse, *Jesom ko hàà kabisem* cáim ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèem khòem dis tséé sa tcg'òò, a gha kúrúá bód *dùútsa tséé si i sa*.

¹⁴ Ncèè c'èem khòem tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tséés kò ko c'ees koe guu a kg'òèase tcg'oa nem gha surutaè.

¹⁵ Ncèè c'èem khòem di tsééan kò dàòà cg'òòè nem gha kaisas xháés koe tcàà, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gáà a nqáéa hãam khòem khama ma.

¹⁶ C'úua tu gáé hãa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'èe ba gatu koe x'áèa sa?

¹⁷ Ncèè c'èem khòem kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'òò nem gha Nqari ba cg'òò me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

¹⁸ Táá méém cúim khòem ga ba qàe-qaese guu. Ncèè c'èem khòem kò gatu xg'aeku koe tc'èea máá, nqòómkg'ai koem tc'èega me e ta tc'èea ne méém “káà tc'èe” ba ii naka baa gha nxãasega tc'èega ba ii.

¹⁹ Ncèem nqòóm di tc'èega nea Nqarim tcgáí q'oo koe káà hùì i khama. Góásea i hãa a ko máá: “*Nqari ba* ko èe tc'èega ne gane di kàan koe qgóó,” téméè khama.

²⁰ Iko gaia máá: “X'aigam *Nqari* ba tc'èega ne di tc'èe-kg'árnan q'ana hãa, káà hùì i sa,” téméè.

²¹ Gaa domkaga méé i cúí khòè ga táá c'èe khòèan koe bódse guu. Wèé zi gúú zia gatu di zi i ke,

²² Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem* ga ii igaba, kana nqòóm ga ii igaba, kana kg'òès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncèeskaga ko kúrúse zi gúú zi ga ii igaba, kana hààko x'aè ka ko hàà kúrúse zi gúú zi ga ii igaba; wèé zi èe zia gatu di zi i.

²³ Tu gatu Krestem di tu u, Me Kreste ba Nqarim di Me e.

4

Krestem di xae tséé-kg'ao xae e, ke xùri xae e

¹ Khòèan méé i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qgóó xae e, ncèe chómsea zi gúú zi Nqarim di zi ko q'òé a ko xгаа-xгаа xae.

² Tséé-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gúú sa tcommè méém si i.

³ Igaba tíí ka kaisase cg'árés gúú si i, gatu ka xgàràè sa, kana khòèan dis qhàis ka igabaga, tíí igabar tíí ka xgàrase tama khama.

⁴ Cg'àès gúús kúrúar hãa sar tc'èe-tc'èese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncèe ko xgàra te ba.

* **3:22: Peterè** - Gerika sa ko “Kefase” téméè.

5 Gaa domka mée tu táá xgàra guu nxará tòòèam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncèe gha hàà ntcùúan q'oo koe chómsea zi guú zi x'ààn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'áf. Me gha nxáaska wèém khòè ba Nqarim koe guua dqòmkuuan hòò.

6 Tíí qǫe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncèe zi guú zi tséékagua, kg'uim ko mée sa tu gha nxáasega sitsam koe xgae-xgae ka, ncèem ko máá: "Táá góásea tée sa tsáá guu," témé ka. Nxáaska tu cuiskaga c'èem khòè ba tcom naka c'èe ba ntcoea hàà tite.

7 C'èe ne ka cgáése kúrú tua ba díí baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hàà sa? Ncèè máàè sia tu kò hàà, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqòmsea máá?

8 Nxáakamaga tu wèes guús tc'èe tu ko sa úúa hàà na! A tu a nxáakamaga qguú! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxáasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii!

9 Tíí ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hàà, x'oo sa tòóa mááèa xu khòè xu khama ma, wèém nqǫò ba tcgáí tòò xaea hàà khama, moengelean ga hěè naka i khòèan ga hěéthéé e.

10 Krestem domka xae káá tc'èe xae e, tu gatu Krestem koe tc'èega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama!

11 Ncèes noosega xae ko xàbà a ko cárn, a ncòbèan hanaa, a ko xgáèè, a x'èè-q'ooan úú tama.

12 Qómse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khòèan kò ko sixae ka cg'áè guúan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eè xae ko xgàràè ne xae ko qari-qari-tcaoa máá a.

13 Ncèè ntcoee xae kòò ne xae ko qǫèse xǫa. Ncèem nqǫóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncèes noosega ko wèea ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

14 Ncèes guú sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise.

15 Eèta tu ga ma 10,000 khòèan Krestem koe ko kòre tu u úúa hàà igaba tu kái xu xòò xu úú tama, qǫè tchòàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama.

16 Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa.

17 Ncèes guús domkar tirim cóám Timoteo ba, ncèe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'òè-kg'áman Jeso Krestem di koe gha tc'èe-tc'èe tu u ba, ncèer ko ma wèes kerekes koe ma wèè za xgae-xgae a khamaga ma.

18 Gatu ka c'èe ne tc'èea máá, hàà ra tite, ta tc'èea, khama ne ko bóò-boose.

19 Igabagar gha qháése hàà cgae tu u, X'aigam Nqarim kò tc'èe ne, èe ko bóò-boose ne di kg'uian hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka.

20 Nqarim di x'aia nea kg'úi di tama a, a qari di i khama.

21 Dùú sa tu ko tc'èe? Tsǫrn cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàmkuuan hěè naka kgàeam tc'èem cgoa hěéthééa?

**Séèkuan di x'áè-kg'ama ne naka x'áè-q'oos di
kg'òè-kg'áma ne (5-7)**

¹ Gatu xg'aeku koe i cg'àrán hãa sa tseegukaga nxàèa hãa, cg'àrán ncêe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncêe khòem ko gam ka xòom dis khòes cgoa xóe e.

² Igaba tu ko *qanega* bóò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam ãe ncêes gúu sa kúrúa hãa ba méem gatu xg'aeku koe séea tcg'òòè!

³ Eëta i ga ma tc'ároa te gatu xg'aeku koe káa a, igabagam tirim tc'êe ba gatu cgoa hãa. Ra ncêes gúu sa kúrúa hãa ba nxãakamaga xgàraku sa tcg'òóa máana hãa, hàna kò hãam khòem khamaga ma,

⁴ gatá dim X'aigam Jesom dim cg'òem koe tu kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'êe ba gatu cgoa hãase, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua,

⁵ ncêem khòe ba satana ba máa, naka i gam di cg'ãe cauan kaakaguè, nakam gha nxãasega gam dim tc'êe ba X'aigam dim cám ka kgoarae.

⁶ Gatu di dqomse ne qãe tama. C'úua tu gáé hãa, cg'áré péré gãé-gãe ne ko wèes péré sa gãekagu sa?

⁷ Xg'aara tcg'òó *cg'uria tuncêe* nciú péré gãe-gãean di i, naka tua gha nxãasega kaba tu péré tu ii, nxãakamaga tu *péré tu* péré gãé-gãe úú tamas pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghúu-coam Paseka di ba, ncêe Kreste ii ba, dàò-a-máákus di iise úúèa hãa khama.

⁸ Ke tu hàà naka ta kòe sa kúrú, cg'urian hêe naka cg'ãean hêéthêe di péré gãé-gãean nciú cgoa tamase, igaba péré gãé-gãe úú tamas pérés cgoa, péréan ncêe tcom-tcomsa, a tseegu di i.

⁹ Tcgãyas tiris góar kò máá tu us koer góaa hãa, táá méé tu cg'àrán ko kúrú khòean cgoa xg'ae-xg'aese sa.

¹⁰ Ncêes gúu sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga ncêem nqóom di ne cg'árà-kg'ao ne, kana hòà-hòànasen-tcáoko ne, kana ts'ãà-kg'ao ne, kana kúrúa mááseèa hãa nqárian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, témé tama. Nxãaska méé tu ncêem nqóom koe tcg'oa si i gha ii khama.

¹¹ Igaba ra ko ncêeska góá máá tu u a ko máá: "Táá méé tu wèem ãe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba, kana hòà-hòànasen-tcáoko ba, kana kúrúa mááseèa hãa nqárian ko còrè ba, kana c'amku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana ts'ãà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eëta iim khòem cgoa táá tc'òó ga hêe guu," témé.

¹² Dùúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá? Kerekes q'oo di ne tama ne gáé ncêe tu ga ko xgàra ne?

¹³ Nqari ba ko ãe tchàa za hàna ne xgàra. "Ke cg'ãe caum khòe ba gatu xg'aeku koe xhàiguu."

6

Dtcòm-kg'ao ne di chibi-chibikuan ne

¹ Ncêe gatu ka c'ëem kò c'ëem cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáó a ãe dtcòm tama ne* cookg'ai koe sée a úú me, síí ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khòe ne koem gha úú me khama ii x'aè ka?

² C'úua tua Nqarim di ne khòe ne gha c'ëem cám ka nqóo ba xgàra sa? Ncêe nqóo ba tu kò ko xgàra ne tu gáé cg'áré chibian ga kgoana naka xgàra hãa tite?

³ C'úua tu gáé hãa moengelean ta gha xgàra sa? Ncêe gatà i kò ii ne ta ko kgoana a ncêes kg'òes di zi gúú zi xgàra.

* **6:1: dtcòm tama ne** - Gerika sa ko máá: "tchàno tama ne," témé.

4 Kháé nxãaska, ncêè ntcoekuan ncêes kg'òès di tu kò úúa ne tu ko dùús domka kerekes ka nqãaka hãa ne khòè ne koe úú ana máá?

5 Ncêe guúla ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáé cúí khòè tc'èega ga kàaa, ncêe gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kómku tama zi xgàra a?

6 Igaba ncêes gúús téé-q'oo koem ko dtcòm-kg'ao ba gam khama ma dtcòm-kg'ao ba séè a qhàis koe úú, a ncêe sa dtcòm-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúrú!

7 Ncêeta ii zi chibi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'ái, tàèa tu hãa sa. Qàè i gáé tite, ncêe gatu kò ko c'èe ne khòè ne ka chibi bóòè ne? Qàè i gáé tite gatu kò ko kàaè ne?

8 Igaba tu ko gatu c'èe ne chibi bóò, a ko khòèan kàa, a ko ncêe zi guú zi gatu ka qòese ga ne koe kúrú!

9 C'úua tu gáé hãa èe cg'ãè cau nea Nqarim di x'aian q'òò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane èe cg'arán ko kúrú ne hêé naka kúrúa mááseèa hãa nqárian ko còrè ne hêé naka dxúukg'ai di sèekuan ko kúrú ne hêé naka x'amáguse ko xu khòè xu hêé naka gaxu khama kg'áo xu cgoa ko xóé xu hêé,

10 naka ts'ãà-kg'ao ne hêé naka hõa-hõanan-tcáóa ne hêé naka kg'áa-kg'ao ne hêé naka ntcoe-kg'ao ne hêé, naka xaù-kg'ao ne hêéthêéa cuiskaga Nqarim di x'aian q'òò hãa tite.

11 Gatu ka c'èe ne kò ncêeta ga ii, igabaga tu kò *chibia tu koe* q'ano-qanoè, a tu a ko séèa tcg'óò a cúía tòòè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe hêé naka gatá dim Nqarim dim Tc'èem koe hêéthêé tchàno tu iise bóòè.

Nqari ba tc'áróm koe hêé naka tc'èem koe hêéthêé dqom

12 *C'èem khòè ba ga máá*: “Wèes gúús kúrú ra kgoara máàèa,” témé - igabagar ko tíí máá, wèes guú sa hùian úúa hãa tama. “Wèes gúús kúrú ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí guú kaga tcéè-tcereèa hãa tite.

13 *Gaicaram ga c'èem khòè ba máá*: “Tc'òoa ne ncãas di i, si ncãa sa tc'òoan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wééan ga kaàkagu. Tc'áró ba cg'arán domka hãa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'áróm di Me e.

14 Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghúia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thêé ghùì ta a.

15 C'úua tu gáé hãa, tc'áróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi séè a cg'árà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a!

16 C'úua tu gáé hãa, èe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúím tc'áró me e sa? Ncêeta i ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe goáèa: “Cáma ne gha cúím tc'áró ba ii,” témèèa khama.

17 Igaba gaam èe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'èem koe cúí ii.

18 Cg'arán bèè! Wèé chìbian c'èe, ncêe khòèan ka ko kúrúè nea tc'áróm koe kúrúè tama, igaba gaam èe ko cg'arán kúrú ba ko gam dim tc'áróm koe kúrú u.

19 C'úua tua, gatu di tc'áróa nea Tcom-tcomsam Tc'èem dim tempele me e sa, ncêe gatu koe hàna ba, ncêe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'òòse tama sa?

20 Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróa tu cgoa Nqari ba dqom.

7

Séeku sa

¹ Ncēeska guú zi ěe tu góáa hãa zi ka: khòem ka i qãe e, táá méém khòe sa sée sa.

² Igaba cg'áràn ncēe kái domka méém wèém khòe ba gam dis khòe sa úúa, nakas wèes khòe sa gas òm khòe ba úúa.

³ Khòe ba méém gam dis khòes ko tc'ēe sa máa si, nakas gataga thēe khòe sa gas òm khòem ko tc'ēe sa máa me.

⁴ Khòe sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas òm khòem oose, me gataga thēe khòe ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose.

⁵ Táá xóe cgoakuan cēe cgaeku guu. Igaba còrèan koe máasean domka khao kò gatà hēe kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'aè-coa q'oo koe gatà hēe, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxāasega satana ba táá kúrúá bóò khao o guu gakhao di qgóose úú taman domka.

⁶ Ncēea tí tc'ēea si i, khamar bìrí tu u tama gatà tu gha hēe sa.

⁷ Tc'ēe ra kòò, wèém khòem ga kò tí kham a ii sa, igabam wèém khòe ba Nqarim koe guu a táákase máàèa hãa. C'ēe ba gam di sa úúa, me c'ēe ba c'ēe sa úúa.

⁸ Ncēeskar ko sée tama khòean hēe naka dxàe-ntcōan hēéthēe ka máá: Kg'ama hēea ne qãe e, sée tamase, ncēer tí hēea khama, témé.

⁹ Igabaga ncēe qgóose tama ne kò hãa ne méé ne sée, sée sa cgáe si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

¹⁰ Eē sēea hãa ner ko ncēe x'áean máá, tí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khòe sa mées gas òm khòe ba táá aagu guu.

¹¹ Igabaga ncēe aagu mes kò ko ne mées kg'ama hēe sée tamase, kana nxāaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khòe ba thēe gam dis khòe sa táá aagu guu.

¹² Igaba ncēea tí ko c'ēe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncēe c'ēm dtcòm-kg'aom kò dtcòm-kg'ao tamas khòe sa úúa, si ko x'ãe cgoa ba tc'ēe ne méém táá aagu si guu.

¹³ Si kò gataga thēe khòe sa dtcòm-kg'ao tamam khòe ba úúa hãa, me ko x'ãe cgoa sa tc'ēe ne mées táá aagu me.

¹⁴ Khòem ēe dtcòm tama ba nxāakamaga gam dis khòes *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khòes ēe dtcòm tama sa nxāakamaga gas òm khòem *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncēeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncēeta ii domka i ncēeska cóáa tu q'anokaguèa hãa.

¹⁵ Igabaga i kò c'ēe-kg'áia khara ēe dtcòm tama a qđò kg'oana ne méé i guuè naka qđò. Dtcòma hãam khòe ba kana dtcòma hãas khòes igabagas ēeta ii zi qgái zi koe xgáe-kg'ammèe tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama.

¹⁶ Nta si ma q'ana, khòe seè, sarim khòe ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khòe tseè, tsaris khòe sa tsi gha kgoara sa?

¹⁷ Wèém khòe ba méém ēem ma X'aiga ba máa mea khama ma kg'òè naka ēem ma Nqari ba tcii mea khama hēéthēe e. Ncēea wèe zi kereke zi koe tirim x'ám ga me e.

¹⁸ A khòe ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòoèa ēem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoèem gha sa qaa guu. A khòe ba kò q'ãe nqãa-qgai khòoèe tama ēem kò tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoku sa qaa guu.

19 Q'ãe nqãa-qgai khòoku sa gúú cgáés tama si i, si gataga thêé q'ãe nqãa-qgai khòòe tama sa gúú cgáés tama si i, igabaga cgáés gúú sa Nqarim di x'áè-kg'áñan qgóóa qari si i.

20 Wèém khòé ba méém ãem kò Nqari ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'oos koe hãa.

21 Qãà tsia kò ii ãe tsi kòo tciiè ka? Táá hêé nakas nxãa sa ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kòo hòò ne, tséékagu me.

22 Gaam ãe kò qãà ii, ãem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khòèm kgoarasea hãa me e, me gataga gaam ãe kò kgoarasea hãa ãem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke.

23 Nqari ba kaisase suruta máá tua hãa, ke táá khòèan di qãàn kúrú guu.

24 Tíí qõe ga tuè, wèém khòé ba méém ãem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'oos koe Nqarim goa hãa.

Khòèan ãe sèè tama a

25 Ncëeska, sèè tama ne khòé ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncëe tíí tc'ëea hãa sa bìri tu u, X'aigam di thòò-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khòé ra iise.

26 Ncëem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'ëea máá, qãè e khòèm gha ãem ii khama ma ii sa, ta tc'ëea.

27 Khòé sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'ëe guu, a ncèè khòé sa tsi kò úú tama ne, táá khòé sa tsi gha sèè sa tc'ëe guu.

28 Igabaga sèè tsi kò ko ne tsi chibi kúrú tama, gataga ncèè qanega xóé cgoaè tamas khòès kò ko sèè neş chibi kúrú tama. Igaba ãe ko sèè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'òès di zi koe tcãà, ra ncëe zi tcabà zi koe tcg'óó tu u kg'oana.

29 Tíí qõe ga tuè, méér ko sa ncëe si i: *X'aigam ko hàà* x'áèa nea cùú u. Ncëe koe guus ka méé xu ãe khòé zi sèèa hãa xu, úú zi tama khama ma hãa;

30 gataga méé ne ãe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hãa; naka ne ãe qãè-tcaoa hãa ne, qãè-tcao tama khama ma hãa; naka ne ãe ko x'ámá ne, gúúan ãea gane di tama khama ma hãa;

31 ãe ko nqóóm di zi gúú zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hãa, ncëem nqóó ba ko ncëem kámám ka chòò ke.

32 Káise tc'ëe-tc'ëesean koe tu gha kgoarasea hãa sar ko tc'ëe. Sèè tamam khòé ba X'aigam di zi gúú zi koe tcãà tc'ëea, X'aiga bam ga ma qãè-tcaokagus koe.

33 Igaba ãe sèèa hãam khòé ba nqóóm di zi gúú zi koe tcãà tc'ëea, gam dis khòé sam ga ma qãè-tcaokagus koe -

34 i tc'ëe-kg'áma ba q'aa-q'aaesea. Khòès ãe sèèè ta ga hãa sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóé tamas khòé sa X'aigam di zi gúú zi koe tcãà tc'ëea, nxãasegas gha tc'áróa sa hêé naka tc'ëea sa hêéthêé koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khòès ãe sèèa hãa sa nqóóm di zi gúú zi koe tcãà tc'ëea, gas dim khòé bas ga ma qãè-tcaokagus koe.

35 Ncëe gúúa ner ko hùia tu domka nxàe, xgãè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànom dàòm koe kg'òè ka, a tu a X'aigam koe x'áè a táá wèé za sèèa tòòè.

36 Ncèè khòèm kò tc'ëea máá, ãem sèèkuan nqòòkagua hãas dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa sèèan kam qãès gúú sa kúrú tama, ta tc'ëea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ãem tc'ëea hãa sa kúrú naka baa sèè si, tshúús gúú sam gha kúrú tama ke.

³⁷ Igaba khòem ãe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'ãe gúù kaga chùie tama ba, igaba ãem tc'ãea a kúrú kg'oana hãas koe qgóósea hãa ba, qanega xóe cgoaè tamasa khòe sam sèe tite sa birísea hãa ba, nxãa ba ko qães gúù sa kúrú.

³⁸ Khama nxãaska ãe ko qanega xóe cgoaè tamasa khòe sa sèe ba ko qães gúù sa kúrú, igabaga ãe sèe tama ba ko kaisase cgáes gúù sa kúrú.

³⁹ Khòe sa x'áean dòm q'oo koe hãa, gas dim khòem kg'òea hãas noose. Igabaga ãem ko gas dim khòe ba x'óó nes tc'ees kom khòe ba sèean koe kgoarasea hãa, igabaga méém X'aigam di ba ii.

⁴⁰ Tíi ko bóò kas gha kaisase qãe-tcaoa, sèè tamases kò hãa ne. Ra gataga tc'ëa máá, tíi igabagar thèe Nqarim dim Tc'ëe ba úúa hãa, ta tc'ëa.

Dtcòm-kg'ao ne hée naka dtcòm-kg'ao tama ne hée thée e (8-10)

8

Kúrú mááseèa nqárian ko máàe tc'òoa ne

¹ Ncéeska, kúrú mááseèa hãa nqárian ko máàe tc'òoan dim *kg'uim dim xqa ba*: Q'ana ta hãa, wèea ta ga q'ãan di tc'ëean úúa hãa sa. Q'ãan di tc'ëea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùì ta a.

² Khòem ãe tc'ëea máá, c'ãe gúùm q'ana hãa, ta tc'ëea ba qanega cúí gúù ga q'ãa tama, ãem ga kò ma q'ãa ana hãa khama.

³ Igabaga khòem ãe Nqari ba ncàma ba Nqarim ka q'ãaèa.

⁴ Khama ncéeska, kúrú mááseèa hãa nqárian ko máàe tc'òoan tc'òós ka: Q'ana ta hãa, kúrú mááseèa hãa nqária nea nqóómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'ëe nqári káa a, igabam cúim Nqari ba hàna.

⁵ Nxãata i ma kái nqárian nqarikg'ai koe hée kana nqóómkg'ai koe hée thée hàna igaba - ncèe i tseegan kaga ma kái "nqárian" hée naka "x'aigan" hée thée ma hàna khamaga ma,

⁶ igabam gatá ka cúim Nqari ba hàna, Xòò ba, ncèe wèe zi gúù zi kúrú hãa ba, ta Gam ka kg'òea ba, naka cúim X'aigam Jeso Krete ba hée thée e, ncèe wèe zi gúù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncèe Gam ka ta kg'òea ba.

⁷ Ncées gúù sa wèe khòe koe q'ãase tama. Igabaga ne c'ëe ne khòe ne qanega tc'ëea máá, kúrú mááseèa hãa nqári ne kg'òea, ta tc'ëea. Gaa domkaga ne tc'ëea máá, kúrú mááseèa hãa nqárian di tc'òoa ne ko tc'òòe, ta tc'ëea. I ncèem dàòm ka gane di tcáóan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama.

⁸ Igaba tc'òoa nea Nqarim koe cùù-cuu ta a tama. Tc'òò ta ga ko kana ta ga tc'òò tama igaba ta cgáe tama.

⁹ Q'ana méé tu hãa naka táá gatu di kgoarasean tséekagu naka ãe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tcãa guu.

¹⁰ Ncèe c'ëem khòem tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'ëega tsi bóò, tsi ko kúrú mááseèa hãa nqárian dim còrè-nqum koe tc'òò, ne sa nxãa sa ghùì tcáó me nakam kúrú mááseèa hãa nqárian di tc'òoan tc'òò tite?

¹¹ Me gha ncèem dàòm ka kg'amkam qòem tsari ba, ncèe Krestem gaam domka x'óóa hãa ba, nxãa ba gha tsari "tc'ëegan" ka cg'òòe.

¹² Eè tu kò kg'amka tcáóan gatu ka qòese ga ne di thòò-thòò, a ko gatu ka qòese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncèem dàòm ka Krestem koe chìbian kúrú.

13 Khama, ncèè tc'òoan kò ko tíi q̄e ba kúrú me ko chìbian koe tcāa ner gaicara chõò tamase kg'òóan kg'ooa hāa tite, nxāasegar gha chìbian koe táa tcāa me ka.

9

X'áe úú-kg'aom di kgoarasease hāa ne

1 Kgoarasea tama ra gáé hāa? X'áe úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hāa? Tiri tsééan X'aigam koer kúrú hāa koe tu gáé guu tama?

2 Eētar ga ma c'ēe ne koe x'áe úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'áe úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'ái tu u, x'áe úú-kg'ao ra ii di tu khama.

3 Eē tshúú xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncēeta ma xqan ka:

4 Tc'òóan hēé naka kg'áan hēéthēé koe tsam gáé kgoarasea hāa tama?

5 Dtcòma hāas khóè sa sèé a nxāas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hāa tama, ncēe c'ēe xu x'áe úú-kg'ao xu hēé naka X'aigam *Jesom* ka q̄esea xu hēé naka *Petere** ba hēéthēé xu ko hēé khama ma?

6 Kana tíi hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsam cúí tsam méé tsam tséé naka kg'òekaguses gúú saa?

7 Ndakam ncõo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Díi ba ko kg'om xhàrà ba xhàrà a táa tc'ároa ba tc'óó? Díi ba ko piri zi kòre bíia zi kg'áa tamase?

8 Ncēe zi gúú zi tíi tc'ēe koe tcg'oa tama, a zi a ko thēé Baebeles kaga nxāeè. Tseegu tama raà?

9 Moshem di x'áèan koe i goásea khama a ko máa: “Ghòèm kò ko maberean nāa gáí a ko dxòò ne méé tsi táa dxòóan cara me guu,” téméè. Nqari ba gáé kò ko ghòèm ka *cúí* tc'ēe-tc'ēese?

10 Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko goáèa hāa, xhàrà-kg'ao ba méém nqòòan úúa hāase xhàrà nakam nāa gáí-kg'ao ba nqòòan úúa hāase nāa gáí, gaan koe tsara gha kg'òèan hòò di i.

11 *Eē xae ko q̄è tchòàn bìrì tu u ka xae kò Tcom-tcomsam Tc'ēm di cgùrian gatu koe xhàrà. Ka xae gáé nxāaska, gatu koe xae gha gúú zi tciúan di qarian úú tama?*

12 Ncèè c'ēe xu kò qarian úúa hāa ēeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sitsam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatá i ii igaba tsam ncēe qarian tséékagu ta ga hāa. Igaba tsam ko kg'ama wèes gúú sa qáo tcáòan cgoa kúrú, nxāasega tsam gha táa Krestem di q̄è tchòàn di xгаа-xgaan xgáè-kg'am ka.

13 C'úua tu gáé hāa ēe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'òoan tempelem koe hòò sa, xu ko ēe ko altaram koe tséé xu ēe dàòa-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa?

14 Gatá iim dàòm cúim kam ko X'aigam *Nqari* ba x'áèan tcg'òó, ēe ko q̄è tchòàn xгаа-xгаа xu méé xu gaxu di kg'òèan gaan koe hòò sa.

15 Igabagar ncēe qarian ka cúian ga tséékagu ta ga hāa. A ra a gataga kúrú tu gha máá te zi di nqòòan úúa hāase ncēe zi gúú zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'ēm khóè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcoe ka tamase.

16 Q̄è tchòà ner ko xгаа-xгаа domkar koasea hāa tite, kaisase ko tíi koe qaases gúú si i khama. Cg'áè i gha ii ncēe q̄è tchòà ner kò xгаа-xгаа tama ne!

* 9:5: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

¹⁷ Ncēes gúù sar kò ko tíí t'ēe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíí t'ēe koe guua hãa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máa tea tsééan kúrú.

¹⁸ Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Káa si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchòàn xгаа-xгаа. Naka ra táá tiri qarian qãè tchòàn xгаа-xгаа koe tséékagu guu.

¹⁹ Eētar ma kgoarasea, a c'ēe khòè dir qãar tama ra a, igaba ra kò wèém khòèm koe qãa ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khòè ne Nqarim koe kabi ka.

²⁰ Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncēe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne koer kò tíí igaba x'áèan dòm q'oo koe hàna khama ma qgóóse, (ēetar ma x'áèan dòm q'oo koe hãa tama igaba), nxãasegar gha ēe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne Nqarim koe kabi ka.

²¹ Eē x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxãasegar gha gane ēe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kabi ka (ncēe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama).

²² Eē kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxãasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèes gúù sar wèè khóèan koe kúrúsea, nxãasegar gha wèè zi qgái zi koe c'ēea ne ga kgoara ka.

²³ Wèè zi ncēe zir ko qãè tchòàn domka kúrú, nxãasegar gha qãè tchòàn di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

²⁴ C'úua tu gáé hãa, qàròs di qgái koe i ko wèè qàrò-kg'aon qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thée naka tua gha nxãasega surutan hòò.

²⁵ Wèém khòèm ēe tààku dis kòēs koe ko tcãà ba ko thòòkas xгаа-xгааases qaris koe tcãà. Eē sa ne ko kúrú, nxãasega ne gha chòòkos cába sa cábakagùè ka; igaba ta ko gatá chòò tamas cábas domka kúrú si.

²⁶ Khamar còoka bóò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'ãám cgoa ko x'ãakum khòèm khama ma x'ãà tama.

²⁷ Igabar ko tirim t'áró ba qgóó xgáè, a ra a ko qãa ba kúrú me, khòè ner ko xгаа-xгаа qãá q'oo koer gha nxãasega táá xhàiaguè ka.

10

Iseraele koe kúrúsea zi gúù zi di dqàèkua ne

¹ Tíí qōe ga tuè, t'ēe-tc'ēese tu gha sar ko t'ēe, gatá ka tsgōose ga ne wèè ne kò túú-c'òòs dòm q'oo koe hãa, a kò wèéa ne ga tshãa-dxoo ba tchoaba sa.

² A ne a kò wèéa ne ga túú-c'òòs koe hēè naka tshãa-dxoom koe hēèthēè Moshem koe hãase tcguù-tcguuè.

³ A ne a kò wèéa ne ga cúís t'òos t'ēm di sa tc'òó.

⁴ A ne a kò wèéa ne ga cúís gúùs kg'áa di sa kg'áa t'ēm di sa, ēe ko xùri nem nxòám t'ēm dim koe ne kò kg'áa khama; me kò ēem nxòá ba Kreste Me e.

⁵ Igabam kò Nqari ba kái-kg'áia ne táá qãè-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàua q'aaè.

⁶ Zi kò ncēe zi gúù zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúù zi táá tcáóa ta koe tcãà ka, ēe ne ko gane hēè khama.

⁷ Táá kúrúa máaseèa hãa nqárian dqom guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēè khama. Ncēe i ma góásea a ko máá: “Khòè nea kò ntcóó, a tc'òó a kg'áa a ne a ko tēe a ntcãà,” témé khama.

⁸ Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, i ko cúim cáni ka 23,000 khama noo khóèan x'óó.

⁹ Táá méé ta Kreste ba kúrú ba bóò guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, a ko cg'aoan ka cg'òòe.

¹⁰ Táá méé ta kg'ui-kg'uise guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, a ne a kò cg'òokom moengelem ka cg'òòe.

¹¹ Ncēe zi gúú zi kò gane koe kúrúse, *gatá koe* zi gha x'áí zi ii ka, a ko q'ãa-q'ãa ta a zi gha ka goá tòòe, gatá ncēe chõò dim x'aèm ka hàà cgaeèa ta ka.

¹² Khama ncēe qarika tsi tēe, ta tsi kò tc'ēea, ne méé tsi q'òése naka táá cg'áé!

¹³ Wéé kúrú ba bóòkuan ēe gatu koe ko kúrúse nea khóèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrú ba bóòe tite, igabam gha ēe ko hàà cgae tu us kúrú ba bóòkus koe dàò ba máà tu u, tu gha ma nxāa si sa, nxāasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrú mááseèa hāa nqárian dis kōè sa hēé naka X'aigam Nqarim dis tc'òo sa hēéthēe e

¹⁴ Ncām-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrú mááseèa hāa nqárian bèe.

¹⁵ Tc'ēega tu khòè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òòá mááse dùú sar ko kg'ui sa.

¹⁶ Kubis ncēe ts'eekg'aian di còrèan ko gaas koe nxàèè sa, ncēe ta ko Nqari ba gaas koe qāè-tcaoa máá sa, nxāa sa gáé Krestem di c'áòan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncēe ta ko khóá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama?

¹⁷ Cúim péré ba hàna, domka ta gatá ncēe kái ta cúim tc'áró me e, wéèa ta ga ko cúim péré ba tc'óó khama.

¹⁸ Iseraele di ne khòè ne ka tc'ēe-tc'ēese: gane ēe ko altaram koe dàò-mááku sa tc'òò ne, nxāa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hāa tama?

¹⁹ Kana ra ko dùú sa nxàe? Kúrú mááseèa nqárian dis dàò-mááku sa gúú cgáé si i saà, kana kúrú mááseèa hāa nqári nea gúú cgáé e saà?

²⁰ Eē-ēe, nxāas tama si i. Méér kos gúú sa ncēe si i: kúrú mááseèa hāa nqárian di zi dàò-mááku zi ko dxāwa tc'ēean kúrú mááè khama zi Nqari ba kúrú mááè tama, ra tc'ēe tama dxāwa tc'ēean cgoa tu gha xg'ae sa.

²¹ Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxāwa tc'ēean dis kubis koe ga thēé kg'áà hāa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'óó naka tua gataga dxāwa tc'ēean dim tafolem koe ga thēé tc'òòá hāa tite.

²² Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ēea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ēea?

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasease hāa ne

²³ *C'ēe khóèa ne ga máá:* “Wéès gúús kúrú ta kgoara mááèa,” témé, igabar *ko tíí máá:* “Wéès gúú sa hùian úúa hāa tama,” témé. *I ga c'ēe khóèan máá:* “Wéès gúús kúrú ta kgoara mááèa,” témé, *ra ko tíí máá:* “Igabas wéès gúú sa tshàoa ghùì tsi tama,” témé.

²⁴ Táá méém c'ēm khòè ba gam ko tc'ēes gúú sa qaa guu, igaba méém c'ēe ne ko tc'ēe zi gúú zi qaa.

²⁵ Wéès gúús kg'óòan ko x'amáguè qgáì koe ko x'amáguè sa tu ga tc'óó, káise tc'ēe-tc'ēese naka tēè tamase.

²⁶ Nqóò ba hēé naka wéès gúús ēe gaam koe hàna sa hēéthēea Nqarim di i khama.

²⁷ C'ëem khòem dtcòm-kq'ao tamam kò tc'òan nqai koe tcii tu u, tu kò sí kq'oana ne méé tu sí naka wèés gùús cookg'iaia tu koe ko tòòè sa tc'òó, káise tc'ëe-tc'ëese naka tēē tamase.

²⁸ Igaba ncēē c'ëem khòem kò birí tu u a ko máá: “Ncēe sa dàòà-máákus koe guua,” témé ne táá tc'òó si guu, gaam khòem èeta ma birí tua hãa ba hēē naka káise tc'ëe-tc'ëesean hēéthēē domka.

²⁹ Káise tc'ëe-tc'ëesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian nxàe tama, a ko c'ëem dian nxàe. Nta i gha ma c'ëem khòem di káise tc'ëe-tc'ëesean tiri kgoarasean koe xgàè-kq'am te?

³⁰ Ncēē qāè-tcaoaser kòo tc'òó ne ra ko dùús domka cg'āèse kq'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko qāè-tcaoa máá ka.

³¹ Igaba nxāaska, tc'òó tu ga ko kana tu ga ko kq'āà kana dùú wèé ēe tu ga ko kúrú igabaga, wèéan ēe ga Nqarim di dqòmān di iise kúrú.

³² Khòean *gaan di dtcòmān koe qómān qgóókagu* tama tu khòé tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba.

³³ Ncēer ko tíí ma wèé zi dàò zi ka ma wèé ne khòé ne qāè-tcaokagu khama ma. Tiri qāèa ner qaa tama igabar ko kái ne di qāèan qaa khama, nxāasega ne gha kgoaraè ka.

11

¹ Serè te tu, ncēer ko ma Krete ba ma serè khama ma.

Kerekes di kq'òèan hēé naka Nqari ba qámseá máán hēéthēé e (11-14)

Còrèan di qgáian koe qāèse qgóósea ne

² Èer kò máà tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gùús koe tc'ëe-tc'ëese te khamar ko dqòm tu u.

³ Igabar ko tc'ëe, bóòà tu gha q'āa sa, wèém khòem dim tcúú ba Krete Me e, me khòés dim tcúú ba gas dim khòé me e, Me Krestem dim tcúú ba Nqari Me e sa.

⁴ Khama khòem ēe cábá hāase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu.

⁵ Si ko wèés khòés ēe cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii khama.

⁶ Khòés ko cábá tama ne méés gataga c'òòà sa thēé dqòm. Igaba ncēē khòés ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúú sa ii, ne méés nxāaska cábá.

⁷ Khòé ba méém táá cábás gúú si i, Nqarim dis ii sa hēé naka x'áà ba hēéthēé me e ke, si khòé sa khòem dis x'áà si i.

⁸ Khòé ba khòés koe guu naka kúrúé tama, igabas khòé sa khòem koe guu a kúrúèa hãa khama.

⁹ Me kò gataga khòé ba khòés domka kúrúé tama, igabas kò khòé sa khòem domka kúrúèa hãa.

¹⁰ Ncēes gùús domka hēé naka moengele xu domka hēéthēé méés khòé sa cábá hãa naka khòem di qarian koes hãa sa x'ái.*

¹¹ Igabas X'aigam *Nqarim* koe khòé sa khòem ka cúú hãa tama, nakam khòé ba khòés ka cúú hãa tama.

* **11:10:** *méés khòé sa cábá hãa naka khòem di qarian koes hãa sa x'ái* - Gerika sa ko máá: “Khòé sa méés tcúú sa koe qarian úú hãa,” témé.

12 Ncêes ma khòè sa khòèm koe guua hãa khamagam ma khòè ba khòès ka abàèa khama; i wèè gúùan ga Nqarim koe guua.

13 Bòòá tcg'òóá mááse: khòès gha cábá tamase Nqari ba còrèa ne qāè e sa?

14 Gúú zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'ái tu u tama, khòèm kò qáò c'òòan úúá ne i sau-sauga a sa,

15 igaba ncêè khòès kò qáò c'òòan úúá ne i gas di x'áà a? Qáò c'òòan nes mààèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama.

16 Igaba ncêè c'èe khòèan kò ncêe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: 'Sita èeta ii kg'òòan úú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga èeta ii kg'òòan úú tama,' témé.

X'aigam Nqarim dis tc'òo sa

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

17 Igabaga ncêe ko xùri zi x'áè zi kar dqòm tu u tama: xg'aea tu kò hãa ne tu ko kaisa cg'ãèan kúru, qãèan ka khama.

18 Tc'áà dis gúús kar ko kóm, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hãa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hãa sa, ra tc'èea máá c'èe koe i tseegu u, ta tc'èea.

19 Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hãa, naka ne gha nxãasega èe tchàno ii ne bòòá q'ãè.

20 Eè tu kò hààraa xg'aea hãa ne i nxãan Nqarim dis tc'òos dqòà dis tama si i.

21 Tc'òó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèèm khòè ba gam ka tc'òóá mááse, me c'èe ba xàbà, me c'èe ba nqàre.

22 X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'òó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcoe, a èe káà gúú ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqòm tu u méér? Igabar ncêes gúús koe guu a cuiskaga gatà hêèa tite.

23 X'aigam Nqarim kar mààèa hãa ncêer ko gataga thêé màá tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò èem gha hàà khòèan tshàu q'oo koe tcãàem ntcúúm ka péréan sèè,

24 a èem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khòá q'aa si, a máá: "Ncêea Tiri tc'áróan ga a, ncêe gatu di i; ncêeta méé tu hêé, nxãasega tu gha tc'èe-tc'èese Te ka," témé.

25 Gaam dàòm cúim kam kò tc'òóá xu ko xg'ara ka kubi sa sèè, a máá: "Ncêes kubi sa kabas qáé-xg'ae si i c'áòá Te koe; ncêeta méé tu hêé, wèè x'áèan èe tu ko kg'áà ka, nxãasega tu gha tc'èe-tc'èese Te ka," témé.

26 Wèè x'áèan èe tu ko ncêe péréan tc'òó, a ko ncêes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxãakg'aiga síi hàà khama.

27 Gaa domkam gha èe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'òó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áam khòè ba chibiga ii, a ba a gha ko X'aigam Nqarim òòim tc'áró ba hêé naka c'áòá ba hêéthéé cg'uri-cg'uri.

28 Gaa domka méém khòè ba kg'aika tc'áòá ba q'oo qãèse bòò naka baà nxãwa péréan tc'òó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà.

29 Ncêè c'èem khòèm kòo tc'òó a ko kg'áà, Nqarim òòim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bòòá q'ãa tamase, nem gha ko èem ko tc'òó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama.

30 Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'èe-kg'áía tu x'òóá.

31 Igaba ncêè gatá ka ta kòo xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm q'oo koe hãa tite.

³² Igaba ncêe X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxãasega ta gha táá nqóóm di ne cgoa cg'òòè ka.

³³ Ke tu nxãaska tí qòe ga tuè, èe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'òó ne méé tu qãaku.

³⁴ Ncêe khòèm kò xabà hãa ne méém x'áéa ba koe tc'òó, naka tu gha xg'aea tu kò hãa ne nxãasega táá xgàraè guu.

Hàar ko x'aè kar gha hàà c'èe zi gúú zi ka qãèse biria tchàno-tchano tu u.

12

Tcom-tcomsam Tc'èem di zi aba zi

¹ Ncêeska, tí qòe ga tuè, tc'èe ra ko Tcom-tcomsam Tc'èem di zi aba zi ka tu gha q'ãa sa.

² Q'ana tu hãa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa mááseèa hãa nqárian koe tceea úúèa sa, ncêe kg'ui tama a.

³ Gaa domkar ko tc'èe, ncêes gúú sa méé tu q'ãa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'èem ka gha kg'uikaguè a máá: "Jeso ba méém cgúíé" témém khóè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'èem ka hàà cgaeè tamase gha máá: "Jeso ba X'aiga Me e" témé ba.

⁴ Tãáka zi aba zi hàna, igabagam cúím Tcom-tcomsam Tc'èe ba hàna.

⁵ Tãáka zi dàò-kg'árín zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna.

⁶ Tãáka zi tséé-kg'árín zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna, ncêe ko wéèa zi ga wéém khóèm koe kúrú zi tséé ba.

⁷ Wéém khóèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'èem di aban tãákase x'áise, nxãasega ne gha wéè ne khóè ne tsééa xg'ae ka.

⁸ Tcom-tcomsam Tc'èem kam ko c'èe ba tc'èean di kg'uian máàè, me c'èe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'èem kaga q'ãan di tc'èean di kg'uian máàè.

⁹ Me c'èe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'èem kaga dtcòm sa máàè, me c'èe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'èem kaga khóèan qãèkagu di zi aba zi máàè.

¹⁰ Me c'èe ba are-aresa zi gúú zi kúrú di qarian máàè, me c'èe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'èe ba tãáka xu tc'èe xu bóda q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'èe ba tãáka xu tam xu ka kg'uian dis aba sa máàè, me c'èe ba tãás kg'ui sa kg'uia kabi dis aba sa máàè.

¹¹ Cúí a Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'èem di tséé e ncêe wéè e, Me ko wéém khóè ba q'aa-q'aa máá a, èem ko ma Gabá ma tc'èe khama.

Cúím tc'áróm kái xòèan úúba ba

¹² Ncêe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúba, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúím tc'áro ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii.

¹³ Wéèa ta cúím Tcom-tcomsam Tc'èem ka tcguù-tcguuèa hãa, cúím tc'áro ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hée, Gerika ne hée, qãa ne hée naka èe kgoarasea hãa ne ne hëéthèe e, me kò wéèa ta koe ga cúím Tcom-tcomsam Tc'èe ba ntcãa tcãàèa hãa.

¹⁴ Tc'áro ba cúím xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama.

¹⁵ Ncêe nqàrèm kò xg'ao máá: "Tshaur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a," téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúús domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cúiskaga a!

¹⁶ Ncêe tceem kò xg'ao máá: "Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a," téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúús domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cúiskaga a!

17 Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tçgáí ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tce ba ii ne ba ga ko ntama ma hñm̀ xám?

18 Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóá hãa, Gam ko ma tc'èe khama.

19 Ncèè wééan ga kò xg'ao cúim xòè ba ii ne ba ga kò tc'áro ba ndaa hàna?

20 Ncèè i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áro ba cúí me e.

21 Tçgáí ba cuiskaga tshàu ba bìrì naka máá: "Tc'èe tsi tama raa," téméa hãa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrì naka máá: "Tc'èe tsao o tama raa," téméa hãa tite.

22 Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncèe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a.

23 Ta ko gataga c'èe xòèan tc'áróm di ncèe cg'árése ncàm̀mèa khama ii i, nxãan kaisa ncàman cgoa qgóó. A ta a ko c'èe xòèan gatá di ncèe chómsea a, cgáése q'òé,

24 i gatá di xòèan ncèe tchàa za hàna a, cgáé q'òékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatá ma xg'ae-xg'aea, a ncàm̀mèa tama zi xòè zi kaisa ncàman máana hãa,

25 nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hãa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'èe ba qãèse qgóó ka.

26 Cúim xòèm kò thòò ne i ko wèé xòèan ga thòò, cúim xòèm kò dçqom̀mè ne, i ko wèé xòèan ga qãè-tcao cgoa me.

27 Tu gatu Krestem di tu tc'áro tu u, a wèea tu ga Gam di tu xòè tu u.

28 Me Nqari ba kerekes koe khóè ne tááka zi téé-q'oo zi koe tòóá: tc'ãa dis koe x'áè úú-kg'ao xu, cam̀ dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hée, naka qãèkagu di qarian úúa ne khóè ne hée, naka khóèan ko hùì ne hée, naka khóèan tc'ãã-cookg'iaia ne hée naka tááka xu tãm xu cgoa ko kg'ui ne hée hée e.

29 Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea?

30 Kana nea ko wèéa ne ga aban khóèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tááka xu tãm xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tãás kg'ui sa kg'uia kabi?

31 Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncèeska kaisase qãèm dàò ba x'ái tu u.

13

Ncàmku sa

1 Ncèè tááka tãman khóè ne di cgoar kò kg'ui naka moengelean dian cgoa hée hée e,

igabar kò ncàm̀kuan úú tama

ner nxãaska kg'ama ko tcéé-tcèes qanos khama ii

kana xg'áma ko xg'aeè sara qano sara khama.

2 A ncèè porofitan dis aba sar kò úúa,

a ra a wèé zi gúù zi chómsea zi q'ana,

a ra a wèé tc'èean q'ãan di ga úúa,

a ra a wèé dtcòman ga úúa ncèe xàbian ko nxònokagu u,

igabar kò ncàm̀kuan úú tama

ner gúù cgáér tama ra a.

³ A ncêé ãer q'òòà hãan wèé gar kò ko ãe dxàua ne máá,
 a ra a ko tc'áróa te tcg'òò, dàòè i gha ka,
 igabar kò ncàmkuan úú tama
 nes ãe sa cúí gùú ga kabi máá te tama.

⁴ Ncàmku sa
 qáò tcáo si i,
 a sa a qãè tcáo si i,
 ncàmku sa tau di tama,
 a sa a bóò-boose di tama,
 a sa a koase di tama,
⁵ a sa a tshúú cau tama,
 a sa a qaara mááse tama,
 a sa a qháése xgòakaguè tama,
 a sa a cg'ãè gúúan kúrúèa hãa tcáoá sa koe tòó tama,
⁶ a sa a cg'ãè zi gúú zi ka qãè-tcaokaguè tama,
 igabagas ko tseeguan di zi gúú zi ka qãè-tcaokaguè,
⁷ a sa a ko wèé gúúan koe qgóóse,
 a sa a ko wèé gúúan koe dtcòm,
 a sa a wèé gúúan koe nqòòan úúá,
 a sa a ko wèé gúúan qáò-tcaoa máá.

⁸ Ncàmku sa chòò tite,
 si gha porofita sa kaà;
 si gha tãá xu tãm xu cgoa kg'ui sa chòò;
 i gha q'ãa di tc'ëean kaà.
⁹ Gatá di q'ãa di tc'ëea nea tc'ãò tama,
 i gatá di porofitan ga tc'ãò tama khama.
¹⁰ Igaba ãe tc'ãòan kò ko hàà,
 ne i gha ãe tc'ãò taman kaà.
¹¹ Xg'aor cóá ii kar kòò cóá khama ma kg'ui,
 a ra a kòò cóá khama ma tc'ëe,
 a ra a kòò cóá khama ma xòa,
 a ãer ko hàà kaiaam khòè ba kúrú
 kar kò cóán di zi dàò-kg'ám zi chòòkagu.
¹² Ncëeska ta ko bóò-kg'áis koe nxòmase bóò khama,
 igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò *Me*.
 Ncëeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,
 igabar gha ãem x'aèm ka kaisase q'ãa,
 ncëer ma kaisase q'ãaèa khamaga ma.

¹³ Zi gha ncëeska
 dtcòm sa hëé,
 nqòò sa hëé,
 naka ncàmku sa hëéthëé zi hãa,
 ncëe zi nqoana zi,
 si gaa zi ka kaia sa
 ncàmku si i.

1 Ncàmkuan koe tu tcàan tcáo, naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi tcàan tcáo hãase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas guú sa porofita si i.

2 Eë ko tam xu cgoa kg'ui ba khòean cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khòe ga kóma q'ãa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian kama ko chómsea zi guú zi kg'ui khama.

3 Igaba khòem òe ko porofita ba ko khòean cgoa kg'ui, tshàoa gha ghùì i, a ba a ghùì-ghui tcáo o, a qgài-qgai tcáo o ka.

4 Gaam òe ko tam xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba òe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghùì.

5 Ncàmbar kò hãa, gatu wèea tu ga tam xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'èe porofita méé tu sa. Gaam òe ko porofita ba òe ko tam xu cgoa kg'uim ka cgáé me e ke, ncèe kg'uia xu ko kabìe tama ne. Igabaga ncèe tam xu kòo kg'uia kabìe nes gha kereke sa tshàoa ghùìe.

6 Ncèeska tíí qòe ga tuè, ncèe gatu koer ko hàà a ko hàà tam xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qàe sa kúrúa máá tu u, ncèe méé xu ko sar ko x'ái tu u tama, kana q'ãan di tc'èean máá tu u tama ne, kana porofitan máá tu u tama ne, kana c'èe guú ga xgaa-xgaa tu u tama ne?

7 Cii cgoa di zi guú zi kg'òea hãa tama zi ka igaba, ncèe fulutuan hèé kana harepan hèéthèe khama ii zi, nta ba gha ma c'èem khòe ba q'ãa ndakam tcgáì ba ko ciìe sa, tcgáìan koe i kò q'a-a-q'oan hãa ne cúíga a?

8 Gataga ncèe torompitam ncòoan ka ko q'ãa-q'ãam kò qàèse ts'oo tama ne i gha diín ncòoan kg'òndèsea máá?

9 Gataga i gatu koe ii. Ncèe kóma q'ãase tama kg'uian tu kòo gatu di taman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'èem khòe ba q'ãa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'áan q'oo koe kg'ui.

10 Ncèe ta ko ma bóò khama, zi káí zi kg'ui zi tãáka zi nqóòmkg'ai koe hàna, a ko wèea zi ga kóma ko q'ãase guúan nxàe.

11 Ncèe c'èem khòem ko nxàe sar kò kóma q'ãa tama ner gaam koe tãá za guuar khòe ra a, me gabá tíí koe tãá za guuam khòe me e.

12 Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu òe gha kereke sa tshàoa ghùì zi qaa naka gazi ka cg'òè cgaeè.

13 Gaa domka méém wèém khòem òe gha ko tam xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, òem ko kg'ui sam gha kg'uia kabì di sa.

14 Eër ko tam xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba tirim tc'èem koe còrè, igaba i tiri tc'èean tc'ároan kúrú tama.

15 Kháé ra gha nxàaska dùú sa kúrú? Tc'èem koe hãase ra gha còrè, igabar gha gataga thèé tc'èea te cgoa còrè; tc'èem koe hãase ra gha nxàe, igabar gha gataga thèé tc'èea te cgoa nxàe.

16 Ncèe Nqari ba tsi kò ko tc'èem koe tsi hãase dqòm, ne ba gha ntama ma gaam òe kóma q'ãa tsi tama ba tsari qàe-tcaoa-máákuan ka máá: "Amen" témé, c'úuam hãa dùú sa tsi ko nxàe sa ka?

17 Qàèse tsi gha ko Nqari ba qàe-tcaoa máá, igabas òe sa c'èem khòe ba tshàoa ghùì tama.

18 Nqari bar ko qàe-tcaoa máá, wèé tu nqáéaser ko tam xu cgoa kg'uis guús domka,

19 igabar kerekes koe tc'èea te cgoa 5 xu kg'ui xu kómako q'ãase xu kg'ui kg'oana, a nxàasega c'èe ne xgaa-xgaa; tam xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

²⁰ Tíí qõe ga tuè, cg'aré cóa khama ma tc'ëean tu chõðkagu. Cg'ãè zi gúú zi koe méé tu cóa ii, igaba méé tu tc'ëea tu koe kaia hãa.

²¹ Nqarim di x'áèan koe i ncëeta ma góásea:

“Ncëe ne khòè ne cgoar gha kg'ui
tãá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khòè ne hëé
naka tãá za guua ne khòè ne di kg'áman cgoa hëéthëé e,
igabaga ne komsana Tea hãa tite,”
tam kò X'aigam *Nqari* ba méé.

²² Khamas tam xu cgoa kg'ui sa ãe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxãa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'ái si i, a ãe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

²³ Khama ncëè wèès kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khòè ba tam xu cgoa kg'ui, ne c'ëe ne ncëe ãe tu ko kúru sa kómá q'ãa tama a c'ëem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temeaa tua, ta mééa hãa tite?

²⁴ Igaba ncëè wèém khòém kò hãa a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana ãe kómá q'ãa tama ba tcãà, nem gha wèéan koe qãèse x'áise chibi-kg'aom ii sa, a *gha kháoa* wèéan koe ga xqara mááse,

²⁵ i gha tchòàn ãe tcáóa ba koe chómsea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncëem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqòm, a nxàe a máá: “Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hãa,” témé.

Tchànose dqoma ne

²⁶ Dùú sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tíí qõe ga tuè? Eë tu kò hààra xg'ae nem wèém khòè ba c'ëes gúú sa úúa, ciim ga ba, kana xгаа-xгаа sa, kana Nqarim x'ái mea sa nxàea tcg'óo sa, kana tam xu cgoa kg'ui sa, kana tam xu ko méé sa kg'uia kabi sa. Wèéan ncëe ga méé i kúruè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghùè.

²⁷ Ncëè c'ëe khòéan kòo tam xu cgoa kg'ui ne méé i cam kana nqoanan cúíga gatà hëé, nakam ko wèè x'èe ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko kabi ba.

²⁸ Ncëè kg'uia-kabi-kg'aom kò káá ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hëéthëé e.

²⁹ Cam kana nqoana xu porofiti xu méé xu kg'ui, naka ne c'ëe ne gane di zi kg'ui zi qãèse bóoa tcg'óo.

³⁰ Ncëè c'ëem khòém kò xg'aes koe hãa, a ba a gaa x'èe kaga Nqarim ka c'ëes gúú sa x'áie ne méém ãe hãa a ko kg'ui ba nqoo.

³¹ Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khòè ba xгаа-xгаа, a ba a gha korèè ka.

³² Porofiti xu ko gaxu di tc'ëean gaxu di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa.

³³ Nqari ba kómku tam dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncëe i wèè zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama

ncéé zi khòè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara mááé tama, igabaga méé zi máásea hãa, ncëe i ko Moshem di x'áèan méé khamaga ma.

³⁵ Ncëè c'ëes gúús ka zi kò q'ãa kg'oana hãa ne, méé zi gazi di xu khòè xu x'áéan koe tèè, khòès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

³⁶ Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúíga hààraa?

³⁷ Ncêè c'ëem khòem kòo tc'ëea máá, porofiti me e, ta tc'ëea, kana Tcom-tcomsam Tc'ëem di aba nem úúa, ta tc'ëea, ne méém dtcòm ãer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa.

³⁸ Ncêes gúús kam kòo tc'irì-tc'irise ne, i gha gam ka thêé gataga tc'irì-tc'iriseè.

³⁹ Ke ncêeska, tí qõe ga tuè, porofitan koe tcãà tcáóa tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uian xgàè-kg'am guu.

⁴⁰ Igaba méé zi wèé zi gúú zi tcom-tcomsam dàòm tchànóm cgoa kúrúè.

X'ooan koe tõe sa (15)

15

X'ooan koe tões Krestem di sa

¹ Tíí qõe ga tuè, qãè tchòàn ncêer kòo xгаа-xгаа tu u kar ko tc'ëe-tc'ëe tu u, ncêe tu kò thêé sèea mááse e, a tu a kò gaan koe téé-têe e,

² ncêe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncêer ma xгаа-xгаа tu ana khama tu kòo ma qgóó o ne. Nxãata tu kò hêé tama ne tu kg'amaga káà hùise dtcòmã hãa.

³ Ëèr kò máàèa hãa sar kò gataga thêé kaisase cgáés gúús iise máà tu u khama: ncêe Krestem gatá di chibian domka x'óóa máána hãa sa, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khamaga ma,

⁴ a ba a kò kg'ónòè, a nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tõe, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khamaga ma,

⁵ a ba a kò Peterem koe* x'áise, naka 12 xu *xгаа-xгааe-kg'ao xu* koe hêéthêé e.

⁶ A kò gaa koe guus ka cúí x'áè ka 500 sa nqáéa hãa ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncêe kái-kg'aise i gane ka c'ëea ne qanega kg'òèa hãa ne, i c'ëea ne x'óóa† hãa ne.

⁷ A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèé xu x'áè úú-kg'ao xu koe x'áise.

⁸ Wèéa ne ka kháókam kò gataga tíí koe x'áise, c'ëem khòem x'aèa ba ka ábàè tamam khama ma.

⁹ Wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áè úú-kg'ao tar gha ma tciie sa kg'ano tama, *Nqarim* dis kereke sar kò xgàra khama.

¹⁰ Igaba *Nqarim* di cgómkuan kar ncêer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan ãem máà tea hãa a tíí koe táá káàn tséé. Igabagar wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tsééa hãa, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò *Nqarim* di cgómku u ncêe kò tíí cgoa hãa a.

¹¹ Khama nxãaska, tíí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncêe sa wèéa xae ko xгаа-xгааs ga si i, si ncêe sa gaas koe tu kò dtcòm̄s ga si i.

X'ooan koe tões ãe x'óóa hãa ne di sa

¹² Ncêeta i ko ma xгаа-xгааè a ko máá: Kreste ba x'ooan koe tõe, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'ëe ne máá, x'ooan koe tõe sa káà si i, témé?

¹³ Ncêè x'ooan koe tões kò káà sa ii nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùie ta ga hãa.

¹⁴ Ncêè Krestem kò x'ooan koe ghùie ta ga hãa, ne i sixae di xгаа-xgaan káà hù i, i gatu di dtcòm̄an ga thêé káà hù i.

¹⁵ Nxãaska ne gha khòè ne gataga bóða tcg'òó, tshúù-ntcõa di xae nxàea-tseegukagu-kg'ao xae *Nqarim* di xae e sa, *Nqarim* ka tseeguan nxàe tama xae,

* 15:5: *Petere* - Gerika sa ko "Kefasem koe," témé. † 15:6: *x'óóa* - Gerika sa ko máá: "x'óña," témé.

Nqari ba Kreste ba x'ooan koe ghùia, téméan ka. Ncèè ãe x'óóa ne kò ghùie tama nem *Nqari ba* Kreste ba thèé ghùì ta ga hãa khama.

¹⁶ Ncèè ãe x'óóa ne kò ghùie tama nem nxãaska Krestem igabaga ghùie ta ga hãa khama.

¹⁷ Ncèè Krestem kò ghùiea hãa tama ne i gatu di dtcòmãan káà tséé e, tu qanega gatu di chibian koe hàna.

¹⁸ Nxãaska ne gane ãe Krestem koe dtcòmã hãase x'óóa[‡] hãa ne thèé aagusea hãa.

¹⁹ Ncèes kg'òès koe cúí ta kò Krestem koe nqòòan úúa hãa ne ta wèé khóèan nqáéa hãase cgómga ta a.

²⁰ Igaba, ncèe i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùiea hãa! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'áis iise ãe x'óóa[§] hãa ne gha ghùie di sa.

²¹ Eès ma x'oo sa khóm koe guu a hààraa khamagas gha ma x'ooan koe tãe sa thèé khóm koe guu a hàà khama.

²² Ncèe i ko ma Adam koe ma wèé khóèan ga x'óó khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'òèkaguè khama.

²³ Igabam gha wèém khóè ba gam di x'aèan ka *ghùie*: Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncèe hààram kò hãa ne.

²⁴ Sì gha nxãaska chòò-q'oo sa hàà. Eèm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hèé naka ãe qarian qgóóan hèé naka qarian hèéthèé kaakagua xg'ara kam gha Nqarim Xòò ba hàà x'aian máá.

²⁵ *Kreste ba* méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha *Nqari ba* nxãakg'aiga síí Gam di cg'òo-kg'aooan wèé ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòò khama.

²⁶ Kháóka dim cg'òo-kg'aom hàà gha cg'òòè ba x'oo si i.

²⁷ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Nqari ba wèé gúúan nqàrèa ba ka nqãaka tòóa,” témé khama. Eè i kò máá, wèé zi gúú zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchãno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam ãe kò wèé zi gúú zi nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba.

²⁸ Wèé zi gúú zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóám igaba thèé Gam qari koe hãa, Gaam ãe wèé zi gúú zi ko nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba, nxãasegam gha Nqari ba wèé ne khóè ne koe wèés gúú sa ii ka.

²⁹ Ncèè ãe x'óóa ne kò tseegukaga ghùie tama ne, i ko nxãaska dùús domka c'èe khóèan qanega ãe x'óóa ne di téé-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúú sa ia ko nxãaska hùì, gane téé-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne?

³⁰ Dùús domka ta ko nxãaska wèé x'aè ka tshùù-xam zi qgáí zi koe tcãasea máá?

³¹ Tíí qõè ga tuè, tseegua ner ko bìri tu u - koasean ncèer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèé cáni ka x'óó.

³² Dùú sa gha kabisea máá te, èer kò Efeso koe qãaka di kg'oo-coan cgoa x'ãaku ne, khóèan di zi tc'èe-kg'ám zi cgoa? Ncèè ãe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùie tama ne ta ga nxãaska máá:

“Hàà naka ta tc'óò naka kg'áà

q'uu ka ta ko x'óó ke!”

témé.

³³ Táá qàè-qaeè guu: “Cg'ãè tc'èe khóèan cgoa xg'aea ne ko qãè gúúan tshùù-tshuu ke.”

[‡] 15:18: x'óó - 6 koe bóò.   [§] 15:20: x'óó - 6 koe bóò.

³⁴ Gatu di qãe tc'ëean koe kabise, naka tua táá chìbian kúru guu. C'ëe nea Nqarim ka c'úua hãa ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncëe gúuan nxàe.

X'ooan koe tëeam tc'áro ba

³⁵ Igabam ga c'ëe ba tèe a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ëe x'óóa hãa ne ghùìè? Nta iim tc'áro ba ne gha úua?” témé.

³⁶ Tsáá káá tc'ëe tsi khòè tseè! Eë tsi ko xhàrà m cgùri ba méém kg'aika x'óo naka baa nxãwa kg'òè.

³⁷ Eë tsi kòo xhàrà, ne tsi kúrúse gham tc'áro ba xhàrà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhàrà, c'ëem kg'amka pérean di ba kana c'ëe tc'òoan dim ga ba.

³⁸ Igabam ko Nqari ba Gam tc'ëea máá ana hãa tc'ároan máá a, gatagam ko wéem cgùri ba gam dim tc'áro ba máá.

³⁹ I cgàan cúíta ii tama: khòèan dia ne hàna, i kg'oo-coan dian hàna, i tsaràn dian hàna, i x'aùan dian hàna.

⁴⁰ Nqarikg'ai di tc'ároa ne hàna, i nqòómkg'ai di tc'ároan hàna; igabaga i nqarikg'ai di tc'ároan di x'àan cuiaka a, nqòómkg'ai di tc'ároan di x'àan ka.

⁴¹ Cãm sa c'ëem x'áa ba úua, me nxoe ba c'ëe ba úua, i tçonòan c'ëe ba úua. C'ëem tçonòm di x'áa-q'ooa nea c'ëem dian ka tááka a khama.

⁴² Ncëeta i gha ii ëe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùìè ne. Eë ko xhàràè sa ko kaà, igabas ëe ko ghùìè sa kaà tìe;

⁴³ Cg'ãès iises ko xhàràè, igabas gha hàà t'òès iise ghùìè; kg'amka iises ko xhàràè, igabas gha hàà qari úúase ghùìè;

⁴⁴ tc'árom kòo xhàràè nem nqòómkg'ai dim tc'áro me e, igabam gha hàà ghùìè a nqarikg'ai dim tc'áro ba ii.

Ncëem ma nqòómkg'ai dim tc'áro ba hàna khamagam gataga thëe nqarikg'ai dim tc'áro ba hàna.

⁴⁵ *Nqarim di zi Tcgãya zi koe i ncëeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khòèm Adam ba kò kg'òèa hãam khòèm iise kúrúèa,” téméè, igabagam Adam, kháóka ka di ba kg'òèan ko kúrúm Tc'ëe Me e.*

⁴⁶ Tc'ëe ba tc'ãa naka hàà tama, igabagam tc'áro ba tc'ãa a hààraa, me nxãwa kháóka tc'ëe ba hààraa.

⁴⁷ Tc'ãa dim khòè ba kò nqòómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cãm dim khòè ba nqarikg'ai koe guua.

⁴⁸ Khòè ne nqòómkg'ai di nea nqòómkg'ai dim khòèm khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khòèm khama ii.

⁴⁹ Ncëe ta ma nqòómkg'ai dim khòè ba ma tc'èèa hãa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khòè ba tc'èè.

⁵⁰ Bìrì tu ur ko, tíi qòe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hëe naka c'áòan hëéthëéa Nqarim di x'aian q'òò tite, si gataga kaàko sa cuiskaga ëe kaà tama sa q'òò hãa tite,” témé.

⁵¹ Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrì tu u: cuiskaga ta wèèa ta ga x'óó** tite, igaba ta gha wèèa ta ga kúrúa kabìè,

⁵² xòm x'ae-coam q'oo koe, tçgám di ts'ee-ts'eban khama, kháóka dim nxãam ko q'au ka. Nxãa ba gha q'aukaguè khama, ne gha ëe x'óóa hãa ne ghùìè a kaà tite, ta gha kúrúa kabìè.

⁵³ Eë kaàkoan méé i kaà taman hãakaguè, naka i ëe x'óókoan x'óó taman hãakaguè khama.

** 15:51: x'óó - 6 koe bóò.

⁵⁴ Gaam x'aèm ãem kaàkos gha ko ãe kaà taman hãakaguè, si x'óoko sa ãe x'óo taman hãakaguèm kas gha nxãaska ãe *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe goásea hãa sa kúrúse, ncëe ko máá: "X'oo sa tààa a kaàkaguèa," témé sa.

⁵⁵ "X'oo seè, tààa si hãa xòèa nea ndaa?
X'oo seè, sari xõóan di thòò a nea ndaa?"

⁵⁶ X'oo sa ko gas di kaà cgoa di qarian chibian koe hòò, i ko chibian gaan di qarian x'àèan koe hòò.

⁵⁷ Igabaga ta ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncëe ko tàà cgoa di qarian máá ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

⁵⁸ Gaa domka, tí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcãa-ntcãe guu, naka tua X'aigam di tsééan wèè x'aè ka cg'oèa hãase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùì tama sa tu q'ana hãa ke.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16

¹ Ncëeska aba zi ncëe ko dtcòm-kg'ao ne *Jutea di ne* xg'ae-xg'aea mááe zi ka: Gatu igaba méé tu thèé Galatia di zi kereke zir kò ma x'àèa hãa khama hëé.

² Tc'ãà dim cáim wèem bekem dim ka méém wèem khòè ba ãem ko gàba marian ka c'èean tòò a mááse, naka i gha nxãasega ãer kòò hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu.

³ Ra gha ãer ko hàà ne, ãe tu nxará tcg'òò a hãa xu khòè xu tcgãya zi máá, dìi xu ii sa ko nxàe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu.

⁴ Ncëè tí ga ra méér qõos kò ko qaase ne xu gha tí ga cgoa qõò.

Paulom di zi dàò zi

⁵ Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síí tcana tcg'oa sar birísea hãa khama.

⁶ A ra a gha c'èedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hãa, c'èedaoka wèes saos ga sa, tu gha nxãasega hùì te ra còoka qõò, ãer ga ko qõò qgáì wèè koe.

⁷ Nqáékose bóò a tur ncëeska tc'èe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hãa sar nqòò a hãa khama, ncëè X'aigam *Nqarim* kòò kgoara máá te ne.

⁸ Igabar gha Efeso koe hãa, me gha nxãakg'aiga síí Pentekoste dim cáim ba hàà.

⁹ Kaisam nquu-kg'ám qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khama, i kái ntcoe-kg'aoan hàna.

¹⁰ Timoteom kòò hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí guù ga gatu koe bèè guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncëer ko tí hëé khama.

¹¹ Ke méé i táá cúí khòè ga ntcoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxãasega tí koe kabise. Gabá hëé naka c'èe xu dtcòm-kg'ao xu hëéthéè ra qàà hãa ke.

¹² Ncëeska gaxae ka qõesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'èea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncëeskagam gha síí sa wèè tcáóa ba ka tc'èe tama*. Igaba ãem kòò tchànóm x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

Còò di zi x'àèku zi

¹³ Q'òésea méé tu hãa, dtcòmòs koe qarika téé, ghùì-ghuin tc'èea hãa, naka qari ii.

¹⁴ Wèès guùs ãe tu ko kúrú sa méé tu ncàmkuuan cgoa kúrú.

* **16:12: wèè tcáóa ba ka tc'èe tama** - Gerika sa ga máá: "Nqarim dis tc'èes tama si i," témé.

¹⁵ Stefanase ba hěe naka gam x'áe di ne hěéthěea Akaia koe tc'ãà di ne dtcòm-kq'ao ne e, sa tu q'ana hãa; a ne a c'ěe ne dtcòm-kq'ao ne tséea máas koe máasea hãa. Ra ko dtcàrà tu u tí q'oe ga tuè,

¹⁶ gatu igaba tu gha ěeta iis tsée sa ko kúrú xu hěe naka wèem ěe ncěes tsée sa gaxu cgoa xg'aea máana hãa a ko kaisase gaas koe tsém ga ba hěéthěe di qarian dóm q'oo koe hãa sa.

¹⁷ Stefanase ba hěe naka Foretunato ba hěe naka Akaiko ba hěéthěe xu ncěe koe hààraa domkar qãè-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùì khama.

¹⁸ Tirim tc'ěe ba hěe naka gatu dim tc'ěe ba hěéthěe xu kò kàba-kàba. Ke méé tu ěeta ii khóèan kaisa tcoman máa.

¹⁹ Asia dim nq'oom di zi kereke zi ko tsgámkagu tu u. Akila ba hěe naka Perisila sa hěéthěe khara ko kaisase tsgám tu u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áe koe ko xg'ae sa gataga méé thěé.

²⁰ Wèe ne dtcòm-kq'ao ne ncěe koe hãa ne ko tsgámkagu tu u. Tsgámkaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

²¹ Tíí Paulo ra ko tíí tshàu cgoa ncěe tsgámkuan góá.

²² Ncěe c'ěem khóem kò X'aiga ba ncàm tama ne méé i cgúíkuan gam koe hãa. *Maranatha!* † - *Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.*

²³ X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

²⁴ Tiri ncàmkuan méé i gatu wèe tu cgoa hãa, Jeso Krestem koe. Amen.

---

† 16:22: *Maranatha* - Ncěem kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: "Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè," témé.

2 KORINTA NE Paulom dis tcgãyas cãm di sa Korinta ne koe Téé-cookg'ai sa

Cãm dis tcgãyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúú qgái koe hãa x'âe ka góàèa hãa. C'êe ne kerekes di nea kò cg'âè zi dàò zi cgoa Paulo ba qarú cgae, igabam kò Paulo ba gam di qáo tcáóan x'ái, a ba a ko kaisase tc'êe, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgãyas di xòèan tc'ãà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hãas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hêé, naka kerekes koe hàna q'aa-q'aasean ka hêéthêé ma xgòàse xqà sa, a ba a ko kaisa qãè-tcaoan gam di x'ái, gam di xgòàse xqà nea tcóósean hêé naka xg'ae a tòókuan hêéthêé óágara hãa khama.

A ba a ko nxãaska kereke sa dtcàrà, qãès tcáós di aban ne gha êe ko hùikuan qaa ne dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne máá sa (8-9).

Chòò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tsééan x'âe úú-kg'aom ii di kg'uia máá, êe kòò máá, ganea tseegu di ne x'âe úú-kg'ao ne e témé ne khòé ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chìbi-chìbi ne, a ko máá: "tseegu di tama baa," témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa
- x'âe úú-kg'ao

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba hêé naka kerekes Korinta koe hàna sa hêéthêé e (1-7)
- Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)
- Paulo ba ko gam di tsééan x'âe úú-kg'aom ii di kg'uia máá (10-13)

Paulo ba hêé naka kerekes Korinta koe hàna sa hêéthêé e (1-7)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'âe úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'êea khama, a ra a gatá ka qòesem Timoteom cgoa hãa.

Korinta koe hànas kerekes Nqarim dis koe hêé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hàna ne hêéthêé tsam ko *ncêes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hêé naka X'aigam Jeso Kreste ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgòmkuan hêé naka tòókuan hêéthêé mée i gatú cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko Nqarim di qgài-qgai-tcáókuan qãè-tcaoa máá

³ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba méém dqòmè, Abom thòò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba,

⁴ Gaam ncêe ko wèès qómís gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáo ta a ba, nxãasega ta ga gatá kúrú a gane êe tãáka zi qóm zi q'oo koe hàna ne qgài-qgai tcáo ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncêe ta gatá ígaba Nqarim koe hòò hãa sa.

⁵ Eè i ko ma Krestem di xgàrasean sixae di *kg'òèan* koe kaisase x'áise khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áise khama.

⁶ Ncêe qóman q'oo koe xae kò hàna ne i ko nxāan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáòe a kgoarae. Ncêe qgài-qgai tcáòe xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thêe* qgài-qgai tcáòe, si gha ncêes qgài-qgai-tcáòku sa kúrú tu u tu qáo tcáòan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean êe xae sixae igaba thêe hāa-q'ooa koe.

⁷ Si gatu koe xae úúa hāas nqòò sa qarika tēe, xae q'ana hāa, êe tu ko ma *sixae khama ma* xgàrase khamaga tu gha ma *sixae khama ma* qgài-qgai tcáòe sa thêe.

⁸ Sixae ka qōese ga tuè, qóman ncêe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hāa ka tu gha q'āa sa xae ko tc'êe: kaisase qóma nqáé xaea hāa qóman q'oo koe xae kò hāa, xae kò cúí nqòò ga úú tama kg'òè xae gha di i.

⁹ X'ooan xgàrasea máá sa xae kò máàèa hāa, ta xae kò tc'êea hāa. Igabagas kò *ncêes gúú sa kúrúse cgae xae e*, nxāasega xae gha táá sixae koe dtcāse, igaba Nqarim koe ka, ncêe kò êe x'óóa hāa ne x'ooan koe ghùí ba.

¹⁰ Ncêeta ma cg'oè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hāa, a ba a gha *qanega* kgoara xae e, xae Gam koe nqòòà xae tòóa hāa, qanegam gha kgoara xae e di i.

¹¹ Cgómna hùí xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxāasega kái ne khòè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'eekg'ai xae e, naka ne kái ne qāè-tcaoa máá Me.

Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'êea qabi sa

¹² Ncêea sixae ko dqòmse cgoas ga si i: sixae di tcáòe ne chibi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tsegukagu, ncêem nqòóm koe xae tcom-tcomsan hêé naka Nqarim di q'ano-tcáòan hêéthêé cgoa kg'òèa hāa sa. Gatu cgoa xae ko hāa ka xae kò kaisase kái-kg'aise *ncêeta ma kg'òèa hāa*, nqòóm ko ma tc'êe khama tamase, igaba Nqarim di cgòmkuan koe guu a.

¹³⁻¹⁴ Nxárá tu gha a kóma q'āa gúúan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncêeska cg'arése kóma q'āa xae e igabar nqòòan úúa hāa, hàà tu gha cg'oèase kóma q'āa xae e sa. Nxāasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cam ka sixae ka dqòmse ka, êe xae ko hàà gatu ka dqòmse khamaga ma.

¹⁵ *Qāese ta ko tséea xg'ae* di tcoman ncêer úúa hāa khamar ko kg'aia gatua dàra tu u kg'oana, nxāasega tu gha cam *q'oro dàrakuan* di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

¹⁶ Tc'êe ra kòò, gatu koer gha guu a Maketonia koe síí sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxāaska gatu ka Jutea koe tséea úúé sa.

¹⁷ Eër kòò ncêes tc'êe sa kúrú ka ra gáé kòò kg'ama subusase kúrú si? Kana ra gáé ko tiri tc'êean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase* kúrú? *Qháséga* ra gáé ko tiris “Eè” sa *qabi*, si “Eè-êe” sa ii, si tiris “Eè-êe” sa “Eè” sa ii?

¹⁸ Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchòan *gatua xae ko bìrí tu u* “Eè” sa hêé naka “Eè-êe” sa hêéthêé tama a.

¹⁹ Nqarim dim Cóám Jeso Krestem, ncêe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tíí ka hêé naka Silefanom† ka hêé naka Timoteom ka hêéthêé xgaa-xgaaè ba kò “Eè” sa hêé naka “Eè-êe” sa hêéthêé di tama khama, igabagam Gabá wèé x'aè ka “Eè” Me e‡.

* **1:17:** *Nqarim cgoa kg'ui tamase* - Gerika sa ko máá: “cgàam ko ma tc'êe khama ma,” témé. † **1:19:** *Silefano* - Silefanom di c'êe cg'òèa nea Silase e. ‡ **1:19:** *Gabá wèé x'aè ka “Eè” Me e* - Ncêe zi kg'ui zi ko gataga ncêes gúú sa méé: “Gam koes “Eè” sa kúrúsea hāa,” témé.

²⁰ Nqari ba ga nta noo zi nqòòkaguku zi kúrúa hãa igaba zi wèèa zi ga Krestem koe “Èè” zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a *Gam di kg’uian koe Amen*, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqòm ka.

²¹ Me Gaam ncêe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcãá tcúú ta a,

²² a kò Gam di *q’òòkuan* gatá koe tòò x’áís iise, a Gam dim Tc’èe ba tc’ãa ko a tcg’òòé gúúan khama ma gatá di tcáóan koe tcãá, *ncêe hàako gúúan ko tééa máa a*.

²³ Nqari bar kò tirim tééa-máa-kg’aom iise tcii: Korinta koer kò táá kabise, nxãasegar gha táá qóm zi koe tcãá tu u ka.

²⁴ Sixae gha gatu di dtcòmán koe x’aiga ka tamase, igabaga tu gha qãè-tcaoan úú ka xae ko tsééa xg’ae. Dtcòmán ka tu ko qarika téé khama.

2

¹⁻² Ncêé *sí cgae tu ur kòo a ko thòò-xámkagu* tu u, ne ia gha díin qãè-tcaokagu te, gatu ãer thòò-xámkagua tu oose? Gaa domkar kò bìrìsea hãa, gaicarar cuiskaga thòòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa.

³ Gaa domkar kò *èes tcgãya sa góá máa tua*: nxãasegar gha táá gatu ka sí thòò-xámkaguè ka, gatu èe ga kò qãè-tcaokagu tea tu. Gatu wèèa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncêé qãè-tcaoa ra kò hãa ne tu qãè-tcaoa hãa sa.

⁴ Eër kòo èes tcgãya sa góá, kar kòo kaisase thòòan xám a kòo qão tcáó khama. Kái tcgái-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thòò-xámkagua tu tc’èe tama, igaba tu gha nxãasega q’ãa, kaisa ncãmà ner gatu koe úúa hãa sa ka.

Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chìbi-kg’ao ba ne gha qgóóa máa sa

⁵ Ncêe thòòan kúrúa hãam khòè ba tíia kaisase thòò-xámkagu te tama, igabam ko gatu wèè tu c’èem dàòm ka thòò-xámkagu (qómkaguar gha máa tu u sar tc’èe tama).

⁶ Kái-kg’aise tu èeta iim khòè ba xgàra hãa khama i nxãakamaga tc’ãò mea.

⁷ Ke méé tu ncêeska kabise naka qgóóa máa me naka tua qgài-qgai tcáó me; tama kò ii nem gha kaisa thòòan ka tààè.

⁸ Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa.

⁹ Ncêes gúús domkar kò *gaas tcgãya sa góá máa tu u*, nxãasegar gha qãèse bóòa q’ãa wèés gúús koe tu komsanan úúa hãa sa ka.

¹⁰ C’èem khòèm èe tu ko qgóóa máa bar ko tíi igaba qgóóa máa. Ncêé gaas kar gha qgóóa máa mes gúús c’èes kò hàna ner ko Krestem cookg’ai koe gatu domka gatà hêé.

¹¹ Nxãasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q’ana hãa khama.

¹² Eër ko Teroa koe sí Krestem di qãè tchòàn xгаа-xгаа kar ko bóò Me X’aiga ba nquu-kg’ám ba xgobekg’ama máa tea;

¹³ igaba i kò tc’èea te táá x’aèan hòò a sãa, tíi qõem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg’ae khama. Ra kò nxãaska x’áè ne a Maketonia koe qòò.

Krestem koe xu Paulo xa qare xu xg’ãò xu khama ii

¹⁴ Igabar ko Nqari ba qãè-tcaoa máa, ncêe ko Krestem koe wèè x’aè ka tc’ãà-cookg’ai xae e, a ko *wèè zi qgài zi koe* Gam dis tàà sa x’áia te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèè xu qgài xu koe Krestem ka q’ãan tsai-tsai, karem xg’ãòm iise.

¹⁵ Kare xae xg’ãò xae, Krestem ka tcg’òò a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncêe ko tsai-tsaise xae*, èe ko kgoaraè ne xg’aeku koe hêé naka gane èe aagusea hãa ne xg’aeku koe hêéthéé e.

¹⁶ Eë ko *aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae ãe ko *kgoarae* ne koe kg'òès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha diín ncêe zi guù zi ka kg'anoèa hãa?

¹⁷ C'êe ne ncêe kái ne khama xae ii tama khama, ncêe ko Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tséèa xae khòe xae iise q'anos tcáós cgoa hêé, naka Nqarim cookg'ai koe hêé naka Krestem di qarjan cgoa hêéthêe kg'ui.

3

Pauloa xu kabas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u

¹ A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'êe ne khòe ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tcgãya zi gatú di zi kana gatú koe guua hãa zi qaa?

² Gatua sixae di tu tcgãya tu q'ãa-q'ãako tu u, tcáóa xae koe goásea hãa tu, a wèem khòem ka q'ãaea hãa a ko nxaráe tu.

³ Krestem koe guua hãa tu tcgãya tu u sa tu ko x'ái, sixae ka goáèa hãa tu, goá hìim ka tamase igaba kg'òèa hãam Nqarim dim Tc'êem ka goáèa hãa tu, nxõán di tafolean koe tamase igaba khòèan tcáo di tafolean koe.

⁴ Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas guù sa qarika dtcòma hãa.

⁵ Sixae di qarjan koe i guua hãa* ta xae méé tama, igaba i sixae di qarjan Nqarim koe guua hãa,

⁶ ncêe ko kúrú xae e xae kabas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba. *Ncêes qáé-xg'ae sa goá tòòèa hãa x'áèan dis qáé-xg'aes* tama si i, igabas Tc'êem di si i. Goá tòòèa hãa x'áèa ne ko cg'òo, igabam ko Tc'êe ba kg'òèkagu khama.

⁷ X'áèa ne kò nxõán koe goáèa hãa, i kò ãe i ko tcg'óo a ko máakuè ka Nqarim di x'áàn x'áise. I kò x'áise ko Moshem di kg'áian kaisase x'áa. Xòm x'aèa ne i kòo x'áa igaba i kò Iseraele di ne khòe ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncêe x'oo sa ko óága x'áèan kòo ãeta ma ma x'áa,

⁸ ne sa nxãaska Tc'êem ko Gam di tsééan koe guu a óágas x'áa sa ntama noose kaia hãa!

⁹ Xgàraku sa ko óám dàò ba kò x'áàn úúa hãa, ka ba ko nxãaska ãe ko tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áa!

¹⁰ *Kabas qáé-xg'aes di x'áa nea nciís qáé-xg'aes di x'áàn koe guù cgáé tama, kabas qáé-xg'aes di x'áa ne ko nciís qáé-xg'aes di x'áàn kaisase nqáé khama.*

¹¹ Ncêe ãe xòm x'áèan hãas qáé-xg'aes kò x'áàn úúa hãa, ne ia gha nxãaska ãe chòò tamase hãas qáé-xg'aes koe nta noose kaia x'áàn hãa!

¹² Ncêes ngòò sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase kgoarasea hãase kg'ui,

¹³ a xae a Moshem khama ii tama, ncêe ko kg'áia ba qgáim cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne kg'áia ba koem ko ma x'áa ba xgãáse sa táá bóò ka.

¹⁴ Igaba i kò gane di tc'èean tcèekg'ammèa; ncêe cáim ka igabas kòo nciís qáé-xg'ae sa nxaráe nem gaam qgái ba qanega hãa, a xgòre-kg'aièe tama, Krestem koe cúigam ko guu a sèèa tcg'òòè khama.

¹⁵ Ncêe cáim ka igaba ães kòo Moshem *dis Tcgãya sa nxaráe nem qgái ba tcáóa ne qàbia hãa.*

¹⁶ Igaba ãem kòo khòe ba X'aigam koe kabise nem ko qgái ba tcg'òòè.

¹⁷ Me X'aiga ba Tc'êe Me e, i ãem X'aigam dim Tc'êe ba hàna koe kgoarasean hãa.

* **3:5:** *Sixae di qarjan koe i guua hãa* - Gerika sa ko máá: "C'êe guù ga xae úú tama ncêe gha kúrú xae e xae máá, ncêes tséé sa xae gha kgoana a kúrú," témé e.

¹⁸ Igaba ta ko wèéa ta ga xgòre-kg'aièas kg'áís cgoa Nqarim di x'ààn x'ái. Eëm ko ma X'aigam ncêe Tc'êe ii ba gatá koe ma tséé khama ta ko ma kàbise a Gam khama ii, a ko c'èes x'ààs koe guu a c'èes koe síí.

4

Pauloa xu Nqarim di qguàan úúa, góman di gàban koe

¹ Nqarim di thòò-xama-máákuan koe xae guu a ncêes tséés Gam di sa úúa hãa, domka xae xhòen-tcáo tama,

² igaba xae ko chómsea hãa zi gúù zi saucgaekaguko zi kgoarasea hãase xguí. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba kàmakagu tama, igaba xae ko tseegan tchànose x'ái, nxãasega ne gha wéé ne khòè ne tcáoa ne koe q'ãa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae káà chibi xae e sa.

³ Igaba ncêe xgae-xgae xae ko qãè tchòàn kò qanega c'êe ne koe chómsea hãa ne i gane èe aagusea hãa ne koe chómsea hãa.

⁴ Ncêem nqõóm dim nqàri ba gane èe dtcòm tama ne di tc'èean ntcúù-ntcuua hãa, nxãasega ne gha Krestem di x'áàko qãè tchòàn di x'ààn táá bóò ka, Krestem ncêe Nqarim dis ii sa úúa* ba.

⁵ Sixae ka xae xgae-xgae tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xgae-xgae, xae sixae Jesom domka gatu di xae qãà xae e.

⁶ Nqarim ncêe xg'ao máá: "X'áà ba méém ntcúúan q'oo koe x'áà," témé ba kò Gam dim x'áà ba kúrú me tcáoa xae q'oo koe x'áà, a ko Krestem di kg'áían koe guu a Nqarim di x'ààn q'áakagu xae e khama.

⁷ Igaba xae ncêe qguàan úúa hãa góman di gàban koe. Ncêes gúù sa ko x'ái, kaisase kaia hãa qarria ne Nqarim koe guua hãa sa, sixae ka tamase.

⁸ Qarika xae ko wéè za tcaòè, igaba xae tòmm-tommè tama; a ko nquù-nquuè, igaba xae bóòa xguise tama;

⁹ xgàràè xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'áíma xae kò qáúè, igaba xae cg'òoa xgãàè tama.

¹⁰ Wéè x'aèan ncêe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcééa hãa a ko caate cgoa, nxãasega i gha thèé Jesom di kg'òèan cgáé-q'ooa xae koe x'áise ka.

¹¹ Sixae ncêe kg'òèa hãa xaea wéè x'aèan ncêe kaga Jesom domka x'ooan tshàù q'oo koe hàna, nxãasega i gha Jesom di kg'òèan sixae dim cgáé-q'oom kàakom koe x'áise ka.

¹² Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tsééa sa kúrú, igabas ko kg'òè sa gatu koe tsééa sa kúrú.

¹³ Góàèa i hãa a ko máá: "Dtcòma ra hãa, a gaa domka kg'uia hãa," témé. Gaam tc'èem èem dtcòm dim cúí ba úúa hãase xae ko gataga thèé dtcòm, a ko gaa domka kg'ui,

¹⁴ a xae a q'ana hãa Gaam èe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa ba gha thèé Jesom cgoa ghùì xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óá xae e.

¹⁵ I kò ncêe xgàrasean wéè ga gatu domka kúrúse, nxãasega i gha èe i kò Nqarim di cgómkuu tchoanàse a kái ne khòè ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qãè-tcaoa máá, nxãasegam gha dqpmè ka.

Gatá dis x'ãè-q'òos nqarikg'ai di sa

¹⁶ Ncêes gúùs domka ta xhòen-tcáo tama. Eèta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgãáse igaba i ko tcáoa ta wèém q'uuum ka kàba-kàbaè.

* 4:4: Nqarim dis ii sa úúa - Gerika sa ko máá: "Nqarim dis ii sa ii ba," témé.

17 Subu xgàrasean xòm x' àè dia ko kaisa a chõò tama x' ààn óága máá ta a khama, x' ààn ncêe ko wèes xgàrase sa kaisase nqáè e.

18 Eë hòò a bóòè tama zi gúù zi koe ta ko tcgáía ta qãea tòò, a ta a ãe hòò a bóòè tama zi koe qãea tòò o tama khama. Eë ko hòò a bóòè zi ko xòm x' àè-coan cúí ga hãa, igaba zi ko ãe hòò a bóòè tama zi chõò tamase hãa khama.

5

1 Gatá di *tc'áróa ne* kgoara-cgae-q'oos gaas koe ta nqõómkg'ai koe x' àèa hãas khama ii. Igaba ncêe kgoara-cgae-q'ooan kò ko kòbèè ne ta q'ana hãa, Nqarim koe ta x' àè-q'ooan úúá hãa sa. Ncêe x' áéa ne khòè tshàu ka kúrúè tama, a gha chõò tamase nqarikg'ai koe hãa.

2 Ta ko ncêes *kg'òès* koe tshùù-tcaoase kg'ae, gatá di x' àè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hãakaguèan ta xgònèa hãa khama,

3 nxãasega ta gha ãe ta kò ko hãa a, ne cuiskaga bóòè naka qg' àè-cgaea hãa tite khama.

4 Qanega ta ncêes kgoara-cgae-q'oos koe hàna x' àè ka ta ko tshùù-tcaoase kg'ae, kaisa thòòan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'óó cgaèè sa ta tc'èe tama, igaba ta x' àè-q'ooan *nqarikg'ai di cgoa* hãakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha ãe ko x'óó sa kg'òèan ka kaàkaguè ka.

5 Gaam ãe ncêes tséè sa kúrúá máá taa hãa ba Nqari Me e, ncêe Gam òim Tc'èe ba x' áís khama ma máá taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúúan gha tseegukaga hàà sa.

6 Gaa domka ta wèè x' àè ka kaisa tcoman úúá hãa, a q'ana hãa, ãe ta tc'áróm koe x' àèa hãa x' àè ka ta X'aigam koe x' áéan *úúá hãa sa, ãeta ta ga ma qanega* gan ka nqúù ta a *igaba*.

7 Dtcòmè koe ta ko guu a kg'òè khama, ãe ta ko bóòs ka tamase.

8 Ta kaisa tcoman úúá hãa, a ta a ko tc'èe, gatá di tc'áróan ta gha x' áéan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x' áéan koe hãa sa.

9 Gaa domka ta ko kaisase tc'èe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, *Gam cgoa* ta ga x' áéan koe hãa, kana ta ga *Gam ka* nqúù ka hãa igaba.

10 Wèèa ta ga méè ta Krestem cookg'ai koe x' áise naka taa Gam ka xgàràè khama. Nxãaska ta gha wèèa ta ga ãe kg'ano ta hãa sa máàè, wèes gúùs ãe ta gatá di tc'áróan koe kúrúá hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshùù kana qãè sa.

Nqarim cgoa tòókua ne, Krestem koe guu a

11 Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba méém q' àòè sa, khama xae ko khòè ne kúrú ne *chìbia ne koe tcóóse*. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóá xae qãè e sa, ra nqòòan úúá hãa, tcáóá tu koe tu gataga q'ana, tcáóá xae qãè e sa di i.

12 Sixae gha gaicara dqòmè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'èe ne hàna ncêe ko tchãa koe hàna zi gúù zi tchòà úú cgoaa ne, tcáóá ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x' áí tu u gatu gha sixae ka dqòmè ba, nxãasega tu gha xqara mááse ka.

13 Ncêè tc'èea xae kò *koma* nxana hãa ne i Nqarim domka gatá ii. Igaba ncêè tc'èea xae kò *koma* tchàno ii ne i gatu domka gatá ii.

14 Krestem di ncàmkuu ne ko tcéè tcuì xae e khama. Xae ncêes gúù sa bóòà hãa: ncêè cúím khòèm *Krestem* kò wèè ne khòè ne x'óóá máána hãa ne, ne nxãaska wèèa ne x'óóá hãa sa.

15 Me Kreste ba wèèa ta domka x'óóá hãa, nxãasega ne gha ãe kg'òèa hãa ne táá gane ka kg'òèa mááse ka, igaba ne gha kg'òèa máá Gaam ãe kò x'óóá máá nea hãa, a x'óóan koe ghuìèa hãa ba ka.

16 Gaa domka ta ncēeska gatá cúí khòè ga nq̄óomkg'ai di tçgáian cgoa bóòà hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'èe x'aè ka ma Krete ba nq̄óomkg'ai di tçgáian cgoa bóòà hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatà hēèa tite.

17 Gaa domkam díim wéem ēe Krestem koe hàna ba k̄abam nq̄óom di me e. Ncií zi gúù zia nq̄áéa hãa, zi wéè zi gúù zi ncēeska k̄aba zi i.

18 I wééan ncēe Nqarim koe guua, Gaam ncēe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan màá xaea hãa, c'èe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka.

19 Ncēe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nq̄óom di ne khòè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa tòóku, a kò táá gane di chibian nxará tcãà, a ba a kò tchòan ncēe tòókuan di màá xaea hãa.

20 Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'aese naka tòóku, témé.

21 Krete ba kò cúí chibi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatá domka kúrú Me, Me chibian úú, nxãasega ta gha gatá Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

6

1 *Nqarim cgoa* ko tsééa xg'ae xu khòè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncēe Nqarim di cgómkuan hòòà tu gha táá kãà hùì iise sèè e ka.

2 *Tcgãyas Gam dis koem ko Nqari ba máá:*

“Eēm kò ko cgómkuan dim x'aè ba hàà
ner kóm tsia hãa.

Eēm kò ko kgoarakuan dim cáím ba hàà
ner kòò hùì tsi,”

témé khama. Tseegukagam ncēeska cgómkuan dim x'aè me e, a tseegukaga ncēeska kgoarakuan dim cáím me e.

Paulom di qóm cgoa qgóókua ne

3 C'èe khòè gha sixae di tsééan ntcoe sa xae tc'èe tama, gaa domka xae c'èe gúù xgàè-kg'am m gha tòò tc'èe tama.

4 Igaba xae ko wéè gúùan ēe xae ko kúrú koe x'ái, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qád tcáóan cgoa xae kò qómán q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hēè naka qóm zi xg'aeku zi koe hēéthéè e.

5 Xg'ámme xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcãàè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'òoè, a xae a kò x'òm tama, a kò tc'òo ga tc'òo tama.

6 Sixae di q'anoan hēè naka q'ãa di tc'èean hēè naka qád tcáóan hēè naka qãèan hēéthéè ka *xae Nqarim di xae qãa xae e sa x'áa hãa*, Tcom-tcomsam Tc'èem koe hēè naka tseegan di ncámkuan cgoa hēè,

7 naka sixae di kg'uian tseegu di hēè naka Nqarim di qarían ka hēéthéè e. Tchànoan xae ncòo gàba zi khama ma úúa hãa, *x'ãa cgoa xae ko o kg'àom x'òam xòè di i*, naka *xgáa ko máá xae*an dxàes x'òas xòè di hēéthéè e.

8 Tcommèa xae kò hãa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko còèè kana dqómme igaba *xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e*. Tshúù-ntcòa-kg'aoan khama xae kò ma qgòèe igaba xae ko tseegan nxàe.

9 C'èe ne khòè ne ka xae c'úùèa hãa, igaba xae kò *gatu ka q'ãaèa*. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'òèa xae hãa. Xgàràè xae kò ko, igaba xae kò cg'òoè tama.

¹⁰ Gatá ma xae kò ko ma thòò-tcaokaguè igaba xae kò wèé x'aè ka qãè-tcaoa hãa. Dxàua xae hãa igaba xae kò kái ne khòè ne qguùkagu. Cúi gùù ga xae kò úú tama igaba xae kò wèé gùùan ga q'òò.

¹¹ Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea.

¹² Tcáóa xae xae gatu koe tcèekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcèekg'ama hãa.

¹³ Tiri tu cóa tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'ái xae e xámse-kg'aman gatá ii i, ncèe xae sixae gatu koe úúa hãan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose

¹⁴ Táá méé tu gane èe dtòm tama ne cgoa cúta noose joko ba tcéé guu. Ntama ia gha tchànoan èe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hëé naka ntcùúan hëéthéé xg'ae, a cúis gùù sa kúrú?

¹⁵ Ntama ba ga ma Kreste ba dxāwam* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòmã hãam khòè ba èe dtcòm tamam cgoa tòóku?

¹⁶ Nqarim òim tempele ba ga ntama ma kúrúa máaseèa hãa nqárian cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'òèa hãam Nqarim di ta a ka. Ncèem kò Nqari ba máá:

“Tiri x'áéa ner gha *Tiri ne khòè* ne cgoa kúrú
a Ra a gha gane xg'aeku koe caate.
Gane òim Nqari Ra a gha ii,
ne gha gane Tiri ne khòè ne ii,”
témé.

¹⁷ Ke “tcg'oa gane xg'aeku koe naka gane cgoa q'aa,”
tam Nqari ba méé.

A ba a máá:
“Táá c'èe gùù q'ano tama qgóó guu,
nxãaskar gha qãèse hààkagu tu u.”

¹⁸ “A Ra a gha gatu ka Xòò Ra ii,
tu gha Tiri tu cóa tu ii,
cóa xu hëé naka cóa zi hëéthéé tu,”
tam X'aigam wèé qarian úúa hãa ba méé.

7

¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncèe nqòòkagukuan ta úúa hãa, ke hàà naka ta wèés gùùs èe ko gatá di tc'ároan hëé naka tc'èea ta hëéthéé cg'uri-cg'uris koe q'ano-q'anose, naka taa tcom-tcomsas kg'òè sa cg'òèase kg'òè, Nqari ba q'áóa hãase.

Korinta ne ko komsana domkam Paulo qãè-tcaoa

² Gatu di tcáóan xgobekg'ama máá xae e. Cúi khòè ga xae chibi kúrú cgae ta ga hãa, a xae a cúí khòè ga cg'áèan koe tcàà ta ga hãa, kana xae c'èe khòè kàa naka marian sèè cgae e ta ga hãa.

³ Chibi-chibi tu ur ko domkar ncèe gùùan kg'ui tama. Ncèer kò kg'aika ma bìrí tua hãa khamaga ma: *kaisase xae ncàm tua*, tu wèé x'aèan ncèe kaga tcáóa xae koe hãa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'òè igaba.

* **6:15:** dxāwa - Gerika sa ko “Beliare” témé.

⁴ Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hãa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu cgoa kaisase dqomse, tu kaisa ntcàmkuan tí koe úúa hãa, ra kái xháéan koe xae ga hãa igaba kaisa qãè-tcaon úúa hãa.

⁵ Eë xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan hòò khama, xae kò wèè x'aè ka xháéan q'oo koe hãa: tchàa za guua zi mēeku zi hēè, naka tcáóa xae q'oo koe hànas q'áo sa hēéthēè di i.

⁶ Igabam kò Nqarim, ncēe ko gane ēe nqãaka hàna ne ntcàm ba, Titom di hàà-q'ooan ka ntcàm xae e.

⁷ Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii ncēe kò ntcàm xae e, igaba xae kò thēè ntcàmmē ēem gatu ka birí xaea hãa kg'uian ka: ntam ma gatu ka ntcàmmēa sa. Tu ma xgònè tea hãas kam kò birí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka hēè, naka tu ma tééa máá tea hãas ka hēéthēè e, ra ko kaisase qãè-tcao.

⁸ Eëtar kò ma tiris tçgãyas cgoa tshúù-tshuu-tcáo tu u, igabar ēes tçgãyas ka chibi bóòse tama. Kg'air kò chibi bóòse, xòm x'aè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáo tu ua hãa sar ko bóò khama.

⁹ Igabar ncēeska qãè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáo tuar hãa domka tamase, igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò hēè tu u tu gatu di dàòan koe tcóóse domka. Nqarim q'áo ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thòò-thòòe khama.

¹⁰ Nqarim q'áo di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóósean óága khama, i gatà ko hēè khòèan nxãas koe chibi bóòse tama, igaba i ko nqóòm di tshúù-tcaon x'ooan koe úú.

¹¹ Bòò, Nqarim q'áo di tshúù-tcaon gatu koe kúrúa hãa sa: *hùia te ka tu kò qháè tu u, tééa máá te ka, xgòase kg'uia máá te ka, tcoma te ka, xgònèa te ka*, tu ma máase tea hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hēéthēè e. Wèes guús koe tu kàà chibi tu u sa tu x'áia hãa.

¹² Gaa domka ēer kòò góá máá tu u ka i kò chibiga ne kana chibi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áise Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchòà úúa hãa sa.

¹³ Wèè zi ncēe zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkuus tc'amkg'ai koe kaisase qãè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóò me qãè-tcaoa hãa, gam di tc'ēea nea gatu wèè tu dian ka kaba-kabaèa hãa khama.

¹⁴ Gatu kar kò gam koe dqomse, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèes ēe xae birí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ēe xae kò Titom koe gatu ka dqomsea hãa sa tseegu si i sa x'áia hãa thēè.

¹⁵ *Tiri x'aè-kg'áma nem kòò gatu koe úú ka tu kò wèéa tu ga komsana me*, a tu a kò q'áòan hēè naka cgùruan hēéthēè cgoa qãèse hàakagu me. Ncēe zi guúu zim ko tc'ēe-tc'ēese ka i ko gam di ncàmkuan gatu koe càuse.

¹⁶ Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qãè-tcao.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

8

Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa

¹ Ncēeska, tí qōe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áia hãa cgómkuan ka tu gha q'áa sa xae ko tc'ēe:

² Ncēeta noose kái zi kúrúa bóòku zi xháéan di zi koe ne hàna igaba i kò gane di qãè-tcaon cg'òè a ntcãa, ne kò ēeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qãè tcáòan di qguúan x'áa a máàku zi tçg'óò.

³ *Gane kar ko* nxàea tseegukagu khama a ko máá: ãe ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ãe sa nqááa sa hëéthëé tcg'òó. Gane ka ne kò

⁴ qarika dtcàrà xae e, cgómkuan dis máàkus cgoa ne gha c'ëe ne cgoa xg'ae a *Jutea di ne* dtcòm-kg'ao ne tsééa máá sa.

⁵ A ne a kò táá ãe xae kò ma nqòòà hãa khama *cúí* ma kúrú, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a *nxàwa* Nqarim di tc'ëean koe guu a sixae koe máàse.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne ntcàm, máàkua ne ne gha tcg'òó ka

⁶ Tito ba nxàakamaga ncëes máàkus cgómkuan di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncëes tséé sa xg'ara-xg'ara sa.

⁷ Igaba ncëe tu ma wèe zi guù zi koe ma kaisase qguùà hãa: dtcòmàn koe hëé, kg'uian koe hëé, q'ãan koe hëé, wèes kgoara-tcáós koe hëé, naka ãe xae xгаа-xгаа tua ncàmkuan koe ga hëéthëé, khamaga méé tu thëé ma ncëes máàkus cgómkuan dis koe kaisase qguù.

⁸ X'áea ner máá tu u tama, igabar ko kg'amaga ncëes sere-seres c'ëe ne ncëe kaisase hùì kg'oana hãa di sa x'ái tu u. Ncëem dàòm kar ko bóó, nta i ma gatu di ncàmkuan tseegu di i sa.

⁹ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgómku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàu, Gam dis dxàus koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

¹⁰ Ncëe nqááa hãam kurim ka tu kò tc'ãà a máàkuan tcg'òóà tu tu u, a tu a kò tc'ëe tu kò khama máá. Ke tiri kàan komsana:

¹¹ Eë tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncëeska xg'ara, naka ãe tu ma tc'ëea khama ma xg'ara-xg'ara si - ãe tu ma úúa hãa khama ma máá.

¹² Khóé ba nta noose úúa hãa sa *Nqarim koe* guù méé tama khama. Cgáés guù si i, khóm ko ãem q'òòà hãa zi guù zi ka c'ëe sa tcg'òó kg'oana hãa ne. *Nxãaskam gha Nqari ba qãe-tcaoa máá* dùús wèes ãem ko tcg'òó sa.

¹³ C'ëe ne sàakagu, a gata qóman q'oo koe tcãà tu u sar tc'ëe tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'ëe:

¹⁴ ncëe x'aè ka tu gatu kaisase tc'ãòan úúa hãa, ke méé tu ãe tcàoa hãa ne cg'oè-cg'oea máá. Eë tu gha ko tcàò x'aè ka ne gha gane kaisase tc'ãòan úúa hãa, a gha nxãasega ãe tu tcàò koe cg'oè-cg'oea máá tu u. Ncëem dàòm ka tu gha cúíta noo,

¹⁵ ncëe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáa a ko máá: “Gaam ãe kò káían *tcuù* ba kò táá kaisase tc'ãòan úú, me kò gataga gaam ãe kò cg'oròan *tcuù* ba táá tcàò,” téméé khama.

Titoa xu ko Korinta koe tsééa úúé

¹⁶ Tc'ëe-tc'ëeses ncëer tíí úúa máá tua hãas khama ii sam Nqari ba Titom tcáó koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãe-tcaoa máá.

¹⁷ Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà *sam gha kúrús* cúí sa dtcòm, igabam kò thëé *gatuam gha hùì tu u* sa tc'ëe-tc'ëesea máá, a ba a kò gam di ncàmàn ka bìrisea hãa gatu koem gha sí sa.

¹⁸ Xae ko sixae ka qðese ba gam cgoa *gatu koe* tsééa úú, ncëe ko gam di tsééan qãé tchòàn xгаа-xгаа di koe wèe zi kereke zi ka koaè ba.

¹⁹ Ncëe zi guù zi ka cúí tamase, igabam kò gataga thëé kereke zi ka nxará tcg'òóèa hãa, ncëe gha sixae cgoa xg'ae a gatu dis máàku sa *úú dis* tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka, si sixae di tcáóan kgoarasea hãase hùì kg'oana hãa sa x'ái thëé ka.

²⁰ *Xg'ae a qōòs ka xae ko q'ōése, nxāasega i gha cúí khóè ga táá ncées máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chibi-chibi xae e ka.*

²¹ *Tchàno zi gúù zi kúrú sa xae bìrisea hãa khama. Nqarim tcgáí q'oo koe cúí tamase, igaba khóèan tcgáí q'oo koe ga hēéthéé e.*

²² *A xae a ko sixae ka qōese ba gatsara cgoa tsééa úú, ncée kái q'oro kái zi dàò zi cgoa kgoara-tcáoam hãa sa x'ái xaea ba, me gataga ncéeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam hùì tu um gha sa kaisase kgoara-tcáoá máána hãa.*

²³ *A ncée Titom xòè ka: tíí ka c'èe me e, a tíí cgoa tséé-kg'ao me e gatu koe. A ncée c'èe tsara sixae ka qōese ga tsara *èe hãa cgoa mea tsara* xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'áè úú-kg'ao tsara a, Krestem koe ko dqòmkuwan óága tsara.*

²⁴ *Gaa domka méé tu ncée xu khóè xu gatu di ncàmkuwan x'ái, nxāasega zi gha kereke zi gatu di ncàmkuwan bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqòmse sa.*

9

Paulo ba ko gaia dtcàrà, marian gha tcg'òòe sa

¹ *Qaase tama ía, góár gha máá tu u sa, hùikuan di tsééan ncée ne ko Nqarim di ne khóè ne Jerusalema di ne tsééa mááè ka.*

² *Hùì ne tu gha sa tu kg'ónòsea máána hãa sar q'ana hãa khama, a ra a ko Maketonia di ne khóè ne cookg'ai koe gatu ka dqòmse, a ra a ko bìrí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu ncíisega, ncée nqáéa hãam kurim koe ga guu a máàkuan tu gha tcg'òó sa kg'ónòsea máána hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòse sa *gaa koe* kái ne ghùi-ghuin-tcáoá hãa.*

³ *Ra kò ncées gúús domkaga gatá ka qōese ga xu gatu koe tsééa úú. Ncèer kò ma gatu ka ma dqòmse khamaga ma méé tu ma kg'ónòsea hãa sar ko tc'èe. Ncée sa gha x'ái sa ìì, chibiga tama xae gha hãa sa, gatu ka xae kò dqòmse ne.*

⁴ *A ncèè gatu koer kò ko c'èe ne Maketonia ne cgoa síí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòse ta ga hãa, ne xae gha kaisase saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úúa hãa khama. (Gatu di saucgaeaguan kar kg'ui tama...)*

⁵ *Gaa domkar kò bóò i ko qaase, tíí qōe ga xu méer dtcàrà naka xu tc'ãa-cookg'ai te naka síí cgae tu u, naka xua síí bóò, èe tu nqòòkagua hãas máàku sa kg'ónòèa hãa sa. Igabar ko tc'èe, kgoara-tcáoase tu gha *gaas máàku sa* tcg'òó sa, chùiku tamase.*

Marian tcg'òó a màà sa ko ts'ee-ts'eekg'aikuan óága

⁶ *Tc'èe-tc'èese ncée sa:*

èe ko cg'orò cgùrian xhàrà

ba gha thée cg'orò tc'òoan tcuù,

me gha gaam èe ko káise xhàrà

ba thée kái tc'òoan tcuù.

⁷ *Wèém khóè ba méém èem gabá tcáoá ba koe ma bìrisea hãa khama ma tcg'òó, tc'èe tama tcáo ka hée naka chùiem ko domka hēéthéé tamase, Nqari ba gaam èe ko q'ano-tcáoase tcg'òó a màà ba ncàma hãa ke.*

⁸ *Nqari ba wèè cgòmkuwa nem gha káise màà tu u di qarian úúa hãa, nxāasega tu gha wèé x'aè ka wèé zi gúù zi koe, wèés èe tu qaa sa úúa máásea hãa ka, wèé zi tséé zi qàè zi tu gha nxāasega nqáéase kúrú ka.*

⁹ *Ncèe i ma Nqarim di zi Tcgãya zi koe ma góáèa a ko máá:*

“Khóm Nqari ba ko q'àò ba ko aba zi tsaj-tsaj

a ãe dxàua hãa ne máa;
i gam di qãean chõò tamase hãa,”
témée khama.

¹⁰ Nqari ba ko xhàrà-kg'ao ba cgùrian máa, a ba a wèè khòèan tc'òoan máa. Gatagam gha gatú di *zi gúú zi càua* máa tu u cgùrian *khama ii zi* a gha kaikagu u, a gatú di qãean koe guu a kái tc'òoan kúrú.

¹¹ Wèè za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèè za ga kgoara-tcáóa hãase máakuan tcg'òó ka. Ne gha *Jeruselema di ne khòè ne* Nqari ba qãè-tcaoa máa, *gatu di zi* máaku zi xae ko *tcg'òóa máa ne x'áè* ka.

¹² Ncèe tu ko kúrús tsée sa Nqarim di ne khòè ne ko tcào sa tu gha cg'oè-cg'oea máa nes cúis tama si i, igaba kái ne khòè ne kúrú ne Nqari ba qãè-tcaoa máa si i thée.

¹³ Tsées ncèe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áía hãa sa gha dqòmkuian Nqarim koe óága. Krestem di qãè tchõàn tu kò dtcòm, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khòè ne hée naka c'èe ne wèè ne héeéthée aban tcg'òóa máa ka kgoarase.

¹⁴ Còrèa ne gha máa tu u, a gha xgónè tu u, cgòmkuian ncèem kò Nqari ba nqáéa hãase máa tua hãa domka.

¹⁵ Gam dis máàkus ncèe kg'uiian cgoa nxàea tcg'òóè tites domka méém Nqari ba qãè-tcaoa mááè!

Paulo ba ko gam di tséean x'áè úú-kg'aom ii di ka kg'uia máase (10–13)

10

¹ Tíía Paulo ra ko Krestem di qãean hée naka qãè tcáóan héeéthée ka dtcàrà tu u. Tíi ncèe gatú koer kò hàna ne *koma* kg'amka ii ra, igaba ncèe gatú cgoar kò hãa tama ne ko *koma* xgòase kg'ui cgoa tu u ra.

² C'èe ne khòè ne ko máa, nqõóm ko ma tc'èe khama xae ko ma kg'òè, témé. Bóòr ko ka i ko qaase, kaisase xgòaser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dtcàrà tu u, táá tu gha chùi ter ncèem dàòm koe tcàa sa.

³ Tseegu u nqõóm koe ta ga x'áè sa, igabaga ta nqõóm di cauan cgoa x'áaku tama.

⁴ Ncõo gàba zi ncèe ta ko x'áà cgoa zia nqõóm di zi ncõo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúúan zi ga kòbe di qarian úúa hãa.

⁵ *Ncèe zi ncõo gàba zi cgoa* ta ko kàa-kg'ám zi hée, naka wées gúús ãe ko dqòmse sa héeéthée kòbe, gaa zi ncèe ko khòè ne xgáè-kg'am zi Nqari ba q'áan koe. Ta ko wèem tc'èe ba qgóó a qáé, a kúrú me me Kreste ba komsana.

⁶ Ncèe gatú di komsana-q'ooan kò tc'áòda hãa, ne ta kg'ónõsea máána hãa, wém khòem di komsana taman xgàra ne.

⁷ Gúúan di qáán cúiga tu ko bóò. Ncèe gatú ka c'èem kò Krestem di me e sa bìrisea hãa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hãa, sixae igaba xae thée gam khama ma Krestem di xae e sa.

⁸ Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncèem X'aiga ba máa xaea hãa ka dqòmse igaba. Qarian ncèem kò máa xaea hãa, nxãasega xae gha tshàoa ghùu tu u, a táá kòbea q'aa tu u ka.

⁹ Tcgãya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'èe tama.

¹⁰ C'èe ne ko máa: “Paulom di zi tcgãya zia qarian úúa, a ko xgòase kg'ui, igabaga ncèe cgáé-q'ooa ba kò gatà cgoa hàna nem qari úú tama, i gam di kg'uiian cúí gúú ga méé tama,” témé.

11 Gatà ii ne khòè ne méé ne bóòà q'ãa, ãe xae ko tcgãya zi koe góá zi xae gha thée kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hãa, kana xae ga gatu cgoa hãa tama igaba xae sixae xae e sa.

Táá méé ta dqòmse guu

12 Bèe xae ko, gane èe ko dqòmse ne cgoa nxará xg'aesea ne, kana gane hãnas téé-q'oos koe tòósea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'ãò-tc'ãose, a ne a ko gane ka nxará xg'aese. Tsóágase ne gáé kàà tc'èe nea!

13 Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos kúrú xae gha tsééan di sa nqáéa hãase dqòmse tite, igaba xae gha Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqòmse, tc'ãò-tc'ãos ncèe gatu igaba tu gaas koe hãa sa.

14 Sixxae kò tc'ãà di xae e, Krestem di qãè tchòàn ko gatu koe úúa hãa xae. Khama xae c'èem khòèm kúrú hãa tsééan dim nqòóm koe tcàà tama. Nqari ba máà xae e tua hãa!

15 C'èe ne khòè ne kúrú hãa tsééan koe xae nqáéase dqòmse tama, igaba xae ko Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqòmse, a xae a nqòòan úúa hãa, gatu di dtcòman gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchàakagu sa.

16 Nxãasega xae gha qãè tchòàn c'èe zi xg'aeku zi gatu ka ncíi za hãa zi koe síi xгаа-xгаа ka. C'èem khòèm èem hãa qgái koe kúrú hãa tsééan koe xae dqòmse tc'èe tama khama.

17 Igaba ncèè c'èem khòèm kò dqòmse kg'oana ne méém X'aigam koe dqòmse.

18 Ncèè khòèm kòo dqòmse, nem tchànóm iise bóòè tama khama. Igaba ncèè X'aigam kò khòè ba dqòm nem ko tchànóm iise bóòè.

11

Paulo ba hëé naka tshúù-ntcõa di xu x'áé úú-kg'ao xu hëéthëé e

1 Tiri kàà tc'èean koe tu ga qád tcáo cgoa te sar ko tc'èe; ke méé tu cgómna gatà hëé.

2 Nqarim koe guua hãa taua ner úú cgoa tua hãa khama. Cúim khòèm di séékua ner nqòòkagu tua, Kreste ba, nxãasegar gha cookg'aia ba koe tòó tu u ka, qanega xóé cgoaè tamas dxàe-coas khama ma.

3 Igabar ko q'áo, gatu di tc'èea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, èem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàe-qaea hãa khamaga ma.

4 Thamkase tu ko c'èe khòèan koe máàse khama. Ncèè c'èe khòèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncèe sixae qanega Gam ka xгаа-xгаа tu u ta ga hãam ka xгаа-xгаа, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'èem ka tãá ba hòòà, kana tua sixae xгаа-xгаа tu u ta ga hãa qãè tchòàn ka tãán hòòà.

5 Tíi ko bóò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áé úú-kg'ao xu ncèe cgáé xu u ta i ko mééé xu ka.

6 Nxãatar ga ma kg'uian xгаа-xgaasea máá tama, igabar tc'èega ra a. Ncèes gúu sa xae wèè zi dàò zi koe qãèse x'ái tua hãa.

7 Nqarim di qãè tchòà ner kò xгаа-xгаа tu u x'aè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòo cg'aré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chibi sa kúrú?

8 C'èe zi kereke zir koma xhúua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatua tsééa máá tu u zi.

⁹ A ãer kòo gatu cgoa hãa, a c'ãe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khòè ga qóm ba qgòókagu tama, ãer tcàoa hãas koe xu kò tí qõe ga xu ncãe kò Maketonia koe guua hãa xu hùì te khama. Ra kò wèè zi dàò-kg'ám zi koe qgòõsea hãa, táár gha qómá máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hãe.

¹⁰ Ncãe ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncãe dqõmsean tiri Akaia di xu xg'aeku xu ncãe *gatu x'ãèa hãa xu* koe guu na chòókaguèa hãa tite.

¹¹ Dùús domka *ra kò gatu koe hùian qaa tama?* Ncãm tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncãm tuar hãa sa!

¹² Khama ra gha ncãer ko kúrú sa kg'ama kúrú *a gatu di hùian qaa tite*, a gha nxãasega gaxu ãe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqõmse xu sau-cgaekagu.

¹³ Eãta ii xu khòè xua tshùù-ntcõa di xu x'ãè úú-kg'ao xu u, qàe-qaekuan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'ãè úú-kg'ao xu kúrúsea hãa xu.

¹⁴ Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'ãàn di ba kúrúsea hãa khama.

¹⁵ Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qãa xu igaba xu kò tchànoan di xu qãa xu kúrúsea hãa ne. Chòò-q'ooos koe xu gha gaxu di tsééan khama ma suruta kabìè.

Paulo ba ko gam di xgãrasean ka dqõmse

¹⁶ Gaicara ra ko kg'uian tiri kg'ui a ko máá: Táá méé i cúí khòè ga káá tc'ãer iise qgòó te guu. Igaba ncãe gatà tu kò ko hãe ne méé tu nxãaska káá tc'ãem khòè ba tu ga ko ma qgòó khama ma qgòó te, nakar nxãasega tíí igaba thãe cg'arése dqõmse.

¹⁷ Ncãe dqõmsean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko káá tc'ãe iise kg'ui.

¹⁸ Ncãaga i ko kái khòèan ga nqõóm di cauan cgoa dqõmse khamar gha tíí igabaga thãe dqõmse.

¹⁹ Tc'ãega tu u *sa tu ko biríse*, igaba tu ko ãe káá tc'ãe ii ne cgoa qãè-tcaoa hãase tsééa xg'ae ná!

²⁰ Khòèa ne kò qãàn kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm tu u, a ko náa c'ãa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a.

²¹ *Ncãe gúìan kúrú koe* xae kò kg'amka xae e, tém sar ko saucgae.

Igaba ncãe c'ãe khòèan kò birísea hãa c'ães gúús ka i gha dqõmse sa ner tíí igaba birísea hãa (káá tc'ãem khòèm khamar ko ma kg'ui).

²² Hebera dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgõo-coa xua? Tíí igabar gaar ga ra a.

²³ Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khòèm khamar ko ma kg'ui a ko máá:) *gaxu kar* cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tsééa hãa, a ra a gaxu ka kái q'oro qáèèa hãa, a gaxu ka kái q'oro qoaèa, a kái q'oro x'óó ka hãe.

²⁴ Juta ne kar 5 q'oro 39 tsãmam qoaèa hãa,

²⁵ nqoana q'oro ra kò *Roma ne ka* tsãm xu cgoa qoaè, a ra a kò c'ãe x'ãe ka nxõán cgoa xaoè, a ra a kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoaè, a ra a kò c'ãe x'ãe ka koaba ba hãe naka ntcùu ba hãéthéè tshàam q'oo koe hãa.

²⁶ Eër kò káise caate a ko dàra kar kò kái zi tcabà zi koe tcãa: tshàn di zi, ts'ãà-kg'aoan di zi, tiri ne khòè ne di zi, táá zi qhàò zi di zi, x'ãe-dxooan di zi, qãáka ka di zi, tshàa-dxooan di zi hãe naka tshùù-ntcõa di dtcóm-kg'aoan di zi hãéthéè koe.

²⁷ Thòókaser kòo tséé, a ra a thée ko qómse tséé, ra kò kái ntcùúan x'óm tama, a xàbàa hãa, a cáma hãa, a ko kái-kg'aise tc'òoan úú tama, a ra a kòo qgài, a qg'aè-cgaea hãa.

²⁸ Wèè zi gùù zi oose ra ko wèè cámi ka qómán xám, wèè zi kereke zi tc'ëea máás tiris ka.

²⁹ C'ëem khòèm kò kg'amka ii ner ko tíi igaba xámse a kg'amka. C'ëem khòèm kòo chibian koe tcààè ner ko tshúù-tcao.

³⁰ Ncèè qaase i kò ko, dqòmser ga sa, ner gha gùù zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqòmse.

³¹ Nqarim ncèe X'aigam Jesom ka Xòò ba, ncèe ko chòò tamase dqòmme ba, nxàa ba q'ana hãa tshúù-ntcōar nxàe tama sa.

³² Damaseko koem kò tc'ãã-cookg'aim x'aigam Aretasem dòm q'oo koe hãa ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kòre, nxãasegam gha qáé te ka.

³³ Igabar kò x'áé-dxoom òm xhàrom kòm koe guu a q'ores q'oo koe hãase xòòè, a tshàu q'ooa ba koe nxàa tcg'oa.

12

Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqòmse

¹ Dqòmse méers gùù si i, èeta i ga ma cúí gùù qãè ga kúrúa máá te tama igaba. Ncèeskar gha X'aigam bóòkagu tea hãa zi x'ái zi hée naka xgòre-kg'áise ko zi ka hēéthēè kg'ui.

² Q'ana ra hãa Krestem koe hànám khòè ba, ncèe kò nqáéa hãa kurian 14 ka, sèè a kaisase tc'amaka hãam nqarikg'aim* koe úúèa hãa ba. (C'úua ra hãa, ncèes gùù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa† ii - Nqarim cúí ba q'anaa.)

³ Ra ncèem khòè ba q'ana hãa (igabar c'úua hãa, ncèes gùù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii - Nqarim cúí ba q'anaa)

⁴ ntam kò ma sèè a paradaisi koe úúè sa. Nxàèè tite zi gùù zim kò kóm, gùù zi ncèe khòèan kgoara mááè naka nxàe tite zi.

⁵ Ncèem khòèm kar gha dqòmse igabar tíi ka dqòmsea hãa tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii.

⁶ A ncèè dqòmser kòo ner kàà tc'ëem khòè ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncèeska dqòmsea hãa tite, nxãasega i gha c'èe khòèan táá kaisase tc'ëea máá te ka, èe i ko tíi koe bóòs ka hée naka èe i ko tíi koe kóm ka hēéthēè e.

⁷ Igaba méer táá kaisase kaikaguè guu èer ko bóò zi x'ái zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxám ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncèe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàè te, nxãasegar gha táá kaisase koase ka.

⁸ Ncèes gùùs domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxãasegas gha tíi koe sèea tcg'òòè ka.

⁹ Igabam kò birì te a máá: "Tiri cgómkuu ne tc'ãò tsia hãa, Tiri qaria ne ko kg'amkan koe cg'oèase x'áise khama," témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qãè-tcaoan cgoa dqòmse, nxãasega i gha Krestem di qarian tíi koe hãa ka.

¹⁰ Gaas gùùs domkaga ra ko kg'amkan koe qãè-tcao, naka cóèkuan koe hée, naka xháé zi koe hée, naka xgàraku zi koe hée, naka qóm zi koe hēéthēè e,

* **12:2:** kaisase tc'amaka hãam nqarikg'ai - Gerika sa ko máá: "nqoana òm nqarikg'ai ba," témé.

† **12:2:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: "cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe," témé. ‡ **12:3:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: "cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe," témé.

ncèè Krestem domka zi kòò kúrúse ne. Eër kò kg'amka ii ner nxãaska qari ra a khama.

Paulo ba ko Korinta dis kerekes ka káise tc'êe-tc'êese

11 Káà tc'êem gùù bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méer ga kò koaèa hãas gùù si i khama. Gùù cgáér tama ra a ga ii, igabar êe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u ta ko méé xu ka nqãaka hãa tama.

12 Tseegu dir x'áè úú-kg'ao ra a di zi x'ái zia kò gatu xg'aeku koe qád tcáoan cgoa x'áiè, x'ái zi cgoa hée naka are-aresa zi gùù zi cgoa hée naka kaia hãa qarian cgoa hêéthêe e.

13 Cúús gùù sa tu kò c'êe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíia táá qóm ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgómna ncées chibi sa qgóóa máá te!

14 Ncêer ii kar nqoana dis dàra sar gha dàra tu u sa kg'ónòsea máána hãa. A ra a cuiskaga qómá máá tu ua hãa tite; êe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóán méé i gaan di xòðan táá tsééa máás gùù si i, igaba méé i xòðan gaan di cóán tsééa máá khama.

15 Ra gha kaisase qãè-tcaoa hãase wéés gùùs ãer úúa hãa sa gatu koe tséékagu naka tíi ga ra hêéthêe e. Ncèè kaisaser kò ncàm tua hãa, ne tua gha gatu cg'árése ncàm te?

16 Ncêe tu ma dtcómáa khamaga ma, táár kò qóm ba qgóókagu tu u sa, igabar kò koma kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u.

17 Ntama? A gaxu khóè xu ãer kò gatu koe tsééa úúa hãa xu ka c'êem cgoa ra kò c'êe gùù ga sèè cgae tu u?

18 Tito bar ko dtcàrà qòòm gha ka, a ko c'êem dtcòm-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'êe gùù ga sèè cgae tu u ii? Cúúm tc'êem cgoa tsam gáé kò tséé tama? Cúúm dàò ba tsam gáé kò sèè tama?

19 A ncêe tu hãa ka tua kò tc'êea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uia mááse, ta tc'êea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ãem ga ma Kreste ba ma kg'uikagu xae e khama, si wéés gùùs ãe xae ko góó a ko kúrú sa, gatu di tshàoa ghùìèan di si i, ncàm-ncamsa tuè.

20 Gatu koe síia ner ko q'ád. C'êedaokar ãer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hãa tite, tu gatu igaba êe tu kòò ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hãa tite. I gha c'êedaoka méékuan hêé, taukuan hêé, xgòàn hêé, cèèan hêé, cóèkuan hêé, c'amkuan hêé, bóðsean hêé naka kómku taman hêéthêe hãa.

21 Gaicara ra kòò síi nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'áré-cg'are te sar ko q'ád. Ra gha kái ne ãe kò nxãakamaga chibian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chibian koe ne kò táá tcóóse khama. Qanega ne q'ano taman hêé, cg'àràn hêé, naka cg'àèan hêéthêe koe hãa.

13

Còò di zi dqàèku zi

1 Ncêea nqoana dis dàras ga si i ncêer ko gatu koe dàra sa. Si ko Nqarim dis Tcgãya sa méé a ko máá: “Cám kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'áma ne gha wéés kg'ui sa nxàea tseegukagu,” témé.

2-3 Eè nxãakamaga chibian kúrú hãa ne hêé naka wéè ne c'êe ne hêéthêér ko dqàè; ãer kò cám di sa dàra nera kar kò ma dqàè ne khamagar ko ma ncêer káá iim x'áè ka dqàè ne. Kreste ba ko tíi koe kg'ui dis x'ái sa tu ko qaa ná? Eër kò gaicara hàà ner gaa domkaga ncêe ne khóè ne cuiskaga bóò guua hãa tite. Kreste ba gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa.

⁴ Gatàm kò ma kg'amkan koe guu a xgàuè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'òè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'òè, a tsééa máá tu u.

⁵ Gatu kúrúa bóòse naka tua bóò dtcòmàn koe tu hàna sa; kúrúa tu gatu bóòse. Bóò tu q'ãa tama Jeso Krete ba gatu koe hàna sa? Igaba ncèè kúrúa tu kòo bóòse a kò tààè nem Jeso Krete ba gatu koe hàna tama.

⁶ Ra tcoman úúia hãa, bóò tu q'ana hãa sixaea kúrúa bóòku sa tààa hãa sa di i.

⁷ Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'èe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khòè ne gha bóò, kúrúa bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncèes guù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'èe, èe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, èeta xae ga ma sixae tààèa hãa khama ii igaba.

⁸ Cuiskaga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrúa máá.

⁹ Ncèè qari tu iis gúús cúí sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, èe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qòò si i.

¹⁰ Gaa domkar ko ncèer káà ii ka ncèe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha èer kòo hàà ne táá hàà xgòase kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncèe qarian máá tea hãa, tshàoar gha ghùì tu u ka, a táá tòà-q'aa tu u ka.

Cò di zi tsgámkaguku zi

¹¹ Cò di ka, tíí qòe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi qãè, korèku tu, naka cúí tc'èe ii, tòókuan cgoa kg'òè, nakam gha ncàmkuan hëé naka tòókuan hëéthëé dim Nqari ba gatu cgoa hãa.

¹² Gatu ka c'èe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

¹³ Wèè ne dtcòm-kg'ao ne ko tsgámkagu tu u.

¹⁴ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan hëé naka Nqarim di ncàmkuan hëé naka Tcom-tcomsam Tc'èem di hãa cgoakuan hëéthëé méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.

GALATIA NE Paulom dis tçgãya sa Galatia ne koe Téé-cookg'ai sa

Eẽ i ko Jesom di qãè tchòan tshoa-tshoa a ko xгаа-xгааè, a ko ẽe Juta tama ne ka cam tshàua mááè, kas kò tèè sa xgoaba: khòè ba méém Juta iise kg'òè naka baà Moshem di x'áèan ko méé sa komsana naka baà q'ãe nqãa-qgai khòè, nxãaskam gha tseegu dim dtcòm-kg'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncêes gúús cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gúú sa, Krestem koe dtcòm si i, gaas ka ta gha wéèa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'èe ne khòè ne hãa, Paulo ba ko ntcoe ne, a birísea hãa khòè ba méém gataga Moshem di x'áèan komsana naka baa nxãasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tçgãya sa kò góáèa, tseegu di dtcòmàn koes gha Galatia ne kabì ka, ncêe ko tshúú-ntcõa di xгаа-xgaan ka hoàkaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao ba tam gha ma tciìè di qaria nem úúa hãas ka kg'ui. A ba a kò nxàè, gam di tséèan x'áè úú-kg'aom ii dia Nqarim koe guua hãa, khama i khòèan koe guu tama sa, i gam di tséèan ẽe Juta tama ne khòè ne koe hãa sa.

Me kò nxãaska kg'ui sa ghùì, ncêe ko máá, dtcòmàn ka cúim ko khòè ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qãè tséèa nea khòè ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khòè ba qãè tséèan kúru ka (3-4).

Chòò di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'ái, Krestem koe dtcòm sa ko ncàmkus ncêe ko kg'òèa ta kaba-kaba sa óaga sa.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- q'ãe nqãa-qgai khòoku sa

- x'áèa ne

- kgoarasea ne

Tçgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulom di tséèa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)

- Nqarim di cgómkuan di qãè tchòà ne (3-4)

- Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tséèa ne hëéthéè e (5-6)

Paulom di tséèa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, x'áè úú-kg'ao* ba kúruèa hãa ra: khòè ne koe guu tamase, kana khòèm ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hëè naka x'ooan koe ghùì Mea hãam Nqarim Abom ka hëéthéè e.

² Tíí hëè naka wéè xu qõe xu ncêe tíí cgoa hãa xu hëéthéèa ko ncêes tçgãya sa Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hëè naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthéè tsara koe guua hãa cgómkuan hëè naka tòókuan hëéthéè méé i gatu cgoa hãa.

⁴ Ncêe ko gatá di chìbian domka máàse ba, nxãasegam gha ncêe x'aè dim nqòóm cg'ãè tc'èean dim koe kgoara tçg'óò ta a ka, ncêem ko ma gatá dim Nqarim Xòò ba ma tc'èe khama.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

5 Chòò tamase méém dɔqòmè, Amen.

Cúsega tseegu ii qâè tchòà ne

6 Gatú kar area háa! Eë Krestem di cgòmkuán koe tciia óá tu ua háa ba tu ncêeta ma qháésega aagua háa, a táá tchòàn koe nxana,

7 ncêe qâè tchòà tama a. Igaba i c'êe khòèan hàna ncêe ko nquu sa tcãá tu u, a Krestem di qâè tchòàn kàmakagu kg'oana.

8 Igabar ko *bìrí tu u a ko máá*: ncêe sixae igaba kana nqarík'ái koe guuam moengelem kòo c'êe tchòàn xгаа-xгаа tu u, ncêe sixae kòo xгаа-xгаа tu u qâè tchòàn cgoa qòòa mááku tama a, ne méém chòò tamase xgàràè!

9 Ncêe xae nxākamaga mééa háa khamagar ko ncêeska gaicara méé a ko máá: ncêe c'êem khòèm kòo èe tu xгаа-xгааèa qâè tchòàn cgoa qòòa mááku tama qâè tchòàn xгаа-xгаа tu u ne méém chòò tamase xgàràè!

10 Khòè ne kar gha koaè sa ra koáé qaa kana Nqarim kaa? Kana ra ko khòèan qâè-tcaokagu sa qaa? Ncêe qanega ra kòo khòèan qâè-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa

11 Q'áa méé tu sar ko tc'êe khama, tí qòe ga tuè, ncêer kòo xгаа-xгаа qâè tchòà nea khòèan koe guu tama sa.

12 Khòèan kar máàè e tama khama, a *khòèan ka* xгаа-xгааè e tama, igaba ra Jeso Krestem ko tí koe x'áise koe guu a máàè ea.

13 Kóma tu háa èer kòo Jutá dis dtcòm̄s koe háa kar kòo ma kg'òè sa khama: kaisase nqáéaser kòo Nqarim dis kereke sa xgàra, a kòo cg'òoa dqùrì si.

14 A ra a kòo Jutá dis dtcòm̄s koe kái xu tiris tcáràs di xu ka còoka háar Jutá ra a, a kòo èe ne kòo sita ka tsgòose ga ne máá ta a cauan kaisase qgóóa qari.

15 Qanegar ábàè tama cookg'ái koem kòo Nqari ba nxárá tcg'òó tea. A ba a kòo Gam di cgòmkuán ka tciia óá te. I kòo qâè-tcaokagu Me

16 Gam dim Cóa bam x'ái tea sa, nxāasegar gha táá zi qhàò zi di ne koe Gam di qâè tchòàn xгаа-xгаа ka. Gaa x'aè kagar kòo khòèan cgoa táá xg'ae,

17 a ra a kòo gataga Jerusalema koe ga táá qòò, a èe xg'ao tí ka tc'áà a x'áè úú-kg'ao ii xu koe síí, igaba ra kòo Arabia koe qòò, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kábise.

18 Ra kòo nxāaska nqoana kuri qāá q'oo koe Jerusalema koe qòò, a Petere† ba dàra, a síí 15 cáman gam cgoa x'áè.

19 Igaba ra kòo cúim x'áè úú-kg'aom ga ba táá bóò, Jakobom oose, ncêe X'aigam *Jesom* ka qòese ba.

20 Bóò, Nqarim cookg'ái koer ko gaise, ncêer góá máá tua háa sa tshùù-ntcòas tama si i sa.

21 Kháókar kòo Siria hée naka Kilikia héeéthée di zi xg'aeku zi koe qòò.

22 Ra kòo Jutea di zi kereke zi koe q'áàè tama, ncêe Krestem koe háa zi;

23 kg'amaga ne kòo tí ka kómaa háa i ko máá: “Gaam èe kòo kg'aia xgàra ta a ba ko ncêeska dtcòm̄s ka xгаа-xгаа, ncêem kòo cg'òoa dqùrì sa,” téméè.

24 Ne kòo tí domka Nqari ba dɔqòm̄.

2

Paulom di tchòà ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'êe xu ka dtcòm̄mè

1 Ra kòo nxāaska 14 kurian qāá q'oo koe gaia Jerusalema koe qòò, Baren-abasem cgoa háase, a ra a kòo thée Titom ga ba sèè,

† 1:18: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

² a *Nqarim ko x'ái te* sa xùri; a ra a ãer kò tǎá zi qhàò zi di ne xгаа-xгаа hǎa qǎe tchǒàn gaxu cookg'ai koe síi tòó. Kaia ntcóó-q'ooan úúa hǎa xu cgoar kò ncêe sa cúia hǎase nxàe; tsééan ncêer ko wèé qaria te cgoa kúrúa hǎa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'êe tama khama.

³ Igaba Titom ncêe kò tíi cgoa hǎam ka i kò qaase tama, q'ǎe nqǎa-qgai khòoem gha sa, Gerika me e kò ii igaba.

⁴ Igaba xu kòo c'êe xu khòe xu kúrúe i gha sa tc'êe. Dtcòm-kg'ao xu khama xu ko ma qgóóse, igaba xu tchǒa qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko êe ta Jeso Krestem koe úúa hǎa kgoarasean hàà bóò, nxǎasega xu gha gaxu di qǎan kúrú ta a ka.

⁵ Igaba xae kò x'ǎe-coam di kòm ga tǎá máà xu, nxǎasega tu gha qǎe tchǒàn di tseeguan úú ka.

⁶ Igaba gaxu êe tc'ǎa-cookg'aian khama ko ma qgóòe xu - êe xu kò hǎas téé-q'oo sa tíi koe cúí gúú ga méé tama, Nqari ba khòe ne tǎákase qgóó tama khama - êe xu khòe xua kò tǎá bíri te, cúí gúú ga ra gha *ẽer ko xгаа-xгаа qǎe tchǒàn* koe càù sa.

⁷ Igaba xu kò bóò q'ǎa, Nqari ba tíia máà tea hǎa, qhàò zi di ner gha qǎe tchǒàn xгаа-xгаа sa, ãem kò ma Petere ba máàna hǎa khamaga ma, Juta nem gha qǎe tchǒàn xгаа-xгаа sa.

⁸ Nqarim ncêe kò Petere ba tsééa hǎa, me x'ǎe úú-kg'aom Juta ne ko qǎe tchǒàn xгаа-xгаа ba ii, ba kò tíi tséé te, x'ǎe úú-kg'aom tǎá zi qhàò zi di ne ko qǎe tchǒàn xгаа-xгаа bar gha ii ka khama.

⁹ Xu kò Jakobo ba hǎe, naka Petere* ba hǎe naka Johane ba hǎethéé xu, ncêe kòo nquu ba ko ghùì-ghui xu hìi xu iise séèè xu bóò q'ǎa Nqari ba ncêes tséé sa máà tea hǎa sa, a xu a tíia hǎe naka Barenabase ba hǎethéé tsam qgóó tshàù, dtcòmkuua xae hǎa dis x'áís iise. Dtcòmkuua xae ko hǎa ncêeta xae gha ma tsééa xg'ae sa: Sitsam gha tǎá zi qhàò zi di ne koe síi, xu gaxu Juta ne koe síi sa.

¹⁰ Cúis gúús dtcàrà xu kòo sa: êe dxàua hǎa ne méé tsam qǎèse kòre si i, si kò gaas gúú sa tcáóa te koe tcǎà kúrú sir gha sa.

Paulo ba ko Petere ba ntcoe

¹¹ Igaba ãem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò *dtcòm-kg'ao ne cookg'ai* koe ga ntcoe me, chìbia nem úúa hǎa khama.

¹² C'êe xu khòe xu Jakobom ka tsééa óáèa xu ko hàà cookg'ai koem kòo tǎá zi qhàò zi di ne cgoa tc'óó, igaba êe xu ko hàà kam kò q'ǎe nqǎa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a tééa dìbi, a tǎá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase.

¹³ Gabá hǎe naka c'êe xu Juta xu hǎethééa kò tshoa-tshoa a ãe xu q'ana hǎa si qǎe tamagúú sa kúrú, me kò Barenabasem ga ba gaxu di cg'ǎe tsééan domka hòà cgoa xu.

¹⁴ Igaba ãer ko qǎe tchǒàn di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wèéa ne cookg'ai koe ga Petere† ba bíri a máà: "Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'óóan ka* tǎá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'òè, Juta ne dian ka tamase. Ka nxǎaska dùù saa ncêe tsi ko qhàò zi di ne chùì, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?" témé.

¹⁵ Abà nqáis koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncêe chìbi-kg'ao *ta ko ma tcièè* ne.

* **2:9: Petere** - Gerika sa ko "Kefase" témé. † **2:14: Petere** - Gerika sa ko "Kefase" témé.

¹⁶ Igaba ta q'ana hãa, khòè ba x'àèan komsana ka tchànóm iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòmàn ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thée Jeso Krestem koe dtcòma hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòm s ka tchànò ta iise bóòè ka, x'àèan komsana ka tamase; x'àèan komsana kam cúim khòèm ga ba tchànò iise bóòè hãa tite khama.

¹⁷ Igaba ncèè Krestem koe *dtcòmàn ka* ta kò tchànò ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncèe* chibi-kg'ao ne *ta ko ma tciie ne*. Kháé èe sa ko nxãaska máá, Kreste ba chibian dim tséé-kg'ao Me e, *èe ko kúru ta a ta chibi-kg'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si!

¹⁸ Ncèè c'èem khòèm kòo èem kòbea hãa sa gaia tshòoa ghùì, nem ko chibian kúru.

¹⁹ X'àèa ner *kg'òèa máá tama* khama, igabar x'àèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba kg'òèa máá ka. Krestem cgoar xgàùèa,

²⁰ ra tíí ncèeska kg'òèa hãa tama, igabam Kreste ba tíí koe kg'òèa hãa; ra ncèer ko cgàam koe kg'òès kg'òè sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòmàn koe kg'òè, ncèe kò ncàm tea, a tíí domka máàsea ba.

²¹ Ncèè khòèm kò ko *cgómkuan ka tamase*, igaba x'àèan koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Kreste ba nxãaska kg'amaga káà hùise x'óóa hãa. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di *cgómkuan dxùukg'ai* za tòóa hãa tite.

Nqarim di cgómkuan di qãè tchõà ne (3-4)

3

Dtcòm sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me

¹ Gatú káà tc'èe tu Galatia tuè! Díina gáé tsoò tua hãa? Gatú ncèe tcgáí q'ooa tu koe gam kò Jeso Kreste ba qãèse x'áise xgàùèam hãa sa tu!

² Cúis gúú sar gatú koe q'ãa kg'oana: x'àèan komsana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò, kana èe tu kómá hãa *qãè tchõàn koe* dtcòm s kaa?

³ Tsóágase tu gáé káà tc'èe tua! *Tcom-tcomsam* Tc'èem cgoa tu tshoa-tshoaa hãa, ka tua ko ncèeska cgàam *di cauan* cgoa chòòkagu?

⁴ A hùì úú tamase tua kaisase xgàrasea hãa? Kháé tseegukaga ia kò hùì úú tama?

⁵ Gaam èe ko *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba máà tu u, a ko gatú xg'aeku koe arearesa zi tséé zi kúru ba koáé x'àèan tu ko komsana domka gatá hée? Kháé ba gáé èe tu kómá hãa *qãè tchõàn koe* tu dtcòma hãa domka gatá hée tama?

⁶ Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm, a ba a kò tchànóm iise bóòè!

⁷ Ke nxãaska kómá q'ãa, èe dtcòm sa úúa hãa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa.

⁸ *Nqarim di zi* Tcgãya zia kò nxãakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tãá zi qhàò zi di ne dtcòm s koe guu a tchànò ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahama ba kámága qãè tchõàn máá, a máá: "Wèé zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'ee'g'aiè," témé;

⁹ khama gane èe dtcòmàn úúa hãa nea kò dtcòma hãam Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'ee'g'aiè.

¹⁰ Wèé ne èe x'àèan komsanan ka ko *tchànò ne iise bóòè kg'oana* nea cgúisea hãa; *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i góásea hãa a ko máá: "Wèé x'àè ka èe X'àèan dis Tcgãyas koe góásea hãa zi gúú zi wèé zi kúru tamam khòè ba cgúisea hãa," témé khama.

11 X'áise i ko, cúim khòem ga ba x'áean ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hãa sa; *Nqarim di zi Tcgãya zia ko máá*: “Eè tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a kg'òè,” témé khama.

12 Igaba i x'áean dtcòm̄an koe guu tama, a ncêe koe guua, *Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé khama a ko máá*: “Eè ko ncêe zi gúú zi kúrú ba gha gazi koe guu a kg'òè,” témé.

13 *Nqarim di zi Tcgãya zi koe i goásea hãa a ko máá*: “Wèém khòem èe ko hìis koe tceèè ba cgúíèa hãa,” téméè khamam kò Krete ba gatá domka cgúíè. A ba a kò ncêeta hêéan ka x'áean dis cgúíkus koe x'amá tçg'òó ta a.

14 Nxãasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hãa ts'ee-ts'ee'k'g'aikuan Jeso Kretem koe guu a tãá zi qhàò zi di ne koe tcàà ka, ta gha nxãasega dtcòm̄s koe guu a èe ta kò nqòòkaguèa hãam *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò.

X'áean hêé naka nqòòkagukuan hêéthêé e

15 Tíí qõe ga tuè, wèè cam dis sere-sere sar gha tséékagu. Khòè ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hãa ne i cúí khòè ga kòbe si, kana c'èe gúú ga gaas koe càua hãa tite.

16 Nqòòkaguku zia kò Abrahama ba hêé naka gam ka cóáse ba hêéthêé tsara biríèa hãa. Si *Nqarim dis Tcgãya sa* ncêeta méé naka máá: “naka gam ka cóáse ga XU hêéthêé e,” témé tama naka sa kái xu nxàe, igabas ko máá: “naka cóáse BA hêéthêé e,” témé, a ko cúí ba nxàe, ncêe Krete ii ba.

17 Ncêe sa nxàer kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hãa, i x'áean 430 kurian qãá q'oo koe hààraa. Ncêe x'áea ne èes qáé-xg'ae sa kòbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa kaàkagua hãa tite.

18 Ncêè Nqarim dis máàkus kò x'áean koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòòkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòòkagukus koe guu a Gam di cgòm̄kuan ka Abrahama ba máá a.

19 Nxãaska x'áean di tsééa nea dùú saa? Tcààèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'ái*, chìbian *kúrú sa dùú si i sa* ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam ka Cóáse* ba síí hàà, ncêe kò nqòòkagukus koe nxàèa ba. Moengele xu ka i kò qõòkaguè, *Moshem* èe ko nqáè koe hãam koe guu a.

20 Igaba èe nqáè koe hãa ba cúis *xg'aes cgoa cúí tséé* tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

Qàn hêé naka cóán hêéthêé e

21 Kháé nxãaska ia x'áean Nqarim di zi nqòòkaguku zi cgoa qõòa mááku tama? Nxãas tama si i! Ncêè kg'òè sa ko óá di qarian úúam x'áem kò hàna hãa, nem ga kò khòè ba tseegukaga x'áean komsana koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguèa khama.

22 Igabas ko *Nqarim dis Tcgãya sa* nxàea tseegukagu, wèém nqõò ba chìbian koe hãa sa, nxãasegas gha èe kò nqòòkaguèas abas ncêe ko Jeso Kretem koe dtcòm̄an koe guu a máàè sa, èe ko dtcòm̄ ne máàè ka.

23 Igaba dtcòm̄s ko hàà cookg'ai koe ta kò x'áean ka qgóó a qáèèa hãa, nxãakg'aigas gha síí ncêe ko hààs dtcòm̄ sa hòòè ka.

24 I kò gaa domkaga x'áean tc'ãà-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà*, nxãasega ta gha dtcòm̄s koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóòè ka.

25 Si gaas dtcòm̄ sa hààraa, i ncêeska *x'áean* tc'ãà-cookg'ai ta a tama.

* 3:24: *Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà* - kana “a ko Kretem koe úú ta a”.

²⁶ Wèèa tu ga dtcòm̄s koe guu a Jeso Krestem koe Nqarim di tu cóa tu u khama.

²⁷ Wèèa tu ãe kò Krestem koe tçguù-tçguuèa hãa tua Krete ba hãna khama.

²⁸ Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãa ba kana qãa tama ba hãa tite, me kg'áo ba kana dxães ga sa hãa tite, wèèa tu ga Jeso Krestem koe cúí tu u khama.

²⁹ A ncèè Krestem di tu kò ii, ne tu nxãaska Abrahamam di tu cóa tu u, a tu a ãe kò nqòòkaguèa hãas x'ais di tu q'òò-kg'ao tu u.

4

¹ Mée ra ko sa: ãe gha ko hàà x'aian q'òòm kò cóa ba ii nem gha hàà kg'amaga qãam khama ma séèè, ãetam ga ma wèè zi guù zi q'òòa hãa igaba.

² Tchãno-tchanoku-kg'ao xu hëé naka qòòkagu-kg'ao xu hëéthëé dòm q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xòòm ka tòòèa hãam x'aè ba síí hàà.

³ Ncèem dàòm ka ta gatá igaba thëé, ãe ta kò cóa ii, ka kò nqòòm di qarian di ta qãà ta a.

⁴ Igaba ãem ko x'aè ba cg'oè kam kò Nqari ba Gam dim Cóa ba tsééa úú, khòès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòm q'oo koe kg'òèa hãa ba,

⁵ síím gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim di ta cóa ta ii* di qarian hòò ka.

⁶ Me kò Nqari ba cóa tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'èe ba tsééa tçg'óò, Me síí tcáóa ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: "Aboè, gatá ka Xòò Tseè," témé.

⁷ Khama tsi ncèeska gaicara qãa tama, igaba tsi cóa tsi i, a cóa tsi kò ii ne tsi gataga thëé Nqarim koe guu a q'òò-kg'ao tsi i.

Paulo ba Galatia ne dis téé-q'ooos ka area hãa

⁸ Kg'aia, ncèe tu kò Nqari ba c'úua hãa x'aè ka tu kò guù zi ncèe nqári tama zi di tu qãà tu u.

⁹ Igaba tu ncèeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: "Nqarim ka tu q'ãaèa hãa," témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqòòm di qarian ncèe kg'amka, a cgóm-cgomsa koe gaicara kabise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãà kg'oana?

¹⁰ C'èe cáman hëé, naka nxoean hëé naka x'aèan hëé naka kurian hëéthëé tu xaèa kg'ónò a ko kòè zi kúrú.

¹¹ Q'áòkagu te tu ko! Eër gatu koe kúrúa hãa tsééa ne káà hùì khamaga i ii domka.

¹² Tíí qõe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíí khama mée tu ii, témé, tíí igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'ãè ga tu kúrú cgae te tama.

¹³ Q'ana tu hãa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòò kg'aia qãè tchòan xгаа-xгаа tu u sa.

¹⁴ Eèta i kò ma tiri tcìlan kúrúa bóòa tu di ii, igaba tu kò táá ntcœe te ga hëé, a xgu te ga hëé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qãèsè hààkagu te, Jeso Krestem khama ma.

¹⁵ Gatu di qãè-tcaoa ne ncèeska ndaa? Tíí ga ra gha nxàea tseegukagu a máá, kgoanase i kò ne tu ga tçgáia tu nxòbea tçg'óò, a máà te, témé.

¹⁶ A ncèeska ra gáé gatu dim cg'òo-kg'ao ba kúrúsea, ncèer ko tseeguan bìrí tu u ka?

¹⁷ Eè xu *tshúù-ntcõa-kg'ao* xua qãèm dàòm ka tcãà-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa *sixae cgoa* q'aa-q'aa tu u si i, nxãasega tu gha tcãà-tcaoa máá xu ka.

¹⁸ I wèè x'èè ka qâès gúùs koe tcâà-tcaoan qâè e, tíí kò gatu cgoa hãa ne cúí tamase.

¹⁹ Tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn di thòòan koe hãa, Me gha nxãakg'aiga síí Kreste ba gatu koe kúrúse!

²⁰ Nta ra ko ma tc'èe, ncêeskar ga gatu cgoa hãa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kâbi! Gatu kar area hãa khama.

Hagare sa hêé naka Sarah sa hêéthêé e

²¹ Birí te tu, gatu ncêe x'áèan dóm q'oo koe tu gha hãa sa ko tc'èe tu: a x'áèan tu komsana tama?

²² Góásea i hãa a kò máá, Abrahama ba ko cam cóá tsara úúa hãa, me c'èe ba qâàs di me e, me c'èe ba *gam dis khòès* kgoarasea hãas di me e, téméé.

²³ Igabam kò qâàs dim cóá ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea hãas khòès dim cóá ba nqòòkagukus koe guu a ábàè.

²⁴ Ncêe zi gúú zia gha x'áís iise séèè: ncêe sara khòè sara cam sara qáé-xg'ae sara a; c'èe sa Sinai dim xàbìm dis x'áí si i, a ko hàà gha qâàn kúrú cóán ábà, si nxãa sa Hagare si i.

²⁵ Si Hagares ncêe sa Sinai dim xàbìm Arabia dim nqòóm koe hànám dis x'áí si i, a Jerusalema dis x'áí si i; gas di ne cóá ne cgoas xg'ae a qâà si i khama.

²⁶ Igaba tc'amaka hãas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xòò si i.

²⁷ Góásea i hãa khama a ko máá:

“Qâè-tcao, sáá ábà tama si khòè seè,

qâè-tcaoan ka q'au,

sáá ncêe ábàn di thòòan koe hãa tite si;

èe aaguèas khòès di cóá nea

èe séèa hãas khòès dian ka kái i khama,”

téméé.

²⁸ Ncêes *Jerusalema sa gatá ka xòò si i khamaga* tu gatu, tíí qõe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòòkagukus di tu cóá tu u.

²⁹ Igaba èem x'àèm kam kò èe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, èe Tc'èem koe guu a ábàèa ba xgàra; si ko gatá iis gúú sa ncêe zi cam zi kaga igaba kúrúse.

³⁰ Igaba sa ko *Nqarim dis Tcgāya* sa nta méé? Ncêetas ko méé a ko máá: “Xhàigu qâà sa hêé naka gaas dim cóá ba hêéthêé e! Qâàs dim cóá ba cuiskaga èe kgoarasea hãas khòès dim cóám cgoa xg'ae naka q'òòà hãa tite ke,” téméé.

³¹ Gaa domka, tíí qõe ga tuè, qâàs di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hãas khòès di ta cóá ta a.

**Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne
hêéthêé e (5–6)**

5

Krestem koe kgoarasea hãa ne

¹ Kreste ba kò kgoara ta a, nxãasega ta gha kgoarasease hãa ka; gaa domka méé ta nxãaska qarika téé, naka taa qâàn dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

² Komsana! Tíía, Paulo ra ko birí tu u a ko máá: q'æ nqãa-qgai khòèè tu kòò nem Kreste ba gatu koe cúí hùi ga úú tama, téméé.

³ A ra a ko wèém khòèm èe q'æ nqãa-qgai khòèèm gha sa máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxãaska méém èe i ko x'áèan méés wèè sa kúrú sa.

⁴ Gatu ncêe x'âean *komsana* ka gha tchàno tu iise bóòe tua Krestem koe guu a q'âea tcg'òòea; cgòmkuuan tu cg'áé guua.

⁵ Tc'ëem koe ta ko guu a dtcòmš koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãa khama.

⁶ Q'âe nqãa-qgai khòòe sa kana q'âe nqãa-qgai khòòe tama sa Jeso Krestem koe cgáé tama, igaba ncàmš koe ko tséés dtcòm si i.

⁷ Qãese tu kòo qàrò, ka ia diin xgáè-kg'am tua hãa tseeguan *komsana* ne?

⁸ Eëta iis xгаа-xgaaku sa Gaam êe ko tcii tu um koe guu tama.

⁹ Cg'áré péré gãè-gãe ne ko kái péréan kúrú i gãe.

¹⁰ X'aigam koer tcoman úua hãa, cuiskaga tu c'êe dàò ga séèa hãa tite di i; me gha gaam êe ko nqúu sa tcãa tu u ba gam dis xgàrse sa xám, díim ga igaba.

¹¹ Igaba, tí qõe ga tuè, ncêe xгаа-xгаа ra kòo, a ko máá: q'âe nqãa-qgai khòòku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxãaska dùús domka xgàràea máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus *ka xгаа-xgaan* xg'ore sa ghùu tama.

¹² Eë ko tcg'ome tcúú tu u xu khòé xu méé xu qòò naka síí q'âe khòo-kg'aiè sar ko tc'êe!

¹³ Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tí qõe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táa cgàam di zi tséé zi koe tcãa guu; igaba méé tu ncàmkuuan koe guu naka gatu ka c'ëean tsééa máá.

¹⁴ Wèe x'âea ne ko cúim x'âè-kg'ám koe nxàèe a ko máá: "Tsáa ka c'êe ba méé tsi ncàm, êe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma," témé khama.

¹⁵ Igaba êe tu kòo kãáku a ko kãá kg'ooku, ne méé tu q'òése naka tua gha gatu ka c'êe ne ka táa cg'òoe guu.

Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'òè sa hëe naka cgàam di tsééan hëéthëé e

¹⁶ Igaba ra ko máá: *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka méé tu tcéé tcuè naka tua cgàam ko tc'êe sa táa kúrú guu, témé.

¹⁷ Cgàam ko qaa sa ìem ko *Tcom-tcomsam* Tc'êe ba qaas cgoa qòòa mááku tama khama, si Tc'ëem ko qaa sa cgàam dis cgoa qòòa mááku tama; ncêea ne ko x'ãáku khama, nxãasega tu gha êe tu ko tc'êe sa táa kúrú ka.

¹⁸ Igaba ncêe *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka tu kò tc'ãã-cookg'aièa hãa ne tu x'âean dòm q'oo koe hãa tama.

¹⁹ Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'árà a, naka cg'ãè zi tséé zi hëé, naka cg'urian hëé,

²⁰ naka kúrúa máéseèa hãa nqàrian dqòmàn hëé, naka tsoòan cii hëé, naka hòrekuan hëé, naka xg'orean hëé, naka tauan hëé, naka xgòàn hëé, naka cèèan hëé, naka kómku taman hëé, naka dtcòò zi cgoa q'aa-q'aasean hëé,

²¹ naka chiikuan hëé, naka nqàrea hãa ne hëé, naka qarika kg'áàn hëé, naka ncêe zi gúú zi khama ii zi hëéthëé e. Ra ko ncêeska birla q'ãa-q'ãa tu u, ncêer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: èeta ii zi gúú zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'òòa hãa tite, témé.

²² Igaba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'áróa ne ncàm si i, naka qãè-tcaoan hëé, naka tòòkuuan hëé, naka qáò tcáóan hëé, naka qãè tcáóan hëé, naka qãèan hëé, naka tcom-tcomsan hëé,

²³ naka tc'aua hãan hëé, naka qãè qgòósean hëéthëé e. Eëta ii zi gúú zi koe i x'âean tséé úú tama.

²⁴ Ne gane êe Jeso Krestem di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xámse-q'oo zi hëé naka gaam di zi tc'êe zi hëéthëé cgoa.

²⁵ Ncêe Tc'ëem ka ta kò kg'òèa hãa, ne méé ta Tc'ëem cgoa qòòa te si i.

²⁶ Táa méé ta bóòse gúú kana ghãaku di ii guu, kana chiiku di ii guu.

6

Wèém khòè ba qâèan kúrúa máá ne

1 Tíí qōe ga tuè, ncēe c'ēm khòem kò cg'âèan kúrú ka qgóòèa hãa, ne méé tu gatu ncēe *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba úúa hãa tu tc'ausase úúa tcg'óo me. Tsáá igaba méé tsi kòrese a hãa naka tsia táá chùbian koe tcãa guu.

2 Gatu di zi xgàm zi tu xgàma hùiku, naka tua gha ncēm dàòm ka Krestem di x'âèan komsana.

3 A ncēe c'ēm khòem kò tc'ēea máá, gùù cgáé me e, ta tc'ēea hãa, gùù cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese khama.

4 Wèém khòè ba méém gam di tsééan qâèse bóò. Qâè kò ii nem gha nxãwa koase, c'ēm khòem cgoa tóóa xg'aese tamase.

5 Wèém khòè ba méém gam dis xgàm sa dcééa mááses gùù si i khama.

6 Eè ko *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaaè ba méém gam dim xgaa-xgaa-kg'aom cgoa wèé zi gùù zi qâè zi xg'aea máá.

7 Táá méé tu qàe-qaèè guu: Nqari ba cuiskaga ncòìè tite ke; wèès gùùs ìem ko khòè ba xhàrà sa, nxãa sam gha gataga thèé tcuù khama.

8 Me gha gaam èe ko gam di cgàan koe xhàrà ba, gaam cgàam koe ga guu a kqbea cg'óo sa tcuù; igaba gaam èe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēm koe guu a xhàrà ba gha *Tcom-tcomsam* Tc'ēm koe guu a chòò tamas kg'òè sa tcuù khama.

9 Ke hàà naka ta qâèan kúrú ka táá xhòekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm ka ta gha tcuù ke, ncēe kaàn tcáò tama ta kò hãa ne.

10 Gaa domka, ncēe ga ta x'aè ba hòòà hãa, ke hàà naka ta wèé khòèan koe qâèan kúrú, kái-kg'aise èe dtcòmè dim x'áém di ne koe.

Còo di zi dqàèku zi hēé naka tsgámku zi hēéthēé e

11 Bóò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncēer ko *ncēeska* tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

12 Gane èe ko chùì tu u q'ãe nqãa-qgai khòèè tu gha ka nea ko cgàam koe qâè-qgòósean cúíga tc'ēe, nxãasega ne gha Krestem dis xgàus domka táá xgàràè ka.

13 Gane èe q'ãe nqãa-qgai khòèèa nea gane ka x'âèan qgóóa qari tama khama, igaba ne ko tc'ēe gatu méé tu q'ãe nqãa-qgai khòèè sa, nxãasega ne gha gatu dim cgàam koe dqòmse ka.

14 Igaba tíí ka, cuiskagar c'èes gùùs koe dqòmse hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqòó ba xgàua máàèa, ra tíí nqòó ba xgàua máàèa.

15 Q'ãe nqãa-qgai khòèè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòèèa tama sa gùù méé tama khama, igabam ko Nqari ba kabas kg'òè sa kúrúa máá ta a*.

16 Tòókuan hēé naka thòò-xama-máákuan hēéthēé méé i gane èe ko ncēm x'áè-kg'ám ba xùri ne cgoa hãa, *gane hēé* naka Nqarim di ne Iseraele ne hēéthēé e.

17 Còo dis ka méé i c'ēe khòè ga táá cg'âèan kúrúa máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ne.

18 Cgómkuan X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu dim tc'ēm cgoa hãa, tíí qōe ga tuè. Amen.

* 6:15: *kabas kg'òè sa kúrúa máá ta a* - Gerika sa ko c'ēe zi kg'ui zi tséékagu ncēe ko máá: "kabase kúrúèa hãam nqòóm" khama ma, témé zi.

EFESO NE Paulom dis tcgãya sa Efeso ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khòe nem góá máána hãa sa tc'ãa dis ka ko Nqarim dis tc'ëes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ëe, wèes gúús ëe nqarikg'ai di sa hëe naka nqõómkg'ai di sa hëéthëe gha Krestem koe xg'ae a cúís gúú sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thëe Nqarim di ne khòe ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ëe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúís gúú sa ii sa.

Tc'ãa di xòean tcgãyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòe ne ma nxàrá tcg'òó sa hëe, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chibia ne qgóóa mááa a kgoaraès ka hëe, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ma máákuès ka hëéthëe e.

Cám dim xòem koem ko nxàrá-kg'ao ne birí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqõómkg'ai koe kg'òè sa.

Tãáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'ái, Nqarim di ne khòe ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúís gúú sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Krete ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Krete ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a sèèès kos khòès khama ii, me Krete ba khòès dim Khòe Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wèè zi gúú zia ko Krestem di x'áan koe guu a bódè: Gam di ncàmkuuan hëe, naka dàòa-máákuan hëe, naka chìbian di qgóóa-máákuan hëe, naka cgómkuan hëe, naka q'ano-q'anokuan hëéthëe e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áró me e, Me Krete ba Tcúú Me e
- Krestem di zi qguù zi
- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
- Nqarim dis tc'ëe sa
- tòókua ne
- cúís gúú sa ii

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Krete ba hëe naka kereke sa hëéthëe e (1-3)
- Kãbas kg'òè sa Krestem koe (4-6)

Kreste ba hëe naka kereke sa hëéthëe e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama. Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hãa ner ko *ncëes tcgãya sa góá máá*, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hëe naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthëe tsara koe guua hãa cgómkuan hëe naka tòókuan hëéthëe méé i gatu cgoa hãa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

³ Dqqrímè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncëe kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgáì zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ëem di wèè cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁴ Nqõóm kúrùè tamás cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxárá tcg'òóa mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe káà chibi ii ka.

⁵ Ncàmkuán cgoam kò bóóa tcg'òó a nxáea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, ãem kò ma tc'ëea hãa a ma ncàma hãa khama,

⁶ nxãasega ta gha x'áako cgómkuán Gam di dqòm ka, ncëem *Gam dim Cóám* ncàmam hãam koe kgoarasea hãase máa taa a.

⁷ Krestem koe ta chibian di qgóóa-máákuán dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuán dis qguús koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama.

⁸ Cgómkuán ncëem tchààse máa taa hãa a, wèè tc'ëean Gam di cgoa hëé naka bóóa q'ãan cgoa hëéthëé e.

⁹ Nqari ba kò Gam di zi tc'ëe zi chómsea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ãem kò ma *Krestem* koe guu a ncàma hãa khama ma:

¹⁰ Eëm Nqari ba nxárá tcg'òóa hãam x'aèm kam gha wèè zi gúú zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúis gúú sa kúrú ka, wèés gúús ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé e.

¹¹ Nqari ba nxárá tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ãem kò ma birísea hãa khama, wèè zi gúú zim kò Gaam ko ma tc'ëe khama hëé naka Me ko ma bóóa tcg'òó zi khama hëéthëé ma kúrú khama,

¹² nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqòm ka, gatá ncëe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'áa a nqòòan úúa hãa ta.

¹³ Gatu igaba tu Krestem koe hãa, ãe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncëe qãè tchòàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòmàn ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòò cgaèè, nqòòkaguèa hãam Tc'ëem Tcom-tcomsa ba.

¹⁴ Tcom-tcomsam Tc'ëe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hãa gúúan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'áàn dqòm ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

¹⁵ Ra ko ncëes gúús domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòmàn gatu di kar kóma hãa, naka wèè khòèan tcom-tcomsa koe tu úúa hãa ncàmkuán ka hëéthëé e.

¹⁶ Gaa domkar gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máán chòòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ëe-tc'ëese tu u.

¹⁷ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xòò bar ko dtcàrà, bóóa q'ãan dim Tc'ëe bam gha máá tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi gúú zi* xgòre-kg'aia máá tu u, tu qãèse q'ãa Me ka.

¹⁸ *Còrè ko*, tcáóa tu gha x'áákaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hãa sa hëé, naka Gam dis qguús x'áako sa nta noose kaia hãa sa hëéthëé e, ncëe tcom-tcomsa ne khòè ne Gam di nem nqòòkagu hãa sa.

¹⁹ *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i Gam di qarian gatá ncëe ko dtcòmàn ta koe kaia, a nxáráè tite sa. Gam di qarian ncëe ko kaia qarian cgoa tséé e,

²⁰ qarian ãem kò Krestem koe tséékagu hãa a, ãem kò x'ooan koe ghùì Me, a nqarikg'ai koe kg'òm x'òàm Gam dim xòè koe ntcòo Me ka.

²¹ *Nqari ba gaa koe* wèè ne khòè ne ntcòò-q'ooa ne hëé, naka x'aigan hëé, naka tc'áa-cookg'aian hëé naka wèè qarian hëé, naka wèè zi cg'òè zi hëéthëé tc'amkg'ai koe ntcòo Mea, ncëem nqõóm koe cúí tamase, igaba ncëe ko hààm nqõóm koe ga hëéthëé e.

²² Nqari ba wèè zi gùú zi *Krestem di nqàrèan ka nqàaka tòòaa, a kerekes dim tc'ää-cookg'ai ba kúrú Mea*, Me wèè zi gùú zi *tc'ää-cookg'aa hãa*. Ncêem dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e,

²³ ncêe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oè-cg'oèèa hãa, Gaam ncêe ko wèè ne khòè ne wèè gùúan cgoa cg'oè-cg'oe ba.

2

Chìbian koe ta kò hãa a x'óóa hãa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a

¹⁻² C'èe x'aè ka tu kò x'óóa hãa, gatu di cg'ãè cauan hêe naka chìbian hêéthêé koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãem dàòm koe kg'òè, ncêem nq'óm di ne khòè ne khama ma, a kò tc'ää-q'oo dim tc'ää-cookg'aim di qarian dóm q'oo koe hãa, tc'èem ncêe ko ncêeska khòè ne èe Nqari ba kóm tama ne koe tséé ba.

³ Gataga ta kò wèèa ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'èe sa xùri, a kòo cgàa ba hêe naka tc'èean hêéthêé ko tc'èe zi gùú zi kúrú, a kò gatá iim dàòm ka ncìesga kg'òèa ta q'oo koe *Nqarim ka xg'òá-cgaekuan tééa máána hãa ta khòè ta a*, c'èe ne khòè ne khamaga ma.

⁴⁻⁵ Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmkus kaias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãè cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'òèkagu ta a. A kò ncêes gùú sa thõo-xama-máákuan kam cg'oè cgaeèa hãa domka kúrú. Cg'ómkuan domka tu kgoaraèa!

⁶ A ba a kò Gam cgoa xg'ae a x'ooan koe ghùu ta a, a kúrú ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgái zi koe ntc'óó, Jeso Krestem koe.

⁷ Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cg'ómkuan dis qguùs nxará chòèè tite sa x'ái ka, ncêem kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máa ta a sa.

⁸ Dtc'òmàn koe tu guu a cg'ómkuan domka kgoaraèa khama, si ncêe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i,

⁹ a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khòè ga dqomse ka.

¹⁰ Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncêem kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòa tòòaa, gaan q'oo koe ta gha q'òo ka.

Krestem koe cúís gùú sa kúrú ne

¹¹ Gatu ncêe táá zi qhàò zi di iise ábàèa* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòèè, ncêe khòèem ko tshàu ba cgoa cg'áé-q'ooa ba koe kúrús gùú sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãe nqãa-qgai khòèèa tama ne' ta ma tciie. Ke méé tu tc'èe-tc'èese,

¹² èe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòè ne ka táá nq'óó di tu khòè tu u, a kò q'áé-xg'aes nq'òòkagukuan dis koe c'úúsea tu khòè tu u, a tu a kò nq'òòan ga úú tama, a kò nq'óómkg'ai koe Nqari úú tama.

¹³ Igaba tu ncêeska gatu èe kò nq'úú ii tu, Jeso Krestem koe, cúúse óáèa hãa, Krestem di c'áðan ka.

¹⁴ *Kreste ba gatá dim tòòku Me e khama*, ncêe kúrú ta a ta cúí ii ba, cam xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekun dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kòo ba xg'ækua ta koe kh'óá hãa. Gam di cgàan koem kò

* **2:11: ábàèa** - Gerika sa ko máá: "cgàam koe," témé.

¹⁵ *Juta ne di x'áèan hêé, naka gaan di x'áè-kg'áman hêé naka dqàè-kg'aman hêéthêé cg'õo, a cúim tc'áróm kaba ba Gam koe kúru, cam tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúruan ka.*

¹⁶ Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèé sara qhàò sara cúim tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'õo.

¹⁷ Me kò hàà tòókuan di qàè tchòàn xgaa-xgaa: gatu êe kò nquú ii tu koe hêé, naka gane êe cùú ne koe hêéthêé e.

¹⁸ Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúim Tc'êem cgoa kgoarasease Abom koe síi khama.

¹⁹ Khama tu ncêeska tãá za guua kana c'ùusea hãa tu khòè tu tama tu u, igaba tu ncêeska êe tcom-tcomsa ne cgoa cúim nqòóm di tu khòè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'ãè-kg'ao tu u.

²⁰ Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'áè úú-kg'ao xu hêé naka porofiti xu hêéthêé ka kúruèa hãa, Me Jeso Krete ba nquum huku dim nxõá Me e.

²¹ Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii.

²² Gam koe tu ko gatu igaba *c'êe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa tshàoa xg'aeè, nxãasega tu gha Tc'êem koe guu a Nqarim gha x'ãèm qgái ba ii ka.*

3

Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Kretem ka xgaa-xgaa

¹ Ncêes gúus domkar kò tíia Paulo ra, Jeso Kretem domka qáéèa hãa ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá:*

² Nqarim máà tea hãas tséés cgómkuan xgaa-xgaa dis ka tu gáé kórma hãa, *ra gha gaa cgómkuan gatu koe tséékagu.*

³ Nqari ba kò Gam dis tchòàs chómsea hãa sa x'ái tea hãa, ra kò gaas ka kg'aia xòmse góá máá tua hãa.

⁴ Eè tu kòo ncêer tíi góá hãas gúu sa nxará ne tu gha q'ãa, Kretem dis tchòàs chómsea hãa sar q'ana hãa sa.

⁵ Ncêe nqáéa zi x'áè zi kas kò cúim khòèm ga ba q'ãa-q'ãaè tama, igabam ncêeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'êem koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hêé, naka porofiti xu hêéthêé koe x'ái sia hãa.

⁶ *Si ncêes tchòàs chómsea hãa sa ncêe si i:* Jeso Kretem koe ne kò tãá zi qhàò zi di ne qàè tchòàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúu zi di ne q'õò-kg'ao ne kúruèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúim tc'áró ba kúru, a ne a kò *Nqarim nxàea hãas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

⁷ Nqarim di qarian di tséé-kg'áman koem kò guu a Gam di cgómkuan máà te, ncêes tchòàs qàès dim tséé-kg'ao bar gha kúru di i.

⁸ Wèé ne êe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas téé-q'ooos di ra a, igabar ncêe cgómkuan máàèa hãa, tãá zi qhàò zi di ne koer gha Kretem di zi qguu zi ncêe nxará chòèè tite zi di qàè tchòàn xgaa-xgaa ka,

⁹ a wèé ne khòè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchòàs chómsea hãa sa ma qòòkagu sa. Nqarim ncêe wèé zi gúu zi kúrua hãa ba kò ncêes gúu sa kúru si kuri xu kuri xu tãá q'ãase,

¹⁰ nxãasegam gha *Nqari ba* ncêem kámám ka kerekes koe guu a bóòse tamam nqòóm* di xu tc'ãà-cook'gai xu hêé naka qarian hêéthêé koe, Gam di q'ãan di

* **3:10:** *bóòse tamam nqòóm* - Gerika sa ko máá: "nqarik'gai di zi qgái zi," igabam ko ncêem kg'ui ba Nqarim di x'ãè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko "bóòse tamam nqòó ba" ta ma ma goáè. Gataga thêé 6:12 ba bóò.

tc'ëean kúru i q'ãase ka - *Gam di q'ãan di tc'ëean ncëe ko kái zi tãáka zi dào zi ka x'áise e.*

¹¹ Nqõóm kúruè tamas cookg'ai koem kò ma tc'ëea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncëes giúu sa kúru.

¹² Gam domka ta gha Gam koe dtcòm̄s koe guu a kgoarasease Nqarim hãna koe tcãa, tcoman úúa hãase.

¹³ Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgãrasean tiri ka xhõen-tcáo sa; gatu domkar ko kúru u, qãè-tcao tu gha máá a ka.†

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

¹⁴ Gaa domkar ko *gatá ka Xõòm* cookg'ai koe qúrua te cgoa qámse,

¹⁵ ncëe nqarikg'ai hëe naka nqõómkg'ai hëéthëe di zi qhàò zi wèe zi cg'õèan mãana hãa ba.

¹⁶ Ncëem ko ma x'áakos qguù sa úúa khamar ko ma *còrè Me*, Gam dim Tc'ëem koem gha guu a tcáoá tu q'oo koe qari-qari tu u sa.

¹⁷ *Ra ko gataga còrè*, Krestem gha dtcòm̄an koe guu a gatu di tcáoan koe x'ãe sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tɔbe sa hëe naka tshoa-tshoase-q'oo sa hëéthëe ii sa.

¹⁸ *Còrèr ko*, qarian méé tu úú naka nxãasega wèe ne ëe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmku di tc'ãò-tc'ãoan bóoa q'ãa sa: gaan di tchàa-q'ooan hëe, qád-q'ooan hëe, naka qàm-q'ooan hëéthëe e,

¹⁹ nxãasega tu gha ncàmkuan ncëe q'ãa sa nqáea hãa q'ãa ka. *Ncëe zi giúu zi kar ko còrè*, nxãasega tu gha wèe cg'oè-q'ooan Nqarim di cg'oèan di ka cg'oè-cg'oèe ka.

²⁰ Qaria nem úúa, wèes ëe ta ko dtcàrà kana tc'ëe-tc'ëese sam gha kaisase tc'amaka nqáea hãase kúru di i, ncëe ko gatá koe tsée qarian koe guu a.

²¹ Kerekos koe hëe naka Jeso Krestem koe hëéthëe méem dqm̄mè, wèe zi qhàò zi *khòe ne di zi ko ma xùriku khama*, chòò tamase. Amen.

Kabas kg'õè sa Krestem koe (4-6)

4

Krestem dim tc'áróm koe cúis giúu sa kúrua ne

¹ Gaa domkar ko tíi, ëe X'aigam domka qáèea ra dtcàrà tu u, qãèse tu gha kg'õè sa, ëem Nqari ba tcii tua hãas kg'õè sa kg'anoa hãas kg'õè sa.

² Wèe x'ãe ka méé tu cg'áré-cg'arese, naka tua qãè tu khòe tu ii, qád tcáo tu, ncàmkuan cgoa qgóókua hãa tu,

³ qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèe qaria tu cgoa Tc'ëem koe cúi ii sa qgóóa qari tu.

⁴ Cúim tc'áró ba hãa, me cúim Tc'ëe ba hãa, ëe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ëem kò Nqari ba tcii tua hãa ka.

⁵ Me cúim X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm̄ sa hãa, si cúis tenguù-tenguuku sa hãa,

⁶ cúim Nqari ba hãa, wèea ko dim Xõò ba, wèe zi giúu zi ka tc'amaka hãa ba, wèe za ga hëe, naka wéean koe ga hëéthëe e.

⁷ Igabaga ta wèea ta ga aba sa máàèa, eem Krete ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa.

⁸ Gaa domka i ko máá:

“Eëm xg'ao ko tc'amaka qàò
kam xg'ao Gam di xu cg'õo-kg'ao xu qáé

† 3:13: *qãè-tcao tu gha máá a* - Gerika sa ko máá: “gatu di x'áa a,” témé.

a ba a kò khòè ne aban máá,”
témée.

⁹ Ncêe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qaò,” témée ka sa ko dùú sa nxàèè? Kg'aikam kò nqāaka hāna xu qgái xu nqōóm di xu koe xōana hāa sa ko nxàèè.

¹⁰ Eē kò xōana hāa ba kò Gam ga Me e, ncêe kò wèè nqarikg'aian ka tc'amaka qaòa hāa ba, nxāasegam gha wèè gúuan cg'oè-cg'oe ka.

¹¹ Aba zi ēem kò tcg'óòā hāa zia kò c'ēe xu gha x'áè úú-kg'ao xu ii, xu c'ēe xu porofiti xu ii, xu c'ēe xu qāè tchōàn di xu tsai-tsai-kg'ao xu ii, xu c'ēe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hēè naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēè ii di zi ii.

¹² A kò ncēm dāòm ka tcom-tcomsa ne khòè ne kúrú ne Nqari ba hēè naka c'ēe ne hēéthēè tsééa máán kg'ónòsea máána hāa, nxāasegam gha Krestem dim tc'aró ba kaikaguè ka,

¹³ ta nxāakg'aiga sí wéa ta ga dtcòm̄s koe cúis gúú sa kúrú, a kaia ta khòè ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hāa ta, nxāasega ta gha cg'oèa hāas tc'āò-tc'āos Krestem dis téé-q'oos dis koe sí ka.

¹⁴ Nxāasega ta gha táá cg'aré cóán khama ii, a tshāan di qhònèan ka wèè za xābùèa te ka, naka táá wèès xгаа-xгаа di tc'āán ka wèè za dqòmmèa te guu. Khòèan di zi kàa-kg'ám zi hēè naka hòakaguko zi dàò zi hēéthēè cgoa ne ko tsaákagu tu u, a ko qāēm dāòm koe tcg'óò tu u.

¹⁵ Hààn ta táá gatá ii guu, gabá mée ta ncàm̄kuan cgoa tseeguan nxàè, naka ta nxāasega kai naka wèè zi gúú zi koe Gam khama ii, Krestem ncêe Tcúú ii ba.

¹⁶ Gam koe i ko guu a wèè tc'aróan kai, i ko wèè xòèan cgáé-q'oom di qōòā xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Eēm ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúia kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàm̄kuan koe tshàoa ghùise.

Kabas kg'òè sa Krestem koe

¹⁷ Gaa domkar ko wèè tcáóa te cgoa ncêe gúuan X'aigam cookg'ai koe bìri tu u a ko máá: Táá mée tu táá zi qhàò zi di ne khòè ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncêe cg'āa-cg'anasea tc'ēean úúa ne.

¹⁸ Gane di kòmsana taman hēè naka gane di tc'irì-tc'irisean hēéthēè domka ne ntcúú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qōòā mááku tama.

¹⁹ Sau-cgaean di tc'ēe ne úú tama, a ne a qgóóse tamas koe máàsea hāa, wèè gúuan cg'āè ne gha nxāasega kúrú ka, a ko wèè x'áè ka ncêe gúuan qaara mááse.

²⁰ Igaba tu kò gatu ncēeta iim dāòm ka táá Kreste ba xгаа-xгааase.

²¹ Tseeguan kaga tu Gam ka kóm̄aa hāa, a Gam ka xгаа-xгааèa hāa, tseegua ne Jesom koe hāa khama.

²² Ncúu cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di mée tu aagu, ncóó-kg'ám zi ncêe ko hòakagu tu u zi ka ko cg'āè-cg'āèe e.

²³ Naka i gatu di tc'ēean hēè naka tcáóan hēéthēè kaba-kabaè,

²⁴ naka tu kabase hāa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hēè naka q'anoan koe hēéthēè e.

²⁵ Gaa domka mée tu nxāaska gatu di tshúu-ntcōan aagu nakam wèém khòè ba gam ka c'ēm cgoa tseeguan kg'ui, wéa ta ga cúim tc'aróm di ta a ke.

²⁶ Xgóà tsi kò hāa ne táá tsari xgòàn hēè naka i chìbian koe tcāà tsi guu. Táá wèém cám ba xgóà hāa naka i sí dqòa guu.

²⁷ Táá dxāwa ba kòm̄ máá guu.

²⁸ Eë ko ts'ääm khòè ba méém táá gaicara ts'ää guu, igabaga méém tséé naka baa qãè gúúan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxãasega èe gha ko hùian qaa ne c'èe gúúan máá.

²⁹ Táá cg'ãè kg'uian hëé naka i kg'áma tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qãè kg'uian cúú ii, ncëe ko tshàoa ghùì tu u, a ko c'èe ne qaaseko gúúan máá a, nxãasegas gha èe tu ko kg'ui sa èe ko kóm si ne qãèan kúrúa máá ka.

³⁰ Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'èem Nqarim di ba thòò-xámkagu guu, ncëe tu kò q'òòkuan dis x'ái sa Gam ka tòò cgaeè ba, nxãakg'aigam gha síí kgoarakuan dim cám ba hàà di sa.

³¹ Cg'ãè tcáóan hëé naka qão-qão-tcáókuan hëé naka xgóa-cgaekuan hëé naka q'au-kg'aikuan hëé naka còèkuan hëéthhëé méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'èe zi cg'ãè zi hëéthhëé e.

³² Igaba méé tu gatu ka c'èean koe qãè tu ii, naka tua gatu ka c'èe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáá ka c'èe ba chibia ba, èem ma Nqari ba ma Krestem koe chibia tu ma qgóóa máá tua hãa khama.

5

X'ääm koe kg'òèa ne

¹ Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóá tu iise,

² naka tua ncàmkuuan cgoa kg'òè, ncëem ma Kreste ba ma ncàm taa hãa khama ma, a ba a kg'òèan Gam di máána hãa gatá domka, qãè hmms dàòamáákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.

³ Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómse guu, kana c'èe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatá iis kg'òè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hãa ke.

⁴ Cg'ãè cauan ga igaba kana káà hùì kg'uian ga igaba, kana tshúú kg'uian ga igaba, ncëe qaase tama a, igaba méé i qãè-tcaoa máákuan hãa.

⁵ Ncëean méé tu q'áas gúú si i khama: dìím wèém èe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana èe ko c'èe ba ncóó ba (ncëe kúrúa mááseèa nqárian ko dqom ba) hëéthhëéa cuiskaga nqòòkaguèa hãa gúúan hòò tite, x'ian Krestem di hëé naka Nqarim di hëéthhëé koe.

⁶ Táá hëé naka i c'èe khóè ga qàe-qae tu u guu, káà hùì kg'uian cgoa, ncëes gúús domka i ko Nqarim di xgòàn èe komsana Me tama ne hàà cgae ke.

⁷ Ke nxãaska gane cgoa táá xg'ae guu.

⁸ C'èe x'aè ka tu kò ntcúúan di tu u, igaba tu ncëeska X'aigam koe x'ààn di tu u, ke méé tu x'ààn di tu cóá tu iise kg'òè.

⁹ X'ääm di tc'òoa ne ko hòèè wèés èe qãès koe naka wèés èe tchànos koe hëé naka èe tseegus koe hëéthhëé e khama.

¹⁰ Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa.

¹¹ Káà tc'òo tsééan, ntcúúan-q'oo di méé tu tchòà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái.

¹² Gúú zi èe ne ko chómsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama.

¹³ Igaba wèés gúús èe ko x'ààn cgoa x'áà-x'aaè sa ko bóòse,

¹⁴ wèés gúús èe ko bóòse sa x'ààn di tséé e khama. Gaa domkaga i ko máá:

“Kókò, tc'om-kg'ao tseè,
naka tèe x'ooan koe,
nakam gha Kreste ba x'áà-x'aa tsi,”
téméè.

¹⁵ Ke méé tu qāèse bóò, nta tu ko ma kg'òè sa, táá káá tc'èe ne khòè ne khama ma kg'òè guu, igaba tc'èega khòè khama ma.

¹⁶ Qāèse wèem x'aè ba tséékagu, cáń zia cg'āè zi i ke.

¹⁷ Gaa domka méé tu táá káá-tc'èekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'èe sa dùú si i sa q'āa.

¹⁸ Táá gōéan ka nqàrekaguè guu, nxāaska tu q'āa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè-cg'oeè,

¹⁹ naka pesalema zi ka gatu ka c'èea ne cgoa kg'ui, ciian cgoa hēé naka Tcom-tcomsam Tc'èem di ciian cgoa hēéthēé e, naka tua nxáè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba ciian kúrúa máá.

²⁰ Wèe x'aè ka, wèe zi gúú zi koe Nqarim Abo ba qāè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'òè koe.

Khòè zi hēé naka khòè xu hēéthēé e

²¹ Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'èe ba máàse.

²² Khòè saòè, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncēe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hēé khama.

²³ Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncēm Kreste ba ma gataga Tcúú ba hēé naka Kgoara-kg'ao ba hēéthēé ii khama, Gam dis kerekes ncēe tc'áróa ba iis koe.

²⁴ Ncēs kereke sa ma Krestem koe máàsea hāa khamaga méé zi khòè zi gataga thēé wèé gúúan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

²⁵ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncēm ma Kreste ba ma kereke sa ma ncàma hāa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hāa,

²⁶ nxāasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa,

²⁷ nxāasegam gha x'áakos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqāia hāa tama sa, kana c'èe gúú gatá ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chibi ga úú tama.

²⁸ Gaam dàòm cúím ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncēe gam dis khòè sa ncàma hāa ba ncàmsea.

²⁹ Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cg'áé-q'oo ba hòrea hāa ta ga hāa, igabam ko tc'òókagu me, a ko gataga kòre me, ncēm ko Kreste ba ma kerekes ka hēé khama.

³⁰ Wèea ta ga Gam dim tc'aróm di ta xòè ta a khama.

³¹ Ncēm dàòm kam gha khòè ba gam ka xòè ba hēé naka xòè sa hēéthēé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cáń khara cúím cgàa ba kúrú.

³² Ncēs kàas chòmsea sa kaisa si i, igabar ko Kreste ba hēé naka kereke sa hēéthēé ka kg'ui.

³³ Gatá i ii igaba méém wèem khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ãem ma ncàmsea hāa khamaga ma, nakas wèés khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

6

Cóán hēé naka xòè ga ne hēéthēé e

¹ Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xòè ga ne komsana, ncēe sa tchànos gúú si i ke.

² Saò ba hēé naka saò sa hēéthēé khara tcom (ncēea tc'āà dim x'áè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa *ncēe ko máá*.)

3 “naka i gha nxāasega wèéan ga qāèse qōða máá tsi naka tsi gha nqōómkg'ai koe qáòse kg'òè,” témé ba.

4 Cóán ka xōò ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgòà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'àèan koe hēéthéé e.

Qāàn hēé naka x'aigan hēéthéé e

5 Qāà tuè, gatu di x'aigan nqōómkg'ai di komsana, q'áòan hēé naka cgùruan hēéthéé cgoa, cúí tcáòá tu cgoa, èe tu ga ko Krestem ka hēé khamaga ma.

6 Tcgáí cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qāè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qāà tu Krestem di tu iise, Nqarim dis tc'èe sa ko tcáòá tu koe guu a kúrúse.

7 T'òè tcáòán cgoa tsééa tu kúrú, ncēe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrúá máá a khama, khóèm ka tamase.

8 Q'āa méé tu qāès gùús èem ko c'èem khóè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kabi mááè sa, qāàm ga ii, kana qāà tama baa ga ii igaba.

9 Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hēé, naka xgàèkuan tóóá dìbi, q'ana hāase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncēe tākase khóèan qgóó tama ba.

Cg'āè qarian cgoa x'āàkua ne

10 Còo dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hēéthéé e.

11 Nqarim máà ta a zi qgáí zi xgàèa mááse di zi wèé zi méé tu hāa, naka tua gha nxāasega dxāwam di zi qàe-qaeku zi cg'āè zi koe tééa mááse.

12 Cgàa ba hēé naka c'ào ba hēéthéé cgoa ta x'āàku tama, a ta a ko x'aiga xu hēé, naka qarian hēé, naka tc'āà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqōóm di xu hēé, naka cg'āè tc'èean di qarian bóòse tamam nqōóm* di hēéthéé cgoa x'āàku khama.

13 Ke méé tu nxāaska Nqarim máà ta a qgáían xgàèa máásean di wèé ga sée naka hāa, naka tua gha nxāasega cg'āèm cárn ka xgàèa mááse, naka tua gha wèé gùú ga kúrúá hāase tééa mááse.

14 *Qarika* méé tu téé nxāaska, naka tseeguan kháóá tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcāà, dxùua tu ko xgàèa máá di gùúan khama ma.

15 Tcāà nqàrè nxàboa tu koe, x'áús iise, qāè tchōàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hāa di sa.

16 Ncēe zi gùú zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgàèa mááse di gùúan iise sée, ncēe gaan cgoa tu gha kàruko kg'áòan èe cg'āè iim di qgàì-qgai i.

17 Naka cábás kgoarakuan di sa sée, xgàèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'èem di ba hēéthéé e, ncēe Nqarim dim kg'ui ba ii ba,

18 naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'èem koe còrè, wèé còrèan koe hēé naka dtcàràn koe hēéthéé e. Gaas gùús ka méé tu wèé qari ka kòresea hāa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khóè ne còrèa máá.

19 Còrèa máá te gataga, nakam gha nxāasega, èer kòo kgòà kg'ám a kg'ui ne, Nqari ba kg'uiàn máà te, nakar gha qāè tchōàn di chómsean kgoarasea hāase kg'ui.

20 Gaa domkar gaan dir kg'uiá máá-kg'ao ra a, a táúan cgoa qáéèa, nxāasegar gha q'áò tamase nxàe e ka, ncēer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgámkaguku zi

* 6:12: bóòse tamam nqōóm - 3:10 koe bóò.

²¹ Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tsée-kg'ao ba gha tíi ka wée gúùan bìrí tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka.

²² Gatu koer tséea úú mea ncées tsées domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùì-ghui ka.

²³ Dtcòm-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàmkuhan hěéthěé e, dtcòmhan cgoa, Nqarim Xõòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hěéthěé e.

²⁴ Cgómkuhan méé i wée ne ãe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàma hãa ne koe hãa, chõò tama ncàmkuhan cgoa.

FILIPI NE
Paulom dis tçgāya sa
Filipi ne koe
Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hàna sa kò tc'ää dis kerekes Yuropa koe hànas ga si i.

Paulo ba kò ncêes tçgāya sa qáééam hāa x'aè ka góá. C'èe ne dtcòm-kg'ao ne di ne tséé-kg'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcõa di xгаа-xgaan hàna Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qāè-tcaoaan cgoa hēé naka tcoman ka hēéthēé góá - Jeso Krestem koe guua hāa dtcòmān cgoa.

Ncêes tçgāya sam góá hāa, Filipi di ne dtcòm-kg'ao nem gha qāè-tcaoa máá domka, ncêe ne kò èem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncêem x'aè ba tséékagu a bìría cgáé-cgae ne, èeta ii zi qóm zi koem hāa igaba ne gha ghùì-ghui tcáósea hāa, a tcoman úúa hāa ka (tcece tsara tc'ää di ba hēé naka 4 di ba hēéthēé di tsara koe).

Dtcàrà nem kò, gane dim tc'èe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncêe kò cg'aré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'èe ne, gane ka cgáése séè (2 dim tceem koe)

Tc'èe-tc'èesekagu nem kò, gane dis kg'òès Krestem di sa abas Nqarim di cgómkuan di ii sa, ncêe ne dtcòmān koe guu a hòda hāa sa, Moshem di x'àèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qāè-tcaoaan hēé naka tòókuan hēéthēé Nqarim máá nea hāa ka kg'ui.

Ncêes tçgāya sa ko x'ái, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hāas ncàmkus ka.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qāè-tcao sa

- ntcoeku sa hēé naka kaikaguku sa hēéthēé e

Tçgāyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

- Paulom hāa cgoa zi qóm zi (1:12-26)

- Krestem khama ma kg'òè (1:27-2:18)

- Paulo ba gha Timoteo ba hēé naka Epaferadito ba hēéthēé tsara tsééa úú (2:19-30)

- Dqàèkuan hēé naka qāè-tcaoaan hēéthēé e (3:1-4:9)

- Paulo ba Filipi di ne khòè ne qāè-tcaoa máá (4:10-23)

Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, a Timoteom cgoa hàna, Jeso Krestem di tsam qāa tsam, a tsam a ko ncêes tçgāya sa wéé ne khòè ne ncêe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncêe Filipi koe hàna ne góá máá, tc'ää-cookg'ai xu hēé naka hùì-kg'ao xu hēéthēé cgoa, a ko máá:

2 Nqarim gatà ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Krete ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hāa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Filipi di ne còrèa máá

3 Wéé x'aèan èer ko tc'èe-tc'èese tu u kar ko Nqarim tiri ba qāè-tcaoa máá,

⁴ a ra a ko gataga wèè x'aèan ãer ko còrè ka wèéa tu ga qãè-tcaoase còrèa máá,
⁵ ãe tu ko tí cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qãè tchòàn *khóè ne koe úú* ka, tc'ãã ãim *cám ãe tu kò dtcòm* koe guu a, a hàà ncèem *cám* koe tcãà ka.

⁶ *Nqari* ba qãès tséé sa tshoa-tshoàà gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem *ko kabise a hààm* *cám* ka.

⁷ Tcáoá te koe tu hàna khama i qãèa máá tea, ncèetar gha ma wèéa tu tc'èea máá sa. Wèé tsééan ãe Nqarim kò Gam di cgòmkuwan koe máá tea tu kò tí cgoa xg'aea hàa: qáéèa ra kò hàa ka hée, naka Nqarim di qãè tchòà ner ko tééa máána hàa x'aè ka hée, naka ãer kò Nqarim di qãè tchòàn tseegu ii sa x'áia hàa ka héethéè e.

⁸ Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxàe sa, ãer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáo's koer guu a wèéa tu xgònèa hàa, témé ne.

⁹ Ncèea tiri còrè e, gatu dis ncàmkuwan gha kaisase càuse di i, q'ãan koe hée naka qãèse bóóa q'ãas koe héethéè e,

¹⁰ qãè zi gúù zi tu gha nxãasega bóóa tcg'òó, a tu a gha q'ano ii a káà chibi ii ka, me gha nxãakg'aiga síí Krestem ãim *cám* ba tcãà.

¹¹ *Ra ko gataga còrè*, Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'òè-cg'òèe sa, nxãasegam gha Nqari ba x'áakaguè a dqòmèè ka.

Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

Krestem ka méé i xгаа-xгааè

¹² Q'ãa tu ghas gúù sar ko tc'èe, tí qõe ga tuè, ncèe kúrúse cgae teas gúù sa qãè tchòàn qòòkagua khama.

¹³ I hàà ncèeska wèé kòre-kg'aoan x'aigam ãim nquum di hée naka wèé ne khóè ne koe héethéè q'ãasea, Krestem domkar qáéèa sa.

¹⁴ Tiri qáékua ne ko tí qõea ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a *Nqarim ãim* kg'ui ba q'áò tamase kg'ui, kgoarasease héethéè e.

¹⁵ Eèta ne ko ma c'èe ne Krestem ka ko tauan hée naka méekuwan héethéè cgoa xгаа-xгаа, igaba ne ko c'èe ne qãè tc'èean cgoa Gam ka xгаа-xгаа.

¹⁶ Ncèe *Gam ka ko qãè tc'èean cgoa ko xгаа-xгаа* ne ko ncàmkuwan cgoa kúrú u, qãè tchòàn tééa máá dise ra ncèe koe tòòèa hàa sa ne q'ana khama.

¹⁷ Igaba ne ko *méekuwan di ne* Krestem ka xгаа-xгаа q'ano-tcáo cgoa tamase, cúia ga ne cgáékaguse kg'oana hàa domka, tiris qáékus koe ne gha qarian cgoa qgóókukagu te ka.

¹⁸ Ka ra gha kháé nxãaska nta méé? Eèta ga i wèé qgáian koe ga ii ka, tshùù-ntcòase ga igaba, kana tseeguse ga igaba, i ko Krestem ka xгаа-xгааè. Ra ko ncèes gúùs domka qãè-tcao, eè, a ra a gha kg'amaga qanega qãè-tcao.

¹⁹ Eè, q'ana raà, gatu di còrèan ka hée naka Jeso Krestem ãim Tc'èem di hùian ka héethéés gha ncèe kúrúse cgae teas gúù sa *tiri* kgoarakuan koe kabise sa.

²⁰ *Kreste ba kò* wèè x'aè ka *kaikaguè*, ra ko wèè tcáoá te cgoa ga tcóm a ko nqòò, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite sa, igabagam gha Kreste ba ncèeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe kgoarasease *kaikaguè*, kg'òèa ra ga hàa kana ra ga x'óóa hàa igaba.

²¹ Tíí ko bóò ka kg'òè sa Kreste Me e, si x'oo sa kabisea mááku si i khama.

²² Ncèè qanegar kò cgàam koe kg'òèa ne, hùigas tséé si i gha ii tíí koe, igaba dùú sar gha nxárá tcg'òóa mááse sar c'úúa.

²³ Qóm's xháés *cám* gúù sara dis koer hàna. Tc'èer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síí hàa sa, nxãa sa kaisase qãè si i khama.

²⁴ Igaba cgàam koer gha hàa sa ko kaisase qaase gatu domka.

²⁵ Tcoms ncēer úúas kar q'ana, gatu cgoar gha hãa sa, a ra a gha wèèa tu cgoa qanega hēé, gatu *di dtcòman* gha còoka qòò ka, naka gatu *di dtcòman* di qãè-tcaoran hēéthēé e.

²⁶ A ncēè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tí domka Jeso Krete ba kaisase dqòm.

Krestem khama ma kg'òè (1:27–2:18)

Krestem koe méé tu kg'òè

²⁷ Igaba kaisase ko qaase sa, kg'òèa tu di kg'òòan méé i Krestem di qãè tchòàn kg'anoa hãa. Hàa ra ga ko hàà bóò tu u, kana ra ga káa ra a igaba méér kóm, kg'òè-q'ooa tua qarika cúim tc'èem koe hàna sa, tu ko gataga qãè tchòàn di dtcòman koe cúis tcáós cgoa qarika tséé sa.

²⁸ Ra kóm kg'oana, cuiskaga tu ntcoeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncēe sa bóòsekos x'ái si i gane di kaàkaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si ncēe sa Nqarim koe guua.

²⁹ Cgòmkuan tu máàèa hãa khama, Krestem koe tu gha dtcòm̄s ka cúí tamase, igaba gataga Gam domka xgàrases ka hēéthēé e.

³⁰ Gatu hēé naka tí hēéthēé ta ko cúis ncòo sa x'àa khama. Nciìsegar kò ncēes ncòo sa x'àa, ncēe tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncēe tu ko ma kóm khamaga ma qanega ncēeska x'àa si.

2

Krestem di cg'aré-cg'aresean hēé naka Gam di kaian hēéthēé e

¹ Krete ba ko ghùì-ghui tcáó tu u. Si ko Gam dis ncàmku sa qgàì-qgai tcáó tu u, Tcom-tcomsam Tc'èe ba ko xg'ae-xg'ae tu u, tu thòò-xama-mááku sa hēé naka cgómku sa hēéthēé úúa hãa.

² Ncēe zi gùù zi tu kò úúa hãa ne méé tu nxãaska tiri qãè-tcaoran kaisakagu, cúita ma tc'èean ka, naka tu ncàmku naka cúita cúíga xám, naka tua cúis tcáó sa úú.

³ Táá méé tu cèè di guu, naka bóòse guu, igaba méé tu cg'aré-cg'arese, naka gatu ka c'èe ne, gatu ka cgáése sèè.

⁴ Wèém khòè ba méém táá gam di zi gùù zi cúí zi q'òé guu, igabaga méém c'èe ne khòè ne di zi gùù zi gataga q'òé.

⁵ Gatu dim tc'èe ba méém Jeso Krestem dim khama ii.

⁶ Ncēe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna

a Gam cgoa cúí ii ba,

igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aesean táá qgòóa qari, kúrúm gas gùù sa.

⁷ Igabam xg'ao cg'aa-cg'anasekaguse

a qãàm dis téé-q'oo sa sèè,

a khòèm dis iis koe ábàèa.

Eém ko khòèan di iian koe sao-xg'aeè

⁸ kam kò cg'aré-cg'arese,

a x'ooan koe ga igaba máàse,

xg'àus dis x'oos koe ga igaba.

⁹ Gaas gùús domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea,

a ba a wèé zi cg'òè zi ka kais cg'òè sa máà Mea.

¹⁰ Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'òè sa qòm̄a máá ka,

wèè gùúan nqarikg'ai di hēé,

naka nqòómkg'ai di hēé,

naka nq̄õóm ka nq̄ãaka hãnan hēéthēé e.

¹¹ Nxãasega zi gha wèé zi tam zi gataga nxãe,

Jeso Kreste ba X'aiga Me e sa ka,

Nqarim Xõóm gha x'áakaguè ka.

Nq̄õómkg'ai di x'áan khama méé tu x'áa

¹² Ncãm-ncamsa tu tiri tuè, wèé x'aè ka tu kò komsana, ãer hãna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase kãa ra a x'aè kaga. Ke méé tu ncéeska gatu di ggoarasean koe tséé, q'áðan hēé naka cgũruan hēéthēé cgoa.

¹³ Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'èe tu kos koe hēé naka kúrú tu kos koe hēéthēé e, qãè-tcaokaguèm gha ka.

¹⁴ Wèé zi gùú zi méé tu kg'ui-kg'uise tamase kana mēéku tamase kúrú,

¹⁵ naka tua gha nxãasega kãan chibi naka q'ano ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúú caus qhãòs hõara hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'áa, nqarikg'ai di tconðan khama ma,

¹⁶ kg'õèan dim kg'ui ba qgóóa hãase. Ncèeta tu kò hēé ner gha Krestem dim cam ka gatu ka dqomse. X'ái i gha tiri qgóéan kò kg'amaga di tama sa, i kò qóm tsééan tiri kq̄es di tama sa.

¹⁷ A ncèe tiri c'áðan kò dàò-a-máakus dis gúús khama ma ntcãaguè ne, ncèe gatu dis dtcòmòs ko Nqari ba kúrúa máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wèé tu cgoa xg'aea máá.

¹⁸ Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tí cgoa gataga qãè-tcao.

Paulo ba gha Timoteo ba hēé naka Epaferadito ba hēéthēé tsara tsééa úú (2:19-30)

¹⁹ X'aigam Jesom koer nq̄õðan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qhãése tsééa úú di i, nxãasega ra gha ãem ko kabise ne tí igaba qãè-tcao ka, gatu kam gha hàà birí te khama.

²⁰ Gam khama ii tcáo khòer úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gùú zi tc'èe-tc'èese e.

²¹ Wèèa ne ga ko gane di zi gùú zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase.

²² Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áise sa, cóám xõò ba ko tsééa máám khamam kò ma tí cgoa Nqarim di qãè tchòan koe tséé.

²³ Ra gaa domka nq̄õðan úúa, gaam ga bar gha tsééa úú di i, ãer kò ko gúú zi ko ma tí ka q̄ò sa q'ãa ne.

²⁴ Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tí igabar gha qhãése síi sa.

²⁵ Igabar kò bóò, kaisase i ko tc'èese sa, Epaferadito bar gha gatu koe tsééa úú sa, ncèe tí q̄e ba, a tí khama ma tséé-kg'ao ba, a tí khama ma ncõo-kg'ao ba, ncèe gatu dim tséé-khoe ba gataga, ncèe tu kò tsééa óá ba, hàam gha ãer ko tcào zi q'óé ka ba.

²⁶ Wèèa tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thõò-tcaoan hãa, tsàam ko sa tu kómã hãas gúús domka.

²⁷ Tseegukagam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàe koe hãa, Me kò Nqari ba thõò-xama máá me, gaam cúím tamase igabaga tí ga ra hēéthēé e, nxãasegar gha táa gaa c'èes tshúú-tcaoan tshúús koe hãa ka.

²⁸ Ra kò ncèes gúús domka qhãése tsééa úú me, nxãasega tu gha ãe tu ko bóò me ne qãè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúú-tcaoan ka kaà cgaèè.

²⁹ Ke méé tu kaisas qãè-tcaoan cgoa Nqarim koe qãèse hàakagu me, naka tua ãeta ii khòéan tcom,

³⁰ gam dis kg'òè sam kò cg'ǎè zi qgàì zi koe tcǎà, a ba a kò Krestem di tsééan domka x'óó ka hée, gatu kúrúa máá tea hǎa tite tsééan kúrú koe.

Dqàèkuan hěé naka qǎè-tcaoan hěéthěé e (3:1–4:9)

3

Tseegu di tchànoan ncēe Nqarim koe guua a

¹ Còò dis ka, tí qōe ga tuè, Nqarim koe qǎè-tcao! Cúis gúus ncēer ko góá máá tu u sa xhōekagu te tama, a sa a gha qǎèa máá tu u.

² Q'óése méé tu haghuan koe, naka q'óése cg'ǎè cau ne koe, naka q'óése cgàan ko gáo ne khòè ne koe.

³ Gatáa tseeguka q'ǎe nqǎa-qgai khòèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'ēm koe dqom a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcǎase tama.

⁴ Tíí igabar ga koase. Tíí xòè za ka, ncēè c'ēm khòèm kò cgàan koe dtcǎasea hǎa, ner gha tíí igaba kaisa dtcǎasean úúa:

⁵ Q'ǎe nqǎa-qgai khòèa raa 8 òm cím ka, Iseraele dis qhàòs koer guua, Benjaminem dis qhàòs koe. Heberar tc'aró-tc'aro. *Moshem di x'àèan xùri koe ra Farasai ra a.*

⁶ Wèè tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'ǎákua. X'àèan koe tsi kòò chibia te qaa ne tsi gha bóò ra chibi úú tama.

⁷ Igabaga wèès gúus ēer ko bóò si ga kabisea máá te sa, nxǎa sar ko káà hùì iise bóò Krestem domka.

⁸ Èè, tseegukar ko wèè zi gúú zi káà hùise sèè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'ǎa nea gaa zi gúú zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúúan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma sèe e, nxǎasegar gha Krestem *cúí* ba hòò ka,

⁹ a ra a gha Gam koe hánase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'àèa ner kò kúrú gúus koer guu a tchàno iise bóòè tama, igabaga Krestem koe dtcòmàn ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncēe e, dtcòmàn di i.

¹⁰ Krete bar q'ǎa kg'oana, tēe-q'ooa ba di qarían ka hée, naka Gam di xgàrasean ka hěéthěé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe,

¹¹ a ra a gha nxǎasega x'oan koe tēean hàà sao-xg'ae ka.

Tcg'òó tcúú sa qàràa máá

¹² Sao-xg'ae ta ga ra hǎa, a ra a qanega tc'ǎò tama. Gabagar ko ncēs gúú sa qgóó a qaa, Jeso Krete ba gaas ka qgóó tea khama.

¹³ Tíí qōe ga tuè, qgóóar xg'ara tar méé tama. Igabagar ko cúis gúú sa kúrú. Ncēetar ko méé: kháóka hàna zi gúú zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hàna zi gúú zi.

¹⁴ Còokar ko qarika kúrú xám, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka *hǎas kg'òès ncēs koe* tciia úú tea hǎa Jeso Krestem koe.

¹⁵ Gatá ncēe *dtcòmàn koe* kaia hǎa ta méé ta gatá ma tc'ēe. Igabaga ncēè c'ēs gúus ka tu kò tǎáka zi tc'ēe zi úúa hǎa nem gha Nqari ba gaas gúú sa thēe x'ái tu u.

¹⁶ Igaba méé ta ēe ta sao-xg'eam dàòm cgoa cúí ga còoka qòò.

¹⁷ Tíí qōe ga tuè, wèè tu méé tu serè te, naka tua khòè ne ēe ko sixae dis x'áis khama ma kg'òè ne xaèa kg'ónò.

¹⁸ Kái q'oror ncēs gúú sa bìrí tua, ra ko ncēeska tcgái-tshàran cgoa bìrí tu u, a ko máá: kái ne khòè ne hǎa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé.

¹⁹ Gane dis chòò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqàrì sa ãe tc'áróa ne ko tc'èes gúús ga si i* . Saucgae di gúúan koe ne ko dqòmse. Nqòómkg'ai di gúúan koe i tc'èea ne tõe.

²⁰ Igabas gatá dis x'áé sa nqarìkg'ai koe hàna, ncõe Kgoara-kg'aom gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ta ko guu a qãà koe.

²¹ Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kabí i. Ncõe gúúa nem gha kúrú, qaria nem úúa wèé gúúa nem gha Gam dòm q'oo koe tòò di i khama.

4

Tāáka zi x'áè-kg'ám zi

¹ Ke méé tu ncëeska, ncàm-ncamsa tuè, X'aigam *Nqarim* koe qarika téé! Tíí qõe ga tu u, ncàmàr hãa a xgònèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqòmkuan dis cábas khamaga ii.

² Odiã sa hëé naka Sentuke sa hëéthëé sara ra ko wèé tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, méé sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam *Nqarim* koe x'ãè, témé.

³ Èè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khóè sara ãe sara hùí, qãè tchòàn *Nqarim di* koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hëé, naka c'èè ne tséé-kg'ao ne hëéthëé e, ncõe gane di cg'òèan tcgāyas kg'òèan dis koe hàna ne.

⁴ Wèé x'aè ka méé tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncëeta méé: qãè-tcao tu!

⁵ Gatu di qãè cauan méé i wèé ne khòè ne koe q'ãè. X'aigam *Nqari* ba cúú Me e ke.

⁶ Táá méé tu cúí gúú kaga káise tc'èè-tc'èese guu, igaba méé tu wèés gúús koe gatu di dtcàrà n kúrú nakam Nqari ba q'ãa a, còrèan koe hëé naka dtcàrà n koe hëéthëé e, qãè-tcaoa-máákuan cgoa.

⁷ I gha kóma q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan Nqarim di, tcáóa tu hëé naka tc'èea tu hëéthëé Jeso Krestem koe kóre.

⁸ Còò dis ka, tíí qõe ga tuè: tc'èea tu méé tu cg'oè-cg'oe qãè zi gúú zi hëé naka dqòmkuan kg'anoa hãa zi gúú zi hëéthëé cgoa: wèé zi gúú zi tseegu di zi hëé, naka wèé zi dqòmme ko zi gúú zi hëé, naka wèé zi tchàno zi gúú zi hëé, naka wèé zi gúú zi q'ano zi hëé, naka wèé zi ncàm-ncamsa zi gúú zi hëé, naka wèé zi gúú zi qãè zi iise ko nxàèè zi hëéthëé cgoa.

⁹ Tíí koe tu xгаа-xgaasea zi gúú zi hëé, a gataga mààèa zi gúú zi hëé, a tu a gataga kóma zi hëé, a tíí koe bóòa zi hëéthëé méé tu tséékagu, nxãaskam gha tòókuan dim Nqari ba hãa cgoa tu u.

Paulo ba Filipi di ne khóè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

¹⁰ Kaisaser ko Nqarim koe qãè-tcao, tíí ka tu gha tc'èè-tc'èese di x'aèan tu gaia hòòa khama. Kg'aiga tu kò tc'èè-tc'èese te, igaba tu ko x'aèan úú tama.

¹¹ Ncëes gúú sar ko méé kar máá, qaar kos gúú si i témé tama. Wèés téé-q'ooos èer hãas koer gha qãè-tcaoa hãa sar xгаа-xgaasea hãa khama.

¹² Tòò dibiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòò ghùúku sa q'ana hãa. Ncëes kàa sar xгаа-xgaasea: wèé qgái hëé naka wèé x'aè hëé kar gha qãè-tcao ka. Xg'ãa ra ga hãa kana xàbà ra ga hãa igaba, q'òòa ra ga hãa kana ra ga káà gúú ra a igaba.

¹³ Wèé zi gúú zir gha ãe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

* 3:19: ãe tc'áróa ne ko tc'èes gúú si i - Gerika sa ko máá: "gane dis ncãà sa," témé.

KOLOSA NE Paulom dis tcgãya sa Kolosa ne koe Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá mááèa hãa. Ncêes kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoàè tama, igabas kò Paulom kò xámse a ko tsém xòem koe hàna, me kò tséé-kg'aoan kaiam x'áè-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tcg'óó.

Paulo ba kò bóda q'ãa, tshúù-ntcõa di xгаа-xгаа-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncêe kòo khòè ne xгаа-xгаа, tãá nqárian ne gha qámsea máá ka a.

Ncêes guús cúis tama si i, igaba xu kòo ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: khòèan méé i q'ãe nqãa-qgai khòè, naka tc'òoan di x'áè-kg'ámán xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm-kg'ao ne di tchòàn tseegu di góá, a ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kòo máá: Jeso Kreste ba ko cg'oèa hãa kgoarasean máa ta a, zi ko c'èe zi xгаа-xгаа-kg'ám zi Krestem koe sèèa tcg'óó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqóómkg'ai kúrúa hãa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqóó ba sèèa kábia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqóómkg'ai koe kgoarasean úúa hãa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'òè sa ko wèè cámi di kg'òèan koe dùú sa nxàes ka góá. Ncêes tcgãyas Kolosa ne góá mááèa hãa sa Efeso ne góá mááèas hãas tcgãyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncêes tcgãya sa sèé a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hãa, qám ncêem kò Paulo ba tcgãya sa Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqóó ba (1:15-20)

- tc'áró ba (1:18-24)

- ncíis kg'òè sa, kábas kg'òè sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqóóm dis kg'òè sa hêé naka Krestem di tsééan hêéthêé e (1-2)

- Kábas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

Nqóóm dis kg'òè sa hêé naka Krestem di tsééan hêéthêé e (1-2)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra Nqarim ma tc'èea khama, a gatá ka qòesem Timoteom cgoa hãa.

2 Kolosa koe hàna ne dtcòm-kg'ao ne, gatsam ka qòese ga ne ncêe Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko ncêes tcgãya sa góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xòom koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá

³ Eë tsam kò ko còrèa máá tu u ne tsam ko wèè x'aè ka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba qâè-tcaoa máá,

⁴⁻⁵ *Nqarim koe* tu nqòòan úúa hãa, a gaa domka Jeso Krestem koe dtcòmaa, a gataga wèè ne tcom-tcomsa ne ncàma hãa sa tsam kóma hãa khama. Ncèe nqòòan tu nqarikg'ai koe tòóa máàèa hãa. Nxãakamaga tu gaa nqòòan ka kóma hãa, tseeguan di qâè tchòàn tu kòo xгаа-xгааè ka.

⁶ Eë i ko qâè tchòàn gatu koe hààm cáím ka tu kò kóm m a tu a kò *tshoa-tshoa* a Nqarim di cgómkuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hãa. Ncèe i ko ma wèém nqòóm koe tc'áróan kúrú a kai khama i ko gataga gatu xg'aeku koe hëé.

⁷ Epaferasem koe tu kò xгаа-xгааe e, qâàm sixae ka c'èem ncàm-ncamsa ba, ncèe gatu domka tcom-tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba.

⁸ Ncèe kò gataga *Tcom-tcomsam* Tc'èem ka tu máàèa hãa ncàmkuan ka birí xae e ba.

⁹ Ncèes gúús domka xae kò táá chòò cgoa còrèa máá tu ne, gaam cáím èe xae kò kóm m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú tu u, Gam ko tc'èe sa tu gha cg'oèase q'ãa ka, nakam gha Tcom-tcomsam Tc'èem ka hëéthëé cg'oè-cg'oe tu u, ncèe gha kúrú tu u tu wèè za ga tc'èega, a kóma q'ãa ba.

¹⁰ Nxãasega tu gha X'aiga ba kg'anoa hãas kg'òè sa kg'òè, a wèè za ga qâè-tcaokagu Me, a tu a gha qâè zi tséé zi wèè zi koe tc'áróan kúrú, a Nqari ba q'ãan koe càuse ka.

¹¹ *A xae a ko còrè*, wèè qarian cgoa tu gha qari-qariè sa, Gam di qarian x'ààm di koe guua ka, qóman xg'aeku koe tu ko qarika téé a tu a qád tcáo, qâè-tcaoan cgoa.

¹² *Xae ko còrè*, Abo ba tu gha qâè-tcaoa máá sa, Gaam ncèe kúrú tua tu kg'ano-kq'anosa ii ba, èe tcom-tcomsa ne q'òòà hãa sa tu ko gataga thëé q'òò sa, ncèe x'ààn di *x'aian* koe hãa sa.

¹³ Ntcùúan di qarian koem kgoara tcg'òò taa, a èem ncàma hãam Cóm di x'aian koe tsééa óá taa hãa,

¹⁴ ncèe Gam koe ta kgoarakuan úúa hãa ba, chibia ta di qgóóa-máákuan di i.

Krestem díi ii sa hëé naka diúú sam kúrúa máá taa sa hëéthëé e

¹⁵ Bóòse tamam Nqarim dis ii sam úúa†, wèè zi gúú zi ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa‡ ba.

¹⁶ Wèè zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hëé naka nqòókq'ai di zi hëéthëé e, hòòse ko zi hëé naka hòòse tama zi hëéthëé e, x'aian di ntcòò-q'ooan hëé kana tcéé-tcuì-kq'aoan hëé kana tc'ãà-cookq'ai-kq'aoan hëé kana qarian hëéthëé; wèè zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa máàèa.

¹⁷ Wèè zi gúú zi cookq'ai koem hàna, zi ko wèè zi gúú zi Gam koe qgóóa xg'aese.

¹⁸ Me Tcúú Me e tc'áróm di ba, ncèe kereke ii ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'ãà a x'ooan koe guu a ghùèa ba, nxãasegam gha wèè gúúan koe tc'ãà dis téé-q'oo sa úú ka.

¹⁹ *Nqari ba* i ko qâè-tcaokagu, Gam tc'áróa gha cg'oèase *Krestem* koe x'ãè khama.

† **1:15:** *Nqarim dis ii sam úúa* - Gerika sa ko máá: "Nqarim dim ii Me e," témé, igabas ncèe sa tchàno tamas Naro si i. ‡ **1:15:** *tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa* - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe "tc'ãà a ábàèa ba" ta ma góá kabiè, igabas ko ncèes kg'ui sa mée a ko máá: "tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa ba," témé.

²⁰ Gam dis xgàus di c'áòan koem kò guu a tòókuan kúrú, nxãasegam gha wèè zi gúù zi *Krestem* koe guu a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqõómkg'ai koe hàna zi gúù zi hêé naka nqarikg'ai koe hàna zi hêéthêé e.

²¹ C'êe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hãa tu khòè tu u, a tc'êe-kg'ámia tu koe Gam di tu cg'õo-kg'ao tu u, cg'ãè zi tséé zi kúrú tu kòò zi koe.

²² Igabam ncêeska *Krestem* dis x'oos koe guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim tc'áróm koe guu a^S, nxãasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa tu ii, a wèè za ga kãà chibi iise tòò tu u ka.

²³ Igaba i ko qaase, tshoa-tshoases dtcòmàn dis koe tu gha wèè x'aè ka qarika hãa sa, táá tu gha ntcãa-ntcãaè a qãè tchòàn di nqòòan koe tcg'òòè ka. Ncêe qãè tchòàn tu kómá hãa, nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khòèan wèè** ko xgaa-xgaaè e, ra tí Paulo ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

Paulom di tsééa ne kerekes koe

²⁴ Ncêeskar ko êer ko gatu domka xgàraè zi xgàraku-kg'ám zi ka qãè-tcao. Eè kò *Krestem* di xgàrakan koe tcào sar ko tirim cgàam koe guu a cg'oè-cg'oe, Gam dim tc'áróm domka, ncêe kereke sa ii ba. ²⁵ Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máà tea hãa tsééán khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'oèa hãase máà tu u ka.

²⁶ Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma xùriku khama zi kò ncêe zi gúù zi chómmea, igaba zi ncêeska Nqarim di ne khòè ne x'áíèa hãa.

²⁷ Nqari ba kò x'áàkos qguùs chómsea zi gúù zi di sa q'áakagu ne kg'oana, ncêem ko táá zi qhàò zi di ne úúa máána hãa sa. Si kò *ncêes kàa sa*, *Kreste* ba gatu koe hãa si i, ncêe x'áàn di nqòòan ii ba.

²⁸ Ncêe xae ko Gam ka xgaa-xgaa ba, a xae a ko wèém khòè ba tchàno-tchano, a wèém khòè ba wèè q'áan di tc'èean ka xgaa-xgaa, nxãasega xae gha kúrú me wèém khòè ba *Krestem* koe wèè za ga kai ka.

²⁹ Ncêes gúùs koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèè qaria te tséékagu, ncêe ko tí koe qarian cgoa tséé e.

2

¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'êe, nta nooser ko gatu domka hêé, naka êe Laodikea koe hàna ne hêé, naka wèè ne êe tí cgoa qanega xg'ae tama ne hêéthêé domka qarika tséé sa.

² Nxãasega i gha tcáóa ne ntcàmmè ka, ne ncàmkuuan koe guu a cúis gúù sa kúrúe, nxãasega ne gha qguù a cg'oèa hãase kómá q'ãa ka, chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ne gha ganè ka q'ãa ka, ncêe *Kreste* ii zi,

³ ncêe Gam koe i wèè qguuàn q'áan di tc'èean di hêé naka tc'èegan hêéthêé di chómsea hãa ba.

⁴ Ncêes gúù sar ko bìrí tu u, cúí khòè ga gha nxãasega táá kàa tu u ka, ncõè zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba.

⁵ Eètar ma tc'áróa te cgoa gatu koe kãà ra a igabar tc'èea te koe gatu cgoa hàna, a ra a ko qãè-tcao, gatu di tséé-kg'áman hêé naka gatu di dtcòmàn *Krestem* di koe qarika téé sa hêéthêér kò bóò khama.

Kreste ba ko cg'oèas kg'òè sa óága

^S **1:22:** *Gam dim tc'áróm koe guu a* - Gerika sa ko "tc'áróm cgàam dim koe guu a" témé. **** 1:23:** *nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khòèan wèè* - Gerika sa ko máá: "kúrúèas gúùs wèès nqarikg'ai ka nqãaka hàna sa," témé.

⁶ Ke nɔ́ãaska, ɛe tu ma Jeso Krete ba ma X'aigam iise sɛ̀ea hãa khamaga ma mɛ́e tu Gam koe kg'òè.

⁷ Gam koe mɛ́e tu *hìis khama ma tɔ̀bega naka nquum khama ma tshàoa ghùie*; gataga mɛ́e tu dtcòmàn koe qari-qariè, ɛe tu ko ma xгаа-xгааèa khama, naka tua qãè-tcaoa-máákuan cgoa cg'òea nqáèe.

⁸ Bóò mɛ́e tu, naka i cúí khòè ga táá khòèan di xгаа-xgaan hɛ́e, naka káá hùì qàe-qaekuan hɛ́ethɛ́e tséékagu naka qáe tu u guu. Khòèan di tc'èe-kg'ámán hɛ́e naka nc̄em nqóóm di qarian hɛ́ethɛ́e ne ko xùri, a Krete ba xùri tama.

⁹ Nqari ba cg'òea hãase Gam koe x'áèa hãa ke, Gam dim tc'áróm koe,

¹⁰ tu Gam koe Gam di cg'òea kg'òèan máàea hãa, nc̄e wèe qarian hɛ́e naka wèe tc'áa-cookg'aian hɛ́ethɛ́e di Tcúú i ba.

¹¹ Gam koe tu kò gataga q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa, q'ãe nqãa-qgai khòokus khòèan tshàu ka kúrúe tama sa, igaba Krestem ka kúrúeas q'ãe nqãa-qgai khòokus koe tu guu a tc'áróm dim cgàam koe tcg'òòea.

¹² Krestem cgoa tu kò tcguù-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim nc̄e Krete ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm, a gaas dtcòm̄s koe guu a *tcguù-tcguukus koe Gam cgoa ghùiea*.

¹³ Gatu di chibian koe hɛ́e naka gatu dim cgàam di q'ãe nqãa-qgai khòèe taman hɛ́ethɛ́e koe tu kò x'óóa hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'òèkagu tu u, a gatá di chibian wèe ga qgóóa máá taa hãa,

¹⁴ a kò ɛe gatá di chibian góáèas tcgãya sa tchùua tcg'òò, gaas di x'áè-kg'ámán cgoa, a ba a xgãus koe xgàu ana hãa.

¹⁵ *Gaas xgãus koem kò Nqari ba tc'èean di xu* tc'áa-cookg'ai xu qariga xu di nc̄o-gàban xhùu cgae xu a qg'áè-cgaekagu xu, a ba a wèem khòem cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàa-kg'aom ii sa x'ái xu.

Kretem cgoa x'óó sa hɛ́e naka Gam cgoa kg'òè sa hɛ́ethɛ́e e

¹⁶ Gaa domka mɛ́e tu táá cúí khòè ga kgoara máá naka i xgáè-kg'am tu u guu ɛe tu ko tc'óó a ko kg'áas koe, dtcòm-kg'ao ne dis kòes dim cám ka igaba, kàbam nxoem dis kòes ka igaba, Sabata dim cám kaga igaba.

¹⁷ Nc̄ea hàako zi gùù zi di sòm-c'ana a, igabagam tc'áro ba ka Kretem di me e.

¹⁸ C'èe khòèa ne hàna, cg'áré-cg'arese kg'oana a, a moengelean i gha dqòm̄ sa ko qaa. Eɛ ne bóòea hãa gùuan ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'èean ka káá hùise tc'amaka bóòse. Táá mɛ́e ne téé-q'ooos ɛe tu úúa sa sèe cgae tu u guu.

¹⁹ *Tc'áróm dim Tcúú* ba ne qgóó tama. Wèem tc'áro ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hɛ́e naka qg'áia ba hɛ́ethɛ́e ka qari-qari a qgóóa xg'aèe, a ba a kò ɛem ko ma Nqari ba tc'èe khama ma kai. *Ke mɛ́e tu gane ka nquú ka hãa*.

²⁰ Krestem cgoa tu x'óóa hãa, a nqóóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nɔ́ãaska nc̄em nqóóm di tu iise kg'òea máá, a gaam di x'áè-kg'ámán komsana, nc̄e ko máá:

²¹ “Táá tshàu cgoa qgóó guu! Táá xám guu! Táá cúú-cuuse guu!” ta ko mɛ́e e.

²² Nc̄e *x'áè-kg'ámán nea* ko gùù zi ka kg'ui nc̄e tséékaguè zi ko xg'ara ne gha kaà zi, x'áè-kg'ámán hɛ́e naka xгаа-xgaan hɛ́ethɛ́ea khòèan koe guua.

²³ Nc̄e ne khòè ne ko nqárian qámsea máá, a ne a ko cg'áré-cg'arese, a gane di tc'áróan koe qgóósea hãa, khama i *nc̄e x'áè-kg'ámán* q'áa di tc'èean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàma hãa sa i gha xgáè di i.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (3–4)

3

¹ Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùìeà hãa ne méé tu nxãaska gúù zi tc'amaka hàna zi koe tòón tcáó, ncêe Krestem hàna, a kg'ámom x'òàm Nqarim òm xòè koe ntcòe koe.

² Gúù zi tc'amaka hàna zi koe tu tc'èea tu tòò, nqòómkg'ai di zi gúù zi ka tamase.

³ X'óóa tu hãa, i gatu di kg'òèan Krestem cgoa Nqarim koe chómsea hãa ke.

⁴ Ncêe Krestem, ncêe gatu òm kg'òèm kò x'áise, ne tu gha gatu igaba thêe nxãaska Gam cgoa x'áan koe x'áise.

⁵ Gúù zi èe nqòómkg'ai di ii zi méé tu nxãaska x'ooan koe tcãa: cg'áràn hêe, cg'ãè cauan hêe, tshúù zi tc'èe zi hêe, cg'ãè tc'èean hêe, naka cèèan hêéthêe e, ncêe kúrúa mááseèa hãa nqárian qámsea máá di i.

⁶ Ncêe gúùan domka i ko Nqarim di xgòàn èe komsana Me tama ne koe hàà ke.

⁷ C'èe x'aè ka tu kò gazi gúù zi ka tc'ãà-cookg'aiè, a gazi koe kg'òè.

⁸ Igaba méé tu ncêeska gatu igaba wèè gúùan ncèeta ii aagu: xgòàn hêe, c'ee-c'eean hêe, cg'ãè tc'èean hêe, cóekuan hêe, saucgaekaguko kg'uian hêéthêe e; gúùan ncêe wèé méé tu kg'áma tu koe táá tcg'òò guu.

⁹ Táá tshúù-ntcòa-mááku guu, gatu òm tc'áróm ncii ba tu nxòoa tcg'òóa hãa, gam di zi tséé-kg'ám zi cgoa ke,

¹⁰ a tu a kabam tc'áro ba hàna hãa, nxãasega tu gha kaba-kabaè, a gatu ka q'ãa Me, a bóose-q'ooan Gaam èe Kúrú-kg'aom ii di x'áia hãa ka.

¹¹ Gerikan hêe naka Jutan hêéthêe di q'aa-q'ooa nea Gam koe hãa tite, q'ãe nqãa-qgai khòeà ne hêe kana q'ãe nqãa-qgai khòeè tama ne hêe, c'èe zi qhàò zi di ne hêe, nqúù ka x'ãèa khòèan* hêe, qãàn hêe naka qãà taman hêéthêe e, igabam Kreste ba wèé Me e, a ba a wèèan koe ga hàna.

¹² Gaa domka, Nqarim nxará tcg'òóa máásea hãa tu khòè tuè, tcom-tcomsa naka ncàm-ncamsa tu, hãakaguse tu thòò-xama-máákua ne, qãèan hêe, naka kg'aré-cg'aresean hêe, naka kgãesase qgòosean hêe naka qáò tcáóan hêéthêe cgoa.

¹³ Gatu ka c'èe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncêe c'èe khòèan cgoa tu kò c'èes guu sa úúa hãa ne méé tu qgòóa mááku. Èèm ma Nqari ba ma qgòóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú.

¹⁴ Wèè zi gúù zi ncêe zi tc'amkg'ai koe méé tu ncàmkuhan hãa, ncêe ko wèé zi gúù zi cg'òease qáéa xg'ae e.

¹⁵ Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ãà-cookg'ai, ncêe tu ma cúim tc'áróm di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qãè-tcaoa máá Me.

¹⁶ Krestem òm kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ãè. Xгаа-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèè tc'èean cgoa, naka tua Pesaleman hêe, naka ciian hêe, naka tc'èean di ciian hêéthêe tcáóa tu q'oo koe qãè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxãèa máá.

¹⁷ Naka dùús wèès èe tu ko kúrú sa, kg'uian koe ga igaba kana tséèan koe ga igaba, méé tu wèèa sa ga X'aigam Jesom òm cg'òèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xòò ba qãè-tcaoa máá.

Khòè zi hêe naka khòè xu hêéthêe e

* 3:11: nqúù ka x'ãèa khòèan - Gerika sa ko "Sekithia" témé.

¹⁸ Khòè saòè, gasao di xu khòè xu sao máàse, ncêe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

¹⁹ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi xao ncàm naka xaoa táá thõò-xamkagu zi guu.

Cóán hêé naka xõò ga ne hêéthêé e

²⁰ Cóá tuè, gatu ka xõò ga ne wèè zi gúù zi koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qãè-tcaokagu ke.

²¹ Cóán ka xõò ga xaoè, táá cóán xgáè guu, naka i nxãasega táá tshúù-tcaoguu.

Qãàn hêé naka x'aigan hêéthêé e

²² Qãà tuè, gatu ka q'õòse ga ne nqõóm di ne tu komsana wèè zi gúù zi koe. Ncêe gúùan méé tu kúrú, gaan di tçgáían gatu koe tòóa hãas ka tamase, kana cgómkuan tu gha hòò cgae e domka tamase, igaba méé tu wèè tcáóa tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áòà hãase.

²³ Dùús wèès èe tu ko kúrú sa méé tu wèè tcáóa tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khòèm ka tamase.

²⁴ X'aiga ba gha èem Gam di ne khòè ne tòóa máána hãa sa kabi máákus iise máà tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Kreste Me e ncêe tu ko tsééa máá ba khama.

²⁵ Wèém khòèm èe ko cg'ãèan kúrú ba gha suruta kabiè gam di cg'ãèan domka, *Nqari ba khòèan tãákase qgóó tama khama.*

4

¹ X'aiga xaoè, gaxao di qãàn méé xao èe tchàno ii a qãè ii sa máà, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarikg'ai koe úúa hãa sa ke.

C'èe x'áè-kq'áána ne

² Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe kòreseha hãa, naka *Nqari ba qãè-tcaoa máá.*

³ Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega Nqari ba gaxae di kg'uian nquu-kq'áánan xgobekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxãe, ncêer gaan domka qáèèa a.

⁴ Còrè nakar nxãasega tchànose nxàea tçg'òò o, ncêe i ko ma qaase khama.

⁵ Eè tchàa koe hàna ne méé tu tc'èegase tséé cgoa, wèém x'aè ba cg'oèase tséékagu na.

⁶ Gatu di kg'uian méé i wèè x'aè ka cgómkuan ka cg'oèa hãa, tãbean cgoa tsãubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khòè ba xoa sa ka.

Còò di zi tsgámkaguku zi

⁷ Wèè tchòà nem gha Tigiko ba tíí ka birí tu u, ncàm-ncamsam qõè ba, a tcom-tcomsam tséé-kq'ao ba, a gaxae khama ma qãà ba X'aigam koe.

⁸ Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùì-ghui.

⁹ Onesimom cgoam ko síí, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qõè ba, ncêe gatu ka c'èe ba. Wèè zi gúù zi ncêe koe ko kúrúse zi ka tsara gha birí tu u.

¹⁰ Tíí khama qáèèàm Arisetareko ba ko tsgámkagu tu u, me ko Marekom Barenabasem ka qõese ba thêé tsgámkagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kq'áánan hòòà, ncêè hààm kò ne méé tu qãèse hàákagu me di i).

11 Jesom, ncēe ko Jusetu ta ma tciie ba, nxāam igabam ko *tsgámkagu tu u*. Nooa xu Juta* xu xu u ncēe ko Nqarim di x'aian koe tí cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tí koe kaisa hùikuan úúa hāa xu.

12 Epaferasem ncēe gatu ka c'ēe ba, a Jeso Krestem dim qāa ba ko *tsgámkagu tu u*. Wèe x'aè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèean ãem ko Nqari ba tc'ēe koe tu gha qarika téé, a gha *dtcòmà tu koe* kaia hāa, a wèe tcáóa tu cgoa Gam koe *dtcòm* ka.

13 Kaisa tsééan ãem ko gatu hēe naka Laodikea di ne hēe naka Hierapolise di ne koe hēéthēe tcāa tcáó a kúrú koe ra ko gam ka nxāea tseegukagu.

14 Ncām-ncamsam Lukam naaka di ba hēe, nakam Demase ba hēéthēe tsara ko *tsgámkagu tu u*.

15 Tíi qōe ga ne Laodikea koe hàna ne méé tu *tsgámkagu*, naka Nimefase sa hēe naka kerekes gas dim nquum koe ko *xg'aes* ga sa hēéthēe e.

16 Ncēs tcgāya sa tu ko nxárá máàèa xg'ara ne méé tu kúrú nakas gataga thēe kerekes Laodikea di sa nxárá mááè si. Naka tu gatu tcgāyas Laodikea koe guua sa nxárá.

17 Naka gataga Arekipo ba birí naka máá: "Q'ōé méé tsi naka ãe tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara," témé.

18 Tíi Paulo ra ko ncēe *tsgámkagukuan* tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táuan tu tc'ēe-tc'ēese. Cgómkuan méé i gatu cgoa hāa.

---

* 4:11: *Juta* - Gerika sa ko máá: "q'āe nqāa-qgai khòèa xu," témé.

1 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Tesalonika ne koe

Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hàna ba. Paulo ba kò gaa koe xгаа-xгаа, ãem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Káí ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãàn tcaoa hãa, a kò Paulom di xгаа-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãà a ne a ntcoeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òóé, a ba a Berea koe qõò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãà, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchòàn kómí, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'ãà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm-kq'ao nes gha ghùi-ghui tcáo, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòmàn hëé naka ncàmkan hëéthëé di tchòà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'òès ãem kò gane cgoa hãa x'aè kam kò kg'òè sa, a ba a kò nxãaska Kreste ba gha n-cámá hàà di zi tèè zi ãe kò ghùiea hãa zi xqa. C'ẽes tèè sa kòò máá: "Dtcòm-kq'aom ncëe kò Krestem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháé chòò tama kg'òèan úúa?" témé sa. Si kò c'ẽes tèè sa máá: "N-cámá ba gha Kreste ba gaicara kabise a hàà?" témé. Paulo ba kò ncẽem x'aè ba sèè a bìri ne, nqooa hãase méé ne tséé sa, nqòò sa úúa hãase Kreste ba gha kabise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:

- ncàmku

- Jeso ba ko gaicara kabise a hàà (1:10; 3:13; 4:13-5:11)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Qãè-tcaoa máákuan hëé naka dqòmkan hëéthëé e (1-3)

- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

- Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13-5:11)

- Còò di ghùi-ghui-tcáoquia ne (5:12-28)

Qãè-tcaoa-máákuan hëé naka dqòmkan hëéthëé e

(1-3)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, a Silefano* ba hëé naka Timoteo ba hëéthëé tsara cgoa hãa, xae ko ncëes tcgãya sa Tesalonika dis xg'aes ncëe Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá: Cgómkan hëé naka toókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Tesalonika ne dis kg'òè sa hëé naka dtcòm sa hëéthëé e

2 Wèéa tu domka xae ko wèè x'aè ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui,

3 a ko Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe wèè x'aè ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòmàn di hëé, naka gatu di tsééan ncàmkan di hëé, naka gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe nqòòan ka tu qarika tèes ka hëéthëé e.

* 1:1: Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'òèa nea Silase e.

⁴ Tíí qõe ga tu Nqarim ka ncàm-mèa tuè, q'ana xae hãa nxárám tcg'òò tua hãa sa *Gam di tu gha ii ka*.

⁵ Sixae di qãè tchõà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarian cgoa hëé, Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa hëé naka kaisa tcoman cgoa hëéthëé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kòo ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'òè sa.

⁶ A tu a kò hàà sixae hëé naka X'aiga ba hëéthëé di tu serè-kg'ao tu kúrúse. Eëta i kò ma xgàrakuan hãa igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'èem koe guua qãè-tcaoan cgoa kg'ui ba sèèa mááse khama.

⁷ A tu a kò ncèem dàòm ka, wèè ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse.

⁸ X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hëé naka Akaia koe hëéthëé cúí síí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòmàn wèè za ga q'ãaè, nxãasega i gha c'èe gùu xae gha nxàe sa táá qaase ka.

⁹ Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hààkagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúa mááseèa hãa nqárian ma tcg'oragu a Nqarim koe ma kabise sa, a síí kg'òèa hãa a tseegu dim Nqari ba tséèa máá sa,

¹⁰ naka tu ma Còásèm nqarik'ai koe gha guu a hàà ba ma qãà hãa sa, ncèem kò x'ooan koe ghùu ba, Jesom ncèe hààko xgòàn koe ko kgoara ta a ba.

2

Paulom di tséèa ne Tesalonika koe

¹ Tíí qõe ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa.

² Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàraè sa hëé, naka xae kò ma sau-saugase qgòòè sa hëéthëé tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qarian hòò, a qãè tchõàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, èeta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba.

³ Sixae di xгаа-xгаа ne kàma, kana cg'urigam dàòm di, kana kàan di tama khama.

⁴ Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a qãè tchõàn xгаа-xgaan dis tséé sa máàèa hãa khama ma kg'ui, khòèan xae gha qãè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba qãè-tcaokagu ka, ncèe ko tcáóa xae kúrúa bóò ba.

⁵ Tu q'ana hãa, wèè x'aè ka xae kò táá qãè-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di tsééan kúrú, c'èe gùu xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim téèa-máá-kg'ao Me e!

⁶ Gataga xae kò khòèan ka xae gha dqòm-mè sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'èe khòèan kaga igaba.

⁷ Krestem di xae x'áè úú-kg'ao* xae iise xae ga kò kái gúuan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khòè xae e, khòès gas di cóan ko qãèse q'òès khama ma.

⁸ A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'ónòsea hãa, táá xae gha Nqarim di qãè tchõàn cúí máá tu u ka, igabaga xae gha thëé sixae di kg'òèan tcg'òóa máá tu u ka, tsegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm-ncamsa tu u khama.

⁹ Qanega tu q'ana hãa, tíí qõe ga tuè, sixae di tsééan hëé naka qóm cgoa qgòókuan hëéthëé ka. Nqarim di qãè tchõàn xae kò xгаа-xгаа tu u, a xae a

* 2:7: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

kò ntcùu ba hëé naka koaba ba hëéthëé tséé, táá xae gha gatu ka c'ëean ga qóm ba qgóokagu ka.

¹⁰ Gatu hëé naka Nqari ba hëéthëéa gha ncëes gúu sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóose-kg'áma ne kò gatu *dtcòm-kg'ao tu* koe q'ano o, a tchàno o, a cúu cg'uri ga úu tama khama.

¹¹ Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ëem wëé ba ma qgóo sa, ëem ko ma cóan ka xòo ba ma cóan qgóo khamaga ma,

¹² naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika birí tu u sa hëéthëé e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'òè sa tu gha kg'òè ka, ncëe ko Gam di x'aian hëé naka x'àan hëéthëé koe tcii tu u ba.

¹³ Nqari ba xae ko chòo tamase qãè-tcaoa máá, ëe xae kò kg'ui ba xgaa-xgaa tu u ka tu kò cam tshàua máá me khama. Khóean koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe guuam kg'uim iise, ncëem tseeguan kaga ii khamaga ma, *Nqarim* ncëe ko gatu *dtcòm-kg'ao tu* koe tséé ba.

¹⁴ Tíi qõe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim di zi, ncëe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thëé kúrúsea. Gatu di ne khòe ne ka tu kò xgàràè, ncëe gane kò ma Juta ne ka ma xgàràè khamaga ma.

¹⁵ *Juta ne* ncëe kò X'aigam Jeso ba hëé naka porofiti xu hëéthëé cg'òo, a xhàigu xae e ne, ncëe Nqari ba qãè-tcaokagu tama ne, a ko wëé khóean cgoa ga ntoeku ne.

¹⁶ Xgáè-kg'am xae e ne ko, nxãasega xae gha táá táá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncëem dàòm ka i ko wëé x'aè ka gane di chìbian càuse a cg'òè. I ncëeska Nqarim di qgòan còo dis ka hàà cgae nea.

Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana

¹⁷ Tíi qõe ga tuè, xòm x'aè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káà a, tc'ëea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgònè tua hãa, a ko wëé qaria xae cgoa x'àà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa,

¹⁸ síi cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíi Paulor tc'áróa kò kái q'oro tc'ëea hãa, síi cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgáè-kg'am xae e.

¹⁹ Kháé sa nxãaska sixae dis nqòo sa, kana qãè-tcao sa, kana x'aian dis cába sa, ëe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqòmse cgoa sa dùu saa? Gatu tama tua?

²⁰ Tseeguan kaga xae ga dqòmse cgoa tu u, tu ko qãè-tcaokagu xae e.

3

¹⁻² Eë xae ko ncëes gúu sa qómá máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxãaska bóòa tcg'òò, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tsééa úu sa, ncëe sixae khamaga ma Krestem di qãè tchòan xgaa-xgaa koe Nqarim dim tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncëes gúu sa xae kò bóòa tcg'òò, síim gha gatu di dtcòmman koe qari-qari, a korè tu u ka,

³ nxãasega i gha táá cúu-kg'áia tu ga ncëe zi xgàraku zi domka tééa dìbi ka. Gatu igaba tu qãese q'ana hãa, ëe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa khama.

⁴ Eë xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'aèan cookg'ai koe ga birí tua hãa, hààko x'aè ka ta gha xgàràè sa, si ncëe sa kúrúsea, ëe tu ma q'ana hãa khamaga ma.

⁵ Gaa domkar kò, ëer ko bóò si ncëes gúu sa qómá máá tea hãa ka, *Timoteo ba* gatu koe tsééa úu, nxãasega xae gha gatu di dtcòmman ka q'ãa ka, qàe-qaeku-kg'ao ba gha c'ëedaoka qàe-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

⁶ Igabam ncēeska Timoteo ba kabisea hãa, a qãè-tcaokagu xae e ko kg'uiian cgoa hàara máa xaea hãa, gatu di dtcòman hēé naka ncàmkuian hēéthéé di i. Gatagam kò théé birí xae e, wèé x'áè ka tu ko qãè-tcaoan cgoa tc'èe-tc'èese xae e, a bóda xae xgónèa hãa sa, ncēe xae ma sixae igabaga ma bóda tu xgónèa hãa khamaga ma.

⁷ Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qóman hēé naka xgàrakuan hēéthéé wèé q'oo koe gatu di dtcòman ka qgài-qgai tcáóè.

⁸ Ncēè X'aigam koe tu kòo qarika tēe, ne xae gha nxãaska ncēeska sònòda dìbi a kg'òèan hòò khama.

⁹ Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãòase gatu domka càmm tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qãè-tcao.

¹⁰ Koaba ba hēé naka ntcúu ba hēéthéé xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxãasega xae gha èe gatu di dtcòman koe tcáoa hãa sa càua máá tu u ka.

¹¹ Ke méé tsara ncēeska gatá dim Nqarim, ncēe gatá ka Xòò ba hēé, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hēéthéé tsara dàò ba kg'ónòda máa xae e gatu koe xae gha síí di ba.

¹² Kataga méém X'aiga ba gatu ka c'èea ne koe hēé naka wèé khóèan koe ga hēéthéé kúru naka i gatu di ncàmkuian càuse naka kái, ncēe xae sixae ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Nxãasegam gha Nqarim gatá ka Xòò ba gatu di tcáoan qarivan máá, tu gha káàn chibi, a tu a gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa ii, èem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèé ne cgoa hàà ka.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu kg'òè sa (4:1-12)

4

¹ Ncēeska còò dis ka, tíí qõe ga tuè, sixae koe tu xgaa-xgaasea hãa, nta méé tu ma kg'òè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncēe sa gaas kúru tu kos ga si i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncēes giùu sa méé tu qarika kúru, témé.

² X'aigam Jesom di qarivan ka xae kò x'áè-kg'áman máá tu u sa tu q'ana hãa khama.

³ Ncēea Nqarim ko ma tc'èe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka,

⁴ nakam wèém khóè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khòès cgoa kg'òè,

⁵ cg'áè zi tc'èe-kg'ám zi tcáoa ba ka ncàmchèa hãa zi kúru ka tamase, cg'áè tc'èe ne khóè ne Nqari ba c'úua hãa ne ko hēé khama.

⁶ Nakam gha nxãasega táá cúim khóèm ga ba ncēes giùu ka gam ka c'èe ba chibian kúru cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha èeta ii chibian wèé ko kúru ne xgàra ke, ncēe xae nxãakamaga ma birí tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma.

⁷ Hàà ta gha q'ano tamase kg'òè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'òè sa kg'òè ka a.

⁸ Gaa domkam gha èe ko ncēe xgaa-xgaan xgui ba, khóèm ko méé sa xgui tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xgui, Nqarim ncēe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba máá tu u ba.

⁹ Ncēeska gatu ka ncàmkuian ka: qaase tama ia goá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xgaa-xgaaèa hãa, tu ga ma ncàmku sa khama.

¹⁰ A tu a ko tseeguan kaga wèè ne dtcòm-kg'ao ne Maketoniam wèèm di ne koe ncèe sa kúrú, igaba xae ko dtcàrà tu u, tíí qōe ga tuè, kaisase tu gha gatà hēè sa.

¹¹ Gataga xae ko thēè korè tu u, kgàea hāas kg'ōè sa tu ga kg'ōè sa, nakam wèèm khòè ba gam di zi tséé zi gam ka kúrú naka baà tshàua ba cgoa tsééa mááse, ncèe xae ma x'áè tua hāa khama.

¹² Naka tua gha nxāasega c'ēe ne khòè ne ka tcommè, naka tua táá c'ēe khòèan dtcāasea hāa guu.

Xgaa-xgaan Krestem di hààn di i (4:13–5:11)

¹³ Tíí qōe ga tuè, tc'ēe tama xae hāa ēe x'òma hāa ne ka tu gha c'úua hāase hāa sa, nxāasega tu gha táá thòò-tcaoase kg'ae ka, gane ēe nqòòan úú tama ne khama ma.

¹⁴ Ncèe Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe tēea hāa sa ta kòo dtcòm, ne ta ko thēè dtcòm, Nqarim gha gane ēe Gam koe x'òma hāa ne Jesom cgoa óá sa.

¹⁵ Ncèea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncèe ko máá: gatá ncèe kg'ōèa a qaúa hāa ta cuiskaga ēe x'òma hāa ne ka tc'áà naka síia hāa tite, ēem gha ko X'aiga ba hààm cárn ka.

¹⁶ X'aiga ba gha nqarikg'ai koe guu a kaim dòm cgoa xōa, kaim moen-gelem dim dòm ba hēè naka Nqarim dim nxāam di q'auan cgoa hēéthēè e, ne gha ēe Krestem koe x'óóa hāa ne tc'āa a ghùie khama.

¹⁷ Nxāaska ta gha gatá ēe kg'ōèa a qaúa hāa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'òòs q'oo koe hāase ghùie, a síí X'aigam cgoa tc'áá q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chòò tamase X'aigam cgoa hāa.

¹⁸ Gaa domka méé tu ncèe kg'uian cgoa qgài-qgai tcáóku.

5

X'aigam di hààn kg'òndèsea máá

¹ Tíí qōe ga tuè, ncèe zi gúú zi gha hàà kúrúse x'aèan hēè naka cáman hēéthēè ka xae ga góáa máá tu u sa qaase tama.

² Gatú igaba tu qāese q'ana hāa, X'aigam dim cárn ba gha ts'āà-kg'aom ko ma ntcúú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama.

³ C'ēe ne khòè ne gha máá: “Wèè zi gúú zia qāese hāa, ta qāè qgài koe hāa,” témé. I gha kúúga cg'āèan hàà cgae ne, ncāan úúas khòès ábàn di thòòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nxanagu ana hāa tite.

⁴ Igabaga tu gatú ntcúús q'oo koe hāa tama, tíí qōe ga tuè, me cuiskaga ēem cárn ba ts'āà-kg'aom ga ma arekagu tua hāa khama ma arekagu tu u tite.

⁵ Wèéa tu ga x'ám di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcúú kana dcúú-qoms di ta cóá ta tama ta a.

⁶ Ke méé ta táá x'óma hāa guu, c'ēe ne khama, igabaga méé ta kókòa hāa, naka qgòósean úua hāa.

⁷ Èè ko x'óm ne ko ntcúú ka x'óm, ne ko ēe ko nqàre ne ntcúú ka nqàre khama.

⁸ Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgòósean úua hāa naka ta dtcòmān hēè naka ncāmkuān hēéthēè dxúua ta ko ncèèa máás gúús khama ma hāa, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúa ta ko ncèèa máás cábás khama ma cábá.

⁹ Nqari ba Gam di xgòàn ka ta gha xgàràè ka nxàrá tcg'óò ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a.

10 Ncēe kò x'óóa máá ta a ba, ãem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'òè ka, kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba*.

11 Ke méé tu gaa domkaga ncēe tu ko hēé khamaga ma korèku naka hùiku.

Còo di ghui-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

12 Tíí qōe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, ãe ko gatu xg'aeku koe tséé ne khóè ne méé tu tcom sa, gane ãe X'aigam koe tc'ãà-cookg'ai tua hãa a ko tchàno-tchano tu u ne.

13 Eè ne ko kúrú tsééan domka méé tu kaisa tcoman hēé naka ncàmkuan hēéthēé cgoa qgóó ne. Gatu xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa hãa.

14 Tíí qōe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eè ko xg'ám-kg'aiate ne tchàno-tchano, ãe ko sau-cgaese ne korè, ãe kg'amka ne hùì, naka wèé ne khóè ne koe qáò tcáó ii.

15 Bóò méé tu naka i táá cúí khóè ga c'ëean kúrú cgae ana cg'ãèan domka cg'ãèan kúrú cgae e guu, igaba méé tu wèé x'aè ka, gatu ka c'ëe ne hēé, naka wèé khóèan ga hēéthēé tu ga ma qãèan kúrú máá sa x'ãà máá.

16 Wèé x'aè ka méé tu qãè-tcaoa hãa,

17 naka tua wèé x'aè ka còrè.

18 Wèé zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncēea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncàma hãa ga a ke.

19 Táá méé tu *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba xgàè-kg'am guu,

20 naka tua táá porofitan ntcoe guu.

21 Wèés gúù sa méé tu qãèse bóóa tcg'óó, naka ãe qãè ii sa qgóóa qari.

22 Qgóóse méé tu wèés gúùs ãe cg'ãè iis koe.

23 Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áró-tc'aro ka kúrú tu u naka tu wèé zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'ëean hēé, naka tcáóan hēé, naka tc'áróan hēéthēé wèé méé i qãèse qgóóè, naka ia táá cúís chibis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hàà.

24 Nqarim ncēe tcii tua hãa ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha ãem nqòòkagu tua hãa sa kúrú.

25 Tíí qōe ga tuè, còrèa tu máá xae e.

26 Wèé ne dtcòm-kg'ao ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

27 Ra ko X'aigam di cg'òèan koe dtcàrà tu u, ncēs tcgãya sa méé tu wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxará máá sa.

28 Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgòmkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

* 5:10: *kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba* - Gerika sa ko máá: "kókòa ta ga hãa kana ta ga x'ómã hãa igaba," témé.

2 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa

Tsalonika ne koe

Téé-cookg'ai sa

Khòè ne kerekes Tsalonika koe hànas di nea kò kái zi tèè zi úúa hãa Jesom di kabisean ka. C'èe nea kò Jeso ba nxãakamaga kabisea hãas ka dtcòma hãa.

Paulo ba kò ncèem tc'èe ba qãèse nxàea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcoeku sa tée, me gha khòèm x'áèan komsana tama ba x'áise. I gha cg'ãè cauan hëé naka x'áèan úú taman hëéthëé càuse. Paulo ba kò gam di nxará-kg'aoan x'áè, gane di dtcòman koe ne gha qarika téé sa, qóman hëé naka xháèan hëéthëé di zi x'áè zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'òè sa ne gha tsééa máá sa, Paulom ma gam di ne tséé-kg'ao ne cgoa hëéa khama.

Qaa-qaasa kg'uaia ne:

- cg'ãè, x'áèan úú tama sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

- Krestem di hààn ka (2)

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíi Paulo ra hëé, naka Silefano* ba hëé, naka Timoteo ba hëéthëé xae ko ncèes tcgãya sa Tsalonika dis kerekes, ncèe Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe hãa sa góá máá

² A ko máá: Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgòmkuhan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-máákuan hëé naka còrèan hëéthëé e

³ Tíi qòe ga tuè, ncèe i ko ma qaase khama méé xae wèè x'áè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máás gúú si i, gatu di dtcòma ne ko kaisase càuse, i ko gataga gatu ka c'èem wèém koe tu úúa hãa ncàmkuhan thëé kai khama.

⁴ Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika tééan ka hëé naka dtcòman ka hëéthëé dqòmse, ncèe tu ko xgàraku zi hëé naka xháé zi ncèe kúrusè cgae tua hãa zi hëéthëé koe x'áía hãa a.

⁵ Wéé zi ncèe zia ko Nqarim di xgàraku ne tchàno o sa x'áí, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hãa, ncèe tu gaan domka xgàrasea hãa a.

⁶ Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane èe xgàra tua hãa ne thëé xgàra.

⁷ A ba a gha gatu di xgàrasean koe sãakagu tu u, a sixae thëé sãakagu xae e. Ncèe sam gha kúru, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qari xu cgoa nqarikg'ai koe guu a hàà ka.

⁸ Karúkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane èe Nqari ba ko xgui ne hëé naka gane èe gatá dim X'aigam Jesom di qãè tchòàn komsana tama ne hëéthëé xgàra.

* **1:1: Silefano** - Silefanom di c'èe cg'òèa nea Silase e.

⁹ Ne gha chòò tamase tòmm-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hêé naka Gam di qarian di x'ààn hêéthêé koe tcg'òòè,

¹⁰ Ëem gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thêé wèé ne dtcòm-kg'ao ne ka dqòmèm càrn ka. *Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hãa*, ãe xae ko gatu koe nxãea tseegukagus tchòà sa tu kò komsana khama.

¹¹ Ncêes noosega xae ko wèé x'ae ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hãa tu khòè tu ii ka, a wèés gúús tcáóa tu tc'ëea hãa sa hêé naka ãe tu ko kúrú tsééan dtcòmàn di hêéthêé Gam di qarian ka xg'ara-xg'ara ka.

¹² Gataga xae ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'òèan gatu koe x'áakaguè ka, tu gha gatu igaba thêé Gam koe x'áakaguè, gatá dim Nqari ba hêé naka X'aigam Jeso Kreste ba hêéthêé tsara di cgòmkuan koe guu a.

Krestem di hààn ka (2)

2

X'àèan komsana tamam khòè ba

¹ Ncêeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hààn ka hêé naka gatá di xg'aeàn hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hêéthêé e: dtcàrà tu u xae ko, tíí qòe ga tuè,

² Táá méé tu tc'ëea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcg'ãya zi ncêe ga c'èedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncêe ko máá, X'aigam dim càrn ba nxãakamaga hààraa, témé zi.

³ Táá hêé naka i cúí khòè ga c'ëem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eëm càrn ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga síí ntcoeku sa hàà, me gha x'áèan komsana tamam khòè ba x'áise, khòèm kaàkaguè gha ba.

⁴ Ncêe ba gha wèés gúús ãe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqòmèm sa ntcoe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcãa a ntcòó, a gabá Nqari me e sa khòè ne birí.

⁵ Tc'ëe-tc'ëese tama tu gáé hãa, ãer kò gatu cgoa hãa kar kòò ncêe zi gúú zi ka birí tu u sa?

⁶ Tu ncêeska q'ana hãa, dùús xg'áèa tòò mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'aèan ka x'áise ka.

⁷ X'áèan komsana tama di chómseá hãa qaria ne ko ncêeska tséé khama, me gha gaam ãe kò xg'áèa tòò o ba qanega gatá hêé, a gha nxãakg'aiga síí dàòm koe tcg'òòè.

⁸ Me gha nxãaska ãe x'áèan komsana tama ba hàà x'áise, ncêem gha X'aigam Jeso ba kg'ám q'ooa ba di sònò-q'ooan cgoa dqòma cg'òo, a Gam di x'áako hààn cgoa cg'òo ba.

⁹ Eè x'áèan úú tama ba gha satanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kàan di qarian hêé naka x'ái zi hêé naka are-aresa zi gúú zi hêéthêé kúrú,

¹⁰ a gha wèé kàakuan cg'ãè tséékagu, ncêe gha gane ãe aagusea hãa ne hqàkagu u. *Aaguse ne gha*, tseeguan ncàm ne ko xguì khama, ncêe gha kgoara ne e.

¹¹ Gaa domkam gha Nqari ba qarís tséés dàòm koe ko tcg'òò ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúú-ntcòan dtcòm ka,

¹² nxãasega ne gha wèea ne ãe tseeguan dtcòm tama, igaba ko ãe tchàno tamasa ka qàè-tcaokaguè ne xgàràè ka.

Qarika tu téé

¹³ Igaba méé xae, tí qõe ga tuè, chõò tamase wèè x'`aè ka gatu domka Nqari ba qãe-tcoa máá, gatu ncêe X'aigam ka ncàmmeà tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxará tcg'`óo tua khama, kgoaraè tu gha ka. Nqari ba kòo tc'`èe, Tc'`èe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe dtcòm sa.

¹⁴ Me kò èe xae kò xgaa-xgaa tu u qãè tchõàn cgoa ncêes gúús koe tciaa óá tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'`áàn q'`òo ka.

¹⁵ Ke tu ncêeska, tí qõe ga tuè, qarika téé, naka èe xae kòo kg'`ama xae cgoa xgaa-xgaa tu u zi cau zi hêé, naka èe xae kòo góá máá tu u sa hêéthêé qgóóa qari.

¹⁶ Nqarim gatá ka Xòò ba ncàm taa hãa, a Gam di cgómkuan koe guu a chõò tama thõò-xama-máákuan máá taa hãa, a qãès nqòò sa máá taa. Gabá hêé naka gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hêéthêé tsara méé tsara

¹⁷ tcáóa tu ghùì-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wèè qãè tsééan hêé naka wèè qãè kg'`uian koe hêéthêé hãa ka.

Paulo ba ko dtcòm-kg'`ao ne dtcàrà, kg'`òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

3

Còrèa máá xae e

¹ Còò dis ka, tí qõe ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega X'aigam dim kg'`ui ba qháése qõò naka tcommè, èe i kò gatu ka ii khamaga ma.

² Khòèan ncêe cg'`àè tc'`èe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qãè qgái koe hãa. Wèém khòè ba dtcòma hãas tama si i ke.

³ Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a èe cg'`àè tc'`èe iim koe kòre tu u.

⁴ Nqarim koe xae tcoman úúa hãa gatu ka, èe xae kò x'`aè tu u zi gúù zi tu ko kúrú, a tu a gha qanega kúrú zi di i.

⁵ X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncàmkuan koe hêé naka Krestem di qarika tééan koe hêéthêé tcéèa úú.

Kg'`òèa tu tu tsééa máá

⁶ Tí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'`òèm koe xae ko x'`aè tu u, wèém dtcòm-kg'`aom èe kg'`òès koe kg'`amka ii, a èe xae kò máá mea hãa xgaa-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa.

⁷ Gatu igaba tu q'`ana hãa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kg'`amka tama.

⁸ Gataga xae c'`èm khòèm di tc'`òoan ga suruta me tamase tc'`óo ta ga hãa, igaba xae kò ntcúú ba hêé naka koaba ba hêéthêé qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha díim ga ba qóm ba qgóókagu ka.

⁹ Ncêes gúù sa xae kúrú hãa, èeta ii hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máàse tu u kg'`oana, nxãasegas gha x'`ái sa ii ka, serè tu gha sa.

¹⁰ Eè xae ko gatu cgoa hãa ka xae kò ncêe x'`àèan máá tua hãa, a máá: "Ncêe c'`èm khòèm kò tséé tc'`èe tama nem tc'`óo tite," témé khama.

¹¹ Ncêes gúù sa xae ko góá, gatu ka c'`èe ne kg'`òès koe kg'`amka ne e, a tsééan kúrú tama, a c'`èe khòèan di tsééan koe tcana tée, sa xae kóma hãa domka.

¹² X'aigam Jeso Krestem di cg'`òèan koe xae ko ncêe ne khòè ne x'`àèan máá, a ko bìrì ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tsééan kúrú, naka nea kg'`òèkaguse, témé.

¹³ Igaba gatu, tí qõe ga tuè, táá méé tu qãèan kúrú ka xhõe guu.

¹⁴ Ncèè c'èem khòèm kò ncèes tçgãyas koe xae ko nxàe sa dtcòm tama ne méé tu èem khòè ba qãèse bòò naka tçg'oaragu, nakam gha nxãasega saucgae.

¹⁵ Táá hòrea tu hãam khòèm khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qõesem khama ma tchàno-tchano me.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹⁶ X'aigam tòókuan di ba méém wèé x'aè ka Gam ka tòókuan máá tu u, wèé dàò-kg'áman cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hãa.

¹⁷ Tí Paulo ra ko ncèe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncèe sa wèés tçgãyas *tiris* koe x'ái si i, ra ko ma góá ga a.

¹⁸ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgòmkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

1 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Timoteom koe

Tséé-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm-kg'aom Asia dim nqõóm koe guua ba, a kò Juta dis khòès ka hêé naka Gerika dim khòèm ka hêéthêé ábàèa hãa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tsééan kúrú, a ba a kò Paulo ba qãè tchòàn xgaa-xgaa koe hùì.

Paulom dis tc'ãà dis tcgãyas Timoteom di sa ko nqoana zi gùú zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgãya sa tshùú-ntcõan di xgaa-xgaan ka kg'ui. Ncêe xgaa-xgaa nea kò c'êe xòè za Juta ne di i, a c'êe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncêem nqõóm di zi gùú zi tshùú zi i, témé. Ncêè khòèan kò gaxu di tc'êe-kg'ámáa chòmsea qgóóa qari ne cúú i gha kgoarakuan hòò o, naka qgóóse-kg'ámán ncêe c'êe zi tc'òo zi tsi tc'óó tama hêé, a sèè taman hêéthêé ko kúrú ne.
2. Tcgãya sa ko kerekes di tsééan ka hêé, naka còrèan ka hêé, naka tséé-kg'ám zi kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu gha kúrú zi hêé naka hùì-kg'ao xu hêéthêé gha kúrú di x'áèan tcg'òó.
3. Cò dis kam ko Timoteo ba biría kg'ónòè, Jeso Krestem dim qãàm qãè bam gha kúrú sa, naka ãem gha ko kúrú zi tséé-kg'ám zi ka hêé naka tãáka zi xg'ae zi dtcòm-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hêéthêé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgaa-xgaa sa
- dtcòm sa
- Nqari-tcáóa ne
- kerekes di xu tséé-kg'ao xu

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hêé naka gas di tséé-kg'aoan hêéthêé e (1-3)
- X'áè-kg'ámán Timoteom ko máàè e (4-6)

Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hêé naka gas di

tséé-kg'aoan hêéthêé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hêé naka Jeso Krete ba hêéthêé tsara ma x'áèa khama, ncêe ta Gam koe nqòòa hãa ba.

² Timoteo, dtcòmán koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko ncêes tcgãya sa góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hêé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé, naka thòò-xama-máákuan hêé naka tòókuan hêéthêé mée i tsáá cgoa hãa, témé.

Tshùú-ntcõan xgaa-xgaa dis dqàèku sa

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

³ Maketonia koer ko qōō kar kò birì tsi, Efeso koe méé tsi hãa sa, naka tsia c'êe ne khòè ne xgàè-kg'am, táá méé ne táá zi gùù zi tshùù-ntcōan di zi xгаа-xгаа sa.

⁴ Tshùù-ntcōan di huwan koe hēé naka chōō tama qhàòkuan khòè ne di ka kg'uian koe hēéthēé méé ne tcg'òose, Nqarim di tsééan dtcōm di koe i káá hùì i ke, a ko mèékuan cúíga ghùì.

⁵ Ncēe x'áè-kg'ámán koer ko nxàes gùù sa ncàmku si i: q'anos tcáo sa hēé, tchànos tc'êe-kg'ám sa hēé, naka q'anos dtcòm sa hēéthēé koe guua sa.

⁶ C'êe ne khòè ne ncēe zi gùù zi tcg'oaragua, a káá hùì zi kg'ui zi koe tóosea.

⁷ X'áè xгаа-xгаа-kg'aoa ne ne gha kúrú sa ne ko tc'êe, igabaga ne êe ne ko kg'ui sa c'úúa hãa. Kgoarasea hãase ne ko gùù zi ka kg'ui igabaga ne dùú sa zi ko méé sa c'úúa hãa.

⁸ Q'ana ta hãa x'áea ne qãe e sa, khòèan kò ko qãese tséékagu u ne.

⁹ Ncēe sa ta thēé q'ana hãa khama: x'áea nea qãe khòèan kúrúa mááè tama, a x'áean ko khóá khòèan hēé, uù khòèan hēéthēé kúrúa mááèa, Nqari-tcáo taman hēé naka cg'ãe cauan hēéthēé, tcom-tcomsa taman hēé naka Nqarim ka ko cg'ãe gúúan kg'ui ne hēéthēé, kg'ào xōōan hēé naka dxàe xōōan hēé ko cg'ōoan hēéthēé, cg'ōo-kg'aoan hēé,

¹⁰ cg'árà-kg'aoan hēé, gaan khama ma kg'ào khòèan cgoa ko séékuan hēé, ts'ãà-kg'ao xu khòèan di xu hēé, tshùù-ntcōa-kg'aoan hēé, naka khòèan c'êe gúúan qãe xгаа-xgaan cgoa qōōa mááku tama ko kúrú hēéthēé i kúrúa mááèa.

¹¹ Ncēe qãe xгаа-xгаа ne ko ts'ee-ts'eekg'aièam Nqarim di qãe tchōān x'áako koe hòōse, qãe tchōān ncēm máà tea hãa koe.

X'aigam Nqarim di cgómkua ne Paulom koe

¹² Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncēe kò qarían máà te bar ko qãe-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóō, a kò nxárá tcg'óo te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama.

¹³ Eètar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'ãese kg'ui, a xgàeku-kg'ao ra a, a tshùù-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thōō-xama mááè, ncēe zi gùù zir ko c'úúase kúrúa, a dtcòmān úú tama khama.

¹⁴ I kò cgómkuan gatá dim X'aigam di tíí koe ntcāna tcāa, a dtcòmān hēé naka ncàmkuān hēéthēé máà te Jeso Krestem koe.

¹⁵ Kg'uian ncēea tseegu u, a kg'anoa wée za ga i ga dtcòmme sa, ncēe ko máá: Jeso Kreste ba nqōōmkg'ai koe hààraa, chibi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko méé e, ncēe ra tíí gane ka kaisase chibiga ra a ne.

¹⁶ Tíí koem gha Jeso Kreste ba Gam di qáò tcáoan wée ga x'ái domkar kò thōō-xama-máákuan hòō, tíí ncēe kò kaisase chibiga ii ra, nxāasegar gha êe gha Gam koe dtcòm a chōō tamas kg'òè sa hòō ne koe x'ái sa ii ka.

¹⁷ X'aigam, ncēe tshoa-tshoase-q'oo, a chōō-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóōèa hãa tite ba, ncēe cúí iim Nqari ba méém chōō tamase tcomkuan hēé naka x'áan hēéthēé máàe. Amen.

¹⁸ Timoteo, tiri cóáè, ncēe x'áè-kg'ámá ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáá ka porofita kg'uian cgoa ko qōōa mááku u, nxāasega tsi gha gaa kg'uian cgoa qães ncōo sa x'áa ka.

¹⁹ Qgóóa qari dtcòm sa hēé naka tchànos tcáo sa hēéthēé e. C'êe ne khòè ne aagu sia, a gatá hēéan ka dtcòm̄s gane di sa chúú-chuua hãa ke.

²⁰ Gane xg'aeku koe tsara ko Humenaioa tsara Aleksanterea tsara hãa, ncēer satanam tshàu q'oo koe tcana hãa tsara, nxāasega tsara gha xгаа-xгаа a Nqari ba táá cg'ãese kg'ui cgoa ka.

2

Nqari ba dqoman di x'áè-kg'áma ne

¹ Wèé zi gúu zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèé khòèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'èean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qāè-tcaoa máá di còrèan còrè sa.

² X'aigan ga hēé naka wèéan ēe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hēéthēé mée i còrèa mááè, naka ta gha nxāasega kgāea hāas kg'òès tòókuan di sa kg'òè, Nqari-tcáóase naka qāè qgóósean úúase, wèé zi qgái zi kg'òèa ta di zi koe.

³ Ncēe sa ta kò ko kúrú ne i gha qāè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qāè-tcaokagu Me,

⁴ Nqarim ncēe wéém khòèm gha kgoaraè, a tseeguan q'āa sa ko tc'ēe ba.

⁵ Cúim Nqari ba hàna khama, Me gataga cúim Khòè ba hàna, khòèan hēé naka Nqari ba hēéthēé ko xg'ae-xg'ae ba, Khòèm Jeso Kreste ba,

⁶ ncēe kò kg'òèa ba máàna hāa ba, wèé ne khòè ne di kg'òèa nem gha x'ámá kabi ka, a kò gatá hēéan ka qāèm x'aèm ka Nqarim ka nxárá tcg'òòeas x'ái sa ii ba.

⁷ Ra ncēs gúus domka tséé sa máàèa, Nqarim di kg'uaia ner gha nxàe, a x'áè úú-kg'ao ba ii ka (tshúú-ntcōa tamar hāa a ko tseeguan nxàe), a gha tǎá zi qhàò zi dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ka, dtcòman hēé naka tseeguan hēéthēé koe.

⁸ Khòè xu méé xu wèé qgáian koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hāase còrè sar ko tc'ēe, xgòà naka ntcoeku tamase.

⁹ Naka zi théé khòè zi t'òè-t'òese qāèse hāan ka, sau hāase naka tcomkuan kg'anoa hāam dàòm ka hēéthēé e, naka tǎá kaisase t'òè-t'òè c'òò guu, kana gautan hēé kana t'òè nxǒán hēé kana kái marian ko qaa qgáian hāa guu.

¹⁰ Igabaga qāè tséé-kg'áman cgoa méé zi t'òè-t'òese, Nqari-tcáóa zi hāa sa x'áisea hāa zi khòè zi khama ma.

¹¹ Khòè sa méés nqooa hāase xgaa-xgaase, wèé tcáóa sa cgoa máàsea hāase.

¹² Ra khòè sa kgoara máá tama xgaa-xgaas gha sa, kanas gha khòèm tc'amkg'ai koe qarian úú sa, igabaga méés nqooa hāa.

¹³ Adam ba tc'āa a kúrúeam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúea khama.

¹⁴ Me kò Adam tama me e ncēe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khòè si i ncēe kò qàe-qaeèa, a cg'āèan koe tcana sa.

¹⁵ Igabagas gha khòè sa cóán ábà ka kgoaraè, ncēè dtcòman hēé, ncàmkuan hēé, q'ano-q'anosean hēé naka qāè qgóósean hēéthēé cgoas kò ko còka qòò ne.

3

Kerekes di xu tc'āà-cookg'ai xu hēé naka hùì-kg'ao xu hēéthēé e

¹ Kg'uim ncēe ba tseegu me e ncēe ko máá: Khòèm kò kerekes dim tc'āà-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qāès tséé sa tc'ēe, ta ko méé ba.

² Kerekes dim tc'āà-cookg'ai ba méém khòèm c'ēe gúu domka ga chibi-chibiè tite ba ii, naka ba cúis khòès dim khòè ba ii, qgóóse ko ba, tc'ēe-kg'áma ba tchàno ii ba, qāè kg'òò ba, khòè ne ko x'áea ba koe qāèse hàakagu ba, a khòèan xgaa-xgaa di tcáóan úú ba,

³ kg'āà-kg'ao tama ba, a xgáèku di tama ba, igaba méém tc'aua hāam khòè ba ii, ncòò di tama ba, mari ncàm tama ba,

⁴ gam dim x'áe ba qāèse tc'āà-cookg'aia hāa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wèé qgái koe ga qāè qgóósean úú ba.

⁵ (X'áém gam di bam gha ma tc'ää-cookg'ai sam kò c'úua hãa ne ba gha mtama ma Nqarim dis kereke sa ma q'óé?)

⁶ Táá méém dtcòman koe kaba ii, naka ba gha nxãasega táá bóò-bóòse, naka dxãwam di xgàrakuan koe cg'áéa tcàa guu.

⁷ Khòè ne kerekes ka tchaa koe hàna ne ka tcommèa hãam khòè ba méém ii, naka ba gha nxãasega táá sau-cgaekaguè, naka ba táá dxãwam dim dàòm koe cg'áéa tcàa guu.

⁸ Kerekes di xu hùi-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khòè xu ii, cam kg'ám-tsharà tama xu, kái gòéan kg'aa koe tòòse tama xu, a mari ka cg'aré tcáo tama xu.

⁹ Chómsea zi gúù zi dtcòman di zi ncèe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáoan cgoa qgóoa hãa.

¹⁰ Gataga méé xu kg'aika kúrúa bóòè thée, a ncèè káà chibi xu u sa i kò bóòèa hãa ne méé xu nxãwa kerekes di xu hùi-kg'ao xu kúrúè.

¹¹ Khòè zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táá cg'èè zi gúù zi c'èe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóósean úúa, naka wèè gúúan koe tcommèa hãa.

¹² Kerekes dim hùi-kg'ao ba méém cúis khòès dim khòè ba ii, naka cóáa ba hée naka x'áéa ba hèéthèè qàèse tc'ää-cookg'aia.

¹³ Kerekes di xu hùi-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qàèse kúrú ne xu ko qàès téé-q'oo sa hòda mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòman ka kg'ui Jeso Krestem koe.

¹⁴ Tcoma ner úúa, hàar gha qháèse xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncèe zi gúù zi góá máá tsi,

¹⁵ ncèè àor kò ko ne tsi gha q'ãa ka, khòèan méé i ntama ma Nqarim di ne khòè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncèe kg'òèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'óá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba.

¹⁶ Ntcoe gham khòè ba káà me e, chómsea zi gúù zi gatá dis dtcòm di zia kaia hãa sa:

Nqari ba kò khòèan dis iis koe x'áise,
a *Tcom-tcomsam* Tc'èem ka tchànóm ii sa x'áíè,
a moengelean ka bóòè,
a qhàò zi di ne koe xgaa-xgaaè,
a nqòómkg'ai koe dtcòmmè,
a x'àan koe qaòkaguè.

X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)

4

Tshùù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu

¹ Tcom-tcomsam Tc'èe ba ko qàèse birí ta a, còo di x'aè ka ne gha c'èe ne khòè ne dtcòman aagu, a ne a gha hòakaguko tc'èean koe hée, naka dxãwa tc'èean di xgaa-xgaan koe hèéthèè máàse sa.

² Ncèe xgaa-xgaaaku ne cg'èè cau xu tshùù-ntcõa-kg'ao xu koe guua, ncèe gaxu di tcáoan kúrusam qanom cgoa dàòèa khama ii xu.

³ Khòèan xu ko sèèkuan cara, a xu a ko x'àéan tcg'òò, táá ne gha c'èe tc'òo-ghàò ga tc'òò di i, tc'òoan ncèe Nqarim kúrúa hãa a, èe dtcòmaa a tseeguan q'ana hãa ne gha qàè-tcaolan cgoa tc'òò ka a.

⁴ Nqarim kúrúas gúús wèè sa qàè si i, khama i cúí gúù ga xguèè tite, ke méé ta qàè-tcaolan cgoa tc'òò o.

⁵ Nqarim dim kg'ui ba hée naka còrèan hèéthèè cgoa i ko qàè-qàèè ke.

Qǎem tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba

⁶ Ncèè ncèe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'èe ne q'áa-q'áa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qǎe tsi i. Gataga méé tsi dtcòmàn hēé naka cgáé xгаа-xgaan ēe tsi xùria hāa hēéthēé di kg'uian cgoa xáròse.

⁷ Dxāwam di huwan káà hùì koe méé tsi tçg'òòse, naka tsia Nqari-tcáóan koe qari-qarise.

⁸ Tc'áróa tsi kǒèan di zi gúù zi cgoa qari-qari sa cg'árése cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hāase kg'òè sa wèè zi gúù zi koe cgáé si i, ncèes kg'òès koe hēé naka ncèe gha ko hààs kg'òès koe ga hēéthēés nqòòan úúa hāa khama.

⁹ Ncèe kg'ui ne tseegu u, a wèè za ga i ga dtcòmme sa kg'anoa hāa.

¹⁰ Kg'òèa hāam Nqarim koe ta nqòòa ta tòóa, wèè ne khòè ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatà hēés ka gane ēe dtcòma hāa ne di ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhōe.

¹¹ Ncèe zi gúù zi méé tsi khòè ne bìri naka gazi ka xгаа-xгаа ne.

¹² Táá hēé naka i khòèan cg'aré tsi i domka ntcoe tsi guu, igaba méé tsi dtcòm-kg'ao ne koe x'ái sa ii, kg'ui-kg'áma tsi ka hēé, qgóóse-kg'áma tsi ka hēé, ncàmkuwan x'áia tsi ka hēé, dtcòma tsi ka hēé, naka q'ano-tcáóse kg'òèa tsi ka hēéthēé e.

¹³ Gataga méé tsi Nqarim di zi Tçgāya zi nxárán koe hēé, khòè ne ghùì tc'èean koe hēé, naka khòè ne xгаа-xgaan koe hēéthēé tòóse, nakar nxāakg'aiga síí hàà.

¹⁴ Tsáá koe hāas abas, ncèe porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, ēe xu kò kerekes di xu kaia xu tshāua xu tòò cgae tsi x'aè ka, sa táá hēé nakas aaguse cgae tsi guu.

¹⁵ Tséé zi ncèe zi koe méé tsi máase, naka qarika tséé zi, naka gazi koe hāa, naka i nxāasega còoka tsééa qǒò-q'ooa tsi wèè khòèan ka bódè.

¹⁶ Tsáá hēé naka ēe tsi ko xгаа-xгаа sa hēéthēé méé tsi kòre. Qáò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatà tsi kò hēé ne tsi gha tsáá hēé naka ēe ko komsana tsi ne hēéthēé kgoara ke.

5

Dxàe-ntcōa zi hēé naka kaia xu hēé naka qǎan hēéthēé e

¹ Kaiam khòè ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim xòòm khama ma kg'ui cgoa me, qǎe qgóósean cgoa, naka q'ári-kg'ao xu tsáá qǒea xu khama ma qgóó.

² Kaia zi khòè zi méé tsi tsari zi xòò zi khama ma qgóó, naka dxàe-coa zi tsáá qǒea zi khama ma qgóó, q'ano-tcáóan cgoa wèè za ga.

³ Dxàe-ntcōa zi, ncèe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi tcomkuan cgoa qgóó.

⁴ Igaba ncèè dxàe-ntcōas kò cóán kana tsgōo-coan úúa hāa ne méé i dtcòmàs koe ko qaase sa kg'aia xгаа-xgaase, naka gaan di khòèan q'òé, naka xòò ga ne hēé naka tsgóose ga ne hēéthēé kúrúa máá, ncèe sa ko Nqari ba qǎe-tcaokagu ke.

⁵ Dxàe-ntcōas ncèe tseeguan kaga ko hùian qaa a qhàò ga úú tama sa, nxāa sa nqòòa sa Nqarim koe tòóa hāa, a sa a ko ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé còrè, a ko Nqari ba dtcàrà hùì sim gha ka.

⁶ Igabaga dxàe-ntcōas ncèe nqǒóm di karean cgoa ko qgóé sa x'óóa hāa, kg'òèas hāa igaba.

⁷ Ncêe zi x'âè-kg'ám zi méé tsi máà ne, naka ne nxāasega c'êe gúù domkaga táá chibi-chibiè guu.

⁸ A ncêè c'êem khòèm kò gam di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá tama, nem dtcòmàn ntcoea hãa, i qgóóse-kg'ámá ba èe dtcòmàn tamam dian ka cg'âè e.

⁹ Dxàe-ntcõas kò 60 kurian nqáéa hãa a sa a xg'ao cúúm khòèm ka sèèèa ne cúús gha dxàe-ntcõa zi dis xg'aes koe tcààe.

¹⁰ Gataga méés gas di zi tséé zi qãè zi ka q'ãaèa, ncêe cóán kaikagu di khama ii zi, khòèan qãèse qgóóan ka hêé naka c'êe ne dtcòm-kg'ao ne qámseá máán ka hêé* naka qómán koe hàna ne hùian ka hêé naka qãè zi tséé zi wèè zi koe tcààn ka hêéthèé e.

¹¹ Cg'áré zi dxàe-ntcõa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcàà guu, hêé zi gha a Krestem tc'êe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi tc'êea sa xùri, a kg'áò-khoean sèé ke.

¹² A zi a gha gatà hêéan ka tc'ãà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncêem dàòm ka xgàrasean óága cgaese.

¹³ Gataga zi ko káà hùì zi gúù zi koe tcààse, a ko x'áé xu koe qòòate, káà hùì zi gúù zi cúú zi koe tamase, igabaga zi ko khòèan c'amate, a ko khòèan di tsééan cuiaka koe ga tcàà, a ko kg'ui tama zi ga hãa gúùan ga kg'ui.

¹⁴ Gaa domkar ko tc'êe, cg'áré zi dxàe-ntcõa zi gha sèèè, a cóán úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxāasega táá cg'õo-kg'aoan tshúù gúùan kg'ui di x'aèan máá guu.

¹⁵ C'êe zia nxāakamaga nxana hãa a ko satana ba xùri.

¹⁶ C'êes khòès dtcòm-kg'aos ko x'áéa sa koe dxàe-ntcõa zi úúa ne méés hùì zi, nakas gha nxāasega kereke sa táá tsééan ka qómá mááè guu, naka sa dxàe-ntcõa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùì.

¹⁷ Kaia xu ncêe ko kereke zi qãèse qòòkagu xu méé xu kaisa tcoman máàè, kaisase qarika èe ko Nqarim òim kg'uim koe tséé a ko xгаа-xгаа me xu.

¹⁸ *Nqarim dis* Tcgāya sa ko máá: “Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòò ne méé tsi táá qhóm kg'ám me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba gam di surutan ka kg'anoèa hãa,” témé. ¹⁹ Kerekes òim kiam kò ko *cúúm khòèm ka* chibi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise sèé e guu. Càm kana nqoana khòèan kò ko nxàea tseegukagu u ne cúú méé tsi tseegu iise sèé e.

²⁰ Eè ko chibian kúrú xu méé tsi wéé khòèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxāasega c'êe ne gaa koe x'ái sa bóò naka bèe.

²¹ Nqarim koe hêé naka Jeso Krestem koe hêé, naka nxará tcg'òóea xu moengele xu hêéthèé cookg'ai koer ko kgoara-tcáóase x'âè tsi, ncêe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncêe zi gúù zi tsi kòò kúrú ne méé tsi khòèan táá tákase qgóó guu, naka gataga táá c'êe khòèan ncàm naka c'êean hòre guu.

²² C'êem khòèm tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòó a tsi a *Nqarim di tsééan máà me* kg'oana ne méé tsi táá qháé ii guu. Naka tsia gataga c'êe ne khòè ne di chibian koe táá tcàà guu. Tsáá ka qgóóse naka q'ano ii.

²³ Tsari ncààn di thòòan hêé naka káise tsàan hêéthèé domka méé tsi táá tshàan cúú ga kg'áà guu, igaba méé tsi cg'áré gõé-coan ga tséékagu.

²⁴ C'êe ne khòè ne di chibia ne ko bóòse, a ko xgàrakus cookg'aia ne koe hànas koe úú ne, igaba i ko c'êe ne khòè ne dian còò ne.

* **5:10:** *dtcòm-kg'ao ne qámseá máá* - es ko Gerika sa máá: “tcom-tcomsa ne di nqàèan xg'aa,” témés gúù sa.

²⁵ Gatá iim dàòm ka zi ko qãè zi tséé zi bóòse, a ncèè qãèse zi kò bóòse tama ne zi chómsea hãa tite.

6

¹ Wèém khòém ãe qãàm ii dis joko sa ko tcéé ba méém gam ka q'òòse ba wèè tcoma nem úúa sa x'ái, naka i gha nxãasega Nqarim di cg'òèan hêé naka Gam di xгаа-xgaan hêéthêé táá cg'uri-cg'uriè guu.

² C'èe ne qãà nea dtcòmàn úúa hãa q'òòsean úúa; nxãa ne méé ne táá cúis dtcòm di ne e domka cg'áré tcoman máà ne guu. Igabaga méé ne tc'èe-tc'èese naka biríse naka máá: "Q'òòse ga nea dtcòm-kg'ao ne e, a ncàm-ncamsa ne e thée, a ko wèè qaria ne cgoa kúrú, qãà ne ne gha hùi ka," témé. Ncèes gúús domka méé ne kaisase tsééa máá ne.

Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaakuan hêé naka tseegu di qguúan hêéthêé e

Ncèe zi gúú zi ka méé tsi khòé ne ntcàm naka xгаа-xгаа.

³ C'èe ne khòé ne ko táá zi gúú zi tshúù-ntcōan di zi xгаа-xгаа, a ne a kg'òèkaguko kg'uiàn gatá dim X'aigam Jeso Krestem di koe dtcòm tama, a gataga xгаа-xgaasean khòèan ga ma Nqari-tcáóase kg'òè di koe dtcòm tama.

⁴ Ncèeta ne kò ko hêé ne ne ko bóò-boose, a cúí gúú ga kóma q'ãa tama, a ntcoeku a mēéku sa ncàm. Ncèe mēékuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uiàn hêé, ncōoan hêé naka cóekuan hêé naka cg'ãè zi tc'èe zi hêéthêé ghùi.

⁵ Gataga zi ko ncèe zi kg'ui zi mēékuan di zi cg'ãè tc'èe khòèan, ncèe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm x'ae di zi xg'ore zi ghùi. Ncèe ne khòé ne ko tc'èea máá, khòèan di Nqari-tcáóa nea qguúan dim dàò me e, ta tc'èea.

⁶ Khòém kò Nqari-tcáóa hãa nes ko nxãa sa qguúkagu me. Ncèe sa gha kúrú me me qãè-tcao ãem úúa hãas gúús domka khama.

⁷ Cúí gúú ga ta nqòómkg'ai koe óa ta ga hãa, a ta a gataga cúí gúú ga nqòómkg'ai koe sèea tcg'óoa hãa tite.

⁸ Igabaga ta kò tc'òoan hêé naka qgáían hêéthêé úúa ne ta gha gaan ka qãè-tcao.

⁹ Khòé ne ãe qguú kg'oana ne ko dxãwam di qàe-qaekuan koe tcãase a ne a ko ntcòm tshúù-xam a káa hùi zi tc'èe zi dis koe cg'áea tcãa. Ncèe zi tc'èe zi ko khòèan di kg'òèan tshúù-tshuu a zi a ko cg'òo o.

¹⁰ Marian di ncàm nea wèé zi cg'ãè zi dim tobe me e khama. C'èe ne khòé ne ncèe ko marian kaisase qaa ne dtcòmàn koe hoàkaguèa a kái thòò-tcaoan óaga cgaesea.

Qàès ncōos dtcòmàn di sa x'ãà

¹¹ Igaba tsáá, Nqarim di tsi khòé tseè, wèè gúúan ncèe koe qgóea tcg'oa, naka tchànoan hêé, Nqari-tcáóase kg'òèan hêé naka dtcòmàn hêé naka ncàmkuàn hêé naka qáò tcáóase hãan hêé naka qãè tcáóase kg'òèan hêéthêé x'ãa máá.

¹² Qàès ncōos dtcòmàn di sa x'ãà. Chòò tamas kg'òè sa qgóoa qari. Gaas kg'òès domkaga a kò ii, ncèe tsi kò tciia óaea hãa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòm tsi kái ne khòé ne cookg'ai koe nxàea hãa, ncèe ga nxàea tseegukagu u ne.

¹³ Nqarim ncèe wèé zi gúú zi ko kg'òèan máàm cookg'ai koer ko ncèe x'áèan máá tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hêéthêé e, ncèe kò Pontiose Pilatom cookg'ai koe Gam dis dtcòm sa nxàea tseegukagua ba,

¹⁴ a ra a ko máá: ncēm x'áè-kg'ám ba méé tsi káà chìbi iise, naka chìbi-chibiè tìtese qgóóa qari, nakam nxāakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba síí x'áise.

¹⁵ Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hāam x'aèm ka síí x'áise, Nqarim ncēe tcom-tcomsa a cúisega tc'āa-cookg'aia ba, Gaam wèe xu x'aiga xu dim X'aiga ba, a wèe xu nqàrì xu dim Nqari ba.

¹⁶ Gaam cúí Me e ncēe x'óó tite ba, Gaam ncēe cùu cgaeè titem x'ām koe x'āèa ba, Gaam ncēe cúí khóè ga bóò ta ga hāa ba kana bóò tite ba. Gam koe méé i tcoman hēé naka qarìan hēéthēé chōò tamase hāa. Amen.

¹⁷ Ncēm nqóóm koe hàna ne khóè ne qguùà ne méé tsi x'áè-kg'ámán máà naka ne táá káí-kaise guu kana gane di nqòðan tcommè tamasa qguùs koe tòó guu, igabaga méé ne gane di nqòðan Nqarim koe tòó, wèe zi gùu zi qāè-tcaokagu ta a ko zi ko tc'āðase máà ta a ba.

¹⁸ Gaa ne khóè ne qguùà ne méé ne qāè zi gùu zi kúrú, naka qāè tsééan kúrú ka qguù, naka khaàsa ii, naka ko gùùan q'aa-q'aaku ka tc'ēe.

¹⁹ Ncēm dàòm ka ne gha ko qguùan kúrúa mááse, si gha gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom x'aèm ka qari ii, nxāasega ne gha tseegu dis kg'òè sa qgóóa qari ka.

²⁰ Timoteoè, máàèa tsi hāa sa méé tsi kòre. Káà hùì kg'uiian hēé naka ntcoekuan di zi tc'ēe-kg'ám zi hēéthēé méé tsi nxanagu, dxāwam di zi i ke. Gazi ncēe c'ēe ne khóè ne ko c'ùu hāase máá, 'tseegu di tc'ēe e' témé zi.

²¹ C'ēe ne khóè ne kò ncēe tc'ēean dtcòm, a ne a kò dtcòm s koe hòà. Nqari ba méém gam di cgómkuan máà tu u.

2 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas cam di sa Timoteom koe Téé-cookg' ai sa

Paulom dis tcgãyas cam di sa kò Timoteom ka q'ãa-q'aa, cg'arém tcàram gam dim iise. Paulo ba kò ncêes tcgãyas koe kaisase qád tcáóan ka kg'ui. Timoteo ba kò biríeã hãa, a ba a ntcàmmèa hãa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qãè tchõà di xгаа-xgaan hëé naka Nciis Qáé-xg'aes dian hëéthëém gha qarika qgóó ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xгаа-xgaan di i naka Nqarim di kg'uiian khóè ne máà di hëéthëé e,
- xgàrasean hëé naka ntcoekuan hëéthëé koem kò hàna igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'ãa-q'ãa, táá méém tchõà úú goa guu káà tc'ëe a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncêe qãèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khóèan ëe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'ãa-q'ãa me, ncêe zi guú zi wèè zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'òes ka hëé, naka gam di dtcòmàn di tsééan ka hëé, naka qád tcáóan ka hëé, naka ncàmkuian ka hëé, naka xgàrasean ka hëéthëé x'áís iise tc'ëe-tc'ëese sa.

Qaa-qaasa kg'uiia ne:

- dtcòm sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)
- Tshúú-ntcõa di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu (2:14-4:5)
- Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama. Tsééar óáèa, hàar gha Nqarim nqòòkagua hãas kg'òè sa nxàe ka, kg'òès ncêe Jeso Krestem koe hàna sa.

² Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàm-ncamsa tsir ko ncêes tcgãya sa goá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hëé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hëéthëé tsara di cgómkuian hëé, thòò-xama-máákuian hëé naka tòókuian hëéthëé méé i tsáá goa hà, témé.

Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùí-ghui-tcáóku sa

³ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, ncêer ko q'anós tcáós goa tsééa máá ba, tiri ne tsgóo ne hëéa khama, ãer kò ntcúú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tiri corèan koe káíse tc'ëe-tc'ëese tsi ka.

⁴ Èer ko tcgái-tshàraa tsi tc'ëe-tc'ëese ner ko bóòa tsi xgónè, nxãasegar gha qãè-tcaoan ka cg'òè cgaèè ka.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁵ Tsaris dtcòm s kàa di tama sar ko tc'ëe-tc'ëese, ncêe xg'ao kg'aia tsáá tsgõos Loises koe hàna sa naka saòs Enikes koe hêéthêé e, ra ncêeska tcoma hãa tsáá koes gataga thêé hàna sa.

⁶ Gaa domkar ko tc'ëe-tc'ëe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcàm sa. Tiri tshàua ner còrèan cgoa tòó cgae tsia hãa, kg'aiga i gaa aban tsáá koe hàna khama.

⁷ Nqari ba q'áo-q'áòsean dim tc'ëe ba máa ta a tama khama, igabam qarian hêé, ncàm kuan hêé naka qgóósean hêéthêé dim tc'ëe ba máa taa hãa.

⁸ Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxàea tseegukaguan ka sau-cgaekagüe guu, kana tíi ka hêéthêé e, ncêe Gam domka qâe-nquus koe hàna ra, igabaga méé tsi Nqarim di qarian koe qâe tchòan domka tíi cgoa xgàrasean koe hãa,

⁹ Gaam êe kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tcií ta a ba, gatá di tsééan domka tamase, igaba Gam di tc'ëean hêé naka Gam di cgóm kuan hêéthêé domka, ncêem kò nqóóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máa taa hãa a,

¹⁰ i gaa cgóm kuan ncêeska gatá koe x'áíèa hãa gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncêe kò x'oo sa kaàkagu ba, a ba a káá tites kg'òè sa óága, ncêe kò hàà qâe tchòan koe guu a q'uu-q'uuase x'áà sa.

¹¹ Ncêe qâe tchòan dir kg'ui-kg'aor gha ii, a x'àè úú-kg'ao ra ii, a xгаа-xгаа-kg'ao ii kar nxára tcg'òóèa.

¹² Gaa domkagar ko ncêe zi gúù zi koe xgàrase. Igabar saucgae tama, q'ana ra hãa Díim koer ko dtcòm sa khama, a tcoman úúa hãa êer máàèa hãa sam gha kòre di qari nem úúa sa, me gha nxâakg'aiga síi êem cáim *Jesom ko hàà* ba tcàa.

¹³ Qgóóa qari kg'òèkaguko kg'uian êe tsi tíi koe kóma hãa a, naka x'áís iise séé e, naka xùri dtcòm an hêé naka ncàm kuan hêéthêé e, ncêe Jeso Krestem koe hàa a.

¹⁴ Gatá koe x'àèa hãam Tcom-tcomsam Tc'ëem di hùian ka méé tsi qâe gúùan êe tsi máàèa hãa kòre.

¹⁵ Q'ana tsia, wèè ne ncêe Asia dim nqóóm koe hãa ne q'aumana tea hãa sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremogene tsara hàna.

¹⁶ X'aigam Nqari ba méém Onesiforom dim x'áé ba thòò-xama máá, wèè x'aè kam kòo ghùì-ghui tcáo te khama. A kò gataga qâékuan di táuan tiri ka sau-cgaekagüe tama,

¹⁷ igaba êem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáo a qaa te, a síi hòò te.

¹⁸ X'aiga ba méém kgoara máá me nakam X'aigam *Jesom ko hààm* cáim ka, Gam koe thòò-xama-máákuan hòò - qâèse tsi q'ana hãa, wèè tsééan êem Efeso koe kúrua hãa a.

2

Qâèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem di ba

¹ Timoteo, tiri cóáé, Jeso Krestem di cgóm kuan koe méé tsi qari ii.

² Kái zi gúù zi tsi kò kóm ra kò xгаа-xгаа, ncêe kò kái ne khòè ne ka nxàea tseegukagüe zi. Ncêe zi gúù zi tcom-tcomsa ne khòè ne xгаа-xгаа, ncêe gha gataga kgoana a c'êe ne xгаа-xгаа zi ne.

³ Xgàrasean koe *sita* cgoa hãa, qâèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem dim khama ma.

⁴ Wèèm ncõo-kg'aom êe tsééan koe hãa ba, êe ncõo-kg'ao tama ne khòè ne di tsééan koe tcàa tama - gam dim tc'áà-cookg'aim cúí bam qâe-tcaokagu kg'oana hãa khama.

⁵ Ncèè khòèm kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba kúrùè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'àè-kg'ám zim kò xùria hãa ne cúíga a.

⁶ Eè ko xhàrà m koe qarika tséém xhàrà-kg'ao ba méém gam tc'ãà a ko xhàrà m di tc'òoan tc'òò ba ii.

⁷ Tc'èe-tc'èese kg'uir ko zi gùù zi, X'aigam *Nqari* ba gha wèè zi ncèe zi koe kóma q'ãan màà tsi ke.

⁸ Jeso Kreste ba tc'èe-tc'èese, x'ooan koe ghùèa hãa ba, Dafitem dis qhàòs koe guua hãa ba. Ncèe sar ko qãè tchòàn koe xгаа-xгаа,

⁹ ncèer ko gaan domka xgàrase e, a gaan domka táùan cgoa qáé a sí qáé-nquuan koe tcãàèa, chibi-kg'aom khama ma. Igabam *Nqarim* dim kg'ui ba qáèèa hãa tite.

¹⁰ Gaa domkar èe nxàrá tcg'òòèa ne khòè ne domka wèè qóman xg'aeku koe qarika tée, nxãasega ne gha gane igaba Jeso Krestem koe hãnas kgoaraku sa hée, naka chòò tama x'ãan héeéthée hòò ka.

¹¹ Ncèea tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncèe ko máá:

“Ncèè Gam cgoa ta kòò x'óóa hãa ne
ta gha gataga thée Gam cgoa kg'òè.

¹² A ncèè qóman xg'aeku koe

ta ko qarika tééa hãa ne

ta gha gataga Gam cgoa tc'ãà-cookg'aia hãa.

Ncèè c'ùù me ta kòò

nem gha Gam igaba c'ùù ta a.

¹³ A ncèè tcom-tcomsa tama ta kò hãa

nem gha Gabá tcom-tcomsa ii,

cuis Kagam c'ùùsea hãa tite khama,”

ta ko méé ba.

Tshùù-ntcõa di xu xгаа-xгааe-kg'ao xu (2:14–4:5)

Tcom-tcomsam tsée-kg'ao ba

¹⁴ Khòè ne méé tsi ncèe zi gùù zi tc'èe-tc'èesekagu. *Nqarim* cookg'ai koe méé tsi mèékuan di kg'uian koe dqàè ne, ncèe káà hùì i, a ko èe ko kóm m ne koe cg'ãè tc'èean cúí ga tcãà a.

¹⁵ Wèè tcáóa tsi cgoa kúru naka *Nqarim* koe x'áise, kúrua bóòku sa tsi tààa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úú tama tsi tsée-kg'ao tsi méé tsi ii, ncèe ko tseeguan dim kg'ui ba tchànose xгаа-xгаа tsi.

¹⁶ Káà hùì kg'uian dxãwam di koe tcg'oa, èe ko gatà ma kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisase cg'òè cgaeè ke.

¹⁷ Gane di xгаа-xгаа ne gha q'ombe dis tcìis khama ma tsai-tsaise. Gane xg'aeku koe tsara Humenao ba hée naka Fileto ba héeéthée tsara hãna,

¹⁸ ncèe tseeguan koe hòàra hãa tsara, a ko máá, x'ooan koe tée sa nxãakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko c'èe ne di dtcòmàn cg'òo.

¹⁹ Gatà i ii igabas kò *Nqarim* dis tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uian tc'amà tòò cgaeèase, ncèe kòò máá: “X'aigam *Nqari* ba èe Gam di ii ne q'ana” témé e, naka “Wèém khòèm èe ko X'aigam *Nqarim* cg'òè tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa,” ta ko méé e.

²⁰ Kaiam nquum koe i gautan hée naka seleferan héeéthée di gaban cúí hãa tama, igaba i hian hée naka góman héeéthée cgoa kúrúèan ga thée hãa. C'èea ne cgáé zi tsée zi di i, i c'èean kg'amka zi tsée zi di i. ²¹ A ncèè khòèm kò ko cg'ãè zi gùù zi kúrúan koe tcg'òòse a ko q'ano-q'anose nem gha cgáé tséan

dim gâba ba ii, ts'ee-ts'eekg'aièa ba, a ba a q'òõsem koe tsééan úúa, a kg'ónõsea máána hãa wèè tsééan qâèm gha kúrú sa.

²² Tcg'oaragu cg'âè zi qgóõse-kg'ám zi qári-kg'ao-coan di zi, naka tsia tchànoan hêè, dtcòman hêè, ncàmkuan hêè naka tòòkuan hêéthéè x'âa máá, gane èe ko Nqari ba q'anos tcáós cgoa tcii ne cgoa hãase.

²³ Táá tchõà úú cgoa guu káà tc'èe a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mēékuan óága ke.

²⁴ Nqarim dim qâa ba méém táá mēéku di ii guu, igaba méém wèè khòèan koe qâè ii. Gataga méém kgoana naka ko xгаа-xгаа, naka baa tc'aua hãa.

²⁵ Gane èe ko ntcoe me ne méém kgàesase x'âè-kg'ánan máà. C'èedaokam gha Nqari ba gane di chìbian koe tcóõsekagu ne, ne gha tseeguan q'âa,

²⁶ a ne a gha qâèse tc'èea kabi, a dxãwam dis ntcóm sa nxãa. Ntcòmõs ncèe dxãwam ka ne kò qgóõea hãa sa, wèès gúùs gam ko tc'èe sa ne gha kúrú ka.

3

Còo di xu cámi xu

¹ Ncèes gúù sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cámi xu ka i gha cg'âè x'aèan hãa sa.

² Khòè ne gha gane ka ncàmse, a marian ncàm, a koase, a bóõse, a cgúíku di, a gane di xõòan táá komsana, a táá qâè-tcaoa mááku, a táá q'ano,

³ a táá ncàmku, a táá qgóóa mááku, a c'amku di, a káà qgóõse, a cg'âè tcáó, a táá qâèan ncàm,

⁴ a kàaku di, a tchõà úú tama, a bóõsean ka cg'oè cgaeè, a Nqari ba ne gha ncàm x'èe ka kàrean ncàm.

⁵ Nqari-tcáóa ne hãa dis bóõse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xqase. Táá tchõà úú cgoa ne guu.

⁶ Gane xg'aeku koe xu c'èe xu hàna hãa, khòè ne ko tc'iri-tc'iri a gane di x'áèan koe tcâà xu, a kg'amka zi khòè zi di tc'èean cgoa qgóé xu, cg'âè cauan ka cg'oè cgaeèa zi, a wèè tc'èean cg'âè ka qgóó qarièa hãa zi;

⁷ wèè x'aèan ncèe kaga ko xгаа-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòà q'âa tama zi.

⁸ Khòè ne ncèe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'èèe ne khòè ne e, dtcòman koe cg'âa-cg'ana ne.

⁹ Igabaga ne cuiskaga nqúù ka qõòà hãa tite. Gane di káà tc'èe ne gha wèém khòém koe q'anose bóõse khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

Còo di x'âè-kg'áma ne

¹⁰ Igabaga méé tsi tsáá wèès gúùs èer ko xгаа-xгаа sa kúrú: kg'òè-kg'áma te hêè, birisea ra hãa sa hêè, tiri dtcòman hêè, tiri qáó tcáóan hêè, tiri ncàmkuan hêè, qáó x'aèan qgóõse a tsééan hêéthéè e.

¹¹ Q'ana tsi hãa qóm cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèè xgàrasean ncèe Antioke koe hêè, Ikonio koe hêè, naka Lusetera koe hêéthéè kúrúse cgae tea hãa ka. Qóm cgoa qgóókuan ncèe koer kò qáó tcáóse hãa, igabagam kò X'aiga ba èe zi gúù zi wèè zi koe kgoara te.

¹² Tseegukaga, wèè ne khòè ne èe Jeso Krestem koe Nqari-tcáóa hãase kg'òè kg'oana ne gha c'èe ne ka xgàràè.

¹³ Ne gha cg'âè tc'èe ne hêè naka khòèan ko kàa ne hêéthéè gane di cg'âè cauan ka càuse cgaeè. Khòèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thèè qàe-qae khama.

¹⁴ Igabaga méé tsi tsáá ée tsi xгаа-xgaasea hãa, a kaisase dtcòma hãa zi koe hãa, diin koe tsi xгаа-xgaase zia hãa sa tsi q'ana hãa ke.

¹⁵ Cg'áré-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hãa khama, ncêe ko kgoana a qãe tc'ëean q'ãa di máa tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i.

¹⁶ Wèés Tcgãya sa Nqarim koe guua hãa, a xгаа-xgaan hêé, naka dqàèkuan hêé, naka tchàno-tchanokuan hêé, naka tchànoan ka xгаа-xgaan hêéthêé di tsééan úúa;

¹⁷ nxãasegam gha Nqarim dim khòe ba tc'ãòa hãa xгаа-xgaasean úúa, a gha wèés tséés qãe sa kg'onòsea máána hãa ka.

4

¹ Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúí a X'aigam khama ma tc'ãà-cookg'ai nem gha kg'òèa ne hêé naka x'ooa ne hêéthêé bòò q'oo a xgàra. Nqari ba hêé naka Jeso Kreste ba hêéthêé tsara cookg'ai koer ko ncêem x'áè ba máa tsi:

² Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xгаа-xгаа, naka tsia qgóóa qari me, x'áè zia ga qãe zia kana zia ga x'áè zi tshúú zi i igaba, naka khòe ne tchàno-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèé x'áè ka méé tsi qád tcáóan goa xгаа-xгаа ne.

³ X'áè ba gha hàà, khòe ne cuiskaga qãe xгаа-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'ëe zi xúriate, a ne a gha kái xгаа-xгаа-kg'aoan qaara máase, ncêe gha ée ne gane kóm kg'oana hãa sa bìrì ne e.

⁴ Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòóse.

⁵ Igaba méé tsi tsáá wèés téé-q'ooos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qãe tchòan di ba kúrú, naka tsaris tséés Nqarim di sa qãèse kúrú.

Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

⁶ X'áè ba hààraa kg'òèa te ko kg'áàèkos dàòa-máákus khama ma ntcãèè ba, me ncêes kg'òès koer gha guu a xgoaba dim x'áè ba tíí koe hààraa.

⁷ Qãès ncòo sar x'ãà hãa, a qarò sa xg'ara-xg'ara hãa, a ra a dtcòm sa qgóóa qaria hãa.

⁸ Ncêe koe guus kar tààa ra hãa dis cábá sa tòóa mááèa, tchànos kg'òè sar kg'òèa hãa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cárn ka máa te si; igabagam tíí cúí ra máa sia hãa tite, a gha wèé ne ée qhúím gha ka hãa a ko ncàmkuuan goa qaa Me ne théé máa si.

⁹⁻¹⁰ Demase ba aagu tea, ncêem nqóóm *di karea nem* ncàma hãa khama, a ba a Tesalonika koe qòòa. Me Keresekene ba Galatia koe qòòa, me Tito ba Dalemata koe qòòa, ke méé tsi qarika kúrú naka qháése hàà cgae te.

¹¹ Me Lukam cúí ba tíí cgoa hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tséés koem hùian úúa hãa ke.

¹² Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa.

¹³ Hàà tsi kòo ne, Teroa koer Karepom koe qaúa hãam qgáim cgoa hàà, Tcgãya zi hêéthêé e, kái-kg'aise khòo cgoa kúrúèa hãa zi.

¹⁴ Alekesanterem qano tséé-kg'ao ba èem kúrú cgae tea hãa cg'ãèan ka kaisase thòò-xamkagu tea. Kúrúba baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me.

¹⁵ Tsáá igaba méé tsi théé q'ãa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui gúúan ntcoe ke.

¹⁶ Tc'ãà dim cárn kg'uiar ko máásem ka i kò táá cúí khóè ga tcãà dòm q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chìbi bóò ne guu.

¹⁷ Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarìan máà te, nxãasegam gha Gam dim kg'ui ba tíí koe guu a qãèse nxàèè ka, tãá zi qhàò zi di ne wèè ne gha qãèse kóm me ka. Ra kò gàman kg'ám-q'oo koe kgoaraè.

¹⁸ Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ãè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarìkg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chòò tamase méém dqòmme. Amen.

¹⁹ Tsgámkagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforom dis x'áé-q'ooos di ne hēéthēé e.

²⁰ Eraseto ba kò Korinta koe qaù, ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama.

²¹ Kúrú méé tsi qarika naka ncēe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.

Ebolo ba hēé, naka Putenese ba hēé, Lino ba hēé, Kelaudia sa hēé, naka tsáá qōe ga xu wèé xu hēéthēéa ko tsgám tsi.

²² X'aiga ba méém tsarim tc'ēm cgoa hã. Cgòmkuhan méé i gatu cgoa hã.

TITO Paulom dis tcgãya sa Titom koe Téé-cookg'ai sa

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm-kg'ao me e, ncêe kò gam khama ma ko ma tséé ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xgaan koe hùì. Paulo ba kò ncêes tcgãya sa Tito ba góá máá, ãem kò Kerete koe qaù me a ka, kereke di tsééa nem gha tc'ãà-cookg'ai ka.

Tcgãya sa ko nqoana zi guú zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tséé-kg'ám zi tc'ãà-cookg'aim kerekes di xu gha kúru zi ka kg'ui.
2. Gaiam ko Tito biría kg'ónòè, ntamam gha ma tãáka zi xg'ae zi ma kerekes koe xгаа-xгаа sa: kaia xu khòè xu hêé, naka kaia zi khòè zi hêé (ncêe ko hàà dxàe-coa zi xгаа-xгаа zi), qárí-kg'ao xu hêé naka qãàn hêéthêé e.
3. Còo dis kam ko Paulo Tito ba biría tchàno-tchano dtcòm-kg'ao ne di tsééan ka: kái-kg'aise méé ne tòókua hãa naka ncàmkuia hãa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tc'ãà-còokg'ai sa
- xгаа-xгаа ne
- cgómkuia ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)
- Tãáka zi xg'ae zi di xгаа-xгаа ne, kerekes koe (2)
- Tchànoan xгаа-xгаа ne (3)

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Nqarim dir qãà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra. Tsééa óáèa ra, Nqarim ka nxará tcg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòmàn koe hùì, a kúru ne ne tseeguan q'ãa, a Nqari-tcáóa hãase kg'òè ka.

² Chòò tamas kg'òès di nqòòan úúa hãase, ncêem kò Nqarim ncêe tshúù-ntcõa di tama ba, nqòóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu *taa* hãa sa.

³ Gam qáòa tcg'òóa hãam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba tiri xгаа-xgaan koe x'ái. Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba ncêes tséé sa máa tea, ãem kò ma x'áèa hãa khama ma.

⁴ Titoè, gatá dis dtcòmès koe tseegu di tsi cóá tsi tiri tsir ko ncêes tcgãya sa góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hêé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kg'ao ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuian hêé naka tòókuan hêéthêé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Titom di tsééa ne Kereta koe

⁵ Eè kò xg'ara-xg'araè tama zi guú zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a ãer ko ma x'áè tsia khama ma wèè xu x'áè-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxará tcg'òó.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ Kerekes dim kaia ba méém káá chibim khòè ba ii, cúis khòès dim khòè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm-kg'ao ii, naka ia táá uúan hēé naka ntcoekuan hēéthēé ka q'āèa hāa guu.

⁷ Nqarim di tséean kò kúrúm khòè me e domka méém káá chibi ba ii, táá méém ko dqòmse guu kana xgòà-xgoase guu, kg'áà-kg'ao ba méém ii guu, naka ncòo di ii guu, naka táá kàa cgoa qguù di ii guu.

⁸ Igaba méém qāèse ko khòèan hààkagum khòè ba ii, qāè gúúan ncàmam khòè ba méém ii, qgòóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hāa ba.

⁹ Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgòóa qari, ìem ma xгаа-xгааè mea hāa khama, naka baa gha nxāasega c'ēe ne ghùì-ghuin tcáo kómseko xгаа-xgaan cgoa, naka ēe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

¹⁰ X'áèan ntcoea hāa ne khòè ne kái nea hāa ke, kg'uia xám-kg'ao ne, a kàa-kg'ao ne, kái-kg'aise gane ēe Juta dis dtcòm koe guua hāa ne.†

¹¹ Nqookaguè méé ne, gúù zi ēe ne ga kò xгаа-xгаа tama zi xгаа-xgaan ka ne ko wèém x'áè ba cg'āè-cg'āe ke, a ko ncēe xгаа-xgaan kúrú, c'ēes gúù sa ne gha kàan cgoa hòòa máase ka.

¹² Gaxu porofiti xu ka c'ēm tc'áro ga kò máá: “Kereta di nea wèè x'áè ka tshúù-ntcòa-kg'ao ne e, a cg'āè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrúa máase tama nea igaba ne kg'ama tc'òó-kg'ao ne e,” témé.

¹³ Ncēe ko nxāèè sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxāasega tchàno dtcòmàn úú,

¹⁴ naka nea Juta ne di huwan táá gúù cgáé khama ma sèè guu, kana gane ēe ko tseeguan ntcoe ne di x'áè-kg'ámàn igaba.

¹⁵ Gane ēe q'ano ne ka i wèè gúúan q'ano o, igaba gane ēe cg'āè tc'ēe ne ncēe dtcòm tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'ēean hēé naka tcáoan hēéthēéa cg'āè-cg'āèa.

¹⁶ Nqari ba ne q'ana hāa sa ne ko nxāea tseegukagu, igaba ne ko gane di tséean ka xguì Me. Cg'āè kg'òò ne e, a komsana tama, a ne a qāè gúúan kúrú kg'ano tama.

Tséé-kg'áma ne tǎáka zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)

2

Titom ga ko xгаа-xгаа sa

¹ Igabaga méé tsi tsáá qāè xгаа-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka kg'ui.

² Kaia xu khòè xu xгаа-xгаа naka xu qgòóse, naka tcom-tcomsa ii, naka i tc'ēe-kg'áma xu tchàno ii, naka xu dtcòmàn koe hēé naka ncàm kuan koe hēé naka qáo tcáoan koe hēéthēé tchàno ii.

³ Gataga méé tsi thēè kaia zi khòè zi xгаа-xгаа naka zi kg'òè-kg'áma zi koe qgòóse, naka táá c'amku di ii, naka gōéan kg'áà koe káíse tòóse guu, igaba méé zi tchàno gúúan xгаа-xгаа.

⁴ Nxāasega zi gha khòè zi gazi ka cg'aré zi xгаа-xгаа, gazi di xu khòè xu hēé naka gazi di cóán hēéthēé méé zi ncàm sa,

⁵ naka zia qgòósean úúa hāa, naka q'ano ii, naka zia x'áèa zi qāèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khòè xu máase, nakam gha nxāasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.

⁶ Gataga méé tsi thēè qárí-kg'ao-coa xu ntcàm naka xu qgòósean úú.

† 1:10: ēe Juta dis dtcòm koe guua hāa ne - Gerika sa ko máá: “ēe q'āe nqāa-qgai khòo-kg'aièa ne dis xg'aes koe hāa ne,” témé.

⁷ Wèés gúùs qāēs kúrú koe méé tsi x'ái sa ii. Tsari xгаа-xgaan koe méé tsi x'ái, tcáóa tsi qāē e sa, naka wèé tcáóa tsi cgoa gúùan kúrúan ka hēéthēē e.

⁸ Kómseko kg'uian ncēe ntcoèè tite tséékagu, naka ne gha nxāasega gane ēe ko ntcoe e ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúú ga káá a gane gha gatá ka kg'ui i ke.

⁹ Qāàn méé tsi xгаа-xгаа naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka q'òðsean komsana, naka qāē-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'ám-q'oo o guu,

¹⁰ naka táá ts'āà cgae e guu. Igaba méé i x'ái, wèé zi dàò zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxāasega Kgoara-kg'aom gatá dim Nqarim di xгаа-xgaan wèé zi qgái zi koe t'òè-t'òe.

¹¹ Nqarim di cgómkuu ne x'áisea hāa, a ko wèé ne khòè ne koe kgoarakuan óá.

¹² A i a ko xгаа-xгаа ta a, cg'āē tcáóan hēé naka nqðóm di zi tc'ēe zi hēéthēé ta gha xguì ka, naka taa gha ncēm kámám dim nqðóm koe qgóósea hāase kg'òè, naka tchāno ii, naka Nqari-tcáóa hāa;

¹³ ēe ta hāa a ko ts'ee-ts'ee/kg'aiēas nqòò sa qāà ka, Nqarim kaim, Kgoara-kg'aom gatá dim Jeso Krestem dis x'áàkos x'áise-q'oo sa,

¹⁴ ncēe kò gatá domka máāsea hāa ba, nxāasegam gha wèé chìbian koe x'amá tcg'óò ta a ka, a ba a gha Gam di khòèan q'ano-q'ano máāse, Gam di gha ii ka, a gha gataga qāē tsééan kúrú koe kaisase máāsea hāa.

¹⁵ Ncēe zi gúù zi méé tsi xгаа-xгаа, naka wèé qaria tsi ka khòèan ntcám naka dqàè e. Táá hēé naka i khòèan ntcoe tsi guu.

Tchāno gúùan kúrúa ne (3)

3

¹ Khòè ne tc'ēe-tc'ēe naka ne gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēé naka gane di xu kaia xu hēéthēé qámseá máá, naka nea komsana, naka nea wèés gúùs qāē sa kúrúan kg'ónòsea máá.

² Táá méé ne c'ēe khòè ka cg'āèse kg'ui guu, kana mēéku cgoa a guu, igaba méé ne qāē cau ii, naka qámseá ne hāa sa wèé khòèan koe x'ái.

³ C'ēe x'aè ka ta kò gatá igaba káá tc'ēe ta a khama, a kò komsana tama, a kò hòakaguè, a ta a kò ēe ta ko tc'ēe zi hēé, naka tāáka zi kare-kg'ám zi hēéthēé kúrú koe tòòsea hāa, a kò cg'āē tc'ēean hēé naka chùkuan hēéthēé cgoa kg'òè, a ta a kò khòèan ka hòrèa, a kò thēé hòrekua hāa.

⁴ Igabaga ēe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qāèan hēé naka ncàman hēéthēé x'áise,

⁵ kam kò kgoara ta a, ēe ta kò gatá kúrúa hāa zi gúù zi tchāno zi domka tamase, igaba Gam di thòò-xama-máákuan domka. Kgoara ta am kò kabase ábàkuan dis xg'aàkus koe hēé naka kaba-kabakus koe hēéthēé e, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a,

⁶ ncēm kò gatá koe kaisase ntcāà tcana hāa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a.

⁷ Ncēs gúùs domka ta Gam di cgómkuu ka Nqarim *cookg'ai koe* tchāno ta iise bóòea hāa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chòò tama kg'òèan dis nqòò sa úúa hāase.

⁸ Ncēe kg'uia nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncēe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'ēe, naka ne nxāasega ēe Nqarim koe tcoma hāa ne kòrese naka nea qāē gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncēe zi gúù zia qāē zi i, a wèé khòèan koe hùian úúa.

⁹ Igabaga méé tsi káà hùì ntcoekuan hěé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hěé, naka tēeku-kg'ám zi hěé, naka x'áèan di mēékuan hěéthěé téékagu, káà hùì i, a cg'áa-cg'ana a ke.

¹⁰ Khóèm kereke sa ko tsai-tsaiia q'aa ba méé tsi tc'ãà di sa dqàè, naka cam di sa hěéthěé e. Gaa koe guus ka táá tchõà úú cgoa me guu,

¹¹ q'ana hãase, ēeta iim khòè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chibiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bóòà xguisea hãa.

Còo di x'áè-kg'áma ne

¹² Eër kò Aretemase ba kana Tigiko ba tsáá koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hãa sar bìrisea hãa ke.

¹³ Kúrú wèès gúùs ēe tsi ga kúrú sa naka Senasem x'áè q'ãa-kg'ao ba hěé, naka Apolose ba hěéthěé tsara gatsara dis qòòs ka hùì, naka bóò c'ēe gúù ga tsara tcào tama sa.

¹⁴ Gatá di khòèan méé i thěé xgaa-xgaase naka ia qãè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxãasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá káà hùìs kg'òè sa kg'òè guu.

¹⁵ Wèè ne khòè ne ncēe tí cgoa hãa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi ēe dtcòmàn koe ncàm taa ne.

Cgómkuan méé i gatu wèè tu cgoa hãa.

FILEMONE Paulom dis tcgãya sa Filemonem koe Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànom dtcòm-kg'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'èe me e, a ba a kò qãàm Onesimo ta ko ma tciìem dim kaia me e. Ncèem qãà ba kò gam ka q'òòsem koe qgóéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa síí xg'ae, ncèe kò qáé-nquuan koe hãa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm-kg'ao ba kúrú. Paulom dis tcgãyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qãàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncèem kò Paulo gam koe tsééa kàbia ba, a ba a kò qãèse hàakagu me, qgóóa mááèam qãàm cúim khama tamase igaba dtcòmàn hãam qòem khama ma.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- qãà

- tséé

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko Filemone ba dqom (1-7)

- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá (8-25)

Paulo ba ko Filemone ba dqom

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáéèa ra, a gatá ka qòesem Timoteom cgoa hãa,

tsam ko ncèes tcgãya sa góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm-ncamsa tsi, a sitsam cgoa tséé-kg'ao ii tsi,

² naka gatá ka qòeses Afia sa hée, naka Arekipom tíí khama ma ncõo-kg'ao ba hée, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa héethée tu, a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hée naka X'aigam Jeso Kreste ba héethée tsara koe guua hãa cgòmkuhan hée naka tòókuan héethée méé i gatu cgoa hãa, témé.

⁴⁻⁵ Kómr ko, Nqari-tcáoá ne khòè ne wèè ne tsi ma ncàma hãa sa, a ra a ko gataga kóm tsari dtcòmàn X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá a ra a ko wée x'ae ka tiri còrèan q'oo koe tc'èe-tc'èese tsi.

⁶ Q'ana tsi hãa, Krestem koe ta wées gúùs qãè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòmàn tsi gha c'èe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa.

⁷ Tíí qòeè, Nqari-tcáoá ne di zi tcáo zi tsi kàba-kàbaa. Tseegukaga i tsari ncàmkuhan kaisase qãè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáo tea.

Paulo ba ko Onesimo ba kg'ua máá

⁸ Nxãatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'èè tsi, tsi èe ko qaase sa kúrú,

⁹ igaba ra gha ncàmkuhan domka kg'ama dtcàrà tsi tsi kúrú si. Tíí Paulo ra ncèeska kaia, a Jeso Krestem domka qáéèa hãa.

¹⁰ A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncèer kò qáéèa a táùan koe hãa kar kò gam dim xòò ba kúrú ba, Onesimo ba.

¹¹ Kg'iam kò tsáá koe káà hùì me e, igabam ncèeska tsáá koe ga hée naka tíí koe ga héethée kaisa hùian úúa hãa.

¹² Tsáá koer ko tsééa kàbi me, tirim cóám tcáo-c'óáa te di ba.

¹³ Qãè tchõàn domkar ncêe táùan koe hàna; gaa domkar kò ncàmà hãa, tí cgoam ga ncêe koe hãa sa, a nxãasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te.

¹⁴ Igabagar cuiskaga cúí gúù ga dtcòm tama tsi hãase kúrúa hãa tite. Tc'êe ra ko, kúrú tsi gha qãèan méé i tcáóa tsi q'oo koe guua hãa sa khama, chùiku ka tamase.

¹⁵ C'êedaokam kò gaa domkaga xòm x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hãa, nxãasega tsi gha chõò tamase hãa cgoa me ka,

¹⁶ qãàm iise tamase, igaba qãa ba nqáéa hãase, ncàm-ncamsam qõem khama ma. Ncèè tí koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qãàm iise naka gataga X'aigam *Nqarim* koe tsáá qõem iise.

¹⁷ A ncèè tsáá ka c'êem khama tsi kò ko ma sèè te ne méé tsi qãèse hàakagu me, tí ka tsi ga ko hêé khama.

¹⁸ A ncèè c'êe gúù cg'ãèm kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tí tcúú koe qaa a.

¹⁹ Tí Paulo ra ko ncêe gúùan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: "SURUTAR GHA KABI I," témé. (Cuiskagar tc'êe-tc'êesekagu tsi naka máá: kg'õèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hãa tite.)

²⁰ Eè, tí qõèè, ncêes gúùs qãè sa X'aigam *Nqarim* domka kúrúa máá te, naka i gha nxãasega tcáóa te Krestem koe kãba-kãbaè.

²¹ Komsana te tsi gha di tcoma ner úúa, a ko nxãata ma góá máá tsi, a gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hãan cgoa ga.

²² Gataga méé tsi cg'ãè-nquuan kg'ónòa máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòòà hãa ke.

²³ Epaferase ba ko tsgámkagu tsi, ncêe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qáé-nquus koe xg'ae a qáéèa hãa ba.

²⁴ Xu ko gataga thée tí cgoa ko tséé xu tsgámkagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

²⁵ X'aigam Jeso Krestem di gómkuan méé i gatu dim tc'êem cgoa hãa.

HEBERA NE Tcgãyas Hebera ne goá máàèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-kg'ao ne di sa goá máàèa, ncêe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòm anagu ne. Góá-kg'ao ba kò gane di dtcòm koe ntcàm ne, a ko Jeso Kreste ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúuan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chòò tamam Cóa Me e Nqarim di ba, ncêe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xòòm koe guu a, ãem kò hãa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim òm Cóam iisem, Jeso ba moengelean koe hêé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hêé, naka Moshem koe ga hêéthêé cgáé Me e.
2. Cãm dis kam Jeso ba Nqarim ka nxará tcg'òòèa hãa, chòò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean ógara hãa, me dtcòm-kg'ao ba gaa domka chìbian koe hêé, naka q'áòan koe hêé, naka x'ooan koe hêéthêé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áíé, igabas ncêeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hãa.

Góá-kg'ao ba ko dtcòm di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-kg'ao ne di kg'òèan koe, a ko gam di ne nxará-kg'ao ne ncêeta ma ntcàm, dtcòma hãase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxará-kg'aoan ntcàm, gane di tcgáian ne gha Jesom koe qãea tòò, xháé zi hêé naka qóm zi hêéthêé ãe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- peresiti, chìbi, dàòà-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)
- Kreste ba Moshe ba hêé naka Joshuam ka hêéthêé cgáé Me e (3-4)
- Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (5-7)
- Krestem òm qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)
- Krestem di dàòà-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11-12)
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)

Nqarim òm Cóa ba kaiam ga Me e

¹ Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgòose ga xu cgoa kg'ui,

² igabagam ncêeska cò di x'aèan ka ko Gam òm Cóam koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncêem kò Gam koe guu a nqóò ba kúrú, a wèé zi gúù zi òm q'òò-kg'ao ba kúrú Me ba.

³ Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'ái, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam òm kg'uim di qarian ka qgóó. Eẽm ko gatá òm chìbian koe q'ano-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hãam Qarim wèem òm x'òàm kg'áòm xòè koe síí ntcòò.

Nqarim òm Cóa ba moengele xu ka kaia hãa

4 Ncēes ma Gam dis cg'òè sa ma moengele xu di cg'òèan ka tc'amaka hãa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa máàèa.

5 Gatagam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba bìrí naka máá:

“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,
Ra ncēem cárí koe guu a tsarir Xòò Ra a,”

témé ta ga hãa,

kanam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba bìrí na máá:

“gam ka Xòò bar gha ii,
me gha Tirim cóá ba ii,”

témé ta ga hãa khama.

6 Igabagam kò Nqari ba ìem ko Gam dim Cóám tc'ãà di ba nqòóm koe tsééa óá ka máá:

“Wéé moengelean Nqarim di méé i dqomè Me,”
témé.

7 Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:

“Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúrú xu tc'áán khama ii,
a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'eean di karu taman khama ii,”

témé,

8 igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:

“Nqari Tseè,

Tsaris ntcòó-q'oos x'aian di sa
gha chòò tamase hãa.

Tsari ne khòè ne

Tsi ko tchànóm dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai.

9 Eè tchàno ii sa Tsi ncàma hãa,

a èe cg'ãè ii sa hòrea.

Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseè,

Tsáá ka c'èe xu nqáéa hãase nxárá tcg'òó Tsia,

a qãè-tcaoan di nxúlan cgoa ntcãá tcúú Tsia hãa,”

témé.

10 A ba a ko máá:

“X'aigaè,

Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqòó ba kúrúa hãa,

i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

11 kaàku i gha,

igabaga Tsi gha Tsáá chòò tamase hãa.

Wééan ga gha qgáían khama ma cg'ãa-cg'anase,

12 hãaèkom qgáím khama Tsi gha ma kabèa xg'ae e,

i gha qgáían ko ma hãaè a tcg'òóè

i c'ëean hãaè khamaga ma kãbi-kãbiè,

igabaga Tsi gha Tsáá èe Tsi ii khama cúíga ii,

i kuria Tsi chòò tite,”

tam méé.

13 Qanegam Nqari ba c'ëem moengelem kaga máá:

“Ncēe koe ntcòó Tirim x'òàm kg'áòm xòè koe,

nakar gha nxãakg'aiga sí tsari cg'òo-kg'aoan kúrú

naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcòó-q'oos koe ntcòó,”

témé ta ga hãa.

¹⁴ Kháé i nxãaska moengelean dùúá? *Kg'amaga* xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'êe xu u, ncêe Gam ka tsééa óáèa hãa xu, hàà xu gha khòèan hùi i kgoarasean hòò ka.

2

Komsanan dis dqàèku sa

¹ Gaa domka méé ta ncêe ta kò kómá hãa tchòàn kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na hòè guu.

² *Gatá ka tsgõose ga xu* kò moengelean ka máàèa hãa tchõà nea kò kaisa qarian úúá, ne kò gane êe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò.

³ Ncêè êe ne khòè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncêè ncêeta noose kaias kgoarakus *Jesom koe hãas* cgoa ta kò tchõà úúu tama ne? Ncêem kò X'aigam *Jeso ba kg'aia* gaas ka kg'uia hãa, ne kò êe kò kóm Me ne gaas ka nxàea tseegukagu sa.

⁴ Nqarim igabagam kò thêé kái zi x'ái zi hêé, naka are-aresa zi gúú hêé, naka tááka qarian hêé, naka Tcom-tcomsam Tc'êem di zi aba zi ncêe ne kò Gam di ncàman ka máàèa hãa zi ka hêéthêé ncêe sa nxàea tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncêe tchòàn komsana.

Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úúu ta am ga Me e

⁵ Nqari ba ncêe ko hààm nqóóm ncêe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'âa-cookg'ai tama khama.

⁶ Igabaga i *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe c'êe koe góásea hãa a ko máá: “*Nqariè*, khòè ba díi baa,

Tsi ko gam ka tc'êe-tc'êese,
me khòèm òm cóá ba díi baa,

Tsi tchõà úúu cgoa mea?”

⁷ Xòm x'aè ka Tsi kò moengelean dis téé-q'ooos ka nqãaka hãa sa máà me, a Tsi a kò x'ààn hêé naka tcoman hêéthêé dis cába sa cábákagu me,

⁸ a kò wèè zi gúú zi gam di qarian dòm q'oo koe tòóá hãa,”
témé.

Nqari ba kò wèè zi gúú zi khòèm di qarian dòm q'oo koe tòóá hãa, si gam di qarian dòm q'oo koe hãa tamas gúú sa káà si i. Igabaga ncêe i ii khama, wèés gúús gam di qarian dòm q'oo koe hãa sa ta qanega bóò tama.

⁹ Igabaga ta ko *Jeso ba bóò*, ncêe kò xòm x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'ooos ka nqãaka hãa sa máàèa ba, nxãasegam gha Nqarim di cgómkuan koe guu a wèém khòèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'ààn hêé naka tcomkuan hêéthêé dis cába sa cábákaguè.

¹⁰ Nqarim ncêe ko wèés gúú sa kúrú, si wèés gúú sa Gam domka hãa, ba i kò qãèa máána hãa, *Jeso bam* gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'ooos koe hãa sa. A ba a kò ncêe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'ààn koe hãa ka. *Jeso ba Gaam* kgoarakuan koe ko úúu nem ga Me e khama.

¹¹ Gaam êe ko khòèan kúrú i tcom-tcomsa ba hêé, naka khòè ne êe ko kúrúè a tcom-tcomsa ne hêéthêéa cúis x'áé-q'ooos di ne e. Gaa domkagam *Jeso ba 'Tíi qõe ga tuè' ta ma tciaa* ne ka sau-cgaekaguè tama,

¹² a ko *Nqarim ka máá*:

“Tíi qōe ga ne koer gha Tsari cg'òèan ka kg'ui;
a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a cian cgoa dqom̄ Tsi,”
témé.

¹³ A ba a ko gaia máá:

“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”
témé.

A ba a ko gaia máá:

“Ncāa ga Ra a,

Nqarim máà Tea hāa ne cóá ne cgoa,”

témé.

¹⁴ Cóá nea c'áòan hēé naka cgàan hēéthēé cgoa kúrúèa hāa ne khòè ne e, khamam kò Gaam igaba thēé khòè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxāasegam gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hāa ba kaàkagu ka, ncēe dxāwa ii ba,

¹⁵ a ba a kò ncēe sa kúrú, nxāasegam gha gane ēe kò wèé kg'òèa ne q'oo koe x'oos bèe koe qáésea hāa ne, gane di q'áòan koe kgoara ka.

¹⁶ Tseeguan kagam moengelea nem gha hùì ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsqōose-coa nem gha hàà hùì ka hààraa.

¹⁷ Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qōese ga ne khama ma kúrúe sa, nxāasegam gha Nqarim di tséean koe kaiam peresitim tcom-tcomsa a cgòmkuuan úúa hāa ba ii ka, a khòè ne dàò-a-máákuan kúrúá máá, ne nxāasega gane di chìbian koe qgóóa máàè ka.

¹⁸ Gam igabam kò xgàrase, a kúrúá bóòè, khamam gha thēé gane ēe ko kúrúá bóòè ne hùì.

Kreste ba Moshe ba hēé naka Joshua ba hēéthēé tsara ka cgáé Me e (3-4)

3

Jeso ba Moshem ka kaia

¹ Gaa domka méé tu, tíi qōe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncēe nqarikg'ai di tciikuan koe hāa tuè, Jesom ka tc'ēe. Jesom ncēe kò Nqarim ka tséea tcg'òèa hāa ba, a Kaiam Peresiti ba ii ba, ncēe ta ko Gam ka gatá di dtcòm̄an nxāea tseegukagu ba.

² Gaam ēe kò nxárá tcg'òó Mea hāam koem kò tcom-tcomsa Me e, ēem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma.

³⁻⁴ Wèém nquu ba khòèan ka tshàòèa hāa, Me Nqari ba wèés gùù sa tshàòa hāa. Me ēem ma nquum dim tshàò-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuuan hòò hāa khamagam Jeso ba Moshe ba nqáea hāase tcomkuuan hòò hāa.

⁵ Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gùù zi ka nxāea tseegukagu.

⁶ Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncēè *Nqarim koe* tcoman hēé naka nqòòs ēe ta ko gaas cgoa bóòses koe hēéthēé ta kò qgóóa qaria hāa ne.

Komsana úú taman dis dqàèku sa

⁷ Gaa domka méé tu ēem ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba méé a ko máá: “Ncēe cam̄ ka ēe tu kòò dòm̄a ba kóm̄

⁸ ne méé tu táá qari-qari tcáo guu,
ēe komsanan úú tama ne kò hēé khama,

ēe ne kò tchàa-xgòós koe kúrúa bóòè ka.

⁹ Ncēe gatu ka tsgōose ga xu kò kúrúa bóò Te koe, a kò 40 kurian sèè a Tiri tsééan bóò.

¹⁰ Ra kò gaa domka ēes qhàò sa xgòà cgaea hãa,

a Ra a kò máá:

'Gane di tcáóa ne ko wèè x'aè ka hoàkaguè, ne Tiri x'àiè-kg'ámán komsana tama,' témé.

¹¹ A Ra a kò gaa domka Tiri xgòàn koe gaise a máá: 'Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'ooos koe tcana hãa tite,' témé."

¹² Q'ana méé tu hãa, tí qōe ga tuè, naka i cúia tu ga táá cg'ãè, a dtcòm úú tamasa tcáó sa úúa hãa guu, ncēe gha kúrú tu u tu kg'òèa hãam Nqarim koe tcg'oa sa.

¹³ Igaba méé tu wèè cím ka korèku, 'ncēm cím ba' ta i kò ko mééès noose, naka i gha nxãasega táá c'èe-kg'áia tu ga cg'ãèan ka hoàkaguè naka qari-qari-tcúùè guu.

¹⁴ Ncēè Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncēe ta kò ko kg'aia hēè khama a síi chòò-q'ooos koe tcãà ne ta gha Krestem koe xg'aea hãa.

¹⁵ Ncēe i ma Nqarim dis Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

"Ncēm cím ka tu kò Nqarim di dòman kóm

ne méé tu táá gatu ka tsgōose ga xu

Nqari ba kò komsana tama xu

khama ma qari-qari tcáó guu,"

témé.

¹⁶ Kháé dii ga nea ēe kò dòma ba kómá hãa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ēe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hãa ne tama ne gáé kò ii, wèèa ne ncēe kò Moshem ka tc'ãà-cookg'aièa hãa ne?

¹⁷ Kháé ba kò Nqari ba diin 40 kurian xgòà cgaea hãa? Gane ēe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tama nea gáé kò ii, ncēe i kò gane di tc'áróan tchàa-xgòós koe x'óóku ne?

¹⁸ Kháé ba kò dii ga ne koe gaise, ncēm kò birí ne a máá, Gam dis sãakagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana hãa tite témé ne? Gane ēe komsana tama ne koe cúí ga a.

¹⁹ Si kò ncēes gúú sa x'ái ta a, dtcòm úú tamasa domka ne kò táá sãakagukus-q'oo koe tcãà sa.

4

¹ Gam dis sãakaguku-q'ooos koe tcãàn dis nqòòkaguku sa hãa, ke méé ta q'ana hãa naka i cúia ta ga táá gaa koe tcãàn ka tààè naka kháóka qaùu hãa guu.

² Qãè tchòà ne kò hàà cgae ta a ke, ēe i kò ma síi cgae nea khamaga ma, igaba ēe ne kómá hãa kg'uia nea kò gane koe cgáé tama, ēe ne kò kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama.

³ Ncēe sa ko máá, ēe dtcòmà hãa ta gha ēes sãakaguku-q'ooos koe tcãà, témé. Nqari ba kò máá:

"Tiri xgòàn koer gaisea hãa,

cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q'ooos koe tcana hãa tite sa,"

témé khama. Eèta i kò ma Gam di tsééan nxãakamaga nqòóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga xg'ara hãa, me kò sana hãa igaba.

4⁷ dim cárn ka i *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe c'ēe koe góásea hãa a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cárn ka Gam di tsééan wèè koe sana hãa,” témé khama.

5 A ba a kò gaicara ncēm qgáim koe máá: “Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,” témé.

6 Gane ēe kò tc'ää a qãè tchòàn kómí nea kò táá dtcòm, khama ne kò gane di komsana taman domka gaas sãakaguku-q'oos koe táá tcãa. Ne c'ēe ne hànaa, tcãa sa kgoara mááèa hãa ne.

7 Gaa domkam kò Nqari ba gaicara c'ēm cárn ba tòó, “Ncēm cárn ba” ta ko ma tciè ba. Kái xu kuri xu qãá q'oo koem kò Dafitem koe guu a kg'ui, ncēe i nxãakamaga *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe ma nxàèèa hãa khamaga ma a máá:

“Ncēm cárn ka tu kòo dómà ba kómí,
ne méé tu táá tcáóa tu qari-qari guu,”
ta ko méé e.

8 Ncēe Joshuam kò xg'ao sãakaguku-q'oo sa máá nea hãa, nem ga kò Nqari ba táá kabise a kháóka c'ēm cárn ka kg'uia hãa.

9 Gaa domkagas *Nqarim di* ne khóè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo sa téé-tēe.

10 Díim wèém ēe ko *Nqarim* dis sãakaguku-q'oos koe tcãa ba ko gam di zi tséé zi koe sãa khama, ēem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma sana hãa khamaga ma.

11 Ke méé ta gaa domka ncēes sãakaguku-q'oos koe tcãan x'ãà máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu, ncēe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

12 *Nqarim* dim kg'ui ba kg'õèa hãa, a ko tséé khama, a wèè za ga ntcõe-kg'ám ntcàum ka kaisase ts'ée me e, a ko khóèan koe qhàea tcãase, a tcáó sa hēé naka tc'ēe ba hēéthēé gáda q'aa, a q'amku-q'oo zi hēé naka tcgaèan hēéthēé q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hēé naka tc'ēe-kg'ámán hēéthēé bóòà tcg'óó.

13 C'ēs gúus *Nqarim* tcgái-q'oo koe chómsea hãas ga sa káa si i, wèes gúus ēe kúrúèa hãa sa nqámán koe téé-tēe a ko tcgái-q'ooa ba koe hòòse, Gaam ncēe Gam koe méé ta xqara máase ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kaim peresitim tc'amaka hãa Me e

14 Q'ana ta hãa, kaim peresitim tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom ncēe *Nqarim* dim Cóa ba, ncēe kò nqarikg'aian nqáé a *Nqarim* cookg'ai koe síí hãa ba. Ke méé ta ncēe ta nxàea hãa dtcòmán qarika qgóó.

15 Kaim peresitim gatá di kg'amkan koe thòò-xama máá ta a tama ba ta úúu tama khama, igabaga ta kaim peresiti ba úúa hãa, ncēe kò ēe ta gatá ma kúrúá bóòèa hãa khamaga ma wèè za kúrúá bóòè ba, igaba kò táá chibi kúrú ba.

16 Ke méé ta gaa domka kgoarasea hãase *Nqarim* dis ntcóó-q'oos x'aian dis koe cúù-cuuse, ncēe cgómkuan hãa koe, nxãasega ta gha gaa koe thòò-xama máákuan hēé naka cgómkuan hēéthēé hòò, ncēe gha hùì ta a, qaa a ta ko x'ae ka.

5

1 Wèém kaim peresitim ncēe khóè ne xg'aeku koe guu a nxará tcg'óòèa ba nxará tcg'óòèa hãa, khóè nem gha nxãasega *Nqarim* cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chibia ne domka aba zi hēé naka dàòà-máákuan hēéthēé tcg'óòèa máá ne ka.

² Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane ãe cú gùu ga c'úua hãa a ko tsãa ne cgoa tc'ause tséé.

³ Gaa domka i ko qaase, khòe ne di chibian domka hêé, naka gam di chibian domka hêéthêém gha dàòà-máákuan kúru sa.

⁴ I cúu khòe ga ncêes tcomku sa sèea máásea hãa tite, igabam Nqarim ka tciiea hãa, ncêem kò ma Arone ma tciiea hãa khamaga ma.

⁵ Krestem igabam kò táá kaïam peresiti bam gha kúru ka kaikaguse, igabam kò nxará tcg'òòé Gaam ãe ko máá:

“Tiri Tsi Cóa Tsi i;

Ra ncêe cáni koe guu a Tsarir Xòò Ra a,”

témém ka.

⁶ Ncêem ko c'êe qgài koe kg'ui a ko máá:

“Chòò tamase Tsi peresiti Tsi i,

Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé.

⁷ Jesom di kg'òèan nqòómkg'ai di koem kò còrèan hêé naka dtcàran hêéthêé q'aua kg'aeen cgoa nxàea tcg'òò, Gaam ãe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úua hãam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòà hãa domka komsanaè.

⁸ Gatàm kò ma Cóa ba ii, igabam kò ãem ko xgàræsea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase.

⁹ Eëm hààraa máána hãa sam ko kúrua xg'ara kam ko chòò tamas kgoaraku sa wèea ne ãe ko komsana Me ne koe óága.

¹⁰ A ba a kò kaïam peresiti bam gha ii dis ntcòò-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Dqàèkus dtcòman aagu di sa

¹¹ Kái zi gùu zi xae ga ncêes gùus ka nxàe, igaba xae ga ma bìria tchànò-chano tu u sa qari si i, kóma tu q'áa tama khama.

¹² Ncêe x'èe ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'êem khòèm tseegu dis tshoa-tshoase-q'ooos Nqarim di kg'uiian di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Bìian tu ko qaa, a qari tc'òoan qaa tama.

¹³ Wèem khòèm ãe ko bìian cgoa xáròè ba qanega cg'aré me e khama, a tchànòan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama.

¹⁴ Igaba i qari tc'òoan kaia ne di i; nxàakamaga ne kò kúru xám m khama ne ko ãe qãè ii sa ãe tshúu iis koe q'aa-q'aa.

6

¹ Gaa domka méé ta tc'áà di zi gùu zi ãe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qòò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshàò guu: káà hùu zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòman di sa hêé,

² tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hêé, naka tshàuan tòò cgaekuan di sa hêé, naka x'ooan koe tēean di sa hêé, naka chòò tamas xgàrakus di sa hêéthêé e.

³ Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncêes gùu sa kúru.

⁴⁻⁶ Ka nea ga ntama ma gane ãe kò gane di dtcòman aagua hãa ne kabise a gaicara tcóóse? Gane ncêe kò c'êe x'èe ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqaririk'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam Tc'êe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hêé naka hààko x'èèan di qarian hêéthêé xám ne, ncêe ko gane di dtcòman aagu ne. Thamka tama i hãa, chibian koe tcóósean koe ne gha úúé

sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóa ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcãa Me khama.

⁷ Ncêe nqôóm kò ko gam koe ko ntcãa túú tshàn ko kg'áa, a ãe ko gaam koe xhàrà ne tc'òoan cgoa hùì nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò.

⁸ Igaba ãem kòo dxàman hêé naka tc'èese tama tsòman hêéthêé ka tsòm cgaèe nem káà hùì me e, a ba a cgúikuan ka téea mááèa, a ba a gha còo dis ka dàdè.

⁹ Ncàm-ncamsa tuè, ncèeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãa.

¹⁰ Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ãe tu kúrúa hãa tsééan hêé naka ãe tu Nqari ba x'áía hãa ncàmkuhan hêéthêé c'úúa hãa tite. Ncêe tu kò tcom-tcomsa ne kúrúa máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka.

¹¹ Kaisase xae ko tc'èe, gatu ka c'èem wèem gha ncêe zi gúù zi koe tcãa tcáo sa, nakam gha nxãakg'aiga còo dim x'aè ba síí hàà, naka tu gha nxãasega ãe tu nqòò hãa zi gúù zi ka cg'oè-cg'oè.

¹² Kg'amka tu gha ii sa xae tc'èe tama, igaba xae ko tc'èe, gane ãe kò dtcòm sa hêé naka qáo tcáo sa hêéthêé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i

¹³ Eëm kòo Nqari ba Abrahamana ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'òès ka gaise, cúí khòè ga káa a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaise e,

¹⁴ a máá: "Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a kái tsgò-coan máá tsi," témé.

¹⁵ Me kò Abrahamana ba qáo tcáoan cgoa qãà, a ba a kò ncèem dàòm ka ãem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

¹⁶ Khòèa ne ko kuri ãe gaan ka kaia hãan ka gaise, si ko gaise sa ãe ko nxàèe sa qari-qari a wèe ntcoekuan ga kaàkagu khama.

¹⁷ Gane ãem ko nqòòkagua hãa* nem ko Nqari ba qãèse x'áí kg'oana, Gam di tséé-kg'áma nem cuiskaga kúrúa kabi tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gaisean cgoa càù.

¹⁸ Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcòan nxàe tite. I *Gam di nqòòkagukuan hêé naka gaisean hêéthêéa* cam sara gúù sara kúrúa kabìè tite sara a. Nqarim koe ta bèea síía hãa, *qãè qgái koe ta gha hãa ka*. Gam di nqòòkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hãas nqòò sa qgóóa qari.

¹⁹ Tcáoá ta ko qgóóa tòós gúús† khama ta ncêes nqòò sa úúa hãa. Ncêes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám q'ane koe síí, qgám q'aa-q'aakom di c'èe xòèan koe.

²⁰ Ncêe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncêe gatá ka tc'áa a qòò hãa ba. A ba a kò chòò tamase kaim peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

7

Peresitim Meleki-seteke ba

¹ Ncèem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eëm kò Abrahamana ba x'aiga xu ncòos koe tàà, a ko kabise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me.

* **6:17:** *gane ãem ko nqòòkagua hãa* - Gerika sa ko máá: "gane ãem ko nqòòkagua hãa ne gha mááè e," témé. † **6:19:** *qgóóa tòós gúù sa* - Gerika sa ko máá: "ankare" témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

² Me kò Abrahamama ba *ẽem kò ncõoan koe séèa hãa* gúùan wèè koe cúis tshàu-q'oo sa máà me. Tc'àà dis kas ko Meleki-setekem dis cg'òè sa nxàeas kò kabiè ne máá: “Tchànoan dim x'aiga ba,” témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxãa sa máá: “Tòókuan dim x'aiga ba,” témé.

³ *Gam ka góásea hãa gúù ga káa a*: kg'àò xòòà ba ka ga hëé kana dxàe xòòà ba ka ga hëé kana qhàòà ba ka ga hëéthëé e, ábàèam hãa kana x'óoam hãa cáim gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chòò tamase peresiti me e.

⁴ Tc'èe-tc'èese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgõosem Abrahamam ga ba kò ìem kò ncõos koe tàà a séèa hãa gúùan ka cúis tshàu-q'ooos dian máà me koe ga.

⁵ Xu kò èe xu khòè xu Lefim dis x'áé-q'ooos di xu, ncèe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúis tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khóèan (ncèe gaxu di qõean) koe séè sa, gatá ne ma gane igaba thëé Abrahamam ka tsgõose-coa ne e igaba.

⁶ Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'ooos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúis tshàu-q'oo sa séè, a kò ts'ee-ts'eekg'ai me, Abrahamam ncèe kò *Nqarim ka gúù zi nqòòkaguèa* hãa ba.

⁷ Ntcoekuè tama ia, èe nqãaka hãa ba ko kuri èe kaia hãam ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa.

⁸ *Peresiti xu* kò ko cúis tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèè xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúim oose, si ko *Nqarim dis Tcgãya* sa nxàea tseegukagu, kg'òèam ko hãa sa, témé khama.

⁹ Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncèe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka* cúis tshàu-q'ooos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke* ba cúis tshàu-q'oo sa tcg'òóá máá, témé.

¹⁰ Eëm kòo Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba *ncèe tchànose ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

¹¹ Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian mée i Lefim dis x'áé-q'ooos di khóèan ii, témé, *i kò ncèean Aronem di x'áè-kg'áman ga a thëé*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tséean *chòò tama qgóóá-máákuan óága* di xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'èem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase.

¹² Ncèè peresiti xu ko ma tòóá xùrikus kò ko kabiè ne mée i gataga thëé x'áèan góá kabiè.

¹³ *Gatá dim X'aigam* ncèe zi gúù zi ko Gam ka nxàèè ba táás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khòè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa.

¹⁴ Q'áasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba èes qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

¹⁵ Ncèè c'èem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòòsea hãa, nes ko *ncèe xae ko nxàe sa qãèse* x'áise:

¹⁶ khóèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúru, igaba chòò tamas kg'òès di qarian ka a khama.

¹⁷ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko ncèe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chòò tamase Tsi Peresiti Tsi i, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé khama.

¹⁸ Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùì i khama i kò tcg'òòè.

¹⁹ Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Iga-bagam ncēeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncēe ta gha gaas koe Nqarim koe cùù-cuuse sa.

²⁰ Nqari ba kò gaisean tséékagu. C'ēe xu peresiti xu kò táá gaisean cgoa peresitian koe tòòè,

²¹ igabam kò Jeso ba gaisean cgoa peresiti ba tòòè, ēem kò Nqari ba birì Me a máá:

“X'aigam Nqari ba gaisea hãa,
a cuiskaga tc'ēea kabia hãa tite,
Tsi gha chòò tamase Peresiti Tsi i,”
témé ka.

²² Ncēes gaisés domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ēe nxàèa hãa sa kúrú sa.

²³ X'oo sa kò ko peresiti xu xgàè-kg'am xu táá hãa, *c'ēe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ēe xu tòòè khama*. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa.

²⁴ Igabam ko Jeso ba Gam dis tséés peresitian di sa chòò tamase kúrú, chòò tamasem gha hãa khama.

²⁵ Gaa domkam qarion úúa hãa, wèéa ne ēe ko Gam koe guu a Nqarim koe cùù-cuuse nem gha chòò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chòò tamase kg'òèa hãa khama.

²⁶ Kg'ano-kg'anosa a, ēeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncēe tcom-tcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba.

²⁷ C'ēe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèè cámi kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàò-mááku sa kúrú a nxāwa khóè ne domka c'ēe sa kúrú sa. Cúis dàò-mááku sam kò wèè khóèan di si i domka cúí q'oro kúrú, ēem ko dàò-máákus iise tcg'òòse ka khama.

²⁸ Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khóèan nxárá tcg'òòè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaisean di ba ncēe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóa ba nxárá tcg'òò, ncēe ko chòò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Ncúis Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)

8

Kreste ba kaim Peresiti Me e

¹ Cgáés gúùs ncēe koe xae ko nxàe sa ncēe si i: kaim peresiti ba ta úúa hãa, Qarim wèém dim kg'àòm x'òàm xòè dis ntcòò-q'òos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcòò-a-ntcòe ba,

² ncēe kaisase tcom-tcomsam còrè-nqum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nqum Nqarim ka kúrúèa ba, khóèan ka tamase.

³ Wèém peresitim kaia ba nxárá tcg'òòèa hãa, nxāasegam gha aba zi hēè naka dàò-máákuan ko kúrúèe zi kg'oo-coa zi hēéthēè Nqarim koe úú ka. Gatá iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thēé gatá dim Peresiti ba Nqarim *cookg'ai koem gha* úús gúù sa úúa hãa sa.

⁴ Ncèè nqđómkg'ai koem kò xg'ao hàna hãa, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'èe xua hàna hãa khama, Juta ne di x'áè-kg'áman ko gatà méé domka.

⁵ Eẽ xu ko kúru tséean peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúruèan khamaga ii, a gaan di sòm-c'ana a. A ncèe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eẽm kò xgàuèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúru dim x'áè ba hàà kam kò Nqari ba q'áakagu me a máá: “Kúru méé tsi nakas wèes gúu sa èe tsi kò xàbim tc'amkg'ai koe x'áíèa hãas khama ii,” témé.

⁶ Igabagam ncèeska Jeso ba Nqari ba hēe naka khòè ne hēéthēe xg'aeku koe téé-tēe, a ncèem dàòm ka ncíis qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrua hãa. A ba a gataga thēe gaxu dis tsées ka cgáé sa máàèa hãa. Eẽm ko Nqari ba kabas qáé-xg'ae sa kúru, kam kò ncíis qáé-xg'aes di zi gúu zi ka cgáé zi khòè ne nqòòkagu khama.

⁷ Ncèè tc'áà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chibi sa ii, nes ga kò xg'ao cam di sa táa qaaèa hãa khama.

⁸ Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khòè ne koe chibian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bòò, x'áè ba gha hàà,

Iseraele di ne khòè ne hēe naka Juta di ne khòè ne hēéthēe

cgoar gha kabas qáé-xg'ae sa kúru ba.

⁹ Si ncèes qáé-xg'aes kaba sa cuiskaga ncíis qáé-xg'aes khama iia hãa tite.

Gane ka tsqđose ga xu cgoar kò kúrua hãa sa,

èer kò qgóó x'òà xu a tc'áà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes èer kò máà nea hãas koe ne ko tcom-tcomsa tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táa nqábé ne.

¹⁰ Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khòè ne cgoa kúrus qáé-xg'aes ga si i ncèe sa:

Tc'èea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'áman tcãà,

a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khòè ne ii.

¹¹ Me cuiskaga diim ga ba gane xg'aeku koe tēe

naka gam ka c'èe ba xгаа-xгаа hãa kana birí mea hãa naka máá,

X'aiga ba méé tsi q'ana hãa' téméa hãa tite.

Wèéa ne ga gha q'áa Tea hãa khama,

cg'árém koe guu a tshoa-tshoa

a síí kaim koe chòò koe.

¹² Gane di chibian koer gha thòò-xama máá ne,

a cuiskaga gaicara gane di chibian ka tc'èe-tc'èesèa hãa tite khama,”

tam méé.

¹³ Eẽm ko máá, ncèes qáé-xg'ae sa kaba si i, témé kam ko Nqari ba máá, tc'áà di sa ncíi si i, témé. Si gha gúus èe ncíi a cg'áa-cg'anasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.

9

Nqđómkg'ai koe hēe naka nqarikg'ai koe hēéthēe còrèa ne

¹ Tc'áà dis qáé-xg'ae sa kò khòèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kg'áman úua hãa, naka còrèèkom qgái ba hēéthēe e.

² Còrè-nquum cam q'oo ba kò kúruè, me kò tc'áà dim q'oo ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúus ko tòóes gúu sa hēe, tafole ba hēe, naka ts'ee-ts'ee'kg'aièa hãa

périan hēéthēé úúa hāa. Me kò gaam qgái ba, ‘Tcom-tcomsam qgái ba’ ta ma tciie.

³ Me kò còrè-nquum di tsara q’oo tsara ko q’a-a-q’aam qgái ba hāna, ncēe kò gam qāa koe cam dim q’oo ba úúa hāa ba, me kò gaam q’oo ba ‘Kaisase tcom-tcomsam qgái ba’ ta ma tciie.

⁴ A ba a kò gautan cgoa kúrúeam altaram qāe hmm xg’āo gúuan ko gaam koe dàòe ba hēe, naka gautan cgoa tçgàùeam káá-dxoom qáé-xg’aes di ba hēéthēé úúa hāa. Me kò gaam káá-dxoo ba q’ooa ba koe gautan cgoa kúrúeam kubi-dxoom tc’oan* kò úúa hāa ba hēe, naka Aronem dim dxòm ncēe kò toaran ka tsom cgaèa ba hēe, naka tafole di sara nxōá sara tçaba sara, ncēe kò x’áe-kg’ámán gasara koe goá tòòea hāa sara hēéthēé úúa hāa.

⁵ Gaam káá-dxoom qáé-xg’aes dim tc’amkg’ai koes kò sere-seres cam moengele tsara x’àn di tsara di sa hāna, Kherubime ta ko ma tciie tsara, ncēe kò tçgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcóó-q’oo sa qábà tcana hāa tsara. Igabaga ta ncēeska ncēe zi gúu zi ka qáòse kg’uia hāa tite.

⁶ Wèe zi gúu zia kò ko ncēm dàòm ka kg’ónòe. Xu kò peresiti xu wèe x’aè ka tchàa dim còrè-nquum, tc’āa dim q’oo koe tcāa a gaxu di tséan kúru.

⁷ Igabagam kò ko cam dim q’oom koe, kiam peresitim cúim ga ba kurim q’oo koe cúu q’oro tcāa. A ba a kò ko wèe x’aèan èem ko tcāa ka gabá hēe naka khòe ne c’úua hāase kúrúua hāa chìbian hēéthēé domka síi ko tçg’òó c’áòan cgoa tcāa.

⁸ Me kò Tcom-tcomsam Tc’èe ba ncēm dàòm ka x’ái, kaisase ts’ee-ts’eekg’àièam qgám koe ko síim dàò ba qanega xgobekg’ammè ta ga hāa sa, còrè-nquum tc’āa dim hāas noose.

⁹ Si ncēe sa x’ái si i ncēm x’aem koe ko úu ta a sa. A sa a ko x’ái, èe tçg’òòea hāa zi aba zi hēe naka máaku zi hēéthēea cuiskaga còrè-kg’aom di tcáòan tchàno-tchanoa hāa tite sa.

¹⁰ Kg’amaga zi x’áe-kg’ám zi i, tc’òo sa hēe, kg’àa sa hēe naka tāaka zi dàò zi q’ano-q’anoosan hēéthēe di zi. A zi a tcáós q’oo di tama zi x’áe-kg’ám zi i, èe x’aè ka cúu kò ko tséé zi, Me gha nxāakg’aiga síi Nqari ba wèe zi gúu zi kaba-kaba.

¹¹ Igabam kò Krete ba kiam peresitim khama ma hàà, qāe zi gúu zi ncēe hààra hāa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim còrè-nquum koe tcāa, ncēe khòe tshàu ka tshàòe naka ncēm nqóómkg’ai di tama ba.

¹² Piri kana ghòe-coan di c’áòan cgoam kò táá tcāa, igabam kò cúu q’oro hēe naka còo di sa hēéthēe Gam di c’áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgám koe tcāa, a èem dàòm ka chòò tamas kgoaraku sa óa.

¹³ Ncēe pirian hēe, naka ghòe-xòan hēéthēe di c’áòan hēe naka ghòe-coan di tháuan hēéthēe kò ko q’ano tama khòèan koe cgàie a cgàa ba q’ano-q’ano, *i khòèan kabise a gaicara X’aiga ba còrè,*

¹⁴ ne ia gha nxāaska Krestem di c’áòan nta noose q’ano-q’ano ta a! Gam ncēe kò chòò tamam Tcom-tcomsam Tc’èem ka Nqarim koe káa chibi iise máase ba, a kò x’oan koe ko úu zi tséé zi koe gatá di tcáòan q’ano-q’ano ba, nxāasega ta gha kg’òea hāam Nqari ba kúrúua máá ka.

¹⁵ Gaa domkam Krete ba kabas qáé-xg’ae sa óagara hāa, ncēm gaas koe khòe ne hēe naka Nqari ba hēéthēe xg’aeku koe téé-tèe sa, nxāasega ne gha gane èe tciie hāa ne nqòòkaguèa hāas gùus èe x’óóa guuèa sa chòò tamase q’òo

* 9:4: tc’oan - Gerika sa ko “mana ne” témé.

ka. Me Kreste ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha *gaa ne khòè ne tc'ãa* dis qáé-xg'aes koe kúrúsea hãa chìbian koe kgoaraè ka.

¹⁶ Eè x'óóa hãam khòèm ka góá a qaùèa hãas tçgãyas, ncèe gam di kg'uian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'ái naka saa nxãwa tséékaguè.

¹⁷ Tçgãyas èe x'óóa hãam khòèm di x'áè-kg'áman úúa hãa sa, èem khòèm kòo x'óó ne cúigas tséé ga si i khama, igaba èem khòèm kg'òèa hãas nooses káa qari si i.

¹⁸ Gaa domkas kò tc'ãa dis qáé-xg'ae sa c'áòan ntcãaguè tamas cookg'ai koe káa qari si i.

¹⁹ Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba èem kò ncãa wèè ne khòè ne wèém x'áè-kg'ám èe x'áèan koe guua hãa ba xgaa-xgaa xg'ara ne, ghòè-coan hée, naka pirian héethée di c'áòan sèe a tshãan cgoa tçg'omea xg'ae, a qáòm hìim hisopo ta ko ma tciie ba hée naka nçòm x'ábà ba héethée tséékagu a tçgãya sa hée naka wèè ne khòè ne héethée gaan cgoa cgái,

²⁰ a ba a máá: “Èem kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae *sa ko tc'ãmà-tçéekg'am* c'áòan ga a ncèe e,” témé.

²¹ A ba a kò thée gaam dàòm èem cúim kaga c'áòan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hée naka wèè zi gàba zi èe kòo còrèan koe tséékaguè zi héethée cgái.

²² Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wées gúús gha c'áòan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'èe zi gúú zi c'áòan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áòan kò ntcãaguè tama ne i chìbian di qgóóa-máákuan káa a.

Krestem dis dàòà-mááku sa ko chìbian sèèa tçg'òó

²³ Gaa domka i kò ko qaase, gúú zi ncèe *nqòómkg'ai koe hàna*, a nqarikg'ai koe hàna zi di sòm-c'ana ii zi ga ncèeta ii dàòà-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúú zi *nqòómkg'ai di dàòà-máákuan* ka cgáéan qaa.

²⁴ Kreste ba kò táá khòèan tshàu ka kúrúèam còrè-nquum, ncèe tseegu dim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam dim sòm-c'ana iim koe tcãa khama, igabam kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncèeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa.

²⁵ Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàòà-máákus iise tçg'òóse ka, ncèem ko kuri kaiam peresiti ba hée khama, èem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãa a c'áòan ncèe gam di tama úú ka.

²⁶ Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqòóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncèe i ii khama, cúí q'orom x'áisea hãa x'áèan chòò-q'oo koe, nxãasegam gha dàòà-mááku sa tçg'òóan ka chìbian kaàkagu ka.

²⁷ Ncèe i ma khòèm cookg'ai koe ma tòòèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka èes qãá q'oo koe xgàràè,

²⁸ khamagam kò thée Kreste ba èeta iim dàòm ka cúí q'oro dàòà-máákus iise tçg'òòè, nxãasegam gha kái ne khòè ne di chìbia sèèa tçg'òó ka. Me gha kabise a hàà gaicara cãm di sa x'áise, hààm gha khòè ne di chìbian tséé tçg'òó dise tamase, igaba gane èe qãà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàòà-máákua nea cgáé e (10)

10

¹ X'áè-kg'áman *Juta ne dia* qãè zi gúú zi hààko zi di sòm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. *Ncèe x'áè-kg'áma* nea cuiskaga Nqarim koe ko cúú-cuuse

khòèan chìbian koe chòò tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàòamááku zi méé zi wèé x'èè ka kurian ko ma xùriku khama ma kùrúè sa.

² Ncèè Nqari ba ko còrè ne khòé ne kò xg'ao tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chìbi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòamááku zi téékaguèa hãa.

³ Igaba zi ko ncèeska ncèè zi dàòamááku zi wèém kurim q'oo koe khòé ne gane di chìbian ka tc'èe-tc'èe.

⁴ Ghòè-xòòan hëé naka pirian hëéthëé di c'áòa ne cuiskaga khòé ne di chìbian xg'aàra tcg'òóa hãa tite khama.

⁵ Gaa domkam kò *Kreste ba nqóòmkg'ai* koem ko hàà ka *Nqarim ka* máá:

“Qhàea-mááku zi hëé
nàka mááku zi hëéthëé
Tsi kò tc'èe tama,

igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

⁶ Dàòamááku zi dàòèko zi hëé
naka dàòamááku zi
chìbian ko tcg'òóa máàè zi hëéthëé
Tsi kò táá qãè-tcao máá.

⁷ Ra kò nxãaska máá:

'Nqariè, ncãa ga Ra a,
Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kùrú ka,
ncèè i *Tsari zi Tcgãya* zi koe
Tíí ka ma góásea hãa khama, 'témé,"
tam méé.

⁸ Tc'ãà dis kam kò máá: “Qhàea-mááku zi hëé naka mááku zi hëé naka dàòamááku zi dàòèko zi hëé naka dàòamááku zi chìbian ko tcg'òóa máàè zi hëéthëé Tsi kò tc'èe tama, a Tsi a kò táá qãè-tcao máá zi,” témé. A ba a kò ncèè sa nxàè, èeta zi kòò ma x'èèan koe qaase igaba.

⁹ A ba a kò nxãaska máá: “Ncãa ga Ra a, Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kùrú ka,” témé. *Ncèè kg'uian kam* kò ko tc'ãà di zi dàòamááku zi sèè a dxùukg'ai za tòò, nxãasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà *tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgoa* cam dis dàòamááku sa kùrú ka.

¹⁰ Jeso Krestem dim tc'áróm ncèè kò cúí q'oro dàòamáákus iise tcg'òóèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàma hãa sam kò kùrú khama.

¹¹ Wèém peresiti ba ko cáman ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kùrú, a ko dàòamááku zi cúita ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncèè zi dàòamááku zi* cuiskaga khòèan di chìbian xg'aàra tcg'òóa hãa tite.

¹² Igabagam kò Kreste ba cúis dàòamááku sa chìbian domka tcg'òó, ncèè gha chòò tamase hãa sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè koe ntcòó.

¹³ A ba a gaam x'aèm èem koe guu a Gam di ne cg'òo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqãaka tcãàè sa qãàa hãa.

¹⁴ Gane èe ko kùrúè a q'ano nem kò cúis dàòamáákus cgoa chòò tamase kgoara khama.

¹⁵ Me ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba gatá koe thëé ncèè sa nxàea tseegukagu. Tc'ãà dis kam ko Nqari ba máá:

¹⁶ “Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra
gane cgoa kùrús qáé-xg'aes ga si i ncèè sa:
Tiri x'èè-kg'áma ner gha tcáóa ne q'oo koe tcãà,
a Ra a gha tc'èea ne q'oo koe góá tòó o,”
témé.

17 A ba a gaicara máá:
 “Cuiskagar chibia ne hée
 naka gane di zi tsée zi cg'ãè zi hēéthēé
 ka tc'ēe-tc'ēese tite,”
 témé.

18 Ncēè ncēe zi guù zi ka i kò khòèan qgóóa mááèa hãa, ne i nxãaska dàòà-máákuan chibian di gaicara qaase tama.

Hàan ta Nqarim koe cúù-cuuse

19 Tíí qōe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka kgoarasea hãase kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcàa.

20 Jeso ba q'aa-q'aakom qgáim ncēe Gam dim tc'áróm iim koe guu a kabam dàòm kg'òèan di ba xgobekg'ama máá taa hãa khama.

21 Ta kaiam peresitim Nqarim dim nquu ba tc'ãa-cookg'aia hãa ba úúa hãa,

22 ke hàan ta Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cúù-cuuse, cg'òèa hãas nqòòs dtcòmàn di sa úúa hãase, tcáó zi chibi bóòsean koe guu a q'ano-q'anoèa* hãa zi hēé, naka tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hãa hēéthēé cgoa.

23 Gaam ēe nqòòkagu taa hãa ba tcom-tcomsa Me e, ke hàan ta nqòòs ncēe ta gatá dis ii sa nxàea hãas koe qarika qgóó, ntcãa-ntcãae tamase.

24 Hàan ta gatá ka c'ēe ne ta ga ma ntcàms ka tc'ēe-tc'ēese, naka i gha nxãasega ncàmkan hēé naka qãè zi tsée zi kúrúan hēéthēé càuse.

25 Táá méé ta gatá di q'ae-q'ooan chòòkagu guu, ncēe ne ko c'ēe ne kuri hēé khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatà hēé, ēem ko ma X'aigam dim cám ba ma cúù ta ko ma bóò me khama ma.

26 Ncēè tseeguan ta q'ana hãa igaba ta kò ko hòòga chibian x'ãèa máá a ko kúrú, ne i cúí dàòà-máákuan chibian di ga hãa tite,

27 igaba q'áo-q'aosas xgàraku sa hēé naka xgòàm c'ee ba hēéthēé cúí ga gha hãa, ncēe gha ntcoe-kg'ao ne cg'òo o.

28 Ncēè c'ēm khòèm kò Moshem di x'áè-kg'áman ntcoea hãa, i cám kana nqoana téèa-máá-kg'aoan di kg'uian ko ncēes guù sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'òè, thòò-xama mááè tamase.

29 Kháé nxãaska ncēè c'ēm khòèm kò Nqarim dim Cóá ba nàa c'ãa-c'ana ne? Khòèm ncēe ko qáé-xg'aes di c'áòan cg'ãa-cg'ana iise sée ba, ncēm kò gaan ka q'ano-q'anoèe? Khòèm ncēe ko cgómkan ko máa ta am Tc'ēm koe bóò-boose ba? Tc'ēe naka bóò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúúa máá me sa!

30 Gaam ēe ko máá: “Tshúúan kabí máá sa Tiri si i, Ra gha surutaa kabí,” témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis Tcgãya sa máá*: “Nqari ba gha Gam di ne khóè ne xgàra,” témé khama.

31 Nqarim kg'òèa hãam tshàu q'oo koe cg'áèa tcàa sa q'áo-q'aosas guù si i.

32 Tc'ãa di xu cám xu ēem kò Nqari ba x'áa ba máá tu u xu ka tu tc'ēe-tc'ēese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisase ncòos thòòkas koe hãa, igaba tu kò qarika tēe.

33 C'ēe x'áè ka tu kò ko khóè ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàràè, ne kò c'ēe x'áè ka c'ēe ne khóè ne ncēm dàòm ka qãèse qgóòè tama, tu kò gane cgoa hãa a ko hùj ne.

34 Gane ēe qáèèa hãa ne tu kò thòò-tcaoa máá, a tu a kò ēe tu kò gatú di zi guù zi xhùu cgaèè ka, qãè-tcaoan cgoa séèa mááse e, nqarikg'ai koe tu qãè zi guù zi chòò tamase hãa zi úúa hãa sa tu q'ana hãa khama.

* 10:22: q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgái-cgaièa hãa. Ncēe sa ko máá, Jesom di c'áòan ka cgái-cgaièa hãa zi.

³⁵ Táá méé tu Nqarim koe tu úúa hãa tcoman aagu guu, ncêe kaisas kabi mááku sa úúa hãa a.

³⁶ Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxãasega tu gha Nqarim kò nqòòkagu tua hãa sa hòò ka, ãem ko tc'êe sa tu kò ko kúrúá xg'ara ne.

³⁷ “Gaam êe ko hàà

ba gha xòm x'âe-coa q'oo koe hàà,
a ão tite khama.

³⁸ Tiri ne khòè ne êe tchàno ii

nea gha dtcòm̄s ka kg'òè,

igaba ncêe c'êem khòem kò ko

dtcòm̄s koe tééa dibi

ner cuiskaga gaam ka qãè-tcaokaguè tite.”

³⁹ Igaba ta gatá khòé ta êe dtcòm̄s koe tééa dibia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm̄ sa úúa hãa a kgoaraèa ta khòé ta a.

Dtcòm̄ sa (11–12)

11

¹ Dtcòm̄ sa êe tsi nqòòà hãa zi gúú zi koe tcoman úú si i, naka êe hòòse tama zi gúú zi hàna hãa sa q'ãa sa hêéthêé e.

² Ncií kuri di ne khòé ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòm̄s domka qãè zi gúú zi nxàe.

³ Dtcòm̄s ka ta ko bóòà q'ãa, wèem nqòó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúèa hãa sa, nxãasegas gha êe ko hòòse sa êe hòòse tama zi koe guu a kúrúé ka.

⁴ Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàòà-máákus ka qãès dàòà-mááku sa Nqari ba kúrúá máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànom khòem iise bóòè, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qãèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hãa igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

⁵ Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncêes kg'òès koe* séèa tcg'òòè, nxãasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khòé ga táá hòò me, Nqari ba kò séèa tcg'òò mea khama. *Nqarim dis* Tcgãya sa ko nxàea tseegukagu a ko máá, ãem ko séèa tcg'òòès cookg'ai koem kò nxãakamaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa témé khama.

⁶ Dtcòm̄s ka oosem khòé ba cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite. Wèem khòem êe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄, Nqari ba hãa, a ko gane êe ko qaa Me ne suruta kabi sa khama.

⁷ Nqari ba kò qanega bóòè tama zi gúú zi ka Nowa ba q'ãakagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò *dtcòm̄s* koe guu a nqòó ba chibi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchànom iise Nqarim ka bóòè.

⁸ Dtcòm̄s kam kò Abrahama ba ãem kò tciiè ka komsana, a tcg'oa a ba a nqòóm ãem gha kháóa hàà q'òòm koe qòò, gatàm kò ma qòòm ko qgái c'úúa hãa igaba.

⁹ Dtcòm̄s kam kò nqòòkaguèam kò hãam nqòóm koe cg'âè-khoem khama ma x'âè. Xgàùeko nquu-coan koem kò x'âè, tsara kò gataga khòé xuku tsara Isaka tsara Jakobe tsara thêé gaa koe ga x'âè, ncêe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòkaguku sa hòò tsara.

¹⁰ Tshoa-tshoase-q'oo sa úúa hãam x'áé-dxoo bam téé a ko qãà khama, ncêe gam dim kúrú-kg'ao ba hêé naka tshào-kg'ao ba hêéthêé Nqari ii ba.

11 Dtcòm̄s kam kò Abrahamama, ãetam kò ma gàesea hãa a cóa úú tite, si Sarahs ga sa cóa ábà tama igaba qarían hòò a cóán úú, Gam ãe kò nqòòkagu mea hãa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóòà hãa khama.

12 Ncẽem khòem cúim, ncẽe kò x'oos qàe koe hãam, koe ne kò guu a kái ne tsgõo-coa ne hãa, ncẽe gane di kái-q'ooan nqarík'g'ai di tconðan hẽe, naka tshàa-dxooan-kg'ám di góm̄an di nxõá-coan ncẽe nxárãse tite hẽéthẽe di kái-q'ooan khama noo ne.

13 Wèe ne khòè ne ncẽe ne kò dtcòm̄an úúa hãa a ko x'óó. Eẽ ne kò nqòòkaguèa zi guú zi ne kò táá hòò, igaba ne kò nquú ka zi hãase bóò zi a ne a kò qãe-tcaoa máá zi. Kgoarasea hãase ne kò nxàe, nqõóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'ãe-khoe ne e sa.

14 Eẽta ko méé ne khòè ne ko x'ái, c'ẽem nqõóm x'ãe-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama.

15 A kò táá nqõóm ãe ne kò gaam koe guua hãam ka tc'ẽe-tc'ẽese. Gatà ne kò xg'ao hẽea ne ne ga kò xg'ao kabise ne gha di x'aean úúa hãa khama.

16 Igaba ne kò ãem nqõóm ka qãem nqõóm nqarík'g'ai di ba xgònèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane ðim Nqari ba ta ma tciìean ka sau-cgaekaguè tama, x'áe-dxoo bam kg'ònòà máá nea hãa khama.

17 Dtcòm̄s kam kò Abrahamama, ãem kò Nqari ba kúrúà bóò me ka, Isaka ba dàòà-máákus iise tcg'óó. Me kò gaam ãe kò nqòòkaguèa hãa ba gam ðim cóám cúise ábàèa hãa ba dàòà-mááku sa kúrú cgoa ka hẽe,

18 ãetam kò ma Nqari ba birí mea hãa a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncẽer nqòòkagu tsia hãa tsgõo-coan úú," témèa hãa igaba.

19 Nqari ba ãe x'óóa hãa nem gha ghùì di qarían úúa hãa, sam kò Abrahamama ba birísea hãa khama. Si ko ncẽe sa c'ẽem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòò, témè.

20 Dtcòm̄s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'ee'g'aikuan Jakobeas tsara Esaua tsara nqòòkagu.

21 Dtcòm̄s kam kò Jakobe, ãem ko x'óós cookg'ai koe wèe tsara cóa tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'ee'g'ai, a ba a gam ðim dqàbi hìim cgoa qari-qarísea hãase, Nqari ba dqòm.

22 Dtcòm̄s kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aean ko cúú ka, Iseraele di ne khòè ne ðis qòòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa ðis ka kg'ui, a ba a kò x'áe-kg'ám̄an nda méé ne gam di c'õá xgubu-xgubuan úú di máá ne.

23 Dtcòm̄s kam khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áe-kg'ám̄an wéè xu cóa xu méé xu cg'õè di bèe, a khara a kò ãem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoan chóm̄ me, t'õem cóa me e sa khara kò bóòà hãa khama.

24 Dtcòm̄s kam kò Moshe ba, ãem ko kai ka, Farom ðis cóás ðim cóa ba tam gha ma tciìe sa xguì,

25 a kò táá xòm x'aean ka chìbian di karean tc'óós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khòè ne cgoam gha xgàràè sa nxárá tcg'óóa mááse.

26 Gatagam kò hààkom x'aem ðis máákus koe tòón tcg'áia hãa, khamam kò Kreste bam gha xgàrasea máá sa biríse, a ba a kò ãe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hãas x'ai si i.

27 Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgòàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ãe hòòse tama bam kò qgóóa qari khama, bóò Mea kò hãa khòè khama ma.

28 Dtcòm̄s kam kò Paseka ðis kõè sa kúrú, a c'áðan méé i nquuan-kg'ám̄ koe cg'áè di x'aean tcg'óó, nxãasegam gha moengelem cg'óokus di ba táá tc'ãa a ábàèa cóán Iseraele di cg'õo ka.

²⁹ Dtcòm̄s ka ne kò *Iseraele ne* Ncòà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'òòà hãam qgàim koe ko nqáé khama ma, igaba ãe xu kò Egepeto di xu khóè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tómmè.

³⁰ Dtcòm̄s ka i kò nxǒá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ãe ne ko *Iseraele ne* 7 cáman nxama-nxama ana xg'ara ka.

³¹ Dtcòm̄s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'áèan komsana tama ne cgoa táá cg'òòè, ães kò táá za guu a ko nqǒó ba ntcáá tsara khóè tsara tòókuan cgoa qãèse hàakagu ka.

³² Dùu sa ra gha qanega nxàe? Ncèe Giteone ba hêé, Baraka ba hêé, Samsone ba hêé, Jafete ba hêé, Dafite ba hêé, Samuele ba hêé naka porofiti xu hêéthéé kar gha c'èe gúu nxàe di x'aèa ner úu tama ka,

³³ ncèe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'áà tàà, a kò ãe tchòno ii sa kúrú, a ãe xu kò nqǒókaguèa sa hòò xu, ncèe kò gàman di kg'áman tcèekg'am,

³⁴ a c'eean di karu taman di xgòan ts'írí, a ntcàum di kg'ám-c'aman nxanagu xu, ncèe kò kg'amka ii igaba kò kabise a qari-qariè xu, ncèe kò ncòoan koe tàà xu, a kò táá nqǒó di xu ncòo-kg'ao xu x'áà tàà xu qgóé xu.

³⁵ Khóè zi kò ãe kò x'óóa hãa qhàòan gazi di i x'oan koe guu a ghùìèa hãa ne koe hòò. C'èe nea kò kaisase xgàràè igaba ne kò kgoarakuan xgui, nxãasega ne gha ãe ne ko x'oan koe tãe ka qãès kg'òè sa kg'òè ka.

³⁶ C'èe nea kò ncòìè a ne a kò xg'ámme, a kò thèé táuan cgoa qáèè a qáè-nquan koe úùè.

³⁷ C'èe ne kò nxǒán cgoa xaoè, ne c'èe ne gáda q'aàè, ne c'èe ne ntcàuan cgoa cg'òòè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hãa a ko caate. Dxàua ne kò hãa, a kò qóm̄ cgoa qgóókua hãa, a ne a kò tshúùse qgóóè.

³⁸ Nqǒó ba ko qãèa máa ne tama. Hgàra ne kò te tchàa-xgóoan koe hêé naka xàbian koe hêé naka nxǒán dòm q'oo koe hêé naka dqòò hãéan koe hêéthéé e.

³⁹ Wéèa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̄an ka, igaba ne kò táá ãe ne ko nqǒókaguèa hãa sa hòò.

⁴⁰ Nqari ba kaisase qãès gúus c'èe sa kg'ónòa máa taa hãa, nxãasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a *Nqarim máa ta kg'oana sa* cg'òèa hãase hòò ka.

12

Jesom koe tòon tcgái

¹ Ta ncèeta noose kaias túu-c'òòs nxàea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxama-nxamaèa hãa, ke méé ta wéès gúus ãe ga ko xgáè-kg'am ta a sa hêé naka ncèe ko qóm̄ ba qgóókagu ta a zi cg'áè zi hêéthéé aagu, naka taa ncèe ta máàèa hãas qàò sa qáo tcáóan cgoa qàò,

² Jesom koe tcgáia ta tòóa hãase, ncèe ko gatá di dtcòm̄an tshoa-tshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncèe kò qáo tcáóan cgoa xgàukuan koe máase ba, nxãasegam gha hàakom x'aem ka qãè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncèeska Nqarim dis ntcóò-q'ooos dim kg'ám̄ x'òàm̄ xòè koe ntcóóa-ntcòe ba.

³ Gaam ncèe kò chibi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncèeta noo thòòan q'oo koe qáo tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'èe-tc'èese, naka tua gha nxãasega táá tãu naka xhòen-tcáo guu.

⁴ Gatu dis dqùris ncèe tu ko chibian cgoa x'áàkus koe tu qanega c'áòà tu ntcãagu tu gha xguis téé-q'ooos koe síí ta ga hãa.

⁵ Ghùì-ghùì-tcáoókuan dim kg'ui ba tu gáé c'úua hãa? Ncèe ko gatu cgoa *Gam di tu* cóa tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

“Tiri tsi cóa tseé,

táa X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,

naka ãem kò ko dqàè tsi ne táa xhõen-tcáo guu,

⁶ X'aiga ba ko gaam ãem ncàma hãa ba dqàèa kg'ónò,

a wèem ãem ko Gam dim cóám khama ma sée ba xgàra ke,"
témé ba.

⁷ Ke méé tu dqàèa kg'ónòkuan koe qádò tcáo ii, Nqari ba ko Gam di tu cóa tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóa ba hãa, ncêe xòom ka dqàèa kg'ónòè tama ba?

⁸ Wèem cóa ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa domka, ncêe dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qãèm dàòm ka ábàè tama tu cóa tu u, cg'áràn koe guu a ábàèa tu, a tseegu di tama tu cóa tu u.

⁹ Gataga ta wèea ta ga nqóomkg'ai koe kg'áo xòòan úúa hãa, ncêe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncêes gúús domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháè nxãaska nta noose gatá ka Xòòm tc'ẽem dim koe máàse a kg'òè?

¹⁰ Gatá ka xòò ga ne ko xòm x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, ãe ne ko gane ma tc'èe khama ta gha ii ka, igabaga ãem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùì di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáoan hòò ka.

¹¹ Ncêe c'èe x'aè ka ta kòo dqàèa kg'ónòè ne i thòòka khama xamì, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ãe kò dqàèa kg'ónòèa hãa ne tchànoan dim tc'áróm tòókuan úúa hãa ba máàè.

¹² Gaa domka méé tu x'òàa tu hée naka qúrúa tu ncêe xhõea hēéthéè qari-qari.

¹³ Nqàrèa tu tchàno dàòan kúrúa máá, naka ne nxãasega ãe nqòara ne táa tààè guu, igaba qãèkaguè.

Nqari ba xguian dis dqàèku sa

¹⁴ Wèe qaria tu cgoa kúrú naka wèè khòèan cgoa tòókua hãase x'ãè naka tua q'ano-tcáo ii. Q'ano-tcáo tama tu kò hãa ne tu cuiskaga X'aiga ba bóòba hãa tite ke.

¹⁵ Q'ãa méé tu naka i táa cúí khòè ga Nqarim di cgómkuan tcáo guu, nakam táa cúím tɔbem kg'aum ga ba tsom guu, ncêe gha tshúúan ghùì ba, ncêe gha kái ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba,

¹⁶ naka i táa cúí khòè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáo ii guu, ncêe kò qgáè-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gábas tc'òoan dis domka x'ámágu ba.

¹⁷ Ncêe ta ma q'ana hãa khama, ãe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táa ãem kúrúa hãa sam gha kúrúa kabi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatám kò ko ma wèè tcáoá ba ka tcgái-tshàran cgoa qaa a igaba.

¹⁸ Ncêe tu gam koe hààra hãam xàbì ba *Sinai dim xàbim* khama ii tama khama, ncêe gatu ga qgóó a xám ba, ncêe c'eean ko gaam koe karu, me ntcúú sa hée, dcúú-qom sa hée, kaim tc'ãá ba hée,

¹⁹ nxãàm di ts'oo-q'ooan hée naka dòm di kg'ui-q'ooan hēéthéè úúa hãa ba. Ncêe khòè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò dtcàrà, táa ne gha gaicara c'èe kg'uía ba ga kóm sa ba,

²⁰ ãe ne kò x'áèèa hãa sa kò qómá máá nea hãa khama, ncêe kò ko máá: "Ncêè kg'oo-coa ga ii, a kò ncêem xàbì ba qgóó igaba méé i nxòán cgoa xaoa cg'òòè," témé sa.

²¹ Eè kòo bóòè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: "Q'aeen kar tcàèa, a ko cgùru," témé.

²² Igabaga tu *ẽem xàbim koe hàà tama*, a Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'òèa hãam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qãè-tcaoa hãase xg'aea hãa koe hààraa.

²³ A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncẽe cg'òèa ne nqarikg'ai koe góá tòóèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khòèan dim Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khòè ne* di tc'èean koe hààraa.

²⁴ A tu a gataga Jesom koe hààraa, kabas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hẽé naka khòè ne hẽéthèé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsarisea hãa koe hààraa, ncẽe ko Abelem di c'áòan ka qãè kg'uian kg'ui i.

²⁵ Q'ãa méé tu naka táá Gam ẽe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncèè gane ẽem kò nqóòmkg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxañagu Me, ka ta gha nta noose nxañagu Me, Gaam ncẽe nqarikg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ta a ba?

²⁶ Gaam ncẽem ẽe x'èè ka kò dòma ba cgoa nqóòmkg'ai ntcãa-ntcãa ba, igabagam ncẽeska nqòòkagu taa hãa, a máá: “Qanega cúí Ra gha nqóòmkg'ai cúí ntcãa-ntcãa tamase nqarikg'aian ga hẽéthèé ntcãa-ntcãa,” témé ba.

²⁷ Ncẽem kg'uim, ncẽe ko máá: “Qanega cúí,” témé ba ko kúrúèa hãa zi guú zia gha ntcãa-ntcãè a tcg'òòè sa x'ái, nxãasega zi gha guú zi ntcãa-ntcãè tite zi qàù ka.

²⁸ Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncẽe cuiskaga ntcãa-ntcãè tite ta máàèa hãas guú sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hẽé naka q'áòan hẽéthèé cgoa.

²⁹ Gatá dim “Nqari ba dàòà ko cg'òos c'ees khama ii” ke.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13

¹ Qòekua ne khòè ne khama tu ma ncàmku.

² Táá méé tu c'urù guu, táá za guua hãa khòèan x'áéa tu koe qãèse hààkagua ne; gatá hẽéan ka i kò c'èe khòèan c'úua hãase moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hààkagu ke.

³ Gane ẽe qáé-nquuan koe hàna ne ka tc'èe-tc'èese naka ẽe ne hànas téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane ẽe xg'áèè ko ne tc'èe-tc'èese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

⁴ Wèé khòèan ka méé i séékuan tcommè nakam kgàrom séékuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hẽé naka wèé cg'árà qhàòan ga hẽéthèé ko xgàra ke.

⁵ Kg'òèa tu méé i marian ncàm koe tòósea hãa guu, igaba méé tu wèès guús ẽe tu úua hãa sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:

“Cuiskagar guu tsia hãa tite;
a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,”
témé ke.

⁶ Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùi-kg'ao Me e,
ra cúí guú ga bèe tite,
dùù ba ga khòè ba kúrú te?”
témé.

* **12:23:** *tchàno ne khòè ne* - Gerika sa ko máá: “xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne,” ncẽe “Nqarim ko ma tc'èe ne khama ma kúrúèa ne khòè ne tchàno ne” ta i ga méèè ne.

⁷Tc'ēe-tc'ēese tu gatu di xu tc'āa-cookg'ai xu, ncēe kò Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа tu u xu. Tc'ēe-tc'ēese nta iis kg'òè sa xu kò kg'òè sa naka tua gaxu dis dtcòm sa serè.

⁸Jeso Kreste ba Gam cúim ga Me e, ncāaka dim cárn ka hēé, ncēm cárn ka hēé, naka chòò tamase hēéthēé e.

⁹Táá méé tu cg'āe na tāáka xгаа-xгаа-kg'áman ka hòàkaguè guu. Gatu di tcáóan gha *Nqarim di* cgòmkuan ka qari-qariè sa qāè si i ke, tc'òoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncēe gane èe ko tc'òó o ne koe cúí hùì ga úú tama a.

¹⁰Altara ba ta úúa hāa, peresiti xu ncēe Juta ne ko còrèm qgáim koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'òó di ba.

¹¹Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan sèè a chìbian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáim koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchāa koe dàòè.

¹²Gaa domkagam kò Jesom igaba thēé gataga x'áé-dxoom ka tchāa koe xgàràè, nxāasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khòè ne kúru ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka.

¹³Ke hààn ta nxāaska x'áém ka tchāa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè.

¹⁴Ncēe koe ta kúúa ta gha hāam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

¹⁵Ke hààn ta nxāaska wéé x'aè ka Nqari ba dqòmàn di dàòà-máákuan Jesom koe guu na tcg'òóa máá, dàòà-máákus ncēe cg'òèa ba nxāea tcg'òóan ka ko kg'áms ka kúruè sa.

¹⁶Naka tua táá qāèan kúruán hēé naka aukuan hēéthēé c'urú guu, gatà ii dàòà-máákuan kam ko Nqari ba qāè-tcaokaguè ke.

¹⁷Gatu di xu tc'āa-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áman koe máase. Kòre tu u xu ko ke, khòèm gatu ka gha Nqari ba chóa máám khama ma. Komsana xu naka xu nxāasega tsééa xu qāè-tcaoan cgoa kúru, tshúù-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùì tua hāa tite ke.

¹⁸Còrèa máá xae e, tcáóa xae q'oo koe xae tcoman úúa hāa chìbian xae bóòse tama di i, a xae a ko wéé qgáì koe xae gha qāès kg'òè sa kg'òè sa tc'ēe ke.

¹⁹Ra ko wéé qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxāasega qhāésega kabise a hàà cgae tu u.

Còò di còrèan hēé naka tsgámkaguku zi hēéthēé e

²⁰Chòò tamas qáé-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncēe kaia hāam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabì a óága. Ncēm Nqarim tòókuan di ba méém

²¹wéés gúús qāè sa máà tu u, naka tu nxāasega èem Gabá tc'ēea hāa sa kúru. Gataga méém Jeso Krestem koe guu naka tséé zi qāè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúru. Chòò tamase méém Jeso Kreste ba dqòmme! Amen.

²²Tíí qōe ga tuè, ghùì-ghuin tcáó tu u ghas tcg'āyas xòm sar góá máá tua hāa, a ko dtcàrà tu u qáò-tcaoa tu gha máá si sa.

²³Gatá ka qōesem Timoteum kgoaraèa hāa sa tu gha q'āa sar ko tc'ēe. Ncēè qhāésem kò ko hàà ner gha gam cgoa síí cgae tu u.

²⁴Wéé xu tc'āa-cookg'ai xu gatu di xu hēé naka wéé ne tcom-tcomsa ne hēéthēé tu tsgámkagu. Italea di ne ko thēé tsgámkagu tu u.

²⁵Cgòmkuan méé i gatu wéé tu cgoa hāa.

JAKOBO

Jakobom dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgãya sa gúu zi kúrú ta ko kg'òèa ta q'oo koe zi di x'áèan úúa hãa. Tcgãyas Jakobom dis ka tsi kò xòmse kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: “Ncèè dtcòm tsi kòo ne méé tsi gataga thée èe tsi dtcòma hãa sa kúrú. Kg'uiian hëe naka tséean hëéthhëé méé i qòða mááku. Tsaris dtcòm sa méés tsari kg'òèan q'oo koe tséé. Tsaris dtcòm sa méés tsari zi tséé-kg'ám zi koe x'áise.”

Tááka zi gúu zi kam ko kg'ui: qguu sa hëe naka dxàu sa hëe, kúrú ba bóoku sa hëe, qãè tchàno-tchanokuan hëe, táákase khóè ne qgóo sa hëe, naka tam di tséé-kg'áman hëe, q'ãa di tc'ëean hëe, méeekuan hëe, dqomsean hëe naka cg'aré-cg'aresean hëe, c'èe ne bóo a nxàe sa hëe, qáo tcáóan hëe, naka còrèan hëéthhëe.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãa di tc'ëea ne

- dtcòm sa hëe naka tséé zi hëéthhëe e

Tcgãyas q'oo koe hãna zi:

- Dtcòm sa hëe naka q'ãa di tc'ëean hëéthhëe e (1:2-8)

- Dxàu sa hëe naka qguu sa hëéthhëe e (1:9-11)

- Kúrú ba bóokuan hëe naka qàe-qaekuan hëéthhëe e (1:12-18)

- Kóm sa hëe naka kúrú sa hëéthhëe e (1:19-27)

- Táá méé ta táákase khóèan qgóo guu (2:1-13)

- Dtcòm sa hëe naka tséé zi hëéthhëe e (2:14-26)

- Dtcòm-kg'ao ba hëe naka tam ba hëéthhëe e (3:1-18)

- Dtcòm-kg'ao ba hëe naka nqóo ba hëéthhëe e (4:1-5:6)

- Tááka zi x'áèe-kg'am zi (5:7-20)

Dtcòm sa hëe naka q'ãa di tc'ëean hëéthhëe e (1:2-8)

¹ Tsgámkagu tu ur ko, tí Jakobó ra, qãar Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra,

nxàa ra ko 12 zi qhàò zi, ncèem nqóóm koe tsai-tsaisea hãa zi *ncèes tcgãya sa* góá máá.

² Tí qòe ga tuè, ndaka x'áè ga igaba tu ko tááka zi kúrú ba bóoku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qãè-tcaoa máá zi.

³ Q'ana tu hãa, gatu di dtcòmàn di kúrú ba bóokua ne ko qarika-téékagu tu u sa ke.

⁴ Igaba méé i *gatu di* qarika tééan tchànos tséé sa kúrú, naka tu gha nxàasega wèe za ga tchàno ii, naka kààn chìbi ii, naka tua gha c'èe gúu kaga táá tcàòe guu.

⁵ A ncèè gatu ka c'èem kòo tc'ëean tcào ne méém Nqarim ncèe ko qãè-tcáóase hëe naka cgómaase hëéthhëe wèém khóè ba máá ba dtcàrà, nxàaskam gha máàè e ke.

⁶ Igaba méém dtcòmàn úúa hãase dtcàrà, kái tc'èe tamase, gaam èem kái tc'èe ba tshàan di qhonèan khama ii ke, ncèe ko tc'áán ka xàbùè, a ko qabi-qabise e,

⁷⁻⁸ èem khóèm kái zi gúu zi ko tc'èe ba kana gam di zi dàò zi koe kgòe tama ba méém táá tc'ëea máá, cúí gúu gam gha X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'ëea guu khama.

Dxàu sa hěe naka qguù sa hěéthěe e (1:9-11)

⁹ Dtcòm-kq'aom ھے nqāaka hāna ba méém dqomse, tc'amaka hānas téé-q'oos ھے *Nqarim máa mea hāas* domka.

¹⁰ Gataga méém qguuam khòe ba Nqarim cookg'ai koem nqāaka hāna sa q'āa, dcāan di x'aan khamam gha ma kaà ke.

¹¹ Cām sa ko kùruan cgoa qaò, a sa a dcāan nqaikagu, i gaan di x'aan tcheè, i gaan di t'òean kaà khama. Gatagam gha ma qguuam khòe ba ma kaà gam di tséean koe hāa a.

Kúrúá bóòkuan hěe naka qàe-qaekuan hěéthěe e (1:12-18)

¹² Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khòem ھے ko kúrúá bóòkuan koe qarika téé ba. Ncèe kúrúá bóòkua nem kò tàaa hāa nem gha cábas kg'òean di sa cábakaguè khama, ncèe Nqarim ھے ncām Mea hāa ne nqòòkagua hāa sa.

¹³ Khòem ھے ko kúrúá bóòe a ko chìbian koe tcāàe ba méém táá máá: “Nqari ba ko chìbian koe tcāà te,” témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'āean ka chìbian koe tcāàe tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khòean chìbian koe tcana hāa tite ke.

¹⁴ Igaba i ko khòean ncèeta iim dàòm ka chìbian koe tcāàe: khòe ba ko gam tc'áro-tc'aro di tc'ēan ka cg'āean koe tcéèa úúe, a síí ntcòm̄s koe qaè.

¹⁵ I ko nxāaska gam di cg'āe tc'ēan ھے i kòo càuse ne chìbian xām, ne i ko chìbian ھے kai, a x'ooan óá.

¹⁶ Táá méé tu qàe-qaèe guu, tíí qōe ga tu ncām-ncamsa tuè.

¹⁷ Wèes kamas cgáe sa hěe, naka wèes abas tchāno sa hěéthěe sara tc'amaka guua, a ko xōa Xòòm x'āan dim koe guu a, ncèe Gam koe i cúí gúù kabìèa ga káa a ba, kana sóman khama kabì-kabise tama ba.

¹⁸ Gam di tc'ēan koem kò ábà ta a, kg'uim tseeguan dim koe guu a, nxāasega ta gha *Gam di ta khòe ta tc'āa di ta ii* ka, Gam ka kúrúèa zi gúù zi koe, tc'āa di tc'òoan xhárām di khama.

Kóm sa hěe naka kúrú sa hěéthěe e (1:19-27)

¹⁹ Q'āa méé tu ncèe sa, tíí qōe ga tu ncām-ncamsa tuè. Wèém khòe ba méém qhàé ii komsanan koe, naka kg'uian koe āo ii, naka ba āo ii xgòan koe.

²⁰ Khòem di xgòā ne Nqarim ko tc'ēe tchānoan koe síí tama khama.

²¹ Gaa domka méé tu cg'āe gúuan kúrúan hěe naka cg'āean kaikaguan hěéthěe chòòkagu, naka cg'aré-cg'arese naka *Nqarim dim* kg'uim gatu koe xháràe ba hòda mááse, ncèe kgoara tu um gha di qarian úúa ba.

²² *Nqarim dim* kg'ui ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóm̄s cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese.

²³ Khòem kò *Nqarim dim* kg'uim dim kóm-kq'ao ba ii, a ba a kúrú-kq'ao ba ii tama nem ncèeta iim khòem khama ii khama: ncèe ko ábà cgoaèa bas kg'ái sa bóò-kq'áis koe bóò ba.

²⁴ Ntcāasem ko xg'ara a qòò, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama.

²⁵ Igaba gaam ھے ko tchāno x'āean koe bóò ba, x'āean ncèe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxāa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aiè, ncèe x'āean c'urù tamam kóm-kq'ao ba, igaba kúrú-kq'ao ii ba.

²⁶ A ncèe khòem kò bóò, dtcòm̄a nem úúa sa ne, igabam ko gam dim tam ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qaè, ne i gam di dtcòm̄an cg'āa-cg'ana di i.

²⁷ Dtcòm̄s ncèe Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe q'ano a chibi úúu tama sa ncèe si i: khāadoma cóan hěe naka dxàe-ntcōan hěéthěe gaan di xhàean koe kòre si i, naka nqòóm koe káa cg'urise qgóóse sa hěéthěe e.

Táá mée ta khòè ne tǎákase qgóó guu (2:1-13)

2

¹ Tíí qǒe ga tuè, gatá dim x'áàkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòman úúa hǎa, ne mée tu táá tǎákase khòèan qgóó guu,

² C'èedaokam kòo gautan di tcǎa tshàuan hēè naka t'òè qgáian hēéthēè hanam khòè ba gatu dim còrè-nquum koe tcǎa, me gataga dxàuam khòèm cg'ǎa-cg'ana qgáian hana ba thēè hàà cgae tu u,

³ tu kò èe t'òè qgáian hana ba qǎese qgóó, a birí me a máá: “Ncēe qgáian qǎe koe ntcòó,” témé, a tu a èe cg'ǎa-cg'anasea ba birí a máá: “Tsáá mée tsi èe koe téé,” témé, kana máá “Nqàrè-kg'ama te koe gómankg'ai koe ntcòó,” témé.

⁴ Eēta tu kò hēè ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncēeska cg'ǎè tc'ēm xgàra-kg'ao ba kúrú hǎa!

⁵ Komsana tu, tíí qǒe ga tu ncàm-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqǒómkg'ai koe dxàua ne khòè ne nxará tcg'òó hǎa tama, dtcòman koe ne gha qguu ka, a ne a gha x'aian di ne q'òò-kg'ao ne ii, ncēm kò èe ncàm Mea ne nqòokagua hǎa a?

⁶ Igaba tu ko dxàua ne khòè ne sau-cgaekagu. A qguu ne tama ne gáé èe ko nqǎaka úú tu u ne, gane tama nea ncēe ko qǎé-nquuan koe úú tu u ne?

⁷ A gane tama nea ncēe ko t'òès cg'òès *Krestem di* sa cg'ǎèkagu ne, ncēe gatu koe kò èe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka tciè sa?

⁸ A ncēè tseegukaga tu kò *Nqarim di* x'aian di x'áèan qgóóa qaria hǎa ne, ncēs ko *Nqarim di* Tcgāya sa mée khama, a ko máá: “Tsáá ka c'èe ba mée tsi ncàm, èe tsi ma ncàmseá khamaga ma,” témé, ne tu ko qǎese hēè.

⁹ Igaba tu kò khòè ne tǎákase qgóó ne tu ko chibian kúrú, a tu a gha x'áèan ka bòè, chibi kúrú-kg'ao tu iise.

¹⁰ Díim wèem èe ko wèè x'áèan qgóóa qari, igaba ko cúis qgáis koe tsǎa a ba wèéan koe ga chibiga me e khama.

¹¹ Gaam èe ko máá: “Táá cg'áràn kúrú guu,” témé ba ko gaicara máá: “Táá cg'òo guu,” témé khama. A ncēè cg'áràn tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'òo, ne tsi x'áèan koe chibi kúrú-kg'ao tsi i.

¹² Dùús wèès èe tu ko kg'ui a ko kúrú ka mée tu tc'èe-tc'èese, ncēe gha kgoara tu um x'áè-kg'ám ka tu gha xgàraè sa.

¹³ Nqarim kò hàà ko khòè ne di zi tséé zi bóò q'oo, qǎè zi i sa kana tshúú zi i sa, nem gaam èe kò thòò-xama-máákuan úú tamam koe thòò-xama-máákuan x'áia hǎa tite khama. Igaba èe thòò-xama-máákuan úúa hǎam khòè ba chibi bóò tite.

Dtcòmè tséé tama sa x'óó hǎa (2:14-26)

¹⁴ Dùú sa i ko hùì, tíí qǒe ga tuè, ncēè khòèm kò ko máá, dtcòma nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di dtcòma nea gha kgoara me?

¹⁵ C'èedaokam kò tsáá qǒe ba kana tsáá qǒes igaba qg'ǎè-cgaea, a tc'òo úú tama tc'òó ne gha a,

¹⁶ me gatu ka c'èe ba gaa khòèan ka máá: “Tòókuan cgoa qǒò, hǎa tu gha, a tu a gha tsáú ke,” témé, èe ko cgǎé-q'ooa ne koe qaase guúan máà ne tamase, ne i ko nxāan dùú sa hùì?

¹⁷ Gatá iim dàòm ka i dtcòman x'óó hǎa, ncēè cúise i kò hàna ne, a tsari tsééan cgoa qǒòa mááku tama ne.

¹⁸ Igabagam gha c'èem khòè ba xǒa a máá: “C'èe khòè nea dtcòman úúa, i c'èean tsééan úúa,” témé.

Ra gha nxāaska tēe a máá: “X’ái te, ntamam gha ma c’ēm khóe ba dtcòman úú, igabam tsééa ba koe x’ái i tama sa. Nxāaskar gha tíia tiri tsééan koe guu a tiri dtcòman x’ái tsi,” témé.

¹⁹ A dtcòm tsi ko Nqari ba cúí Me e sa?

Qāése tsi ko hēé, igabaga tsi tcāoa, dxāwa tc’ēan ga ko dtcòm, a ia a q’āoan ka cgūru khama.

²⁰ A x’áíe kg’oana tsia, tsáá káa tc’ēe tsi khóe tsi, tséé tama dtcòma ne káa hùì i sa?

²¹ Ntama ba kò ma Abrahamam gatá ka xòò ba Nqarim koe tchàno iise bóòè? Gam di tsééan ka a kò ii, ēem kò ko gam ka cóásem Isaka ba altaram koe úú ka.

²² Bóò tsi ko, dtcòma ne kòò gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg’ae sa, i kò gam di dtcòman tséé zi ka cg’oè-cg’oèè.

²³ Si kò Nqarim dis Tcgāya sa seegukaguè, ncēeta kòò méé sa: “Abrahama ba kò Nqari ba dtcòm, Me Nqari ba gam di dtcòman ka tchànom iise sée me,” témé. Me kò Nqarim dim tcára ba ta ma tcièe.

²⁴ Bóò tu ko, khóè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànom iise bóòè, dtcòm s ka cúí tamase.

²⁵ Rahabes cg’arà-kg’ao sa kò tǎá za guu a ko nqōó ba ntcáa tsara khóè tsara sée, a sa a tǎám dàòm cgoa ts’āàkagu tsara a. A ncēeta hēéan ka sa gáé kò gataga gas di tsééan koe táá tchànos iise bóòè?

²⁶ Tc’ēe ba úú tamam tc’aró ba x’óóa hāa, i gatá iim dàòm ka dtcòman ncēe tsééan úú tama a x’óóa hāa thēé.

Dtcòm-kg’ao ba hēé naka tam ba hēéthēé e (3:1-18)

3

Tam ba xгаа-xгаа ne

¹ Táá méé tu wééa tu ga xгаа-xгаа-kg’aoan kúru guu, tíi qōe ga tuè. Q’ana tu hāa, sita ncēe ko xгаа-xгаа ta ko hàà kaisase thōose Nqarim ka xgárae sa ke.

² Wééa ta ga ko kái chìbian kúru khama. Ncēe c’ēm kò cúí chibi ga kúru tama ēem ko kg’uis gúus koe nem tchànom khóe me e, kgoana ko a gam dim tc’aróm wèè ba kòre ba.

³ Blian kg’ám-q’oo koe ta ko tóm sa tcāa, nxāasega i gha komsana ta a ka. Ncēeta hēéan ka ta ko wèè tc’aróan gaan di ga tchàno-tchano.

⁴ Bóò skepe zi gataga, gatá zi ma kaia igaba, a ko kaia tc’āan ka qōòkaguè, igaba zi ko kaisase cg’arém hliim tchàno-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-kg’aom ko tc’ēm xòem za qōò.

⁵ Gatá iim dàòm kam tam ba cg’arém gúu me e, igabam ko kaia zi gúu zi ka koase.

Tc’ēe naka bóò, kaias hùì-kg’ai sa ko cg’arém c’em ka dàòè sa.

⁶ Tam igabam c’ee me e, a cg’āes dim nqōó me e. Ncēe me ko ma tséé ga a, gatá cgáé-q’oo koe, a ba a ko wèem tc’aróm khóèan di ba cg’āè-cg’āe. C’ees koem ko wèes kg’òès khóèan di sa tcāa, a ba a ko chòò tamas c’ees dxāwam dis ka tcāa-dòmme.

⁷ Khóè ta gha kgoana a xгаа-xгаа wèem kg’oo-coa-qhàò ba hēé, naka tsaràn hēé, naka ncāa cgoa ko qōòan hēé, naka tshāan q’oo di gúuan hēéthēé e khama, a ta a gataga xгаа-xгаа ana.

⁸ Igaba i cúí khóè ga kgoana naka tam ba xгаа-xгаа hāa tite, sāa tamam cg’āè ba, cg’òoko gúuan ka cg’oèa hāa ba.

9 Gaam cgoa ta ko X'aigam *Nqarim* Xòò ba dqòm, a ta a ko gaam cgoa *Nqarim* dis iis koe kúrúèa ne khòè ne cgúí.

10 Dqòmkuana hée naka cgúíkuana héeéthéèa ko cúis kg'áms koe tcg'oa. Tíí qõe ga tuè, ncèe sa méés táá gatà ii guu.

11 A tsàum koe i ga kare tshàan hée naka tsau tshàan héeéthéèe cúí x'aè ka tcg'oa?

12 Tíí qõe ga tuè, a faia dis hìi sa ga olife di tc'ároan kúrú, kana sa ga chòò-kg'om dis hìi sa faia di tc'ároan kúrú? Tsau tshàa ne cuiskaga kare tshàan kúrú hãa tite.

Càm tsara dàò tsara tc'èean di tsara

13 Díí ba tc'èega baa, a ba a ko kóma q'áa gatu xg'aeku koe? Gam di kg'òèan qãè ka méém x'ái, gam di tséèa ne ko cg'aré-cg'aresean cgoa kúrúè sa, tc'èean cgoa héeéthéèe.

14 Igaba tu kò gatu di tcáóan koe xgòam tau ba hée naka cèèan héeéthéèe úúa ne táá koase guu, naka táá tseeguan tshùù-ntcòakagu guu.

15 Gatà ii tc'èea nea nqarikg'ai koe guu tama, igaba i nqòómkg'ai di i, a khòèm di i, a dxàwam di i.

16 Eè tauan hée naka cèèan héeéthéèe hàna qgái koe, i gha kómkú taman hãa khama, naka wèè cg'àè-qhàòan kúrúan héeéthéèe.

17 Igaba i nqarikg'ai koe guua tc'èean tc'ãà dis ka q'ano o, a càm dis ka gataga tòókuan úúa, c'èe ne khòè ne ka i ko tc'èe, a i a komsanan koe hée naka tc'èea kàbian koe héeéthéèe kgoarasea hãa, a cgómkuana ka cg'òèa hãa, a i a ko qãè zi tséèe zi di tc'òoan máà ta a, a i a khòè ne táákase qgóó tama, a i a kgoarasease ko qgóóse.

18 Tòókuan di ne khòè ne ncèe ko tòókuan di cgùrian xhàrà ne gha tchànoan tcuù.

Dtcòm-kg'ao ba hée naka nqòó ba héeéthéèe e (4:1–5:6)

4

Nqòó ba ncàm guu

1 Dùú sa ko ncòoan ghùí, si ko dùú sa x'áakuan ghùí gatu xg'aeku koe? A gatu ko tc'èe zi gúù zi tama zia, ncèe ko gatu di tc'ároan koe ncòoan ghùí zi?

2 Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'òo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'áà tu ko, a tu a ko ncòoan ghùí. Gúù tu úú tama, *Nqari* ba tu dtcàrà tama domka.

3 Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, èe tu ko hòò gúúan tu gha nxãasega èe tu ko ma gatu tc'èe khama ma tséékagu ka.

4 Cg'ará-kg'ao tuè! A c'úua tua, nqòóm cgoa ncàmkuana ne *Nqarim* cgoa hòreku si i sa? Nxãaska, ncèe nqòóm di tsi ncàm-khoe tsi kò ii ne tsi *Nqarim* di tsi cg'òo-kg'ao tsi i.

5 *Nqarim* dis Tcgãya sa ko máá: “Tc'èem ncèem *Nqarim* gatá koe tòóa hãa ba kaisa zi tc'èe zi ka cg'òèa hãa,” témé. Ncèe kg'ui ne tseegu u, ná?

6 Igabam ko *Nqari* ba kaisa cgómkuana máà ta a. Gaa domkas ko *Nqarim* dis Tcgãya sa ncèeta méé:

“*Nqari* ba ko èe tcomsea ne ntcoe, igabam ko èe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuana máà,” témé.

7 Ke tu ncèeska *Nqarim* koe máàse. Dxàwa ba xguí, nakam gha gatu koe guu ná qgóé.

⁸ Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'aà tshàua tu, gatu chibi-kg'ao tuè, naka tu gatu khòè tu cam tc'èe tu, tcáóa tu q'ano-q'ano.

⁹ Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcãà tcgáí-tshàra. Gatu di kg'ãèan méé i kabise naka kg'ae ii, naka i gatu di qãè-tcaoan kabise naka tshúù-tcao sa ii.

¹⁰ X'aigam Nqarim cookg'ai koe méé tu cg'aré-cg'arese nakam gha nxãasega kaikagu tu u.

Tsáa ka c'èe ba xgàra guu

¹¹ Táá méé tu gatu ka c'èe ne cgoa cg'ãèse kg'ui guu, tí qõe ga tuè. Gaam èe ko qõesem cgoa cg'ãèse kg'ui ba kana ko qõese ba xgàra, ba ko x'áèan cgoa cg'ãèse kg'ui, a ko x'áèan xgàra. X'áèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'áèan di tsi tséékagu-kg'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'áèan di tsi xgàra-kg'ao tsi i.

¹² X'áèan hée naka xgàrakuan héeéthée dim tcg'òò-kg'ao ba cúí Me e, Gaam èe ko kgoara, a ko kobe di qarian úúa ba. Igaba tsi tsáá díí tsia, ncèe tsáá ka c'èe ba ko xgàra tsi?

Táá koase guu

¹³ Hàà tu ncèeska, gatu èe ko máá: “Ncèe cam ka kana q'uu ka ta gha ncèeta iim x'áé-dxoom koe qòò, a síí gaa koe kuri ba x'áè, a gaa koe síí x'amágu, a gha nxãasega marian hòò,” témé tu.

¹⁴ Igaba tu q'uu ka dim cam ka i gha gatu di kg'òèan nta ii sa c'úúa hãa. Nqoara-nqauan khama tu ii khama, ncèe ko xòm x'aè-coa sée a hãa a, a i a gaia kaá.

¹⁵ Khama tu ga ko ncèeta mééa: “X'aigam Nqarim kò tc'èe ne ta gha kg'òè, a ta a ncèe sa kana èe sa kúú,” témé.

¹⁶ Ncèe i ii khama, tu ko koase a ko dqòmse. Eèta ii dqòmsean wèe ga cg'ãè e.

¹⁷ Gaa domkam wèém khòèm èe qãè gúuan kúú q'ana, igaba kúú u tama ba, nxãa ba chibiga me e.

5

Qguùà khòèan dqàèa ne

¹ Hàà tu ncèeska, gatu khòè tu èe qguùà tu, kg'ae méé tu naka xòò, cg'ãè zi ncèe ko hàà cgae tu u zi domka.

² Gatu di qguùà ne ts'óóa hãa, i gatu di qgáían tcg'ãan ka tc'òóèa hãa.

³ Gatu di gautan hée naka seleferan héeéthéa ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'ái sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di cgàan tc'òóa xgãá. Gatu di x'aian tu tòóa máásea hãa, còò di xu cam xu u igaba.

⁴ Bòò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncèe gatu di xhàràan koe kò tséé e, ncèe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'òóa hãa, i kg'ae-q'ooan èe kòo gaa xhàràan khòá ne di X'aigam Nqarim qarim wèém tcee-dòm koe tcana hãa.

⁵ Nqòómkg'ai koe tu karean koe hée, naka qãè-tcaoan koe héeéthée x'ãèa. Tsáúkagua tu hãa tcáóa tu, a tu a gha ghòèan ko ma cg'òòè khama ma xgàraè, cg'òòokus dim cam ka.

⁶ Tchànò khòèan tu ko chibi-chibi a xgàra, a cg'òò, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

Tãáka zi x'áè-kg'am zi (5:7-20)

Qào tcáóa ne

⁷ Gaa domka méé tu qáo tcáo ii, tí qõe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síi tcãà. Bòò, xhàrà-kg'ao ba ko góm ba qãà me xhàrà di tc'ooan tcg'òò. Qáo tcáo cgoa am ko, i nxãakg'aiga síi tc'ãà di túúan hëé naka kháòka di túúan hëéthëé tuu.

⁸ Gatu igaba méé tu qáo tcáo ii. Qari méé tu ii tcáoà tu koe, X'aigam *Nqarim* di hàà-q'ooa ne cùu u ke.

⁹ Tíi qõe ga tuè, gatu ka c'ëe ne cgoa méé tu táá káise kg'ui-kg'uisse guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Bòò, Xgàrà-kg'ao ba nquu-kg'ám koe hàà!

¹⁰ Tíi qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese porofiti xu ncëe kò X'aigam *Nqarim* cg'õè ka kg'ui xu. Sere-seres iise sèè xu, qáo tcáo xu khòè xu u kò ii di sa, ãe xu kòò xgàrase ka.

¹¹ Bòò, ts'ee-ts'eekg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, ãe kò xgàrakuan di x'aè ka qarika tééa hàà xu. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kómá, a tu a kò X'aigam *Nqari* ba còò dis ka dùu sa kúrúa sa bóò. X'aigam *Nqari* ba thòò-xama-máákuan hëé naka cgómkuan hëéthëé ka cg'oèa hàà khama.

¹² Igaba wéè zi gúú zi tc'amkg'ai koe, tíi qõe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqõómkg'ai cgoa igaba, kana c'ëe gáisean cgoa ga igaba táá gáise guu. Igaba méés gatu dis 'eè' sa, 'eè' sa ii, nakas gatu dis 'ëe-ëe' sa, 'ëe-ëe' sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcãà guu.

Dtcòmàn di còrèa ne

¹³ Gatu xg'aeku koem kò c'ëe ba qómán q'oo koe hàna ne méém còrè. A ncëe c'ëem kò qãè-tcaoa hàà ne méém dqòmàn di ciiàn nxáè.

¹⁴ A ncëe c'ëem kòò gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúàn cgoa tcgáu me, X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm koe,

¹⁵ naka i gha dtcòmàn di còrèan tsàakom khòè ba kg'òèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùì me, a ncëe chìbia nem kò kúrúa hàà nem gha qgóóa mááè e.

¹⁶ Ke tu nxãaska bìríku gatu di chìbia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'òèkaguè. Tchànóm khòèm di còrèa ne kaisa qarían úúa, *Nqari* ba ko gaan koe tséé khama.

¹⁷ Elija ba kò kg'ama khòè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqõómkg'ai koe túúan táá tuu, nqoana kurian hëé naka 6 nxoèan hëéthëé e.

¹⁸ Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqõó ba kaisase tc'ooan kúrú.

¹⁹ Tíi qõe ga tuè, ncëe gatu ka c'ëem kò tseeguan hòàra guua hàà, me kò c'ëe ba kabi me ne

²⁰ méém q'ãa, diím wèém ãe ko chìbi-kg'ao ba gam di dàðan hòàm ko koe kabi ba gha ko kgoara me, táám gha tc'ëea ba cgoa ga igaba x'óóa xgãáse ka, a ba a gha kái chìbian gam di qgóóa mááè.

1 PETERE

Peterem dis tcgāyas tc'āa di sa

Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxárá-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòman domka kái xgàrakuan hée naka xháean héeéthée q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùì-ghui tcáo ne, a ko máá, Nqarim nxárá tcg'òóa hãa ne khóè ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ée-tc'ée ne, ncêe Gam di x'ooan hée, naka x'ooan koe tēean hée, naka Gam di hàan héeéthée di nqòòan máa nea hãa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcēè. Ncēeta méé ne ma qarika téé naka gáo tcáo. Ncēm nqòóm koe i ko gane di dtcòman kúrúa bóòè, igaba ne gha ěem gha Jeso Krete ba x'ásem cam ka kabia máàè e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòò sa
- kg'òèa hãa nxõá ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Nqarim di kgoarakua ne (1:3-12)
- Tcom-tcomsase kg'òèa ne (1:13-2:10)
- Dùu sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháean koe ne kò hãa ne (2:11-4:19)
- Cg'aré-cg'aresea ne (5:1-14)

Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

Tsgámkaguku zi

¹ Petere ra a, x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra,

a ra a ko ncēes tcgāya sa Nqarim nxárá tcg'òóa mááse ne khóè ne góá máá, ncēe tsai-tsaisea hãa ne, a cg'áè-kg'ao khama x'ãèa hãa ne: xg'aekum Ponto dim koe hée, naka Galatia dim koe hée, naka Kapatokia dim koe hée, naka Asia dim koe hée, naka Bitunia dim koe héeéthée hàna ne.

² Nqarim Abo ba nxāakamaga q'ana hãase nxárá tcg'òóa mááse tua, Me ko Tcom-tcomsam Tc'ée ba tcom-tcomsakagu tu u, nxāasega tu gha Jeso Krete ba komsana a Gam di c'áðan cgoa cgáìè ka:

Cgómkuan hée naka tòókuan héeéthée méé i gatu koe càuse.

Kg'òèas nqòò sa

³ Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba. Jeso Krete ba x'ooan koe ghùian kam Gam di kaisa thòò-xama-máákuan ka kabase ábà taa hãa, nxāasega ta gha kg'òèas nqòò sa úú ka.

⁴ Ncēe nqòòan ta úúa hãa, nqarikg'ai koe ta gha q'òò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'ãa-cg'anasea hãa tite e. Nqari ba gaa koe tòóa máá tu ana,

⁵ gatu ncēe ko dtcòman koe guu a Nqarim di qarian ka qāese qgóó a kòrèè tu, nxāakg'aiga tu gha síí kgoarakuan hòò ka, ncēe gha còò di xu x'áè xu ka tseegukaga x'áíè e.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ Ncêe gúùan domka tu ko qâê-tcao, gatà i ga ko ma qaase, xòm x'aè-coa ka tu ga ncêeska tâaka zi kúrúá bóòku-qhàò zi ka tshúú-tcaokaguè igabaga.

⁷ Gazi di tsééa ne gatu di dtcòmàn tseegu ii sa x'ái si i. Gautan igaba, ncêe gha kaàkaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúá bóòè. Gataga méé i dtcòma tu, ncêe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúá bóòè. Nxâaska tu gha Jeso Krestem ko x'áìem cãm ka dqòmkan hêé naka x'áàn hêé naka tcomkuan hêéthêé hòò.

⁸ Ncêe bóò Me ta ga tu hãa igaba tu ncàma hãa ba, ncêe tu ncêeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm ba, a tu a x'áako qâê-tcaoan ncêe kg'ui a nxàèe tite cgoa qâê-tcao.

⁹ Gatu dis dtcòmòs ko qaa sa tu ko hòò khama, ncêe kgoarakuan gatu di tcáóan di sa.

¹⁰ Porofiti xu kò ncêe gatu koe gha hààs cgómku ka porofita, a xu a kò ncêe kgoarakuan koe tcàà tcáó a qarika qaa a.

¹¹ Kúrúá xu kò bóò, dùútsa x'aè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hànám Tc'èem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseegukagu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'áàn ka hêéthêé e.

¹² I kò gaxu koe x'áisea hãa, ncêe zi gúú zi xu tsééa mááse tama, a ko gatua tsééa máá tu u sa; gúú zi èe tu ko ncêeska biríèa zi, èe ne kò èe qâê tchòàn xgaa-xgaa tu u x'aè ka, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tsééa óáèam Tcom-tcomsam Tc'èem ka. Moengelean ga ko ncàma hãa, ncêe zi gúú zi i ga kò bóò sa.

Tcom-tcomsas kg'òè sa (1:13-2:10)

¹³ Tc'èea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'òèase úú cgómkuan koe, èe tu gha Jeso Krestem kò x'áise x'aè ka máàè e.

¹⁴ Komsanako cóán khama méé tu hêé, naka zi cg'èè zi tc'èe zi táá tc'àa-cookg'ai tu u guu, èe tu kò *Nqari ba* tu c'úúa hãa x'aè ka kg'aia úúa zi.

¹⁵ Igaba èe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèè gúùan èe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii.

¹⁶ Góásea i hãa a ko máá: "Tcom-tcomsa méé tu ii, Tíí Ra tcom-tcomsa Ra a ke," téméè khama.

¹⁷ Ncêe *Nqarim*, ncêe khòèan tâákase xgàra tama, a ko khòèan di zi tséé-kg'ám zi ka khòèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxâaska *ncèem nqòòmkg'ai koe* tu cg'áè-khoean khama ma x'áèas noose Nqari ba q'áòase kg'òè.

¹⁸ Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò káà hùis kg'òè-kg'áms gatu dis koe x'ámá tcg'òòèa sa, èe tu kò gatu ka tsgòosea xu koe hòòà sa. Seleferan hêé kana gautan hêéthêé khama ii zi gúú zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òòè ta ga hãa,

¹⁹ igaba qaa-qaasa c'áòan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chibi úú tama a q'ano ba.

²⁰ Gaam ncêe nxâakamaga nqóóm ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò *Nqarim ka q'áàèa ba*, igabam kò còò dí xu x'aè xu ka hàà x'áiè ba.

²¹ Gam koe tu ko guu a Nqarim koe dtcòm, ncêe ko x'ooan koe ghùu Me a x'áàkagu Mea ba, nxâasega i gha gatu di dtcòmàn hêé naka nqòòan hêéthêé Nqarim koe hãa ka.

²² Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'ano sea hãa, a tu a gatu ka qòesean koe tseegu di ncàman úúa, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàmku.

²³ Kábase tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'òèa hãa a chòò tamam kg'uim Nqarim dim koe guu a.

²⁴ *Nqarim dis Tcgāyas ko méé a ko máá:*

"Wèém khòè ba dcàan khama ii,

i wèè x'áàn gam di, qāáka di zi x'aa zi khama ii.

Dcāa ne ko c'óò,

i x'aan tcheè,

²⁵ igabam ko X'aigam dim kg'ui ba

chòò tamase hāa,”

témé khama. Ncēe ba gaam kg'uim ga me e, ncēe tu kò qāè tchōàn koe guu a xгаа-xгааè ba.

2

¹ Gaa domka méé tu wèè gúúan cg'āè koe tcg'òóse, naka táá c'ēe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qāè khòéan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'ēe koe ga còèku di ii guu.

² Kabase ábàèa cóán khama méé tu ii, *Nqarim di* kg'uiian di bíian xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxāasega kai a kgoaraè ka.

³ X'aiga ba qāè Me e sa tu xàma hāa ke.

Kg'òèam nxōá ba hēé nakas tcom-tcomsas qhào sa hēéthēé e

⁴ X'aigam koe hàà, kg'òèa hāam nxōá ba, ncēe ko khòé ne ka bóòa xguìè, igaba kò Nqarim ka nxará tcg'òòèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii.

⁵ Ke tu gatu igaba kg'òèa nxōán khama ma tshàòè, naka tua *Tcom-tcomsam* Tc'ēm dim nguú ba ii, *gaa koe* tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'ēm di zi dàòà-mááku zi kúrú, ncēe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qāè-tcaokagu zi.

⁶ *Nqarim di* Tcgāyas q'oo koe i ko máá:

“Bòò, Sione koer ko nxōá ba tòò,
nxará tcg'òòèa a qaa-qaasam nxōám tcúú di ba,
me cuiskaga wèém ēe ko Gam koe dtcòm ba,
sau-cgaekaguè tite,”
téméè khama.

⁷ Gatu ēe ko dtcòm tu kam ncēm nxōá ba cgáé me e. Igaba ēe dtcòm tama ne *méé ne ncēe kg'uiian komsana, ncēe ko máá:*

“Nxōám ēe tshàò-k'ao xu ka bóòa xguìèa ba,
nxāa ba tcúú dim nxōá ba kúrú,”
témé e.

⁸ Si ko *c'ēe koe gaia máá:*

“Ncēe ba nxōá me e khòé ne gha kúrú ne tcgàba ba,
a khòé ne ko cg'áékagum nxōá me e,”
témé.

Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxāa sa tc'ēea ne mááèa hāas ga si i.

⁹ Igaba tu gatu nxará tcg'òòèa tu khòé tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhào sa, Nqarim ka q'òòèa tu khòé tu, nxāasega tu gha cgáé zi gúú zi Nqarim di zi xгаа-xгаа ka, ncēe ko ntcúúan q'oo koe tciia tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciia óá tu u ba.

¹⁰ C'ēe x'aè ka tu kò khòé tu tama tu u, igabaga tu ncēeska Nqarim di tu khòé tu u; c'ēe x'aè ka tu kò cgòmkuàn hòò tama, igaba tu ncēeska cgòmkuàn hòò hāa.

Dùú sa méé ne dtcòm-k'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hāa ne (2:11–4:19)

Nqarim di ne tséé-k'ao ne khama ma kg'òè

11 Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hëé naka tãá nqôó koe guua khóèan hëéthëé khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'ãè zi tc'ëe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncëe khóèm di tc'ëean cgoa ko x'áàku zi.

12 Eëta ne ko ma tãá zi qhàò zi di ne cg'ãè zi gùù zi ko kúrú tu khóè tu khama ma tshúù kg'uian gatu ka kg'ui igaba méé tu gatu gane xg'aeku koe qãèse kg'òè, naka ne nxãasega gatu di zi qãè zi tséé zi bóò, naka Nqari ba ìem gha ko hààm cáim ka x'áàkagu.

13 X'aigam *Nqarim* domka méé tu wèè qarian khóèm di koe máàse: x'aigadxoò koe ga igaba ncëe tc'amaka hàna ba,

14 kana tc'ãà-cookg'aian koe igaba, ncëe gaam ka tsééa tcg'òòèa a, a ko hàà èe ko chìbian kúrú ne xgàra, a i a èe ko qãèan kúrú ne dqòm.

15 Nqarim di ncàm ne gatà ii, qãè gùùan kúrúan ka tu gha èe kóma q'ãa tama a kàà tc'ëe khóèan nqookagu.

16 Kgoarasea ne khóè ne khama méé tu ma kg'òè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i c'èe cg'ãèan qàbi tcãà guu; kg'òè méé tu Nqarim di tu tséé-kg'ao tu iise.

17 Wèè khóèan tu tcom. Gatu ka c'ëean tu ncàm. Nqari ba tu q'áò. X'aigadxoò ba tu tcom.

Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa

18 Qãàn méé i gaan ka q'òðsean wèè tcoman cgoa komsana; èe qãè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga èe xgàrà ne koe ga hëéthëé e.

19 Ncëè c'ëem khóèm kò Nqari bam máàsea hãa domka kàà chìbise xgàràèa, a ba a qáò tcáó ii, nem gha *Nqari ba* dqòm me.

20 Ncëè chìbian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'ámme, a tu a qáò tcáó ii ne tua gha gaan domka dqòmme? Igaba ncëè qãèan kúrú domka tu kò xgàràè, a gaan koe qáò tcáó ii nem gha Nqari ba dqòm tu u.

21 Ncëes gùús domka tu kò tciìèa, gatagam kò thëé Kreste ba gatu domka xgàràè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxãasega tu gha xùri dàò Me ka,

22 "cúí chìbi ga kúrú tama ba, i ko táá cúí kàaku ga kg'áma ba koe tcg'oa."

23 Eëm kò cóèè kam kò táá cóèkuan kàbia máá ne, a ba a kò èem kò xgàràè ka táá bìrì ne, kàbisem gha a hàà xgàra ne sa, igabam kò èe ko tchànose xgàra Mem koe máàse.

24 Gam ncëe kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka xgàu hìis koe xgàma hãa ba, nxãasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànoan kg'òèa máá ka. Gam di chìbian ka tu kg'òèkaguèa hãa.

25 Hoàko zi ghùu zi khama tu kò ii, igaba tu ncëeska gatu dim Kòre-kg'aom koe kàbisea hãa khama, Q'òé-kg'aom gatu di tc'ëean di ba.

3

Khóè zi hëé naka khóè xu hëéthëé e

1 Khóè saoè, gaam dàòm cúim kaga méé sao gasao di xu khóè xu máàse. Ncëè cúí-kg'áia xu ga kò *Nqarim dim* kg'ui ba dtcòm tama ne, xu ga nxãaska kàà kg'uisse gaxu di zi khóè zi di kg'òóan ka kúrúe a dtcòm,

2 ncëè nta sao ko ma *Nqari ba* q'áò a tcom-tcoms i sa xu kò bóò ne.

3 Gasao di t'òèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóróèa c'òðan hëé, naka gautan cgoa kúrúèa gùùan hãa di hëé, naka t'òè qgáian hãan ka hëéthëé koe.

4 Igaba méé sao tcáóa sao q'oo koe t'òè sao ii, t'òèan chõò tama a, qãè a tc'aua tc'èan di i, ncêe Nqarim tcgáí q'oo koe kaisase qaa-qaasa a.

5 Ncêea gaam dàòm khòè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncêe kò gazi di nqòòan Nqarim koe tòòá hãa zi kò ma t'òè-t'òese ga a, gazi di xu khòè xu màásean ka khama.

6 Sarahs khama méé sao ii, ncêe kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas òim x'aiga ba ta ma tcii me. Ncêe qãè gúùan sao kò kúrú a c'èe gúù kaga q'òòkaguè tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

7 Khòè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'òè naka q'ãa, kg'amka tc'áró zi i sa. Gaxao cgoa zi *Nqarim di* aban kg'òèan di di zi q'òò-kg'ao zi i ke méé xao tcomkuan cgoa qgóó zi, nxãasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúù kaga xgàè ka.

Qãèan kúrú domka xgàrasea ne

8 Chõò dis ka méé tu wèè tu ga cúí tc'èe, naka thõò-xama-mááku, naka ncàmku qòekua hãa khòè khama ma, naka cgómku di ii, naka cg'aré-cg'arese.

9 Táá méé tu chibi sa chibis cgoa suruta kabi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa kabi guu; igaba méé tu ts'ee-ts'eekg'aikuan cgoa kabi i; gaan domka tu tciièa hãa ke, nxãasega tu gha ts'ee-ts'eekg'aikuan q'òò ka.

10 *Nqarim dis Tcgãyas ko méé khama a ko máá:*

“Dìim wèém èe gha ko kg'òèan ncàm ba,

a ba a qãè cáman bóò kg'oana ba

méém gam òim tam ba cg'ãè gúùan koe hêé

naka kg'áma ba kàa di kg'uian koe hêéthèé xgàè.

11 Cg'ãè gúùan koe méém tcg'oa naka qãèan kúrú,

tòókuan méém qaa naka baa x'ãà máá a.

12 X'aigam di tcgáía nea èe tchàno ne koe hàna,

i ko Gam di tcean gane di còrèan komsana,

igaba i X'aigam di kg'áían

èe ko cg'ãèan kúrú ne cgoa tsééa xg'ae tama,”

témé.

13 Ncêe qãè gúùan kúrú tu kòò x'ãà máá ne i gha òim thõò-thõo tu u?

14 Tchènoan kúrú domka tu ga ko xgàrase igaba tu ts'ee-ts'eekg'aièa hãa. Táá méé tu èe ne ko bèe sa bèe guu, táá q'aekaguè guu.

15 Igaba méé tu tcáóa tu koe Kreste ba X'aigam iise nxará tcg'òò naka dqom Me. Ncêe c'èem khòèm kòò èe tu úúa hãa nqòòan ka tèè tu u ne méé tu wèè x'aè ka xoa me tu gha sa kg'òndèsea máána hãa.

16 Igaba méé tu qámsean hêé naka tcomkuan hêéthèé cgoa ncêe gúùan kúrú, naka tchàno tcáóan úúa hãa, nxãasega ne gha dùús wéés cg'ãès èe ne ko gatu ka kg'uis koe, èe ko Krestem koe qãèse kg'òèan gatu di ka ko kg'ui ne, saucgae ka.

17 Gatà ma tu ga ko ma qãèan kúrú igaba tu gha xgàrase, ncêe Nqarim kòò tc'èe ne. Ncêes gúù sa cgáé si i, cg'ãèan kúrú domka xgàrasean ka khama.

18 Krestem igabam kò cúí q'oro chibian domka xgàraè khama, tchànóm Khòèm iise tchàno tama ne khòè ne domka, Nqarim koem gha nxãasega úú tu u ka. Ncêe kò tc'áróm koe x'òoan koe tcáàè, a Tc'èem ka kg'òèkaguè ba.

19 Gaam Tc'èem koe hànasekò kò síí èe qáèèa tc'èan qáè-nquuan koe xgaa-xgaa.

²⁰ Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'ëe e kò ii, ncëem kò Nqari ba *tcóóse ne gha ka qáo* tcáóse qãà ne, Nowam ko araka ba tshào x'aè ka. Cg'orò ne khóe ne 8 ne cúí nea kò *arakam* koe hàà, a tshàam koe guu a kg'òèkaguè.

²¹ I gaa tshàan tcguù-tcguukus dis x'ái si i, ncëeska igaba ko kg'òèkagu tu u sa, cgáé-q'oom di cg'urian xg'aàra tcg'òós ka tamase, igabas tchànos tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe. X'ooan koe tées Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u,

²² ncëe nqarikg'ai koe qòòba ba, a ba a kg'òm x'òàm Nqarim dim xòe koe hàna, moengelean hée naka tc'ää-cookg'aian hée naka qarian héeéthééa Gam dòm q'oo koe hãa.

4

Nqari ba kg'òèa máá

¹ Ncëem ma Kreste ba Gam dim cgàam koe xgàràèa khamaga ma méé tu gatu igaba Gam di tc'ëe-kg'árian úúa, gaam ãe cgàam koe xgàràèa hãa ba chìbian cgoa xg'ara hãa ke.

² Gaa domkagam ncëeska nqòómkg'ai di kg'òè-q'ooa ba koe cg'àè zi tc'ëe zi khóèan di zi kg'òèa máá tama, a ko Nqarim di ncàmàn kg'òèa máá.

³ Ncëe nqáéam x'aèm ka tu kò tc'áòa x'aèan kg'òè a ko táá zi qhào zi di ne ko tc'ëe sa kúru khama, a ko cg'áran kúruate, cg'àè zi tc'ëe zi hée, kg'áa nqáéasean hée, nqàrean hée, kg'áàè ko zi qgái zi koe hãa sa hée, naka kúrua mááse di nqárian dqòmàn ncëe ntcoe-ntcoesa héeéthéé e.

⁴ Gane cgoa tu kò táá xg'ae a tchòà úú tamas kg'òè sa kg'òè domka ne ko are tu u, a ko gatu ka cg'áèse kg'ui.

⁵ Igaba ne gha ãe x'ooan hée naka kg'òèan héeéthéé xgàran kg'ónòsea máána hãam *Nqarim* koe xqara mááse.

⁶ Ncëes gúús domka i qãè tchòàn ãe x'óóa khóèan koe ga thée xgaa-xgaaèa hãa khama: nxãasega ne gha cgàam koe khóèan khama ma xgàràè, a ne a gha tc'ëem koe Nqarim *ko ma kg'òè* khama ma kg'òè ka.

⁷ Wèé zi gúú zi di chòò-q'ooa ne cúú u. Ke tu q'ano-tcáo naka qgóósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka.

⁸ Wèé zi gúú zi tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàmku, ncàmku sa ko kái zi chìbi zi qàbia tcãa ke.

⁹ Qãèse méé tu x'áéa tu koe hàakaguku, kg'ui úú tamase.

¹⁰ Eëm ma Nqari ba tááka dàòan cgoa Gam di cgómkuan máà tua hãa khama méé tu ãe zi máaku zi qãèse tséékagu naka c'ëe ne tsééa máá.

¹¹ Ncëe c'ëem khóèm kò kg'ui ne méém Nqarim di kg'urian *ko kg'uim khóèm* khama ma kg'ui. C'ëem khóèm kò tséé ne méém Nqarim máà mea qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèé zi qgái zi koe dqòmè, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i chòò tamase dqòmkuan hée naka qarian héeéthéé hãa. Amen.

Dtcòm-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne

¹² Ncàm-ncamsa tuè, thòòkas kúrua bóòkus ãe tu ko xgàràès ka méé tu táá arekaguè guu, c'úua tuas gúús kúruise cgae tu u kos khama ma.

¹³ Igaba méé tu qãè-tcao, ncëe tu kò ma Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàràes ka, naka tua gha nxãasega Gam dim x'áàm ko x'áise ka kaisase qãè-tcao.

¹⁴ Krestem dim cg'òèm domka tu kò còèè ne tu ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, Tc'ëem x'áàm di ba hée naka Nqarim di ba héeéthééa gatu koe hãa khama.

¹⁵ Igaba ncèè gatu ka c'ëem kò xgàrase ne méém táá cg'õo-kg'ao ba ii, kana ts'ää-kg'ao ba ii, kana cg'äè kúrú-kg'ao ba ii, kana khòè ne di gúúan koe káise tcääseam khòè ba ii guu.

¹⁶ Gaa domka, Krestem di tsi khòè tsi iise tsi kòo xgàraè ne méé tsi táá saucgae guu, igaba méé tsi èe tsi úúam cg'òèm domka Nqari ba dqòm.

¹⁷ X'aè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum *di ne* cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncèè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne sa gha dùú sa kúrúse èe Nqarim di qâè tchòàn komsana tama ne koe?

¹⁸ "Ncèè tchànóm khòèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa, ne ia gha nxãaska èe Nqari-tcáo tamam khòèm koe hêé naka chibi-kg'aom koe hêéthéé dùú sa kúrúse?"

¹⁹ Gaa domka méé ne, èem ma Nqari ba tc'ëea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam Kúrú-kg'ao ba máàse, naka nea qâèan kúrú cgoa *còoka qòò*.

Cg'áré-cg'aresea ne (5:1-14)

5

Kaia ne hêé naka cg'áré ne hêéthéé e

¹ Eè gatu xg'aeku koe *hàna xu kaia xu kerekes di xu* cgoar ko kg'ui, ncèer tíí thèé gaxu ka c'èe ii ra. Krestem di xgàrasean tcgáía te cgoa bóòà hãa a gha gataga ncèe ko hàà x'áé x'ààn koe hãa ra,

² *domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá:* Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'òé zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáoá xao di tc'ëean domka, èem ma Nqari ba ncàma hãa khama. Ncèes tséé sa kúrúan di ncàman úúa hãase méé xao kúrú si, surutan qaa tamase.

³ Ghùu zi èe tshàu q'ooa xao koe tcääèa hãa, kòre zi xao gha ka zi koe, méé xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba méé xao gazi koe x'ái sa ii.

⁴ Naka xaoa gha nxãasega, èem ko kaiaam Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'ààn dis cába sa hòò.

⁵ Gatu èe cg'áré tu méé tu gataga èe xu kaia xu komsana. Wèèa tu ga méé tu cg'áré-cg'aresean cgoa hãakaguse gatu ka c'ëea ne koe, "Nqari ba ko èe ko bóòse ne xguì

igabam ko èe ko cg'áré-cg'arese ne cgòmkuam máá" ke.

⁶ Gaa domka méé tu cg'áré-cg'arese Nqarim dim kaiaam x'òàm dòm q'oo koe, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka ghùu tu u ke.

⁷ Gatu di káise tc'èe-tc'èesean wèé ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchòà úúa ke.

⁸ Qgóósea méé tu hãa naka kókòà hãa. Gatu dim cg'õo-kg'aom dxáwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'èe khòèan qaa, kg'oom gha a.

⁹ Xguì me naka dtcòman koe qarika téé, q'ana tu hãa, ne gatu ka c'èe ne nqòómkg'ai koe gatá ii xgàrasean koe hàna hãa ke.

¹⁰ Eè tu xòm x'aè-coan xgàrasea hãa qáá koem gha Nqarim wèé cgòmkuam di ba, ncèe ko Gam di chòò tama x'ààn koe Jeso Krestem koe tciia úú tu u ba, Gam ka kàba-kàba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose.

¹¹ Qarian méé i Gam koe chòò tamase hãa. Amen.

Còò di zi tsgámkaguku zi

¹² Silefanom* di hùikuan cgoar xòmse góá máá tua hãa, ncēer ko máá tcom-tcomsam qōe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko nxàea tseegukagu, ncēea Nqarim dis cgómkus tseegu di si i sa. Gaas koe qarika téé.

¹³ Eẽ Babilone koe hãnas *kerekes*, ncēe gatu cgoa nxára tcg'òóèa sa ko tsgám tu u, me ko gataga thēé tirim cóám Mareko ba tsgám tu u.

¹⁴ Tsgámku tu x'obèkus ncámkuan dis cgoa.

Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Krestem koe hàna tu.

---

* **5:12: Silefano** - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e.

2 PETERE

Peterem dis tcgāyas cáàm di sa

Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāyas koem kò Petere ba dtcòm-kg'ao ne tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka q'āa-q'āa, naka cg'āèan gazi xгаа-xгаа zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hēéthēé e.

Petere ba kò gam di ne nxará-kg'ao ne ntcàm, tseegu di xгаа-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncēe kò Jeso ba bóóa hāa a kóma hāa xu khóé xu ka nxāèe e.

Petere ba ko káise gane ēe kò birísea, Kreste ba cuiskaga kabise tite témé ne ka ko kg'ui. Kreste ba qanega kabise tama, qáo tcáo Me e khama: Cúí-kg'áia ne ga gha kaàkaguè sam Nqari ba tc'ēe tama, igabam ko wèem khòem gha chibian koe tcóóse sa tc'ēe (3:9).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'āèa ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm-kg'aom di tciie ne (1)

- Tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (2)

- Còo dis hààs Krestem di sa (3)

Dtcòm-kg'aom di tciie ne (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíí ra Simone Petere ra a, qāa a x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra.

A ra a ko gatu dtcòm-kg'ao tu ncēes tcgāya sa góá máá. Gatá dim Nqari ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kg'ao ba hēéthēé di tchānoan koe tu guu a ncēes dtcòm sa hòóa, ncēe sixae dis dtcòm khamaga ma cgáé ii sa.

² Cgómkuan hēé naka toókuan hēéthēé méé i gatu xg'aeku koe càuse, Nqari ba hēé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hēéthēé tu gha gatu ka q'āa ka.

Nqarim dis tciiku sa hēé naka Gam di nxará tcg'óóa máásean hēéthēé e

³ Nqari ba Gam di x'àan koe hēé naka Gam di qāèan koe hēéthēé tciia óá taa hāa, ta gatá ka q'āa Mea hāa, a Gam di qarian ka kg'òèan hēé naka Nqari-tcáoan hēéthēé di gúúan wèé máàèa hāa.

⁴ Ncēem dàòm kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòòkaguku zi máà ta a, nxāasega tu gha gaa zi gúú zi koe guu a Nqarim khama ii† ka, a tu a cg'āè zi tc'ēe-kg'ám zi koe qgóéa tcg'oa, ncēe nqóòmkg'ai koe hàna hāa a ko x'oos koe úú tu u zi.

⁵ Ncēe gúúan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòmān koe qāèan càù, naka gatu di qāèan koe q'āan càù,

⁶ naka q'āan koe qāè qgóósean càù, naka qāè qgóósean koe qáo tcáoan càù, naka qáo tcáoan koe Nqari-tcáoan càù,

⁷ naka Nqari-tcáoan koe gatu ka c'ēean ncàmān càù, naka gatu ka c'ēean ncàmān koe ncàmku sa càù.

⁸ Ncēe zi gúú zi tu kò tc'āòase úúa hāa ne zi gha kúrú tu u tu táá káà hùì, igaba tc'áróan kúrú, nxāasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qāèse q'āa ka.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolú" témé. † **1:4: Nqarim khama ii** - Gerikas ka ta ga gataga ncēeta ma góá kabi a máá: "Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa," témé.

⁹ Igaba ncêe c'ëem khòem kò úú zi tama nem kàà tcgái me e, a ko kg'ama cùuse bóò, a gam di chìbian ncií koem xg'aàèa sa c'urùà hãa.

¹⁰ Gaa domka, tí qôe ga tuè, qarika tséé naka tua x'ái, *Nqarim* tcii tua hãa a nxará tcg'òòà máase tua hãa sa[‡]. Ncêe zi gúú zi tu kò kúrú ne tu cuiskaga cg'áéa hãa tite ke.

¹¹ Ncêem dàòm ka tu gha chòò tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di koe cg'áés hàakaguku sa hòò.

Krestem di x'ààn hêe naka Nqarim dim kg'ui ba hêéthêe e

¹² Gaa domkar gha ko wèe x'aè ka ncêe zi gúú zi ka tc'êe-tc'êe tu u, q'ãa zia tu hãa, a tseeguan êe tu úúa hãa koe qari-qarièa hãa igabaga.

¹³ Tíí ko bóò si tchàno ii sa, ncêem *tc'árom*[§] koer kg'òèa hãas nooser gha tc'êe-tc'êe tu u, a ncêem dàòm ka ntcàm tu u si i.

¹⁴ Xòm x'aè q'oo koer gha nxòò me sar q'ana hãa, ncêem ma gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ma q'ãa-q'ãa tea hãa khama.

¹⁵ A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hãa ne^{**} tu gha wèe x'aè ka ncêe zi gúú zi ka tc'êe-tc'êese sa.

¹⁶ Eè xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hêe naka Gam di hàà-q'ooan hêéthêe ka birí tu u ka xae kò huwa zi chóà^{††} tama khama; igabaga xae kò tcgáia xae cgoa Gam di kaia x'ààn bóòà hãa.

¹⁷ Nqarim Abo ba kò koa Me a dqom Me khama, ãem kò gatá iim dòm ba kaisase tc'amaka hãam x'ààm koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: "Ncêe ba Tirim Cóá Me e, ncàmar hãa ba, ncêer Gam koe kaisase qãè-tcaoa hãa ba," ta kò méé ba.

¹⁸ Sixae kò xae ko ncêem dòm ncêe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóm, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbim koe hãa ka.

¹⁹ Ta porofitian dim kg'ui ba úúa hãa, ncêe tseegukaguèa hãa ba. Qãese tu gha kò hêé, ncêe tcáóa tu tu kò *ncêem kg'uim* koe tóò ne, ntcúús qgáis koe ko x'áà-x'aas lampis khama, i nxãakg'aiga qòò a sí q'uu, Me Q'úú Tconò ba sí tcáóa tu koe x'áise.

²⁰ Kaisase cg'áés gúús q'ãa méé tu sa ncêe si i: *Nqarim dis* Tcgãyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hãa tite.

²¹ Porofita ne qanega khòèan di ncàmàn koe guu ta ga hãa khama; igaba i kò Nqarim di khòèan Tcom-tcomsam Tc'ëem ka tcéè-tcùèa hãase kg'ui i.

Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (2)

2

¹ Igabaga i kò gataga thêe tshúù-ntcõa di porofitian khòe ne xg'aeku koe hàna hãa, ncêe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcõa di porofitian ma hãa khamaga ma. Ncêe gha tshúù-ntcõa di zi xгаа-xгаа zi cg'òoko zi óága xu, a gha X'aigam ncêe x'ámá tcg'òò xua ba xõase xu, a gha gatá hêéan ka kiasa cg'ãès qhãese gha hàà sa tciiá óá cgaese.

² Ne gha kái ne gaxu di zi dàò zi cg'aràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dàò ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè.

[‡] **1:10:** *x'ái Nqarim tcii tua hãa a nxará tcg'òòà máase tua hãa sa* - Gerika sa ko "gatu di tcikuan hêe naka nxará tcg'òókuan hêéthêe qarikagu," témé. **§ 1:13:** *tc'áró* - Gerika sa ko tc'árom ka máá: "xgàèekom nquu ba," témé. **** 1:15:** *x'óóar ko hãa ne* - Gerika sa ko "qòòar ko hãa ne" témé. **†† 1:16:** *chóà* - Gerika sa ko "xùri" témé.

³ Ncêe xu porofiti xua hoà-hoàna-tcaoa hãa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchõa zi chõa máá tu u, nxãasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne nciísega hãa a ko qãà xu, i gaxu di cg'òokuan cúu u, a gha tseegukaga hàà.

⁴ Nqari ba kò táá moengelean ãe kò chìbian kúrú cgóm, igabam kò chõò tamam c'eem q'oo koe xaoa tcãa a, i gaa koe ntcúus di táuan cgoa qáéa ntcòòea hãa, a hãa a ko xgàrakuan òim cáim ba qãa.

⁵ Nqari ba kò gataga táá nciím nqóò ba cgóm, a kò khòè ne ãe Nqari-tcáo tama ne koe tshàa ba óága, igabam kò Nowa ba hëé naka c'èe ne 7 ne hëéthéè guu. Nowam ncêe kò tchànoan òim xгаа-xгаа-kg'ao ba ii ba.

⁶ A ba a Nqari ba Sodoma ba hëé naka Gomora ba hëéthéè di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàòa cg'òo tsara a, tsara tháuan kúrú, a ãe gha hàà Nqari-tcáo tama ne khòè ne koe x'ái sa kúrú tsara a,

⁷ a kò tchànóm khòèm Lote ba kgoara, ncêe kò cg'ãè cau a x'áè-kg'ám úu tama ne khòè ne di qgóósean ka thòòka xháéan koe hãa ba.

⁸ Eëm khòèm tchàno ba kò gane xg'aeku koe x'ãèa hãa, a ba a kò ko cáim xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tséé zi x'áèan úu taman di zi ka thòò-xamkaguè, ncêem kò ko gane koe bóò a ko kóm zi.

⁹ Ncêeta i ko ii nem nxãaska X'aiga ba dtcòm-kg'ao nem gha gane di kúrúa bóòkuan koe ma kgoara sa q'ana hãa, naka gane ãe cg'ãè cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa hëéthéè e, me gha nxãakg'aiga síí xgàrakuan òim cáim ba tcãa.

¹⁰ Si gha ncêe sa kaisase kúrúse, gaxu ãe cg'ãè zi gúú zi tcáoá xu ka ncãmmeà hãa zi ko kúrú xu koe, ncêe gataga *Nqarim di qarian ntcocèa* hãa xu.

Ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúu-ntcõa di xua ko bóò-boose a qari tcúu xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãà-cookg'aian q'ád tama a ko còè e.

¹¹ Moengelean ncêe qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá ãe *tc'ãà-cookg'aian* chibi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe còè e.

¹² Igaba xu kò ncêe xu khòè xu qãáka ka di kg'oo-coan ncêe káà tc'èe khama ma qgóóse, ncêe qgóó i gha a cg'òoè domka xãmmeà hãa a, a xu a ko c'úua xu hãa guàn koe còèkuan nxàe. Gaas cg'òokus ães cúis *kg'oo-coan dis khama iis* kaga xu gha cg'òoè.

¹³ Eë xu kúrú hãa thòòan domka xu gha thòòan cgoa suruta kabìè. Gaxu di tc'áróan tc'èea hãa gúuan xu ko cáiman téé-tèe koe kúrú, a xu a ko nxãan ka qãè-tcaokaguè. Khòè ne xu ko hoàkagu, a ko gatu cgoa xu kòò tc'òò ne sau-sauga zi gúú zi kúrú.

¹⁴ Cg'áràn òim tcgáim cgoa xu ko khòè zi bóò*, a chìbian kúrú chòòkagu tama, a xu a ko gane ãe *gane di dtcòmàn koe* qari tama ne cg'ãèan òim ntcóms koe tcéèa úu, a hoà-hoànan-tcao xu gha sa xгаа-xгааsea hãa. Nxãakamaga xu Nqarim di cgúíkuan òim-q'oo koe hãa.

¹⁵ Tchànoan òim dàò ba xu guua hãa, a hoàra hãa, a ko Beorem ka cóásem Balame òim dàò ba xùri, ncêe cg'ãè gúua nem ko kúrú domkam ko surutaè marian ncàma hãa ba.

¹⁶ Igabam kò gam di cg'ãè cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khòèan òim òim cgoa kg'ui, a porofitim di temean chòòkagu ba.

* 2:14: *Cg'áràn òim tcgáim cgoa xu ko khòè zi bóò* - Gerika sa ko máá: "gaxu di tcgáia nea cg'áràn ka cg'òèa hãa," témé.

17 Ncêe xu khóè xua c'òòà hãa xu tsgòrè xu khama ii, túú-c'òò zi kaiam tc'áám ka ko xabùèate zi khama xu ii, ncêe ts'êe-ts'êes dcúú-qom sa tòóà mááèa hãa xu.

18 Gaxu di kg'áma ne dqomsean di kg'uian ncêe káá hùi ka cg'oèa hãa. Xu ko cg'âè zi gúú zi tc'árom ka ncámmeà hãa zi tséékagu, a gazi cgoa êe nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'âem dàòm koe tcg'oa khòèan gaicara hòàkagu.†

19 Kgoarasean xu ko khóè ne nqòòkagu, ãeta xu gaxu ma cg'òokus di cg'âè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wèés êe ko khóè ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama.

20 Ncêè khòèm kò ko nq'óm di cg'âèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-kg'aom Jeso Krestem q'ãa ka, a kabise a gaicara gaan ka qgóó a tààè, nem nxãaska êem kòo tshoa-tshoa kam kò hãnas téé-q'òos ka kaisase cg'âès koe hãnaa.

21 Eè khòèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kabise na gaicara tcom-tcomsam x'âè-kg'ám, ncêe i kò mááèa hãa ba xqasean ka tamase.

22 Ncêè khòèan koe kúrúsea hãa sa ko ncêe kg'uian nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: “Haghu ba ko gam di cg'òèan koe kabise, me ko xg'uum êe xg'aàèa hãa ba kabise a síi gaicara tcoàn koe dibí-dibise,” témé.

X'aigam Nqarim dim cárn ba (3)

3

1 Ncàm-ncamsa tuè, ncêea ncêeska cárn dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèè sara tcgãya sara ncêer góá hãa sara koer gatu di tc'èean ghùì-ghùia hãa, tc'èe-tc'èe tu u tu q'ano zi gúú zi ka tc'èean ka.

2 Ra ko tc'èe, kg'uian ncêe nqáéa hãa x'âè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hêé naka x'âè-kg'áman X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò máàè hêéthéè tu gha tc'èe-tc'èese sa, ncêem kò gatu di xu x'âè úú-kg'ao xu ka máá tu u.

3 Kg'aika dis gúús ka méé tu q'ãas gúú saa, còo di xu cárn xu ka i gha c'èe ncòì-kg'aoan x'áise, ncêe i gha gaan di kg'òèan gaan di tcáóan ncàma hãa zi gúú zi ka qòòkagu e, i gha ncòì tu u,

4 a gha tèè tu u a máá: “Gaam êe kò nqòòkagu tua hãa kabisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgòose ga xu nciiise x'óóa hãa, igabagas wèés gúú sa qanega êem kò xg'ao ntcóó a nqóó ba tshoa-tshoase nes i khamaga ii,” témé.

5 Q'ãa tc'èease ga ne ko ncêe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncêe ko máá, ncíi kuri ka i kò nqarikg'aian hãa, me kò nqóó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúse, a kò tshàan ka kúrúè, naka tshàan cgoa hêéthéè, témé e.

6 Me kò nq'óm ncíi x'âè di ba gaa tshàan ncêe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò tòmmè khama.

7 Ncêe hàna hãa nqarikg'aian hêé naka nqóó ba hêéthéèa gaam kg'uim ncêem cúim kaga c'ee ba tòóà mááèa hãa. A xgàrakuan dim cárn ba hêé naka Nqari-tcáó tama ne gha hàà cg'òoèm cárn ba hêéthéè tòóà mááèa hãa.

8 Igaba ncàm-ncamsa tuè, táá tu cúis gúús ncêe sa c'urú guu: X'aigam Nqarim kam cúim cárn ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúim cárn khama noo sa.

† 2:18: Gerika sa ko máá: “Xu ko tc'árom ka ncámmeà hãa zi gúú zi cg'âè zi tséékagu, a ko gazi cgoa hòàkagu gane êe tseeguan dim dàòm koe hòàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne,” témé.

⁹ X'aiga ba ãem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncêe ne c'êe ne ma tc'êea hãa khama, igabam gatu koe qáo tcáo Me e. A cúí-kg'áía tu ga gha kaàkaguè sa tc'êe tama, igabam ko wèém khóèm gha chùbian koe tcóóse sa tc'êe.

¹⁰ Igabam gha X'aigam dim cáím ba ãem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqaríkg'ai ne gha kaiam tcéé-tcêem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúù zi c'èem ka cg'òòè, me gha nqòò ba hêé nakas wèés gúùs ãe gam koe hàna sa hêéthêé dàoa cg'òòè!

¹¹ Kháé nxãaska, ncêe wèés gúùs kò ko hàà ncêem dàòm ka cg'òòè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khóè-x'òà tuas gúù saà? Gatu dis kg'òè sa méés tcom-
comsa ii naka tu Nqari-tcáoá hãa tu khóè tu ii,

¹² ãe tu hãa a ko Nqarim dim cáím ba qãà, a ko gaam cáím di hàà-q'ooan qháé-
qhae ka. Cáím ncêe gaam ka i gha nqaríkg'aian c'èean ka dàoa cg'òòè, a tòmmè,
i gha nqaríkg'ai koe hàna gúùan kùruan ka gòmse ba.

¹³ Igaba ta gatá hãa a ko ãem Gabá nqòòkagu taà hãa nqaríkg'aian kaba hêé
naka kaba nqòòkg'aian hêéthêé qãà, ncêe tchànoan x'ãea hãa koe.

¹⁴ Gaa domka tu, ncàm-ncamsa tuè, ãe tu hãa a ko ncêe gúùan qãà ka, wèé
qaria tu ka kúru naka tua q'ano ii, naka kàà chibi ii, naka tua Gam cgoa
tòókuan úúa hãa.

¹⁵ Tc'êea tu q'oo koe tu guu naka bóòá q'ãa, gatá dim X'aigam di qáo tcáoá
nea ko kgoarasean nxàe sa, ncêem kò ma gatá ka káíkhoem ncàm-ncamsam
Paulo ba ma Nqarim ka tc'èean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga
ma.

¹⁶ Gam di zi tcgãya zi wèé zi ãem góáa hãa zi koem ko ncêe zi gúù zi ka tíí ko
méés gúùs ga sa kg'ui, zi c'êe zi qari gúùan ncêe thamkase kóma q'ãaè tama úúa
hãa, ne ko c'êe ne, ncêe xgaa-xgaase ta ga hãa ne hêé naka gane ãe *dtcòmàn koe*
qarika téé tama ne hêéthêé ko qg'uri zi, ncêe ne ko nxãakamaga c'êe zi Tcgãya
zi *Nqarim di zi* ka hêé khama, a ko cg'òòku sa óága cgaese.

¹⁷ Gaa domka méé tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, ncêe zi gúù zi tu nxãakamaga
q'ana hãa ke, q'òésea hãa, naka tua x'áè-kg'ám úú tama khóèan di tsaan ka táá
hòakaguè, naka gatu dis téé-q'òos ncêe tu gaas koe qarika tées koe tcg'òòè guu.

¹⁸ Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgómkuan
hêé naka q'ãan hêéthêé koe kai. Ncêeska hêé naka chòò tamase hêéthêé méé
i Gam koe dqòmkuan hãa! Amen.

1 JOHANE

Johanem dis tcgāyas tc'āà di sa

Téé-cookg'ai sa

Tc'āà di sa tcgāyas Johanem di sa cam sara tsée sara kaia sara úua hãa:

1. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'òè ka.
2. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko dqàè, ãe gha ko tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xùri ne. Ncëe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, ncëem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khòè ba iia hãa tite. Eë xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, kgoaraèa tsi kò hãa ne tsi ncëem nqõóm di zi kg'òè-kg'ám zi koe kgoarasea hãa sa; a xu a kò gataga xгаа-xгаа, tseegu di dtcõma nea nqõóm di dtcòm tama a sa, i gúù méé tama, nta ma tsi ga ko ma kg'òè igaba. Igabam ko Johane x'ái, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khòè Me e sa, a ba a ko nàà-kg'am a ko máá, wèè ne ãe ko Jesom koe dtcòm, a Nqari ba ncàma hãa ne méé ne gane ka c'ëea ne ncàm, témé.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- ncàmku sa
- x'áà ba hëé naka ntcúù ba hëéthëé e
- tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõa sa hëéthëé e
- Krestem koe hãa sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- X'áà ba hëé naka ntcúù ba hëéthëé e (1-2)
- Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxāwam di ne hëéthëé e (3)
- Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëé e (4:1-6)
- Ncàmku di tsééa ne (4:7-21)
- Tààs dtcòm di sa (5)

X'áàn hëé naka ntcúúan hëéthëé e (1-2)

Kreste ba kg'òèam dim Kg'ui Me e

¹ Gaas ãe kò nqõóm ko tshoa-tshoase koe guu a hàna hãa, ta gaas ka kómá hãa, a tcgáia ta ka bóò hãa, a tshàua ta cgoa qgóó a xáma hãa sa, nxãas ka xae ko xгаа-xгаа tu u, ncëe kg'òèan dim Kg'ui ba ii sa.

² I kò kg'òèan x'áise; xae kò bóò o, a kò gaan ka nxàea tseegukagu, a xae a kò chòò tama kg'òèan ka xгаа-xгаа tu u, ncëe kò Abom cgoa hãa a, a kò sixae koe x'áise e.

³ Ncëe xae kò kóm, a bóò hãa sa, gaas sixae ko xгаа-xгаа tu us ga si i, nxãasega tu gha sixae cgoa cúis gúù sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúis gúù sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hëé naka Cóásam Jeso Kreste ba hëéthëé di sa ii ka.

⁴ Xae ko ncëes gúù sa góá máá tu u, nxãasega xae gha cg'òèase qãè-tcao ka.

X'áàn hëé naka ntcúúan hëéthëé e

⁵ Xae ncëe tchõàn Gam koe kómá hãa, a ko gaan ka xгаа-xгаа tu u, ncëe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcúú ga kàà a, témé e.

⁶ Ncëe Gam cgoa ta cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, ta ta kòò méé, igaba ta kòò ntcúúan q'oo koe qòò, ne ta ko tshúù-ntcõa, a tseeguan kúrú tama.

⁷ Igaba ncèè x'áàn koe ta kòo q̄òò, ncèem ma Gabá x'áàn koe hãa khama, ne ta gatá ka c'èe ne gcoa cúis guù sa kúrúa hãa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóám Jesom di c'áòan wèé chìbian koe q'ano-q'ano ta a.

⁸ Ncèè kàà chìbi ta a, ta ta kòo méé, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe kàa a.

⁹ Ncèè chìbia ta ta kòo nxàea tcg'òó, nem tseegu a tchàno Me e, a ba a gha gatá di tchàno taman koe qgóóa máá ta a, a gha thèé wèé chìbia ta koe q'ano-q'ano ta a.

¹⁰ Ncèè chìbian ta kúrú tama, ta ta kòo méé, ne ta ko tshúù-ntcōakagu Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe kàa me e.

2

Kreste ba gatá dim Tééa-máa-kg'ao Me e

¹ Tiri tu cóa tuè, ncèe zi guù zir ko góá máá tu u, nxāasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncèè c'èem khòem kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máa-kg'ao ba úúa hãa: ncèe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba.

² Gaam ncèe gatá di chìbian domka dàò-a-máákus iise tcg'òóea hãa ba, chìbia ta ta gha qgóóa mááe ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thèé wèem nq̄óm dian kaga hēéthéé e.

³ Ncèè Gam di x'áè-kg'ámán ta kò qgóóa qari ne, ta q'ana hãa, q'ãa Mea ta hãa sa.

⁴ Ncèè c'èem khòem kò máá, Nqari bam q'ana hãa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'ámán qgóó qari tama nem èem khóe ba tshúù-ntcōa-kg'ao me e, i tseeguan gam koe kàa a.

⁵ Igabaga díim wèem èe ko Gam dim kg'ui ba qgóóa qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncámkuan cg'òease hàna. Ta ncèes guús koe guu a q'ana hãa, Gam koe ta hãa sa.

⁶ Ncèè c'èem khòem kò máá, Nqarim koem hàna hãa, témé ne i ko qaase, Jesom khamam gha ma kg'òè sa.

Kabam x'áè-kg'ám ba

⁷ Ncám-ncamsa tuè, kabam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igaba ncíim x'áè-kg'ám me e, ncèe tu kò ncíisega tshoa-tshoases koe úúa hãa ba. Me ncèem x'áè-kg'ám ncíi ba èe tu kóma hãam kg'uim ga me e.

⁸ Ra ko gataga kabam x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncèe Krestem koe hēé naka gatu koe hēéthéé tseegu ii ba, ntcúú sa ko nqáé, i tseeguan di x'áàn ko nxāakamaga x'áà khama.

⁹ Khòem èe ko máá, x'áàn koem hàna hãa, témé, igaba q̄ese ba hòrea hãa ba, qanega ntcúúan q'oo koe hàna, ncèeskaga igaba.

¹⁰ Díim wèem èe q̄ese ba ncàma ba x'áàn koe hãa, i cúí guù tcgàbakagu me gha ga kàa a.

¹¹ Igaba ncèè c'èem khòem kò q̄ese ba hòrea hãa, nem ntcúúan q'oo koe hàna, a ba a ko ntcúúan q'oo koe q̄òò, a c'úúa hãa ndam ko q̄òò sa, ntcúú ne tcgáí-q'ooa ba kaàkagua hãa khama.

¹² Tiri tu cóa tuè, Krestem di cg'òèan domka tu chìbia tu qgóóa mááèa hãa domkar ko góá máá tu u.

¹³ Abo ga xaoè, Gaam ncèe tshoa-tshoases koe ga guu a hãa ba xao q'ana hãa domkar ko góá máá xao o.

Qári-kg'ao xaoè, gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba xao tààa hãa domkar ko góá máá xao o.

14 Cóa tuè, Abo ba tu q'ana hãa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'ãa Mea hãa domkar ko góá máá xao o.

Qárí-kg'ao xaoè, xámse xao hãa domkar ko góá máá xao o, me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hãa, xao gaam ncêe cg'ãe tc'êe ii ba tààa hãa.

15 Táá nqóó ba ncàm guu kana nqóóm koe hàna zi gúú zi igaba. Ncêe khòem kò nqóó ba ncàma hãa ne i Abom di ncàm kuan gam koe hãa tama.

16 Wèe zi gúú zi êe nqóómkg'ai koe hàna zia Abom koe guu tama, igaba zi nqóóm koe guu hãa khama; gúú zi ncêe cgàam ka hêé, naka tcgáim ka hêéthêé ncàm mèa hãa zi hêé naka khòèan ko gaan di kg'òèan q'oo koe dqòmse cgoa zi hêéthêé zi.

17 Me ko nqóó ba gam koe hàna zi gúú zi cgoa kaà, igabaga diim wèem êe ko Nqarim ko tc'êe sa kúru ba gha chòo tamase hãa.

Krestem cgoa ko ntcoekum khòe ba

18 Cóa tuè, còo dim x'aè me e. Kóma tu kò hãa, Krestem cgoa ko ntcoekum khòe ba gha hàà sa, ncêeska igaba i Krestem di ntcoeku-kg'aoan kái hààraa. Gaa domka ta q'ana hãa, còo di x'aè e sa.

19 Gatá koe ne tcg'oara hãa, igaba ne kò gatá di ne tama ne e. Ncêe gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa hãa khama. Igaba *gane di qòò* a nea kò x'ái, cúí-kg'áia ne ga kò gatá di tama sa.

20 Igabam Tcom-tcomsam *Tc'êe* ba gatu koe ntcãa tcãàèa hãa, tu wèe tu *tseeguan* q'ana hãa.

21 Tseeguan tu c'úua hãa domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a, i gataga tseeguan tshúú-ntcòan úua hãa kàa a khama.

22 Díi ba tshúú-ntcòa-kg'ao baa? Khòem êe ko xòase a máá: Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eèta iim khòe ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba hêé naka Cóase ba hêéthêé xòase.

23 Díim wèem êe ko Nqarim dim Cóá ba xòase ba ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba thêé xòase. Eè ko Nqarim dim Cóám ka nxàea tseegukagu ba thêé *Nqarim gatá ka Xòò* ba úua hãa.

24 Eè tu tshoa-tshoases koe kóma hãa sa méés wèe x'aè ka gatu koe hãa. Ncêe êe tshoa-tshoases koe tu kóma hãas kò wèe x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxàaska Nqarim dim Cóám koe hêé naka Xòóm koe hêéthêé wèe x'aè ka hãa.

25 Si ncêe sa nqòokagu taam hãas ga si i: chòò tamas kg'òè sa.

26 Ncêe sar ko gane êe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u.

27 Igabam *Kreste ba Gam dim Tc'êe* ba gatu koe ntcãa tcana hãa, Me gatu koe wèe x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khòe ga ga xгаа-xгаа tu u sa; ncêem ko ma Gam dim Tc'êe ba wèes gúú sa ma xгаа-xгаа tu u khamaga ma, i ncêe xгаа-xgaan tseegu u, a tshúú-ntcòa di tama. Ncêem ma xгаа-xгаа tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèe x'aè ka hãa.

28 Ncêeska méé tu cóa tuè, wèe x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxàasega êem kò ko x'áise ne, kgoarasease hãa, naka táá êem kò ko hàà ne saucgae guu.

29 Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thêé q'ana hãa diim wèem êe ko tchànoan kúru ba Gam ka àbàèa hãa sa.

**Nqarim di ne cóá ne hêé naka dxãwam di ne hêéthêé
e (3)**

3

1 Tsóágase kaia hãas ncàmku sa ba gáé Abo ba máà taa hãa, ncêe Gam di ta cóa ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqôo ba c'úu taa hãa, Nqari bam c'úua hãa khama.

2 Ncàm-ncamsa tuè, ncêeska ta Nqarim di ta cóa ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áise tama. Igabaga ta q'ana hãa, ãem kò ko x'áise ne ta gha Gam khama ii sa, ãem ma ii khama ta gha ma bóò Me khama.

3 Me ko diim wèém ãe ncêes nqôò sa Gam koe úua hãa ba ko q'ano-q'anose, ncêem ma Gabá ma q'ano ii khama.

4 Diim wèém ãe ko chìbian kúrú ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kúrú sa x'áèan komsana tama si i khama.

5 Tu q'ana hãa, *Kreste ba kò x'áisea hãa sa*, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta sèea tcg'óo ka, i Gam koe cúí chibi ga káa a.

6 Diim wèém ãe Gam koe hãa ba *wéé x'áè ka* chìbian kúrú tama. Igaba diim wèém ãe ko *wéé x'áè ka* chìbian kúrú ba, bóò Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

7 Tiri tu cóa tuè, táá hée naka i cúí khòè ga qàe-qae tu u guu. Gaam ãe ko tchànoan kúrú ba tchàno me e, ãem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma.

8 Gaam ãe ko chìbian kúrú ba dxãwam di me e, dxãwa ba ncísega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kúrú khama. Me kò Nqarim dim Cóa ba x'áisea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tsééan kaakagu ka.

9 Diim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba *wéé x'áè ka* chìbian kúrú tama, *Nqarim* dis ii-q'oo* sa gam koe hãa khama, me cuiskaga *wéé x'áè ka* chìbian kúrú hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama.

10 Ncêes gúús ka ne gha Nqarim di ne cóa ne ndaka ne e sa x'áise, ne dxãwam di ne cóa ne ndaka ne e sa: diim wèém ãe tchànoan kúrú tama ba, kana diim ãe qôese ba ncàm tama ba Nqarim koe guu tama.

Hàa ta ncàmku

11 Ncêe tchòan tu tshoa-tshoases koe ga kómá hãa: ncêe ncàmku méé ta di i khama.

12 Táá méé ta Kainem khama ii guu, ncêe kò dxãwam di ii ba, a ba a kò gam ka qôese ba cg'óo ba. Ka ba kò dùús domka cg'óo me? Gam di zi tséé-kg'ám zia kò cg'áè zi i, i kò qôesem dian tchàno o domka a.

13 Tíí qôe ga tuè, táá tu are guu, ncêe nqôóm kò ko hòre tu u ne.

14 Q'ana ta hãa, x'o oan koe ta tcg'oara hãa a kg'òèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'èe ne ta ncàma hãa domka. Diim wèém ãe c'èe ba ncàm tama ba x'oos koe hãa.

15 Diim wèém ãe gam ka qôese ba hòrea ba, cg'óo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'óo-kg'ao ba gam ka chòò tamas kg'òè sa úú tama sa.

16 Ncêem dàòm ka ta ncàmku sa q'ana hãa: *Jeso Kreste* ba kò gatá domka kg'òèa ba tcg'óóa máá ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thée kg'òèa ta gatá ka qôese ga ne domka tcg'óo sa.

17 Ncêe c'èem khòèm kò x'aian úua hãa, a ba a kò bóò me gam ka c'èe ba qarian cgoa qg'óókua hãa, igabagam kò tc'èe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàmkuan gam koe hãa?

18 Tiri tu cóa tuè, táá méé ta kg'ama kg'ámá ta ka cúí kg'ui naka ko ncàmkuan x'ái guu, igaba méé ta tsééan cgoa hée naka tseeguan cgoa hée thée x'ái i.

* 3:9 - *it-q'oo* - Gerikas ka i ko máá: "cg'uri," témée.

¹⁹ Ncēeta hēéan ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncēes gúù sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáo ta a.

²⁰ Nda koe ga igaba ēe tcáóa ta ko chibi-chibi ta a koem Nqari ba gatá di tcáóan ka kaia hãa, a ba a wèè gúùan ga q'ana hãa.

²¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncēè tcáóa ta kò chibi-chibi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa,

²² a ta a gha dùús wèès ēe ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'ámán ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúùan kúrú khama.

²³ Me ncēe ga me e Gam dim x'áè-kg'ám ba: Cóásem Jeso Krestem di cg'òèan koe ta gha dtcòm, naka taa ēem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàmku di ba.

²⁴ Ne gane ēe ko Gam di x'áè-kg'ámán qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'ēm ēem màà taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

Tseegu sa hēé naka tshúù-ntcōan hēéthēé e (4:1-6)

4

Tc'ēe xu kúrúá bóò sa

¹ Ncàm-ncamsa tuè, táá tu wèè xu tc'ēe xu dtcòm guu, igaba méé tu kg'aia kúrúá bóò, ēe xu tc'ēe xu Nqarim koe guua sa. Kái porofitin tshúù-ntcōan dia nqđómkg'ai koe síía hãa ke.

² Ncēes gúús ka tu gha Nqarim dim Tc'ēe ba q'ãa: Wèém tc'ēm ēe ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e,

³ igabam wèém tc'ēm ēe Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncēm tc'ēe ba Krestem dim ncoe-kg'aom di me e, ncēe tu kò kóma hãa me gha hàà ba, Me ncēeska nxàakamaga nqđómkg'ai koe hàna hãa ba.

⁴ Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a *tshúù-ntcōan di xu porofiti* xu tààa hãa, *Tc'ēm* ēe gatú koe hàna ba gaam ēe nqđómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama.

⁵ Gaxua nqđóm di xu u, khama ēe xu ko nxàe sa nqđóm di si i, me ko nqđó ba komsana xu.

⁶ Gatáa Nqarim di ta a. Díim wèém ēe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ēe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncēes gúús ka ta q'ana hãa Tc'ēm tseeguan di ba hēé naka tc'ēm qàe-qaekuan di ba hēéthēé e.

Nqari ba ncàmkuan di Me e (4:7-21)

⁷ Ncàm-ncamsa tuè, hààn ta ncàmku, ncàmku nea Nqarim di i, me díim wèém ēe ko c'ēe ba ncàm ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke.

⁸ Gaam ēe c'ēe ba ncàm tama ba Nqari ba c'úúa hãa, Nqari ba ncàmkuan di Me e khama.

⁹ Ncēea Nqarim ma Gam di ncàmkuan gatá koe x'áía hãa ga a: Gam dim Cóám cúí* bam kò nqđómkg'ai koe tsééa óá, nxàasega ta gha Gam koe guu a kg'òè ka.

¹⁰ Ncēea ncàmku ii ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàm tama si i, igabagam Gabá gatáa ncàm taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàò-a-máákus iise tcg'óóa máá ta a, hààm gha chibia ta qgóóa máá ta a ka.

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncēè Nqarim kò ncēeta noose ncàm taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ēe ne ncàm sa.

* 4:9: cúí - kana "cúise ábàèa".

¹² Cúí khòè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncèè gatá ka c'èe ne ta kò ncàma hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàmkuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

¹³ Ncèes gúùs domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim Tc'èe bam máá taa hãa domka a.

¹⁴ Ta kò bóòa hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba kò Cóáse ba nqǒómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka.

¹⁵ Ncèè c'èem khòèm kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me gabá Nqarim koe hãa.

¹⁶ Ncàmkus èem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm khama.

Nqari ba ncàmkuan di Me e, me diim wèém èe ko ncàmkuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa.

¹⁷ Ncèem dàòm ka *ta ko bóò* si ncàmku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cám ka ta gha kgoarasease hãa, ncèem nqǒóm koe ta *Krestem* khama ii khama.

¹⁸ Ncàmkuan koe i cúí q'áo ga káá a, igabas ko tchànos ncàmku sa wèè q'áòan ga xhàigu, q'áo sa ko thòòan óá khama. Ncèè c'èem khòèm kò ko q'áo nem tchànos ncàmku sa úú tama.

¹⁹ Ncàmkuan ta úúa hãa, Gabá tc'áà a ncàm taa hãa domka.

²⁰ Ncèè c'èem khòèm kò ko máá: "Nqari bar ncàma hãa," témé, igabagam kò gam ka qǒese ba hòrea hãa nem tshúù-ntcǒa-kg'ao me e. Ncèè gam ka qǒesem èem ko bóò bam kò ncàm tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm tite.

²¹ Ta ncèem x'áè-kg'ám ba Gam koe guu a hòò: Eè Nqari ba ncàma hãa ba méém qǒese ba gataga thèé ncàm di ba.

Tàas dtcòm di sa (5)

5

Nqarim dim Cóám koe dtcòma ne

¹ Diim wèém èe ko Jeso ba Kreste Me e sa dtcòm ba Nqarim ka ábàèa, me diim wèém èe cóán ka xòò ba ncàma hãa ba gha thèé èem khòèm di cóán ncàm.

² Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa a ko Gam di x'áè-kg'ámán kúrú ne ta gha ncèem dàòm ka q'áa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàma hãa sa.

³ Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa ne ta gha Gam di x'áè-kg'ámán qgóóa qari khama, i Gam di x'áè-kg'ámán qóm tama.

⁴ Diim wèém èe Nqarim ka ábàèa ba nqǒóm dim tàà-kg'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm sa nqǒó ba ta ko tàà cgoas ga si i.

⁵ Díí ba nqǒóm dim tàà-kg'ao baa? Gaam èe ko dtcòm, Jesom Nqarim dim Cóá ba iim cúí me e.

Jeso ba díí Me e sa

⁶ Jeso Kreste ba Gaam tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa hààram ga Me e. Tshàan cgoa cúim kò hàà tama, igabaga tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa a. Me *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'èe ba tseegu Me e khama.

⁷ Nqoana gúúa nea ko nxàea tseegukagu khama:

⁸ Tc'èe ba hèé, naka tshàan hèé, naka c'áòan hèéthèé e; i ncèe gúúan nqoana ko cúis gúù sa nxàe.

⁹ Eēs khóè ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòmà mááse, igabagas èes Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncêe sa gaas Gam dim Cóám koem kò nxàea tseegukagus ga si i.

¹⁰ Dìim wèém ãe ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm; igaba ncêe c'èem khóèm kò Nqarim koe dtcòm tama nem *Nqari ba tshúù-ntcôa-kg'ao* ba kúrú; Nqarim ko Gam dim Cóám ka nxàea tseegukagu sam dtcòm tama khama.

¹¹ Si ncêe sa *Nqarim* ko nxàea tseegukagus ga si i: Chõò tamas kg'òè sam máà taa hãa di sa, si ncêes kg'òè sa Gam dim Cóám koe hãa.

¹² Dìim wèém ãe *Nqarim dim Cóá* ba úúa hãa ba kg'òèan úúa hãa, me dìim wèém ãe Nqarim dim Cóá ba úú tama ba kg'òèan úú tama.

Chõò tamas kg'òès ka q'ãa sa

¹³ Ncêe zi gúú zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, chõò tamas kg'òè sa tu úúa hãa sa. Gatu ncêe Nqarim dim Cóám dim cg'òèm koe ko dtcòm tur ko nxàe.

¹⁴ Si ncêe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncêe dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncàman koe guu a nem ko kóm ta a di sa.

¹⁵ A ncêe q'ana ta kò hãa, kóm ta am ko sa, dùús wèés ãe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, ãe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

¹⁶ Ncêe c'èem khóèm kò gam ka qõese ba bóò, me ko x'ooan koe úú me tama chìbian kúrú, ne méém còrè; Nqari ba gha kg'òèan máà me ke. Gane ãe gane di chìbian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis chìbi sa hàna; gaas chìbi sam gha còrèa máá sar nxàe tama.

¹⁷ Wèés cg'ãè sa chìbi si i, igaba i chìbian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

¹⁸ Q'ana ta hãa, dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba *wèè x'aè ka* chìbian kúrú tama sa, igabam ko gaam ãe Nqarim ka ábàèa ba kòrese, me gaam ãe cg'ãè tc'èe ii ba thõò-thõò me tite.

¹⁹ Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nqõò ba ãe cg'ãè tc'èe iim di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

²⁰ Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóá ba hààra hãa, a kórú q'ãan di tc'èean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncêe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncêe Gam dim Cóám Jeso Kreste ii ba. Ncêe ba tseegu dim Nqari Me e, a chõò tamam kg'òè Me e.

²¹ Tiri tu cóá tuè, kúrú mááseèa nqárian koe méé tu xgàè-kg'amse.

2 JOHANE

Johanem dis tcgãyas cãm di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncêes tcgãyas cãm di sa ka iam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò “ncam-ncamsas khóè sa hêé naka cóáa sa hêéthêé” góá máa sia hãa – si ko ncêe sa kereke sa hêé naka gaas kerekes di khóèan hêéthêé nxàe.

Johane ba ko ncêes kerekes di ne khóè ne ntcãm, ncàmku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu koe q'ãa-q'ãa ne.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Ncàmku di xòèa ne (1-6)

- Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan ka dqàèku sa (7-13)

Tsgámkaguku zi

¹ Kerekes ñir kaia ra a,

a ko ncêes tcgãya sa khóès* nxará tcg'òòèa hãa sa hêé naka gas di cóán hêéthêé góá máa, ncêer tseeguan kaga ncàma hãa sa; tíi ka cúí ncàmmè tama sa, igabaga thêé wèè ne ncêe tseeguan q'ana hãa ne ka ncàmmèa hãa sa,

² tseeguan ncêe gatá wèè ta ta koe hãa, a i a gha gatá koe chòò tamase hãa domkar ko máa:

³ Nqarim Abo ba hêé naka Gam ka Cóásem Jeso Kreste ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé naka thòò-xama-máákuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatá koe tseeguan hêé naka ncàmkuan hêéthêé cgoa hãa, témé.

Tseegu sa hêé naka ncàmku sa hêéthêé e

⁴ Eër ko kómí, sari cóán† c'èea ko tseeguan xùri sa, ãem kò ma Abo ba ma x'àèa hãa khamaga ma, kar kò kaisase qãè-tcao.

⁵ Ra ko ncêeska khóè seè, dtcàrà tu u, ncàmku méé ta sa. Kãbam x'áè-kg'ám bar góá máa tu u tama, igabagar ko ncíim x'áè-kg'ám ba góá máa tu u, ncêe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúu hãa ba.

⁶ Si ncàmku sa ncêe si i: Gam di x'áè-kg'ámán cgoa ta gha kg'òè si i. Ncêe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kómá hãa me ko x'áè-kg'ám ba máa, ncàmkuan cgoa méé tu hãa, témé khamaga ma.

Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan dis dqàèku sa

⁷ Kái xu qàè-qaeku-kg'ao xua nqõõmkg'ai koe síia hãa khama, ncêe kò Jeso Kreste ba cgãam koe guua hãas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatá ii xu khóè xua qàè-qaeku-kg'ao xu u, a xu a Krestem di xu ntcoè-kg'ao xu u.

⁸ Gaa domka méé tu q'òésea hãa, naka tua gha táá ãe xae kúrúu hãa tsééan ka aaguse cgaèè guu, naka tua gha nxãasega cg'òèase surutàè.

⁹ Díim wèém ãe Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari tama, igabaga ko càua mááse e ba Nqari ba úúu tama. Igaba díim wèém ãe ko Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hêé naka Cóásem ga ba hêéthêé úúu hãa.

* **1:1:** khóè sa hêé naka gas di cóán hêéthêé e - ncêe sa ko kereke sa hêé naka kerekes di ne khóè ne hêéthêé nxàe. † **1:4:** sari cóán - ncêe sa ko kerekes di ne khóè ne nxàe.

¹⁰ Ncĕè c'ĕem khòèm kò ko hàà cgae tu u, a ncĕe xгаа-xgaan xгаа-xгаа tu u tama ne méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcāà guu, kana qāĕse hààkagu me guu‡.

¹¹ Dìim wèém ĕe ko qāĕse hààkagu me ba ko gam di zi tséé zi cg'āè zi koe tsééa xg'ae cgoa me ke.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Káí zi gúù zir úúa hāa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar tcgāya ba hĕé naka góá hìi ba[§] hĕéthĕér ga tséékagu sa tc'ĕe tama. Igabagar nqòòan úúa hāa, dàra tu ur gha ta síi xg'ae a chòà di i, nxāasega ta gha cg'oĕase qāĕ-tcao ka.

¹³ Sáá kíis nxárá tcg'òòea hāas di ne cóá nea^{**} ko tsgámkagu si.

‡ **1:10:** qāĕse hààkagu me guu - Gerika sa ko máá, "tsgámkagu me guu," témé.

Gerika sa ko c'ĕem kg'ui ba tséékagu ncĕe ko máá, tcgáù cgoa di gúùan ntcúu u.

ne cóá ne - ncĕe sa ko Johanem dis kereke sa hĕé naka gas di ne khòè ne hĕéthĕé nxàe.

§ **1:12:** góá hìi ba -

** **1:13:** Sáá kíis di

3 JOHANE

Johanem dis tcgãyas nqoana di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncêes tcgãyas nqoana di sa kiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò Gaio ta ko ma tcièm tc'ãa-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hãa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hùian c'êe ne dtcòm-kq'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tcièm khòem ka q'ãa-q'ãa me.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Gaio ba ko dqòmè (1-8)
- Dioterefese ba ko ntcoèè (9-10)
- Demeterio ba ko koaè (11-12)
- Coo di kg'uia ne (13-15)

Gaio ba ko dqòmè

¹ Kerekes òir kaia ra a, a ra a ko ncêes tcgãya sa tirim ncàm-khoem Gaiom ncêer tseeguan kaga ncàma hãa ba góá máá, a ko máá:

² Tiri tsi ncàm-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèé zi gùú zi gha tsáá koe qãèse qõò, tsi gha qãèse hãa ka, ncêe i ko ma tcáóa tsi qãèse qõò khamaga ma.

³ C'êe ne dtcòm-kq'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hãa ka nxàea tseegukagu, êe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'òè khamaga ma. Eèr ko ncêes gùú sa kóm kar kò kaisase qãè-tcao.

⁴ Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'òè sar ko kóm kar ko kaisase qãè-tcao. Ncêes gùú sa nqáea hãase ko qãè-tcaokagu tes gùú sa káà si i.

Tsééa xg'ae sa hêé naka ntcoeku sa hêéthêé e

⁵ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, wèé zi gùú zi êe tsi ko dtcòm-kq'ao ne kúrúá máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma tsáá koe táá za guua ne khóè ne e igaba.

⁶ Kerekes di ne khóè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàmkuan ka nxàea tseegukagu. Ncêè Nqari ba ko qãè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane òim dàòm koe qõòkagu ne, ne tsi gha ko qãèse hêé.

⁷ Nqarim òim cg'òèm òomka ne kò qãè tchòàn ne gha xgaa-xgaa ka nqõómkg'ai koe síá hãa, a ne a kò dtcòm-kq'ao tama ne koe táá cúú gùú ga hòò mááse.

⁸ Gaa òomka i ko qaase, gatà ii khóèan ta gha x'áea ta koe qãèse hààkagu sa, nxàasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

Dioterefese ba ko ntcoèè

⁹ Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncêe kò gane òim tc'ãa-cookg'ai bam gha ii sa ncàma hãa ba, táá komsana xae e.

¹⁰ Gaa òomka, ncêè hààr kò ko ner gha hàà kereke sa tc'êe-tc'êe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'ãè kg'uian kg'ui. Ncêeta hêéa nea kò tc'ãò me tama, khamam kò nqõò xu koe ko caate ne dtcòm-kq'ao ne táá qãèse hààkagu. A ba a kò gataga thêé gane êe kò c'êe ne qãèse hààkagu kg'oana ne xgãè-kg'am, a ba a kerekes koe xhàigu ne.

Demeterio ba ko koaè

¹¹ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, táá méé tsi ãe cg'ãè ii sa serè guu, igaba méé tsi ãe qãè ii sa serè. Díim wèém ãe ko ãe qãè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me díim wèém ãe cg'ãè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hãa.

¹² Wéé ne khòè ne hěé, naka tseeguan tc'áro-tc'aro ga hěéthěéa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thée gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hãa ãe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹³ Kái zi gúù zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hãa, igabagar ga góá hìi ba* tséékagu sar tc'ãe tama.

¹⁴ Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chòá.

¹⁵ Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm-khoe nea ko tsgámkagu tsi. Gatá di ne ncàm-khoe ne cg'òèa ne ka tsgámkagu.

---

* **1:13:** *góá hìi ba* - Gerika sa ko cáim òim kg'ui ba tséékagu ncãe ko máá, tcgáù cgoa di gúùn ntcúù u.

JUTA

Jutam dis tcgāya sa Téé-cookg'ai sa

Tcgāyas Jutam di sa kò góàèa hāa, tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xus gha q'āa-q'āa ka. Ncēes tcgāyas koe cúíta iim xg'aeku ba cam dim Peterem koe hāna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxárá-kg'aon ntcām, “d̀tcòm̀s ncēem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khóè ne máana hāa sa méé ne x'āa máá sa.”

Qaa-qaasa kg'uaia ne:

- xgàraku sa

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (1-16)

- Xгаа-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa (17-25)

Tsgámkaguku zi

¹ Juta ra a, Jeso Krestem dir qāa ra, a Jakobom ka qōese ra.

Ra ko gane ēe tciiea hāa, a Nqarim Abom ka ncāmmea hāa, a Jeso Kreste ba tóoa máàèa hāa ne *ncēes tcgāya sa* góá máá, a ko máá:

² Thòò-xama-máákuan hēè, tòókuan hēè naka ncámkuan hēéthéé méé i gatú koe càuse, témé.

Tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu

³ Ncām-ncamsa tuè, ēetar kò ko ma wèè qaria te ka kgoarakus ncēe ta xg'aea máana hāas kar ga góá máá tu u sa dqùri cgae, igabar kò bóò i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu d̀tcòm̀s ncēem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khóè ne máana hāa sa x'āa máá.

⁴ C'èe xu khóè xu, ncēe gaxu di xgàrakuan ka i ncíi x'aè ka kg'uièa hāa xua tc'iri-tc'iri tua a xg'aekua tu koe tcana hāa khama. Ncēe xu khóè xu Nqari-tcáo tama xua Nqarim di cgómkuan qg'uri a cg'áràn kúrú ana hāa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'òòsem cúisega X'aiga ii ba xqase.

⁵ Eèta tu ga ma wèè zi gúú zi ncēe zi ka nxāakamaga q'ana hāa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khóè ne Egepeto koe guu a kgoara, a ēes qāá q'oo koe gane ēe kò d̀tcòm̀m tama ne cg'òos ka tc'èe-tc'èe tu u kg'oana hāa.

⁶ Moengelean ncēe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'āè-q'ooan aagum kò chòò tamase tàuan cgoa qáèa ntcóò, i ncēeska igabaga gaa koe ntcúus q'oo koe hāa a ko kaiam cam xgàrakuan di ba qāa.

⁷ Sodoma ba hēè, naka Gomora ba hēè, naka ēe nxāma-nxāma tsaraa hāa xu x'áé-dxoo xu hēéthéèa kò théé gatá iim dàòm cúim kaga cg'áràn hēè naka tchāno tamam dàòm ka hēéthéè seèkuan kúrú, a xu a chòò tamam c'eem dis xgàrakus q'oo koe hāa, c'èe ne koe x'áis iise.

⁸ Ncēem dàòm cúim kaga xu théé ncēe xu *xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcōa di xu* sòokuri zi úúa hāa, ncēe ko kúrú xu xu gaxu di tc'ároan cg'uri-cg'uri zi, a tc'āa-cookg'aian xguì, a moengelean cóe zi.

⁹ Moengele xu ka kaiam moengelem Mikaelem igabagam kò dxāwa ba cóè bèe, ēem kò ko Moshem dim tc'árom *gha diin ka séèes* ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò birí me a máá: “Nqari ba méém dqàè tsi,” témé.

¹⁰ Igaba xu ko ncēe xu khòe xu wèés gúús ēe xu kómá q'āa tamas koe cóèkuan cgoa kg'ui. Kàà tc'ēe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko ēe xu ko xáms ka kg'òe, a xu a ko ncēe zi gúú zi ka kaákaguè.

¹¹ Tsóágase i gáé gha cg'āè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xùria hāa, a xu a marian di ncàman ka ēem Balame kúrúa hāas cg'āès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú ēem Kora hēéa khama, a xu a gha ēem ma cg'òoèa khamaga ma cg'òoè.

¹² Gatu di kōèan ncàmkuuan di koe xu ko kgoarasea hāase sau-sauga zi gúú zi kúrú, a gaxu cúí xu q'óésea hāa. Kàà tshàa zi túú-c'òò zi tc'āán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'òoan ko tcuùem x'aèm ka tc'ároan kúrú tama zi hii zi khama ii, hii zi ncēe tōbea zi cgoa q'òèa tcg'òòèa hāa a nxāakamaga x'óóa hāa zi.

¹³ Kōbi-kōbiseko qhonèan tshàa-dxooan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncēe sau-sauga ko x'áise, ncēe *tshàa-dxooan di* xùbuan ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheeko xu tçonò xu khama xu ii, ncēe chòò tamase dcùu-qom sa tòóa máàèa hāa xu.

¹⁴ Enokem ncēe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncēe gúúan ka gaxu koe porofita a máá: “Bòò, X'aiga ba ko tcám-tcám *moengelean* Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà,

¹⁵ a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ēe cg'āè tcáo ne chibi-chibi, gane di zi tséé zi cg'āè-tcáoan di zi koe, naka ēe cg'āè tcáo ne chibi-kg'ao ne koe hēéthéè e, wèé zi kg'ui zi cg'āè zi Gam ka ne kg'uia hāa zi domka,” tam méé.

¹⁶ Ncēe xu khòe xua ko kg'ui-kg'uisse a ko c'ēean ncóó. Gaxu di tcáoan ncàma hāa cg'āèan xu ko xùri, a xu a ko qāè tamam dàòm ka kg'áma xu cgoa koase, a ko c'ēe ne koe qāè-qāese, nxāasega xu gha qāè-qāe-tcáo ne ne c'ēe gúú máá xu ka.

Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa

¹⁷ Igabaga tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao* xu, ncēe nqáéa hāa x'aè ka nxàea hāa kg'uiuan ka tc'ēe-tc'ēese.

¹⁸ Biri tu u xu kò a máá: “Còò di xu cám xu ka i gha ncoiku-kg'aoan hāa, khòèan ncēe ko gaan di cg'āè tcáoan ncàma hāa cg'āèan xùri i,” témé.

¹⁹ Ncēea gaa ne khòe ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncēe ēe ne gane tc'ēea hāas ka i ko kg'òèa ne qòokaguè ne, ncēe *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba úú tama ne.

²⁰ Igaba tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatu di dtcòmàn ncēe kaisase ts'ee-ts'ee'g'àièa koe tshàoa ghùise, naka tua *Tcom-tcomsam* Tc'ēem koe còrè,

²¹ naka tua Nqarim di ncàmkuuan qgóóa qari, ēe tu hāa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm tu u, a chòò tamas kg'òe sa máá tu u sa qāà ka.

²² Gane ēe ko káise tc'ēe-tc'ēese ne méé tu cgóm;

²³ c'ēe ne tu kgoara, c'ēean di tshúúan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áda hāase c'ēe ne cgóm, igabaga méé tu gane di qgáian ga hòre, ncēe gane di tcáoan ka ncàmchèa hāa cg'āèan ka cg'uri-cg'urièa hāa a.

Dqòmkuuan dim cii ba

²⁴ Nqari ba qarían úúa hāa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. *Gatagam qarían úúa hāa*, kúrú tu um gha, tu hàà qāè-tcaoan cgoa kàà chibise Gam di x'ààn cookg'aia koe téé.

* **1:17: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

²⁵ Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dɔɔm̄kuan hěé, x'aian hěé, qarian hěé naka tc'āà-cookg'aian hěéthěé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúim koe chõ tamase hãa, nqõóm tshoa-tshoase tamase cookg'ai koe guu naka ncẽeska hěé naka chõ tamase hěéthěé e. Amen.

XGORE-KG'AI **Chómsea zi gúù zi** **xgòre-kg'ai sa** **Téé-cookg'ai sa**

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò góàè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòmàn Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàràèm x'aèm ka. Johane ba ko x'ái, Jeso ba wèè zi gúù zi nqòóm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóa hãa sa, a ba a gataga nxàrá-kg'ao ne nqòòkagu, a ghùì-ghui tcáo ne kg'oana.

Ncèes tcgāyas koem ko Nqari ba Gam di ne khòè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Kái zi sere-sere zim kò tséékagu, nxāasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'āa, ne c'ēe ne khòè ne táá kóma q'āa ka.

Ncèes tcgāyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncēe me e, ncēe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còo dis ka Gam di cg'òo-kg'aosan tàà, dxāwam ga ba hēéthēé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khòè ne tcom-tcomsa ne ts'eekg'aian máá - kàbam nqarikg'aim koe hēé naka kàbam nqòómkg'ai koe hēéthēém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tàà sa, x'áia ne, qari ne, dqom
- Ghùu-coa ba
- moengele ne
- tcgāya sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- X'áís xgobekg'am ko sa (1)
- Tcgāya zi 7 zi kereke zi koe ko síi zi (2-3)
- Tcgāyas 7 zi gúù zi t'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)
- 7 xu torompita xu (8-11)
- Cg'ao-dxoo ba hēé naka cààm kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hēéthēé e (12-13)
- Tāáka zi x'ái zi (14-15)
- 7 zi gàba zi Nqarim di xgòàn di zi (16)
- Babilonem dis kòbeku sa hēé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēé, tshùù-ntcòà di xu porofita xu hēé, naka dxāwa ba hēéthēé e (17:1-20:10)
- Còo dis xgàraku sa (20:11-15)
- Kàbam nqarikg'ai ba hēé naka kàbam nqòó ba hēé naka kàbam Jerusalema ba hēéthēé e (21:1-22:5)
- Còo di kg'uia ne (22:6-21)

X'áís xgobekg'am ko sa (1)

Tshoa-tshoa dis nxàe sa

¹ Ncèes tcgāya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai. Ncēe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máá Mea, Gam di xu qàà xum gha x'ái, dùú zi gha qháese kúrúse sa ka. Jeso ba kò Gam dim moengele ba Gam dim qāàm Johanem koe tsééa úú a ncēe zi gúù zi ka q'āakagu me.

² Ncèes tcgāyas koem ko Johane wèè zi gúù zi èem ko bóòà hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di kg'uian hēé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hēéthēé ka.

³ Eë ko ncêes tcgāya sa nxará ba ts'ee-ts'eekg'aièa, ne gataga èe ko porofitan di kg'uian ncêe komsana, a ko èe góásea sa qgóóa qari ne ts'ee-ts'eekg'aièa, x'aè ba cúu me e khama.

Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgámkagu

⁴ Tíia Johane ra ko 7 zi kereke zi nqḡóm Asia dim koe hàna zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hāa, ncêe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàam Nqarim koe guua a, naka 7 xu Tc'èe xu koe guuan hêé, ncêe ntcḡó-q'ooos Gam di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu,

⁵ naka Jeso Krestem koe guuan hêéthêé e, ncêe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba, tc'āa a x'ooan koe ghùèa ba, a ba a Tc'āa-cookg'aim x'aiga xu nqḡómkg'ai di xu di ba.

Gaam èe ncām taa ba, a ba a kò c'áda ba cgoa chibia ta koe kgoara taa ba, ⁶ a ba a kò x'aian koe hêé naka peresiti ne koe hêéthêé kúru ta a, Nqarim Gam ka Xòò ba ta gha tsééa máá ka, Gam koe méé i dqomkuan hêé naka qarrian hêéthêé chòò tamase hāa! Amen.

⁷ Bóò, túú-c'òò zi q'oo koem ko hàà, i gha wèè tcgáian bóò Me, èe gáo Mean ga hêéthêé e. Zi gha wèè zi qhàò zi nqḡóm di zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

⁸ “Tíi Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, ncêe sa ko máá: tc'āa di Ra a, a Ra a còò di Ra a,” tam ko X'aigam Nqari ba méé, ncêe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàà ba, qarim wèè ba.

Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae

⁹ Tíia Johane ra, gatu ka káikhoe ra, ncêe ko gatu cgoa xgàrakuan Jesom di xgàraèa ra, a ra a gatu khama Nqarim di x'aian dir khòè ra a. Tíi hêé naka gatu hêéthêé méé ta qáo tcáo ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka nxàmanxàam nqḡó-coam Patemose ta ko ma tcièm koe tòóèa.

¹⁰ X'aigam Nqarim dim cam kam kò Nqarim dim Tc'èe ba cg'òè cgae tea, ra kò qāaa te koe c'èem dòm ba kóm me ko torompitam khama ma q'au,

¹¹ a ko máá: “Eë tsi gha bóò sa méé tsi tcgāyas koe góá naka tsia 7 zi kereke zi koe tsééa úú: Efeso koe hêé, naka Semurena koe hêé naka Peregamo koe hêé naka Tiatira koe hêé, naka Saredise koe hêé, naka Filadelefia koe hêé, naka Laodikea koe hêéthêé e,” témé.

¹² Nxàaskar kò tééa kabise, èe ko kg'ui cgoa tem dòm bar gha bóò ka. Eër ko tééa kabise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi bóò.

¹³ Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqàè koer kò Khòèm dim Cóám khama iim Khòè ba bóò, me qámò qgái ba hàna, a ba a dxúua ba koe gauta dim bàne ba xòóa.

¹⁴ Tcúua ba di c'òòà ne kò q'úú u, ghùuan di c'òòan khama ma, a i a tsḡán khama ma q'úú u, i Gam di tcgáian kàrukos c'ees khama ii.

¹⁵ Gam di nqàrèa nea kòò tchúuèas qanos khama ma x'áá, ncêe kò c'ees q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòma ba tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xam.

¹⁶ Me kò Gam dim x'òàm kg'áò xòè dim koe 7 zi tçonò zi qgóóa, me kò kg'áña ba koe ts'èèm ntcàm cam kg'ám ba tcg'oa, i kò Gam di kg'áian koaba dis cáms x'áá khama ma tcàa.

¹⁷ Eër ko bóò Me kar ko nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam khòèm khama ii a. Me Gam dim kg'áò tshàu ba tíi koe tòó, a ba a máá: “Táá q'áò guu. Tc'āa di Ra a, a còò di Ra a ke,

18 a Ra a ãe kg'òèa Ra a, x'óóa Ra kò hãa, igaba bóò, chõò tamase Ra kg'òèa hãa! A Ra a x'ooan di xgobekg'aman qgóóa, naka x'óóa ne khòè ne dim qgàim dian hëéthëé e.

19 Góá nxãaska ãe tsi bóóa gúua ne, ncëeska ko kúrúsean hëé naka ncëe zi gúú zi qáá q'oo koe ko hàà kúrúsean hëéthëé e.

20 Eë tsi ko bóò Ra qgóóa hãa zi tconò zi 7 zi hëé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi hëéthëéa tchõàs chómsea hãas dis x'ái sa ncëe si i: tconò zi 7 zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi 7 zi kereke zi i."

Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko síi zi (2-3)

2

Efeso dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa

1 *Me Jeso ba máá:* Efeso koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea kg'uian Gaam di ga a, ãe 7 zi tconò zi kg'áòm x'òàm Gam dim koe qgóóa ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi xg'aeku koe qòòa te ba.

Ncëetam ko méé:

2 Gatú di zi tséé zi Ra q'ana, ãe tu ko qómse tséé zi hëé, naka gatu di qáo tcáóan hëéthëé e. Q'ana Raa, khòéan ãe cg'ãè cau tu tchõà úú cgoa tama sa, a tu a kúrúá bóóa khòè xu ãe ko máá, x'áè úú-kg'ao* xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúú-ntcõa-kg'ao xu ii sa hòò hãa.

3 Qáo tcáóan cgoa tu kò qarika tãe, a tu a kò qóm cgoa qgóókua hãa Tirim cg'òèm domka, a tu a kò táá xhõen-tcáó.

4 Igabar ko gatu ko c'ees gúús tshúú sa bóò, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: "Gatu di ncàmkuuan tc'ãà di tu aagua," témé.

5 Tc'ëe-tc'ëese *gatu di ncàmkuuan kò kg'aia* hànám qgái ba. Tsóágase tu gáé tshúúse cg'áéa! Tcóóse tu gatu di chibian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hëé tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'óó, ncëè tcóóse tama tu kò hãa ne.

6 Igaba tu ncëes gúús qàès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncëe Tíi ka hòrèa a thëé.

7 Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi birí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'òèan dis hiis koe tc'óó, ncëe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

Semurena dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa

8 *Me Jeso ba máá:* Semurena koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea kg'uian Gaam di ga a, ãe tc'ãà di ba, a còo di ba, ãe kò x'óóa ba, a ba a kg'òè ba. Ncëetam ko méé:

9 Gatú di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hëéthëé e, igaba tu qguúa. Q'ana Raa cg'ãè zi gúú zi ãe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ees xg'aes satanam di si i.

10 Táá cúí gúú ga q'áo guu ãe tu gha hàà ko xgàra mááès gúús ka. Birí tu ur ko, dxàwa ba gha c'ëe-kg'áia tu qáé-nquuan koe tcãà, nxãasega tu gha kúrúá bóòè ka, tu gha 10 cáman xgàràè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábas kg'òèan di sa máá tu u.

* 2:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

11 Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi birí sa. Gaam ãe ko tàà ba cuiskaga cààm dis x'oos ka thōō-xamkaguèa tite.

Peregamo dis kerekes koe ko qōòs tçgāya sa

12 *Me Jeso ba máá:* Peregamo koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèea Gaam ãe ts'èè a cààm kg'ám ntcàù ba úúam di kg'uian ga a. Ncèetam ko méé:

13 Q'ana Raa nda koe tu x'èèa sa: satanam dis ntcōō-q'oos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'òèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòman Tíí koe táá ntcòe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxàea-tseegukagu-kg'aom di càrán kaga igaba, ncèe kò satanam x'èèa hàna koe gatu xg'aeku koe ga cg'òòe ba.

14 Igabar ko gatu koe c'èe zi guù zi cg'orò zi tshúú zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòè ne c'èe ne tu ãe koe úúa hàna Balame di xгаа-xgaakuan qgóóa hàna ne, ncèe ko Balake ba x'ái, Iserael di ne khòè nem gha ntama ma chìbian koe tcàà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúa máàseèa hàna nqàrian dàòà máàèa tc'òoan tc'óò, a ne a ko cg'áràn kúrú.

15 Gataga tu c'èe ne úúa hàna Nikolae ne di xгаа-xgaan qgóóa hàna ne.

16 Ke nxàaska tcóòse gatu di chìbian koe! Gatà i kò ii tama ne, Ra gha gatu koe qháese sengcaga hàà, a Ra a hàà ntcòoan kúrú gane cgoa, kg'ámna Te dim ntcàum cgoa.

17 Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi birí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha chómmeà tc'òoan mana di máá, a Ra a gha q'úús nxōá sa máà me, i gaas koe kàba cg'òèan góásea, cúí khòè ga c'úúa hàna a, gaam ãe ko sèè sim cúim oose.

Tiatira dis kerekes koe ko qōòs tçgāya sa

18 *Me Jeso ba máá:* Tiatira koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèea Nqarim dim Cóám di kg'uian ga a, ncèe Gam di tçgálan karukos c'ees khama ii ba, i Gam di nqàrèan tchúuèas qanos khama ii. Ncèetam ko méé:

19 Gatu di zi tséé zi hēé, naka ncàmkuhan hēé naka dtcòman hēé, naka tséé-kg'ámnan hēé, naka qáò tcáóan cgoa qarika téèan gatu di hēéthēé Ra q'ana. A Ra a q'ana hàna, kg'aika tu thuu ko ma tséé sa tu nqáèa hàna sa, a tu a ko ncèeska kaisase tséé sa.

20 Igabar ko gatu koe c'èe zi guù zi tshúú zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòès Jesabele sa tu kgoara máána hàna, ncèe ko porofiti si i ta ma tciise sa, si ko xгаа-xгаа a ko Tiri qàan hoàkagua i ko cg'áràn kúrú, a ko tc'òoan ncèe kúrúa máàseèa hàna nqàrian dàòà máàèa tc'óò.

21 X'èèa ner máà sia hàna tcóòses gha di i, igabas gas di cg'áràn koe tcóòse tc'èe tama.

22 Khamar gha xaoa tcàà si kgàrom xháés dim koe, a Ra a gha ãe ko gas cgoa cg'áràn kúrú ne kaisa xgàrasean koe tcàà, gas di zi dàò-kg'ám zi koe ne kò tcóòse tama ne.

23 A Ra a gha gas di cóán x'oos cgoa cg'òo. Zi gha wèè zi kereke zi q'áa Tíí ga Ra a sa, ncèe ko tc'èean hēé naka tcáóan hēéthēé qaara tçg'òò Ra, a Ra a gha wèè ne ãe ne ma tséèa hàna khamaga ma suruta kàbi.

24 Igabar ko c'èe tu Tiatira koe hàna tu (gatu ncèe gas di xгаа-xgaan xùri ta ga hàna tu, a tu a 'satanam di chómsea hàna' ta ko ma tciie kàan xгаа-xgaase ta ga hàna tu) birí a ko máá: Cuiskagar c'èe càà ga dcéékagu tua hàna tite.

²⁵ Igaba méé tu èe tu úúa hãa sa qgóóa qari nakar gha nxãakg'aiga síí hàà.

²⁶ Eè ko tàà ba, a ba a ko Tíí ko tc'èe zi tséé zi qgóóa qari, i nxãakg'aiga síí x'aèa ba xg'ara bar gha táá zi qhàò zi tc'àà-cookg'ai di qarian máà,

²⁷⁻²⁸ èer kò ma Tirim Xòòm koe ma qarian hòòà khama.

'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'àà-cookg'ai ne.

Góm di zi gàba zi khamam gha ma cg'àm-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tconò sa máà me.

²⁹ Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrì sa.

3

Saredise dis kerekes koe ko qòòs tcgāya sa

¹ *Me Jeso ba máá:* Saredise koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèe kg'uia nea èe 7 xu Tc'èe xu Nqarim di xu hée naka 7 zi tconò zi hēèthēè qgóóam di ga a. Ncētam ko méé: Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Khòè ne ko máá, kg'òèa tua, témé, igaba tu x'óóa.

² Igaba méé tu tēe naka tua cg'aré zi tséé-coa zi èe qaùà hãa zi qgóóa qari-qari, gaa zi èe qaùà zia kaà kg'oana ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne zi Nqarim tcgáí q'oo koe tchàno tama khama.

³ Tc'èe-tc'èese méé tu nxãaska, ntama tu ma *Nqarim di zi kg'ui zi hòòà a kómaa* sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chìbian koe tcóóse naka Nqarim koe kàbise. Kókò tama tu kò hãa ner gha ts'àà-kg'aom khama ma hàà, tu gha táá q'ãa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

⁴ Gatà i ii igaba tu c'èe ne khòè ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hanase qòò cgoa Te, kg'anoèa nea khama.

⁵ Eè ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hãakagu, a Ra a cuiskaga cg'òèa ba kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe tchùua tcg'òóa hãa tite, a Ra a gha cg'òèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hēè naka Gam di xu moengele xu hēèthēè cookg'ai koe nxàea tseegukagu.

⁶ Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrì sa.

Filadelefia dis kerekes koe ko qòòs tcgāya sa

⁷ *Me Jeso ba máá:* Filadelefia koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèe kg'ui nea Gaam èe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncèe Dafitem di xgobekg'aman qgóóa ba. Xgobekg'amam kò hãa ne i cúí khòè ga tcèekg'am tama, a tcèekg'amam kò hãa ne i gataga cúí khòè ga xgobekg'am tama ba. Ncētam ko méé:

⁸ Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bòò, cookg'iaa tu koer xgobekg'amseam nquu-kg'ám ba tòòà, ncèe cúí khòè ga tcèekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'aré qarian tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóóa qaria, a tu a kò Tirim cg'òè ba táá c'úúse.

⁹ Bòò, c'èe ne ncèe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u, èe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshùù-ntcõa-kg'ao ne e. Bòò, kúrú ner gha ne hàà gatu nqàrè-kg'am koe qom, a ne a gha q'ãa, ncàm tuar hãa sa.

¹⁰ Tiri x'áè-kg'áman, ncèe kòò máá, qád tcáoan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóóa qaria, khamar gha gataga kgoara tu u cg'ãean dim cáni koe,

ncêe ko wèem nqđóm koe hàà ba, hààm gha ãe nqđómkg'ai koe x'ãèa ne kúrúa bóò ka.

¹¹ Sencgagar ko hàà; ãe tu úúas gúú sa méé tu qarika qgóó, naka i nxãasega táá cúí khóè ga tàà dis cába sa gatu koe sèèa tcg'òò guu, *ncêe tààa hãam khóèm ko máàè sa.*

¹² Eè ko tàà bar gha nquu ba ko ghùì-ghuim hìi ba kúrú, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tcg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'òèan góá naka Tirim Nqarim dim x'áé-dxoom di cg'òèan hěéthěé e, kabam Jerusalemam di i, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tcg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kabas cg'òès Tiri sa gaam koe góá.

¹³ Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birì sa.

Laodikea dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa

¹⁴ *Me Jeso ba máá:* Laodikea koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'uia nea Amene *ta ko ma tciìem* di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxãea-tseegukagu-kg'aom di i, Gaam ncêe Nqarim Gam koe guu a wèè gúúan kúrúa hãa ba. Ncêetam ko méé:

¹⁵ Gatú di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòo tc'èe, qgàisa tu ga ìi kana kùrusa ìi sa!

¹⁶ X'òòsa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa tama, khama Ra ko kg'ám q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'òò tu u.

¹⁷ Nxàe tu kò a máá: "Qguùa taa, a ta a qguùan hòòà, a cúí gúú ga tcàò tama," témé khama, igaba tu tshúú qgái koe tu hãa sa c'úúa, a cgòmga tu u, a dxàa, a káà tcgái tu u, a gataga qgái ga hãa tama sa.

¹⁸ Dàò bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'èean cgoa xgòéèa a, naka tua nxãasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáian x'ámá ncêe tu gha hãa a, nxãasega i gha sau-cgaean káà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgái di nxúúan x'ámá, tcgáia tu koe tu gha tcgaù u, bóò tu gha ka.

¹⁹ Wèé ne ãer ncàma hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcàà tcáó naka gatu di chìbian koe tcóóse.

²⁰ Bóò! Ncêe ga Ra nquu-kg'ám koe téé-tèe a ko xg'ám-xg'am. Ncèè c'èe khóè ko dòma Te kóm a ko nquu-kg'ám ba xgobekg'am ner gha tcàà a tc'òò cgoa a, i tc'òò cgoa Te.

²¹ Eè ko tàà bar gha qarìan máá, Tíí cgoam gha Tiris ntcóò-q'òos x'aian dis koe ntcóò di i, ncèer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcóò-q'òos x'aian dis koe ma ntcòe khama.

²² Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birì sa.

Tcgãyas 7 zi gúú zi tc'àmà ko tcèekg'am cgoaè ko zi gúú zi úúa sa (4-7)

4

Nqari ba hěé naka Ghùu-coa ba hěéthěé tsara ko dqomnè

¹ Ncêe zi gúú zi qãá q'oo koer kò bóò, kar kò nqarikg'ai koe bóò, me nquu-kg'ám ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam khama xam dòm ba, ncèer ko kg'aia kóma hãa ba kg'ui cgoa te a máá: "Qaò naka ncêe koe hàà, nakar x'ái tsi, dùú sa gha ncêe zi gúú zi qãá q'oo koe kúrúse sa," témé ba.

² Ra gaa x'aè kaga Tc'èem ka tcààè, ka bóò, x'aian dis ntcóò-q'oo sa kò nqarikg'ai koe tòòèa, i c'èe Khóè gas koe ntcòe.

³ Eẽ ko ntcõóa-ntcõem di bóòse-q'ooa nea ko t'òès nxõás jasepere di sa hẽe naka saredio di sa hẽéthẽe di sara khama ii, si gaas ntcõó-q'ooos x'aian di sa dõro-qhãóm ka nxama-nxamaèa, ncẽe kò nxõás t'òès emerelete dis khama ii ba.

⁴ Gaas ntcõó-q'ooos x'aian dis koe zi kò 24 zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi nxama-nxamaà, xu kò ncẽe zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcõóa-ntcõe, a xu a q'úú qgáian hana, a tcúúa xu koe x'aian di cában gautan di cábaa.

⁵ Gaas ntcõó-q'ooos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu a tcg'oa, tcẽe-tcẽean hẽe naka túuan di kg'ui-q'ooan hẽéthẽe e, i kò x'aian dis ntcõó-q'ooos cookg'ai koe 7 xu karuko xu c'ee-kg'ám xu hana a ko x'aa, ncẽea kò 7 xu Tc'ẽe xu Nqarim di xu xu u.

⁶ Gaas ntcõó-q'ooos x'aian dis cookg'ai koem kò tshaa ba hana, ts'óo-c'óán di q'ám-q'ooan khama ii ba, q'ám me e kò ii, q'áms nxõás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa wèe dxùukg'aia sa koe 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka nxama-nxamaèa, tcgáian gaan dia kò cookg'aian koe hẽe naka qáan koe hẽéthẽe cg'òèa.

⁷ Tc'aa dim kg'oo-coa ba kò gam khama ii, cam di ba kò ghòe-coam khama ii, me nqoana di ba khòèan dis kg'áis khama iis kg'ái sa úúa, 4 di ba kò tsãékos xães khama ii.

⁸ I kò ncẽe 4 kg'oo-coan wèe ga 6 tcgàmàn úúa, a wèe qgáian gaan di koe kái tcgáian úúa, tcgàmàn ka nqáaka ga hẽéthẽe e, wèem koaba ba hẽe naka ntcúú ba hẽéthẽe i ko ncẽeta ma nxáèan cgoa chõò tama:

“Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa, tcom-tcomsa Me e

X'aigam Nqari ba, qarim wèe ba,

ncẽe kò kg'aiga hana ba,

a ba a *ncẽeskaga* hana ba,

a ba a ko haa ba,”

témé.

⁹ A èe i ko gaa kg'oo-coan èe tcoman máa Me, a ko kaikagu Me, a ko qãe-tcoa máa Me, Gaam èe x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõóa-ntcõe ba, ncẽe ko chõò tamase kg'òè ba,

¹⁰ ka xu kò 24 xu kaia xu cg'áé, èe ntcõó-q'ooos x'aian dis koe ntcõóa-ntcõem cookg'ai koe, a dqòm Me, ncẽe ko chõò tamase kg'òè ba. Gaxu di cában x'aian di xu ko tcg'òó a gaas ntcõó-q'ooos x'aian dis cookg'ai koe tòó, a xu a máa:

¹¹ “Kg'ano Tsi ia,

sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè,

dqòm kuan hẽe, naka tcoman hẽe,

naka qarian hẽéthẽe Tsi gha máaè sa,

Tsáa Tsia wèe zi gúú zi kúrua hãa khama,

zi Tsari ncàmàn ka hana hãa, a ko kúruè,”

témé.

5

Tcgãya sa hẽe naka Ghùu-coa ba hẽéthẽe e

¹ Ra kò bóó kg'ádm tshàum koe, Gaam èe kò x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõem di ba, Me tcgãya sa qgóóa, q'ooa sa koe hẽe naka qáaa sa koe hẽéthẽe kò góásea sa, si 7 zi gúú zi tc'amà ko tcèekg'am zi cgoa tcèekg'ammèa. ² A ra a kò qarim moengele ba bóò, me ko kaim dòm cgoa nxàe a ko máa: “Díí ba tcgãyas xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúuan tc'amà-tcèekg'am si ko q'òaa tcg'òó ka hẽéthẽe e?” témé.

3 Igaba i kò nqarikg'ai koe hēe naka nqōómkg'ai koe hēe naka nqōóm ka nqāaka ga hēéthēe koe cúí khòe ga káa a, tcgāya sa ga xgobekg'am kana ga bóò q'oo si i.

4 Ra kò kaisase kg'ae, cúí khòe ga kò táá hòè khama, kg'anoa a tcgāya sa xgobekg'ama ne kana bóò q'ooa sa.

5 Me kò nxāaska kaia xu ka c'ēe ba birí te a máá: “Táá kg'ae guu! Bóò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tqhem Dafitem di ba, nxāa ba tààa. Tcgāya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka ēes tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gúùan 7 hēéthēe e,” témé.

6 X'aian dis ntcōó-q'oo sa hēe naka 4 kg'oo-coan hāa koe hēe naka kaia xu xg'aeku koe hēéthēe ra kò Ghùu-coa ba bóò Me téé-tēe, cg'òèa hāa khama ii a, 7 nxāa nem kò úúa, 7 tcgāían hēéthēe e, ncēe kò 7 xu Tc'ēe xu Nqarim di xu ii i, ncēe kò wēem nqōóm koe tsééa úúèa xu.

7 Qōòm kò a síí tcgāya sa sèè, Gaam ēe kò x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōem dim kg'ám x'òam xòè koe.

8 Eēm ko tcgāya sa sèèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu hēe, naka 24 xu kaia xu hēéthēe Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé. Wēéa ne kò zómá* zi hēe naka gàba zi qāè hm̄m xg'āò gúùan ka cg'òèa zi gautan di zi hēéthēe qg'óóa, ncēe ko tcom-tcomsa ne di còrè ii i.

9 Xu kò kabam cii ba nxàe a máá:
 “Kg'anoèa Tsi hāa, tcgāya sa séèan ka,
 a gaas tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gúùan xgobekg'am,
 cg'òèa Tsi kò hāa khama,
 a Tsi a kò khòe ne Tsari c'àòan cgoa
 x'ámá tcg'òó a Nqari ba máá,
 wèè zi qhàò zi koe guu a,
 naka wèè taman koe hēe,
 naka wèè ne khòe ne koe hēe,
 naka wèè zi xg'ae zi koe hēéthēe e,
 10 a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne peresiti ne e,
 gatá dim Nqari ba ne gha tsééa máá ka,
 ta nqōómkg'ai koe tc'āà-cookg'ai,”
 ta xu ma nxàè.

11 Kar kò bóò, a ra a kái xu moengele xu di dòman kóm, ncēe kò kaisase kái ii xu, nxáràè tite zi tcám-tcám zi khama noo xu. Ncēe kò x'aian dis ntcōó-q'oo sa hēe naka kg'oo-coan hēe naka kaia xu hēéthēe nxāma-nxāma hāa xu,

12 xu kò kaim dòm cgoa máá:
 “Kg'anoèa baa
 Ghùu-coam ncēe kò cg'òèa hāa ba,
 qaria nem gha hòè ka,
 naka x'aian hēe,
 naka q'āa di tc'ēean hēe,
 naka kaian hēe,
 naka tcoman hēe,
 naka x'ààn hēe
 naka dqòm̄kuan hēéthēe e!”
 témé.

* 5:8: zómá - Gerika sa ko “harepa” témé, cii cgoa dis gúús zómás khama iis ka.

13 Ra kò nxāaska wèè gùuan ãe kg'òèa hāa kóm, ncēe nqarikg'ai koe hēe naka nqòomkg'ai koe hēe, naka nqòom ka nqāaka hēe, naka tshāa-dxooan koe hēéthēe hāna a, wēean ãe gaan koe hāna a, i ko máá:

“Gaam ãe x'aian dis ntcōo-q'oos koe ntcōe ba hēe naka Ghùu-coa ba hēéthēe mée i dqomkuan máàè, naka tcoman hēe, naka x'àan hēe, naka qarian hēéthēe e, chōò tamase!” témé.

14 I kò 4 kg'oo-coan máá: “Amen!” témé. Xu kò kaia xu cg'áé, a xu a dqom.

6

7 zi gúú zi tc'àmà ko tcēekg'am zi

1 Nxāaskar kò bóò, ãem ko Ghùu-coa ba 7 zi gúú zi tc'àmà ko tcēekg'am zi ka c'ēe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hāa xu ka c'ēe ba kóm, me túúm dim dòm cgoa ko kg'ui khama xam̄ a ko máá: “Hàà!” témé.

2 Kar kò bóò, q'úúm bì ba, me ãe qábì mea ba nxòo sa qgóóa, a ko x'aian dis cába sa máàè, a ba a kò tààa hāase qòò, a gha síí tàà.

3 Eēm ko gaia cam̄ dis gúús tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò cam̄ dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

4 Me kò nxāaska c'ēm bì ba tcg'oa, c'ees khama ma ncoà ba. Gam dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàèa, tòókua nem gha nqòomkg'ai koe sēea tcg'òò di i, nxāasega ne gha khóè ne cg'òoku ka, a ba a kò kaiaam ntcàu ba máàèa hāa.

5 Eēm ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gúús tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. Ghùu-kg'air ko kar kò ntcùúm bì ba hēe naka gam dim qábì-kg'ao ba hēéthēe bóò, me qóm̄an ko tc'āò-tc'āo sara gúú sara tshàu q'ooa ba koe qgóóa hāa.

6 Ra kò nxāaska kg'uim khama xam̄s gúú sa kóm kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: “Cúim cam̄ di suruta ne gha cúim tshàu-q'oom di péréan máà tsi, i gha cúim cam̄ di surutan nqoana tshàu-q'oo zi di maberean máà tsi, igabaga táá olife di nxùian hēe naka gōéan hēéthēe ko kúrú hùian cg'òo guu!” témé.

7 Eēm ko gaia 4 dis gúús tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

8 Ghùu-kg'air ko kar kò tsām bì ba bóò. Eē kò qábì meam di cg'òèa nea ko x'oo o, i kò ãe x'óóa ne khóè ne di x'āè-q'ooan ko xùri me, i kò wēean ga 4 xòèan nqòomkg'ai di koe guu a cúim xòem koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'òo ka, naka xábàs cgoa hēe, naka tcìlan cgoa hēe, naka qāáka di kg'oo-coan nqòomkg'ai di cgoa hēéthēe e.

9 Eēm ko gaia 5 dis gúús tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò ãe Nqarim dim kg'uim ncēe ne kò nxāea tseegukagua hāam domka cg'òèa hāa ne di tc'ēean altaram ka nqāaka bóò.

10 Kaiaam dòm cgoa ne kò q'aua tcg'òó, a máá: “Oo, tc'amaka hāna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm̄ naka táá ão guu, naka nqòóm̄ di ne khóè ne qhāése xgàra, naka sita di c'áòan kabì ãe nqòomkg'ai koe x'āèa hāa ne koe!” témé.

11 Me kò wèém khóè ba q'úúm qgái ba máàè, a birìè, cg'árése ne gha qāà* sa, i nxāakg'aiga síí nxáráse-q'ooan gane ka c'èe ne qāà ne dian hēé, naka qōese ga ne dian hēéthēé tc'òò, ncēe gha hàà cg'òòè ne, ncēe ne kò ma gane hēéèa khama.

12 A èem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'àmà kò tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqōò ba kaisase cgùru, si kò cáím sa kabise a ntcúúm qgáím khama ma ntcúú, me kò nxoe ba kabise a c'áòan khama ma ncoá.

13 Zi kò nqarikg'ai di zi tconò zi nqóòmkg'ai koe tcheè, ncēe i ko ma faia dis hìis di tc'áòan kg'oarà ma tcheè khama ma, kaiaim tc'áám kas kòo ntcān-ntcāè ne.

14 I kò nqarikg'aian qabese, tcgāyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèè xàbian hēé naka tshàam ka nxāma-nxāmaèa nqōó-coan wèè hēéthēé ntcāa-ntcāase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

15 Xu kò nxāaska nqóòmkg'ai di xu x'aiga xu hēé, naka kaia xu khóè xu hēé, naka tc'āà-cookg'ai xu hēé, naka ēe qguàan hēé naka qarian hēé, naka wèè ne khóè ne c'èe ne, qāà ne kana ēe qāà tama ne gane hēéthēéa kò nxōán di kòman koe hēé naka xàbian di nxōán koe hēéthēé tcāà a xài.

16 A ne a kò xàbian hēé naka nxōán hēéthēé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chóm ta a tcgái-q'ooa ba koe Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, naka gataga chóm ta a Ghùu-coam di xgòan koe.

17 Gatsara di xgòan dim cáím kaia hāa ba hààraa ke, ka i gha diín kgoana a q'óá me?”

7

144,000 khóèan Iseraele di i

1 Ncēs gúùs qāà q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqóòm di zi huku zi 4 zi koe tééa-tēe, a xu a kò 4 tc'áán nqóòmkg'ai di qgóóa hāa, nxāasega i gha táá cúí tc'áá ga nqóòmkg'ai koe tc'áá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèè hìian koe ga igaba.

2 A ra a kò moengelem c'èe ba bóò, me ko cáíms ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcāà-tshàus koe x'ái sa úúa, Nqarim kg'òèa hāam di sa, khóè ne koem gha x'áís khama ma tòò sa, me kò kaia hāam dòm cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncēe ko qarian máàèa hāa xu, nqōò ba xu gha cg'òo ka, naka tshàa-dxooan hēéthēé e,

3 a ba a ko máá: “Táá nqōò ba cg'òo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hìian ga igaba, naka ta gha nxāakg'aiga síí x'ái sa tòò, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aoan còo koe,” témé.

4 Ra kò nxāaska ēe kò x'ái sa tòò cgaeèa ne di nxáráse-q'ooan kóm: 144,000 ne khóè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khóè ne di zi wèè zi koe guu a.

5 12,000 ne kò jutam dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòò cgaeèa,
ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòò cgaeèa,
naka 12,000 ne hēé Gatem dis qhàòs koe,

6 naka 12,000 ne hēé Aserem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hēé Nafetalim dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hēé Manasem dis qhàòs koe,

7 naka 12,000 ne hēé Simonem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hēé Lefim dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hēé Isakarem dis qhàòs koe,

* 6:11: qāà - Gerika sa ko “sāa” témé.

⁸ naka 12,000 ne hěe Sebulonem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hěe Josefam dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hěéthěe Benjamenem dis qhàòs koe,
nxãa nea kò x'ái sa tòó cgaeèa.

Wèe xu nqõo xu di ne khòe ne

⁹ Ncěe zi guú zi qãá q'oo koer ko bóò, kar kò kaias xg'aes khòe ne di sa bóò, ncěe cúí khòe kaga nxáráè tite sa, wèe zi qhàò zi koe guu a, naka wèe zi xg'ae zi koe hěe, naka khòe ne koe hěe, naka tam xu koe hěéthěe e. Ne x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hěe naka Ghùu-coam cookg'ai koe hěéthěe téea-těe, a ne a q'úú qgái-dxooan hana, a hian di nxãan tshàu q'ooa ne koe qgóóa.

¹⁰ A ne a kò kiam dòm cgoa q'aua tcg'òó a máá:

“Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua,
ncěe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõóa-ntcõe ba,
naka Ghùu-coam koe hěéthěe e,”
témé.

¹¹ Xu kò wèe xu moengele xu x'aian dis ntcõó-q'oo sa hěe naka kaia xu hěe naka 4 kg'oo-coan kg'òea kò hãa koe hěéthěe téea nxama-nxama. Ne kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe tcúúa ne cgoa qámse, a Nqari ba dqòm,

¹² a máá:

“Amen!
Dqòmkuan hěe
x'ãan hěe
q'ãan di tc'ěean hěe
qãè-tcaoa-máákuan hěe
tcomkuan hěe
qarian hěe
naka kaian hěéthěe
mée i chòò tamase
gatá dim Nqarim di ii.
Amen!”
témé.

¹³ Me kò kaia xu ka c'ěe ba kg'ui cgoa te a máá: “Dii ga nea ncěe ne, q'úú qgái-dxooan hana ne, a ne a nda koe guua?” témé.

¹⁴ Ra kò bìrí me a máá: “Kaia hãa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé. Me kò bìrí te a máá: “Ncěe nea gane ěe kaias xgàrakus koe guua hãa ne ne e. Gane di qgái-dxooa ne ne xg'aàra hãa, a kúrú u i q'úú u Ghùu-coam di c'áòan cgoa.

¹⁵ Gaa domkaga

ne x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis cookg'ai koe hãa,
a ko dqòm Me,
koaba ba hěe naka ntcúú ba hěéthěe e,
Gam dim tempelem koe hãa a,
Me gha Gaam
ěe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba
hãa cgoa ne
a gha kòre ne*.

¹⁶ Cuiskaga ne gaicara xàbà hãa tite,
a cáma hãa tite.

Cárn sa cuiskaga dàò ne tite,

* **7:15:** hãa cgoa ne a gha kòre ne - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,”
témé.

kana c'êe kùruan ncêe kaisa ga igaba.

¹⁷ Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama, x'aian dis ntcôó-q'oos nqâe koe hâa ba, a ba a gha chùia úú ne kg'òèan di tshàan di tsgórèan koe, Me gha Nqari ba wèem tcgái-tshàram gane di tcgáian di ba tchùua tcg'òó," tam méé.

7 xu torompita xu (8–11)

8

7 dis gúús tc'àmà ko tcèekg'am sa ko xgobekg'ammè

¹ Eëm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúús tc'àmà ko tcèekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhái-qhái ba xóé, aoaram di nqâe-q'ooan khama noo x'aèa ne.

² Kar ko 7 xu moengele xu ncêe ko Nqarim cookg'ai koe téé-têe xu bóò, xu ko 7 torompitan máàè.

³ Me kò c'èem moengelem qâè hm̀m̀ xg'ãò gúúan úúa hâas gàbas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hâa ba altaram koe hàà téé, a kò qâè hm̀m̀ xg'ãò gúúan kái máàè, nxâasegam gha wèè ne èe tcom-tcomsa ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncêe x'aian dis ntcôó-q'oos cookg'ai koe hànám koe tcheè e ka.

⁴ I kò qâè hm̀m̀ xg'ãòs dàòà-máákus di ts'énèan hêé naka èe tcom-tcomsa ne di còrèan hêéthéè èe kò Nqarim cookg'ai koe tèm moengelem di tshàuan koe guu a qàò.

⁵ Me kò nxâaska moengele ba qâè-hm̀m̀ xg'ãò gúúan úúa hâas gàba sa sèè, a altaram koe guua c'eean ka cg'òè-cg'òe si, a ba a nqôómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hêé naka ts'oo-q'ooan hêé naka túú-tebean hêé, naka nqôóm di cg'uru-q'ooan hêéthéè kúrúse.

7 xu torompita xu

⁶ Xu kò nxâaska 7 xu moengele xu ncêe kò 7 torompitan qgóóa hâa xu kg'ónòse, q'aukagu u xu gha ka.

⁷ Tc'ãà dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsòà sa hêé naka c'ees ncêe kò c'ádan cgoa xg'aea hâa sa hêéthéè xóé. Si kò nqôómkg'ai koe tcheèè, me kò nqoana xòèan nqôómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wèè dcãan tsãá ga dào.

⁸ Me kò cam̀ dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si kò c'èes gúú sa tshàa-dxooan koe xaoa tcãàè, kaim xàbim khama noo sa, ncêe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'ádan kúrú,

⁹ si kò nqoana dtcôoan tshàa-dxooan q'oo koe x'àèa hâa kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcôo sa x'óó, si kò nqoana dtcôoan skepean di koe guu a cúís dtcôo sa kòbèè.

¹⁰ Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a kaim tconò ba cg'áé, a ko x'áà, qaruko c'ee-kg'ám khama ma, a ba kò nqoana xòèan tshàan di koe hêé, naka tshàan di tsgórèan koe hêéthéè cúím xòèem koe guu a tcheè.

¹¹ Gaam tconòm di cg'òèa ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòèem tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàam ka kái khòèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

12 Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cáms di koe guu a cúim xòè ba kòbèè, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúim xòè ba kòbèè, me nqoana xòèan tçonò zi di koe guu a cúim xòè ba kòbèè, nxãasegam gha cúim xòè ba táá x'áà ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koaban di koe guu a cúim xòè ba táá x'áàn hòò, i ntcúuan ka gataga ii.

13 Kar kò nxãaska bóò, a kóm si ko xãe sa ães ko nqarikg'ai nqáè koe tsãèa te ka kaim dòm cgoa kg'ae a ko máá: “Nqoana xu moengele xu kg'ónòsea máána hãa, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'ãè ii, cg'ãè ii, cg'ãè ii, gane ãe nqòómkg'ai koe x'ãèa hãa ne ka,” témé.

9

1 Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqòómkg'ai koe tcheèa hãam tçonò ba bóò. Me ko chòò-q'oo úú tamam haém di kòman di xgobekg'aman máàè.

2 Chòò-q'oo úú tamam haém dim kòm bam kò xgobekg'am, i kò kaim c'eem di khama ii ts'énèan gaam kòm koe tcg'oa, si kò cáim sa hëé naka nqòóm-nqáè hëéthéé gaam kòm koe tcg'oara hãa ts'énèan ka ntcúúakugè.

3 I kò tçòmàn ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqòómkg'ai koe hàà, a i a kò nqòómkg'ai koe xg'arian di qarian khama noo qarian máàè.

4 A i a kò birìè, nqòómkg'ai di dcãa ne i gha táá cg'òo sa, kana c'èe gúuan ãe tsãá ga igaba, kana c'èe hiian ga igaba, gabà méé i khóèan cg'òo, ncèe Nqarim dis x'ái sa còoan gaan di koe úú tama a.

5 Kgoara i kò máàè tama, cg'òo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoèan kaisase xgáè ne sa, i kò gaan di xgáèku-q'ooan xg'arim dian khama xam, ãe i kò khóèan kaà ne.

6 Eè xu cáim xu ka i gha khóèan x'ooan qaa, igaba i hòò o tite. X'ooa ne i gha tc'èe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

7 Tçòmàn ncèea kò ncòo sa kg'ónòa máàèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúuan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cábán x'aian di khama ii gúuan úúa, i kò gaan di kg'áian khóèan dian khama ii.

8 I gaan di c'òòan khóès di c'òòan khama ii, i gaan di xõóan gàman di xõóan khama ii.

9 Gaan di dxúuan koe i kò dxúua tsi koe ko xgáèa máá tsi gúuan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàmàn di ts'oo-q'ooan kái zi bìi kara zi dian khama xam, ncèe ko ncòoan xàà zi.

10 A i a kò xg'arian di khama ii tsáóan úúa, a i a kòo gaa tsáóan cgoa kaá, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khóèan ko 5 nxoèan thòò-thòo o.

11 Gaan dim x'aiga ba kò chòò-q'oo úú tamam haém dim moengele me e. Gam di cg'òèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tcièè, ncèe sa ko 'cg'òo sa' témé.

12 Tc'ãà dis cg'ãè sa nqáèa hãa, bóò, cáim cg'ãèa ne ko qanega hàà, ncèe zi gúú zi qãá q'oo koe.

13 Me kò nxãaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxãaska dòm ba kóm, gautan dim altaram di xu 4 xu nxãà xu koe guua ba, ncèe kò Nqarim cookg'ai koe hãa ba.

14 Me ko 6 dim moengelem ncèe ko torompita ba qgóóa ba bìrì a máá: “Moengele xu 4 xu ncèe tshãam kaim Eferatase dim koe qáèa xu méé tsi kgoara,” témé.

¹⁵ Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cáman kg'ónò mááèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hée, naka kuri ba héeéthéé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koe xu gha guu a cúis xg'ae sa cg'òo ka.

¹⁶ Bìian qábia hãa xu ncõo-kg'ao xu di nxáráse-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxáráse-q'ooa xu kóm.

¹⁷ Ncèea ra kò ma tiris x'áíès koe bìi xu ma bóò ga a: qábi-kg'ao xua kò dxúua tsi ko xgáèa máá gúúan úúa hãa, ncèe kò c'eean khama ma ncòà a, a safirean khama ma kaisase tsãá a, a i a salefan khama ma dàrn-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàmàn di tcúúan khama ii, i kò c'eean hée, naka ts'éneàn hée, naka salefan héeéthéé gaxu di kg'ámàn koe tcg'oa.

¹⁸ Nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koes kò guu a cúis xg'ae sa cg'òòè, ncèe zi xgàraku zi thòòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hée, naka ts'éneàn ka hée, naka salefan ka héeéthéé e, ncèe kò kg'ámà xu koe tcg'oa a.

¹⁹ Bìian di qaria ne kò kg'ámàn gaan di koe hée, naka tsáòan gaan di koe héeéthéé hàna khama. Gaan di tsáòa ne kò cg'aòan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khòèan thòò-thòò.

²⁰ C'èe ne khòè ne kò gazi xgàraku zi thòòka zi ka táá cg'òòè, igaba ne kò táá gane kúrúa hãa gúúan koe tcóòse, a kò dxáwa tc'èean dqòmàn táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárian héeéthéé e, ncèe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hée, naka tcg'aian hée, naka nxòán hée, naka hìian héeéthéé e, ncèe bóò ga hée tama a, kana kóm ga hée tama a, kana qòò ga hée tama a.

²¹ A ne a kò táá tcóòse gane di cg'òokuan koe hée, naka tsóòan kúrúan koe hée, naka cg'áràn koe hée, naka gane di ts'ààn koe ga héeéthéé e.

10

Moengele ba hée naka tcgãya-coa sa héeéthéé e

¹ Ra kò nxãaska c'èem moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xòa. Túú-c'òòs kam kò qàbièa, a dòro-ghãò ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòò kg'áia ba cáms khama ma x'áà, i c'òáa ba nquu ba ko ghùì-ghuim hìim karua ko qaòm khama ii.

² Tshàua ba koem kò tcgãya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hãa sa. Gam dim nqàrèm kg'áo xòè di bam kò tshàam tc'amkg'ai koe tòóa, a dxàe xòè di ba nqòómkg'ai koe tòóa.

³ Kaisam q'au bam kò tcg'òò, gàmàn di kg'ae-q'ooan khama xamà ba. Eëm ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uia ts'oo.

⁴ Eè zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe guuam dòm ba kóm me ko máá: "Tc'amà-tc'èekg'ama tòò èes gúús 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi méèa hãa sa naka táá góá si guu!" témé.

⁵ Me kò nxãaska moengelem ncèer kò bóò me tshàa tc'amkg'ai koe hée naka nqòómkg'ai koe héeéthéé téèa-tèe ba, kg'áo xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghùì.

⁶ A ba a Gaam èe chòò tamas kg'òè sa ko kg'òèm cgoa gaise, ncèe nqarikg'ai hée naka gaa koe hàna gúúan hée, naka nqòómkg'ai hée naka gaa koe hàna gúúan hée, naka tshàa-dxooan hée naka gaan koe hàna gúúan héeéthéé kúrúa hãa ba, a ba a máá: "Cúí ão ga gha káà a,

⁷ igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cáni xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchòàs chómsea hãa sa tcg'oa a kúrúse, èem kò ma Gam di xu qãa xu porofiti xu ma xгаа-xгаа sia khama," témé.

⁸ Me nxãaska dòm ncëer ko nqarikg'ai koe kóma hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: “Qòò naka síí ãe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshãam tc'amkg'ai koe hëe naka nqòómkg'ai koe hëéthhëe tééa-tëem moengelem tshàu q'oo koe sèè,” témé.

⁹ Ra kò moengelem koe síí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máá te sa, me birí te a máá: “Sèè si naka tc'òó si. Kg'au si i gha ii ncãaa tsi koe, igabas gha kg'ám-q'ooa tsi koe kãre ii, dënean khama ma,” témé.

¹⁰ Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe sèè, a tc'òó si, si kò kg'ám-q'ooa te koe dënean khama ma kãre, igaba ãer ko tc'òó sia xg'ara ka i kò ncãa-q'ooa te kg'au.

¹¹ Ra kò nxãaska biríe a máá: “Gaicara méé tsi porofita, kái ne khóe ne ka hëé, naka kái zi qhàò zi ka hëé, naka kái xu tam xu ka hëé, naka kái xu x'aiga xu ka hëéthhëe e,” témé.

11

Cám tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara

¹ Ra kò nxãaska qád-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom hii ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a biríe a máá: “Tëe naka síí tempelem Nqarim dim di qád-q'ooan tc'ãò-tc'ão, naka altara ba hëé, naka gaa koe hãa a ko dqòm ne hëéthhëe nxárá.

² Igaba tempelem ka tchaa koe hànãam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qád-q'ooan tc'ãò-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoan tcom-tcomsam x'áé-dxoo ba náà.

³ Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cám tsara qarían máá, tsara gha saka di qgálan hãa a 1,260 cáman porofita.”

⁴ Ncëe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hii tsara a, a cám tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncëe wëem nqòóm dim X'aigam Nqarim cookg'ai koe tééa-tëe tsara.

⁵ A ncëe c'ëe khóèan kò thòò-thòo tsara a kg'oana ne i ko c'ëean kg'ám-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'òo-kg'aoan cg'òo. Ncëea ãe thòò-thòo tsara a kg'oana khóèan gha ma cg'òoè ga a.

⁶ Qarían tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcëekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitán di cáman ka, a tsara a tshãan koe qarían úúa, kãbi i tsara gha i c'áòan kúrú di i, a tsara a gha nqòó ba xg'ám wëe cg'ãèan cgoa, ãe tsara ga ko ma tc'ëe khama ma.

⁷ Eë tsara ko Nqarim di kg'uian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncëe chòò-q'oo úúú tamãam hãém koe ko tcg'oa ba qarú-cgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'òo tsara a.

⁸ I gha gatsara di tc'áróan kaíam x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncëe q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncëe gatsara dim X'aigam Nqarim xgàuèa koe.

⁹ Nqoana cáman hëé naka cúim cám di nqàè-q'ooan hëéthhëe ka ne gha khóe ne ncëe qhàò zi koe hëé naka xg'ae zi koe hëé naka tam xu koe hëé, naka nqòó xu koe guua ne hëéthhëe, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xguú tc'áman koe tsara gha xòòè sa,

¹⁰ ne gha ãe nqòómkg'ai koe x'ãèa hãa ne tc'amkg'iaia tsara koe qãè-tcao, a ne a gha kòe sa kúrú, a aban tsééa mááku, ncëe tsara porofiti tsara kò ãe nqòómkg'ai koe x'ãèa hãa ne qóm ba qgòokagua hãa khama.

¹¹ Igaba i kò nqoana cáman hëé naka cúim cám di nqàè-q'ooan hëéthhëe qãá q'oo koe Nqarim koe guua kg'òèan di sònòan tcãà cgae tsara a, tsara kò nqàèa tsara cgoa tãe a téé, i kò kaisa q'áòan tcãà cgae gane ãe kòò bóò tsara a ne.

¹² Nxãaska tsara kò c'ëem dòm kaisa ba kóm, nqarikg'ai koe guua ba, me ko birí tsara a a máá: “Ncëe koe tsao q'ábà qaò,” témé. Tsara túú-c'òòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qaò, ne kò gatsara di ne cg'òo-kg'ao ne bóò tsara a.

¹³ Gaam x'aèm kam kò nqóò ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúim xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khóèan gaam nqóòm di cgùru-q'ooan ka cg'òoè, ne kò c'ëe ne kaisas q'áòs ka tcààè, a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba dqòm.

¹⁴ Càm dis cg'ãè sa nqáéa hãa, igaba bóò, nqoana dis cg'ãè sa ko sencgaga hàà.

7 dim torompita ba

¹⁵ Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòm xu nqarikg'ai koe kómse, a xu a ko máá:

“Nqóòmkg'ai di x'aia ne
gatá dim X'aigam Nqarim di x'aian kúrua,
naka nqòòkaguèa hãam Krestem di hëéthëé e,
Me gha chòò tamase X'aiga ba ii,”
témé.

¹⁶ Xu kò nxãaska 24 xu kaia xu, ãe kò Nqarim cookg'ai koe gaxu di ntcóò-q'ooan x'aian di koe ntcòe xu kg'áia xu cgoa qámse, a Nqari ba dqòm,

¹⁷ a máá:

“X'aiga Tsi Nqari Tsi Qari Tsi wèè Tseè,
ncëe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi,
qãè-tcoa xae ko máá Tsi,
kaia qarian Tsari Tsi séèa hãa khama,
a Tsi a tshoa-tshoa a tc'ãà-cookg'aia hãa.

¹⁸ Nqóòm di zi qhàò zia kò xgóa,
igaba i Tsari xgòàn hààraa,
naka ãe x'óóa hãa ne xgàra di x'aèan hëéthëé e.
Tsari ne qãà ne, ncëe porofiti ne hëé
naka tcom-tcomsa ne hëé naka wèèa ne
ãe ko Tsarim cg'òè ba q'áò ne hëéthëé
Tsi gha qãèan cgoa suruta,
cg'aréan ga hëé naka kaian ga hëéthëé e.
A Tsi a gha ãe ko nqóò ba cg'òo ne hàà cg'òo,”
ta xu méé.

¹⁹ Me kò nxãaska Nqarim dim tempelem nqarikg'ai koe hàna ba xgob-ekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káá ba bóòse Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrúse, naka ts'oo-q'ooan hëé, kg'ui-q'ooan gaan di hëé, nqóòm di cgùruan hëé naka kaias tsòà sa hëéthëé e.

Cg'ao-dxoo ba hëé naka càm kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hëéthëé e (12–13)

12

Khóè sa hëé naka kái tcúú a kaiam cg'aom ncòà ba hëéthëé e

¹ Kaia, a are-aresas x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncëe khóès kò cáms khama ii qgáian hàna sa, me kò nxoe ba nqàrea sa ka nqãaka hàna, si kò x'aian dis cábas 12 tconòan úúa sa tcúúsa sa koe hàna.

² Ncàà nes kò úúa, a ábà qàe koe hãa, a ábàn di thòòan úúa, khamas kòo kg'ae.

³ Si kò c'èes x'ái sa gaicara nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, ncòàm cg'ao-dxoom kaiaam 7 tcúúan hēé naka 10 nxāan hēéthēé úúa ba hàna, a kò 7 cábán x'aian di tcúúa ba koe úúa.

⁴ Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae zi nqarikg'ai di tconòan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'óó, a nqòómkg'ai koe tcheéagu. Kam kò nxāaska cg'ao-dxoo ba khòès ēe àbà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxāasegam gha gas dim cóá ba ēem ko àbàè kaga tòm ka.

⁵ Si kò kg'ám cóá ba àbà, ncēe ko hàà nqòóm di zi qhàò zi wèé zi qano dxòm cgoa tc'āa-cookg'ai ba. Igabam kò gas dim cóá ba ntcàuè, a ba a Nqarim koe úúè, Gam dis ntcòó-q'ooos x'aian dis koe.

⁶ Si kò khòè sa bèe a qāáka qgóéa síí, Nqarim x'āè-q'ooan kg'ónòa máá sia hāa koe, ncēe gaa koes gha hāa, a 1,260 cāmán xáròè koe.

Mikaele ba ko cg'ao-dxoom cgoa x'āaku

⁷ Si ncòo sa nqarikg'ai koe tēe. Mikaele ba hēé naka gam di xu moengele xu hēéthēéa kò cg'ao-dxoom cgoa x'āaku. Me kò cg'ao-dxoo ba hēé naka gam di xu moengele xu hēéthēé gaxu cgoa x'āaku.

⁸ Igabam kò *cg'ao-dxoo* ba tààè, i nxāaska x'āè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà.

⁹ Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncēe ncií, a dxāwa me e ta ko ma tciìè, a satana ii, a wèém nqòóm dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqòómkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

¹⁰ Ra kò nxāaska kaiaam dòm ba nqarikg'ai koe kóm, me ko máá:

“Ncēeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,

i Gam di qarian hààraa,

naka Gam di x'aian hēé,

naka qarian Gam dim *nqòòkaguèa hāam* Krestem di hēéthēé e.

Gatá ka qòese ga ne dim chìbi-chìbi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,

ncēe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe

koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé chìbi-chìbi ne ba.

¹¹ Ghùu-coam di c'áòan cgoa hēé

naka Nqarim di kg'uian tseegukagan ka hēéthēé ne tàà mea hāa;

a kò gane dis kg'òè sa táá tòóa mááse,

igabaga ne kò x'óóan kg'ónòsea máána hāa.

¹² Gaa domka méé tu qāè-tcao, oo nqarikg'aiè,

naka gatu ēe gaa koe x'āèa hāa tu hēéthēé e!

Igaba i gha cg'āè ii gatu ka, oo nqòók'g'aiè,

naka tshàa-dxooan hēéthēé e,

dxāwa ba gatu koe xoana hāa,

kaisa xgóan cgoa khama.

Q'anam hāa gam di x'aèa ne xòm m sa khama!”

tam méé.

¹³ Eēm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqòómkg'ai koem xaoa xòóèa sa, kam kò kg'ám cóá ba àbà hāas khòè sa qae.

¹⁴ Igabas kò khòè sa tcgámà tsara kaias xāes di tsara máàè, nxāasegas gha cg'ao ba tsāéa guu, a qāáka síí hāa ka, qgám kg'ónòas kò mááèam koe, qgám ncēes kò síí hāa a x'aè ba xáròè ba, kuri tsara hēé, naka kurim nqàè-q'oo hēéthēé e.

¹⁵ Me kò cg'ao ba khòè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàn kg'áma ba koe guu a tcg'óó, nxāasega i gha xgàia tcg'óó si ka.

16 Igabam kò nqǒó ba khòè sa hùì, a ba a kg'áma ba xgobekg'am, a ìem tshàam ncēm ko cg'ao-dxoo ba kg'áma ba koe guu a tcg'òò ba tòm.

17 Me cg'ao-dxoo ba khòès koe kaisase xgòà, a ba a kò tcg'oa a síí wèè cóáa sa cgoa ga ncōoan kúrú, gane ìe ko Nqarim di x'àean qgòóa qaria ne, a ko wèè x'aè ka Jeso ba tseegukagu ne.

18 Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di góman koe téé.

13

Tc'ãà dim kg'oo-coa ba

1 Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxãàn hēé, naka 7 tcúuan hēé, naka 10 cában x'aian di hēéthēé kò nxãaa ba koe úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'òèan wèè tcúúa ba koe úúa.

2 Kg'oo-coam ìer kò bóò ba kò q'òem khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hēé naka gam di ntcòò-q'ooan x'aian di hēé naka kaia tsééan di qarian hēéthēé gaam kg'oo-coa ba máà.

3 Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'èe sa cg'ãès xg'am sa úúa, x'óoam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am's kaia sa ts'iria hãa, me kò wèém nqǒó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri.

4 Ne kò khòè ne cg'ao-dxoo ba dqòm, qaria bam kò kg'oo-coa ba máà khama, a ne a kò gataga kg'oo-coa ba dqòm, a ko máá: “Díina kg'oo-coam khama ii? Díina gha gam cgoa ncōoan kúrú?” témé.

5 Kg'oo-coa ba kò kg'áman máàè, dqòmsean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hēéthēé e. Me kò qarian máàè, 42 nxoea nem gha gam di tsééan kúrú ka.

6 Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'òèa ba cóè, a ba a Nqarim x'àèa hãa qgài hēé naka gane ìe nqarikg'ai koe x'àèa hãa ne hēéthēé cóè.

7 Qaria nem kò máàè, ìe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncōoan kúrú di i, a tàà ne e. A ba a kò wèém nqǒóm di zi qhàò zi tc'amkg'ai koe hēé, khòè ne koe hēé, naka tam xu koe hēé, naka xg'ae zi koe hēéthēé qarian máàè.

8 Ne gha wèè ne ìe nqǒómkg'ai koe x'àèa hãa ne dqòm me, ncèe nqǒóm dis tshoa-tshoases koe i kò guu a cg'òèa ne kg'òèan dis tcgãyas koe góàè tama ne, Ghùu-coam ncèe kò cg'òèam dis koe.

9 Ncèè khòèm kò tceean úúa hãa ne méém kóm:

10 Ncèè c'èem khòèm gha qáèès kòo qaase
nem gha qáèè,

a ncèè c'èem khòèm gha ntcàum cgoa cg'òèès kò qaase

nem gha ntcàum cgoa cg'òèè.

Ncèe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm, témé.

Cám dim kg'oo-coa ba

11 Ra kò nxãaska c'èem kg'oo-coa ba bóò, me nqǒómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãàn khamam kò ma cám nxãàn úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui.

12 A kò tc'ãà dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèè tsééan gam di ga kúrú. A ba a nqǒó ba hēé naka nqǒómkg'ai koe x'àèa hãa ne hēéthēé kúrú ne tc'ãà dim kg'oo-coa ba dqòm, ncèe gam dis xg'am's ncèe x'óoam ga kò hãas xg'ao ts'iri ba.

13 Me kaia a *are-aresa* zi x'ái zi kúrú, a ba a khòè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqòómkg'ai koe hàà c'ee ba kúrú.

14 Gaa zi x'ái zi cgoam kò nqòómkg'ai koe x'àèa ne khòè ne qàe-qae, x'ái zi ncēm kò tc'āà dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máàèa hāa, kúrú zim gha ka zi. A ba a kò nqòómkg'ai koe x'àèa ne khòè ne bírí, kg'oo-coa ba méè ne sere-sere sa kúrúa máá sa, ncēè kò ntcāum cgoa thòò-thòòèa igaba kg'òèa ba.

15 Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'āān máá, si sóno di i, nxāasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane ēe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqòm tama ne kúrú ne cg'òè ka.

16 Wéè ne khòè nem kò chùì, kg'áo xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'ái sa tòò cgaèè ka. (Cg'árèn ga hēè naka kaian ga hēè, qguàn ga hēè naka dxàuan ga hēè, kgoarasean ga hēè naka qāan ga hēéthēè e.)

17 Nxāasega i gha táá cúí khòè ga c'ēes guù sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'ái sa úú tama a, ncēè kò gaam kg'oo-coam di cg'òè ii sa, kana cg'òèa ba di nxáràse-q'oo ii sa.

18 Ncēs guù sa ko tc'ēean qaa. A ncēè c'ēm khòèm kò tc'ēega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxáràse-q'oo ba nxárá xg'ae. Khòèm dim nxáràse-q'oo me e ke, me gam dim nxáràse-q'oo ba 666 me e.

Tǎáka zi x'ái zi (14–15)

14

Ghùu-coa ba hēè naka Gam di ne khòè ne hēéthēè e

1 Ra kò nxāaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbim koe téèa-tēe, i kò 144,000 khòèan Gam cgoa hàna, ncēè kò còoa ne koe Gam di cg'òèan hēè naka Gam ka xòòm di cg'òèan hēéthēè góásea ne.

2 Ra kò c'ēm ts'oom nqarikg'ai koe guua hāa ba kóm, me tòè ko tshàan khama xam, a kaia kg'ui-q'ooan túuan di khama xam. Ncēer kò kóma hāam dòm ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xam, ne ko gane di harepan cii.

3 Ne kò x'aian dis ntcóó-q'ooos cookg'ai koe hēè naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hāa xu cookg'ai koe hēè naka kaia xu cookg'ai koe hēéthēè kabam cii ba nxáè. Cúí khòè ga kò cii ba táá xgaa-xgaaase, ēe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncēè kò nqòómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òèa hāa ne.

4 Ncēè xua ēe kò táá khòè zi cgoa xóe xu khòè xu u, q'ano iise xu kò qgóósea hāa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèè qgálan ēem ko qòò koe xùri. Khòè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òèa hāa, tc'āà di tc'áróan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hēéthēè e.

5 Gane di kg'áman koe i kò cúí tshùù-ntcōa ga táá hòèè, káa chibi ne e kò ii khama.

Nqoana xu moengele xu

6 Ra kò nxāaska c'ēm moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai nqàè koe ko tsāèa te, a chòò tama qàè tchòan úúa, a ko ēe nqòómkg'ai koe x'àèa hāa ne koe hēè naka *nqòóm di zi* qhàò zi wéè zi koe hēè, naka wéè zi xg'ae zi koe hēè, naka tãman koe hēè, naka khòè ne koe hēéthēè nxàe e.

7 Kaiam dòm cgoam kò máá: “Nqari ba q'áo naka x'áakagu Me. Gam di xg'arakuan dim x'ae ba hààraa ke, naka dqòm Me Gaam ēe nqarikg'ai hēè naka nqòók'gai hēè, naka tshàa-dxooan hēè, naka wèè qgálan tshàan ko tcg'oa hēéthēè kúrú hāa ba,” témé.

8 Me kò c'ëem moengelem cam di ba xùri me, a máá: “Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncëe *nqôóm di zi qhàò zi wèè zi kúrú zi gôéan kg'áà* hãa ba, cg'áràn kúrú di i, Nqarim di xgòàn ko óága gôéa ne,” témé.

9 Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kaim dòm cgoa kg'ui a máá: “Ncëe c'ëem khòem kò kg'oo-coa ba hëé naka gam dis sere-sere sa hëéthëé ko dqom, a x'ái sa còoa ba koe kana tshàua ba koe úua nem

10 gha gaam igaba thëé Nqarim di xgòàn di gôéan kg'áà, ncëe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di xgòàn dis koe ntcãèa a. C'ëean cgoa hëé naka salefan hëéthëé cgoam gha tcom-tcomsa xu moengele xu hëé naka Ghù-coam cookg'ai koe hëéthëé thòò-thòòè.

11 I gha gane di thòò-thòòèan di ts'énèan chòò tamase qaò, ne sãa di x'àèan úú tama, koaba ba hëé naka ntcúú ba hëéthëé e, gane èe ko kg'oo-coa ba hëé naka sere-sere ba hëéthëé dqom ne, naka wèem èe cg'òèa ba dis x'ái sa hòò ne hëéthëé e.”

12 Ncëe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé, témé - gane èe ko Nqarim di x'àèan hëé naka Jesom di dtcòmàn hëéthëé qgòóa qari ne.

13 Ra kò dòm ba kóm me nqarikg'ai koe guua hãa a ko máá: “Ncëe sa góa: Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea èe ko Nqarim koe x'óó ne, ncëem x'àèm koe guu a,” témé. Me Tcom-tcomsam Tc'èe ba máá: “Eè, *ts'ee-ts'ee'g'aièa nea*, sãa ne gha gane di tsééan koe, i gha gane di tsééan xùri ne khama!” témé.

Nqôóm di tcuùè-q'ooa ne

14 Bòòr kò, a cookg'iaia te koe q'úús túú-c'òò sa bòò. Gaas túú-c'òòs koe kò ntcòe ba kò Khòem dim Cóm khama ii, a gautan dis cábás x'aiàn di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba tshàua ba koe úúa.

15 Me kò c'ëem moengele ba tempelem koe guu a tcg'oa, a kaim dòm cgoa gaam èe kò túú-c'òòs koe ntcòe ba q'au, a ko máá: “Tsarim xgàò ba tcãà naka gaam cgoa tcuù, tcuùan dim x'àè ba hààraa hãa, nqôómkg'ai dian ncëe tcuùè ko ne kaisase x'áéa hãa ke,” témé.

16 Me kò nxãaska gaam èe túú-c'òòs koe ntcòe ba xgàò ba nqôómkg'ai koe nqáékagu, me nqôò ba tcuùè.

17 Me kò c'ëem moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba qgòóa.

18 Me kò c'ëem moengele ba altaram koe guu a tcg'oa, moengelem ncëe c'ëean koe qarian úúa ba, me kò gaam èe kò ts'èem xgàò ba qgòóa ba kaim dòm cgoa tcii, a máá: “Tsarim xgàò ba tcãà naka nqôóm di kg'oman di tc'áróan tcuù cgoa me, gaan di tc'áróa ne x'áéa hãa ke,” témé.

19 Me kò moengele ba nxãaska gam dim xgàò ba nqôómkg'ai koe nqáékagu, a ba a nqôómkg'ai di kg'oman tcuù, a gôéan ko kúrúès qgáís ncëe Nqarim di xgòàn di iis koe xaòa tcãà a.

20 I kò kg'oman x'áé-dxoom ka tchàa koe náà tòòm-tommè, gôéan ko kúrúès qgáís koe, i c'áòan gaas qgáís koe guu a tòè, a càuse, a bìi di tòm kgòrean ko téé khama noose síí, 300 kilomítara di qáò-q'ooan khama noose.

¹ Ra kò nxāaska c'ées kaias are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe bóò: moengele xu 7 xu ncēe kò 7 cg'āèan úúa xu - ncēe chòò di i, gaan koe i kò Nqarim di xgòan chòò khama.

² Ra kò c'ées gùu sa bóò, tshàam ts'óó-c'ōán khama ii ba, me c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ēe kò kg'oo-coa ba tàà hāa ne hēéthēe bóò, kg'oo-coam ncēe kò sere-sere sa kúrúa mááèa hāa, i kò cg'ōèa ba nxárase-q'oom ka x'áièa ba. Tshàam qàe koe ne kò téé-tēe, Nqarim máà nea hāa zi harepa zi qgóóa hāase.

³ Ne kò Moshem dim cii ba nxàè, Nqarim dim qāa ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hēéthēe e, a ko máá:

“Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a.
Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wée Tseè!
Tsari dàòà nea tchàno a tseegu u,
oo, X'aiga Tsi nqōóm di zi qhàò zi di Tseè!

⁴ Dìina gha táá q'ào Tsi,
oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè,
a cg'ōèa Tsi táá x'áakagu?
Tsáá Tsia cúisega tcom-tcomsa Tsi i.
Nqōóm di zi qhàò zi wée zia gha hàà
a Tsáá cookg'ai koe dqom khama,
tchàno tsééan Tsaria x'áisea hāa khama,”
témé.

⁵ Ncēes gùus qāá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba bóò, xhàro-dxoom ncēe Nqarim ko khóe ne cgoa kg'uim koe, me nqàè koe hànám qgái ba xgobekg'amsea.

⁶ Xu kò gaxu moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'āèan cgoa tempelem koe tcg'oa. Q'úú qgáian tcāàko xu kò hāna, a kò gautan di bànean dxúua xu koe qáéa.

⁷ Me kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'ōèa hāa xu ka c'ēe ba nxāaska 7 xu moengele xu gautan di zi gāba zi 7 zi máá, chòò tamase ko kg'ōèm Nqarim di xgòan ka kò cg'ōèa hāa zi.

⁸ Me kò tempele ba Nqarim di x'áan hēe naka Gam di qarian hēéthēe koe guua ts'énèan ka cg'òè-cg'oeè. I kò cúí khóe ga tempelem koe tcāà tama, i nxāakg'aiga qōò a síí 7 cg'āèan moengele xu 7 xu di chòòkaguè.

7 zi gāba zi Nqarim di xgòan di zi (16)

16

¹ Ra kò nxāaska kaiam dóm tempelem koe guua hāa ba kóm, me ko moengele xu 7 xu bírí a ko máá: “Qōò xao naka nqōómkg'ai koe síí Nqarim di xgòan di zi gāba zi 7 zi ntcāàgu,” témé.

² Me kò tc'āà dim moengele ba qōò a síí gam dis gābas dian nqōómkg'ai koe ntcāagu, zi kò cg'āè a thòò zi chibi zi khóe ne koe tcg'oa, ēe kò kg'oo-coam dis x'ái sa úúa ne hēe naka gam dis sere-sere sa kòò dqomna máá ne hēéthēe e.

³ Me kò cām dim moengele ba gam dis gābas dian ntcāagu tshàa-dxooan koe, i tshàan kabise a x'óóam khóèm di c'áòan khama ii, i kò tshàan q'oo koe hàna kg'ōèa gúuan wée ga x'óó.

⁴ Me kò nqoana dim moengele ba gam dis gābas dian ntcāagu tshàa xu koe hēe, naka wée qgáian tshàan ko tcg'oa koe hēéthēe e, i kò kabise a c'áòan kúrú.

⁵ Ra kò tshàan dim moengele ba kóm, me ko máá:

“Tchàno Tsi i,
 Tsáá ncêe hàna
 a kò kg'aiga hàna Tsi,
 ncêe tcom-tcomsa Tsi,
 xgàrakuan ncêe koe Tsi tchàno Tsi i.

⁶Tcom-tcomsa ne hêé naka porofiti xu hêéthêé
 di c'áòà ne ne kò ntcãàgua,
 Tsi kò c'áòan máà ne ne kg'áà,
 êe ne kòo ma qaa khama
gane di zi tséé zi cgoa,
 tam méé.

⁷Ra kò altara ba kóm, me ko xoa a ko máá:
 “Èè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wèé Tseé,
 Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,”
 témé.

⁸Me kò 4 dim moengele ba gam dis gâbas dian cáms koe ntcãagu, si kò qarian máàè, khòèa nes gha c'eean cgoa dàò di i.

⁹Ne kò khòè ne cáms di kùruan kaia ka dàòè, a kò Nqarim di cg'òèan còè, Gaam êe ncêe zi cg'âè zi di qarian kò úúà hãa ba, a ne a kò táá chibi bóòse a kabise a Nqari ba dqom.

¹⁰Me kò 5 dim moengele ba gam dis gâbas dian kg'oo-coam dis ntcõó-q'ooos x'aian dis koe ntcãagu, i kò gam di x'aian ntcúú-ntcuuè. Ne kò khòè ne thòòan ka kaán tam,

¹¹a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thòòan hêé naka chibian hêéthêé domka còè. A kò táá êe ne kúrúà hãa zi guú zi koe chibi bóòse.

¹²Me kò 6 dim moengele ba gam dis gâbas dian Eferatase dim tshàam kiam koe ntcãagu, i gaam tshàam di tshàan kaà, nxãasegam gha dàòm cáms ko tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka.

¹³Ra kò nqoana cg'âè tc'èean bóò, ncêe ko cg'ao-dxoo ba hêé, naka kg'oo-coa ba hêé, naka porofitim tshúú-ntcõà ba hêéthêé xu kg'ám q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii.

¹⁴Tc'èean ncêea kò dxāwan di i, a kò *are-aresa* zi x'ái zi kúrú, a kò wèém nqõóm di xu x'aiga xu koe síí, nxãasega i gha síí ncõos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cáni kiam ka.

¹⁵(*Nqari ba ko máá*: “Bòò, ts'ãà-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ees-tes'ee'g'aiea baa êe kókòà a qgáa ba qgóòà kg'ónòà ba, táám gha nxãasega qg'aè-cgaease qdòate ka, a ba a khòè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hãa ka,” témé.)

¹⁶Ncêe tc'èea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgám êe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tcièm koe.

¹⁷Me kò 7 dim moengele ba gam dis gâbas dian tc'áán q'oo koe ntcãagu, me kò kiam dòm ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aian dis ntcõó-q'ooos koe a máá: “Xg'araa ia,” témé.

¹⁸I nxãaska túú-teben hêé naka ts'oo-q'ooan hêé naka túúan di kg'ui-q'ooan hêé naka nqõóm di cgùruan hêéthêé kúrúse. Ncêes cgùru sa kò kaisase kaia, si qanega gatá iis guú sa kúrúse tama, khòèan nqõómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a.

¹⁹Me kò x'áé-dxoom kaia ba nqoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò *nqõóm di zi qhàò* zi di x'áé-dxooan cg'áé. Me kò Nqari ba kiam Babilone ba tc'èe-tc'èese, a ba a gòèan dis kubis Gam di xgòàn kaia di sa máà me.

²⁰ I kò tshàam ka nxàma-nxàmaèa nqǒó-coan wèéan ga gàri a kaà, i kò cúí xàbì ga táá hòòse.

²¹ I kò kaia tsǒàn nqarìk' ai koe guu a khòé ne koe tcheè, 50 qóm-q'oo khama noo qóran kò úúa a. Ne kò khòé ne ncées gúús cg' àès tsǒàn dis domka Nqari ba còé, ncées cg' àè sa kò kaisase tshùù si i khama.

Babilonem di cg' áé-q'ooan hěé, naka kg'oo-coam dis tàè sa hěé, tshùù-ntcǒa di xu porofita xu hěé, naka dxãwa ba hěéthěé e (17-20:10)

17

Cg'arà-kg'ao sa hěé naka kg'oo-coa ba hěéthěé e

¹ Kam kò nxãaska 7 zi gàba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'èe ba hàà cgae te, a hàà birì te a máá: “Hàà nakar hàà kaias cg'arà-kg'aos di xgàrasean x'áí tsi, ncée kái tshàan tc'amkg' ai koe ntcǒe sa!

² Ncèe x'aiga xu nqǒómkg' ai di xu gas cgoa cg' aràn kúrúua hãa sa, ne kò nqǒóm di ne x' àè-kg'ao ne gas di cg' aràn di gǒéan nqàre sa,” témé.

³ Kam kò nxãaska tc'èem koe sée te, a qãáka úú te. Ra kò khòé sa bóò si ncoàm kg'oo-coam tc'amkg' ai koe ntcǒe, ncèe gam koe i kò Nqari ba ko còé cg' òèan cg' oèa hãa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxãan hěéthěé e.

⁴ Si kò khòé sa tsãáse nqàse hana, a kòo gautan ka hěé, naka t'òè zi nxǒá zi ka hěé, naka tcàako nxǒán cgoa kúrúua qg'amàn ka hěéthěé x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg' àè zi gúú zi hěé naka gas di cg' aràn di cg' urian hěéthěé ka cg' oèa hãa.

⁵ Gas di còoan koe i kò chómseas gúú sa ko nxàe cg' òèan góásea:

“KAIAS BABILONE SA,

CG'ARÀ-KG'AO ZI KA XǒÒ SA

NAKA CG'ÀÈ ZI NQǒÓMKG'AI DI ZI HĒĒTHĒĒ DI SA,”

ta ma góásea a.

⁶ Ra kò khòé sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c' àdan ka nqàrea hãa, gane èe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c' àda ne.

Eër ko bóò si kar kò kaisase are.

⁷ Igabam kò moengele ba birì te a ko máá: “Dùús domka tsia area? Ncées khòés di zi gúú zi chómseas zir gha birì tsi, naka èes qábìla hãam kg'oo-coam 7 tcúúan hěé naka 10 nxãan hěéthěé úúam di zi hěéthěé e.

⁸ Kg'oo-coam èe tsi ko bóò ba kò hanaa, igabam ncéeska káà me e, a ba a gha hàà chǒò-q'oo úú tamam haém q'oo koe guu a qaò, a gha tcg'oa a síí kaàkaguè. Nqǒómkg' ai di ne x' àè-kg'ao ne, ncèe gane di cg' òèan nqǒóm tshoa-tshoasea koe guu a kg' òèan dis tcgâyas q'oo koe góáè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hãa, igabam ncéeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

⁹ “Ncées gúú sa tsi kò kóma q'ãa kg'oana ne i ko tc'èean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbì xu u, ncées ko khòé sa gaxu koe ntcǒe xu.

¹⁰ Gataga xu 7 xu tcúú xu 7 xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg' áé, me c'èe ba qanega x' aiga me e, me c'èe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg' orò x' àe-coan cúí ga hãa.

¹¹ Kg'oo-coam ncèe kò hanaa ba, a ncéeska káà ii ba, nxãa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'èe me e, a ba a gha síí cg' òèe.

¹² “I nxãaska 10 nxãàn ãe tsi kò bóò o, nxãan 10 xu x'aiga xu u, ncãe qanega x'aian máàe ta ga hãa xu, igaba xu gha hàà cúim aoara ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò.

¹³ Ncãe xua cúis tc'ãe sa úúa, a ko gaxu di qarian hãe naka gaxu di tséan di qarian hãéthãe kg'oo-coa ba máà.

¹⁴ Ncõoan xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kaiam X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ãe tciiãe, a nxará tcg'òòãe, a tcom-tcomsa ne ne e,” tam moengele ba méé.

¹⁵ A ba a birí te a máá: “Tshàan ãe tsi kò bóò, ãe cg'ará-kg'aos gaan koe ntcõóa-ntcõe e, nxãa nea kái ne khóe ne hãe, naka xg'ae zi hãe, naka nqõõan di zi qhàò zi hãe, naka tam xu hãéthãe e.

¹⁶ Nxãà xu 10 xu ãe tsi ko bóò xu hãe naka kg'oo-coa ba hãéthãe gha cg'ará-kg'ao sa hòre. Cg'ãa-cg'anasekagu si i gha, a qg'aè-cgaekagu si, a gha cgãaa sa kg'oo, a c'eean cgoa dàò si.

¹⁷ Nqari ba tcáóa xu koe tcãà ana hãa khama, Gam ko tc'ãe sa xu gha kúrú, a gha cú tc'ãe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxãakg'aiga sí Nqarim di kg'uan tseegukaguãe ka.

¹⁸ Khòes ãe tsi ko bóò sa kaiam x'áé-dxo me e, ncãe nqõõmkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

18

Babilonem di cg'áé-q'ooa ne

¹ Ncãe zi gúú zi qãá q'oo koer kò c'ãem moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, kaia qarian úúa ba, me kò nqõò ba gam di x'ãàn ka x'ãà-x'aaè.

² Kaiam dòm cgoam kò kg'ui a ko máá:

“Cg'áea baa, cg'áea baa, Babilonem kaia ba!

Dxãwan x'ãèa hãa qgàla nem kúrú,
naka wèe zi tc'ãe zi cg'ãe zi di x'ãè-q'ooan hãéthãe e,
x'ãè-q'ooan wèes tsarás kg'ooè tamã di hãe,
naka x'ãè-q'ooan wèem kg'oo-coam kg'ooè tama,
a hòrèam di hãéthãe e.

³ Nqõóm di zi qhàò zi wèe zia

gas di cg'arán di xgòà gõéan kg'áà hãa,
xu nqõómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'arán kúrú,
xu nqõómkg'ai di xu x'amágu-kg'ao xu qguua hãa,
gas di xaù-q'ooan kaia ka,”
témé.

⁴ Ra kò nxãaska c'ãem dòm ba nqarikg'ai koe guu a kóm, me ko máá:

“Tiri tu khóe tuè, tcg'oaragu si,
gas di chìbian koe tu gha táá tcãà ka,
naka tua gha nxãasega táá gas di xgàràean koe tcãà.

⁵ Gas di chìbia nea dtcõoa qaòkaguãe khama,

a nqarikg'aian koe ga síá,

Me Nqari ba gas di cg'ãè cauan tc'ãe-tc'ãesea hãa.

⁶ Kabise naka máá si,

ães ko ma gasa máà tua khamaga ma,
naka cam q'oro suruta si gas di tséan koe.

Cam q'oro cg'oè-cg'oea máá si,

kubis ães kò cg'oè-cg'o eas koe.

⁷ Eẽs kò ma x'áakaguse a karean máãsea hãa

khama noose xgàra si

naka thòðan máã si.

Tcáóa sa koes ko máá:

'X'aigas dxàe sa ntcõe,

dxàe-ntcõar tama ra a,

cuiskagar thòð-tcaoa hãase kg'aea tite,'

témé khama.

⁸ Gaa domka i gha gas di cg'ãean cúim cáim ka hàà:

tciian hëé naka tshúù-tcaoan hëé, naka xàbàn hëéthëé e.

Si gha c'eean cgoa dàòè,

X'aigam Nqari ba qarian úúa,

ncëe ko xgàra si ba khama,"

tam méé.

⁹ Eẽ xu ko nqõóm di xu x'aiga xu, ncëe kò gas cgoa cg'aràn kúru, a kò nqõómkg'ai di karean gas cgoa tc'õó xu, dàò-q'ooa sa di ts'ènèan bóò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thòðkase kg'ae cgae si.

¹⁰ Nqúù ka xu gha téé, gas di thòðan di q'áòan domka, a xu a gha máá:

"Haò, cg'ãè i gha ii!

Cg'ãè i gha ii, haò, kaim x'áé-dxoo ba!

Haò, Babilone ba, qarian dim x'áé-dxoo ba!

Cúim aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan hààraa!"

témé.

Q'úúim bìim òim qábì-kg'ao ba

¹¹ Xu gha nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu kg'ae, a thòðkase kg'ae cgae si, cúì khòe ga gaxu di gúùan gaicara x'ámá hãa tite khama:

¹² gauta di gúùan hëé, naka selefera dian hëé, naka t'õè nxõán hëé, naka tcãàko nxõán hëé, naka q'úú qgáian hëé, naka tsããse ncoà qgáian hëé, naka tcãàko qgáian hëé, naka ncoà qgáian hëé, naka wèè hii-ghàðan qãè hm̀m-xg'ãò hëé, naka tcgoà di nxãan cgoa kúruèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hëé, naka kaisa marian ko tc'óà hian cgoa kúruèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hëé, naka tcg'aian hëé, naka qanoan hëé, naka tc'úúan úúa nxõán hëé,

¹³ naka kinamone hëé, naka tsóòbèean hëé, naka qãè hm̀m-xg'ãò gúùan tcg'ause di hëé, naka tshãán hëé, naka qãè hm̀m-xg'ãò gúùan hëé, naka gõéan hëé, naka nxúian hëé, naka péréan hëé, naka xháràèa péréan hëé, naka ghòèan hëé, naka ghúuan hëé, naka bìian hëé, naka kara zi hëé, naka qàn hëé, naka khòèan di kg'òèan hëéthëé e.

¹⁴ Ncëeta ne gha méé: "Wèè cgùrian ncëe sari tcáóan kò xgónèa hãa ne tcg'oa cgae sia. Wèè qguàn hëé naka gúù zi wèè zi t'õè-t'õè si ko zi hëéthëéa kaàraa hãa, a cuiskaga gaicara hòèè tite," témé.

¹⁵ X'ámágu-kg'ao xu ncëe kò ncëe zi gúù zi x'ámágu xu, a kò gaas koe qguu xu, nxãa xua gha gas di thòðan di q'áòan domka nqúù ka téé, a gha kg'ae, a kaisase thòðkase kg'ae cgae si,

¹⁶ a máá:

"Haò, cg'ãè i gha ii!

Cg'ãè i gha ii, haò, kaim x'áé-dxoom

ncëe q'úú qgá sa hãnas khòès khama ii ba,

tsããse ncoàse hãna sa,

a ko gautan ka hëé, naka t'òè nxǒán ka hëé
naka tcaàko nxǒán ka hëéthhëé tcaà sa!

¹⁷ Cúim aoaram ka
i ncāa wèé x'aian ncēe ga cg'āa-cg'anasekaguè!"
témé.

Me gha wèém chùì-kg'aom skepean di ba hëé naka q'ábà-kg'ao ba hëé naka
skepean ko qǒòkagu xu hëé naka wèé xu ēe ko tshàan q'oo koe x'ámágu xu
hëéthhëé nqúu ka téé.

¹⁸ A gha ēe xu kòo dàò-q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òò, a xu a gha
máá: "Ndakam x'áé-dxoo ba kò ncēm x'áé-dxoom kaiam khama ii?" témé.

¹⁹ A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn tcheè, ēe xu ko kg'ae, a ko thòokase kg'ae
ka, a ko q'au a ko máá:

"Haò, cg'āè i gha ii,
cg'āè i gha ii, haò kaiam x'áé-dxoo ba.
Wèé ne ēe skepe zi tshàan q'oo koe úúa ne gam koe qguúa,
gam di qguúan ka!

Cúim aoaram kam cg'āa-cg'anasekaguèa,"
ta xu méé.

²⁰ Qāè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarìkg'aiè,
oo tcom-tcomsa tuè,
naka x'áé úú-kg'ao xao hëé naka porofiti xao hëéthhëé e,
Nqari ba gatu domka xgàrakuan máa sia ke!

²¹ Me kò nxāaska c'ēm moengelem qari ba kaiam nxǒá-dxoom khama noom
nxǒá ba ghùì, a ba a tshàam q'oo koe xàbù tcāà me, a máá:
"Gatagam gha ma Babilonem,
kaiam x'áé-dxoo ba ma qarika xàbù tcāàè,
a ba a gha gaia táá hòèè.

²² Ciiàn harepa cii-kg'ao ne di hëé
naka nxáè-kg'ao ne di hëé,
naka fulutu cii-kg'ao ne di hëé
naka torompita cii-kg'ao ne di hëéthhëéa
cuiskaga gaicara sáá koe kómsea hāa tite;
i cúì xom-kg'aoan

ncēe xommè ko zi gúù zi di ga
cuiskaga gaicara sáá koe hòòsea hāa tite;
i cuiskaga sáá koe
gái cgoa dis nxǒás di gáì-q'ooan kómsea hāa tite.

²³ Cuiskaga i lampian di x'áàn
gaicara sáá koe x'áà hāa tite.
Séè-kg'ao ba hëé naka séèè kos khòè sa hëéthhëé khara
di kg'ui-q'ooa ne
cuiskaga sáá koe gaicara kómsea hāa tite.

Sáá koe ko x'ámágu ne khòè nea kò *dqomse* khama
nqǒómkg'ai di ne kaia ne khòè ne e sa,
zi kò *nqóm di zi qhàò* zi wèé zi
sari tsòòan cg'āè ka hòàkaguè,

²⁴ i kò gas koe porofiti xu hëé
naka tcom-tcomsa ne hëé,
naka wèé ne ēe nqǒómkg'ai koe cg'òoèa ne di c'áòan hëéthhëé hòòse,"
témé.

19

Kái ne khòè ne ko nqarikg'ai koe Nqari ba dqòm

¹ Ncêe zi gúú zi qǎá q'oo koer kò khòè ne kái ne dis xg'aes di kg'ui-q'ooan khama xam̄ nxòbo sa nqarikg'ai koe kóm, ne ko máá:
 “Haleluya!

Kgoarakuan hēé
 naka x'áà ba hēé
 naka qarian hēéthēéa
 gatá dim Nqarim di i.

² Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o khama.
 Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hãa,
 ncêe kò nqǒó ba gas di cg'áràn ka cg'ǎè-cg'ǎe sa.
 Gam di qǎàn di c'áòa nem kabia máá sia hãa,”
 témé.

³ Ne kò gaicara q'au a máá:
 “Haleluya!

Gas koe guua hãa ts'énèa ne ko chòò tamase qàò,”
 témé.

⁴ Kaia xu 24 xu hēé naka kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu 4 xu hēéthēéa kò cg'áé,
 a Nqari ba dqòm, ncêe kò x'aian dis ntcǒó-q'ooos koe ntcòe ba. A xu a kò máá:
 “Haleluya! Amen”
 témé.

Ghùu-coam dis sèè sa

⁵ Me kò nxãaska x'aian dis ntcǒó-q'ooos koe dòm ba guu, a ko máá:

“Gatá dim Nqari ba dqòm,
 gatu wèè tu tséé-kg'ao tu Gam di tu,
 gatu êe ko q'ào Me tu,
 cg'áréa tu ga hēé naka kaia tu ga hēéthēé e,”
 témé.

⁶ Ra kò nxãaska khòè ne kái ne dis xg'aes khama xam̄ kg'ui-q'ooan kóm,
 si tòèko tshàn di ts'oo-q'ooan khama xam̄, naka kg'ui-q'ooan kaisa túúan di
 hēéthēé e, ne ko q'au a ko máá:
 “Haleluya!

X'aigam gatá dim Nqarim
 ncêe Qarim wèè ba tc'ãà-cookg'aia.

⁷ Hàà naka ta qǎè-tcao, naka x'áàn máà Me!

Ghùu-coam dis sèè sa hààraa ke,
 si Gam dis khòè sa kg'ónòsea hãa.

⁸ Thamka qgáian q'úús kò máàè,
 x'áàko, a q'ano o, hãas gha ka,”

ta ne mée. (Q'úú qgáia ne kò tchàno zi tséé zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

⁹ Me kò nxãaska moengele ba birí te a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane êe
 séékuan dis tc'òos dqòa dis Ghùu-coam dis koe tciièa ne!” ta ma góá,” témé. A
 ba a càù a máá: “Ncêe nea tseegu di kg'uian Nqarim di i,” témé.

¹⁰ Ncêes gúús kar kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a ra a dqòm me. Igabam
 kò birí te a máá: “Táá èeta hēé guu! Tsáá cgoa gar qàà ra a, naka tsáá qòe ga
 ne cgoa ga hēéthēé e, ncêe ko wèè x'èe ka Jesom ka nxàea tseegukagu ne, ke
 Nqari ba dqòm! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'èem ka kúrúèa, porofitam
 gha sa ke,” témé.

Q'úúm bìim òim qábi-kg'ao ba

¹¹ Ra kò nqarìkg'aian bóò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bìi ba bóò, Me kò gam òim qábi-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciìe. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúù zi bóò a ncòoan kúrú.

¹² Gam òim tçáíá nea kò karukos c'ees khama ii, i Gam òim tçúúan koe kái cábán x'aian òim hànà. Gam koe góáseas c'g'òe sam kò úúa, ncèe ko cúí khòe kaga c'úùèa hãa, igaba Gam cúúm ka q'áàèa hãa sa.

¹³ Qáòm qgáí bam kò hànà, c'áòan koe kò tçààèa ba, i Gam òim c'g'òèan Nqarim òim kg'ui me e.

¹⁴ Ne kò nqarìkg'ai òim ne ncòo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bìi xu qábià hãa, a thamka qgáían hànà, q'úú a q'ano o.

¹⁵ Kg'ám-q'ooa ba koem kò ts'éém xgàò-dxoo ba tçg'oa, gaam cgoam gha nqòòm òim zi qhàò zi thòò-thòo ba, a ba a gha qano òim dxòm cgoa tç'áà-cookg'ai ne, a ba a gha gòèan ko kúrúes qgáí sa Nqarim Qarim wèem òim kaia xgòàn domka náà tòòm-tom.

¹⁶ Gam òim qgáím koe hée naka cùbia ba koe héeéthées kò ncèes c'g'òe sa góásea:

“X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,
NAKA KAIA XU X'AIGA XU
DIM KAIAM X'AIGA BA,”

ta ma góásea hãa.

¹⁷ Ra kò nxãaska moengele ba bóò, me cáms koe téé-téé, a ba a kò nqarìkg'ai nqáè koe ko tsáèa te zi tsará zi kaiam òim cgoa tciì, a ko máá: “Hàà, naka ta kaias dqòà òim tç'òos Nqarim òim sa xg'aea máá,

¹⁸ naka hàà c'gàan x'aiga xu òim kg'oo, c'gàan tç'áà-cookg'ai xu òim hée, naka c'gàan qariga xu khòe xu òim hée, c'gàan bìian òim hée, naka bìi qábi-kg'ao xu òim hée, naka wèe khòèan òim c'gàan hée: èe kgoarasea ne hée naka qãa ne hée, c'g'arèan ga hée naka kaian ga héeéthée òim i,” tam méé.

¹⁹ Ra kò nxãaska kg'oo-coa ba hée naka x'aiga xu nqòòan òim xu héeéthée bóò, naka gaxu òim ncòo-kg'aoan héeéthée e, xu ncòo sa xg'aea máána hãa, bìim òim Qábi-kg'aom cgoa naka Gam òim xu ncòo-kg'ao xu cgoa héeéthée e.

²⁰ Igabam kò kg'oo-coa ba qgóòe a qáé-nquuan koe tçààè, naka tshúù-ntcòam porofiti ba héeéthée e, ncèe kò gaam cookg'ai koe are-aresa zi x'ái zi kúrú ba. (Ncèe zi x'ái zi cgoam kò gane èe ko kg'oo-coam òim x'ái sa úúa hãa, a kò gam òim sere-sere sa dqòm ne qàè-qae.) Gatsara cáim tsara kò kg'òèa hãase xaoa tçààè, salefan òim c'èean karuko òim tèmèem q'oo koe.

²¹ Xu kò èe qàua hãa xu c'g'òe, bìi ba qábiám kg'ám koe tçg'oara hãam xgàò-dxoom cgoa, zi kò wèe zi tsará zi gaxu òim c'gàan ka xg'áàkague.

20

1,000 xu kuri xu

¹ Ra kò moengele ba bóò, me nqarìkg'ai koe guu a ko xõa, a tshàua ba koe chòò-q'oo úú tamam hám òim xgobekg'aman qgóóa, naka kaiam tãù-dxoo ba héeéthée e.

² Me kò c'g'ao-dxoo ba ntcàu, gaam èem ncíim c'g'ao ba, a dxãwa ii, a satana ii ba, a ba a 1,000 kurian qáé me,

³ a ba a chòò-q'oo úu tamam hǎém q'oo koe xaoa tcǎà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'ámà-tc'èekg'am, nxāasegam gha táá gaicara nqǒóm di zi qhào zi qàe-qae ka, i nxāakg'aiga síí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'ǎè qǎá q'oo koe i ko qaase, cg'ǎréssem gha kgoaraè sa.)

⁴ Kar kò nxāaska x'aian di zi ntcǒó-q'oo zi bóò, ncēe gazi koe i kò ēe xgàrakuan di qarían máàèa ne ntcǒóa-ntcǒe zi. Ra kò khóè ne di tc'ēean bóò, ncēe kò Jesom ka nxāea tseegukagua hǎa domka hēé, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kòo xгаа-xгаа hēéthéé domka ko q'ǎe tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis sere-seres igaba ne kò táá dqomà máá, a ne a kò Gam dis x'ái sa cǒoa ne koe hēé kana tshàua ne koe hēéthéé táá tòò cgaèé. Kg'òè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ǎà-cookg'ai.

⁵ Ne c'ēe ne khóè ne x'óóa kò hǎa ne táá gaicara kg'òè, i nxāakg'aiga síí 1,000 kurian chòò. Ncēe sa x'ooan koe tēes tc'ǎà di si i.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane ēe x'ooan koe tēes tc'ǎà di dis koe hǎa ne! Ncēe ne khóè ne koes cam dis x'oo sa qari úu tama, igaba ne gha Nqari ba hēé naka Kreste ba hēéthéé di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian Gam cgoa tc'ǎà-cookg'ai.

Satana ba ko tàèè

⁷ Eè i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-nquus koe guu a kgoaraè.

⁸ A ba a gha tcg'oa a síí nqǒóm di chòò-q'ooan 4 koe hǎa zi qhào zi qàe-qae, nqǒó tsara Goge ba hēé naka Magoge ba hēéthéé di tsara, a ncǒoan xg'ae-xg'aea máá ne. Gane di nxǎrase-q'ooa nea tshàam qàe di góman di nxǒá-coan khama noo.

⁹ Wèém nqǒóm koe ne gha qǒòate, a ne a gha síí kgoara-cgae-q'ooos ēe tcom-tcomsa ne di sa nxǎma-nxǎma, naka ncám-ncamsam x'ǎé-dxoo ba hēéthéé e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hǎa dàòà cg'òo ne.

¹⁰ Me kò dxāawam, ncēe kò qàe-qae ne ba, c'eean hēé naka salefan hēéthéé dim tèbem q'oo koe xaoa tcǎàè, ncēe kg'oo-coa ba hēé naka tshúù-ntcǒan dim porofiti ba hēéthéé tsara hǎa koe, xu gha koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthéé chòò tamase thòò-thòòè.

Còò dis xgàraku sa (20:11-15)

Tcgāyas kg'òèan di sa hēé naka c'ēe zi tcgāya zi hēéthéé e

¹¹ Ra kò nxāaska kaias q'úús ntcǒó-q'ooos x'aian di sa hēé naka Gaam ēe kò gaas koe ntcǒe ba hēéthéé bóò. Nqǒómkg'ai hēé naka nqarikg'ai hēéthééa kò Gam hǎa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòdè.

¹² Ra kò ēe kò x'óóa hǎa ne bóò, kaia ne hēé naka cg'ǎré ne hēéthéé e, ne x'aian di ntcǒó-q'ooos cookg'ai koe téé-tēe. Zi kò tcgāya zi hēé naka c'ēes tcgāyas kg'òèan di sa hēéthéé xgobekg'ammè. Ne kò ēe x'óóa hǎa ne ēe ne kúrúa hǎa zi gúù zi koe guu a xgàraè, tcgāya zi koe i ko ma góásea hǎa khama ma.

¹³ I kò tshàa-dxooan khóè ne ēe gaan koe x'óóa hǎa ne tcg'òó, si x'oo sa hēé naka x'óóa ne khóè ne dis qgái sa hēéthéé sara ēe ko gasara koe hǎa ne x'óóa hǎa ne khóè ne tcg'òó, me kò wèém khóè ba ēem kúrúa hǎas gúùs koe guu a xgàraè.

¹⁴ Sara kò x'oo sa hēé naka x'óóa ne khóè ne dis qgái sa hēéthéé sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcǎàè. Si ncēe sa cam dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa.

¹⁵ Ncèe c'èem khòem di cg'òèan kò kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe hòòse naka góásea hāa tama, nem kò c'eean dim tēbem q'oo koe xaoa tcāàe.

Kabam nqarikg'ai ba hēé naka kabam nqōókg'ai ba hēé naka kabam Jerusalema ba hēéthēé e (21-22:5)

21

¹ Ra kò nxāaska kabam nqarikg'ai ba hēé naka kabam nqōókg'ai hēéthēé bóò, tc'āà dim nqarikg'ai ba hēé naka nqōókg'ai ba hēéthēéa kò nqáéa hāa khama, me tshāa ba káaraa hāa.

² Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, kabam Jerusalema ba bóò, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xōa, a ba a séèe kos khòes khama ii, t'òè qgáian gas dim khòe ba hāna máana sa.

³ Ra kò kaim dòm x'aian dis ntcōó-q'ooos koe guua ba kórín, me ko máá: “Bóò, Nqarim di x'áéa ne *ncēeska* khòe ne cgoa hāa, Me gha gane cgoa x'āè. Gam di ne khòe ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hāa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii.

⁴ Wèem tcgáí-tshàra bam gha tcgáía ne koe tchùu, si gha x'oo sa hēé, naka tshúú-tcaoaan hēé, naka kg'aeon hēé, naka thòòan hēéthēé kaà, kg'aika zi gúú zia nqáéa hāa khama,” témé.

⁵ Me kò Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe kò ntcōóa-ntcōe ba máá: “Bóò, wèé zi gúú zir ko kúrú zi kaba!” témé. A ba a ko gataga máá: “*Ncēes gúú sa* góá tóò, ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke,” témé.

⁶ A ba a ko birí te, a ko máá: “Xg'ara i hāa! Tí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hēé naka chòò-q'oo sa hēéthēé e. Eē cáma hāa ner gha tshāan dim dòm koe guu a máá, kg'òèan di tshāan di ba, surutakagu ne tamase.

⁷ Eē ko tàa ba gha ncēe zi gúú zi q'òò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóa ba ii.

⁸ Igaba ēe q'áo ne hēé, naka ēe tcom-tcomsa tama ne hēé, naka cg'āè cau ne hēé, naka cg'òo-kg'ao ne hēé, naka cg'árà-kg'ao ne hēé, naka tsòò-kg'ao ne hēé, naka kúrú mááse di nqárian ko dqom ne hēé, naka wèé tshúú-ntcōa-kg'aoan hēéthēé di qgáia ne gha karuko c'eean dim tēbem salefan dim q'oo koe hāa. Ncēe sa cam dis x'oo si i.

Kabam Jerusalema ba

⁹ Me nxāaska 7 xu moengele xu, ncēe kò 7 cg'āèan chòò di ka cg'oèa zi gāba zi 7 zi qgóóa xu ka c'ēe ba hàà cgae te a birí te a máá: “Hàà, nakar séèe kos khòe sa x'ái tsi, Ghùu-coam ka dxāe sa,” témé.

¹⁰ A ba a kò Tc'èem koe séè a kaim xàbim qáòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'ái te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xōa,

¹¹ x'áàn Nqarim di úú a, a kò t'òès nxōás jasepere dis khama ma kaisase tcāà, q'úuse q'ám sa tcāàko nxōán q'ám khama ma.

¹² Kaim xhàrom qáò bam úúa, a 12 zi heke-kg'ám zi úúa, a ba a heke-kg'ám zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'ám zi koe 12 zi qhàò zi di cg'òèan Iseraele di xu cóa xu di góáèa.

¹³ Nqoana zi heke-kg'ám zi kò cáms ko tcg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi tcg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi dtcèè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi cáms ko tcheè xòè za hàna.

14 Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxōá zi tshoa-tshoas di zi tc'amkg'ai koe tshàoèa, i kò gazi koe 12 cg'òèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áé úú-kg'ao xu 12 xu di i.

15 *Moengelem* ncēe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'āò-tc'āo cgoa di ba qg'óá, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'ámán hēé naka gam di xhàroan hēéthēé tc'āò-tc'āo cgoa ba.

16 X'áé-dxoo ba kò wèè 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèè dxùukg'aia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'āò-tc'āo, i qáò-q'ooa ba 2,400 kilomitara* khama noo, i dxùukg'aia ba hēé naka cookg'aia ba hēé naka qhùria ba hēéthēé cúíta noo.

17 Me nxāaska moengele ba xhàro ba tc'āò-tc'āo, i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara a†, khòèan di nxará-q'ooan ka, ncēm kò moengele ba tséekagu u.

18 Xhàro ba t'òè nxōán cgoa tshàoèa, jasepere ta ko ma tciie e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'óán khama ma q'ano me e.

19 Nxōá zi ncēe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi tc'amkg'ai koe tshàoèa zi kò wèés nxōá-qhàòs cgoa t'òè-t'òèèa. Tc'āà dia nea kò jasepere e, i cam dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e,

20 i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolette e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e.

21 Heke-kg'ám zi 12 zia kò 12 xu tcaàko xu nxōá xu cgoa kúrúèa, si kò wèés heke-kg'ám sa cúim tcaàkom nxōám cgoa kúrúèa. Kaiam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'óán khama ma q'ám me e.

22 X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wèè ba hēé naka Ghùu-coa ba hēéthēé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama.

23 X'áé-dxoo ba kò x'ààn cáms di kana nxoem di ga qaa tama, x'áakagu me gha a, Nqarim di x'àà nea kò x'ààn máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i.

24 Zi gha nqóòm di zi qhàò zi gam di x'ààn koe qòò, xu gha nqóòm di xu x'aiga xu gaxu di x'aian gam koe óá.

25 I kò gam di heke-kg'ámán cam chòò q'oo koe tcēekg'ammè tite, ntcùua ne gha gaa koe káà a khama.

26 X'ààn hēé naka qhàò zi di x'aian hēéthēéa gha gam koe óáè.

27 Cuiskaga i cúí guú q'ano tama, kana diim ēe sau-cgaekagu ko gúúan ko kúrú ba, kana tshùu-ntcōan ko kúrú ba gam koe tcāà tite, igaba ēe gane di cg'òèan Ghùu-coam dis tcgāyas kg'òèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

22

Kg'òèan dim tshàa ba

1 Kam kò nxāaska moengele ba tshàan kg'òèan di úúam tshàa ba x'ái te, me tcaàkos nxōás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcōó-q'ooos Nqarim dis koe hēé naka Ghùu-coam dis koe hēéthēé guu a ko

2 x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntcana xōa. Si kò kg'òèan dis hii sa wèè dxùukg'aian tshàam di koe hāa, a ko 12 tc'áróan tc'òoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'óó. Gaas hii di tqara nea kò nqóòm di zi

* **21:16: 2,400 kilomitara** - Gerika sa ko máá: "12,000 qáò-q'ooa ne," témé. † **21:17: i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara a** - Gerika sa ko máá: "144 qáò-q'ooan x'òám di khama noo," témé.

qhàò zi kg'òèkagu di i. ³ I gaicara cuiskaga cgúikuan hãa tite. Si gha x'aian dis ntcòó-q'oos Nqarim di sa hêé naka Ghùu-coam di sa hêéthêé x'áé-dxoom koe hãa, i gha Gam di qãan tsééa máá Me.

⁴ Kg'áia ba ne gha bóò, i gha cg'òèa ba còoa ne koe goáse.

⁵ Ntcúù nea gaicara hãa tite, ne lampian di x'àan hêé naka cáms di x'àan hêéthêé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'àan máà ne khamá. Chòò tamase ne gha x'aiga ne ii.

Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)

⁶ Me moengele ba bìrì te a máá: “Ncêe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncêe porofiti xu di xu tc'êe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me sí ncêe gha qháése hàà kúrúé zi gúù zi ka Gam di qãan x'ái,” témé.

⁷ *Me Jeso ba máá:* “Bòò, qháeser gha sencgaga síí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam êe ko porofitan di kg'uián ncêes tcgāyas di qgóóa qari ba,” témé.

⁸ Tíia Johane ra gaar kómár ga ra a, a ra a ncêe zi gúù zi bóða ra. A êer ko kóm a ko bóò zi kar kò moengelem ncêe kò x'ái te ziam nqàrè-kg'am koe cg'áé, dqòm mer gha ka.

⁹ Igabagam kò bìrì te a máá: “Táá èeta hêé guu! Tsáá khamagar ma qãà ra a, naka tsáá qōea xu porofiti xu khamaga ma hêé, naka ncêes tcgāyas di ne wèè ne êe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hêéthêé e, ke Nqari ba dqòm!” témé.

¹⁰ A ba a bìrì te a máá: “Táá porofitan di kg'uián ncêes tcgāyas di tcèekg'am guu, ncêe zi gúù zi gha hàà kúrúse x'aèa nea cùu u ke.

¹¹ Eê ko cg'ãèan kúrú ba méém qanega cg'ãèan kúrú, nakam wèém êe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka êe ko qãèan kúrú ba méém qanega qãèan kúrú, nakam êe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii,” témé.

¹² *Me Jeso ba máá:* “Bòò, qháeser gha sencgaga síí, a gha Tiri surutan cgoa síí, a gha síí wèém khòè ba èem ma tsééa hãa khamaga ma suruta.

¹³ Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'ãà di Ra a, a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hêé naka chòò-q'oo sa hêéthêé e,” témé.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane êe ko qgáia ne xg'aà ne, nxãasega ne gha kg'òèan dis hìis di tc'ároán tc'òó di qarian úú, a ne a gha heke-kg'áman koe tcãà a x'áé-dxoom koe síí ka.

¹⁵ Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hêé, naka cg'árà-kg'aoan hêé, naka cg'òo-kg'aoan hêé, naka kúrúa máaseèa hãa nqárian ko còrè ne hêé, naka wèè ne êe tshúù-ntcōan ncàma hãa a ko kúrú u ne hêéthêé e.

¹⁶ “Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hãa, hàam gha kereke zi koe ncêe zi gúù zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra Tobe Ra a, a Dafitem dir Cóa Ra a, a Ra a kaisase ko x'áar q'uu tconò Ra a thêé,” tam méé.

¹⁷ *Tcom-tcomsam* Tc'êe ba hêé naka sèé-kg'ao sa hêéthêéa ko máá: “Hàà!” témé.

Naka êe ko kóm ba méém máá: “Hàà!” témé.

Wèém êe cáma hãa ba méém hàà, nakam wèém êe ko tc'êe ba, kg'òèan dim tshàam surutaè tama ba sèé.

¹⁸ Wèém khòèm êe ko ncêes tcgāyas di porofitan di kg'uián komsana ba Ra ko tseeguan bìrì a ko máá: ncêe c'èem khòèm kò c'êe gúùan gaan koe càua mááse, nem gha Nqari ba ncêes tcgāyas koe goáèa hãa cg'ãèan càua máá me,

¹⁹ a ncèè c'ēm khòèm kò ncēs tçgāyas porofitan dis koe c'ēe kg'uian séèa tçg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'òèan dis hìis koe hěé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hěéthěé séèa tçg'òó, ncēs tçgāyas koe góáèa a.

²⁰ Gaam ēe ko gazi gùù zi nxàea tseegukagu ba ko máá: “Èè, sencgagar gha síí,” témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!

²¹ X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu wèèa tu cgoa hãa.